

Holy Bible

Aionian Edition®

Kadede Kap Psam Akan
Pohnpeian NT, Psalms: New Alpha

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®
Kadede Kap Psam Akan
Pohnpeian NT, Psalms: New Alpha

Creative Commons Attribution-No Derivatives 4.0, 2018-2021
Text source: eBible.org
Source copyright: Public Domain
Pohnpeian old translation with new alphabet

Formatted by Speedata Publisher version 4.5.6 on 8/22/2021
100% Free to Copy and Print
<http://AionianBible.org>

Published by Nainoa Inc
<http://Nainoa-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language
Report content and format concerns to Nainoa Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Pohnpeian at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation!* What is an *un-translation?* Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a lexicon. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates ten additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the afterlife destinies of mankind and fallen angels.

This *un-translation* helps us to see these ten underlying words in context. The original translation is unaltered and a note is added to 63 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org and with the Android App. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Psalm 11

NEW TESTAMENT

Matäus	47
Markus	65
Lukas	76
Ioanes	95
Wiawia	109
Men Rom	127
Men Korint I	135
Men Korint II	143
Men Kalesia	148
Men Episus	151
Men Pilipi	154
Men Kolose	156
Men Tesalonik I	158
Men Tesalonik II	160
Timoteus I	161
Timoteus II	163
Titus	165
Pilemon	166
Men Ipru	167
Iakopus	173
Petrus I	175
Petrus II	177
Ioanes I	179
Ioanes II	181
Ioanes III	182
Iudas	183
Kaudial	184

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

Koht ahpw ketikihong ni palimesehn mwetuwel en Ihden kerup f kei, oh kedlahs kisiniei pwoat
me mpwul sirangarang pali koaros, pwe en silehsang aramas koaros tuhken komouro.

Senesis 3:24

Psalm

1 MEID pai ol o, me sota alialu ni padak en me doo sang Kot akan, o me so duki ong me dipan akan, o me so mondi ren me malaun akan, **2** A me kin peren kida kapung en leowa o madamadaua duen a kapung ni ran o ni pong! **3** A rasong tuka pot, me padedier ni kailan pilap akan, me kin kapareda wa ni a ansau, o ta kan sota kin mongala, a karos a wiawia pwaida. **4** Me doo sang Kot akan sota kin dueta, a re rasong dip me ang kin iririp sili. **5** I me doo sang Kot akan sota pan pwai kida nan kadeik, o me dipan akan nan momod en me pung kan. **6** Pwe leowa kin mangi al en me pung kan; a al en ir, me doo sang Kot akan, pan soredi.

2 DA me men liki kan lingaringarki, o da me wei kan lamelam eki me mal akan? **2** Nanmarki en sappa kan kin kangudi o saupeidi kan kapukapung pena, en kaokaoe dodok en leowa o Sapwilim a me keidier. **3** Kitail en kawela ara men saliedi o kase sang kitail ara sal akan! **4** A me kotikot nanlang, kin kiparamateki, o Kaun o kin mamale kin irail. **5** Eu ran a pan kin kapung ong ir ni a ongiong; o ni a ongiong lapalap a pan kin kamasak irail. **6** A ngai kasapwilada ai Nanmarki pondol en Sion saraui. **7** A ngai pan padaki wei duen aude pan kapung en leowa! A kin masani ong ia er: Koe nai Ol, ran wet I kaiwi uk adar! **8** Poeki re i, I ap pan ki ong uk, en sosoki men liki kan, o en aneki imwiin sappa kan. **9** Koe pan kawe irail ekidi sokon mata, o kamor irail pasang rasong dal akan. **10** Ari, komail nanmarki kan en dukidi, o komail saunkapung en sappa kan enolekongala! **11** Papang leowa ni lan o pereperen ni masak! **12** Metik sapwilim a Ol, pwe a der ongiong, o komail ap lokidokila pon al o, pwe a ongiong kak madang tapida. A meid pai ir karos, me liki i.

3 O IEOWA, ai imwintiti me toto, o ir me toto, me kangudi ong ia! **2** Me toto kin inda duen ngen i, me dene sota sauas pa i ren Kot. (Sela) **3** A komui leowa pere pa i, o komui pan kin kalingana ia da, o kamait ia la. **4** I kin likwiri ong leowa ki ngil laud; o a kin mangi ai ngidingid sang ni sapwilim a dol saraui. (Sela) **5** I kin wonon, o mamair, o pirida, pwe leowa kin kin kolekol ia. **6** I sota kin masak saunpei nen pak toto, me kin kapil ia pena. **7** Kom kota Maing, leowa o sauasa ia, ai Kot! Pwe kom kin pikir ai imwintiti karos, o kawelar ngi en me sapung kan. **8** leowa me sauas patail. Kom kin kamauiada sapwilim omui aramas akan! (Sela)

4 KOT kapung pa i, kom kin mangi ia ni ai likelikwir. Pwe kom kin kin kamait ia la ni ai ansau apwal. Kom kin maki ong ia o mangi ai kapakap. **2** Komail saumas akan! Arai da mar ai pan susued? Arai da omail pok ong me mal kot, o omail perenki likam? (Sela) **3** Komail lolekongala, ap asa, me leowa kin piladar sapwilim a lelapok o. Leowa kin kin mangi ia ni ai likelikwir ong i. **4** Ni omail makar, komail der wia dip. Komail madamadauaui mongiong omail ni omail wendi pon los o ap auiaui. (Sela) **5** Komail mairongki mairong pung o liki leowa. **6** Me toto kin inda: Is me pan kasale ong kitail me mau kan? A

leowa, kom kin kamaine kin kit marain en silang omui! **7** Komui kin kaperenda mongiong i laud sang ansau arail wain o korn me toto. **8** I kin wonon o mamair ni popol; pwe komui ta Maing, me kin sauasa ia da, pwe i en kak moleilei.

5 IEOWA kom kin erekai ai lokaia o kin mangi ai madamadaua. **2** O kin mangi ai likelikwir, ai Nanmarki o ai Kot, pwe i pan potoan kapakap ong komui. **3** Maing leowa, kin mangi ngil ai nin soran, nin soran i men tu ong komui o masamasan. **4** Pwe komui kaidin Kot amen, me kin mauki tiak sapung, me morsued sota pan mimieta mo'mui. **5** Me aklapalap akan sota pan pwaida mon silang omui, kom kin kin suede ki me sapung kan. **6** Kom pan kin kamela me likam kan; leowa kin kin tataki me kamela o kotaue aramas akan. **7** A i pan pedelong ong nan tanpas omui, pweki omui kalangan lapalap, o kaudok ni lan inen wong sapwilim omui im en kaudok o. **8** Maing kom kin kalua ia ni omui pung, pweki ai imwintiti kan; kom kin kaineneta al omui mo i. **9** Pwe sota me melel kot ni au arail; o lol arail rokeki kaopa. Kapinwor arail rasong sousou me so ser pena; o re kin aksansale mauki lo arail. **10** Kom kin kadeik irail da, Maing Kot, pwe ren pup kidi pein arail inong. Sikin ir wei, pweki arail dip lapalap, pwe re kin kangudi ong komui. **11** Karos, me liki komui ap pan peren kida, re pan pereperen kokolata, pwe kom kin kin sinsila irail. Irail pan pereperen, me kin pok ong mar omui. **12** Pwe komui Maing kin kapaiada me pung kan. Komui kin kin nekid ir ala ki omui kalangan dueta pere eu.

6 MAING, kom der kin kaloke kin ia omui ongiong, o der kame kin ia omui ongiong lapala! **2** Maing, kom kin maki ong ia, pwe ngai me luet. Maing, kom kin kamau ia la, Maing leowa, pwe ti kan me luetalar. **3** O ngen i waponda melel. O Maing, ari da? **4** Maing, kom kin saupei dong ia, dorela ngen i. Kom kin sauasa ia ni omui kalangan! **5** Pwe murin melar solar me pan tamanda komui; o is me pan kapinga komui wasan mela? (Sheol h7585) **6** I pangga kida ai sangesang sang sautik lel mansang; i kawisokisokela ai los pil en mas ai. **7** Mom ai suede kilar ai insensed, o i malar, pweki kamakamasak pai me toto. **8** Komail aramas morsued akan karos kaiwei sang ia, pwe leowa kin mangi ai sangesang. **9** leowa kin mangi ai ngindingid, o leowa kin mangier ai kapakap. **10** Ai imwintiti karos pan namenokela o masakada melel, re pan tangwei o madang sarodi.

7 MAING, i kin liki komui leowa, ai Kot. Kom kin sauasa ia ong ai imwintiti kan karos, o kin dore ia la, **2** Pwe ren der dueta laien amen kol ia di o tapeng ia pasang, pwe sota pil amen saundor. **3** Maing, ai Kot, ma i wiadar mepukat, o ma pa i kat wiadar sapung, **4** O ma i depukki mesued en akai ar wiawia mau ong ia, pwe i dorelar, me imwintiti ong ia, ap sota karepa, **5** A ma so due, ai imwintiti en kaloke ia, o kol ia di, o tiakedi maur i nani pwel, o kawela mar ai. (Sela) **6** Maing, kom kota ni omui ongiong o kin palian makar en ai imwintiti kan, o kin opadang ia, pwe re kin inau kidar kapung, **7** Pwe wei kan pan pokon dong ir; o re kin purodala pweki irail. **8** leowa iei saunkapung en wei kan. Maing, kin sauasa ia, duen ai pung

o duen ai lelapok! **9** Re kotin kadukiedi mesued en me doo sang Kot akan, ap kotin katengedi me pung kan. Pwe komui Kot pung, kin kotin kasaui mongjiong o mudilik kan. **10** Kot lei pere pa i, me kin kotin sauasa me melel ni mongjiong arail. **11** Kot saunkapung pung amen, me kotin ongionganada ni ran karos. **12** Ma meamen sota pan wukila, a ap kotin ada sapwilim a kodlas o onopada kasik katieu o kainene wong i, **13** O kotin pwil poa kanangan kasik katieu men kamela. A kotin kaonopada sapwilim a kanangan kasik katieu, pwe men karongala. **14** Kilang, a lamelam me dir en sued, a lisenaneki men kaokaoe o pan naitikedi likam. **15** A weiradar por eu o wiadar lolia, ap pein pupedi ong lole, me a weiradar. **16** A men kamela pan sapape dong pein mong a, o a dodok sued pan pupedi ong pein a al en wel. **17** I pan kapinga leowa, pweki a pung, o i pan kauleki mar en leowa me lapalapia.

8 MAING at Kaun, mar omui meid lingan nan sap karos! Irai kin kapinga komui nanlang! **2** Sang nan au en seri pwelel, o ir me kin kangkang didi, re kotin via kidar manaman eu ong omui imwintiti kan, pwe komui en kamela me imwintiti o, o me aktuau o. **3** Ma i kilekilang lang, dodok en lim omui, saunaipong o usu kan, me re kotin wiadar: **4** Dakot aramas o, pwe komui kin kotin kupkupura i, de nain aramas, pwe komui kin kotin apapwali? **5** Re kotin kasapwilidier i ansau kis pan tounlang kan, a re kalinganadar i, o kawauijar i. **6** Re kasapwiladanger i wiawia en lim omui kan. Kom kotin kaloedier karos pan nä a kan: **7** Sip o kau kan, o pil man en sap akan, **8** O manpir en pan lang, o mam en nan sed, karos me kin memaureki nan madau. **9** leowa at Kaun, mar omui meid lingan nan sap karos!

9 I MEN kapinga leowa sang nan mongjiong i meler, o kasokasoia duen sapwilim omui dodok kapuriamui kan karos. **2** I men pereperen o polauleki komui o kauleki mar omui; komui me lapalapia, **3** Pwe re kotin kaloedier ai imwintiti kan, irail pupedier o melar. **4** Pwe re kotin apwali ia ni ai pung o ai dodok. Komui kaipokidi pon mol omui duen saunkapung pung amen. **5** Kom kotin kapung ong men liki kan o kotin kamela me sapung kan, kom kotin kawelar mar arail kokolata. **6** Imwintiti o soreder, a namenokalar melel. Komui kotin wuketedi kaniim akan; o solar, me pan taman irail ada o tou ar akan. **7** A leowa pan kotin kaunda kokolata. A kotin kaonopada mol a, pwen kadeikada. **8** O a pan kotin kadeikada sappa ni pung, o kakaunda wei kan pung. **9** leowa sile pan me samama kan, silepa ni ansau apwal. **10** I me irail, me asa mar omui kin liki komui, pwe komui sota kin muei sang irail, me kin rapaki komui, Maing leowa. **11** Kauleki leowa, me kin kaunda nan Sion. Komail padaki ong wei kan a wiawia! **12** Pwe a kotin taman irail ada o kotin kainoma nta'rail. A sota kin kotin maliela likwir en me samama kan. **13** Maing leowa, kom kotin maki ong ia. Re kotin mangi ai apwal ren ai imwintiti kan, kom kotin dore ia la sang nan wanim en mela. **14** Pwe i en kasokasoia duen omui dodok kapuriamui pan wanim en nain Sion, perenki sauasa pa om. **15** Men liki kan pupedi ong nan por o, me pein irail weiradar, o nä'rail lodi ong insar, me pein irail wiadar. **16** I me kitail asaki, leowa me kotin kapung pung. Me sapung kan salidi ong pein ar dodok en pa ar akan. (Sela) **17** Me sapung kan en lokidokila nan wasan mela, o men

liki kan karos, me kin monokela Kot. (Sheol h7585) **18** Pwe me samama o sota pan monokinokla kokolata, o me luet akan sota pan kaporoporeki mal kokolata. **19** Maing, kom kotida! Pwe aramas ender pwaida, a men liki kan karos en pakadeikada mo omui. **20** Maing, kotiki ong ir men kamasak, pwe men liki kan en dedeki, me re udan aramas eta. (Sela)

10 MAING, da me kom kotin doo sang ia, o da me kom kotin rir sang ia ni ansau apwal? **2** Me sapung kan ni ar aklapalap re kin kaloke me samama o; re kin pokon pena o madamadaua duen ar morsued. **3** Pwe me sapung o kin suaiki a tiak sued, o me norok moni, kin mwei sang leowa, lalaue i. **4** Me sapung o kin lamelame ni a aklapalap, me a sota kin mangi duen mepukat. Ni song en a tiak sued karos, a kin lamelame me sota Kot. **5** A kin pwaida ni a dodok kan. A sapwilim omui kapung me doo sang i; a kin lalaue a imwintiti kan karos. **6** A kin indinda nan mongjiong i: I sota pan lodi; i sota pan diar ai apwal kot kokolata. **7** Au a me dir en lalaue, o malaun, o kotaue, o pan lo a kin me sued o me apwal. **8** A wonon o masamasan nan kanim akan, a kin rir kamela me makelekel o, o por en mas a kin masamasan me sapai o. **9** A kin masamasan wasa rir dueta laien amen nan deu a, a kin auaui, pwen koledi me luet o, a kin saikidi me luet o ni a insar. **10** A kin dairukorokedi o karakarakedi, o me sapai kan pan lodi ong ni kiki kong kelai akan. **11** A kin indinda nan mongjiong i: Kot pan monokela, a kin karirila silang i, a sota man mangi. **12** Re kotida Maing Kot, kotin pokada lim ar, kom der kotin maliela me luet akan. **13** Menda me doo sang Kot o kin mamaleki Kot, o a kin indinda nan mongjiong i, me dene kom sota pan kin mangi. **14** Ari so, kom kotin mangi, pwe kom kotin irerong me luet o kankangeranger akan, pwen sauasa ir. Me sapai o kin mueid ong komui pein i, o komui me sauasa pa en me sapoupo o. **15** Kom kotin katip pasang pa en me sapung o, o kotin depuk ong mesued o a tiak sued lao solar pan diarokada. **16** leowa me Nanmarki kokolata; men liki kan en nikilar sang nan sap we. **17** Maing, kom kotin mangier inong en me luet akan; kom kotin kamanada mongjiong arail, karong omui mamangi mepukat, **18** Pwen sauasa me sapoupo o samama o, pwe aramas en sappa en solar kangudi.

11 I LIKI leowa, a menda komail indang ngen i: Piridalang pon omail nana dueta manpir amen? **2** Pwe kilang, me doo sang Kot akan kaonopadar kasik katieu o pwilikipi ar kanang en kasik katieu pon sal o, pwen rir kasikiedi me melel ni mongjiong arail. **3** Pwe ma ur akan rongk pasang, da me aramas pung en wiada? **4** leowa kotikot nan tanpas a saraui, mol en leowa mimi nanlang, silang i kin mamasani sili, kil en silang i kin sosong aramas akan. **5** leowa kotin song me pung, ap kotin tataki me sapung o morsued. **6** A pan kotin kamoredi ong me doo sang Kot akan liol, o kisiniiai, o swepel, o a pan katinge kin irail melimel. **7** leowa me pung o a kin pok ong me pung. Silang i irerong ong me melel o.

12 MAING kom kotin sauasa, pwe me lelapok kan malaulaular, o me melel akan me malaula ren aramas akan. **2** Irai kin lokaia likam, amen amen ong men impa, re lokaiai lol riapot.

3 leowa pan kotin usada kil en au karos me lingkaping o lo, me kin lokaia wei ni aklapalap. 4 Me kin indinda: Lo atail, me kit pan pwai kida, o kil en au at me kit keleki; is at kaun? 5 Leowa kotin masani: I pan uda, pweki kankangeranger en me luet akan o sangesang en me samama kan: I pan sauasa i, me kin inong ionic. 6 Masan en leowa me makelekeleta silper, me kamakelekel kidar nan dal pwel en kisiniac pan pak isu. 7 Komui Maing, pan kotin pera irail, o sinsila mon di wet kokolata. 8 Pwe me sapung kan pan totolar wasa karos, ma aramas sued pukat kin kaunda aramas akan.

13 MAING arai da kom pan kotin malie ia la? Arai da komui pan kotin karirila silang omui mo i? 2 Arai da i en perki nan lol ai o saldo mi nan mongiong i ran karos? Arai da ai imwintiti en kaurur kin ia? 3 Maing ai Kot, kom kotin masan dong ia o sapeng ia. Kom kotin kamaraini mas ai, pwe i ender mela. 4 Pwe ai imwintiti ender inda: I kaloedier i. O me palian ia ender perenki ai pupedier. 5 A i kin liki omui kalangan; mongiong i en peren kida omui kotin sauasa ia. I pan kauleki leowa duen a kotin wiawia mau ong ia.

14 ME pweipwei o kin indinda nan mongiong i: Sota Kot. Sota katepa'rail, o arail tiak meid sued; sota amen mia, me kin wia me mau. 2 Leowa kin irerong aramas akan sang nanlang, pwen masani, ma amen mia, me solekong o rapaki Kot. 3 A ir karos suedlar o karos sota kon ong, sota me kin wiada me mau, sota amen. 4 Irail karos me kin wiada mesued, sota ar solekong, o me kin Kawela nai aramas akan, lao medi kila, a re sota kin likwir ong leowa? 5 I wasa re kin masak, pwe Kot kotikot ren kadaudok en me pung kan. 6 Komail kin Kawela inong en me luet; aki leowa, me a kin kaproporeki. 7 O i men, sauas pan Israel en kodo sang nan Sion, o leowa en kotin lapwada sapwilim a salidi kan! I me lakop pan insenemauki o Israel pan pereperenki.

15 MAING, is me pan kaukauson nan tanpas omui? Is me pan mimieta pon sapwilim omui dol saraui? 2 Me kin kekeitwei ni makelekel, o me kin wia me pung, o me kin lokaia melel sang nan mongiong; 3 Me sota karaun mal ki lo a, o me sota kin wia mesued ong men imp a; 4 Me kin mamaleki me lokidokilar o, ap kakaki me masak leowa kan, o me kin kaula melel, menda ma a siedi ong pein i; 5 Me sota pan piti sang en amen na moni, o me sota pan ale kisakis, pwen Kawela me pung amen. Ari, me kin apwali mepukat, sota pan luetala kokolata.

16 MAING Kot, kom kotin sinsila ia, pwe i liki komui. 2 Ngai potoan ong leowa: Komui ta ai Kaun, sota eu pai, me i asa, pwe komui eta. 3 O I kin indang saraui kan, me kin mi nan sappa: Met akan pwin isou, me I kin pokepoke sang ni mongiong i. 4 A irail me kin idedauen amen, pan lodi ong apwal toto. I sota mauki arail mairong, me doleki nta, de mar arail I sota pan inda. 5 A leowa ai pai o ai peren; Komui kin kolekol ai soso. 6 I diaradar ai pwais en sap kaselel eu, ei pai kaselel eu, me i sosokier. 7 I kapinga leowa, me kin kalolekong ia; pil ni pong mudilik i kan kin padaki ong ia. 8 I kin ariri leowa ansau karos, pwe a kotikot ni pali maun i, i ap sota pan luetala. 9 I me mongiong i kin peren kida, o ngen i kin popol, pwe pil pali

uduk ai pan moleilei. 10 Pwe kom sota pan kotin mauki, ngen i en mimieta nan wasan mela, o kom sota pan mueid ong, me sapwilim omui saraui men pan mor pasang. (*Sheol h7585*) 11 Kom kin kotin kaasa kin ia al maur; peren lapalap mi mon silang omui, o meid lingan ni pali maun en lim omui kokolata.

17 MAING kom kotin ereki me pung o kotin mangi ai likwir o kotin kupura ai kapakap, me sota kin kowei sang nan kil en au likam eu. 2 Ai pung en pwili sang re omui, o kom kotin masan dong me pung. 3 Kom kotin kasauai mongiong i ni pong, o komui kotin sosong ia, ap sota me kom kotin diar. I inaukidi, me i sota pan sapung ni ai lokaia. 4 I kin rukila pan masan en silang omui sang mon tiak en aramas o al en men kamela. 5 Ni ai alialu wei i sota muei sang nan lip en aluwilu omui, ai kakawei sota katia sang. 6 I likwiri ong komui, Maing Kot, kom kotin mangi ia, o kapaike dong ia karong omui, o komin ereki ai kapakap. 7 Kom kotin kasaleda omui kalangan kapuriamui, pwe pali maun omui sauas pan ir, me kin liki komui, ong ir me palian ir. 8 Sinsila ia dueta por en mas eu, o komin pera kin ia mot en lim omui, 9 Mon me sapung kan, me men kawe ia la, mon ai imwintiti, me kin kapil ia pena. 10 Re kin kapiridi mongiong arail; o sang nan au arail re kin lokaia aklapalap. 11 Wasa se kin kola ia, re kin kapil kit pena, mas arail kin masamasan, pwen kase kit di ong nan pwel. 12 Dueta laien amen, me inong ionic manga, o dueta laien pul amen, me wonon nan wasa rir. 13 Maing, kom kotida, kaloedi o kanamenokla i; dorela maur i sang me sapung kan ki omui kodlas, 14 Sang ren aramas akan ki lim omui, Maing leowa, sang ren aramas en sappa wet, me pwais arail ni maur et; kom kotin kadire kila kaped arail omui dipiso kan, me nairail seri ol me toto, o nairail akan me pan sosoki luan arail kapwa. 15 A i pan ariri silang omui ni ai pung, o i pan medikila mom omui ni ai pan pirida.

18 I KIN pok ong komui Maing, ai kel. 2 Leowa ai paip, ai kel, ai saundor ai Kot, ai paipalap, me i kin liki, pere pa i, menkamaur pa i o sile pa i! 3 I kin ngidingidong leowa, me kaping en ko ong, o i pan dorela sang ai imwintiti kan. 4 I lodi onger sal en mela kan, o pilap en Pileam akan kamasak ia er. 5 Sal en wasan mela kol ia dier, o sal en mela kaloce ia dier. (*Sheol h7585*) 6 Ni ai masak i likwir ong leowa o weriweri ong ai Kot; I ap komin ereki ngil ai sang nan tanpas a, o ai likwir lel ong karong a kan. 7 Sappa rerer o mokidedar, o pason en nana kan ititekok o rerer, ni a komin ongongidara. 8 Atinai koda sang nan silang i, o kisiniac kelail sang nan au a, ap kareda liol. 9 O a komikidier nanlang o kotidido, o rotorot impan aluwilu a kan. 10 O a komikidier pon Kerup amen o komin pirwei, o a komin dake pa en ang. 11 Tanpas a im pwai iei rotorot, o katau laud, o tapok rotorot, kapil pena i. 12 Lingan me mi mo a, kamueit pasang tapok kan iang akel o liol. 13 O leowa komin wiadar nansapwe nanlang, o me Lapalapia komin poronlar kapit i iang akel o liol. 14 A komin kasik wei sapwilim a kanang en kasik katieu, o komin kamueit irail pasang. A komin wiadar liol toto o kamasak irail adar. 15 Al en pil akan ap sansaladar, o pason en sappa weiweidar ki ar ongong Maing, mon ang en silang omui. 16 A komikidier lim a sang nan wasa ileile, a komin kol ia di o komin api ia dar sang nan pil kalaimun akan. 17 A komin dore ia la sang ai

imwintiti kelail akan, sang ir, me kailong kin ia, ir me i sota itar ong. **18** Irail kaloe ia dier ni ai ran apwal, a leowa kotin wialar sauas pa i. **19** O a kotin kalua ia wasan saladok, a kotin kamaio ia da, aki a kotin kupukupura ia. **20** leowa kin kotin sauasa ia duen ai pung, a kotin katingi ong ia duen makelekel en pa i kan. **21** Pwe i kin weweid nani al en leowa, o i sota kin katiwo ong ai Kot. **22** Pwe a masan akan mi mo i, o i sota pan kase sang ia a kusoned akan. **23** Pwe ngai unsokalar mon silang i o suedeki ai sapung. **24** O leowa kotin katingi ong ia duen ai pung, o duen makelekel en pa i kan mon silang i. **25** Komui me kalangan ong me mau kan, o lelapok ong me lelapok kan, **26** O makelekel ren me makelekel akan, o sapung ren me sapung kan. **27** Pwe kom kin kotin dorela aramas luet akan, ap kadukiedi mas en me aklapalap akan. **28** Pwe kom kin kotin kamaraini ai lamp, leowa ai Kot kin kamaraini ai rotorot. **29** Pwe ni ai iang komui i kak kaloedi karis en saunpei kan, o ni ai iang ai Kot, i kak luswei pon kel takai. **30** Al en Kot me unsokala; masan en leowa me makelekel. I pere pan karos, me liki i. **31** Pwe ia amen Kot impan leowa, de ia paip eu impan atail Kot? **32** lei Kot, me kotin aude kin ia manaman, o kaunsokala al ai. **33** A kin kotin wiai ong nä i kan dueta nä en tia, o kotin kasapwil ia dang wasa ileile. **34** A kotin padaki ong pa i kan tiak en mauin o, pwen kak ong kanopada kasik katieu mata. **35** Kom kotiki ong ia pere pan maur omui, o lim omui pali maun kamana ia da, o omui opampap me kasapwil ia da. **36** Kom kotin kanopadar al, me i pan weweid ia, pwe nä i kan ender krisedi. **37** I pan tang wong ai imwintiti kan o kono irail edi, o i sota pan puredo, lao karos lodier. **38** I pan kamor irail pasang, re sota pan kak palian ia, o re pan pupedi ong pan nä i kan. **39** Kom kak kamana kin ia omui manaman ong ni pei; Kom kak kasedi ong pan nä i kan karos me palian ia. **40** Kom kin koto kaloedi ong ia ai imwintiti kan, pwen kawela, me kailong kin ia. **41** Re kin likelikwir, a sota sauas parail ren leowa, a sota kotin sapeng ir. **42** I pan suk irail pasang dueta pwel par nan kisiniang; i pan kase ir ala dueta pwel samin sang nani al o. **43** Kom kin kotin dore ia sang ren akamai en aramas, o kom kotin kasapwil ia dang men liki kan; o wei eu me i sasa kin upa ong ia. **44** Ni ar ronger, re peiki ong ia er, o nain men wai kan peikiong ia ni lingkaping. **45** Nain men wai kan poridier o rerer o pwarado sang nan ar im kalaimun akan. **46** leowa kotin ieias; kaping ong ai paipalap; o kaping ong Kot ai saundor. **47** Kot me kotin depuk ong ai imwintiti kan, o a kotin kaloedi ong ia ai imwintiti kan; **48** Kom kotin dore ia la sang ai imwintiti kan, o kom kotin kasapwil ia dang ir, me palian ia. Kom kin kotin sauasa ia ong me morsued ong ia. **49** I me i men danke komui, Maing leowa, nan pung en men liki kan o kauleki duen mar omui, **50** Komui me kotin kamaurada melel sapwilim a nanmarki o a kotin sauasa mau sapwilim a Dawid keiedier o kadaudok a kokolata.

19 LANG pokon kin kasokaso duen lingan en Kot o aude pan lang kin kaititiki dodok en lim a kan. **2** Ran eu kin kasokaso ong eu ran o pong eu kin padaki ong eu pong. **3** Sota kaparok o sota lepen lokaia, ari so, ngil a kin peido. **4** O a loua padak lel ong sap karos, o a kaparok lel imwin sappa. A kotin wiai ong katipin im pwal eu pan lang; **5** O a kin pedoi sang nan

a pera dueta ol kamod amen, o kin pereperen dueta ol kamod amen ni a tangwei pon al o. **6** A dakada ni eu imwin lang ap tangalang imwin teio, o sota me kak rir sang mon karakar a. **7** Kapung en leowa me unsok o kin kainsenemauiala ngen en aramas akan. Kadede en leowa me melel o kin kalolekongla me lelep. **8** Kusoned en leowa me pung o kin kaperenda mongiong en aramas. Kusoned en leowa me makelekel o kamarainiada mas en aramas. **9** Lomwin leowa me min o kin duedueta. Masan en leowa kan me melel, o pung kaualap. **10** Irlai me kasampwal sang kold o kold lingan toto, o iau sang onik o onik kasampwal. **11** Ir me pil kin katamanda sapwilim omui ladu, o me kin kapwai ir ada, ar kating me lapalap. **12** Is me kak asa duen toto en a sapung? Kom kotin lapwada dip ai me rir akan. **13** Pil perewei sang sapwilim omui ladu me aklapalap, pwe ren der kaloe ia di, i ap pan pungala, o pan makelekel sang dip lapalap kokolata. **14** Kom kotin kupura kaparok en au ai o lokolokaia en mongiong i mo'mui, leowa ai paipalap o ai saundor.

20 IEOWA en kotin mangi om kapakap ni ran apwal o; mar en Kot en lakop en pera uk! **2** A en kotin porone dong uk sauas pam sang nan tanpas saraui o kamana uk ada sang nan Sion. **3** A en kotin kupura om mairong karos, o om mairong isis en konkon re a. (Sela) **4** A en kotiki ong uk, me mongiong om anane, o kotin kapaiada om inong karos. **5** Se pan ngisingiski omui sauasa kit, o ni mar en atail Kot kit pan kida at plak. leowa en kotin kapwaiada om poekipoek karos! **6** I ap asaer, me leowa kin kotin dorela sapwilim a me keiedier, o a pan mangi i sang nan sapwilim a lang saraui, lim a pali maun kin sauasa kaualap. **7** Mo kan kin kaporoporeki war o os akan; a kit kin keleki mar en leowa atail Kot. **8** Irlai lodier o pupedier, a kit uda o kasinenda. **9** Maing kom kin sauasa nanmarki o, o kin mangi at likwir ong komui!

21 MAING leowa, namarki o kin peren kida omui manaman, o a polauleki melel omui sauasa i! **2** Kom kotiki ong i, me mongiong i inong iong, o kom sota kin sopewei sang, me kilin aua poekipoki. (Sela) **3** Pwe kom kin wudokedi ong poa me mau kan; kom kin kalisorop kidi i nin kold kasampwal eu. **4** A kin poeki re omui maur, komui ap kotiki ong i maur warai kokolata. **5** A lingan me lapalap ki omui kin sauasa i. Kom kin kin kapwataki i manaman o lingan. **6** Kom kin kasapwilida i, pwen wia kamau men kokolata; kom kaperenda i mon silang omui. **7** Pwe nanmarki kin liki leowa, o a pan dadaurata ki kalangan en me lapalapia. **8** Lim omui pan diar omui imwintiti kan karos, o lim omui maun pan diar me kailong kin komui. **9** Kom pan wia kin ir ala stop en kisiniae eu, ni omui pan kin pwarado. leowa pan kin kawe ir ala ni a ongiom, o kisiniae pan kang ir ala. **10** Kom pan kin karosela kadaudok arail sang nan sappa, o wa'rail sang nan pung en aramas akan. **11** Pwe irail inau kidar, me re pan wia sued ong komui a re sota pan itar ong. **12** Pwe komui pan kin kasaloe ir ada, pwe ren tang; kom pan kin padok wong ir omui sal en kasik katieu. **13** Maing kom kinida ni omui rosong kit ap kauleki o kapinga omui manaman.

22 A i Kot, ai Kot da me komui liikidmalie kin ia la? I likelikwir, a sauas pa i me doo. 2 Ai Kot, nin ran i kin likwir, a kom sota kin sapeng, o ni pong i pil sota kin nenenla. 3 Ari so, komui ta me saraui, komui me kotikot pan kaul en kapung en Israel. 4 Sam at akan liki komui, o ni ar liki, kom kotin sauasa irail er. 5 Irail likwir ong komui, rap dorelar, re liki komui, rap sota namenokala. 6 A ngai dueta kamatol amen, a kaidin ol amen, me aramas akan kin lalaue or mamaeleki. 7 Karos me kilang ia, kin lalaue, ia, sara pasang au arail o tuetuäl mong arail: 8 A kin liki leowa, i en dorela i, o kamaioda i, pwe a kin kupura i. 9 Pwe komui kotin kaipwi ia sang nan kaped en in ai; komui ta, me i liki sang ni ansaun ai mi ni maramaran in ai. 10 Sang nan kaped en in ai i lokidokilang komui; komui ta ai Kot sang ni ansaun ai mi pon kopan in ai. 11 Kom der kotin doo sang ia, pwe ansaun kalokolok korendor, ap solar sauas pa i. 12 Kau ol kalaimun kan kapil ia penaer, o kau ol en Pasan kele ia pena. 13 Irail sara dong ia dueta lain weriwer o laualo amen. 14 Ngai wudokilar dueta pil, ai kokon akan karos muei pasanger, o mongiong i pei pasanger nan kaped i dueta wi. 15 Ai kelail ngalangal lar dueta diper en dal eu, o lo i pasadang pan ngatangat ai, o komui kin wia kin ia me melar amen. 16 Pwe kidi kan kapil ia pena, o pwin aramas sued eu kele ia pena, irail kapore pasang pa i o nä i kat. 17 I kak wadok kokon ai kan karos; a irail kin kilekiliang ap peren kida. 18 Re kin nek pasang ai likau kan nan pung arail, o re doropweki ai likau pup. 19 A komui Maing ender doo sang ia! Ai kel madangdo o sauasa ia! 20 Dorela maur i sang kodlas, pwe me ta ieu, o sang nan kel en kidi! 21 Sauasa ia sang nan au en laien, o dore ia la sang ose en man laualo! 22 I pan padaki ong ri ai kan duen mar omui, o i pan kapingga komui nan momodisou. 23 Kapingga leowa komail me masak i, o kadaudok en lakop en kalinganada i, o wan Israel karos masak i. 24 Pwe a sota kotin mamaleki de suedeiki me luet akan; o a sota kotin karirila silang i sang irail; o ni a likwir ong i, a kotin erekier. 25 I pan kapunga komui nan momodisou kalaimun; i pan kapwaiaada ai inau mon ir me lan i. 26 Me luet akan en manga o medila, o me idok leowa, pan kapunga i; ngen ormail pan memaureta kokolata. 27 Ni imwin sap karos re pan tamanda leowa, ap wuki ong i, o di en men liki karos pan kaudoki ong i. 28 Pwe wein leowa, o a kotin kaunda men liki kan. 29 Me wi kan karos nin sappa pan mangamanga o kelepuki; karos, me pan wiala pwel o sota kak kolekol maur ar, pan pongi i. 30 Kadaudok eu mia, me pan papa i, re pan padaki ong seri o seri en seri kan duen leowa. 31 Re pan pwarado o padaki ong aramas akan, me pan ipwidu mur duen a pung, o duen me a kotin wiadar.

23 IEOWA sile pa i, i sota pan anane meakot. 2 A kotin kamanga ia nan mos kaselel o kalua ia wong ni pil lamelamur. 3 A kotin kamanada ngen i, a kalua ia pon al pung pweki mar a. 4 I lao weid nan mot en mela, i sota pan masak mesued kot, pwe kom kotin ieiang ia, omui irar o lepin saipali kamait ia la. 5 Kom kotin kaonop dang ia tepel eu salong ai imwintiti kan. Kom kotin keiekidi mong ai le, o ai dal kin wudewudok. 6 Pai o kalangan pan idauen ia arain ai maur, o i pan mimieta nan tanpas en leowa kokolata.

24 SAPWILIM en leowa sappa o audepa kan, sap o meakaros me kauson poa. 2 Pwe a kotin pasonedier ni kailan madau, o a kotin wiadar pon pil akan. 3 Is me pan kodalang pon dol en leowa? O is me pan kak uda ni mol en leowa saraui? 4 Me pa a kan sota sapung o mongiong i makelekel; me sota kin mauki padak sapung, o me sota kin kaula likam. 5 I me pan kamaula ren leowa, o a pan pung kila ren Kot a saunkamaur. 6 I kainok, me kin peiki ong Kot, me kin rapaki silang omui, Kot en lakop. (Sela) 7 Komail ritingada wanim laud o langada wanim nin sappa, pwe Nanmarki lingan en kotilong! 8 Is Nanmarki lingan men et? I leowa roson o manaman, leowa me rasong nan mauin. 9 Komail ritingada wanim laud o langada wanim nin sappa, pwe Nanmarki lingan en kotilong! 10 Is Nanmarki lingan men et? I leowa Sepaot; I Nanmarki lingan. (Sela)

25 MAING, i kin inong iong komui. 2 Ai Kot, i liki komui, sauasa ia, pwe i ender sarodi, o ai imwintiti kan ender peren kida. 3 Pwe karos me liki komui, sota pan sarodi, a me pan muei sang komui pan sarodi. 4 Maing, kom kotin kasale ong ia al omui kan, o kotin padaki ong ia omui tiak kan; 5 Kalua ia ni omui melel o kalelekong ia! Pwe komui ta ai Kot, me kin sausa ia, ran karos, i kin auiaui komui. 6 Maing, kom kotin tamanda omui kalangan o omui kapunglol, me tapidar mon kaua. 7 Re der kotin kupura dip en ai tikitik o ai sopeik; a kupura ia ni ar kapunglol o kalangan! Maing leowa. 8 leowa me mau o lelapok, i me a kotin padaki ong me dipan akan pon al o. 9 A kin kalua pung me luet akan, o a kotin padaki ong me luet akan al a. 10 Al en leowa kan me dir en kalangan o melel ong ir, me kin kolekol a inau o masan akan. 11 Maing, kom kotin maki ong ia ai sapung kan me lapalap, pweki mar omui. 12 Is ol, me kin lan leowa? A pan kotin padaki ong i duen al o, me a en pilada. 13 Ngen e pan mi wasa mau o kaudaudok a pan aneki sap o. 14 Leowa kompoke pan me kin lan i, a pan kotin padaki ong i duen a inau. 15 Mas ai kin ariri leowa ansau karos, pwe a pan kotin lapwada nä i kat sang nan insar. 16 Kom kotin masan dong ia o maki ong ia, pwe ngai sapoupou o luet. 17 Masak en mongiong i lalaudalar; kotin kalua ia sang nan ai apwal akan! 18 Kom kotin mangi ai luet o ai kankangeranger, o kotin maki ong ia dip ai kan karos! 19 Kom kotin mangi duen ai imwintiti kan, pwe re me toto, o re kin kailong kin ia ni ar aklapalap. 20 Kom kotin sinsila ai maur o dore ia la, kom kotin apwali ia, pwe i der namenokala, pwe i kin liki komui. 21 Melel o pung en sinsila ia, pwe i auiaui komui. 22 Maing Kot, kom kotin dorela Israel sang nan ar apwal akan karos!

26 IEOWA kom kotin sauasa ia, pwe i kekeit wei ni melel. I kin liki leowa, i sota pan luetala. 2 Maing kom kotin kasauia ia da o kasongesong ia, o kamakelekele mudilik i kan o mongiong i. 3 Pwe i asa duen omui kalangan, o i kin weweid ni omui melel. 4 I sota kin mondi ren aramas aklapalap akan, o i sota kin waroki ong me morsued akan. 5 I kin tataki pokon en mesued akan, o i sota kin mondi ren me sapung kan. 6 I omiomu ki makelekel o i kin pok ong sapwilim omui pei saraui, Maing, leowa, 7 Wasa i pan kapikapinga, ngil laudeta o padak duen omui manaman akan karos. 8 Maing leowa, i kin pok ong wasan tanpas omui, o wasan ar lingan. 9 Kom der kotin

kasapoke ia la iangaki me dipan akan, de maur i iangaki me kamela aramas akan. 10 Pwe pa arail me dir en morsued o re ki men ale kisakis. 11 A ngai kin weweild ni makelekel. Dore ia la o kotin maki ong ia! 12 Ná i kin aluwei pung. I pan kapinga leowa nan momodisuk kan.

27 IEOWA kamarain pa i o kamaur pa i, is me i en masak? leowa kel pan maur i, is me i en lomwinki? 2 Ma mesued akan pan tanga dong ia, pwen Kawela uduk ai o ai imwintiti kan, re pan dipikelekel o pupedi. 3 Ma pwin saunpei pan kapil ia pena, i sota pan masapwekada, o ma mauin pan wiua ong ia, i pan liki i. 4 let eta, me i inong iong o men poeki ren leowa, i en mimietta nan tanpas en leowa arain ai maur, pwen kilekilang saraui kaselel en leowa kan, o ududial sapwilim a im en kaudok. 5 Pwe ni ansau apwal a kotin sinsila ia nan tanpas a im pwal. A pan kotin karuk ia la nan tanpas a im likau, o kotin kau ia da pon paip eu. 6 A pan kotin kasapwil ia dang pon ai imwintiti kan, me kapil ia pena; i ap pan wiada mairong en kaping nan tanpas a im pwal, i pan kaul o kaping ong leowa. 7 Maing, kom kotin erekil ngil ai, ma i pan likwir ong komui, kom kotin maki ong ia o mangi ia. 8 Mongiong i kin kataman kin komui omui masan: Komail rapa kin ia! I me i pil kin rapaki silang omui. Maing leowa! 9 Der karir sang silang omui mo i, o der kasapokela sapwilim omui ladu ni omui ongiongan; pwe komui me sauas pa i. Kom der kotin kase ia la, o ender muei sang i, Kot ai saunkamaur. 10 Pwe sam ai in ai likidmalie ia la; a leowa kotin sapwilim anekin ia la. 11 Maing, kom kotin kasale ong ia sapwilim omui al o kalua ia nani al pung pweki ai imwintiti kan. 12 Kom der kotin mueid ong ai imwintiti kan en kaloe ia di; pwe saunkadete likam palian ia, o re wia sapung ong ia so masak. 13 Ari so, i asa, me i pan ududial kalangan en leowa nan sap en me memaur akan. 14 Auiaui leowa! Der masak, o mongiong om ender masak, o auiaui leowa!

28 MAING, ai paipalap, i lao likwir wong komui, kom der kotin sapaimokid, pwe ma re pan sapaimokid, i pan dueta ir, me pan lokidokila nan por o. 2 Kom kotin mangi ngil en ai ngidingid, i lao likwir wong komui, i lao kapa wong pa i kat mol omui saraui. 3 Re der kotin kasapoke ia la iangaki me sapung kan, iangaki me wia sued, me kin lokaia kaselel ong men impa, ap lamelame sued nan mongiong arail. 4 Kotin depuk ong ir duen ar dodok o duen ar tiak sued; kotiki ong ir duen dodok en pa arail; katingi ong ir duen ar wiawia. 5 Pwe re sota insenoki dodok en leowa de wiawia en lim a kan; i me a pan kotin kawe ir ala, a sota kauada. 6 Kaping ong leowa, pwe a kotin erekier ngil en ai ngidingid. 7 leowa kel pa i o pere pa i, mongiong i kin liki i, o sauas pa i mia. Mongiong i liki i o i pan danke i ki a kaul. 8 leowa kele parail; i me manaman ong sauasa sapwilim a me keidier. 9 Kotin sauasa sapwilim omui aramas akan o kotin kamauiala sapwilim omui soso, o kotin kamanga ir o apwali irail ada kokolata!

29 KOMAIL lapalap akan, wa dong leowa, wa dong leowa wau o manaman! 2 Wa dong leowa wau en mar a, pongi leowa ni oilai kapwat saraui! 3 Kapiti en leowa mi pon pil akan; Kot en lingan kin wiada nansapwe, iei leowa en pil kalaimun

akan. 4 Kapiti en leowa me manaman, kapiti en leowa me lingan. 5 Kapiti en leowa kin katip pasang seder akan; leowa kin kotin katip pasang seder akan en Lipanon. 6 A kin kotin kalukalus irail dueta kau pul amen, Lipanon o Sirion dueta kau pul ol amen. 7 Kapiti en leowa kin luswei dueta umpul en kisiniai. 8 Kapiti en leowa kin kamokidada sap tan; leowa kin kamokidada sap tan en Kades. 9 Kapiti en leowa kin kamokidada tia kan o kakilesauida nana kan, o nan tanpas a im en kaudok karos kin kapinga i. 10 leowa kotikot pon pil akan o leowa pan Nanmarki kokolata. 11 leowa pan kamanada sapwilim a aramas akan; leowa pan kotin kamaui sapwilim a aramas akan ki popol.

30 I kapinga komui Maing, pwe komui me kotin kasapwil ia dar, o sota mueid ong ai imwintiti kan ren peren kin ia da. 2 leowa, ai Kot, i likwir wong komui, komui ap kotin kakel ia dar. 3 Maing, kom kotin kalua ngen i sang nan wasan mela. Kom kotin dore ia lar ni ansau me irail lokidokila nan pweleko. (**Sheol h7585**) 4 Komail lelapok kan en kapinga leowa, o kapinga mar a lingan! 5 Pwe a ongiongan kin marep ta ieu, a a mak arain maur en aramas amen; nin sautik re kin sangesang, a ni mansang ngisingis. 6 A ngai inda ni ai ansau mau: I sota pan lodi kokolata. 7 Maing, ni omui kalangan, kom kotin katengedi ai dol, a ni ansau me re karuki sang mo i silang omui, i masapwekadar. 8 I likwir wong komui Maing, o i ngidingideki ong Kaun. 9 Da kadepa en nt' ai, i lao kodila nan por o? Pwel par pan kak kapinga komui, o kapakaparok duen omui kalangan? 10 Maing leowa, re kotin mangi ia o kotin maki ong ia; leowa sauas pa i. 11 Kom kotin kawukila ai insensed ong ngisingis; kom koti ki sanger ai tuken likau, ap id kalikauwi ia dar popol. 12 Pwe ngen i en kauli ong komui, a ender nenenla. Maing ai Kot, i pan kapinga komui kokolata.

31 MAING, i liki komui, kom kotin ieiang ia, pwe i ender namenokala kokolata; dore kin ia la duen omui pung. 2 Kapaikidi dong ia karong ar akan, madang sauasa ia! Kom kotin wiala ai paipalap roson, o kele pa i, pwen sauasa ia! 3 Pwe komui ai paip, o ai kel. Kom kotin kalua ia pweki mar omui. 4 Kom kotin api ia sang nan insar, me re wiai ong ia, pwe komui kele pa i. 5 I kakaliki ong komui ngen i; kom kotin dore ia la, komui Maing Kot melel. 6 I suedeke me kin kaporoporeki dikedik en ani mal akan, a i liki leowa. 7 I pan pereperen o polauleki omui kalangan, pwe komui me kotin mangi ai luet, o kotin kupura ngen i ni ansau apwal. 8 O re der mueid ong ai imwintiti, ren kaloe ia di. Kom kotin kasone nä i kat nan wasa salatok. 9 leowa, kom kotin maki ong ia, pwe i masak; mas ai suedelar ki ai mamauk, pil dueta ngen i o pali war ai. 10 Pwe maur i luet kilar ai insensed, o ai par akan malaulaular ki ai sangesang, ai kelail titikikelar pweki dip ai, o kokon ai kan luetalar. 11 Ai imwintiti kan karos lalaue ia, o i wialar kanamenok pan men imp ai kan, o kamasak pan sau i kan; me kilang ia nani al o, kin tangwei sang ia. 12 Aramas monoke ia lar dueta me melar amen; ngai rasong dal eu, me mor pasang. 13 Pwe i ronger duen me toto kin puserokiong ia; men kamasak kapil ia pena; re kin kapung pena duen ngai, pwen kame ia la. 14 A i kin kaporoporeki komui Maing, i ap inda: Komui ta ai Kot! 15

Ai ansau mi nan lim omui, dore ia sang nan pa en ai imwintiti kan o sang me kin pakipaki ia. **16** Kamarainiki sapwilim omui ladu silang omui, dore ia ki omui, dore ia ki omui kalangan. **17** Maing, kom der kotin mueid ong, i en soredi; pwe i likwiri wong komui. Me sapung kan en soredi, pwe irail en nenenla nan wasan mela. (*Sheol h7585*) **18** Kil en au en me likam akan en nenenla, irail, me lalaue me pung kan ni laumaum, o aklapalap, o kaurur. **19** Meid laud omui kalangan, me kom kotin nekinekid ong me lan komui kan, o me kom kin kasale ong ir, me liki komui sansal mon aramas akan. **20** Kom kin kotin karir ir ala re omui sang karos, me kailong kin ir; kom kin kadupal ir edi sang mon lo akamai. **21** Kapinga ong leowa, me kotin kalangan laud ong ia nan kanim tengeteng eu. **22** Pwe ni ai peikasal i indindar: I lokidokilar sang mon silang ar. Ari so, kom kotin erekil ngil en ai ngidingid, ni ai potoan werwiwer ong komui. **23** Komail sapwilim a saraui kan karos, pok ong leowa! leowa kin kotin sinsila me poson akan, ap depuk ong ir melel, me aklapalap akan. **24** Komail karos me kaproporeki leowa, en kelail o der masak!

32 MEID pai, me dip arail lapwadar, o me ar sapung pwaipwaider! **2** Aramas meid pai, me leowa solar pan kapokoki ong dip ar, me sota likam nan mongjong ar. **3** Pwe ni ai men okila, kokon ai kan ap susueda kilar ai sangesang ran karos. **4** Pwe lim omui katoutou ia nin ran o ni pong, o ai kelail mongedier, dueta ni ansau en karakar. (*Sela*) **5** I me i weokadang komui dip ai kan, o sota okila ai sapung kan. Ngai indinda: I pan weokadang leowa ai katiwo kan; komui ap kotin maki ong ia sued en dip ai. (*Sela*) **6** I me saraui kan karos pan potoan kapakap ong komui arain ansau me komui kak diarokada. Lapake kalaimun pan wiaui, a a sota pan lel ong ir. **7** Komui me pere pa i, kom pan kotin perawai sang ia men kamasak, i ap pan dorela o kapinga ni peren. (*Sela*) **8** I pan padaki ong uk o kasale ong uk al o, me koe en weweid ia; I pan kalua kin uk por en mas ai. **9** Komail der dueta os de as amen me sota ar madamadaua, me mau ong, kisin mata en ko ong au arail, a ma so, re sota pan duki ong uk. **10** Me sapung o kin lodi ong song en madak toto, a me kaproporeki leowa, kalangan en leowa pan kapil pena i. **11** Polauleki leowa, o pereperen komail me pung kan, o kapikapinga komail karos me lelapok melel akan.

33 KOMAIL me pung kan polauleki leowa, me lelapok kan en kapinga i. **2** Danke leowa o kapikapinga ki men kasang o kaule ki ong i sal en arp eisok. **3** Kauleki ong i kaul kap pot, komail kanai ong arp o ngil! **4** Pwe masan en leowa me inen o a wiawia kan karos melel. **5** A kin kotin pok ong me pung o melel, sappa direki kalangan en leowa. **6** Nanlang wiaui kida masan en leowa o audepan a karos ki ngen en silang i. **7** A kotin kolekol pena pil en madau dueta nan dal eu, o a kotin nekidlela ad akan nan wasa rir. **8** Sappa karos en lan leowa o karos me kauauson nan sappa en wauneki i. **9** Pwe ma a kotin masanta, ap pan wiaui, o ma a kotin pangokada, ap pan miela. **10** leowa kin kotin kawela kapung en men liki kan, o a kin kawukila madamadaua en wei kan. **11** A me leowa kileledier, pan dueduela, o me a kotin kupurada, pan kokolata. **12** Meid pai wei o, me leowa ar Kot, o wei, me a kotin piladang a soso. **13**

leowa kin kotin irerong aramas akan karos sang nanlang. **14** A kotin irerong karos, me kauson sappa sang mol a tengeteng. **15** A kotin wiadar mongjong arail karos, o a kotin mangi ar wiawia kan karos. **16** Nanmarki amen sota pan pwai kida a karis totu, o ol komad amen sota pan dore kila a kelail. **17** Os akan pil sota kak sauasa ekis o a kelail melel sota kadepa. **18** Kilang, silang en leowa kin irerong ong me lan i, o me kaproporeki a kalangan. **19** Pwen kapit ir ala sang ni mela o katekatungole ni ansau en lek. **20** Ngen atail kin auaui leowa, i me sauas patail o pere patail. **21** Pwe mongjong atail kin peren kida i, pwe kitail kin liki mar a saraui. **22** Maing, leowa, omui kalangan en mi po at duen at kaproporeki komui.

34 I PAN kapinga leowa ansau karos; au ai pan kapinga i kokolata. **2** Ngen i en suaiki leowa, me luet akan pan rong, ap peren kida. **3** Komail iang ia kapinga leowa, pwe kitail en wiaki eu, kalangada mar a. **4** Ni ai rapaki leowa, a kotin sapeng ia, o dore ia la sang nan ai masak karos. **5** Me kin ariri i, pan kakelada, o mas arail sota pan namenokala. **6** Ol luet men et lao likwir, leowa ap kotin erekier o dorela i sang nan a apwal akan karos. **7** Toulang en leowa kotikot ren me lan i o kotin sauasa ir. **8** Komail song o kilang duen kalangan en leowa! Meid pai, me liki i! **9** Lan leowa sapwilim a saraui kan! Pwe me kin lan i, sota pan anane meakot. **10** Laien pulekul akan lekila o men mangada, a me kin rapaki leowa, sota pan anane meakot. **11** Sama ko, komail kodo re i, rong ia, i pan padaki ong komail duen lan leowa: **12** Is me inong iong maur warai, o is me mauki ran kaselel akan? **13** Pere sang mesued lo om o kilin au om, pwe re der kotaue. **14** A muei sang mesued, ap wiada me mau, rapaki popol ap dadaurata. **15** Silang en leowa mamangi me pung kan, o karonga erekil ar likwir; **16** A silang en leowa kin palian ir, me kin wia mesued, pwen kawe ir ala sang nan sappa. **17** Iraill kin likwir, leowa ap kotin mangi ir o kotin sauasa ir sang ni ar apwal akan karos. **18** leowa koren iong ir, me mongjong arail arail olar, o kotin sauasa ir, me ngen arail olar. **19** Kalokolok toto lel ong me pung kan, a leowa kin kotin sauasa ir sang nan mepukat karos. **20** A kotin sinsila kokon akan karos, pwe eu ender tip pasang. **21** Me sued kot pan kamela mo doo sang Kot akan, o me kin kailonki me pung kan, pan kalokolok. **22** leowa kin kotin dorela ngen en sapwilim a ladu kan, o karos me liki i sota pan kalokolok.

35 MAING, kom kin pei ong ir, me kin pei ong ia; o kotin palian ong ir, me kin u ong ia. **2** Re kotin ale pere o tatan mauin ap kotida, pwen sauasa ia. **3** Ngapekida katieu sauasa ia ong ai imwintiti kan. Kotin masan dong ngen i: Ngai sauas pam! **4** Me men kame ia la, en namenokala o kankaururala; o me men wia sued ong ia, en pure wei o sarodi. **5** Ren wiala dueta dip en kisin war akan mon kisiniang, o tounlang en leowa sikin irail wei. **6** Al arail en rotorotala o kitentel la, o tounlang en leowa en kotin pakipaki irail. **7** Pwe re insensara ia, pwen kame ia la, ap sota karepa, o re wia por ong ia, a sota karepa. **8** A en eseinelek lodi ong kalokolok; o insar me a wiadar, pein i en lodi ong; o mela en lel ong i wasa o. **9** A ngen i en perenki leowa o polauleki a kotin sauasa ia. **10** Kokon ai kan karos pan inda: Maing, is me rasong komui? Pwe kom kin sauasa me luet o ong me

a sota itar ong, o kom kotin sauasa me luet o samama ong me lolap akan. **11** Saunkadede likam kai u ong ia, kalelapok re i, me i sota asa due. **12** Re kin depukki me mau me sued, pwen kainsensuede kin ia. **13** A ngai, ni ar somau, i puri ong nan tuk en likau, o kaloke pein ngai ni ai kaisesol, o kapakap sang mongiong i. **14** Ngai wiwai ong ir dueta ong kompoke pa i o udan ri ai; ngai insensued dueta amen, me kin loleitki in a. **15** A irail peren kida ai sikilikel o pokon pena. Men lalaue pokon penang ia o song en aramas, me i sasa, kin lalaue ia ansau karos. **16** Re ngi tete ong ia, irail, me kin sansalmau o lalaue pweki kisin manga. **17** Maing, arai da, me kom pan kotin masani mepukat? Dorela ngen i sang arail mesued, o maur ta ieu sang laien pulepul akan. **18** I pan kapinga komui nan momodisou laud, o nan pung en aramas toto i pan danke komui. **19** Der mueid ong ai imwintiti nin sokarepa, ren peren kin ia, o me kin kailong kin ia nin sokarepa, ren der lalaue ia ki mas arail. **20** Pwe ar lokaia sota kin kareda popol, o re kin madamadaua, en dipi ong me lelapok kan nan sap o. **21** O re sar pasang au arail ong ia indada: Io io, pein kit kilanger. **22** Maing, kom kotin mangi mepukat, kom der kotin nenenla, Maing, kom der doo sang ia! **23** Kotin opala wasa o kipada, pwen kapung ia la o ai dodok, ai Kot o ai Kaun. **24** Maing, ai Kot, kotin kapung ia la duen omui pung, pwe ren der peren kin ia. **25** Der mueid ong, ren inda nan mongiong arail: Io, io, i me se men! Der mueid ong, ren inda: Kitail katalalar i. **26** Irail karos, me peren kida ai apwal akan, en namenokala o kankaurura la, ir me poponmaso ong ia, en likau kida namenok o kankaurur. **27** Irail me kin peren kida ai pung en ngisingis o pereperen, o ren inda ansau karos: Meid kapinga ong leowa, me kin perenki sauasa sapwilim a ladu o, **28** O lo i en kapakaparok duen omui pung, o kapinga komui ran karos.

36 IET me i men inda sang lol en mongiong i duen tiak en me sapung o: Sota lan Kot mi mon mas a. **2** A kin kotaue o lingkaping, pwen pein i dadaurata a dodok sued, ap tataki me tei kan. **3** A lokaia karos me sued o likam; a pil sota kin duki ong padak, pwen wiada me mau. **4** A kin madamadaua pon a los. A kin weweid nani al me sota mau o sota kin suedeiki me sapung. **5** Maing, omui kalangan me ideda wong lang, o omui melel pil lel ong tapok kan. **6** Omui pung rasong nana en Kot akan, o omui kadeik kan me rasong iluk ileile kalank; Maing, komui me kotin dorela aramas o man akan. **7** Meid kasampwal omui kalangan Maing Kot, pwe aramas akan kin diar wasan kamaio pan mot en lim omui! **8** Re pan saliel kila dipisou toto nan tanpas omui, o kom kotin kanim pil kin irail peren laud rasong pilap pot. **9** Pwe parer ong maur mi re omui, o ni omui marain, se kin kilang marain. **10** Kom kotin dadaurata omui kalangan ong me asa komui, o omui pung ong me melel sang ni mongiong arail. **11** Kom der mueid ong, i en tiatidi pan me aklapalap akan, o pa en me sapung kan ender kapup ia di. **12** A mesued akan en pupedi wasa o, pwe ren lokidokila o solar memaureda.

37 KOE der makaraki me sued akan; o der peirinki me kin wia sapung. **2** Pwe re pan sorala madang dueta râ, o re pan mongedi dueta tan tuka kan. **3** Kaporoporeki leowa o wiada me mau, kaukausonta nan sap o, o wiawia me pung. **4** Polauleki leowa, a pan kotiki ong uk, me mongiong om inong

iong. **5** Mueid ong leowa om wiawia kan o kaporoporeki i, a pan kotin wia mau. **6** A pan kapwareda om wiawia me pung dueta marain, o om tiak pung dueta nin sauas. **7** Kaporoporeki leowa ap nenenla o auaiai, o koe der makar kida pan me kin pwaida ni a wiawia kan, ol o, me kin kapwaiada me sued. **8** Muei sang makar o pwilikidi om lingarangar; koe der makar, pwe koe der pil wia me sued. **9** Pwe me sued akan pan kokoka sang, a me liki leowa, pan sapaneki sap o. **10** Ansau takis, ap solar me sapung o, o ma koe men kilang deu a, a solar mia. **11** A me opampap akan pan sosoki sap o, o re pan pereperen ki ar kapwa toto. **12** Me sapung o kin kamasak me pung o, o ngi tete ong i. **13** A leowa kotin kiparamateki i, pwe a kin mangi a ansau. **14** Me sapung kan kin ngape kida kodlas o kaonopada kasik katieu, pwen kasikiedi me luet o samama, o kamela me kekeit wei ni melel. **15** A ar kodlas pan dokodi pein mongiong arail, o ar kasik katieu pan tip pasang. **16** Me malaulau en me pung amen, me mau sang dipisou toto en me sapung kan. **17** Pwe pa en me sapung kan pan tip pasang, a leowa pan kotin kolekol me pung kan. **18** Leowa kotin mangier ran en me lelapok kan, o ar dipisou pan dueduela. **19** Re sota pan namenokala ni ansau apwal, o ni ansaun lek a pan itar ong ir. **20** Pwe me sapung kan pan lokidokila, o imwintiti en leowa, ma re rasong sap kaselel eu, re pil pan mokonaidi dueta atiniae. **21** Me sapung kan kin pwaipwand ap sota kapungala, a me pung o kin kadek o kin kisakis wei. **22** Pwe me paie kin i, pan sosoki sap o, a me a kin kariilar akan pan kokoka sang. **23** Leowa kin kotin katengetenge song en aramas due met ar kakakewei, o a kin peren kida a wiawia kan. **24** Ma a pan pupedi, a sota pan lokidokila; pwe leowa kin kolekidi i lim a. **25** Ngai pulepul ap malar, a i saikenta kilanger me pung amen likidmalielar, de na kan poekipoeki prot. **26** A kin kadek ansau karos o kin men kisakis wei, o na kan pan paida. **27** Muei sang me sued ap wia me mau, koe ap pan mimieta nan sap o. **28** Pwe leowa kin peren kida me pung, o a sota pan kin likidmaliela sapwilim a saraui kan; re pan nekinek kokolata, a kadaudok en me sapung kan pan kokoka sang. **29** Me pung kan pan sosoki sap o, ap mimieta kokolata. **30** Au en me pung amen kin kida me solekong, o lo a kaparokki me pung. **31** Masan en a Kot mi nan mongiong i, a sota pan krisedi. **32** Me sapung kin masamasan me pung, pwen kamela i. **33** A leowa sota pan kin mueid ong, en mi nan pa a kan, o a sota pan kin kasela i, a lao pan pakadeikada. **34** Auaiai leowa o weweid nan a al akan, a ap pan kin kasapwil uk ada, pwe koe en sosoki sap o; koe pan kilang, me sapung kan pan kokoka sang. **35** I kilanger me doo sang Kot amen, me katiwo o pwaida o maurada dueta tuka mau pot. **36** A ni at dauli wasa o, kilang, a soer mia; i idok duen i, a a solar kak diarovkada. **37** Dadaurata om lelapok, o wiawia me pung; pwe song due met pan pwaida mau ni imwi. **38** A me katiwo kan pan wiaki eu lokidokila, o me sapung kan pan koka sang ni imwi. **39** A leowa kin sauasa me pung kan, i me kele parail ni ar apwal akan. **40** O leowa pan kin ieiang ir o pan dore ir ala; A pan kin dore ir ala sang me sapung kan, o a pan sauasa ir, pwe re kin liki i.

38 MAING, der kin kaloce ia ni omui kupur sued, o der kame ia ni omui ongiong. **2** Pwe sapwilim omui kanangan

kasik katieu lel dong ia, o lim omui katoutou ia. 3 Sota mau kot ni pali war ai pweki omui ongiong, o sota moleilei nan kokon ai kan pweki dip ai 4 Pwe dip ai kin kadupaledi mong ai, re kin katoutou ia dueta meakot me toutou melel. 5 Ai ola kan posuedela o nanan pweki ai pweipwei. 6 I kin kos pena o pairok wei alialu, i kin insensued ansau karos, 7 Pwe longelong ai mongedier melel, o sota mau kot ni pali war ai. 8 Ngai luetalar melel o i wokiwok pasanger. I kin sangesang, pweki mongiong i sota kak moleilei. 9 Maing, kom kotin mangi ai inong karos, o ai sangesang sota rir sang komui. 10 Mongiong i rerer, ai kelail ko sanger re i, o marain en mas ai pil rotorotala. 11 Kompoke pai o ai warok kan kin doowei sang ia, o suedeiki ai kalokolok, o sau i kan kin doo sang ia. 12 O me kin inong ionic kame ia la, kin masamasan ia, o me men via sued ong ia, kin indinda duen ar pan wiada dodok sued, o re kin widiwiding ansau karos. 13 A ngai dueta me salongepon amen, me sota rong wasa, o dueta me lotong, me sota kak sar pasang au a. 14 Ngai dueta ol amen me solar rong wasa, o sota depuk en lokaia mi nam au ai. 15 A i kin auiaui komui, Maing. Komui Maing ai Kot pan kotin sapeng ia. 16 Pwe i men, ren der peren kin ia. Ma nä i pan krisedi, re pan peren kida melel. 17 Pwe i koren ionic pupedi, o ai kalokolok kin koren ionic ia ansau karos. 18 Pwe i weokada dip ai kan o suedeiki dip ai. 19 A ai imwintiti kan memaureta o irail me kelail; me kailong kin ia ni sota karepa me toto. 20 O me kin depukki ai me mau me sued, kin palian ia, pweki ai dadaurata me mau. 21 Leowa ai Kot, kom der muei sang ia o der doowei sang ia! 22 Kom kotin madang dong ia, Maing sausau pia.

39 NGAI inda: I pan kanai ong al ai kan, pwe i ender wia dip ki lo i. I pan sali pena au ai arain en me sapung o mi re i. 2 I kadukiedier ai lokaia o nenenlar o solar inda duen peren, a ai kalokolok lalaudalar. 3 Mongiong i karakaradar nan kapedi, o ma i pan tamanda mepukat, a rasong kisiniai lulada; i ap lokaia kida lo i. 4 Maing, kotin padaki ong ia, me maur i pan imwisokela, o imwi pan ai ran akan, me i pan samoer. 5 Mangi, ai ran akan dueta tälap en pa en aramas re omui; o maur i likamata sota meakot mo'mui. Melel aramas, me kin keleki pein i, kin dueta adiniai. (Sela) 6 Re kin alialu sili rasong mota, o re kin katoutouki pein irail dodok mal. Re kin nanak pena ap sasa, is me pan nainekei. 7 Ari Maing, is me i en auiaui? I kaporporeki komui. 8 Dore ia la sang dip ai karos, o kom der mueid ong, me pweipwei kan en kaurur kin ia. 9 I pan nenenlar o sota sar pasang au ai, pwe kom kotin wiadar. 10 Kotin katukiedier omui kaloke ia; pwe ngai dupok kilar ai kalokolok pan lim omui. 11 Ma kom pan kaloke amen pweki dip a, mom a kaselel ap pan suedala likamada man en mot kangala. O meid mal aramas karos! (Sela) 12 Maing kom kotin erekai kapakap, o mangi ai likwir, o der sapaimokid ni ai sangesang, pwe ngai sapwilim omui men kairu o pwederalan omui wei men dueta sam ai kan karos. 13 Kom kotin muei sang ia, pwe i en kelailada, mon ai pan kokowei o solar mia.

40 I AUIAUIER leowa, o a kotin iroir dong ia o kotin erekier ai likelikwir. 2 A kotin api ia da sang nan por sued o sang wasa lususur, o kotin kasonedier nä i kat pon paip eu, pwen

kak alu mau; 3 O a kotiki ong nan au ai kaul kap pot, pwen kapinga atail Kot; i me aramas toto pan udial ap lan leowa o kaporporeki i. 4 Meid pai ol o me kaporporeki leowa o sota waroki ong me aklapalap akan, de me weweid nin tiak likam! 5 Maing ai Kot, meid kapuriamui sapwilim omui dodok kan o omui madamadaua, me komui kotin kasale ong kit. Sota me rasong komui. I men kaparok o kasokaso duen, a re sota mau ong wadok. 6 Kom sota kotin kupura mairong man de mairong wan tuka kan; a kom kotin kawasak pasang salong ai; kom sota kotin mauki mairong isis de mairong en dip. 7 Ngai ap inda: Kilang, I kokodo; nan puk o me intigidier duen ngai. 8 I men kapwaiada kupur omui, ai Kot; o sapwilim omui kapung o mi nan lol en mongiong i. 9 I pan padaki ong momodisou laud duen me pung. Kilang, i sota pan nenenla, Maing kom kotin mangi. 10 I sota okila omui pung nan mongiong i. I kin kapakaparok duen omui melel o maur, i sota kin okila omui kalangan o melel mon momodisou laud. 11 A komui Maing der kotin sang ia omui kalangan, omui kalangan o melel en sinsila ia ansau karos. 12 Pwe ai kalokolok kapil ia pena, o re sota mau ong wadok; dip ai katoutou ia, i ap solar kilang wasa; ir me toto sang pit en mong ai, ap solar angiang. 13 Kom kotin kupura ia Maing, o kotin dore ia la; Maing kom kotin sauusa madang! 14 Me kin masamasan ia, pwen kame ia la, en namenokala o lisela; me men via sued ong ia, en purewei o lisela. 15 Ir me kin likelikwirki due ai: "Io, io!" en masak o lisela. 16 Karos me idok komui, en pereperen o popol. O me pok ong omui maur, ansau karos ren inda: Meid kapingan leowa! 17 Pwe ngai samama o luet; a leowa kin kotin awpali ia. Komui sauas pa i o ai saundor; ai Kot, kom der kotin pwand!

41 MEID pai me kin awpali me samama o. Leowa pan kotin dorela i ni ran awpal. 2 Leowa pan kotin awpali i o sinsila a maur, o a pan pwaida nin sappa, o a sota pan mueidal i nan pa en a imwintiti kan. 3 Leowa pan kotin kakelada i ni a pan mela; kom kin kotin sauusa i ni a somau karos. 4 Ngai inda: Maing, kom kotin maki ong ia; kakelada ngen i, pwe ngai wiadar dip ong komui. 5 Ai imwintiti kan kin lokaia sued duen ngai. Iad a pan mela o mar a pan ririla? 6 A kin kodon kilang ia, a kin lokelokaia, a mongiong a me toror, pwe a kin rapaki karepan a lalaue, ap kokowei lokelokaia due. 7 Karos me kailong kin ia, kin lidilidumongin kin ia, o re madamadaua sued duen ngai. 8 Me suedket mi re a; a pupedier o solar pan uda. 9 Pil kompoke pa i, me i liki, o me iang ia mangamanga, kin tiaki ia di. 10 A komui Maing kotin maki ong ia, o kau ia da, i ap pan depuk ong ir. 11 I me i pan asaki, me kom kotin kupura ia, pwe ai imwintiti ender ngisingis kin ia. 12 A kom kin kolekoi ia pweki ia lelapok, o kom pan kotin kasone ia di mon silang omui kokolata. 13 Kapinga ong leowa, Kot en Israel sang met o kokolata! Amen. Amen.

42 DUEN tia amen inong ionic pil, iduen ngen i kin inong ionic komui o Kot. 2 Ngen i inong ionic Kot, ong Kot ieias. Iad i pan lel wasa o, me i pan ariri silang en Kot. 3 Pil en mas ai, iei kan ai manga ni ran o ni pong, pwe irail kin indang ia ran karos: Ia om Kot? 4 Ma i madamadaua duen mepukat, i ap wudokila audepan mongiong i ong pein ngai, pwe i inong ionic

iang pokon o kokodalang tanpas en Kot, o i men iang pokon, me kin wiada a ran, pereperen o kapikapinga. 5 Ngen i, da me koe insensuedeki o sota moleileiki? Auaui Kot! I pan purong kapinga i. Pwe a kotin sauasa kin ia silang i. 6 Ai Kot, ngen i me insensued; i ap madamadaua duen komui nan sap en kailan lordan o Ermonin, pon dol Misar. 7 Sapwilim omui pil akan ngiringirsok, pil laud akan ngiringirsok; sapwilim omui iluk kan karos kadupal ia di. 8 leowa kotin inaukidar a kalangan ni ran, a ni pong i kin kauli ong i, o i kapakap ong Kot en maur i. 9 I kin indang Kot ai paip: Da me kom kotin likidmalie kin ia la? Da me i en weweideki ni insensued pweiki ai imwintiti kelail ong ia? 10 Likamata kokon ai kan mut pasanger, ni ai imwintiti lalaue ia. Pwe re kin indang ia ran karos: la om Kot? 11 Ngen i, da me koe insensuedeki o sota moleileiki? Auaui Kot! Pwe i pan danke i, pwe i sauas pan mas ai o ai Kot.

43 MAING Kot! Kotin sauasa ai pung, o kotin ieiang ia nan kapung ong aramas sued pukat, o kotin dore ia la sang aramas likam o morsued akan. 2 Pwe komui Kot en ai kel; da me kom kotin kase kin ia la? Da me kom kotin mueid ong, i en weweideki ni ai insensued, ma ai imwintiti kelail ong ia? 3 Kom kotin kadarado omui marain o melel, pwe ira en kalua ia, o wa ia lang ni omui dol saraui o tanpas omui. 4 Pwe i en pedelong ong nan pei saraui en Kot, iei Kot me kaperen pa i o kapol pa i, o i en danke komui Kot ki arp, ai Kot. 5 Ngen i, da me koe insensuedeki o sota moleileiki? Auaui Kot! Pwe i pan danke i, pwe i sauas pan mas ai o ai Kot.

44 MAING Kot, se ronger ki salong at, sam at oko kasokasoit ong kit er, me kom kotin wiadar ni ar ansau mas. 2 Kom kotin pakiweier men liki kan ki lim omui, ap wilian ir di; kom kotin koko sang wei kan, ap id katotoe ir ala. 3 Pwe re sota kaloedier sap o ki ar kodlas, o pa arail sota katepa ong ir, pwe pali maun omui o lim omui, o marain en silang omui; pweiki kom kotin kupura irail er. 4 Pwe komui Kot ai Nanmarki, me inauki ong lakop, en sauasa i. 5 Komui, me se pan kawekila at imwintiti kan; ni mar omui me se pan tiakekidi me kin palian kit. 6 Pwe i sota kin kaporoporeki ai kasik katieu, o ai kodlas sota kak dore ia la. 7 Pwe komui me kin sauasa kit sang at imwintiti kan, o kom kin kanamenokala, me kailong kin kit. 8 Ran karos se pan kapinga Kot, o se pan danke ong mar omui kokolata. (Sela) 9 Ari so, kom kotin likidmalie kin kit ala, pwe sen lisela, o komui sota iang at karis akan. 10 Kom kotin mueid ong at imwintiti, ren paki kit wei, o me kailong kin kit, kin kulia sang at kapwa. 11 Kom kotin mueid ong ir, ren kawe kit ala dueta sip oko, o kom kotin kamueit kit pasang nan pung en men liki kan. 12 Kom netikila sapwilim omui kan ni pwai sued, a komui ap sota kapwapwa kilar. 13 Kom kin kotin wiai ong kit, sen kankaurur ren men imp at, o lalaue o sarodi ren me kapil kit pena. 14 Kom kotin wia kin kit karasepa eu ren men liki kan o aramas akan kin dueduälok kin kit. 15 I kin saro nin ran karos o mas ai me dir en namenok, 16 Ni ai rongerong aramas morsued o lalaue, o ni ai kilekilang ai imwintiti o me kin akdepuk kan. 17 Mepukat karos lel dong kit er, ari so, se sota kak monokela komui, de wia dip ong sapwilim omui inau. 18 Mongjong at sota pupwei sang komui, o se sota wuki wei sang al omui. 19 A

komui kawe kit alar ni wasan man sued, o kom kadupale kidi mot en mela. 20 Ma se monokela mar en at Kol, o pokada pa at ong amen kot, 21 Kot sota pan kotin diarada? Pwe a kotin mangi lol en mongjong at. 22 Pwe kit kin kalokoloke kin komui ni ran karos, o kit rasong sip me pan kamela. 23 Maing, kom kotida! Da me kom kotin saimokela? Kotin opada wasa, o der kasapoke kit ala kokolata! 24 Da me kom kotin karirila silang omui, o kotin maliela at luet o at kalokolok? 25 Pwe ngen it poridier ni pwel par; kaped it pas ong pwel. 26 Kom kotida, sauasa kit, o dore kit ala pweiki omui kalangan.

45 MONGJONG i kin wiada kaul kaselel apot; i pan kaule ki duen Nanmarki amen, lo i rasong pensil en sauninting koiok amen. 2 Komui ta me kaselel sang aramas karos; meid kaselel silang omui; i me Kot kapai kin komui ta kokolata. 3 Pira wong omui kodlas ni longelong omui, komui ol komad, o kapwata kin komui! 4 Komui en pwaida ni omui kapwat. Kom kotiwei, pwen sauasa me melel, o me luet akan, pwen kolekol ong ir me pung. Lim omui maun ap pan wia dodok kapuriamu. 5 Kanangan omui kasik katieu me kong — wei kan kin lodi ong komui —; re kin lel ong nan mongjong en imwintiti en nanmarki. 6 Maing Kot, mol omui pan duedueta kokolata; o sokon en wei omui me sokon en pung apot. 7 Kom kin pok ong me pung ap tataki tiak sued; i me Kot, omui Kot, keie kin komui le en kaperen mon omui warok kan. 8 Omui likau kan kin pomauki mire, aloe, o kasia ni omui pedoi sang tanpas omui im elpenpain, komui kin polauleki kaul o arp. 9 Sapwilim en Nanmarki seripein ko mi nan pung en toun tanpas omui; li Nanmarki a kotikot ni pali maun omui kapwateki kold en opir. 10 Nai seripein koe rong, o kilang, o kapaikedai salong om, o monokela sap om o sau om akan. 11 Nanmarki ap pan peren kida mom om kaselel; pwe i om Kaun, a koe en kaudoki ong i. 12 Nain Tirus, me kapwapa re'rail pan wado kisakis; o ngidingid re om. 13 Sapwilim en Nanmarki seripein, me mi lole, meid kaselel ni mongjong i, a kapwateki likau kold. 14 A pan pakaluala ren Nanmarki ni a likau lingan o a warok peinekap akan, me idauen i, kompoke pa, pan kalua dong komui. 15 Re pan kalua irail ki peren o ngisingis, o re kin pedelong ong nan tanpas en Nanmarki. 16 Noumui manakap akan pan wiliandi sam omui kan; i me kom pan kasapwiladang saupeidi en sap akan karos. 17 I pan tamanda mar omui ni di kan karos; i me wei kan karos pan kapinga komui kokolata.

46 KOT atail kaporopor o kele patail, o sauas patail ni atail apwal akan, me lel dong kitail. 2 I me se sota pan masak, menda ma sappa pan sorela, o nana kan pan kirila nan warong en madau. 3 Menda ma a iluk kan pan ongjongida o pudopudeda, o ma a kelail ong kawela nana kan. (Sela) 4 Pwe kanim en Kot pan pereperen a duedueta iangaki utun pil, me mi lole, wasa me tanpas saraui en me Lapalap o mia ia. 5 Kot kotikot lole, i me a pan tengetengki kokolata; Kot pan kotin sauasa i nin soran. 6 Men liki kan kin lingarangar o wei kan pan ola, sappa pan soredi, ma a pan kotin masani. 7 leowa Sepaot kotin ieiang kitail; Kot en lakop i pere patail. (Sela) 8 Komail kodo, kilang dodok lapalap en leowa, me kotin dodok kelail nin sappa. 9 Me kotin kadukiedi mauin lel ni imwin sap karos o katip pasang kasik katieu, o kawela katieu, o karonga kila

kisiniai war en mauin akan. **10** Komail nenenla o asada, me Ngai ta Kot. I pan kawauwi pein Ngai ren men liki kan, I pan kalinganada nin sappa. **11** leowa Sepaot kotin leiangular kitail; Kot en lakop i pere patail. (Sela)

47 KOMAIL kainok karos lopolop o kapunga Kot ki ngil kaperen! **2** Pwe leowa me lapalap kaulap, a meid kalank; i Nanmarki lapalap nin sap akan karos. **3** A kotin kaloedi ong kitail wei kan o aramas akan pan nä atail. **4** A kotin piladang kitail atail soso, lingan en lakop, me a kotin pok ong. (Sela) **5** Kot kotida ngisingis, o leowa ki ngil en koronete kelail. **6** Kauli ong Kot psalm ko! Kaulki psalm ko! Kauli ong atail Nanmarki! Kakaui! **7** Pwe Kot Nanmarki nan sap karos; komail kaul ki psalm ni lolekong. **8** Kot Nanmarki en men liki kan; Kot kotikot pon mol a saraui. **9** Sapeidei en wei kan pokon pena wiala wein Kot en Apraam; pwe pere en mauin nin sappa me sapwilim en Kot. A kotin lapalap melel.

48 IEOWA meid lapalap, o a indand mau melel nan kanim en atail Kot, pon sapwilim a dol saraui! **2** Meid kaselel en dol Sion a uda, me sap karos kin peren kida; ni pali apong kanim en nanamarki lapalap mimi ia. **3** Toun im kalaimun akan asa Kot, me i pere parail. **4** Pwe kilang, nanmarki kan pokon pena, ap daulul wei. **5** Iraill puriamui kila ni ar kilanger mepukat; irail masapwekadjar o tanger. **6** Iraill rerer, o re masak dueta li pan naitik amen. **7** Kom kin kotin Kawela sop en Tarsis ki ang en mas en lang. **8** Duen atail rongadar, iduen kitail kin kilangada nan kanim en leowa Sepaot, nan kanim en atail Kot; Kot kin kolekot i kokolata. (Sela) **9** Maing Kot se kin tamatamanda omui kalangan nan sapwilim ar tanpas im en kaudok. **10** Maing Kot duen mar omui iduen wau omui lel ni imwin sappa; pali maun omui me dir en pung. **11** Dol en Sion en pereperen, o nain luda seripein ko en insenemauki omui kadeik kan. **12** Komail kaidong kapil pena Sion, wadok im teng kan; **13** Kilekilang mau a kel takai kan, o kasakasau a im kalaimun akan, pwe komail en kak Kasoia ong men mur akan, **14** Me Kot men et, pan atail Kot ansau karos kokolata. A pan kotin kalua kitail kokolata.

49 Komail kainok kan karos rong o dedeki, komail toun sap karos, **2** Ir karos, aramas o saupeidi, ir karos me kapwapwa o samama kan! **3** Au ai pan kaparok duen lolekong, o mongiong i duen lamalam pung. **4** I pan kapaike dong salong ai lepen masan, o i pan kasaleda me rir akan ni ngil en arp. **5** Da me i en masak ni ran apwal akan, ma me sapung kan kapil ia pena, **6** Me kin kaporoporeki ar dipisou o suaiki ar kapwato? **7** Pwe sota me kak dorela ri a, de tomeiki i ren Kot, **8** (Pwe meid apwal, en dorela ngen ar; a sota pan pwaida kokolata). **9** Pwen maur potopot o sota kilang sousou o. **10** Pwe a kin kilang, me lolekong kan kin mela dueta me pweipwei o iakalar akan, o re pan mueid ong amen ar dipisou kan. **11** I me re kin peren kida, ma im arail pan dueienda, o deu'rail pan mimieta kokolata; o re konekon melel nin sappa. **12** Ari so, aramas me konekon sota kak mimieta ni mepukat, pwe a pan kokowei dueta man amen. **13** Let ar wiawia pukat meid pweipwei; ari so, kadaudok ar kin kapinga ki au arail. (Sela) **14** Re wonon nan wasan mela dueta pwin sip; mela kin kamanga ir; a me lelapok kan pan

kaun irail da madang, o mom ar pan soredi, o re pan doo sang deu'rail, mimieta nan pweleko. (Sheol h7585) **15** A Kot pan kotin dorela ngen i sang nan mana en wasan mela, pwe a pan kotin sapwilimane kin ia. (Sela) (Sheol h7585) **16** Koe der puriamuki, ma amen pan kapwapwa, o ma lingan en im a pan laudala. **17** Pwe a sota pan wala meakot ni a pan mela, o a lingan sota pan idauenla i. **18** A kin insenemau kila peren en maur kaselel wet, o aramas kin kapinga ir, me kin apapwali pein ir eta ni maur et. **19** A pan idauen la sam a kan, ap solar kilang marain kokolata. **20** Ari, ma aramas amen indand mau, ap sota a lamalam, a pan kokowei dueta man amen.

50 KOT leowa manaman masanier o molipedo sappa sang ni tapin katipin lel ni a kiridi. **2** Lingan en Kot tapida sang Sion. **3** Atail Kot kotido, o a sota kin kotin sapaimokit. Kisiniai kelail kin tionsg mo a, o melimel laud kin mi impa. **4** A kotin molipe lang o sappa, pwen kapungala sapwilim a aramas akan! **5** Komail kapokon pena hai lelapok kan, me wiadar ar inau ong ia ni ansau en mairong! **6** Nanlang pan kasaleda a pung; pwe Kot kin kotin kadeikada. (Sela) **7** Komail hai aramas akan rong, I pan padaki ong komail. Israel, I pan kaparoki ong komail: Ngai Kot, om Kot. **8** I sota pan kaloek uk pweki om mairong, pwe om mairong isis kin wiaui ong ia ansau karos. **9** Ari so, I sota pan ale sang komail kau ol de kut o sip ol sang nan im omair. **10** Pwe man en nan wel karos me ai o pil man akan, me mimi pon nana kid pak toto. **11** I asa manpir en nana karos o song en man karos, me mi nan sap, kin mi re i. **12** Ma I men mangadar, I sota pan indang uk, pwe sappa me ai o audepa karos. **13** Da, koe lamelame, me I kin inong long uduk en kau ol, de I men nim ntan kut ol? **14** Mairongki danke ong Kot o kapungalang me Lapalap o om inau. **15** Likwir dong ia ni om insensued, I ap pan dore uk ala, a koe pan kapinga ia. **16** A Kot kotin masani ong me sapung o: Da me koe kaparok duen ai kusoned akan, o lokaia kida au om duen ai inau, **17** Pwe koe kin tateki tiak pung o mamaleki ai kusoned akan? **18** Ma koe pan kilang lipirap amen, koe kin iang i, o koe kin waroki ong me kamal akan. **19** Au om kin lokaia kiwei me sued o lo om me likam. **20** Koe kin wonon o lokaia likam duen ri om; o nain in om putak koe kin karauna mal. **21** Koe wiada mepukat, a ngai kin nenenla; koe ap kiki ong, me ngai dueta koe. A I pan kapung ong uk o kasaleda mon mas om. **22** Komail me mamaleki Kot, en asa, I pan kasor komail la o sota sausau pamail pan mia. **23** Me kin mairongki danke, kin kapinga ia; o i al o, me I pan kasale ong i duen maur en Kot.

51 MAING Kot, kom kin maki ong ia duen omui kalangan, o kotin lapwada dip ai duen ar kalangan lapalap. **2** Kom kin widen ia sang ai wiawia sapung, o kotin kamakel ia da sang ni dip ai. **3** Pwe i asa duen ai wiadar me sued, o dip ai me sansal ong ia ansau karos. **4** Ong komui eta me i wiai dip ong, o wiadar sapung mon silang omui, pwe komui me pung eta ni omui masan akan, o komui makelekel eta ni omui pan kadeikada. **5** Kotin masani, me i ipwidier ni sapung, o in ai ape kin ia dar ni mang en dip. **6** Kotin masani, kom kin kotin mauki melel, me mi wasa rir; kom kin kasale ong ia lolekong rir. **7** Kom kin kamakele kin ia isop, pwe i en minla, widen ia, pwe i en puetepueteta sno. **8** Kom kotiki ong ia peren o popol, pwe

kokon ai kan, me kom kotin kawelar, en insenemaula. 9 Kom kotin sopwei sang dip ai kan, o kotin lapwada ai sapung karos. 10 Maing Kot, kom kotin wiai ong ia mongiong makelekel, o kotin kawiliakapada ngen i. 11 Kom der kase ia la sang mon silang omui o der kotiki sang ia ar Ngen saraui. 12 Kom kotin purong kamait ia la ki omui sauasa ia, o kotiki ong ia ngen en kaperen. 13 I pan padaki ong me katiwo kan duen al omui kan, pwe me dipan akan en wuki ong komui. 14 Maing Kot, kom kotin dore ia la sang dip en nta, pwe komui Kot ai saunkamaur, pwe lo i en kapinga omui pung. 15 Maing leowa, kom kotin kasar pasang kilen au ai, pwe au ai en kapikapinga komui. 16 Pwe kom sota kotin mauki mairong kamela — a ma iei, i pan wiada — o mairong isis kom sota kotin kupura. 17 A iet mairong, me Kot kin kotin kupura: Ngen olar, o mongiong insensuedalar, o karakarak, iei me komui Maing Kot sota pan kotin mamaleki. 18 Kom kotin sauasa Sion ki omui kalangan, kotin kauada kel en Ierusalem. 19 Komui ap pan kupura mairong pung, mairong isis o mairong unsok. I ansau me kau ol pan iseda por sapwilim omui pei saraui.

52 KOE ol weit, da me koe suaikeki me sued, pwe kalangan en leowa kin duedueta ni ran karos. 2 Lo om inong ionic me sued, o kin rasong naip kong pot, ni a wia likam. 3 Koe kin mauki lokaia sued sang me mau, o lokaia likam sang me pung. (Sela) 4 Koe kin men lokaiaiki me sued lo om likam. 5 I me Kot pil pan kawe uk ala, o lepuk uk pasang, o waik uk sang nan im om, o koko uk sang nan sap en me maur akan. (Sela) 6 A me pung kan pan kilang o masapwekada, o re pan kaurureki i: 7 Kilang, iei ol o, me sota kaporoporeki leowa, pwe a keleki a dipisou toto o a kelail ong a wiada me sued. 8 A ngai dueta tuka olive pot nan tanpas en Kot, i kaporoporeki kalangan en Kot kokolata. 9 I pan kapinga komui kokolata, pwe kom kak kotin wiada; i pan kapinga mar omui, pwe a lingan ren sapwilim omui lelapok kan.

53 ME pweipwei kan kin indinda nan mongiong arail: Sota Kot. Arail tiak meid sued. Arail sapung kan sakanekan. Sota amen mia, me kin wia me mau. 2 leowa kin irerong aramas akan sang nanlang, pwen masani, ma amen mia, me leolekong o rapaki Kot. 3 A ir karos suedalar, o karos sapungalar, sota me kin wiada me mau, sota amen. 4 Ir karos me kin wiada me sued, sota arail leolekong, irail, me kin namala nai aramas akan rasong prot, a re sota kin likwir ong Kot. 5 Rap masak ni sota karepa, pwe Kot kin kamueit pasanger kokon en ir, me kin kapil uk pena. Kom kin kanamenok ir alar, pwe Kot kin kase ir ala. 6 O i men, sauas pan Israel en kodo sang nan Sion, o Kot en kotin lapwada sapwilim a salidi kan! I me lakop pan insen mauki o Israel pan pereperenki.

54 MAING Kot, kom kin sauasa ia ki mar omui, o kin kasansaleda ai pung ki omui manaman. 2 Maing Kot, kom kin erekai kapakap, o kin mangi lokaia en au i. 3 Pwe men wai kai palian ia, o me weit akan masamasan Maur i, o re sota weweid mon Kot. (Sela) 4 Kilang, Kot sauas pa i, leowa kin kolekol ngen i. 5 A pan kin depuk ong ai imwintiti kan ar me sued. Kom kin kawe ir ala ki omui melel. 6 I ap pan wiai ong

komui mairong kaperen, o kapinga mar omui, pwe a me mau. 7 Pwe a kin dore ia la sang nan ai apwal akan karos, o mas ai peren kidar ai imwintiti kan.

55 MAING Kot, kom kin erekai kapakap, o kom der rirwei sang mon ai ngidigid. 2 Kom kin mangi ia o kin sapeng ia. Pwe i kin sansalong sili o sangesangki, 3 Pwe ngil en ai imwintiti kin kainsensed ia o me doo sang Kot akan kin pakipaki ia; pwe re kin men wia sued ong ia, o re kin kailong kin ia. 4 Mongiong i masapwekada nan kaped i, o masak en mela lel ong ia. 5 Masak o rerer lel dong ia; wapon kadupal ia di. 6 I ap indada: O ma pa i kat dueta pa en muroi, pwen pirwei o mi ekis wasa. 7 I ap pan pirla wasa doo, o kaukauson sap tan. (Sela) 8 I pan madanglang wasan moleilei mon melimel o katau. 9 Maing leowa, kom kin kawuk pasang lo arail, o kin kasore ir ala, pwe i kilekilang, me toun kanim o kin weit o akamai pena. 10 Mepukat kin wiaui ni ran o ni pong pon arail kel takai, o a dir en apwal o dodok kan. 11 Me sued akan kin kaunda kanim o; o tou a kan sota kin muei sang likam o kotaue. 12 Ma ai imwintiti pan wia sued ong ia, i sota pan insenoki, o ma me kailong kin ia pan pei ong ia, i pan ruki sang mo a. 13 A koe, ai warok, o kompole pa i o kis ai. 14 Pwe kitail minimin penaer nan pung atail. Kitail wiaki eu nan pung en pokon nan tanpas en Kot. 15 Mela en madang lel wong irail, pwe ren lokidokila nan wasan mela ni ar memaur; pwe im arail o lol arail me dir en morsued. (Sheol h7585) 16 A i pan likwir ong Kot, o leowa pan kin sauasa ia. 17 Nin sautik, o ni mansang, o nin sauas i pan sangesang o weriwer, a ap pan kin mangi ngil ai. 18 A pan kin dorela ngen i sang ren me men palian ia, o pan kin kamoleilei ia; pwe ir me toto, me u ong ia. 19 Kot pan kin erekai o kanamenok ir ala, pwe a kotikot eta sang tapin kaua. (Sela) Pwe re sota pan wukila, o re sota masak Kot. 20 A saikiid sapwilim a popol akan, o a kawela a inau. 21 Au a me kitentel sang wi, ap lamelame duen mauin, a lokaia me muterok sang le, ap rasong kodlas kong, me onopa dang pei. 22 Mueid ong leowa, me koe inong ionic, a pan apwali uk ada, a sota pan kin mueid ong me pung kan en wukiuw sili. 23 Maing Kot, kom pan kin kase ir long ong nan por lol en me sued o; me inong ionic nta o likam kan sota pan lel ong apali en maur arail. A i pan kaporoporeki komui.

56 MAING Kot, kom kin maki ong ia, pwe aramas akan ngiringir ong ia; re kin peipei o kamasak ia ni ran karos. 2 Ai imwintiti kan kin ngiringir nin ran karos, pwe me toto pei ong ia ni ar aklapalap. 3 Ni ai masak i kin kaporoporeki komui. 4 I pan kapinga masan en Kot, i pan kaporoporeki Kot o pan sota masak, da me aramas kak wiai ong ia? 5 Ran karos re kin kawukila ai lokaia, re kin madamadauata, duen ar pan kawe ia la. 6 Re pokon pena, o masamasan, o kanakanai ong kaimwin nä i kat, duen ar pan kak kame ia la. 7 Laduen, re pan kak pitila ni ar morsuet? Maing Kot, kom kin kasapokala song en aramas due met, 8 Kom kin wadok pena al en ai pitilar akan, o kin kolekol pena pil en mas ai nan sapwilim omui dal o. Pwe kaidin karos kileledier nan sapwilim omui puk o? 9 Ai imwintiti kan ap pan sapale wei ni ran o me i pan likelikwir; let me i asa, me Kot sauas pa i. 10 I pan kapinga masan en Kot; i

pan kapinga masan en leowa. 11 I kaporoporeki Kot, ap sota masak, pwe da me aramas akan pan kak wiai ong ia? 12 Maing Kot, i inauki ong komui, me i pan mairongki danke ong komui; 13 Pwe kom kotin dorelar ngen i sang mela o nä, i kat sang ai krisidi, pwe i en weweid mon silang en Kot nan marain en me maur akan.

57 MAING Kot, kom kotin maki ong ia, maki ong ia! Pwe ngen i kin kaporoporeki komui, o pan mot en lim omui i wasan ai maur, lao ansau apwal daulier. 2 I likwir ong Kot, me lapalapia, ong Kot, me kotin kaimwisokala ai kankangeranger. 3 A kotin poronedo sang nanlang sauas pa i ong me kanamenok ia, o me kin ngiringir ong ia. (Sela) Kot pan kotin kadarado a kalangan o melel. 4 Ngen i mi nan pung en laien akan, aramas rasong umpul en kisnianai; ngi arail rasong katieu o kanangan kasik katieu, o lo arail rasong kodlas kong o. 5 Maing Kot, kom kotida ileila sang lang, o wau omui nan sappa karos. 6 Irail insarai ia nan al ai kan; re kin katoutou i ngen i; re weirada mo i por eu, ap pein pupedi ong lole. (Sela) 7 Mongjiong i insenemaular, Maing Kot, ngen i onoper ong kaul o kapeng. 8 Ngen i pirida! Kaul o arp pirida! I pan pirida nin soran. 9 leowa, i men danke ong komui nan wei kan; i pan kauli ong komui nan pung en aramas akan. 10 Pwe omui kalangan me laud dueta nanlang, o omui melel dueta tapok kan. 11 Maing Kot, kom kotida ileila sang lang, o wau omui lingan nan sappa karos.

58 IADUEN komail lotong, pwe komail sota men lokaia me pung, o komail sota men kapung nin tiak inen, komail aramas akan? 2 Melel, komail kin wia me sapung nan mongjiong o, o nan sap o komail kin kelail ong wiada me sued. 3 Me doo sang Kot akan me sapung sang pon kapan in ar akan; me likam kan kin sansalong sili sang nan kaped en in ar akan. 4 Ar lingarangar rasong lingarangar en serpent amen, rasong serpent salongepon, me penala salong a, 5 Pwen der rong ngil en saunwun ani o kati ani men, me kadek wunani. 6 Maing Kot, kom kotin katip pasang ngi nan au arail; Maing leowa, kom kotin kawela ngi en laien pulepul akan. 7 Kom kotin kawe ir ala dueta pil me kin pwilipwili wei. Ma a kaonopada a kanangan kasik katieu, re kin tip pasang. 8 Re pan soredi dueta kamadel amen kin mong pena; re sota pan kilang katipin dueta seri amen, me sota dar pungi. 9 Mon omail ainpot pan pam tui, a pan kotin siper wei ni a ongjiong. 10 Me pung o pan peren kida a lao kilang depuk ong ir, o a pan widen nä a nan ntan me doo sang Kot o. 11 Aramas akan ap pan inda: Me pung kan pan tungole kating; pwe Kot eta saunkadeik nin sappa.

59 Al Kot, kom kotin dore ia la sang ai imwintiti kan, o kotin pera sang ia mon me palian ia. 2 Dore ia la sang me morsued akan, o kotin sauasa ia sang me inong iong nta. 3 Irail kin masamasan maur i, me kelail akan pokon pena ong ia, a sota dip ai, o sota me sued kot, me i wiadar, Maing leowa. 4 Irail tang pena o kaonopada, a sota dip ai. Kom kotin opada wasa, o kotin ieiang ia, o irerong mepukat. 5 Maing leowa, Kot Sepaot, Kot en Israel, kotin opada wasa, o kotin kadekada men liki kan karos. Kom der maki ong amen ir, me kin wia dip ni ar aklapalap. (Sela) 6 Nin sautik re kin puredo ngungung dueta kidi

kan, o re kin tangatang sili nan kanim o. 7 Kom kotin mangi, re kin lidelidu mongin; kodlas kan mi pan kilin au arail: Is me pan rong? 8 A komui, Maing leowa, pan kotin kiparamat kin irail, o kom pan kotin kalis irail ia. 9 Kele pa i, i pan rukila re omui. Pwe Kot pere pa i. 10 Kot kin kotin kasale ong ia melel a kalangan; Kot kin kotin wiai ong ia, i en peren kida ai imwintiti. 11 Kom der kotin kame ir ala, pwe nai aramas akan pan monokela, a kotin kamueit ir pasang ki omui mana, leowa pere pat, kasapoke ir ala. 12 Dip eta lokaia en kilin au arail; i me re pan lokidi ni ar aklapalap; pwe re kin lokaia lalaue o likam eta. 13 Kom kotin kawe ir ala o der maki ong ir; kawe ir ala, pwe ren solar meakot, ap asa, me Kot kin kaunda kadaudok en lakop o sap karos. (Sela) 14 Nin sautik re kin puredo ngungung dueta kidi kan, o re kin tangatang sili nan kanim o. 15 Re kin tangatang sili rapaki kan ar manga, ap lipaned, ma re sota pan medila. 16 A i pan kauleki duen omui manaman, o ni mansang i pan kapinga omui kalangan, pwe komui pere pa i o ai paip ni ran en ai apwal. 17 I pan kauli ong komui ai paip, pwe Kot pere pa i o ai Kot kalangan.

60 MAING Kot, kom kotin kase kit alar, o kamueit kit pasanger ni omui ongjiong, kom kotin pur ong kamait kit ala. 2 Kom kotin kamokitadar sap o, o kawelar i, kom kotin kamaualia wasa ola kan, pwe a kin mokimokid. 3 Pwe kom kotiki onger sapwilim omui kan katoutou parail. Kom kotiki ong kit er wain men kapweipwei kit alar. 4 A kilel eu, me kom kotiki ong irail er, me masak komui, i me irail kauadar, ap kelail kidar. (Sela) 5 Pwe kompoke pamui kan en saladokala; kom kotin sauasa ki pali maun ar o kin ereki kit. 6 Kot kin masanier nan sapwilim a mol sarau, i me i peren kida; i pan nek pasang Sikem o sosong sap Sukot. 7 Kilead o Manase iei sap we; ngai kin kaunda Epraim; a luda iei ai sokon; 8 Moap iei ai dal en dudu; i kin tiakedi Edom; Pilista kin ngisingis ong ia. 9 Is me pan kalua ia nan kanim tengeteng eu? Is me pan iang ia lel Edom? 10 Kaidin komui ai Kot? Komui me kase kit alar o sota iang at karis akan. 11 Kom kotin sauasa kit ni at apwal akan, pwe en aramas ar sauase sota katepa. 12 langaki at Kot kit pan kapwaiada dodox apwal akan. A pan kotin tiakedi at imwintiti kan.

61 MAING Kot, kom kotin ereki ai likelikwir o kin mangi ai kapakap! 2 Sang ni imwin sappa i pan likwir wong komui, ma mongjiong i masakada, kom pan kotin kalua ia pon paip ilele eu. 3 Pwe komui kapore pa i o imateng kelail ong ai imwintiti kan. 4 Kom kotin mueid ong ia, i en mimieta nan sapwilim tanpas omui kokolata, o diar wasan kamaur pan lim omui kan. (Sela) 5 Pwe komui Kot mangi duen ai inau; kom kin kotiki ong ia er soso en ir, me masak mar omui. 6 Komui en kotiki ong nanmarki maur warai, pwe a saunpar akan en totola kokolata, 7 Pwe a en mimieta mon Kot kokolata; kom kotin kasale ong i kalangan o melel, me pan sinsila i. 8 I ap pan kauli ong mar omui kokolata, pwe i en kapwaiada ai inau kan ni ran karos.

62 NGEN i moleileilar ren Kot, me kotin sauasa ia. 2 Pwe i eta ai paip, o sauasa pa i, o pere pa i, pwe i en sota luetala kokolata. 3 Arai da komail kin masamasan ol ta men, pwen kamela, me rasong did pangpangla o kel me pual pasanger?

4 Re kin madamadaua duen ar pan kak kapupedi i, re kadek likam, re kin lokaia kaselel, a nan mongiong arail re kin lalaue. (Sela) **5** Ngen i, kaproporeki Kot, pwe i kapore pa i. **6** I eta ai paip o sausas pa i, o pere pa i, pwe i ender pupedi. **7** Ai maur mi ren Kot, o ai lingan, o ai paip, o ai kel; i kaproporeki Kot. **8** Komail aramas akan karos kaproporeki i ansau karos; kasansale ong i mongiong omal, Kot kapore patail. (Sela) **9** A aramas akan sota meakot, o me lapalap akan pil kin sapungala. Ni men tenok re kin kokoda, menda ma irail me toto. **10** Komail der keleki omal dipisou sapung o der kaproporeki me komail kuliadar. Ma komail pan kapwapwala, komail der kasampwaleki! **11** Kot kotikidar masan eu, me i ronger akai ansau, iet: Kot eta me manaman. **12** Komui Maing me kalangan o komui kin pwain ong amen amen duen a wiawia kan.

63 Kot komui ai Kot, nin soran i kin piridang komui. Ngen i kin inong ionic komui. Pali war ai kin inong ionic komui nan sap madekong o mongedi, wasa me sota pil mi ia. **2** I wasa i kin tamanda komui nan sapwilim omui tanpas im saraui, pwe i men kilang omui manaman o lingan. **3** Pwe omui kalangan mau sang maur; kil en au ai kin kapinga komui. **4** I wasa i inong ionic kapinga komui arain ai maur, o men pokada pa i kat ni mar omui. **5** I me pan kaperen pan ngen i o ai popol, ma i pan kak kapinga komui ku ai kaperen. **6** Ni ai kin wendi pon los, i kin madamadaua duen komui, o ni ai pirida, i kin lokelokaia duen komui. **7** Pwe komui sausas pa i, o pan mot en lim omui kan i kin ngisingis. **8** Ngen i kin tengidi ong komui; lim omui pali maun kin apapwali ia. **9** A irail me masamasan ia, pwen saik ia di, pan lokidokila pan sappa. **10** Re pan pupedi ong nan kodlas, o kidi en wel pan kang ir ala; **11** A nanmarki pan peren kida Kot. Me kin kaula ong i, pan pwaida, pwe au en me likam akan pan pena pinla.

64 MAING Kot, koton erek i ngil ai ni ai insensed. Kom koton sinsila maur i mon ai imwintiti weit. **2** Kom koton karuki ia la sang mon pokon en me sued akan, mon pwin en me wia sapung kan. **3** Me kin ada lo'rail dueta kodlas pot, o me kaonopada ar kasik katieu, iei ar lokaia sued, **4** Pwen rir kasikiedi me lelapok o; madang re pan kasikiedi i, o sota insenoki. **5** Irail me weit ni ar tiak sued, o re kin inda, duen ar pan insar, o re kin inda: Is me pan kak kilang? **6** Irail kin madamadaua duen me sued. Kitail kapwaiadar, karos kileledier. Mongiong en aramas me widing o meid koiok ni morsued. **7** A Kot pan koton kasik ir edi madang, pwen kamadak ong ir. **8** Pein lo arail pan kapup ir edi, o karos, me pan kilang, pan kaurureki. **9** O aramas karos pan masak o inda: Mepukat Kot koton wiadar. O re pan asa, me i sapwilim a dodok. **10** Me pung o pan perenki leowa, o pan liki i, o me lelapok kan karos pan pereperen.

65 MAING Kot, se kin auaiai o kapinga komui nan Sion, o se kin kapwaiada at inau ong komui. **2** Komui koton erek i at kapakap, pwe i me aramas karos pan pwara wong komui. **3** Dip at kin katoutoui kit kaulap. Kom koton maki ong kit dip at akan. **4** Meid pai, me kom koton pilada o mueid ong, en pwarala re omui, pwen kauson nan sapwilim omui kel; kit pan tungetungole o medikila dipisou en tanpas omui, sapwilim omui im en kaudok

saraui. **5** Kom koton mangi kit duen omui pung kapuriamui, Kot, at saunkamaur, komui me kapore pan meakaros nin sappa, o me mi wasa doo ni kailan madau; **6** Me koton pasonedier nana kan, pwen tengeteng ni a kelail, i me audeki manaman. **7** Komui katukiedi ngirsok en madau, ngirsok en a iluk kan, o morongarong en aramas akan. **8** Me kauson ni imwin sappa, kin masakada omui kilel akan; komui kin kaperenda me kauson ni pali mas o ni pali apong. **9** Kom kin koton kupura sappa o kawusokesok o kakepwawpala i melel. Parer en Kot me dir en pil kaulap. Kom kin koton sauasa ar wantuka kan, iduen omui koton kapaiada sap o. **10** Kom kin koton kapileda ar sap akan o kawusokesok ar mad akan o kamuterok kila katau o kapaiada ar tuka kan. **11** Kom kin kawpawa kidar saunpar omui kalangan; o lip en aluwilu ar me dir en kamau kan. **12** Mos en nan sap tan pil pwaida mau, o dol akan kin pereperen. **13** O mal akan me dir en pwin sip, o sap me rokeki korn, me mau ong ngisingis o kakaul.

66 NGISINGIS ong leowa nan sap karos! **2** Kauleki lingan en mar a; kapikapinda i melel! **3** Komail potoan ong Kot: Meid kapuriamui sapwilim omui dodok kan! Sapwilim omui imwintiti kapinga komui pweki omui manaman. **4** Sap karos en kaudok ong komui o kapinga komui o kauleki ong mar omui. (Sela) **5** Komail kodo, kilang dodok en Kot, pwe a wiawia kan me kapuriamui ren aramas akan. **6** A koton kawukila madau ong sap madakong, pwe aramas en kak alu pon pil o, i wasa se peren kidar kaulap. **7** A koton kakaunda ni a manaman kokolata; silang i kin irerong wei kan. Me kangudi kan sota kak pwaida. (Sela) **8** Komail wei kan kapinga atail Kot, o komail kalaudela ngil omal, pwen lel ong wasa doo. **9** Me koton kolekol ong kitail maur atail, o sota mueid ong, nä atail en krisedi. **10** Pwe komui Kot me koton kasongesong kit o kamakelekel kit er, dueta silper kin kamakelekelada. **11** Kom koton mueid ong, sen lodi ni insar o, kom katoutou kin kit men katoutou eu. **12** Kom koton mueid ong aramas kai, en tiakedi pon mong at; kit lel ong kisiniai o pil; a kom koton kapiti sang kit o kakele kit adar. **13** I me i pan pedekilong ong nan tanpas omui, pwen mairong isis, o i pan kapwaiada ai inau ong komui, **14** Duen kil en au ai inaukidar, o duen au ai inda ni ai ansau awpal: **15** I pan mairong isis ong komui sip wi kan iangaki adiniae en sip ol, i pan mairongki kau iangaki sip o kut ol akan. (Sela) **16** Komail karos, me masak Kot, kodo re i, i pan kasoi ong komail, duen me a koton wiai ong ngen i. **17** I likwirki ong i au ai o i kapingaki i lo i. **18** Ma i pan lamelame nan mongiong i, me i pan wiada me sued, leowa ap sota pan mangi ia; **19** A Kot koton erek i kapakap, o a koton mangier ai ngidinigid. **20** Kapinga ong Kot, me sota koton mamaleki ai kapakap, o a sota kotiki wei sang ia a kalangan.

67 KOT en koton maki ong kit, o koton kapaia kin kit. A koton kamaraine kin kit, silang i. (Sela) **2** Pwe sapwilim a al akan me sansaleda nin sappa o ren men liki kan a maur. **3** Maing Kot, wei kan pan kapinga komui, wei kan karos pan kapinga komui. **4** Wei kan pan peren kida o ngisingis, pwe kom kin koton kapung ong wei kan ni tiak pung, o kom koton kaunda aramas akan nin sappa. (Sela) **5** Maing Kot, wei kan pan kapinga komui, wei kan karos pan kapinga komui. **6** Sap o

kin kapwaiada a tuka kan. Kot pan kotin kapai kit ada, at Kot. 7
Kot pan kotin kapai kit ada, o toun sappa karos pan masak!

68 KOT en kotida, pwe a imwintiti en kamueit pasang, o me kailongki i, en tang wei. 2 Kom kotin paki irail wei dueta adiniae, dueta kris kin pei pasang nan kisiniae, iduen me doo sang Kot akan en soredi. 3 A me pung kan en pereperen o popul mon silang en Kot o ren pereperen melel. 4 Kauli ong Kot, kauli ong mar a! Kaonopada al o ong i, me kotiwei nan sappan, a maraneki leowa — komail perenki! 5 Pwe i Sam en me sapoupu kan o saunkapung en li odi kan. I Kot nan sapwilim a tanpas saraui. 6 Kot me kotin kadire kila seri ko im en me kin kelep, me kin lapwada me salidi kan, pwen pwaida o pereperen a me katiwo kan pan mimieta nan wasan lek. 7 Maing Kot, ni ansau kom kopiwei mon sapwilim omui aramas akan, ni omui kopiwei nan sap tan! (Sela) 8 I ansau sap o rerer, o audepan lang kan moredier mon silang en Kot, nana Sinai mon silang en Kot en Israel. 9 Maing Kot, kom kotin kamoredier katau mau, o kom kotin kamauradar sapwilim omui soso, me mongedier, 10 Pwe sapwilim omui pwin diar wasa, me a kak kotikot ia. Maing Kot, kom kotin apwalilar me luet akan duen omui kalangan. 11 Leowa kopikidier a masan ki pwin en wanporon kalaimun akan. 12 Nanmarki en karis toto tang wei madang, o waun im akan nek pasanger, me re atia sang ar imwintiti kan. 13 Ni omail kairu nan pung en noumail pwin man akan, komail rasong pa en muroi men, me lingan dueta silper o pa a kan dueta kold lingan. 14 Ma me Manaman o lao kotin kamueit pasang nanmarki kan, nana Salmon rotorot ap pan marainla. 15 Nana Pasan iei nana en Kot; Pasan nana kalaimun eu. 16 Menda komail nana kalaimun akan kin kilekilang ap peirin ong nana, me Kot kotin piladar en kotikot ia? O leowa pan kotikot wasa o kokolata. 17 War en Kot me kid toto pan pak kid; leowa kotikot re'rail ni nana Sinai. 18 Komui kotoitalang poa o saliedier me salidi kan, o kom kotin ale ong aramas pai kan, pil ong ir me katiwo kan, pwe leowa en kotikot wasa o. 19 Kapinga leowa nin ran akan karos; Kot kin kotiki ong kitail katoutou patail, ap pil kotin sauasa kitail. (Sela) 20 Atail Kot iei sauas patail, o leowa Kaun kin kotin dorela sang mela. 21 Melel, Kot pan kotin kawela mongan a imwintiti kan, o a pan kotin leser pasang takain mongan ir, me dadaurata ar katiwo. 22 Leowa kotin masanier: I pan kapure dong ir sang nan Pasan, I pan wa ir do sang nan kapin madau; 23 Pwe koe en tiakedi ong nan ntan imwintiti kan, o noum kidi kan en tamotamo. 24 Maing Kot, a sansal duen omui kotikot sili, duen omui kotikot sili nan mol omui saraui, ai Kot o ai Nanmarki. 25 Pwin en kaul kin tiong, ap pwin en saunksang nan pung en peinakap akan, me wiadar aip. 26 Kapinga Kot leowa nan momodisou kan, komail me kisan parer en Israel. 27 Peniamin tikitik kin kakaun nan pung ar, saupeidi en luda iangaki sapwilim ar akan toto, saupeidi en Sepulon, o saupeidi en Naptali. 28 Omail Kot kotin kauadar omail wei; Maing Kot, i me komui en kotin katengetengedi, pwe sapwilim omui dodok. 29 Nanmarki kan pan wa dong uk ar kisisik pweki omail im en kaudok nan Ierusalem. 30 Kom kotin lipor ong man en nan rau, o pwin kau ol iangaki na kan, o wei kan, me kin pepei pweki kisin moni. Kotin kamueit pasang wek kan, me kin men mauin. 31 Saupedi en Äkipten pan pwarado;

men Moren pan pokadang Kot pa'rail. 32 Komail wei kan nin sappa kauli ong Kot, kakaul o kapinga leowa. (Sela) 33 I, me kin kotikot sili nanlang, nanlang en masia! Kilang, a kin kotiki ong sapwilim a nansapwe manaman. 34 Komail kamelele mana en Kot! A lingan mi ren Israel, o a mana mi nan tapok kan. 35 Kot meid kapuriamui nan mole saraui. I Kot en Israel. A pan kotiki ong aramas akan mana o kelail. Kapinga Kot!

69 MAING Kot, kotin sauasa ia, pwe pil itida lel ong maur i. 1 I pan kirila nan wasa lususur lol, wasa me sota kakaluak; i mi nan pil lol, o ad pan kamop ia la. 3 I panga kila ai sangesang, kapin wor ai kirkilar, mas ai suedalar, pwe a warailar ai auiaui Kot. 4 Me kin tata kin ia nin sokarepa me toto sang pit en mong ai. Me imwintiti ong ia, o me kin kawe ia la, ap sota karepa, kin kelail. I en pwain, me i sota kulia sang. 5 Maing Kot, kom kotin mangi ai pweipwei, o ai sapung kan me sota rir sang komui. 6 Kom der mueid ong irail, me auiaui komui, en sarodi pweki ngai, Maing leowa Sepaot; kom der mueid ong irail, me rapaki komui, en namenokala pweki ngai, Kot en Israel. 7 Pwe i kin kankaururla pweki komui, mas ai me dir en namenok. 8 I wialar men wai amen ren ri ai kan, o nain in ai sasa ia lar. 9 Pwe limpok ong tanpas omui kasor ia dier, o lalaue en ir, me kin lalaue komui id ko dong ia. 10 I kin sangesang melel o kaisesol, ari so, re kin lalaue ia. 11 I likau kidar ed eu, a re kin lalaue ia. 12 O me mondi pan wanlim, kin kasekasenda ia, o wasan kang sakau, re kin kakaul kin ia. 13 A i kin kapakap ong komui Maing leowa ni ansau me kon ong; Maing Kot, kom kotin mangi ia pweki omui kalangan lapalap o kotin sauasa ia. 14 Kotin dore ia la sang nan pwel, pwe i ender kirila; pwe i en piti sang, me kailong kin ia o sang nan pil lol; 15 Pwe lapake ender kamop ia la, o wasa lol ender kadala ia la, o au en por o ender pur pena ong po i. 16 Mangi ia, Maing leowa, pwe omui kalangan meid mau, kom kotin masan dong ia, pweki omui kalangan lapalap. 17 O kom der karirela sang sapwilim omui ladu silang omui, pwe i masak; kom kotin madang mangi ia! 18 Kom kotido ren ngen i o dorela i, kotin dore ia la pweki ai imwintiti kan. 19 Komui mangier duen ai sarodier, o ai lisela, o ai namenok, me palian ia, kin sansal ong komui. 20 Ai sarodier kin kawela nan mongiong i, o i luetalar melel. I auiaui, ma sota me pan insensuedeki mepukat, a sota man amen; o ma sota, me pan kamait ia la, a sota me i kak diar. 21 Iral kin kamanga kin ia ede, o kanim pil kin ia pinika ni ai men nim piladar kaualap: 22 Arazil tepel en wiala insar arail, o lidip arail, o kapup arail. 23 Mas arail en rotorotala, pwe ren der kilang wasa, o irail en kos pena kokolata. 24 Wudokidi ong po'rail omui ongjiong, o omui ongjiong melel en lel ong irail. 25 Deu'rail en liselipingda, o sota me pan kauson nan im arail. 26 Pwe re kin pakipaki, me kom kotin kaloker, o re kin indinda, me dene komui kin kaleke mal sapwilim omui kan. 27 Kom kotin kaloedi ong ir ni sapung toto, pwe ren der konodi omui pung. 28 Iris sang ir nan puk en kamaur, pwe ren der iang me pung kan kileledi. 29 A ngai me luet, o i kin waiwairok. Maing Kot, omui sauasa ia en sinsila ia. 30 I pan kapinga mar en Kot ki kaul pot, o i pan wauneki i melel ki danke. 31 I me leowa kotin kupura sang kau ol, me ose o pat en nä pualapual mia. 32 Me luet akan kin kilang, o peren

kida, o me kin rapaki Kot, mongiong arail pan maurada. 33 Pwe leowa kotin mangi me samama kan, o a sota kotin mamaleki sapwilim a salidi kan. 34 Nanlang en kapinga i, pil sappa, o madau, o karos me kin mokimokid lole. 35 Pwe Kot pan kotin sauasa Sion, o a pan kauada kanim en luda kan, pwe aramas en kauson wasa o, o aneki. 36 O wan a ladu kan pan sosoki irail, o me kin pok ong mar a, pan kauson wasa o.

70 MAING Kot kom kotin madangdo, dore ia la, Maing leowa, pwen sauasa ia! 2 Me kin masamasan ia, en namenokala o sarodi, o me kin peren kida ai apwal akan, en poseker wei o lesila. 3 Pwe irail me kin indinda due ai: lo ol o! Ren namenokala. 4 A me kin idok komui, en pereperen o popolki komui, o me kin pok ong omui maur, en indinda ansau karos: Kot meid kapingan! 5 Ngai me luet o samama. Maing Kot, kom kotin madang dong ia, pwe komui ta sauas pa i o ai saundor; Maing leowa, kom der kotin pwand!

71 MAING leowa, i liki komui, kom der mueid ong, i en sarodi kokolata. 2 Kom kotin dore ia la pweki omui pung, o kotin sauasa ia, o kotin kapaike dong ia karong omui kan o sauasa ia. 3 Komui en kotin wiala ai paipalap, wasa i pan kak pitila ia ansau karos, pwe komot inauki ong ia er, me kom pan dore ia la, pwe komui ai paip o ai kel. 4 Ai Kot, sauasa ia sang nan pa en me doo sang Kot, o sang nan pa en me sapung o weit. 5 Pwe komui kapore pa i, Maing leowa, komui ai kel sang ni ai pulepul. 6 I liki komui sang ni ai ipwidier, o komui me kaijwi ia sang nan kaped en in ai, i pan kapinga komui kokolata. 7 Ngai dueta meakot me kapuriamui ong me toto; a komui kel pa i manaman. 8 Kom kotin kadireki au ai kaping o danke ong komui. 9 Kom der kotin kase ia la ni ai mala, o der muei sang ia ni ai pan luetala. 10 Pwe ai imwintiti kin palian ia ni ar lokaia, o me kin masamasan ia, kin kapakapung pena, 11 O indinda: Kot muei sanger i, komail paki o koledi i, pwe sota sauas pa a. 12 Maing Kot, kom der kotin doo wei sang ia, Maing Kot! Kom kotin madangdo o sauasa ia. 13 A me palian ia en namenokala o sarodi; o me rapa kin ia, pwen kame ia la, ren kadupale kidi namenok o lalaue. 14 A i pan auiauita, o i pan kalaudela ai kaping ong komui kokolata. 15 Au ai en kaloki sili omui pung, o omui kamau pan ran karos, me sota kak wadawad pena. 16 I kin weewid sili ni mana en leowa Kaun; i pan kapinga omui pung eta. 17 Maing Kot, kom der kotin padaki ong ia er sang ni ai pulepul, o i kaloki sili omui manaman akan sang mas kokodo lel met. 18 Maing Kot, kom der kotin muei sang ia ni ai mala, pit en mong ai lao puetepuetala, lao i pan padaki ong seri en seri kan omui wiavia o ong me pan kokodo omui manaman. 19 Maing Kot, omui pung meid ileile, kom kin wiada dodok lapalap. Maing Kot, is me rasong komui? 20 Pwe komui kotiki ong kit er kamasak laud o toto, o komot pur ong kamau kit ada o wai ia dado sang nan wasa lol. 21 Komui pan kotin kaileile ia da, o kom pan kotin pur ong kamait ia la. 22 I ap pan kapingaki komui kasang, pweki omui melel, ai Kot, i pan kauleki ong komui arp, ong komui, me Sarau en Israel. 23 Kil in au ai o ngen i, me re komot dorelar, pan pereperen o kauli ong komui. 24 Pil lo i pan indinda duen omui pung sang mansang lel sautik. Pwe irail, me men kawe ia la, namenokala o sarodier.

72 MAING Kot, kom kotiki ong nanmarki en kapung, o kotiki ong nain nanmarki ol omui pung. 2 Pwen kaunda sapwilim omui aramas akan nin tiak pung, o dorela sapwilim omui me luet akan. 3 Nana kan en kare dong aramas akan popol o dol akan me pung. 4 A pan sauasa pung en me luet ren aramas akan; a pan dorela nain me samama kan, o pan tiakedi me morsued o. 5 Aramas pan masak komui sang eu kainok lel eu kainok, arain katipin o saunipong mia. 6 A pan kotidi dueta katau ong mat kap, dueta katau me kawusokesok sap o. 7 Me pung o pan memaurata ni a ran akan, o muez mau pan pwaida, lao saunipong solar mia. 8 A pan kotin kaunda sang eu madau lel wong eu, o sang pilap o lel ni imwin sappa. 9 Me kaukauson nan sap tan, pan dairukedi ong mo a, o a imwintiti kan pan kangala pwel par. 10 Nanmarki en Tarsis o me mi nan dake kan, pan wa dong i ar kisakis; nanmarki en Arapia o Sepa pan wia nopwei. 11 Nanmarki kan karos pan kaudoki ong i, men liki kan karos pan upa ong i. 12 Pwe a pan dorela me samama o, me kin weriwer, o me luet, me sota sauas pa. 13 A pan kupura me tikitik o samama, o pan kotin sauasa ngen en me samama kan. 14 A pan kotin dorela ngen arail sang ren me morsued o weit, o nt' arail me kasampwal mon silang i. 15 A pan iejasata o kold sang wein Arapia pan wisik wong i, o aramas akan pan kapakapaki i ansau karos, a pan kapaida ni ansau karos. 16 Wantuka kan pan pwaida mau nin sappa o pon nana kan, korn pan momand dueta Lipanon; o aramas akan pan wosada nan kanim akan dueta râ nan sap o. 17 Mar a pan duedueta kokolata; arain katipin a pan mimieti, iduen warai en mar a, o re pan kapaikida i; men liki kan karos pan kapinga i. 18 Kaping ong Kot leowa, Kot en Israel, i eta, me kin wiada manaman akan. 19 O kaping ong mar a lingan kokolata, o sap karos en direki a wau! Amen, amen! 20 Iet imwilan kapakap en Dawid nain Isai.

73 MELEL, Kot kompoke pan men Israel, irail me makelekel nan mongiong arail. 2 A ngai, ekis ta, a ná i kat pan lodi, o i koren iong krisedi ni ai kakakawei. 3 Pwe i suedeki me aklapalap akan, ni ai kilanger en me sapung kan ar pwaidar. 4 Pwe sota apwal kot lel ong irail ni ar pan mela, re kin kelail o war arail wilar melel. 5 Sota ar apwal kot dueta aramas tei kan, o re sota pan kalokolok dueta aramas tei kan. 6 Ari aklapalap, iei kapwat en tapin wor arail, o arail likau, iei arail tiak weit. 7 Por en mas arail tiktit o sued kilar ar wilar, o re kin wiada, me re inong iong. 8 Re kin mamaleki meakaros, o re kin lokelokaia me sued, o re kin lalaue o lokaia ni ar aklapalap. 9 Dene arail lokaia tapi sang nanlang, o me irail indinda, dene i eta me pung nin sappa. 10 I me aramas akan lokidi ong irail; o pil totioa re kin nimala. 11 Re kin inda: laduen, Kot pan kotin insenoki irail? O menda ren me lapalap irail? 12 Kilang, iduen me doo sang Kot akan; irail meid pai nin sappa, o re pan kapwapwala. 13 laduen, likamata sota katepa ai kamakelekeladar mongiong i o kaminela pa i kat ni me pung? 14 Pwe ran karos i pan kalokolok, o ni mansang karos ai kamekam mia. 15 Koren iong i pil pan indinda dueta irail, a so, pwe i de pan suedeki sapwilim omui seri kan karos sang mas kokodo lel met. 16 I ap madamadaua duen mepukat, pwen dedeki, a i sota kak ong. 17 Ngai lao pedelong ong mon mol en Kot saraui o kilanger imwin me doo sang Kot

akan. 18 Melel kom koton pwili kin irail edi wasa likakeris; kom koton kapup irail edi ong nani pwel. 19 Laduen arail madang soreder. Iraill lokidokila, o imwila'rail meid kamasapwek. 20 Maing leowa, kom kin koton kawela mom arail nan kanim o dueta auramen. 21 Ni ai madak nan mongiong i, o waiwairok nan ai mudilik kan, 22 I ap diaradar, me ngai ol pweipwei men, me sota asa meakot; dueta man amen mo omui. 23 Ari so, i pan mimieta re omui kokolata, pwe komui koton kolekol eta pa i pali maun. 24 Komui kin kalua ia duen kupur omui, o kom pan koton kasamo ia nan lingan omui. 25 Ma komui ta ai Kot, i sota pan anane meakot nanlang de sappa. 26 Ma pali war ai o ngen i pan dupokala, pil menda, pwe komui Maing Kot kamait pa i o pwais ai kokolata. 27 Pwe kom koton mangi irail, me muez sang komui pan lokidokila; Kom pan koton kasapokela karos, me wuki wei sang komui. 28 A iet ai peren, i en tengeteng ong Kot, o i en kaporoporeki Kot leowa, pwen kalok sili omui wiawia kan karos.

74 MAING Kot, da me kom koton kase kin kit ala, o da me re ongongiki sapwilim omui sip akan? 2 Kom koton kupura sapwilim omui momodisou, me kom koton pwaindar mas o, o me komui dorelar, pwen wiala sapwilim omui, koton kupura dol Sion, wasa me kom kotikot ia. 3 Kom koti dong wasa me liseliping ansau warai; imwintiti me kawelar meakaros nan im saraui. 4 Me palian komui, kin weriwer nan tanpas omui o pwilidik arail dikedik en ani mal akan lole. 5 Iraill pwaradar dueta ir, me wia palapal nan wel. 6 Re kin kawela did kaselel akan ki sile laud o tikitik. 7 Iraill karongala tanpas omui; irail kasaminela o tiakedi wasa me mar omui kotikot ia. 8 Iraill kin inda nan mongiong arail: Na, kitail pan kawela! Iraill karongalar wasan kaudok karos nan sap o. 9 Solar manaman akai sansal ong kitail, o solar saukop amen mia, o sota amen re atail me pan asa imwilan mepukat. 10 O Maing Kot, arai da me morsued o pan lalaue, o imwintiti o pan mamaleki mar omui? 11 Da me komui kotiki wei sang lim omui? Kotikida pali maun omui o kaimwisokala. 12 Pwe Kot ai Nanmarki sang mas o. I me sauas pan meakaros, me kin wiaui nin sappa. 13 Kom koton kamueit pasanger madau ki omui manaman, o kom koton kawelar mongan drake nan pil. 14 Kom koton kawelar mongan walros, ap kotiki ong aramas nan sap tan, pwen kangala. 15 Komui koton kapwaredar parer o pilap akan, o pilap kalaimun akan me kom koton kanganlangaladi. 16 Ran o pong me sapwilim omui; komui koton wiadar saunipong o katipin. 17 Komui wiadar irair en sap akan; komui me kin wia ansaun karakar o kapou. 18 Kom koton kupura mepukat: Imwintiti o lalaue komui Maing, o aramas pweipwei kan mamaleki mar omui. 19 Kom der kotiki ong man laualo ngen en sapwilim omui muroi, o kom der likidmalieila pwin en sapwilim omui luet akan. 20 Kom koton tamanda inau o, pwe sap olar wasa karos o im akan pual pasanger. 21 Re der koton mueid ong me luet o, en namenok purela, me samama o luet akan en kapinga mar omui. 22 Maing Kot, kom kotida o koton kaimwisokala sapwilim omui dodok; kom koton tamanda kankaurur, me kin wiaui ong komui sang ren me pweipwei kan. 23 Kom koton der maliela weriwer en sapwilim omui imwintiti, morongrong en me palian komui kan, me kin lalaudalar ansau karos.

75 Se kapinga komui, Maing Kot, se kapinga komui, pwe mar omui me koren, o omui manaman akan kaloki sili due. 2 Pwe ni a ansau I pan wiada kapung pung. 3 Sap o tou a kan kin rerer; a i kin kolekol a ur akan. (Sela) 4 I indang me aklapalap akan: Komail der aklapalap! O ong me doo sang Kot akan: Komail der keleki omail manaman! 5 Komail der kailelada mong omail, komail der lokaia sued ni omail aklapalap. 6 Pwe sota sauaspa sang ni mas en lang de kapin lang, de sang nana en sap tan. 7 Pwe Kot, me kin kadeikada, o me kin kasapwilidi amen, o kasapwilada amen. 8 Pwe dal eu mi nan lim en leowa, me dir en wain kelail, me a koton kodidodie; a me doo sang Kot akan karos nan sappa pan nim sang, o re pan nimala moroke. 9 A i pan padapadak kokolata, o kauli ong Kot en lakop. 10 I pan kawela mana en me doo sang Kot akan karos, a mana en me pung kan pan kakairida.

76 KOT me indand mau ren Iuda, o mar a me lingan ren men Israel. 2 Tanpas a im pwal mi nan Salem, o tanpas a mi Sion. 3 I wasa a koton katip pasang ia kanangan kasik katieu, o pere, o kodlas, o tatan mauin. (Sela) 4 Komui me lingan o manaman sang dol en mauin kan. 5 Me aklapalap akan lodier ong men kul akan o mela, o saunpei komad karos en kidi pa arail. 6 Maing Kot en lakop os o war kin pupekidi omui masan akan. 7 Komui meid kamasapwek. Is me kak u mo'mui ni omui ongong? 8 Ni omui koton kasaledar omui kadeik sang nanlang, sappa ap masapwekadur o nenenlar, 9 Ni en Kot a kotidar, pwen kadeik, o sausa me luet akan karos nin sappa. (Sela) 10 Pwe makar en aramas kin kalinganada komui, o ma re pan pur ong moromorong, luan omui ongong pan itar ong irail. 11 Komail inau ong leowa omail Kot o kapwaiada. Komail karos, me mi impa, wa dong ren me kalom omail kisakis akan. 12 I me pan atia sang saupeidi kan ar komad, a meid kalom ong nanmarki en sappa kan.

77 I KIN likwirki ngil ai ong Kot, ong Kot, me i pan likwir ong, o i me koton mangi ia. 2 Ni ai ansau awpal, i kin rapaki leowa; ni pong pa i kin u wei o sota kin dukedi, pwe ngen i sota kak insenemaula. 3 Ni ai tamanda Kot, i kin asengokida, ni ai madamadaua, ngen i kin luetala. (Sela) 4 Kom kin koton kolekol por en mas ai, pwe ira en papat; ngai inen en luet, solar itar ong lokaia. 5 I kin lamelame duen ran en mas akan, duen par akan me samalar. 6 Ni pong i kin lamelame duen ai kasang arp, o mongiong i kin madamadaua; ngen i kin rapapaki. 7 Kalelapok, leowa pan koton ongong kokolata, o a sota pan koton maki ong? 8 A kalangan roseler melel, o a inau imwisokalar kokolata? 9 Kot koton malielar a mak ong kit, o a karirikilar ongong a kalangan? (Sela) 10 Ari so, i indadar: Mepukat me mau ong ia; pali maun en lim en me Lapalap pan kak dorela meakaros. 11 I me i kin taman kida wiawian leowa; melel i kin tamanda omui manaman akan sang mas o, 12 O madamadaua duen omui wiawia kan karos, o kilekilang duen omui dodok. 13 Maing Kot, al omui me pung. Ia wasa amen Kot manaman mia dueta Kaun o? 14 Komui ta Kot me kin wia manaman akan. Komui koton kasaledar omui manaman nan pung en wei kan. 15 Komui koton dore kila sapwilim omui kan omui manaman, iei seri en lakop o losep akan. (Sela) 16 Pil akan

ariri komui, Maing Kot, pil akan ariri komui, rap masapwekadar, o wasa lol rererdar. 17 Tapok kalaimun akan kamoredier pil, tapok kan wiadar nansapwe, o liol piritir sili. 18 Nansapwe wiawier nanlang; sapwilim omui liol akan kamaraini sappa; sappa mokieda o rerer. 19 Al omui mi nan madau, al omui tätik nan pil kalaimun akan, o sota me kaan aluwilu omui. 20 Kom kotin kalua sapwilim omui kan dueta pwin eu ren Moses o Aron.

78 KOMAIL nai aramas akan, rong ai kusoned; komail kapaike dong salong omai padak en au ai! 2 I pan ki pasang au ai, pwen padak, o pan kida kasoi en mas o, 3 Me kitail rongadar o asaer, o sam atail kasoi ong kitail er, 4 Pwe kitail ender karirila sang kadaudok arail, me pan pwarado mur, o kaparokki wau en leowa, o a manaman o a dodok kapuriamui kan. 5 Pwe a kotin kauada men kataman eu ren lakop, o kotikida kapung eu ren men Israel, me a kotin kakaliki ong sam atail akan, pwe ren uselang nair seri kan, 6 Pwe di en mur en asa due, o seri ko, me pan ipwid; o ni ar kokoda, ren pil kasoi ong nair seri kan, 7 Pwe irail en kaporoporeki Kot, o ren der monokela en Kot a wiawia kan, o ren kapwaiada a kusoned akan, 8 O ren der dueta sam arail akan, me kainok kangudi o katiwo eu, me mongiong arail sota tengeteng, o ngen arail sota melel ong Kot; 9 Dueta kainok Epraim, me wa tatan mauin, ap purela sang nan pei. 10 Irail sota dadaurata inau en Kot, o re sota men weweideki duen a kusoned akan; 11 O re monokelar a wiawia kan o a manaman akan, me a kotin kasansale ong irail er. 12 A kotin wiadar manaman akai sansal mon sam arail akan nan Äkipten, nan sap Soan. 13 A kotin palang pasang madau o kotin mueid ong ir, en kotela, o wiadar pil dueta kel takai eu. 14 A kotin kalua kin irail tapok ni ran o, a ni pong umpul en kisiniai. 15 A kotin palang pasang paip nan sap tan o kanim pile kin irail pil toto. 16 O a kotin kapkapwile wei pilap kai sang nan paip, pwe ren pwile wei dueta pilap laud akan. 17 Ari so, re dadaurata ni arail dipi ong i, o re kaongiong me Lapalap o nan sap tan. 18 O re kasongesong Kot nan mongiong arail, ni ar inong long kan arail manga. 19 O re palian Kot ni ar inda: Melel Kot pan kak wiada tepel eu nan sap tan? 20 Kilang, a poki paip o, pwe pil en pwarado o pilap akan pwilepwile wei, a iaduen, a pan kak kida prot o uduk ong na aramas akan? 21 leowa lao mangier mepukat, ap kotin ongongadjar, o kisiniai wiawier ren lakop, o ongong lel ong Israel, 22 Pweki ar so kamelele Kot, o sota kaporoporeki a sauas. 23 A ap kotin masani ong tapok en poa kan, o ritingida wanim en lang akan. 24 O kotin kamoredi ong ir manga, pwe ren manga, o a kotiki ong ir prot en lang. 25 Irail kangalar prot en tounlang kan; a kotin kadar ong ir kisin manga toto. 26 A kotin kapwaredar pan lang ang en mas en lang, o ni a manaman a kotin kamokidada ang en pali air. 27 O a kotin kamoredi ong ir uduk dueta pwel par, o manpir dueta pik en oror. 28 O a kotin kapup irail di wasa karos, me irail kauson ia. 29 Rap mangamanga o medilar kauualap, o a kotin mueid ong ir ar inong. 30 A ni ar kapwaiadar ar inong, o ni ar mangamanga, 31 Ongiong en Kot ap lel ong irail er, o kamelar ol lapalap re'rail, o kotin wokiedi manakap en Israel kasampwal akan. 32 A re kalaudelar arail dip, o re sota kamelele a manaman akan. 33 I me a kotin mueideki ren mela, re sota paida, o ar awpal akan

me toto arain ar maur. 34 Ni a kotin kame irail la, rap idok i, o wukila, o rapaki Kot. 35 O re tamandar, me Kot kele parail o Kot lapalap ar saundor. 36 O re lik sansal mau ong i ni au arail o re likam ong i ni lo ar. 37 A mongiong arail sota tengeteng ong i, o re sota dadaurata melel a inau. 38 Ari so, a kotin kalangan ong ir, o kotin makeki ong ir dip arail, o sota kame irail la, o katukiedi a ongong pan pak toto, o sota ongongi melel. 39 Pwe a kotin kupura, me irail pali uduk, dueta kisiniang, me pir wei o solar puredo. 40 Pan pak toto re kangudi ong i nan sap tan, o kakupur suedi i nan mal. 41 Irail pur ong ansau karos kasongesong Kot, o re akapungi ong me Saraui ren men Israel. 42 Re solar tamanda lim a manaman, me dore ir ala sang ar imwintiti kan ni ran o. 43 Duen a kotin wiadar a manaman akan nan Äkipten o a dodok kapuriamui nan Soan. 44 A kotin kawuki ong nta ar pil akan, rap solar kak nima sang ar pilap akan. 45 Ni a kotin kapwaredar man sued akan nan pung arail, me kang ir ala, o pros akan, me kawe ir ala. 46 A kotiki ong muedi ar tuka kan, o ar wantuka ong man siek. 47 A kotin kawekilar akel ar wain o tuka kan ki akel tikikit. 48 A kotin kamekila ar man akel akan o ar pwin man akan liol. 49 A kotin ongong melel o porone wong ir tounlang sued kai, o mueid ong ir, ren lingarangar, o morsued, o kainsued. 50 A kotin kaonopa dang ongong al apot, o sota dorelar maur arail sang mela, o kotin mueid ong kilitop ni maur arail. 51 A kotin kamelar meseni karos nan Äkipten, meseni en ar kelail nan im en Am akan. 52 A kotin kaluala sapwilim a kan dueta pwin sip eu nan sap tan. 53 A kotin kalua irail ni pung, pwe ren der masak meakot, a madau kadupaledi ar imwintiti kan. 54 A kotin wa ir ala lel ni irair en sap saraui, lel nana wet, me lim a pali maun kileledier. 55 O kotin pakipaki men liki kan mo'tail, o kotin nek ong ir sap arail, pwen sosoki, o a kotiki ong kainok en Israel akan, en kaukauson nan im arail. 56 A re songesong? o kaongiong Kot lapalap, o sota peiki ong i, o sota duki ong a masan akan. 57 O re muei sang o mamaleki mekaros, dueta sam arail akan, o re sota tengeteng, dueta kasik katieu luet eu. 58 O re kaongiong i ni ar kaudok pon dol akan, o re kupur suedeiki i ki arail dikedik en anai kan. 59 A Kot lao kotin mangi mepukat, ap kotin ongongada o kasapok ir ala melel. 60 A kotin muei sang tanpas a nan Silo, im pwal o, wasa a kotikot ia ren aramas akan. 61 A kotiki wei sapwilim akan nan imateng, o a lingan nan pa en imwintiti kan. 62 A kotiki wei sapwilim a aramas akan ni kodlas, o kotin ongongi sapwilim a soso. 63 Kisiniai kangala ar manakap akan, o ar peinekap akan solar kak papaud. 64 Arail samero kan mekilar kodlas, a solar li odi kan, me kin maiei. 65 leowa ap kotin opala wasa dueta amen me mairelar, dueta ol komad amen kin ngisisig ni a kang wain. 66 A kotin kaloedier a imwintiti kan o kanamenok ir ala kokolata. 67 A kotin kaselar im en losep, o sota piladar kainok en Epraim. 68 Pwe a kotin piladar kainok en Iuda, dol Sion, me a kotin kupura. 69 O a kotin kauadar tanpas a im saraui wasa ileile, dueta sappa me pan tengeteng eta kokolata. 70 Ap kotin piladar sapwilim a ladu Dawid, o a kotin ale i sang nan deun sip akan. 71 A kotin kalua i sang ren sip en kadidi kan, pwen kamanga sapwilim a kainok en lakop o a soso men Israel. 72 O a kotin apapwali ir ni tiak en mongiong melel o pung, o kakaun irail ada ni koiok en lim a kan.

79 MAING Kot, men liki kan tang dong sapwilim omui soso;

irail kasaminela sapwilim omui im saraui, o re wiaki Ierusalem kantakai eu. 2 Re ki onger manpir en pan lang akan kaleden en sapwilim omui ladu kan, o uduk en sapwilim omui saraui kan ong man en nan sap akan. 3 Impaan Ierusalem irail wudokila nt' ar dueta pil, o sota, me pan sarepedi. 4 Kit wialar kanamenok eu ong men imp at, o me kapil kit pena, kin lalaue o kaurur kin kit. 5 Maing leowa, arai da kom pan kotin ongjiong, o inong en kupur omui pan lulada dueta kisiniai? 6 Kom kotin wudokidi ong men liki kan, me sasa komui, omui ongjiong, o ong wei kan, me sota kin likwir ong mar omui. 7 Pwe re Kawelar lakop o im ar akan. 8 Kom der kotin tamanda dip en sam at akan; a kom kotin madang sauasa kit, pwe kit me malaulaular. 9 Maing Kot, sauas pat, kom kotin sauasa kit, pweki wau en mar omui. Kom kotin dore kit ala o kotin maki ong kit dip at akan, pweki mar omui! 10 Da me kom kotin mueid ong men liki kan en inda: Ari, ia arail Kot? Kom kotin kasale ong men liki kan depuk en ntan sapwilim omui ladu kan, me wudokilar, en pil sansal mo at! 11 Kotin mangi sangesang en me salidi o; kom kotin kolekol kidi lim omui manaman me kileledier ong kamela. 12 Kom kotin depukki ong men imp at pan pak isu ar lalaue, me re lalaue kin komui. 13 A kit, sapwilim omui aramas akan, o sip en sapwilim omui mos, pan danke komui kokolata, kapakaparok duen omui lingan ansau karos.

80 KOMUI sile pan Israel, kotin mangi; komui me kin apapwali Iosep dueta sip akan. Kom kotido, me kaipokedi pon angin Kerup. 2 Kom kotin kasaleda omui manaman mon Epraim, o Peniamin, o Manase, o kotido, pwen sauasa kit! 3 Maing Kot Sepaot, kom kotin kamait kit ala o kotin kasaleda silang omui, kit ap pan kelail kida. 4 Leowa Kot Sepaot, arai da, kom pan kotin ongjiongiki kapakap en sapwilim omui aramas akan? 5 Kom kin kotin kamanga kin ir prot en pil en mas, o kom kin kanim pile kin irail pil en mas toto. 6 Kom kotin wiai ong kit, me men imp at kin akamaiki ong kit, o imwintiti pat kin lalaue kit. 7 Kot Sepaot, kom kotin kamait kit ala o kotin kasaleda silang omui, kit ap pan kelail kida. 8 Kom kotin wado sanger Äkipten tuka wain pot, o kom kokosang men liki kan, ap id padukedi i. 9 Kom kotin kokoi ong i al a o kawosada i, pwen kadirela sap o. 10 Nana kan mi pan mot a, o ra kan kadupaledi sedern en Kot. 11 Kom kotin kalaudelar i lel ong madau o ra kan lel ni pilap o. 12 Da me kom kotin kawe kilar a kel, pwe karos me dauli kin kawela? 13 Pwik laualo dekadar, o man en nan sap Kawelar. 14 Maing Kot Sepaot, kom kotin wukedoke dong kit, o ireredo sang nanlang, o masani, o kotin sauasa tukan wain pot et, 15 O kom apapwali i, me lim omui padukedier, o me kom kotin apapwalier. 16 A rong kilar kisiniai, a paledier, re okilar masan en silang omui. 17 Lim omui apwali ol en pali maun omui, o irail, me kom kotin apapwalier. 18 Kit ap sota pan wuki wei sang komui. Kom kotin kamaur kit da, kit ap pan kapingga mar omui. 19 Leowa Kot Sepaot, kom kotin kamait kit ala o kotin kasaleda silang omui, kit ap pan kelail kida.

81 KOMAIL pereperen kauli ong Kot, me kel patail; ngisingis ong Kot en lakop! 2 Tapia kida kaul en kaping, o wiada tampurin, o laute kaselel iangaki arp! 3 Ni saunipong kap komail

peuk koronete, ni maram, ni ran en im tantuka! 4 Pwe iduen tiak en Israel o kusoned en Kot en lakop eu. 5 A kotin wiadar kusoned wet ong Iosep, ni a lipa sang Äkipten. I ronger masan pot, me i saikenta asa: 6 I kisanger katoutou kan pon apar a, o pa a saladokalar sang kopu kan. 7 Ni om likwirki dong ia om apwal. I ap sauasa uk; I kasaledok uk alar, ni ansau me koe lel ong nansapwe, o I sosong uk ni pil en akamai. (Sela) 8 Komail nai aramas akan rong ia, I pan padaki ong komail! O Israel, ma koe pan peiki ong ia! 9 Sota amen Kot en mi re om, o koe der kaudoki ong kot en men wai amen. 10 Ngai leowa om Kot, me kalua uk sang nan Äkipten. Ki pasang au om, i pan kadirela. 11 A nai aramas akan sota kin peiki ong ngil ai, o Israel sota duki ong ia. 12 I ari mueid ong irail er insen arail ni ar aklapalap, pwe ren kekeid wei ni pein arail lamelam. 13 O ma nai aramas akan pan peiki ong ia, o Israel pan weweid han al ai kan, 14 I ap pan kaloedi ar imwintiti kan madang, o pa i pan u ong me pali ong irail akan, 15 O irail me kailongki leowa, sota pan kak ong irail; o ansau arail pakadeik pan dueudeuta kokolata; 16 O I pan kamanga kin irail korn kaselelia, o I pan katungole kin i onik sang nan paip o.

82 KOT kotikot nan momodisou en Kot, o i saunkapung en kaun akan. 2 Arai da komail pan kadeik sapung o kasampwaleki me doo sang Kot akan? (Sela) 3 Sauasa pung en samama o sapoupou kan, o sauasa me luet o samama kan ni ar pung! 4 Komail dorela me titiktit o samama o, o kamaioda sang nan pa en me doo sang Kot akan. 5 A re sota kin duki ong, o sota ar lokekong; re kin weweid nan rotorot; pason en sappa kan karos mokimokideda. 6 Ngai indada: Komail rasong kot akan, o nain me lapalap; 7 Ari so, komail pan mela dueta aramas akan, o komail pan lokidokila dueta me weit amen. 8 Maing Kot, kom kotida o kotin kadeikada sappa, pwe komui pan sosoki men liki kan karos.

83 MAING Kot, kom der so masan dong, o der sapaimokid, Maing Kot, kom der kotin nenenla! 2 Pwe kom kotin mangi, sapwilim omui imwintiti kan kin lingarangar, o me kailong kin komui, me aklapalap. 3 Irail kin widing ni ar kapakapung ki sapwilim omui kan, o re kin raparapaki duen ar pan kawela sapwilim omui me nekinekilah akan. 4 Re kin inda: Na kitail, kitail kokosang irail, pwe ren solar wei eu, o solar me pan inda duen wein Israel! 5 Pwe irail wiaki eu o re inauki pena, ren palian komui, 6 Im pwel en Edom, o Ismael, Moap, o Akar, 7 O Kepal, o Amon, o Amalek, men Pilista iangaki men Tirus. 8 Asor pil waroki ong ir; re kin sauasa kadaudok en Lot. (Sela) 9 Kom kotin wiai ong ir dueta ong men Midian, o Sisera, o lapin ni pilap Kison. 10 Me kameler impan Endor, rap wia pwel la nan pwel. 11 Kom kotin wiala ar saupeidi kan dueta Orep o Seep, o ar monsap akan karos dueta Sepa o Salmun. 12 Pwe re indinda: Kitail pan kaloedi im en Kot akan! 13 Maing Kot kom en kotin wia kin irail la älepip en kisiniang, dueta dip en rä mon kisiniang. 14 Duen kisiniai kin karongala tuka en wel o duen umkul en kisiniai kin isikeda nan wel, 15 Iduen kom kotin paki kin irail sapwilim omui liol ape, o kamasak kin irail omui melimel. 16 Kadire kila mas arail namenok, pwe ren rapaki mar omui, Maing leowa. 17 Ren namenokala o masapwekada kokolata, o ren

soredi o mela. 18 Rap pan asaki, me komui ta maraneki Kaun o me komui ta lapalap nan sap karos.

84

MEID kaselel tanpas omui kan, Maing leowa Sepaot! 2 Ngen i kin inong iong o anane pera en tanpas en leowa kan; pali war ai o ngen i kin polauleki Kot ieias. 3 Pwe manpir diaradar deu a, o swalpe pas a, wasa a kin naitik ia: Sapwilim omui pei saraui kan, Maing leowa Sepaot, ai Nanmarki o ai Kot. 4 Meid pai ir, me kin kauson nan tanpas omui! Re kin kapinda komui ansau karos. (Sela) 5 Meid pai karos, me kin keleki komui, o idedauen komui melel! 6 Me kin weweid nan sap en mamaiei, wasa re kin weirada parer ia; pil katau kin pwain kidi i pai kan. 7 Re kin kakarida ni ar manaman akan, lao re pan sansalada mon Kot nan Sion. 8 Maing leowa, Kot Sepaot, kom kotin erekai kapakap: Maing Kot en lakop kotin mangi ia! (Sela) 9 Kot pere pat, kom kotin masan dong kit; kom kotin irerong mas en sapwilim omui keidier men. 10 Pwe ran ta ieu mon sapwilim omui pera saraui kan me mau sang ran kid; i mauki mimi pan wanim en tanpas en Kot, sang kauson nan im en me doo sang Kot akan. 11 Pwe Kot leowa rasong katipin o pere, leowa kin kotikida mak o wau, a sota pan kotin mueid ong me lelapok kan, en anane me mau kot. 12 Maing leowa Sepaot, meid pai aramas amen, me kin liki komui!

85

MAING leowa, kom kotin maki onger sapwilim omui sap mas o, o kom kotin dorelar salidi en lakop akan. 2 Re kotin lapwadar me sued en sapwilim omui aramas akan, o kom kotin pwaidier dip arail karos. (Sela) 3 Komui kotin kadukiedi omui ongjong karos, o kotin wukidoki wei sanger omui ongjong melel. 4 Kom kotin purong kamait kit ala, komui Kot at saunkamaur, o kotin katukiedi omui sokalangan ong kit. 5 Kom pan kotin ongjong kit kokolata? Omui ongjong pan dueduela sang en kainok lel eu? 6 Kom sota pan kotin purong kamaur kit da, pwe sapwilim omui aramas kan en peren kin komui da? 7 Maing leowa, kom kotin kasansaleda ar kalangan ong kit, o sauasa kit! 8 I men rong, da me Kot leowa pan kotin masani; pwe a pan mamasani duen muei mau ong sapwilim a aramas o me lelapok kan, pwe ren der lodi ong me pweipwei. 9 Melel, a sauas me koren iong ir, me masak i, pwe a lingan en mi nan sap atail. 10 Kalangan o melel pan tu pena, pung o muei mau en metik pena. 11 Melel pan wosada sang nan sap o, o pung pan ireredo sang nanlang. 12 leowa pil pan kotikido me mau, pwe sap atail en kida wa kan. 13 Pwe pung pan ti ong mo a, o a kak akan pan wiala al arail.

86

MAING leowa, kom kotin kapaike dong ia karong omui kan o mangi ia, pwe ngai me luet o samama. 2 Kom kotin apwali maur i, pwe ngai me lelapok. Maing Kot, kom kotin sauasa ia, sapwilim omui ladu men et, me liki komui. 3 Maing, kom kotin maki ong ia, pwe i kin likwir ong komui ni ansau karos. 4 Kom kotin kaperenda mongjeng en sapwilim omui ladu, pwe mongjeng i kin anane komui Maing. 5 Pwe komui Maing me mau o kalangan, o kom kotin kalangan ong ir karos, me kin likwir ong komui. 6 Maing leowa, kom kotin erekai kapakap, o kotin mangi ngil en ai ngidingid. 7 Ni ai apwal akan i kin likwir ong komui, pwe kom, kotin mangi ia! 8 Maing, sota me

dueta komui nan pung en kot akan; o sota me kak wiawia dueta komui. 9 Men liki kan karos pan pwarado, pwen kaudoki ong komui Maing, o wauneki mar omui. 10 Pwe komui me lapalap, me kin wiada manaman, o komui ta me Kot. 11 Maing leowa, re kin kasale ong ia al omui, pwe i en weweid ni omui melel, kom kin kolekol mongjeng i ong iet eta: Masak mar omui. 12 I men kapinda komui Maing, ai Kot, sang nan mongjeng i, o wauneki mar omui kokolata. 13 Pwe omui kalangan me laud ong ia; komui dore maur i sang nan wasan mela. (Sheol h7585) 14 Maing Kot, me aklapalap akan kin palian ia, o pwin en me weit akan kin masamasan maur i, o re sota kin weweid mon silang omui. 15 A komui Maing Kot, me dir en kalangan, o mak, o kanongama, o omui kapunglol o melel me lapalap. 16 Kom kin wukidoki dong ia, o maki ong ia, o kamaui kida sapwilim omui ladu omui manaman, o kin sauasa nain sapwilim omui lidu! 17 Kom kotiki ong ia kilel eu, me i pan paie kida, pwe ai imwintiti kan en kilang, rap namenok kila omui kin sauasa ia, Maing leowa, o kom kin kamait ia la.

87

A kakaudar mau pon dol saraui kan. 2 leowa kin kupura wanim en Sion sang wasan kauson en lakop karos. 3 Kasoi kaselel mia duen koe kanim en Kot. (Sela) 4 I pan kasokaso duen Raap o Papel, me asa ia. Kilang, Pilista o Tirus, o pil men Atiopia: Mepukat ipwidier wasa o. 5 A kasokaso duen Sion indinda, me song en aramas karos ipwidier wasa o, o me Lapalap o pan kin kamanada i. 6 leowa pan kin wadok, ni a pan kin kileledi aramas akan: Mepukat ipwidier wasa o. (Sela) 7 O ni ar madomadong re pan kauleki: Ai parer karos mi re om!

88

MAING leowa, Kot ai saunkamaur, i kin likwir nin ran o ni pong mol'mui. 2 Kom kin mueid ong, ai kapakap en lelda wong komui. Kom kin kapaik dong karong omui kan ai likelikwir. 3 Pwe ngen i me dir en mamauk, o maur i koren iong mela. (Sheol h7585) 4 Ngai kin wadok ong ir me melar, ngai dueta ol amen, me solar angangi. 5 I wonon nan pung en me melar akan, me wonon nan sousou, me kom solar kin kupura, pwe re lokidokilar sang nan lim omui. 6 Kom kin kase ia lar nan sousou, wasa rotorot o lol. 7 Omui ongjong kin katoutou ia, o kom kin idan kin ia di omui iluk kan. (Sela) 8 Kom kin wonger kompoke pa i kan wasa doo, kom kin wia kin ia la me sued kot ong ir, i salidier o so kak pitila. 9 Mas ai suede kilar ai luet, nin ran karos i potoan ong komui, Maing leowa, o i kapa wong komui pa i kat. 10 Kom pan kin kasaleda omui manaman ren me melar akan? De me melar akan pan maurada danke komui? (Sela) 11 Re pan kosoia duen omui kalangan nan sousou kan? O wasan mela duen omui melel? 12 Omui manaman akan pan sansaleda wasa rotorot, o omui pung nan sap en me re solar kin lamelame? 13 A i kin potoan likwir ong komui, Maing leowa nin mansang, ai kapakap pan lel wong komui. 14 Maing leowa, da me kom kin kase ia kila, o da me kom okila ki silang ar mo i? 15 Ngai me luet o saliel sang ni ai pulepul; i kin kamekamki omui kalom, i koren iong solar kaporopor. 16 Omui ongjong kin kadupal ia di, omui kalom kawe ia lar. 17 Re kapil ia pena dueta pil akan sang ni mansang lel sautik, ir karos kapil ia pena. 18 Kom kin wonger kompoke pa i ai warok kan wasa doo, rotorot eta ai warok.

89

I PAN kauleki duen kalangan en leowa kokolata, o i pan kaparokki au ai omui melel sang eu kainok lel eu. **2** Pwe i indinda: Mak soutuk eu pan pwarado, o kom pan kotin kolekol ar melel nanlang. **3** I inauki onger, ai pilipildar akan; I kauki onger Dawid nai ladu: **4** Kadaudok om pan mimieta kokolata, o i pan kauada mol om sang eu kainok lel eu. (Sela) **5** Nanlang ap kapringa omui manaman akan, Maing leowa, o omui melel nan pokon en sapwilim omui saraui kan. **6** Pwe is nan tapok kan me rasong leowa? De is me rasong leowa nan pung en me lapalap akan? **7** Kot meid manaman nan pokon en me saraui kan, o meid kapuriamui ong me kaukauson re a. **8** Maing leowa, Kot Sepaot, is me rasong komui. Omui melel kin kapil komui pena. **9** Komui me kotin kaunda madau angiang. Komui kin kamoleilei iluk kan ni ar pan kokoda. **10** Komui me kotin tiakedi Raap dueta kamelar amen. Kom kotin kamueit pasanger imwintiti kan ki lim omui manaman. **11** Lang o sappa me sapwilim omui, sappa o audepa. Komui me kotin pasonedier. **12** Komui me kotin wiadar pali apong o pali air, Tapor o Ermon kin ngisingiski mar omui. **13** Lim omui me mananan o kumut en lim omui me roson, lim omui pali maun me ileile. **14** Melel o pung iei pason en mol omui; kalangan o melel kin tiona mo omui. **15** Meid pai aramas kan, me asa ngisingis! leowa, re pan weweid ni marain en silang omui. **16** Re kin polauleki mar omui sang ni mansang lel sautik, o re kin pwai kida omui pung. **17** Pwe lingan en ar kelail komui, o komui pan pokada os at. **18** Pwe leowa pere patail o me Sarau i Israel, i atail Nanmarki. **19** Mas o kom kotin masanier ki kasansal kai ong me lelapok kan: I kamanadar me Lapalap amen, I kasapwiladar pilipildar amen sang ren aramas akan. **20** I diaradar ai ladu Dawid, I keiekidier i ai le saraui. **21** Pa i pan kolekol i, o pa i pan kamanada i ansau karos. **22** Imwintiti kan sota pan kak widing ong i, o me sapung kan sota pan kak kaloedi. **23** I pan kamela me palian i mo a, o I pan kaloke ir, me kailongki i. **24** A ai melel o kalangan pan mi re a, o ni mar ai os a pan pokapokada. **25** I pan ki ong pa a, en kaunda madau, o pa a maun, en kaunda pil akan. **26** A pan likwir dong ia: Komui Sam ai, ai Kot, o paip en maur i. **27** O I pan wia kila i nai meseni, ileila sang nanmarki en sappa kan. **28** I pan kalangan ong i kokolata, o ai inau ong i pan duedueta. **29** I pan ki ong i kadaudok a kokolata, o mol a pan warai dueta lang. **30** A ma na kan pan muei sang ai kapung, o re sota pan weweid ni ai kusoned akan, **31** Ma re pan kasaminela ai tiak kan, o sota peiki ong ai kusoned akan, **32** I ap pan kaloke kin ir ar katiwo ki sokon pot, o pan woki ir, pweiki ar sapung. **33** A I sota pan kiwei sang i ai mak, o ai melel pan mimieta re a. **34** I sota pan kawela ai inau, o I sota pan kawukila, me kowei sang nan au ai. **35** I kaukilar ai saraui pan me pak, me I sota pan likam ong Dawid: **36** Kadaudok a pan soutuk, o mol a dueta katipin mo i. **37** A pan duedueta dueta saunipong; o saunkadeda nan tapok kan me melel. (Sela) **38** A met komui kasapokela o ongongi sapwilim omui me keidier. **39** Kom kotin kasela inau en omui ladu, o kom kotin kasaminela mar a. **40** Kom kotin karongk pasang a kel akan karos, o kawelar a im tengeteng kan. **41** Karos me daulier wasa o kulia sanger; a wialar kankaurong men imp a kan. **42** Kom kotin pokada pali maun en me palian i, o kaperendar a imwintiti kan karos. **43** Kom pil kotiki sanger

mana en a kodlas kong, o sota kapwaiaida i ni pei. **44** Kom kotin kaimwisokalar a lingan, o kasedi ong nan pwel mol a. **45** Kom kamotomotala ran en a manakap, o kadupalekidi i namenok. (Sela) **46** Arai da, Maing leowa, me kom pan kotin karirela pein komui; arai da omui ongong pan lulada dueta kisiniat? **47** Kom kotin tamanda duen motomot en maur i; de me mal kot omui kotin wiadar aramas akan? **48** Is ol o, me maur ap sota pan lel ong mela? A pan kak dorela pein i sang mana en wasan mela? (Sela) (Sheol h7585) **49** Maing, ia omui kalangan en mas o, me kom kotin inauki ong Dawid ni omui melel? **50** Maing, kotin tamanda kankaurur en sapwilim omui ladu kan sang ni wei toto, me kin katoutoui mongjiong i. **51** Maing leowa, iaduen lalaue en omui imwintiti kan, iduen ar lalaue lip en sapwilim omui me keidier. **52** Kaping ong leowa kokolata! Amen, iei Amen!

90

MAING, kom me kotin nekid pat sang eu kainok ong eu. **2** Mon nana kan o sappa, o aude pan sappa a wiauiada, Kot kin mia, sang mas kokodo o pil kokolata soutuk, Maing Kot. **3** Kom kin kotin kapurelang pwel par aramas akan o kin mamasani: Puredo komail aramas akan! **4** Pwe par kid dueta aio me samalar mon silang omui o rasong masamasan eu ni pong. **5** Kom kin kotin kapwil irail wei, re rasong mair, dueta rā, me kin mongedi madang. **6** Me kin masel pasang ni mansang, a nin sautik a pan palepaledi o mongedi. **7** Omui ongong me se kin sosore kidi, o omui ongong melel, me se kin mekila madang. **8** Pwe kom kin kasansale ong pein komui dip at akan, o dip at rir akan nan marain en silang omui. **9** I me at ran akan karos kin tang weiki omui ongong, at par akan rasong kasoi pot. **10** Warain at maur me saunpar iseisok, a ma re toto, a pan waleisok, a ma me kasampwal, a pan apwal o dodok. Pwe a kin tang wei madang, dueta kit kin pir wei. **11** A is me kak dedeki mana en omui ongong, o is me kin masak ongong wet? **12** Kom kin padaki ong kit, me kit pan mela, pwe sen lolekong kila. **13** Maing leowa, kom kin purong wukedoke dong kit; arai da omui ongong? Kom kin maki ong sapwilim omui ladu kan! **14** Kom kin kadire kin kit ala ar kalangan ni mansang, kit ap pan kaping o pereperen arain at maur. **15** Kom kin kaperen kit da murin at kalokoloker, o murin at kamekam warai. **16** Kom kin kasale ong sapwilim omui ladu kan omui wiawia kan, o omui wau ong na seri kan. **17** leowa at Kot, en kalangan dong kit o kin kapwaiaida dodok en pa at akan re at; ei kom kin kapwaiaida dodok en pa at akan!

91

ME kin momod pan lim en me lapalap, o me pan mimieta pan mot en me manaman o. **2** lei me kin indang leowa: Ai paip, o ai kel, ai Kot, me i liki. **3** Pwe a pan kin dore uk sang insar en sauninsar, o sang ni kilitop sued. **4** A pan kin kadupal kin uk edi lim a, o koe pan moleilei pan lim a kan; a melel rasong kadauk o pere eu. **5** Koe sota pan masak kalom en ni pong, de kanangan kasik katiue, me kin tang wei nin ran, **6** De kilitop, me kin wawai sili pong, de eu song en kilitop me kin kaukawela nin sauas. **7** Kid pan mela imp om, o nen ni pali maun om, ap sota pan lel ong uk. **8** Koe pan kilangki mas om kan, o koe pan kilang duen a pan depuk ong me doo sang Kot akan. **9** Pwe komui Maing leowa, kapore pa i. Koe piladar me lapalap o, pwen om kel. **10** Sota me sued kot pan lel ong uk, o

sota kalokolok pan lel ong im om. 11 Pwe a kotin kakaliki ong sapwilim a tounlang kan, en apapwali uk o sinsila uk nan al omui kan karos. 12 Re pan wa kin uk ala lim ar akan, pwe nä om ender dipikelekel nin takai eu; 13 Koe pan tiakedi laien o oter kai, laien pulepul o serpent, me koe pan sok poa. 14 A kin peren kin ia, I ap pan sauasa i, a asa mar ai, I ap pan sinsila i. 15 A pan likwir dong ia, I ap pan sapeng i, I pan iang i ni wasa apwal, I pan kapitila i o kalinganada i. 16 I pan kamedi kin i maur warai, o I pan kasale ong i ai sauas.

92 IET me kasampwal: Danke leowa, o kauleki psalm akan ong mar omui, ir me kotin lapaplap. 2 Ni mansang omui kalangan o ni pong omui melel en lolok sili. 3 Sang kasang sal eisok o arp o laute. 4 Pwe kom kotin kaperen kin ia, Maing leowa ki ar wiawia; i pan ngisingiski dodok en lim ar akan. 5 Meid laud ar wiawia kan, Maing leowa! O meid lol kupur omui! 6 Aramas pweipwei men sota kak dedeki mepukat, o me rotorot amen sota kin insenoki. 7 Me doo sang Kot akan kin wosada dueta rå, o me katiwo kan karos kin masal pasang, lao re pan lokidokila kokolata. 8 A komui ta Maing leowa, me lapalapia, o komui pan duedueta. 9 Pwe kom kotin mangi duen ar imwintiti kan, Maing leowa, kom kotin mangi, ar imwintiti kan pan soredi, o me morsued akan en kamueit pasang. 10 A ai ose pan pwaida dueta os en man ose tapot, o i pan kekidier le kap. 11 O por en mas ai pan perenki ai imwintiti kan, o salong ai pan polauleki me morsued akan, me kin palian ia. 12 Me pung o pan pwaida mau dueta ni pot, a pan kakairida dueta seder en Lipanon. 13 Me patidier nan tanpas en leowa, pan pwaida mon pera sarau en atail Kot. 14 Menda ma re pan mala, pwe re pan pil masal pasang, o wa, o kelail. 15 Pwe re pan kaseda, me Kot me pung, i ai paip o sota sapung mi re a.

93 IEOWA kotin kaunda, a kotin kapwateki pein i manaman, leowa kotin kalikauwiada pein i, a kotin piraki pein i manaman; pil sappa me tengeteng o sota pan mokimokid. 2 Sang mas lel met mol omui me tengeteng; komui me soutuk. 3 Maing leowa pil akan lalaudala, pil akan ngiringirsok, pil akan pil pan kokodo o ngiringirsok. 4 Leowa kotikot wasa ileile. A manaman sang ngil en pil kalaimun akan o iluk en madau kalaimun akan. 5 Omui masan akan meid pung. Tanpas omui me linganaki sarauu kokolata, Maing leowa.

94 MAING Kot, komui saundepuk, leowa Kot saundepuk, kom kotin sansaleda! 2 Kom kotida, komui saunkapung en sappa, kom kotin depuk ong wiawia en me aklaplap akan. 3 Maing leowa, arai da me doo sang Kot akan, arai da me doo sang Kot akan pan poponmasu, 4 O pudupudada lokaia sued o arai da, me sapung kan karos en suaiki ar morsued? 5 Re kin tiakedi sapwilim omui aramas akan, o re kame omui soso; 6 Re kin kamela li odi o men wai, o patik takain wor en me sapoupou kan, 7 Rap inda: leowa sota kak kilang, o Kot en lakop sota pan asa due. 8 Komail me pweipwei nan pung en aramas akan, en dedeki! O komail lolepon akan, iad me komail panolekongala? 9 Me kotin wiadar salong, o a sota pan ereki? Me kotin wiadar por en mas o, a sota pan kak masani? 10 Me kin kotin kaunda wei kan, a sota pan kaloke? Pwe i me kotin

kalolekongi aramas. 11 leowa kotin mangi lamelam en aramas akan, me re aklaplap. 12 Meid pai ol o, me kom kotin kaloke, Maing, leowa, o me kom kotin padaki ong sang nan ar masan akan. 13 Pwen kanongama ni a apwal akan, lao sousou en me doo sang Kot akan pan weweida. 14 Pwe leowa sota pan kotin kasela sapwilim a aramas akan, o a sota pan muei sang a soso. 15 Pwe me pung, pan pungpungeta, i me lelapok kan karos pan weweideki. 16 Is me pan sauasa ia ong me morsued akan? O is me pan sauasa ia ong me dipan akan? 17 Ma leowa sota kotin sauasa ia, metar ekis ngen i pan kolang wasan kapormen. 18 Ni ai indada: Nä i pan kriesdi, omui kalangan, Maing leowa, pan kolekol ia. 19 Ai insensued laud nan mongiong i, a omui kotin kamait ia la kaperenda ngen i. 20 Kom sota man paroki ong mol o, me kin kasapungala sapwilim omui masan. 21 Re kin onop ong kamela me pung amen, o re kin kadeikada nta makelekel. 22 A leowa ai paip lapalap, o Kot iei paip, me i pan rukila ia. 23 A pan kotin depuk ong ir ar me sued, o a pan kotin kame ir ala, pweki ar katiwo, leowa atail Kot pan kame ir ala.

95 KOMAIL kodo, pwe kitail pan kapinga leowa o ngisingis ong paip en maur atail. 2 Kitail pan kola tuki ong i kaping. Kitail en ngisingiski ong i psalm! 3 Pwe leowa Kot lapalap amen, o Nanmarki lapalap amen pon angin kot akan karos. 4 Pan sappa mi ni lim a, o pon komon nana me sapwilim a. 5 Madau me sapwilim a, pwe i me kotin wiadar, o lim a kan wiadar wasa madekong. 6 Komail kodo, kitail pan kaudok, o dairukedi, o kelepuki mon leowa, me kotin via kitail dar. 7 Pwe i atail Kot, a kitail aramas en sapwilim a wasan kamanga o pwin en lim a. Ran wet, ma komail pan rong kapitie, 8 Komail der kapitakaila mongiong omail, duen a wiauier Meripa o ni ran en Masa nan sap tan, 9 Ni sam omail akan songsong ia o kasau ia da, pwe re kilanger ai dodok kan. 10 Par paeisok I suede kilar di wet, o I indada: Mongiong en song en aramas duen met kin wukiuwuk sili, o re sota men asa duen al ai kan. 11 I ap kaula ni ai makar: Irlai sota pan konodi ai kamol.

96 KAKAULEKI ong leowa kaul kap pot, sap karos en kakauli ong leowa! 2 Kakaul ong leowa o kapinga mar a; padapadak sang eu ran lel eu duen a maur! 3 Kasokaso ong men liki kan wau i, o ong wei kan a manaman akan! 4 Pwe leowa meid lapalap o meid kapingan, o meid kalom mon kot akan karos. 5 Pwe Kot en aramas akan me mal a leowa kotin kapikadar lang akan. 6 Wau o lingan mi mon silang i, manaman o lingan kin kadirela nan tanpas a im sarau. 7 Komail men liki kan, ki ong leowa, ki ong leowa lingan o manaman. 8 Komail ki ong leowa lingan en mar a; komail ko dong mon sapwilim a pera sarau i angaki kisakis. 9 Komail kaudoki ong leowa ni omail kapwat sarau, toun sappa karos en masak i. 10 Komail kaireki ong men liki kan: leowa ta Nanmarki! Pil sappa me tengeteng o sota pan mokimokid. A pan kotin kaunda kainok kan ni tiak pung. 11 Lang en peren kida, o sappa en popol; madau en ngiringirsok o audepa! 12 Sap en pereperen o audepa karos, o tuka en nan wel karos en ngisingis. 13 Ong leowa, ni a kotido, ni a kotido, en kadeikada sappa. A pan kotin kaunda sappa ni tiak pung, o kainok kan ni a mele.

97 IEOWA ta Nanmarki, i me sappa en polaule kida o dake kan karos en pereperen! 2 Tapok o rotorot mi imp a, pung o meleliei pason en mol a. 3 Kisiniak kin tiona mo a, o isikeda sapwilim a imwintiti kan karos. 4 Sapwilim a liol akan kin kamaraini sappa, toun sappa kin kilang ap masapwekadar. 5 Nana kan pei pasang dueta kris mon leowa, Kaun en sap karos. 6 Lang akan kaparokki a pung, o kainok karos kin kilang a lingan. 7 Me kaudoki ong dikek en ani kan en sarodi, o me kin suaiki ani kan; kot akan karos dairukedi ong mo a! 8 Sion kin rong mepukat ap peren kida, o peinekap en luda kan kin polauleki omui kapung kan, Maing leowa. 9 Pwe komui ta Maing leowa me lapalap nan sappa karos, komui meid ileila sang Kot akan karos. 10 Komail me kin pok ong leowa en tataki me sued. A kin kotin apwali ngen en sapwilim a lelapok kan. A pan kotin dore ir ala sang nan pa en me doo sang Kot akan. 11 Marain pan dakadang me pung kan, o peren ong me lelapok melel. 12 Komail me pung kan perenki leowa o kapinga mar a saraui!

98 KAKAULEKI ong leowa kaul kap pot; pwe a kotin wiadar dodok kapuriamui. A kotin kaloe kidi lim a pali maun o lim a saraui. 2 leowa kotin kasaledar a kamaur, o mon mas en kainok kan a kotin kasansaledar a pung. 3 A kotin kolekol ong men Israel a kalangan o melel; imwin sap karos kin kilang pai en atail Kot. 4 Sap karos en ngisingis ong leowa! Popol o kauleki psalm! 5 Kauleki ong leowa psalm iangaki laute, wiada laute o kaul! 6 lang trompete o ngil en koronete, komail ngisingis ong Nanmarki leowa! 7 Madau en ngiringirsook audepa, sappa o tou a kan; 8 Pilap akan en lopopeki pa arail; o nana kan en pereperenki. 9 leowa, ni a kotidon kadeikada sappa. A pan kotin kadeikada sappa nin tiak pung o kainok kan nin tiak inen.

99 IEOWA ta kotin kakaunda; kainok kan kin rerer; a kotikot nan pung en Kerup akan, sappa kin mokimokid. 2 leowa me lapalap nan Sion, o lapalap melel sang wei kan karos. 3 Ren kapinga mar omui, me lapalap o kalom, i me saraui. 4 O manaman en Nanmarki me kin pok ong me pung. Kom kotin katengedier tiak pung. Komui me kotin wiadar me pung o inen nan kadaudok en lakop. 5 Kapinga leowa atail Kot o poridier ong ni utipa, pwe i me saraui! 6 Moses o Aron kisan sapwilim a samero kan o Samuel nan pung en ir, me kin likwir ong mar a, re likwir wonger leowa, i ap kotin mangi ir. 7 A kotin masan ong irail sang nan ur en tapok; irail peiki ong a masan o kusoned akan, me a kotiki ong irail er. 8 leowa at Kot, kom kotin sapeng irail er. Maing Kot kom kotin maki ong irail er, o kotin depuk ong ir ar sapung kan. 9 Kapinga leowa atail Kot, o poridier ni sapwilim a nana saraui, pwe leowa atail Kot me saraui.

100 NGISINGIS ong leowa sap karos! 2 Papang leowa ki peren; koki dong mon silang i nisinis! 3 Komail en asa, me leowa Kot. I me kotin wia kitail dar — a kaidin pein kitail — pwen sapwilim a aramas o sip en sapwilim a pwin. 4 Pedelong ong nan sapwilim a wanim laud ki danke, o kaul en kaping mon sapwilim a pera saraui. Danke i o kapinga mar a! 5 Pwe leowa me mau, a kalangan soutuk, o a melel pan due lueta kokolata.

101 I pan kauleki duen kalangan o pung; i pan kauleki psalm akan ong komui. Maing leowa. 2 I men inen

eweita ni al pung — iad kom pan koti dong ia? — i men weweid ni melel ren toun im ai. 3 I sota men wia morsued; i tataki wiawian me dipan akan, a sota pan pat ong ia. 4 Mongjiong sapung pan muei sang ia; i sota men asa duen me sued. 5 Me kin rir karaunemali men impa, i pan kamela; i suedeki me aklapalap ni mas ar o mongjiong arail. 6 Mas ai pan apapwali me melel akan nan sap o, pwe ren kauson re i; me kin weweid ni al pung, pan papa ia. 7 Me kin kotaue, sota pan kauson nan im ai, me kin likam, sota pan pwaida mon mas ai. 8 Ni mansang karos i pan kawela me katiwo nan sap o, pwen kokosang kanim en leowa karos, me kin wia sapung.

102 IEOWA, kom kotin erekai kapakap, o ai weriwer en lel ong komui! 2 Kom der kotin karirala silang ir mo i ni ran en ai apwal; kom kotin kapaike dong ia karong omui kan; ni ran o, me i likelikwir, kom kotin mangi ia madang! 3 Pwe ai ran akan kin tangwei dueta adinai, o kokon ai kan rongalar dueta nan kisiniak. 4 Kapedi mongedier dueta rá, i me i monoke kila ai mangamanga. 5 Kokon o uduk ai mong penaer pweki ai weriwer o sangesang. 6 Ngai rasong pelikan nan sap tan, o rasong däap nan wasa liseliping. 7 I kin papad o rasong manpir kelep amen, me mondi pon os en im o. 8 Ai imwintiti kin lalaue ia sang ni mansang lel ni sautik, o me palian ia, kin kaula kin ia. 9 Pwe i kin kangkang pas dueta prot, o lim ai pil kin doloki pil en mas ai. 10 Pweki omui ongiong o ongiong melel; pwe kom kotin pok ia da, ap kase ia di. 11 Ai ran akan tangwei dueta mota, o i mongedier dueta rá. 12 A komui Maing leowa pan kotikoteta kokolata, o kuper omui pan sang eu kainok lel eu potopoteta. 13 Kom pan kotida o kupurela Sion, pwe ansau leler, me kom pan kotin mak ong i, a auer leler. 14 Pwe sapwilim omui ladu kan kin pok ong takai (en Sion), o re insensuedeki moan im akan; 15 O men liki kan pan masak mar en leowa, o Nanmarki en sap akan karos omui lingan. 16 Pwe leowa kotin kauadar Sion. A kotin pwarada ni a lingan. 17 A kotin wukedokeyong kapakap en me samama o, o a sota kotin mamaleki a kapakap. 18 Mepukat pan kileledi ong kainok en mur akan; o wei eu, me pan wiaui, pan kapinga leowa. 19 Pwe a kotin irerong sang mol a saraui ilele; leowa kotin irerong sappa sang nanlang. 20 Pwen erekai sangesang en me salidi kan, pwen lapwada, me kileledi onger kamela. 21 Pwe mar en leowa en lolok sili nan Sion, o a kapingapa nan Ierusalem. 22 Kainok kan lao pokon pena o wei kan, pwen papa ong leowa. 23 A kotiki sanger ai kelail pon al o, a kamotemotelar ai ran akan. 24 I potoan ong: Ai Kot, kom der kotikiwei sang ia ni apali en ai ran akan. Omui par akan kin sang eu kainok lel eu kokolata. 25 Kom kotin kasonedier sappa mas o, o lang pokon me dodok en lim omui. 26 Iraill pan sorela, a kom pan kotikot eta. Iraill pan maringala rasong tuk en likau eu. Kom pan kotin kawuk ir ala likamata likau eu, irail ap pan wukila. 27 A kom pan deudueta o ansaun omui roson sota pan tukedi. 28 Nain sapwilim omui ladu kan pan mimieta, o kadaudok a pan pwaida re omui.

103 Ngen i kapinga leowa o lol i mar a saraui! 2 Ngen i kapinga leowa, o der monokela a kotin wiawia mau ong uk! 3 Me kotin makeki ong uk dip om karos, ap kotin kamauiala om somau kan. 4 Me kotin dore uk ala sang ni wasa apwal, me

kotin ninie kin uk mak o kalangan; 5 Me kotin kapai uk adar ni om malar, o kotin kapulpul uk ala dueta adler. 6 En leowa a wiawia me pung, o a kotin kapungala, me mi ni kalokolok sapung. 7 A kotin kasale ong Moses al en a meakaros, o ong men Israel a wiawia kan. 8 leowa me dir en kalangan o mak, a kin kotin kanongama, o a kalangan me lapalap. 9 A sota kin kotin kaloke aramas ansau karos, o pil sota ongiung kokolata. 10 A sota kotin pwain ong kitail duen dip atail, o sota depuk ong kitail duen atail sapung kan. 11 A duen ileile en lang sang sappa, iduen a mak lapalap ong ir, me kin masak i. 12 Duen mas en lang o kapin lang ara doo pasang, iduen a kotin kadoana wei sang kitail dip atail. 13 Duen sam amen pokepoke na seri, iduen Kot kin kupukupura irail, me lan i. 14 Pwe a kotin mangi, da me kitail wiua kida, a kotin mangi, me kitail me pwel par. 15 Aramas amen kin rasong rä, a kin masal pasang dueta wantuka nan sap o. 16 Ma kisiniang pan leler, a soer mia, o a solar asa deu a. 17 A kalangan en leowa pan duedueta kokolata ong ir, me lan i, o a melel ong seri en seri kan, 18 Ong ir, me kin kolekol a inau, o madamadaua duen a masan kan, pwen kapwaiada. 19 leowa kin kauada mol a nanlang, o a kin kaunda meakan karos. 20 Kapikapinga leowa, komail sapwilim a tounlang kan, komail me lapalap akan ni manaman, me kin kapwaiada a masan kan, o peiki ong moat en a masan! 21 Kapikapinga leowa sapwilim a pokon akan karos, o sapwilim a ladu kan, me kin kapwaiada kuper al! 22 Kapikapinga leowa sapwilim a dipisou kan ni wasa karos, me a kin kakau, ngen i kapinga leowa!

104 NGEN i kapinga leowa! leowa ai Kot, komui meid lapalap, komui me kapwateki lingan o manaman. 2 Sapwilim ar likau iei marain, me komui kot lole; kom kin pak pasang nanlang dueta likau eu. 3 Kom kin kin wia kida pil pali poa en ponepon, a tapok kan wiala tan war omui, me kom kin kotikot sili ki pa en ang. 4 Kom me kin wia kila sapwilim omui tounlang kan kisiniang o sapwilim ar ladu kan umkul en kisiniai. 5 A kin kasonedier sappa pon a pason, a sota pan mokid kokolata. 6 Kom kin kadupale kidi i dueta likau eu, pil akan ileilada sang nana kan. 7 Re tang wei mon ar masan, re madang wei mon ngil en omui nansapwe. 8 Nana kan kokodar, a wau kan kokodier ong wasa, me kom kin kileledier ong ir. 9 Kom kin ong ir irair eu, me re sota pan dauli wei; re solar pan pur ong kadupaledi sappa. 10 Kom kin kin wiada, parer en kusukusda nan wau kan; re kin pwilipwil wei nan pung en nana kan. 11 Re kin kin pileda man en nan sap akan o man en nan wel. 12 Manpir en pan lang kin kaukauson ni kail a, re kin kakau nin tuka kan. 13 Komui me kin kin pileda nana kan sang sapwilim omui pera poa. Kom kin kin kadire kila wa kan sappa, me kom kin wiadar. 14 Komui me kin kin kawosadang man akan rä, o wan tuka me mau ong aramas, pwen kapwareda sang nan pwel manga ong aramas akan. 15 O wain en kaperenda mongieng en aramas, o le en kalinganada mas en aramas, o prot en kakelada war en aramas. 16 Sapwilim en leowa tuka kan pan medila, seder en Lipanon akan, me a kin padukedier. 17 Wasa manpir kin pas kin ia, o raier kauson nan seder. 18 Nana ileile iei deun kemse, a paip akan deun repit en wel. 19 A kin wiadar saunipong, pwen kilelekidi ansau kan, katipin asa wasa me a pan kirila ia. 20 Kom kin kin wiada

pong, man en nan wel rap mokidada. 21 Laien pulepul weriwerki kan arail manga, re kin idok ren Kot, me re pan kang. 22 Katipin lao dakada, re kin purela wonon nan por ar akan. 23 Aramas ap kolang ar dokok, wia sapasap lel nin sautik. 24 Maing leowa, ar wiawia kan me dodok melel! Kom kin kasone irail di ki omui erpit o sappa me direki sapwilim omui dipisou kan. 25 Madau me kalaimun o däläp ni pali karos; i wasa me dir en mam, me sota kak wadawad, man tikistik o kalaimun. 26 I wasa me sop akan kin tangatang ia, o walros, me komui kin wiadar, kin madomadong lole. 27 Ir karos kin auiaui komui, pwe komui en kin katungole kin ir kan arail ni ar ansau. 28 Kom kin kin ong ir, rap nanak pena; komui kin pasang lim omui, rap pan medi kila me mau kan. 29 Ni omui pan karirila silang omui, rap pan masapwekada, kom kin kin sang ir angiang arail, rap pan mela o purelang ar pwel par. 30 Kom kin kin kadarala ang omui, rap pan wiuaizada, o komui kin kawilikapada mas en sap o. 31 Lingan en leowa pan duedueta. leowa pan kin peren kida sapwilim a wiawia kan. 32 A lao kin irerong toun sappa, sappa ap rerer; a lao kin sair nana kan, rap adida. 33 Arain ai maur i pan kakauli ong leowa, o arain ai mi sappa et, i pan kauleki psalm kan ong ai Kot. 34 I men, ai kasokaso en kaparenda kuper a; i pan polauleki leowa. 35 Me dipan akan en niki sang sappa, o me doo sang Kot akan en sola mia. Ngen i kalingada leowa! Aleluia!

105 KAPINGA leowa, likwir wong mar a, kapakaparoki ong kainok kan duen a wiawia kan. 2 Kauli ong i, kauliki ong i psalm akan, kasokaso en a manaman akan karos; 3 Peren kida mar a saraui; mongieng en me rapaki leowa, en popol. 4 Komail inong iong leowa o a manaman; rapaki silang i ansau karos. 5 Tamamatanda sapwilim a dokok kapuriamui, me a kin wiadar, o a manaman akan o masan en kadeik sang nan silang i. 6 Kadaudok en Apraam koe sapwilim a ladu, o nain Israel komail, me a kin piladar! 7 I leowa atail Kot; a kin kaunda nan sap karos. 8 A kin kin tamanda sapwilim a inau kokolata, masan o me a kin inauki onger di kid. 9 Inau me a kin wiadang Apraam, o a kaula, me a kin kauki ong Isaak. 10 O a kin ong lakop kusoned eu, o ong Israel inau soutuk, 11 Ni a kin masanier: I pan ki ong uk Kanaan, iei me I kileledier, en pwais omal soso; 12 I ansau, me irail pwin tikistik eu, o men kairu nan sap o. 13 Ni ar kokola sang eu kainok lel eu, o sang eu wei lel eu. 14 A sota kin mueid ong amen aramas, en katoutou irail, o a kin kaloke nammarki kai pweki irail. 15 Komail der sair nai me keidier akan, o der wiaw ong ai saukop akan me sued kot! 16 A lao kin ong sap o ansau lek; o kin kawelar wasan kaporpor en manga, 17 A kin poronelar ol amen mo'rail; Iosep, me netilar, pwen wiala ladu men. 18 Nä a kan kalokolokki sal mata, o pali war a wonon nan mata, 19 Lao ansau me sapwilim a masan pwarado; masan en leowa kamakelekeleda i. 20 Nanmarki ap ilakila, pwen lapwada i, iei kaun en wei kan, me a kin kamaioda i. 21 A kasapwiladang i pein im a, o kaun en a dipisou karos. 22 Pwen saliedi a saupeidi kan duen me a mauli, o padaki ong sapwilim a lapalap akan lolekong. 23 O Israel lipalang Äkipien, o lakop wiala men kairu nan sap en Am. 24 I ansau Kot kin kapara irail ada madang, o kin kakelail ir ada sang a imwintiti kan. 25 A kin kawukilia kuper a, pwen kailongki

sapwilim a aramas akan, o widiwiding ong sapwilim a ladu kan. 26 A ap kotin poronela Moses, sapwilim a ladu, o Aron, me a kotin piladar. 27 Ira wiadar manaman akai nan pung ar, o dodok kapuriamui nan sap en Am. 28 A kotin kadarado rotorot, ap pong pena, o re sota insenoki a masan kan. 29 A kotin kawuk ong nta ar pil akan, o kamelar ar man akan. 30 Sap arail me direki pros lao lel ong nan pera en ar nanmarki kan. 31 A kotin masanier, long sued ap rokilar, o amuse nan sap karos. 32 A kotiki ong ir akel wiliandi katau, umpul en kisiniar nan sap ar. 33 A kotin kawelar ar tuka en wain akan o tuka en paiken, o kotin katip pasang tuka en sap ar akan. 34 A kotin masanier, mansiock o long ap pwarada, rap pwaradar o re sota kak wadawad. 35 Rap kangala tuka kan karos nan sap o, o kangala wantuka kan nan matuel o. 36 O a kotin kamelar meseni karos nan sap arail, meseni karos en ar kelail. 37 O a kotin kalua irail sang nan sap o iangaki silper o kold, o sota me luet nan pung en ar kainok kan. 38 Äkipten peren kida ar samalar, pwe re masapwekadur. 39 A kotin wiada tapok en kadupal irail edi, o kisiniar en sereda irail ni pong. 40 Iral poekipoeki, i ap kotin kadarado manpir akan; o a kotin kamanga kin ir prot en nanlang. 41 A kotin palang pasang paip o, pil akan ap kuskus wei sang, re pwilipwile wei nan sap tan dueta pilap pot. 42 Pwe a kotin tamanda a masan saraui, o sapwilim a ladu Apraam. 43 A kotin kaluaki peren sapwilim a aramas akan sang nan sap o, o ngisingis sapwilim a pilipildar akan! 44 A ap kotiki ong ir sap en men liki kan, o re aleer dipisou en kainok kan. 45 Pwe ren peiki ong sapwilim a masan kan o kolekol a kusoned akan. Aleluia!

106 KAPINGA leowa, pwe i me mau, pwe a kalangan pan potopot eta. 2 Is me kak inda duen dodok manaman en leowa, o is me kak kapinga sapwilim a dodok kasapwal? 3 Meid pai, me kolekol me pung, o me kin wiada me pung ansau karos! 4 Maing leowa, kom kotin taman ia da duen ar kalangan, me kom kotin inauki ong sapwilim omui aramas akan, kasansale dong kit omui sausa! 5 Pwe i en kilang pai en sapwilim omui pilipildar akan o peren kidar peren en sapwilim omui aramas akan, o kapinga iang omui soso. 6 Kit iang sam at oko wiadar dip, se wiadar sapung, se kawelar kusoned o kapwaiada tiak en me pung kan. 7 Sam at akan nan Äkipten sota insenoki sapwilim omui manaman akan, pwe re sota tamanda omui kalangan lapalap, o re katiwo ong me lapalap o ni kailan madau ni sed waitata. 8 Ari so, a kotin dore ir ala pweki mar a, pwen kasedala a manaman. 9 A kotin masani ong sed waitata, ap ngalangaledier; o a kotin kalua irail wasa lol dueta sap tan eu. 10 Iduen a kotin dore ir ala sang nan pa en me kailong kin ir, o a kotin sauasa ir sang nan pa em imwintiti; 11 Pil kadupaledi arail imwintiti kan, sota amen pitila. 12 Iral ap kamelele a masan akan, o kaul en kaping ong i. 13 A re pil madang monokelar a wiavia kan, o re sota auiaua a masan. 14 Iral dire kila inong sued, ap kasongesong. Kot han sap tan, 15 Ap kotin mueid ong insen arail, o kotiki ong ir, lol ar lao suedala. 16 Re ap kangudi ong Moses nan deu'rail, ong Aron me saraui en leowa men. 17 Sap ap sar pasang katalala Datan, o pur penang pon pwin en Apiram. 18 O kisiniar eu kamasikada nan pung en arail pwin, umpul en kisiniar eu karongalar me doo sang Kot akan. 19

Re wiadar kau pul amen ni Orep, o dairukedi sang mon kilel kold eu. 20 O re kawilianeki arail lingan kilel en kau ol amen, me kin kangkang rä. 21 Re monokelar Kot, arail saunkamaur, me kotin wiadar dodok lapalap nan Äkipten. 22 O manaman akan nan sap en Am, o men kamasak ni sed waitata. 23 I ap kotin kupukupura, me a pan kame ir ala, ma Moses sapwilim a pilipildar amen sota pan pukoki dip arail, pwen kotiki wei sang sapwilim a ongiong, pwe ren der mela. 24 A re mamaleki sap kaselel, o sota kamelele a masan kan. 25 O re lipaned nan im arail, o sota peiki ong masan en leowa. 26 I ap kotin kaula ong ir, me a pan kame ir ala nan sap tan. 27 O kadaudok ar en wowokidi nan pung en men liki kan, o kamueit ir pasang nan sap akan. 28 O re wuki ong Pal-Peor, o kangala kisan mairong en ani mal. 29 O re kupur sued kin i ar wiavia kan, kalokolok eu ap lel ong ir. 30 Pineas ap kotida, kadeik irail ada, kalokolok ap imwisokalar. 31 Mepukat me a wadekida ni pung, sang eu kainok lel eu kokolata. 32 O re kupur suede kin i ni pil en Meripa, i me irail kareki ong Moses awpal laud. 33 Pwe re kapataui ngen i, ap kotin sapungala ekis ni a masan kan. 34 Re sota pil kanikiala wei kan, me leowa kotin masani ong ir. 35 O re doloila men liki kan, o padakki arail tiak kan. 36 O re kaudoki ong arail dikedik en ani kan, rap wialar insar arail. 37 O re mairongki ong tewil sued akan nairail putak o seripein kan. 38 O re kamelar mal aramas, ie udan nair putak o seripein oko, me re mairongki ong ani mal en Kanaan, a sap o kasamin kila nta. 39 O re kasamine kila pein irail ar wia kan, o neneeki ar dodok sued. 40 leowa ap kotin ongiongi ong sapwilim a aramas akan o kotin suedeki sapwilim a soso. 41 A kotin mueid ong ir nan pa en men liki kan, o me kailong kin ir, wialar ar kaun. 42 O ar imwintiti katoutoui ir, o re namenokalar pan pa'rail. 43 A kotin dore ir ala pan pak toto, a re duedueta ni ar inong sued o madamadaua, o re malaulau kilar ar sapung. 44 A a kotin irerong ar kan kangeranger, ni a kotin erek ar weriwer. 45 O a kotin tamanda sapwilim a inau, o a kotin kalukila duen a kalangan lapalap. 46 O a kotin maki ong ir mon karos, me sali irail weier. 47 leowa at Kot, kom kotin dore kit ala, sang ren men liki kan, pwe kit en danke mar omui saraui o sapwilim ar dodok mau kan. 48 Kaping ong leowa, Kot en Israel, sang mas kokodo o pil kokolata! O aramas karos en inda: Amen, Aleluia!

107 KAPINGA leowa, pwe i me mau, pwe a kalangan pan potopot eta. 2 Iduen me dorelar ren leowa kan pan indinda, irail me a kotin dorelar sang nan pa en arail imwintiti; 3 Me a kotin kapokon pena sang sap en mas en lang, o kapin lang, o pali apang, o sang madau. 4 Iral sansalong sili nan sap tan, pol al awpal, re sota diarada deu'rail. 5 Re men mangadar o men nim piladar, o kaped arail luetalar. 6 Rap weriwer wong leowa ni ar kankangeranger, o a kotin dore ir sang nan ar awpal akan. 7 O a kotin kalua ir pon al pung, pwe ren lel ong wasan kaukauson. 8 Ren kapinga leowa, pweki a kalangan o pweki a dodok manaman ong aramas akan. 9 Pwe a kotin kamede kilar kaped en me men nim piladar, o kadir kila me mau kan kaped en me men mangadar. 10 Me mi ni wasa rotorot o mot en mela, me salikidi luet o mata. 11 Pweki ar katiwo ong masan en Kot, o ar mamaleki kusoned en ma lapalap o. 12 I ap kaloke kin ir awpal

akan, re wonon, a sota sauas parail. 13 Rap weriwer wong leowa ni ar apwal akan, i ap kotin dore ir ala sang katoutou parail. 14 A kotin kalua ir sang nan rotorot, o mot en mela, o kotin kamueit pasang ar sal akan. 15 Ren kapinga leowa, pweki a kalangan o pweki a dodok manaman ong aramas akan. 16 Pwe a kotin kawela wanim mata, o a kotin suk pasang kateng mata pan wanim akan. 17 Me pweipwei kan pan kalokolokki al en ar katiwo o ar sapung kan. 18 Kaped arail kin suedeiki song en manga karos, o re lel ong kailan mela. 19 Rap weriwer wong leowa ni ar apwal akan, i ap kotin dore ir ala sang katoutou parail. 20 A kotin kadarado sapwilim a masan, o kotin kamauir rail da, o kotin sauasa ir sang nan ar por akan. 21 Ren kapinga leowa pweki a kalangan o pweki a dodok mau ong aramas akan. 22 O ren mairongki mairong en kaping o kasokasoia duen a wiawia kan ki peren! 23 Me kin mi pon madau o dake sop akan, o me kin netinet pon pil kalaimun akan, 24 Irlai pukat kin kilekilang wiawian leowa kan, o a manaman akan nan madau. 25 A kotin masan eta, melimel ap wiaui, me kin kalaudela iluk kan. 26 Re kin koda ileile o kodi loledi, likamata kaped arail pei pasan ni ar masak. 27 Re rarauk sili dueta me sakaular, o ar lolekong karos pan soredi. 28 Rap weriwer wong leowa ni ar apwal akan, i ap kotin dore ir ala sang katoutou parail. 29 A kotin kawuki ong mole melimel, iluk kan ap moledi. 30 Rap peren kida, ma re pan moledi, o a kotin kalua ir nan kapitau me re inong iong. 31 Ren kapinga leowa, pweki a kalangan, o pweki a dodok manaman ong aramas akan. 32 O ren kapinga i nan pokon en aramas, o ren kapinga i nan momod en saumas akan. 33 A kotin kawuki ong sap tan pilap akan, o utun pil akan ong sap madekong. 34 O sap kaselel eu wiala sap tan en sol, pweki dip en me kaukauson wasa o. 35 A kotin kawuki ong len pil sap tan, o sap sued ong utun pil. 36 O a kotin mueid ong me men mangadar akan, en kaukauson wasa o, o re wiadar deu arail. 37 O re kin wia sapasap o padukedi mat en wain, me kin wa ni a ansau. 38 O a kotin kamauirail la, rap kin totolar, o a kotin kangederela arail man akan. 39 O irail malaulaular o namenok kilar me sued, o sapai o luet akan. 40 A kotin wudokidi ong saupeidi kan namenok, o muedi ong ir, ren sansalang sili nan sap tan, wasa me sota al mia ia. 41 O a kotin pokada me samama o sang ni a luet, o katotolar kadaudok a dueta pwin akai. 42 Me melel akan pan kilang, ap peren kida, o sapung kan karos pan kaku pena au arail. 43 Me lolekong kan pan kasampwale ki mepukat, o re pan dedeki kalangan en leowa.

108 MAING Kot, mongiong i kin moleilei; i men kakauil o kakauleki psalm akan, o pil ngen i. 2 Koma arp o laute pirida! I pan paurida nin soran. 3 I pan kapinga komui nan pung en kainok kan, Maing leowa, o i pan kaule kin komui nan pung en aramas akan. 4 Pwe omui kalangan me laud, ileila sang nanlang, o omui melel lelada wong tapok kan. 5 Re kotida ponangin nanlang, Maing Kot, o omui lingan en kipadi sappa. 6 Pwe kompoke pamui kan en saladokala; kom kotin sauasaki pali maun ar, o kotin ereki kit. 7 Kot kotin masanier nan sapwilim a mol saraui, i me i peren kida; i pan nek pasang Sikem o sosong sap Sukot. 8 Kilead o Manase iei sap ai; ngai kin kaunda Epraim; a luda iei ai sokon. 9 Moap iei ai dal en dudu; i kin tiakedi Edom; i pan ngisingisiki men Pilista. 10 Is

me pan kalua ia nan kanim tengeteng eu? Is me pan iang ia lel Edom? 11 Kaidin komui ai Kot? Komui me kase kit ala, o sota iang at karis akan. Maing Kot. 12 Kom kotin iejang kit ni at apwal akan, pwe en aramas ar sauasa sota katepa. 13 langaki at Kot kit pan kapwaiada dodok manaman akan. A pan kotin tiakedi at imwintiti kan.

109 MAING Kot, me i kin kapikapinga, kom der kotin sapaimokid! 2 Pwe au en me doo sang Kot, o me kin kotaue sara dong ia, re lokelokaia ong ia ki lo likam; 3 Re lokaia sued ong ia wasa karos, o pei ong ia ni so karepa. 4 Ni ai pok ong ir, re kin imwintiti ong ia; a ngai kin poten kapakap. 5 Irlai depukki ai me mau me sued, o re kin tata kin ia ni ai pok ong ir. 6 Kotin kasapwiladang i me doo sang Kot amen, pwen a saunkapung o me palian i, en mi ni pali maun a. 7 Ma a pan pakasau, a pan pakadeikada, o pil a kapakap en kadipala i. 8 A ran akan en malaulaula, o a koa en ko ong amen. 9 Na seri kan en sapoupou, o a pauud en li odi amen. 10 Na seri kan en sansarwaru sili o wia poekipoek, o ren rapaki kan ar manga, doo sang nan moan im arail. 11 Me norok moni en pitia sang i a meakaros, o men wai en kulia sang i a dipisou kan. 12 O sota me pan kadek ong i, o sota me pan sauasa na sapoupou kan. 13 Kadaudok a en kokoka sang; o mar arail en niki sang nin di kaeu. 14 Sapung en sam a ko en sansal mon leowa, o dip en in a ender lapwada. 15 leowa en kotin masamasan irail ansau karos, o kataman parail en niki sang nin sappa. 16 Pweki a sota man kadek, pwe a pakipaki me luet o samama, o me insensued, pwen kamela i. 17 O a inong iong en riala; ari, en lel ong! O a sota insenoki kapai, ari, en doo sang il! 18 A kapwateki me sued dueta a likau, ari, me sued en kolong lol dueta pil o nan kokon akan dueta le. 19 Me sued en rasong a likau pup, me a kin likauwiada, o rasong men pirapir me a kin pirapireki. 20 Iduen leowa pan kotin pwain ong me palian ia, o me kin lokaia sued duen ngai. 21 A komui, Maing leowa ai Kot kin wiawia ia, pweki mar omui; pwe omui kalangan kasampwal, dore ia la! 22 Pwe ngai me luet o samama, o nan mongiong i olar. 23 I kin tangwei dueta mota, o i pan kamasak wei dueta mansiek amen. 24 Nå i kat luete kilar kaisesol, o uduk ai titikitilar; 25 O i wialar men lalaue re'rail; ni ar kilang ia, re kin dueduálók! 26 Maing leowa, ai Kot, kom kotin dore ia la duen omui kalangan! 27 Pwe ren asa, mepukat tapi sang ni lim omui, me komui leowa koton wiadar mepukat. 28 Menda, ma re lalaue, kom kotin kapai ia da. Ma re palian ia, ren namenokala, pwe sapwilim omui ladu en pereperen. 29 Re kotin wiai ong ai imwintiti, ren likau kida namenok, o ren puriong nan me sued dueta likau pup. 30 I pan danke leowa melel ni au ai, o i pan kapinga i nan pung en me toto. 31 Pwe a kotikot ni pali maun en me samama, pwen dorela i sang ir, me kadeikada i, en kamela.

110 IEOWA kotin masani ong ai Kaun, mondi ong ni pali maun i, lao I pan wia kida om imwintiti utipan nä om. 2 leowa pan kotin kadarado sokon en wei omui sang nan Sion; kakaun nan pung en omui imwintiti kan. 3 Murin omui poedier, sapwilim omui kan pan pereperen, wia mairong ong komui ni ar kapwat saraui. Sapwilim omui seri kan pan ipwidong komui dueta poik en ni mansang. 4 leowa kin kaula, o a sota pan

kalula: Komui samero soutuk amen, duen al en Melkisedek. 5 Kaun o kotikot ni pali maun om a pan kamela nanmarki kan ni ran en a onglong. 6 A pan kotin kaunda nan pung en men liki kan, a pan kadir kila kalep akan wasa karos, a kotin palang pasang tapwi en wei lapolap. 7 A pan nima sang pil ni kailan al, i me a pan sara kida.

111 1 PAN kapinga leowa sang nan mongjiong i nan pung en melelapok kan o nan momodisou. 2 Meid laud wiawian leowa kan, ir me insenoki, pan dedeki due. 3 A wiawia kan me pung o lingan, o a pung pan duedueta kokolata. 4 A manaman akan men kataman eu. leowa me dir en mak o kalangan. 5 A kotin kamanga ir, me masak i, a kin kolekol sapwilim a inau kokolata. 6 A kotin kasansale ong sapwilim a aramas akan mana en a wiawia kan, pwen kotiki ong ir soso en men liki kan. 7 Dodok en lim a kan me melel o pung; sapwilim a masan kan karos me melel. 8 Re pan duedueta kokolata, o re wiawier ni melel o pung. 9 A kotiki ong sapwilim a kan saunkamaur, o a kupureda, me a inau pan duedueta kokolata; mar a me saraui o kalom. 10 Masak leowa iei tapin pan lolekong; irail meid pai, me kin wia due met, pwe a pai pan potopot eta.

112 MEID pai ol o me masak leowa, me kin peren kida a kusoned akan. 2 Kadaudok a pan kelail nan sap o; kainok en me melel akan pan pwaida. 3 Im a pan dir en dipisou melel; o a pung pan potopot eta. 4 Marain kin daka dang me melel akan nan wasa rotorot; a kin dir en mak o kalangan o pung. 5 Meid pai ol o me kalangan, o kin kisakisa wei; a pan pwaida ni ansaun kadeik. 6 Pwe a sota pan luentala kokolata; me pung amen iei men kataman soutuk eu. 7 A sota pan masak rong sued; mongjiong i me kelail ni a kaporoporeki leowa. 8 Mongjiong i me kelail, a sota kin masak, lao a pan peren kida a imwintiti kan. 9 A kin kamoredi o kisakis ong me samama kan; a pung pan potopot eta; os a pan kokoda o indand mau. 10 Me doo sang Kot pan kilang ap makara kida; a pan teterokki ngi a kan ap soredi; inong en me doo sang Kot akan pan nikila.

113 KOMAIL ladun leowa kapinga mar en leowa! 2 Mar en leowa en pakapingala sang met o kokolata! 3 Mar en leowa en pakapingala sang wasan katipin a dakada ia lel wong wasa me a kin kirila ia! 4 leowa me ileila sang men liki kan karos, a lingan mi ponangin nanlang. 5 Is me rasong leowa atail Kot, me kotikot pon mol a ileile melel? 6 Me kotin irerong me tikitik kan nanlang o nin sappa? 7 Me kotin kasapwilada me tikikit o sang nan pwel par, o sang nan pwel me samama o, 8 Pwen kamondi i ren me lapolap akan, ren me lapolap en sapwilim a aramas akan; 9 Me kotin sauasa li dapwan men, pwen wiala en ol oko ar nono peren amen. Aleluia!

114 Ni ansau men Israel lipa sang Äkipten, kadaudok en lakop sang nan wai, 2 I ansau men luda wiala sapwilim a saraui kan, o men Israel sapwilim a wei. 3 Madau kilanger, ap tangwei, o lordan pal pasanger; 4 Nana kan lusilus dueta sip ol, o dol akan dueta sippul akan. 5 Madau, da me koe tangweier ki? Koe lordan, da me koe palki pasanger? 6 Komail nana kan, da me komail lusiluski dueta sip ol, o komail dol akan dueta

sippul akan? 7 Sappa, koe en rerer mon leowa, mon Kot en lakop, 8 Me kotin kawuki ong len pil paip o, o kantakai ong utun pil.

115 KAIDIN kit leowa, kaidin kit, pwe mar omui, kom kotiki ong wau, pweki omui kalangan o melel! 2 Menda men liki kan en inda: la arail Kot? 3 Atail Kot kotikot nanlang, a kak kotin wia karos, me a kupura. 4 Arail dikedik en ani kan, me wia kidar silper de kold, iei dodok en pa en aramas. 5 Au arail mia, ap sasa lokaia, por en mas arail mia, ap sota kak kilang wasa; 6 Salong arail mia, ap sota rong wasa; tum arail mia, ap sota ned wasa; 7 Pa arail mia, ap sota kak koledi meakot; nä arail mia, ap sota kak alu; re sota kak lokaia kaping wor arail. 8 Me kin wiada pukat, me dueta irail, o pil karos, me kin liki irail. 9 A koe Israel, liki leowa; i sauas o pere parail. 10 Komail, kadaudok en Aron, liki leowa, i sauas o pere parail. 11 Komail, me kin masak leowa, liki leowa, i sauas o pere parail. 12 leowa kotin kupura kitail er, o a pan kotin kapai kitail la; a pan kotin kapaida kadaudok en Israel, kapaida kadaudok en Aron; 13 A pan kotin kapaida, me masak leowa, me tikitik o me laud akan. 14 leowa en kotin kapai komail da kokolata, pein komail o noumail seri kan! 15 Komail me kapaidar ren leowa, me kotin kapikadar lang o sappa. 16 Lang me sapwilim en leowa, a sappa me a kotiki onger aramas akan. 17 Me melar akan solar pan kapinga leowa, pil karos, me kodi wasan kaporem; 18 A kitail pan kapinga leowa sang met o kokolata. Aleluia!

116 I KIN pok ong leowa, pwe a kotin erekil ai o ai ngidjingid. 2 Pwe a kotin kapaike dong ia karong a, i me i pan likwir wong i arain maur i. 3 Sal en mela sali ia dier, o kamasak en passed lel ong ia, i lel onger kalokolok o mamauk. (*Sheol h7585*) 4 I ap likwir wong mar en leowa: Maing leowa, kom kotin dorela maur il! 5 leowa me dir en mak o pung, o atail Kot me dir en kalangan. 6 leowa kin kotin apapwali me opampap akan; ngai luentalar, i ap kotin dore ia lar. 7 Ngen i pur ong om moleilei, pwe leowa kin sauasa uk mau. 8 Pwe kom me kotin dorelar maur i sang nan mela, o por en mas ai sang sangesang, o nä i sang a pan krisedi. 9 I pan weweid mon leowa nan sap en me maur akan. 10 I liki, o i karepen ai padapadak; a i kin kalokolok laud. 11 I indinda ni ai insensued: Aramas karos me likam! 12 laduen i pan kak depuk ong leowa a kapai ia kan? 13 I pan ale dal en kamaur, o likwir ong mar en leowa. 14 I pan kapwai ong leowa ai inau sansal mon sapwilim a aramas akan karos. 15 Meid kasampwal ren leowa melan sapwilim a lapolap kan. 16 O Maing leowa, ngai sapwilim omui ladu men, ngai sapwilim omui ladu, nain omui lidu; kom kotin kamueit pasang ai sal akan. 17 I pan mairongki ong komui danke, o likwir ong mar en leowa. 18 I pan kapwai ong leowa ai inau sansal mon sapwilim a aramas akan karos, 19 Mon pera en tanpas omui im saraui, nan warong en Ierusalem. Aleluia!

117 MEN liki kan karos kapinga leowa! O kainok karos kapinga il! 2 Pwe a kalangan me sansal melel ong kitail, o melel en leowa pan potopot eta. Aleluia!

118 DANKE leowa, pwe i me mau, pwe a kalangan pan potopot eta. 2 Israel en indinda: A kalangan pan potopot eta. 3 Kadaudok en Aron en indinda: A kalangan pan potopot eta. 4 Me masak Kot akan en inda: A kalangan pan potopot eta. 5 Ni ai apwal akan i likwir wong leowa; leowa koton mangi ia er o koton kasone ia dier wasa saledok. 6 Leowa kin koton ieiang ia, i sota pan masak, da me aramas akan kak wiai ong ia? 7 Leowa kin koton ieiang ia nan pung en me sauasa ia, o i pan peren kida, me kailong kin ia. 8 Me mau, en liki leowa, sang kaporoporeki aramas akan. 9 Me mau en liki leowa, sang kaporoporeki saupeidi kan. 10 Men liki kan karos kapil ia penaer; a ni mar en leowa i kaloe ir edier. 11 Re kapil ia penaer wasa karos, a ni mar en leowa i pan kaloe irail edier. 12 Re kapil ia penaer dueta longlap akan, a re kunlar dueta kinsiniae nan tuka; ni mar en leowa i kaloe irail edier. 13 Re woki ia, pwe i en pupedi, a leowa koton sauasa iaer. 14 Leowa iei ai kel o ai kaul, o i me koton wiala ai saunkamaur. 15 Kaul en kaperen o kamaur kin wiaui nan im en me pung kan, lim en leowa pali maun kin kapwaiada dodok manaman. 16 Pali maun en leowa me ileile, pali maun en leowa kin kapwaiada dodok manaman. 17 I sota pan mela, pwe memaur eta o padaki duen wiawian leowa. 18 Leowa koton kaloke ia laud, ap sota mueid ong, i en mela. 19 Komail ritingadang ia wanim en pung, pwe i wasa me i pan pedelong ia, pwen danke leowa. 20 Let wanim en leowa, wasa me pung kan pan pedelong ia. 21 I danke komui, pwe kom koton erekier ai kapakap o sauasa ia. 22 Takai o me pwin sause kaselar, wialar takain pukakaim. 23 Mepukat wiauier sang ren leowa, meid kapuriamui ni mas at! 24 Let ran o, me leowa koton wiadar, kitail en popol o peren kida i. 25 O Maing leowa, kom koton sauasa! O Maing leowa, kom koton kapwaiada! 26 Meid kapungan me kotido ni mar en leowa! Kit kapai komail da, me kisan toun tanpas en leowa. 27 Leowa iei Kot, o i me koton kamarain kitail er; saliedi men mairong ni os en pei sarau! 28 Komui ai Kot, o i pan danke komui; ai Kot, i pan kalinganada komui. 29 Danke leowa, pwe i me mau, pwe a kalangan pan potopot eta.

119 RE meid pai, me sota kin sapung ni al arail, me kin weweid ni kapung en leowa! 2 Re meid pai, me kin kolekol a kadede akan, me kin rapaki i sang nan mongiong arail! 3 Me sota kin via me sued, a weweid nan a al akan. 4 Pein komui kotikidar sapwilim omui kusoned akan, pwe sen porisok kapwaiada. 5 O ma al ai kan inen wei, pwen kapwaiada omui kusoned akan, 6 I ap sota pan sarodi, ni ai pan apapwali sapwilim omui kusoned akan karos. 7 I danke komui sang nan mongiong i melel, pwe kom koton padaki dong ia duen omui masan pung. 8 I pan kanai ong sapwilim omui kusoned akan, kom der likidmaliela. 9 Laduen, manakap amen pan kak weweid ni makelekel? Ma a pan wiawia duen ar masan akan. 10 I raparapa kin komui sang nan mongiong i; kom der koton mueid ong, i en pup wei sang ni omui kusoned akan. 11 I kolekol omui masan nan mongiong i, pwe i ender wia dip ong komui. 12 Kaping en ko ong komui, Maing leowa! Kom koton padaki dong ia omui kusoned akan. 13 I kasokasoi ki au ai duen kusoned en silang omui karos. 14 I kin peren kita al en omui kadede kan,

dueta dipisou toto. 15 I pan madamadaua duen omui kusoned akan, o kanai ong omui al akan. 16 I kin peren kida omui kusoned akan, i sota pan monokela omui masan akan. 17 Kom koton kamauiaida sapwilim omui ladu, pwe i en memaur eta; i ap pan kapwaiada omui masan o. 18 Kom koton kapad pasang mas ai, pwe i en kilang manaman akan nan sapwilim omui kapung o. 19 Ngai men kairu men nin sappa; kom der koton karir sang mo i omui kusoned akan. 20 Ngen i okilar ai inong iong omui kusoned akan ansau karos. 21 Kom koton ongiungi me aklapalap o, me pan wuki wei sang omui kusoned akan, en riala. 22 Kom koton kator sang ia namenok o me sued; pwe i kin apapwali ar kadede kan. 23 Pil saupeidi kan kin momod pena, kaokao ad ai; sapwilim omui ladu kin madamadaua duen omui kusoned akan. 24 Melel, i kin peren kida omui kadede kan, pwe i me sauas pa i. 25 Ngen i onon nan pwel; kamanga ia duen omui masan. 26 I potoan ong komui duen al ai kan, komui ap koton mangi ia er; koton padaki ong ia omui kusoned akan. 27 Kom koton padaki ong ia duen al en sapwilim omui kusoned akan, i ap pan madamadaua duen ar manaman akan. 28 Mongiong i luet kilar ai insensed; kom koton kamanga ia da duen ar masan. 29 Re koton pera wei sang ia al en likam, o kotiki ong ia ar masan. 30 I piladar al en melel; i kin madamadaua duen omui kusoned. 31 I kin tengeti ong omui kadede kan; Maing leowa, kom der mueid ong, i en namenokala. 32 Ma kom pan koton kamaitala mongiong i, i pan tang wei nan al en omui kusoned akan. 33 Maing leowa, kom koton kawewe ong ia al en omui kusoned akan, pwe i en apapwali lao lel imwi. 34 Kotin padaki ong ia, pwe i en kolekol omui kapung o peiki ong sang nan mongiong i. 35 Kalua ia nan al en omui kusoned akan, pwe i kin peren kin irail. 36 Kainongiong mongiong i omui kadede kan, a der norok moni. 37 Pirer wei mas ai, pwen der kilang me sued kot; a re koton kakel ia da pon al omui. 38 Kolekol omui inau ong sapwilim omui ladu, pwe i en masak komui. 39 Kotiki sang ia namenok, me i suedeki; pwe omui kusoned akan me mau. 40 Kotin mangi, i kin inong iong ar masan akan; kakele kin ia omui pung. 41 Maing leowa, kom koton maki ong ia, o koton sauasa ia duen omui inau. 42 Pwe i en asa, sapeng ir, me mamale kin ia, pwe i kin liki omui masan. 43 O kom der kotiki sang au ai masan en omui melel; pwe i kaporoporeki omui kusoned akan. 44 I pan kolekol omui kapung o ansau karos kokolata. 45 I pan weweid ni peren, pwe i raparapaki omui kusoned akan ansau karos. 46 O i pan kasokasoi ong nanmarki kan duen omui kadede kan, ap sota namenok. 47 Pwe i kin peren kida omui kusoned akan, o i kin pok ong ir. 48 I kin pokadang pa i kat omui kusoned akan, me i pok ong, o i pan madamadaua duen omui kusoned akan. 49 Kotin tamanda sapwilim omui ladu, duen omui masan, me i kin kaporoporeki. 50 I me kin kamait ia la ni ai luet; omui ianu kan kin kakel ia da. 51 Me aklapalap akan kin mamale kin ia; ari so, i sota kin muei sang omui kapung o. 52 Maing leowa, ma i lamelame duen omui kusoned akan sang nin tapin sappa, i ap insenemau kila. 53 I makar kila me doo sang Kot akan, me kin muei sang sapwilim omui kapung o. 54 Omui kusoned akan, iei ai kaul en kaping nan ai im en kairu. 55 Maing leowa, ni pong i kin madamadaua duen mar omui, o peiki ong omui kapung. 56 Mepukat wiauier ong

ia er, pweki ai peiki ong omui kusoned akan. 57 Maing leowa, iet pwais ai, en kolekol omui masan kan. 58 I kin ngidingid ong komui sang nan mongjiong i; kom kotin maki ong ia duen omui inau o. 59 I kin madamadaua duen al ai, ap kainen wong omui kadede kan nä i kat. 60 I kin nantiong o sota pwawpawd kolekol omui kusoned akan. 61 Pwin en me doo sang Kot akan kapil ia pena, ari so, i sota monokela omui kapung kan. 62 Ni ailep en pong i kin paurida, pwen danke komui, pweki omui kusoned pung. 63 I kin waroki ong ir karos, me masak komui o ir, me apapwali omui kusoned akan. 64 Maing leowa, sappa direki omui kalangan; padaki ong ia omui kusoned akan. 65 Maing leowa, komui me kotin wiai ong sapwilim omui ladu kamaau kan duen omui inau o. 66 Padaki ong ia tiak mau o lolekong, pwe i kin liki omui kusoned akan. 67 Mon ai aktikitikata, i kin sapusapung, a met i kin apapwali omui masan. 68 Komui me mau o kapunglol, kotin padaki dong ia sapwilim omui kusoned akan. 69 Me aklalapalakan kin kalikama ia; a ngai kin apapwali omui kusoned akan sang nan mongjiong i. 70 Mongjiong arail masul kila wi; a i kin peren kida omui kapung. 71 Meid mau ong ia omui kaopampap ia la, pwe i en padakki omui kusoned akan. 72 Kapung sang nan silang omui mau ong ia, sang kold o silper kid toto. 73 Lim omui kan kapik o wia ia dar, padaki ong ia, pwe i en asa omui kusoned akan. 74 Me kin masak komui, pan kilang ia, ap peren kida, pwe i auiaui omui masan. 75 Maing leowa, i asa, me omui kadeik kan me pung, o kom kotin kaopampap ia la ni omui melel. 76 Omui mak pan kamait ia la, duen me kom kotin inauki ong sapwilim omui ladu. 77 Kom kotin kupura ia, i ap pan memaur eta, pwe i kin peren kida omui kapung. 78 Me aklalapalakan en sarodi, pwe re sapung ong ia ni sokarepa; a ngai madamadaua duen omui kusoned akan. 79 Me masak komui, ren waroki ong ia, o me asa duen omui kadede kan. 80 Mongjiong i en pung ni omui kusoned akan, pwe i ender sarodi. 81 Ngen i kin inong iong omui dore ia la, i auiaui omui masan. 82 Por en mas ai kin anane omui inau, kalelapok: lad me kom pan kotin kamait ia la? 83 Pwe i luetalar rasong deun pil eu nan adinai, i sota monokela omui kusoned akan. 84 Arai da, sapwilim omui ladu pan memaurada? lad me kom pan kotin kadeikada ai imwintiti kan? 85 Me aklalapalakan weiradang ia por akai, irail me sota kin duki ong sapwilim omui kapung o. 86 Sapwilim omui kusoned akan karos me melel. Irail raparapa kin ia ni sota karepa; kom kotin sauasa ia! 87 Me ekis, re pan kame ia la sang nin sappa, a ngai sota muei sang omui kusoned akan. 88 Kamaaur ia da duen omui kalangan, a ngai pan kolekol kadede en silang omui. 89 Maing leowa, omui masan pan potopot eta nanlang. 90 Omui melel kin sang eu kainok lel eu; komui me kotin kasonedier sappa o a pan mimieta. 91 Irail karos mimieta lao lel ran wet, duen omui kusoned akan, pwe karos kin upa komui. 92 Ma omui kapung sota pan kaperen pa i, i pan mela ni ai luet. 93 I sota pan monokela omui kusoned akan kokolata, pwe ir me komui kakela kin ia da. 94 Ngai sapwilim omui, kom kotin sauasa ia! Pwe i inong iong sapwilim omui kusoned akan. 95 Me doo sang Kot akan masamasan ia, pwen kame ia la; i kin apwali omui kadede kan. 96 I kilanger imwin meakaros, a sapwilim omui kusoned pan mimieta. 97 la wan ai pok ong sapwilim omui kapung! Nin ran karos i kin kasokasoi

due. 98 Kom kin kalolekong kin ia omui kusoned akan sang ai imwintiti kan, pwe irail pan ieiang ia kokolata. 99 Ngai lolekong sang ai saunpadak kan karos, pwe i kin madamadaua duen omui kadede kan. 100 Ngai lolekong sang me ma kan, pwe i kin apapwali sapwilim omui kusoned akan. 101 I sota mueid ong nä i, en weweid pon al sapung, pwe i en kolekol omui masan. 102 I sota wuki wei sang omui kusoned akan, pwe kom kotin padaki ong ia er. 103 Omui masan me iau sang onik nan au ai. 104 Omui kusoned akan kin kalolekong ia, i me i kin tataki al sapung karos. 105 Sapwilim omui masan me ser pan nä i, o kamarain pan al ai. 106 I kaukilari, me i pan kolekol omui kusoned pung kan, o i pan kapwaiada. 107 I insensued melel; Maing leowa, re kotin kamaaur ia da duen omui inau. 108 Maing leowa, kom kotin kupura kisakis en au ai, o kotin padaki ong ia omui kusoned akan. 109 I kin wewa maur i nan pa i kat; i sota monokela omui kapung. 110 Me doo sang Kot akan insensare ia, a i sota wuki wei sang omui kusoned akan. 111 Omui kadede kan iei ai soso soutuk, pwe re kaperenda mongjiong i. 112 Mongjiong i kin inong iong kapwaiada omui kusoned akan ansau karos kokolata. 113 I kin kailongki me lol riapot, o i kin pok ong omui kapung. 114 Komui ai kadauk o pere pa i, i kaporoporeki omui masan. 115 Komail me sued akan en muei sang ja! I men apapwali kusoned en ai Kot akan. 116 Sauasa ia duen omui inau, i ap pan memaur eta; o kom der kotin mueid ong, i en namenokala ni ai kaporopor. 117 Kamanga ia da, i ap pan kelailada, i ap pan apapwali omui kusoned akan ansau karos. 118 Kom kin kotin tiakedi karos, me pan wuki wei sang omui kusoned akan; pwe arail sapung me dir en likam. 119 Kom kin kotin kase sang sappa me doo sang Kot akan karos dueta samit; i me i kin pok ong ki omui kadede kan. 120 I kin masak komui, i me i kin muserereki, o i kin masak omui kadeik kan. 121 I kin apapwali me inen o pung; kom der kotin pang ia lang ren me kin wia sued ong ia. 122 Sauasa sapwilim omui ladu o kamaitala i; me aklalapalakan ender sued ong ia. 123 Por en mas ai inong iong omui kamaaur ia, o omui inau pung. 124 Wia ong sapwilim omui ladu duen omui kalangan, o kotin padaki ong ia omui kusoned akan. 125 Ngai sapwilim omui ladu; kotin padaki ong ia, pwe i en dedeki sapwilim omui kadede kan. 126 Ansau leler, me leowa pan kotin wiawia; pwe irail Kawela sapwilim omui kapung. 127 I me i kin pok ki ong sapwilim omui kusoned akan, sang kold o kold lingan. 128 I me i kin kasampaleki sapwilim omui kusoned akan karos, i tata ki al en likam karos. 129 Omui kadede kan meid kapuriamui, i me mongjiong, i apapwali kin ir. 130 Ma omui masan pan sansalada, a pan kareda peren o lolekong ong me opampap akan. 131 Au ai kin sar pasang o inong iong sapwilim omui kusoned akan; pwe i kin anane ir. 132 Kom kin wukedokeye dong ia, o maki ong ia, duen me kom kin wiai ong ir, me pok ong mar omui. 133 Kotin kainenela al ai nan sapwilim omui masan, o der mueid ong, me sued kot en wiawia ia. 134 Kotin dore ia la sang mor sued en aramas akan, a i ap pan kolekol omui kusoned akan. 135 Kotin kamarainiki omui ladu silang omui, o kotin padaki ong ia duen omui kusoned akan. 136 Por en mas ai me dir en pil, pweki ar sota peiki ong omui kapung. 137 Maing leowa, komui me kotin pung, o omui kusoned akan me pung. 138 Komui me kotiki ong kit er kadede pan omui pung o melel, pwe i en

nantiong kapwaiada. 139 I insensued melel, koren iong mela, pweki ai imwintiti kan monokela omui masan akan. 140 Omui masan meid makelekel, o sapwilim omui ladu kin pok ong. 141 Ngai me tikitik o me mal amen, a i sota kin monokela omui kusoned akan. 142 Omui pung me pung soutuk eu, o omui kapung me melel. 143 Masak o apwal lel dong ia; omui kusoned akan ai peren. 144 Pung en sapwilim omui kadede kan me soutuk, padaki ong ia, i ap pan memaur eta. 145 I ngidingid sang nan mongiong i; leowa kom koton mangi ia! I pan apapwali omui kusoned akan. 146 I likwir wong komui, kom koton sauasa ia, a i ap pan kolekol omui kadede kan. 147 Nin soran i kodo o ngidingid; i auiaui omui masan. 148 I kin pirida ni ailep en pong, pwen madamadaua duen omui masan. 149 Ereki ngil ai duen ar kalangan; Maing leowa, kamaur ia da duen omui kusoned akan. 150 Ai imwintiti sued akan koren iong ia, a re doo sang sapwilim omui kapung; 151 Maing leowa, komui me koren iong ia, o omui kusoned akan karos me melel. 152 I asa sang mas o, me komui kasonedier sapwilim omui kadede kan, pwen potopot eta. 153 Kom koton irerong ai luet, o kamaio ia da! Pwe i sota monokela omui kapung. 154 Kotin apapwali ia, o dore ia la, o kamaur ia da duen omui inau. 155 Me doo sang Kot akan kin doo sang maur, pwe re sota kin isenoki omui kusoned akan. 156 Omui kalangan meid laud, Maing leowa; kom koton kamaur ia da duen omui kusoned akan. 157 Me pakipaki ia, o palian ia me toto; ari so, i sota wuk wei sang omui kadede kan. 158 I kin kilekilang me mor sued akan, ap pokela, o i kin suedeiki, pwe re sota kin peiki ong omui kusoned o. 159 Kotin masando, me i kin pok ong sapwilim omui kusoned akan; Maing leowa, koton kakel ia da, duen omui kalangan. 160 Omui masan me dir en melel, o masan en omui kapung pan duedueta. 161 Saupeidi kan kin masamasan ia ni sokarepa; a mongiong i kin masak omui masan akan. 162 I kin peren kida omui inau dueta amen, me diaradar pai kasampwal eu. 163 I kailongki likam o suede kin irail, a i kin pok ong sapwilim omui kapung. 164 Pan ise pak i kin kapinga komui ni ran ta ieu, pweki kusoned en omui kapung kan. 165 Me kin pok ong sapwilim omui kapung, kin popol melel, re sota pan salongala. 166 Maing leowa, i kin auiaui omui kamaur, o i kin peiki ong sapwilim omui kusoned akan. 167 Mongiong i kin kolekol sapwilim omui kadede kan, o kin pok ong irail melel. 168 I kin kolekol sapwilim omui kusoned o kadede kan, pwe al ai kan karos me sansal mo'mui. 169 Maing leowa, koton mangi ai ngidingid, o kin padaki ong ia duen omui masan. 170 Re kotin mangi ai kapakap, o dore ia la duen omui inau. 171 Komui lao padaki ong ia omui kusoned akan, kil en au ai ap pan kapinga komui. 172 Lo i pan kauleki duen omui masan, pwe omui kusoned akan karos me pung. 173 Lim omui en sauasa ia, pwe i piladar omui kusoned akan. 174 Maing leowa, i kin inong iong omui kamaur, o i kin peren kida omui kapung. 175 Kom koton iejang ngen i, pwen memaur eta ap kapinga komui, o lim omui pali maun en sauasa ia. 176 Ngai ras ong sip amen me sansalong sili o salongala; kom koton rapaki sapwilim omui ladu, pwe i sota monokela omui kusoned akan.

120 NI ai apwal akan i likwir wong leowa, a ap koton mangi ia. 2 Maing leowa, koton dore ia la, sang au en me

kin likam, o lo en kotaue. 3 Da me lo likam kak wiai ong uk, o da me a kak kapwaiada? 4 A rasong kanangan kasik katieu kong kan ren me kelail amen, dueta kisiniar nan alek. 5 Meid apwal ong ia, ai kairu nan Mesek, o ai kauson impan im en men Kedar! 6 Meid warai ong ai kaukauson ren aramas akan me kin tataki mueli mau. 7 I inong iong mueli mau, a ni ai pan lokaia, re kin mauki mauin.

121 I SARADANG nana kan, wasa sauas pa i pan pwarado sang ia. 2 Sauas pa i pan pwarado sang ren leowa, me koton kapikadar lang o sappa. 3 A sota pan koton mueid ong nä om, en krisedi; o me kin sinsila uk, sota kin saimokala. 4 Kilang, sile pan Israel sota kin saimok de saimok kalil. 5 leowa iei sile pa om, leowa iei motan pa om pali maun. 6 Katipin sota pan dakar uk nin ran de maram ni pong. 7 leowa pan koton pera wei sang uk song en sued karos, a pan koton sinsila ngen om. 8 leowa pan koton sinsila uk ni om pedoi o pedelong, sang met o kokolata.

122 I PEREN kida ar indai ong ia: Kitail en kolang nan tanpas en leowa! 2 Nå at akan pan mi ni wanim en kel en Ierusalem. 3 Ierusalem kanim eu me kakaudar, pwen kanim kelail eu. 4 Wasa me kainok kan kin momaitala ia, kainok en leowa kan, saunkadete en Israel, pwen kapinga mar en leowa. 5 Pwe i wasa me mol en kadeik mi ia, mol en kadaudok en Dawid. 6 Poeki ong Ierusalem a pai kan! Me kin pok ong uk, en paida! 7 Muei mau en mi ni om kel, o pai nan om im akan! 8 I pan kapakapa kin uk pweki ri ai o kompoke pai kan. 9 I pan rapaki ong uk me mau melel, pweki tanpas en leowa at Kot.

123 I KIN sarada wong komui, me kotikot nanlang. 2 Kilang, duen mas en ladu kan kin kilekilang lim en ar saumas akan, o duen mas en lidu kan kin kilekilang a saumas li, iduen mas at kin ariri leowa at Kot, a lao koton maki ong kit. 3 Maing leowa, kom koton maki ong, koton maki ong kit! Pwe kit me dir en namenok. 4 Moniong i toutouki en me sued akan ar mamale kin kit o en me aklapalap akan ar kanamenok kin kit.

124 ISRAEL en inda: Ma leowa sota pan koton iejang kit, 2 Ma leowa sota pan koton iejang kit, ni en aramas akan ar palian kit, 3 Re pan katala kit ala ni at memaur, ni ar lingarangar kin kit. 4 Pil akan ap pan kamop kit ala, pilap akan kadupwaledi ngen it. 5 Pil akan itida melel lao kadupwaledi ngen it. 6 Kaping ong leowa, me sota mueid ong, ngi arail en ter kit pasang! 7 Ngen it piti sang insar en sauninsar dueta manpir amen; insar ola, a kit pitila. 8 Sauas pat iei mar en leowa, me koton kapikadar lang o sappa.

125 Me liki leowa kin rasong dol Sion, me sota kin mokid, a pan potopot eta. 2 Duen dol akan kin kapil pena Ierusalem, iduen leowa kin kotikot ren sapwilim a aramas akan, sang met o kokolata. 3 Pwe sokon en me doo sang Kot akan sota pan mimieta ren kisin pwin en me pung kan, pwe me pung kan ender kapa wong pa ar kan nin sapung. 4 Maing leowa, koton kasansaleda omui kalangan ong me mau kan o ong ir, me melel nan mongiong arail. 5 A me kin wuki wong ni al sapung,

leowa pan kotin paki irail wei iangaki me sued akan. Israel en popol!

126 NI ansau leowa kotin kapuredor me salidi en Israel akan, kit rasong ir, me auramen. 2 I ansau au at me dir en kaurur, o lo at me dir en ngisingis. I ansau men iki kan ap inda: Meid laud dodok en leowa re'tail! 3 Melel, dodok en leowa meid laud ong kit er, o i me se kin peren kida. 4 Maing leowa, re kotin kapuredo at salidi kan dueta pilap en sap en pali air akan. 5 Me kamore kidi pil en mas arail, pan dolung ni peren. 6 Re kin weweidki sangessang, o kin wewa wa kasampwal, a ni ar puredo, re pan peren, wado ar kap en wa kan.

127 MA leowa sota pan kauada im o, dodok en pwin sause sota pan katepa; ma leowa sota pan sinsila kanim o, saunmasamasan pan masamasan mal. 2 Sota katepa ong komail, ma komail pan paurida nin soran, ap pil pwand kamol ni pong, o toutouki okotme, ni omai mangamanga, pwe a kin kakewapwala sapwilim a kompokepa kan ni ar mamair. 3 Kilang, seri ko iei kisakis eu sang ren leowa, o wan aramas pai eu. 4 Duen kanangan kasik katieu nan pa en ol komad amen, iduen putak ko ar pan pwaida. 5 Meid pai ol o, me a lepan me direki mepukat! Re sota pan sarodi, ni ar kapung pena ren ar imwintiti kan.

128 MEID pai karos, me kin masak leowa, me kin weweidki nan sapwilim a al akan! 2 Pwe koe pan memaureki dodok en pa om akan, koe meid pai o pwaida mau. 3 Om paud pan rasong tuka en wain pot, me wa mau nan im om, o noum seri kan pan dueta paini, me kapwata om tepel. 4 Kilang, iduen ol o, me masak leowa, a pan pwaida. 5 Leowa pan kapai uk ada sang nan Sion, pwe koe en kilang pai en Ierusalem arain om maur. 6 O koe pan kilang seri eu noum seri ko. Israel en popol!

129 ISRAEL en inda: Re katoutou ia melel sang ni ai titikit lel met pak toto. 2 Pan pak toto re katoutou ia melel sang ni ai titikit lel met; ari so, re sota kak kaloe ia di. 3 Men sapasap weirada pon tinsau ai, viadar warawar reirei. 4 A leowa me pung, a kin lepuk pasanger sal en me doo sang Kot akan. 5 Karos me kin tataki Sion, en sarodi o tangwei! 6 Ren rasong rá pon os en im o, me kin mong pena mon a pan ususda! 7 Me sota kin kadirela kumut en pa en saundolung, de pa en me kin pir pena kap akan. 8 Pwe me kin daulul wasa o, ren der inda: Kot en kin kupura maui komail! Kit kapai komail da ni mar en leowa!

130 MAING leowa, i kin likwirda wong komui sang nan wasa lol. 2 Maing, kin ereki ngil ai! Karong omui en mamangi ai ngidingid! 3 Ma komui leowa, pan kin kapokonki ong aramas dip akan, Maing, is me ap pan kak kasinenda mo'mui? 4 A komui kin kin mak, pwe aramas en masak komui. 5 I kin auiaui leowa, ngen i kin auiaui, o i kin auiaui a inau. 6 Ngen i kin auiaui Kaun o, sang saunmasamasan kin auiaui mansang, saunmasamasan kin auiaui mansang. 7 Israel auiaui leowa, pwe leowa me kalangan, o wasa en kamaio mi re a; 8 A pan kin dorela Israel sang dip a kan karos.

131 MAING leowa, mongiong i sota aklapalap, o por en mas ai sota aklapalap; i sota kin inong iong dodok, me i sota itar ong. 2 Melel, i kamoleileilar mongiong i dueta kisin seri me muei sang didi en a nono; duen seri me muei sang didi en a nono, iduen mongiong i moleileilar. 3 Israel, auiaui leowa sang met o kokolata!

132 MAING leowa, kom kin tamanda Dawid o a apwal akan karos, 2 Me kauki ong leowa, o a inauki ong Kot manaman en lakop: 3 I sota pan pedelong ong nan im ai, o i sota pan wendi pon los, 4 I sota pan mueid ong mas ai en mair, de por en mas ai, en mair pena, 5 Lao i pan diar ekis wasa ong leowa, wasan tanpas en Kot manaman en lakop. 6 Melel, se ronger duen i nan Eprata; se diaradar i nan sap en laar. 7 Se pan pedelong ong nan tanpas a o kaudok ni utipa. 8 Kotida, Maing leowa, koti dong omui kamol, komui o kopan omui manaman! 9 Sapwilim omui samero kan en likau kida pung, o sapwilim omui me saraui kan en pereperen. 10 Re der sopwei sang mas en sapwilim omui me keidier, pweki Dawid sapwilim omui ladu. 11 Leowa kin kaula ong Dawid kaula melel eu, o a sota pan kawukila: I pan kasapwiladang mol om kisan kadaudok om. 12 Ma noum seri ko pan kolekol ai inau, o ai kusoned akan, me I pan kawewe ong irail, nairail seri ko ap pil pan mondi pon mol om kokolata. 13 Melel leowa kin pilada Sion, o a kin men kotikot wasa o. 14 Let wasan ai kamol kokolata; wata et, me I pan kaukauson ia, pwe wasa et I kin mauki. 15 I pan kapaiada kan a manga, o pan ki ong me samama re'rail prot toto. 16 O I pan kalikauwi kida maur arail, samero kan, o me lelapok re'rail pan ngisingis laud. 17 I wasa mana en Dawid pan pwaida mau, I kaonopadang nai, me keidier, marain eu. 18 I pan kalikauwi kida namenok a imwintiti kan a kapwat en nanmarki pan mi pon monga.

133 KILANG, meid kaselel, ma pirien eu kauson pena ni limpok! 2 A dueta le pon kadokenmai, me kin kerekeredi nan alis en Aron, me kin kerekeredi ni imwin a likau; 3 Dueta poik en Ermon, me kin moredi pon dol en Sion kan, pwe i wasa, me leowa pan kin kapaiada o kamaurada kokolata.

134 KILANG, kapinda leowa komail ladun leowa karos, me kin mi nan tanpas en leowa ni pong kan! 2 Komail pokoda pa omail nan pera saraui o kapinda leowa! 3 Leowa kin kapai uk ada sang nan Sion, i me kin kapikadar lang o sappa.

135 KAPINDA mar en leowa, papan leowa, komail kapinda! 2 Komail me mi nan tanpas en leowa, nan pera moa en tanpas en atail Kot. 3 Kapinda leowa, pwe leowa me kalangan; kauleki mar a, pwe i me mau. 4 Pwe leowa kin piladar lakop, o Israel, pwen sapwilim a. 5 Pwe i asa, leowa meid lapalap, o atail Kot me lapa sang kot akan karos. 6 Karos me leowa kin kupura, a kin wiada nanlang o pil ni sappa, nan madau o passed. 7 A kin kin wiai ong tapok kan, ren dauda sang ni imwin sappa, me kin kin wiada liol o pil katau, me kin kin kadarala kisiniang sang nan a pera kan. 8 A kin kamelar meseni kan nan Äkipten karos ren aramas o man akan. 9 O kotikidang uk, Äkipten, kilel o manaman akan, ong Parao o na ladu kan karos. 10 Me kin kaloedi wein men liki kalaimun akan

o kamelar nanmarki kelail akan. 11 Siiion, nanmarki en Amon, o Ok, nanmarki en Pasan, o wei en Kanaan karos. 12 O kotiki ong sapwilim a men Israel sap arail, pwe ren sosoki. 13 leowa, mar omui pan potopot eta; Maing leowa, kataman pa omui pan sang eu kainok lel eu. 14 Pwe leowa pan kotin kapung sapwilim a aramas akan, o a pan kotin maki ong sapwilim a ladu kan. 15 Dikedik en ani mal en men liki kan wiaui kida silper o kold, me pa en aramas wiadar. 16 Au arail mia, ap sasa lokaia, por en mas arail mia, ap sota kak kilang wasa; 17 Salong arail mia, ap sota kak rong wasa, pil sota ang mi nan au ar. 18 Me kin wiada pukat me dueta irail, o pil karos, me kin liki irail. 19 Kadaudok en Israel en kapinga leowa! Kadaudok en Aron en kapinga leowa. 20 Kadaudok en Lewi en kapinga leowa! Komail me masak leowa, en kapinga leowa! 21 Kaping ong leowa sang nan Sion, me kotikot Ierusalem! Aleluia!

136 DANKE leowa, pwe i me mau, pwe a kalangan pan potopot eta. 2 Danke ong Kot en kot akan, pwe a kalangan pan potopot eta. 3 Danke ong Kaun en kaun akan, pwe a kalangan pan potopot eta, 4 Pwe i ta me kin wiada manaman akan, pwe a kalangan pan potopot eta, 5 Me kotin wiadar lang akan ni a erpit, pwe a kalangan pan potopot eta, 6 Me kotin pak pasanger sappa pon pil, pwe a kalangan pan potopot eta, 7 Me kotin wiadar marain laud akan, pwe a kalangan pan potopol eta, 8 Pwe katipin en kaunda ran, pwe a kalangan pan potopot eta; 9 Saunipong o usu kan en kaunda pong, pwe a kalangan pan potopot eta, 10 Me kotin kaloedi Äkipten, ni a kamelar ar meseni kan, pwe a kalangan pan potopot eta. 11 O kotin kalua Israel sang wasa o, pwe a kalangan pan potopot eta, 12 Ki lim a manaman o, ni a kotin kapa wei lim a, pwe a kalangan pan potopot eta, 13 Me palang pasang sed waitata, wia pali ria pali, pwe a kalangan pan potopot eta, 14 O mueid ong Israel, en kotela nan warong a, pwe a kalangan pan potopot eta, 15 Me kotin kasedi ong nan sed waitata Parao o na karis akan, pwe a kalangan pan potopol eta, 16 Me kotin kalua sapwilim a aramas akan nan sap tan, pwe a kalangan pan potopot eta, 17 Me kotin kamelar nanmarki lapalap akan, pwe a kalangan pan potopot eta. 18 O kotin kamelar nanmarki kelail kan, pwe a kalangan pan potopot eta, 19 Siiion, nanmarki en Amon, pwe a kalangan pan potopot eta, 20 Ok, nanmarki en Pasan, pwe a kalangan pan potopot eta, 21 O wiakila sap arail men soso, pwe a kalangan pan potopot eta, 22 Soso en sapwilim a ladu Israel, pwe a kalangan pan potopot eta, 23 Pwe a kotin kupura kit ni at kankangeranger, pwe a kalangan pan potopot eta, 24 O kotin dore kitail la sang atail imwintiti kan, pwe a kalangan ngan pan potopot eta, 25 Me kotin kamanga me maur akan karos, pwe a kalangan pan potopot eta, 26 Danke ong Kot en nanlang, pwe a kalangan pan potopot eta.

137 KIT momoder ni kailan pilap en Papel akan o sangesang, ni at tamanda Sion. 2 Kit langadar at arp akan nin tuka kan, me mi wasa o, 3 Pwe me sali kit edi inda, sen kaul, o sen pereperen ni at mamaiei: Komail wiawong kit kaul apot duen Sion. 4 Laduen at pan kak wiada kaul ong leowa nan sap en men wai? 5 Ma i pan monoke uk ala Ierusalem, pa i pali maun ap pil pan monokinokla. 6 Lo i pan pas ong pan ngatangat

ai, ma i solar pan taman uk adar, ma i solar pan peren kida Ierusalem mon meakaros. 7 Maing leowa, kom kotin tamanda en men Edom ar lokolokaia ni ran apwal en Ierusalem: Kawela, kawela lao lel ong nan pwel! 8 Toun Papel, morsued koe, re meid pai, me pan wiawong uk duen me koe wiadar! 9 Meid pai ir, me pan koledi noum seri pwelel o kasuk pasang nin takai!

138 I KAPINGA komui sang nan mongiong i, i pan kakaule kin komui mon dikedik en ani kan. 2 I pan kakaudok inen wong sapwilim omui im en kaudok saraui, o kapinga mar omui, pweki omui kalangan o melel, pwe kom kotin kalinganada mar omui sang meakaros ki omui masan. 3 Ni ai likwir wong komui, komui ap kotin mangi ia, o kom kamanada mongiong i melel. 4 Maing leowa, nanmarki en sappa karos pan kapinga komui, ni ar pan rong masan en silang ir, 5 O re pan kauleki al en leowa kan, pwe lingan en leowa meid laud. 6 Pwe leowa me lapalap ap kotin irerong me titikit kan, o a kotin mangi me aklapalap, sang ni wasa doo. 7 Ni ai weweid nan kamasak melel, kom kin kotin kolekol ong ia maur i, o kom kin kapa wong lim omui pan makar en ai imwintiti kan, o kom sauasa ia da ki lim omui maun. 8 leowa pan kotin wiawia ia. Maing leowa, omui kalangan me pan potopot eta; Kom der kotin muei sang dodok en lim omui kan.

139 MAING, leowa, kom kotin kadiarokada lol i, ap kotin mangi ia. 2 Kom pil kotin mangi ma i momod de uda, ap kotin mangi ai lamelam ni ar kotin doo sang ia. 3 Ir me kotin kupura ia ni ai potopoto sili, o ni ai wonon, ap kotin mangi ai tiak kan karos. 4 Melel Maing leowa, sota ai poto sang ni lo i, me kom sota kotin mangi. 5 Kom kin kotin ieiang ia wasa karos, o kom kin kapado lim omui po i. 6 Mepukat meid kapuriamui ong ia, meid apwal, i sota kak dedeki. 7 Ia wasa, i pan kak ko sang mon ngen ar ia? O ia wasa, i pan kak piti sang silang ar ia? 8 Ma i piridala nanlang, kom kotikot wasa o, o ma i onop ong wendi nan wasan mela, kom pil kotikot ia. (Sheol h7585) 9 Ma i ale pan pir en umpul en katipin, ap mimieta ni kailan madau, 10 Lim ar pil pan kare ia wasa o, o lim ar maun pan kolekol ia. 11 Ma i pan inda: Rotorot en kadupwal ia di, pong ap pil pan marainla imp ai. 12 Pwe rotorot so kin rotorot mo omui, o pong kin marain dueta nin ran, rotorot kin dueta marain. 13 Pwe kom me kotin wiadar mudilik i, o kom kotin wia ia da nan kaped en in ai. 14 I danke komui, duen kapuriamui en ai wiau ia da, meid kapuriamui sapwilim ar dodok kan, ngen i pil dedeki melel mepukat. 15 Kokon ai kan me sansal ong komui ni ai wiauier wasa rir, ni ai wiauier wasa lol en sappa. 16 Silang ir mangi ia ni ai saikenta wiauier, o ran karos me kokodo, ap saikenta mia, me kileledier nan sapwilim omui puk o. 17 Maing Kot, meid kasampwal ong ia duen meakan karos, me komui kin kupukupura! 18 Ma i pan wadok ir, i sota pan kak ong, pwe re me toto sang pik en oror, ni ai pirida, i kin mimieta re omui. 19 O Maing Kot, kom sota men kamela me doo sang Kot akan; o me kin inong iong nta, en mieu sang ia! 20 Pwe re kin lokaia sued duen komui, o sapwilim omui imwintiti kan kin kangudi ni sokarepa. 21 I kin kailongki, Maing leowa, me kin kailongki komui, o i suedeki ar palian komui. 22 I kin kailong kin ir melel, re wialar ai imwintiti. 23 Maing Kot, kom kotin kasau ia, o mangi

duen mongiong i, kotin rapaki duen me i kin lamelame. **24** O kom kotin masani, ma i mi pon al sued, o kotin kalua ia pon al soutuk.

140 MAING leowa kom kotin dore ia la sang aramas sued akan; pera sang ia aramas morsued akan. **2** Me lamelame sued nan mongiong arail, o kareda pei nin ran karos. **3** Irail kin ada lo arail dueta serpent; poisen en serpent mi pan lo arail. (Sela) **4** Pera wei sang ia pa en me doo sang Kot akan, o aramas morsued akan, me kin madamadaua duen ar pan kawe ia la. **5** Me aklapalap akan kin rir insare ia, o uk pot, me re wiai ong ia liman al o; o song, en men kol ia di, me re wiadar. (Sela) **6** A ngai indang leowa: Komui ai Kot; kom kotin ereki ai ngidingid, Maing leowa! **7** leowa Kaun, iei sauas pa i kelail; ni ansau en pei komui peraer mong ai. **8** Maing leowa, kom der kotin mueid ong me doo sang Kot akan ar inong; o der kotin kapwaiada insen ar, pwe re de aklapalapala. (Sela) **9** Me sued kot, me ai imwintiti kaonopadang ia en sapal wong pein irail. **10** Kisiniiai en moredi ong po'rail; A en kotin kase irail di nan kisiniiai, nan lapake, pwe ren solar pitila. **11** Me lo a sued, ender pwaida nan sap o, ol morsued, me sued en pakipaki i, lao a pan pupedi. **12** I asa, me leowa pan kotin apapwali me luet akan, o sauas pung en me samama kan. **13** Melel, me pung kan pan kapinga mar omui, me melel akan pan mimieta mon silang ar.

141 MAING leowa, i kin likwir wong komui, kom kotin madang dong ia; kom kotin ereki ngil ai, ni ai pan likwir wong komui. **2** Kom kotin kasampwaleki ai kapakap dueta mairong isis; o pokadan pa i kat dueta mairong eu ni sautik. **3** Maing leowa, kom kotin sinsila au ai, o pera kil en au ai. **4** O der kotin kainong ong me sued kot mongiong i, pwe i ender iang me doo sang Kot akan wiada me sued, o i ender iang ir kangkang, me re kin iauki. **5** Me pung amen en kame ia ni a kadek, o kapung ia, pwe iei me pan mau ong ia dueta le ong mong ai, mepukat i sota pan kang, o i kin kapakap ansau karos, pwe ren der wiai ong ia me sued. **6** Kalua parail en pisikendi sang pon paip; irail ap pan duki ong ai padak o asa, me ir me mau. **7** Duen amen pan wera pasang sap, iduen ti't akan, me lokidokila ni kailan wasan mela. (*Sheol h7585*) **8** Ari so, mas ai kin ariri komui, Maing ai Kot, i liki komui, kom der kotin kasapokela maur i. **9** Pera wei sang ia insar, me re kaonop ong ia, o song en men kol ia di ren me morsued akan. **10** Me doo sang Kot akan en pein lodi ong arail insar, a ngai en dauli.

142 I LIKWIRKI ngil laud ong leowa. Ki ngil ai i kin ngidingideki ong leowa. **2** I kin kasansale ong i ai apwal akan, o i padaki ong i katoutou pa i kan. **3** Ngen i lao luetala, kom ap pan kotin apapwali. Irail rir wiai ong ia insar eu liman al, me i kin weid ia. **4** I kilang ni pali maun i, ari sota, me men sauasa ia; i sota kak pitila, pwe sota me kin idok ia. **5** Maing leowa, i likwir wong komui, o potoan: Komui me ai paip, o pwais ai nan sap en me maur akan. **6** Kom kotin mangi ai weriwer, pwe ngai meid luet; dore ia la sang me kin pakipaki ia; pwe ngai sota itar ong ir. **7** Kalua sang ngen i nan imateng, pwe i en kapinga mar omui. Me pung kan pan pokon dong ia, ma kom pan kotin sauasa ia.

143 MAING leowa, kom kotin ereki ai kapakap, o karong ar en mangi ai ngidingid; mangi ia ni ar melel o ar pung.

2 Kom der kotin kadeikada sapwilim omui ladu, pwe mo'mui sota me maur men me pung. **3** Pwe imwintiti kin masamasan ia, o kin tiakedi maur i; a kin kase ia di wasa rotorot dueta ir me melar mas o. **4** Ngen i kin lueta, o mongiong i ponla. **5** I kin tamanda ansau mas akan, o madamadaua duen ar wiawia kan; i kin lamelame duen dodok en lim omui kan. **6** I kin kapa wong komui pa i kat, duen sap madekong eu, me kin inong iong katau, iduen ngen i kin inong iong ir. (Sela) **7** Maing leowa, kom kotin mangi ia madang, ngen i kin dupokala. Kom der kotin karirala silang omui sang mo i, pwe i ender dueta ir, me pan lokidokila. **8** Nin soran omui kalangan en pwara dong ia, pwe i kin liki komui; kom kotin kasale ong ia al, me i en weid ia, pwe ngen i kin auiaui komui. **9** Maing leowa, kom kotin dore ia la sang ai imwintiti kan, i kin kaporoporeki komui. **10** Padaki ong ia, pwe i en dodok duen kupur omui; pwe komui ai Kot; ngen omui mau en kotin kalua ia pon al pung; **11** Maing leowa, kom kotin kamau ia da pweki mar omui; kalua ia sang nan wasa apwal ni omui pung. **12** O kotin kawela ai imwintiti kan, pweki omui kalangan; o kotin kamela karos me kin katoutoui ngen i, pwe ngai sapwilim omui ladu.

144 KAPING ong leowa ai paip, me kin padaki ong pa i kat pei, o sondin pa i kat mauin. **2** Komui ai mak, o ai kel, o ai imateng ileile, o ai saundor, o pere pa i, i me i kin liki, me kin kaloedi ong ia ngai aramas akan. **3** Dakot aramas o, pwe komui kin kotin kupukupura i, de nain aramas, pwe komui kin kotin apapwali i? **4** Aramas amen dueta sota meakot, a ansau kin tangwei dueta mota. **5** Maing leowa, kotikidi sapwilim ar lang akan o kotidi dong kit, kotin sair nana kan, pwe adiniae en kusuda. **6** O kotin kadarado liol, pwen kamueit ir pasang, kasiki wei sapwilim ar kanangan kasik kan, pwen kamasak ir wei. **7** Kapawai lim ar akan sang ni mol omui wasa ileile o dore ia la, o kotin kamaur ia da sang nan pil kalaimun o sang nan pa en nain men wai, **8** Me au arail kin lokaia likam o ar wiawia kan me sapung. **9** Maing Kot, i pan kaule kin komui kaul kap pot, i pan kasangki ong komui arp, psalter me sal eisok. **10** Komui me kotiki ong nanmarki kan, ren poedi, o dorela sapwilim omui ladu Dawid sang ni kodlas en me sued. **11** Re pil kotin dore ia la sang nan pa en nain men wai, me au arail kin lokaia likam o ar wiawia kan me sapung. **12** Pwe nait putak kan en kakairida dueta tuka mau kan, o nait seripein dueta mas en did en nan kaim en im lingan eu. **13** Pwe at pera en nak en dir en kisin manga, en itar ong kikiwei song karos, o at sip akan en kaparapar mau, wiala kid o nen pon at mos o; **14** O at kau ol en kak ong dodok toto, pwe sota me sued kot de men kuli, de sangesang en wiaui nan al at akan. **15** Meid pai wei eu, me kin due met! Meid pai wei eu, me leowa arail Kot!

145 I PAN kapinga komui, ai Kot o Nanmarki, o kapinga mar omui ansau karos kokolata. **2** I pan kapinga komui ni ran akan karos, o kapinga mar omui ansau kan karos kokolata. **3** leowa meid lapalap, o kapingapan, o sota me kak dedeki duen a lapalap. **4** Seri en seri kan pan kapinga omui dodok kan, o kasokaso duen omui manaman. **5** I pan kasokasoia duen lingan

en omui kapwat, o i pan kauleki duen omui manaman akan. 6 O re pan kasokasoia duen manaman en omui dodok kan, o pan kapakaparok duen omui lapalap. 7 Irail pan kasokasoia duen omui kalangan lapalap, o pereperen o kapinga duen omui pung. 8 leowa me dir en mak o kapunglol, kanongama o limpok. 9 leowa me kalangan ong karos o a kapunglol ong a wiawia kan karos. 10 Sapwilim omui wiawia kan en kapinga komui. Maing leowa, o sapwilim omui lelapok kan en kapinga komui. 11 O ren kasokasoia duen lingan en wei omui, o ren kapakaparokki duen omui manaman. 12 Pwe aramas akan en dedeki duen omui manaman o lingan ong wei omui. 13 Wei omui wei soutuk eu, o omui kakaun pan duedueta kokolata. 14 leowa kin kotin kolekol karos, me pan pupedi, o kainsen maula karos, me mamauk. 15 Por en mas karos kasikasik komui, o kom kotiki ong ir kan ar kisin manga ni ar ansau. 16 Kom kotiki pasang lim omui o kadirela karos, me memaur, duen kupur omui. 17 leowa me pung ni al a karos o saraui ni a wiawia kan karos. 18 leowa kotikot ren karos, me likwir ong i, karos, me likwir melel. 19 A kotin wiai ong, me masak i duen ar inong. A kotin mangi ar ngidjingid, ap kotin sauasa ir. 20 leowa kin kotin sinsila karos, me pok ong i, a pan kamela me doo sang Kot akan karos. 21 Au ai pan kapinga leowa, o uduk karos kapinga mar a saraui ansau kan karos kokolata.

146 NGEN i kapinga leowa! 2 I pan kapinga leowa arain ai maur, i pan kauleki psalm akan ong ai Kot arain maur i. 3 Der kaporoporeki saupeidi kan, pwe irail aramas o sota kak sauasa. 4 Pwe ngen en aramas udan a pan kokola, o a pan pur ong wiala pwel, i ran ota a solar kak madamadaua meakot. 5 Meid pai me sauas parail Kot en lakop, me kin kaporoporeki leowa a Kot, 6 Me kotin kapikadar lang o sappa, o madau, o audepa rail karos, me kin melel potopot eta, 7 Me kotin sauasa pung en me lodi ong kalokolok mal, me kamanga me men mangadar. leowa kin kotin lapwada me salidi kan. 8 leowa kin kotin kapad pasang mas en me maskun akan. leowa kin kotin kainsenemaula me mauk; leowa kin kotin pok ong me pung kan. 9 leowa kin kotin sinsila men wai kan, o sauasa me sapoupou o li odi kan, ap kotin Kawela al en me doo sang Kot akan. 10 leowa iei Nanmarki soutuk, om Kot Sion kokolata. Aleluia!

147 KAPINGA leowa! Pwe meid kasampwal, en kapinga atail Kot; pwe mak eta en kauleki kaul en kaping. 2 leowa kin kotin kauada Ierusalem, o a kin kapokon pena me salongala ren men Israel. 3 A kotin kamauliala me lol olar akan, o kin kotim pena ar olar akan. 4 A kin kotin wadok pena usu kan, o kin kida ad arail karos. 5 Atail Kaun me lapalap o meid manaman, o sota me kak dedeki duen a erpit. 6 leowa kin kotin kamanada me luet akan, ap sikendi me doo sang Kot akan nan pwel. 7 Komail kakaul ong leowa, en wia pwin pasang o danke o kapinga atail Kot iang arp, 8 Me kin kotin pena kila lang tapok kan, o kin kamoredi katau ong sappa; me kin kawosada rá pon dol akan, 9 Me kin kotiki ong man akan kan ar, rape pulepul akan, me kin likwir ong i. 10 A sota kin kotin kupura kelail en os o, de nä en ol amen. 11 leowa kin kotin kupura, me masak i, me kin kaporoporeki a kalangan. 12 Ierusalem, kapinga leowa! Sion, kapinga om Kot! 13 Pwe i me kin kotin katengetengedi sal

mata en om wanim akan, o kin kapaiada noum seri ko, me mimi lole. 14 A kin kotiki ong irair en sap om muei mau, o kin kin kamanga kin uk korn kasampwalla. 15 A kin kin kadardi ong sappa a masan akan, a kusoned kin lolok sili madang. 16 A kin kotikidi sno dueta koten o kamoredi poik dueta pas. 17 A kin kin kasedi akel; is me kak insenemau ni a kapou? 18 A kin masani, ap pan pei pasang, a kin kin kadar wei ang, ap kin pwilewei. 19 A kin kasansale ong lakop a masan o ong Israel a kusoned o pung. 20 A sota kin kin wia due ong eu wei, i me re sota kin asa ki a pung. Aleluia!

148 KOMAIL kapinga leowa nanlang, kapinga i nan wasa ileile! 2 Komail sapwilim a tounlang, karos kapinga i, komail sapwilim a men en kadar karos, kapinga i! 3 Koma katipin o saunipong, kapinga i, o komail usu piripir karos, kapinga i! 4 Komail lang pokon, o pil komail pil akan pon ira pan lang, kapinga i! 5 Irail en kapinga mar en leowa, pwe a me kin pangok, ap miala. 6 Ap kotiki ong ir, ren mimeta kokolata, o kotiki ong ir kusoned eu, me re sota pan Kawela. 7 Toun sappa, kapinga leowa, walros o man akan karos, o pil en madau kan karos. 8 O kisiniat, o akel, o sno, o tokoi, o melimel, me kin kaloki sili a kusoned akan, 9 Komail nana o dol akan karos, tuka me wa mau o seder karos; 10 Man laualo o mand akan karos, man korop o manpir akan, 11 Komail nanmarki en sappa o wei kan karos, saupeidi o saunkadeik kan, 12 Manakap o peinekap, me ma o seri kan, 13 Irail karos en kapinga mar en leowa; pwe i eta mar, me lapalap, a manaman mi pon angin sappa o lang. 14 A kin sauasa os en sapwilim a kan. Sapwilim a lelapok kan en kapinga i, kadaudok en Israel, iei wei, me kin upa i. Aleluia!

149 KAULEKI kaul kap pot ong leowa; pokon saraui en kapinga i. 2 Israel en peren kida i, me kin wia irail da; seri en Sion en peren kida arail Nanmarki. 3 Ren kapinga mar a ni pwin en pokol; ren wia aip o arp. 4 Pwe leowa kin peren kida sapwilim a aramas akan; a kin kapwate kin me luet akan lingan. 5 Lelapok kan en pereperen o kapinga, o njisingis pon ki arail akan. 6 Au arail en kapinga Kot, o kodlas kong en mi nan pa arail. 7 Pwe ren depuk ong men liki kan, o kaloke wei kan, 8 Pwen salie kidi arail nanmarki kan sal, o me kasampwal re'rail ki sal mata, 9 Pwe ren kapwaiada kalokolok, me kileledi ong irail er mas o. Iduen wau en sapwilim a lelapok kan. Aleluia!

150 KAPINGA Kot nan sapwilim a tanpas saraui; kapinga i duen a manaman akan. 2 Kapinga i duen a wiawia kan; kapinga i ni a lingan lapalap! 3 Kapinga i ki trompete; kapinga i ki arp o laute! 4 Kapinga i ki aip o pwin en pokol; kapinga i ki sal en kasang o pilote. 5 Kapinga i ki simpel; kapinga i ki simpel kasele! 6 Karos, me kin memaur, en kapinga leowa! Aleluia!

NEW TESTAMENT

Iesus ap kotin masani: Sam (ai), Kom kotin maki ong irail, pwe irail sasa, me re wiawia.

Irail ari nene pasang sapwilim a likau kan o kadoropwa kida.

Lukas 23:34

Matäus

1 PUK en di kan, me Iesus Kristus, me sapwilim en Dawid, me sapwilim en Apraam, tapi sang ia. **2** Apraam me wiadar Isaak, a Isaak me wiadar lakop, a lakop me wiadar Iuda o ri a ol akan; **3** A Iuda me wiadar Pares i Sara ren Tamar; a Pares me wiadar Esrom, a Esrom me wiadar Aram; **4** A Aram me wiadar Aminadap, a Aminadap me wiadar Naason, a Naason me wiadar Salmon; **5** A Salmon me wiadar Poas ren Raap, a Poas me wiadar Oped ren Rud, a Oped me wiadar Iese: **6** A lese me wiadar nanmarki Dawid, a Dawid me wiadar Salomo ren li odi en Urias; **7** A Salomo me wiadar Reapeam, a Reapeam we wiadar Apia, a Apia me wiadar Asa; **8** A Asa me wiadar Isopat, a Isopat me wiadar Ioram, a Ioram me wiadar Usia; **9** A Usia me wiadar lotam, a lotam me wiadar Aas, a Aas me wiadar Ischia; **10** A Ischia me wiadar Manase, a Manase me wiadar Amon, a Amon me wiadar Iosia; **11** A Iosia me wiadar Iekonia o ri a ol akan ni ansau arail salilang Papilon. **12** Murin arail salidi nan Papilon Iekonia me wiadar Sealtiel, a Sealtiel me wiadar Serupapel; **13** A Serupapel me wiadar Apiuad, a Apiuad me wiadar Eliakim, a Eliakim me wiadar Asor; **14** A Asor me wiadar Sadok, a Sadok me wiadar Akim, a Akim me wiadar Eliud; **15** A Eliud me wiadar Eliaser, a Eliaser me wiadar Matan, a Matan me wiadar Iakop; **16** A Iakop me wiadar Iosep, me likondeki Maria, me kaipwiedi Iesus, me maraneki Kristus. **17** Di karos sang ren Apraam lei Dawid me eisokpaieu; a sang Dawid lei arail salidi nan Papilon di eisokpaieu; a sang arail salidi nan Papilon lei Kristus di eisokpaieu. **18** Nan iet duen Kristus a kotin ipwidier: Ni ansau me in a Maria kisin nin ong Iosep, a diarokadar, me a liseanequier Ngen saraui mon ara tu pena. **19** A a warok Iosep ol pung amen, ap sota men kanamenokala i, ap kupukupura, en rir muei sang i. **20** A ni a kotin madamadaue duen mepukat, kilang, tounlang en Kaun o pwara dong i ni a aliman masani: Iosep nain Dawid koe, der masak, en ale om warok Maria, pwe Ngen saraui me a lisean kidar. **21** A pan kaipwiedi seri ol amen, me koe pan ki ong mar a Iesus, pwe a pan dorela sapwilim a aramas akan sang nin dip arail. **22** Mepukat karos wiauier, pwen pwaida me lokido sang Kaun ren saukop o, me masani: **23** Kilang seripein makelekel o pan liseanda, ap kaipwiedi seri ol amen, irail ari pan ki ong mar a Imanuel; iet wewe: Kot me kotin ieiang kitail. **24** Iosep lao pirida sang a saimok, ap kapwaiadar, me tounlang en Kaun o kotin kakalik ong i o apapwali a likond. **25** A ap sota pweidi re a, lao a kaipwiedier sapwilim a meseni ol, ap kotiki ong mar a Iesus.

2 A IESUS lao ipwidier Petleem nan Iudää ni muein nanmarki Erodes, kilang ol lolekong kai ap pwarado sang ni mas en lang ko dong Ierusalem, kalelapok: **2** Ia Nanmarki en Sus akan, me apton ipwidier, kotikot ia? Pwe se kilanger a usu ni sap en mas en lang ap pwarado, pwen pongi i. **3** A nammarki Erodes lao rongadar mepukat, ap landar o toun Ierusalem karos, **4** Ap kupukon pena samero lapalap karos o sounkawewe en aramas akan kainoma re'trail, wasa Kristus pan ipwidii ia. **5** Irail ari potoan ong i: Nan Petleem en Iudää; pwe iduen a intingidi ren saukop o: **6** A koe Petleem, sap en Iuda, kaidin me tikistik nan

pung en saupeidi en Iuda kan; pwe Kaun amen pan tapi sang uk, me pan kaunda nai aramas en Israel akan. **7** Erodes ap kawai pena ol lolekong kan, kalelapok mau re'trail ansau o, me usu o pwarado. **8** I ari porone ir alang Petleem masani: Komail kowei raparapaki mau seri o; a komail lao diadar, en kaireki dong ia, pwe i en pil kola pongi i. **9** Irail lao ronger nanmarki o ap koieila. A kilang usu o, me irail kilanger nan sap en mas en lang, ti ong mo'rail, a lao udi ong wasa o, me seri pwelel kotikot ia. **10** Irail lao kilanger usu o, re ap peren kida kaulapia. **11** Irail lao pedelong ong nan im o, re ap masanier seri pwelel o in a Maria, re ap kaipokedi o pongi i, o kapwaredar arail kapwa kan, ap mairongki ong i kold, o men pomau, o mire. **12** Kot ap kotin pangoki ong irail ni arail auramen, en der purelang Erodes, re ap weidwei ni apot al purelang sap arail. **13** Irail lao samalar, kilang tounlang en Kaun amen ap pwara dong ren Iosep ni a aliman masani: Paurida, ale seri pwelel en o in a tangwei lang Äkiptien o kaukauson wasa o, I lao kaire kin uk, pwe Erodes pan rapaki seri pwelel o pwen kamatala. **14** I ari kipada, aleer seri pwelel o in a ni pong, kotilang Äkiptien; **15** O kaukauson ia, lao en Erodes a matala, pwen pwaida, me lokido sang Kaun o, ren saukop o me masani: Sang nan Äkiptien me I ekeredo nai ol o. **16** Erodes lao mangier, me a sarokidier ol lolekong kan, ap ongiom kidar kaulap o poronelan, kamela seri ol karos, me mi Petleem o nan sap salong karos, me saunpar riau o tikitik sang, duen ansau me a kalelapok mau ren me lolekong kan. **17** I dokan a pwaider me lokido ren saukop Ieremia me masani: **18** Ngil eu wiauier nan Rama, sangesang o maiei laud; Rael sangesangki na seri kan, a kang insenemaula, pwe irail soer mia. **19** A Erodes lao matalar, kilang tounlang en Kaun amen ap pwara dong ren Iosep nan Äkiptien ni a aliman, **20** Masani: Paurida ale seri pwelel en o in a, ko wong nan sap en Israel, pwe irail melar, me rapaki, pwen kamela seri pwelel o. **21** I ari kipadar, ale seri pwelel o in a, pure dong sap en Israel. **22** A lao mangi, me Arkelaus kaunda Iudää wilandi sam a Erodes, ap lan kotilang wasa o. Kot ap kotin pangoki ong i ni a aliman, ap kotilang sap en Kalilää kai. **23** O kotido kotikot nan kanim eu me adaneki Nasaret, pwen pwaida, me lokido ren saukop akan: A pan maraneki men Nasaret.

3 A NI ran pukat loanes saunpatais pwarado, padapadak nan sap en Iudää, **2** Masani: Komail kalula, pwe wein nanlang korendor. **3** Pwe iei i, me saukop Iesaiä katitiki, masani: Ngil en saunkair amen nan sap tan: Komail kaonopada al en Kaun o, kainenela al a! **4** A i loanes me a likau wun en kamel o a pirapireki kil in man, a sak a mansiek or oni en nan wel. **5** Toun Ierusalem, o toun Iudää, o toun sap akan liman lordan ap koieila re a; **6** O irail paptaisela re a nan lordan, ni ar weokada dip arail akan. **7** A lao masanier Parisär o Sadusar me toto ko dong a paptais, ap masani ong irail: Dakot wan oter komail! Is me padaki ong komailer, en piti sang ni kamekam me kokodo? **8** Ari, komail kapwareda wan kalula mau! **9** A komail depa lamelame, me komail pan indang pein komail: Nan Apraam sam atail. Pwe i indai ong komail, me Kot kotin kak ong wiaki ong Apraam na seri kai takai pukat. **10** Sile o mier ni tapin tuka kan; a tuka karos me so wa mau, pan paledi o lokidokila nani iai. **11**

Melel, i paptais kin komail pil ong kalula, a me kotido muri, nan me laude sang ia, ngai sowar ong, en wa sapwilim a sut; i me pan paptais kin komail Ngen saraui o kisiniai. **12** Sapwilim a tanir mi ni lim a; a pan kotin koko melel sapwilim a pera, ap nekid pena sapwilim a wan korn nan im en nak, a dip akan a pan kotin karong kila kisiniai soutuk. **13** Iesus ap kotido sang Kalilää, koti dong lordan ren loanes, pwen paptaisela re a. **14** A loanes kotin kang, ap potoan ong: Mak eta i en paptaisela re ir, a idauen ir me kotido re i? **15** A Iesus kotin sapeng masani ong i: Wiada mas, pwe me kon ong kita, en kapwuiada pung kan karos; a ap duki ong i. **16** Iesus lao paptaiselas, ap kotin madangada sang nan pil o. A kilang, nanlang ap ritidang i, a iari kotin masani Ngen en Kot kotidido ni mom en muroi men a kaipokedi po a. **17** O kilang, ngil eu sang nanlang masani: let nai ol kompok, me I kin polaule kida!

4 IESUS ap kotin kakaluadala ren Ngen nan sap tan, pwen songesong ren tewil. **2** A lao kotin kaisesolar ran pangaul o pon pangaul ap men sak. **3** Men kasongesong ap pwara dong i indada: Ma komui Sapwilim en Kot, en masani, takai pukat en wiala prot. **4** A kotin sapeng masani: A intingidier: Kaidin prot eta, me aramas kin memaureki, pwe masan akan karos, me kin pwili sang nin silang in Kot. **5** Tewil ap kalualang i nan kanim saraui o kauada i pon kongkong en kaudok, **6** Indang i: Ma komui Sapwilim en Kot, kasedi pein komui, pwe a intingidier: A pan kasilaki sapwilim a tounlang kan komui, o irail pan wa komui ni lim ar akan, pwe aluwilu omui ede dipikelekel ni takai eu. **7** Iesus kotin masani ong i: A pil intingidier: Koe der kasongesong Kot om Kaun. **8** Tewil ap pil kaluadalong i pon nana ileile kaualapia eu o kasale ong i wein sappa karos o a lingan, **9** Indang i: Mepukat karos i pan ki ong komui, ma komui men poridi o pongi ong ia. **10** Iesus ap kotin masani ong i: Ko sang ia Satan, pwe a intingidier: Koe en pongi ong Kot om Kaun, i eta koe en papa. **11** Tewil ap muei sang i, a kilang, tounlang kan ap pwarado papa ong i. **12** A lao mangier, me loanes salidier, ap kotilang Kalilää, **13** O a kotin muei sang Nasaret, kotido kaukausonla Kapernaum, me mi ni kailan sed impan sap Sepulon o Naptalim; **14** Pwen pwaida, me lokido ren saukop lesaia me masani: **15** Sap Sepulon o sap Naptalim, me sal ong sed, palilan lordan, o Kalilää en men liki kan, **16** Aramas akan, me momod nan rotorot, kilanger marain lapalap eu, o irail me momod nan sap en mot en mela, marain eu dakar irail adar. **17** I dokan Iesus kotin tapiadar padapadak o mamasani: Kalula, pwe wein nanlang korendor. **18** A lao kotikot sili pon oror en lein Kalilää, ap masanier pirien eu, Simon, me adaneki Petrus, o ri a Andreas, me kadukaduedi ara uk nan sed, pwe ira me caused. **19** A ap kotin masani ong ira: Idauen ia do, I pan wia kin koma caused en aramas! **20** Ira madang muei sang uk akan o idauenla i. **21** A ni a kotila sang wasa o, ap pil masani eu pirien, Iakopus, nain Sepedäus o ri a loanes, me mi nin sop ren sam ara Sepedäus, wonewone ara uk akan. I ari kotin molipe ira do. **22** Ira madang muei sang sop o sam ara ap idauenla i. **23** Iesus ari kotin kakan sili nan Kalilää kaukawewe nan arail sinakoke kan o padapadak rongamau en wei, o kotin kakelada song en somau o luet akan karos nan pung en aramas akan. **24**

I ari indant sili nan Sirien pon. O irail wa dong i me somau kan karos, me aneki song en somau o wairok kai, o me tewil ti poa kan, o me pwepwe kan, o me rerer akan, i ari kotin kakela ir ada. **25** Pokon kalaimun me idauenla i sang Kalilää o Dekapolis, o Ierusalem, o ludää, o sang pililan lordan.

5 A LAO masani pokon o, ap kotida pong dol eu; a lao kaipokedi, sapwilim a tounpadak kan ap kai dong i. **2** I ari kotin dauasa pasang silang i kawewe ong irail masani: **3** Meid pai, me samama ni ngen ir, pwe nairail wein nanlang. **4** Meid pai, me mauk, pwe re pan kamaitala. **5** Meid pai, me opampap, pwe re pan sosoki sappa. **6** Meid pai, me kin men manga o men nim me pung, pwe re pan medila. **7** Meid pai, me kadek, pwe re pan diar kadek. **8** Meid pai, me nan mongjiong arail makelekel, pwe re pan ariri Kot. **9** Meid pai, me kin tom pena, pwe re pan adaneki seri en Kot. **10** Meid pai, me kamekameki pung, pwe nairail wein nanlang. **11** Komail meid pai, ma irail lalaue o paki komail o palian komail ni arail lokaia sued o likam pweki ngai. **12** Komail insenemau o perenda kaualap; pweki katinge pamail me lapalap nanlang. Pwe iduen irail paki saukop oko, me mo'mail. **13** Sol pan sappa komail. A ma sol sara sang, da me a pan soleki? Nan a pan me mal kot, men lokidokila, o aramas en tiak pasang. **14** Marain pan sappa komail, Kanim eu, me mi pon dol eu, sota kak rirla. **15** Aramas pil sota kin isikeda lamp eu, ap ki ong pan kasak, pwe pon deu a, o a kin kamaraini toun im karos. **16** Iduen omair marain en sansal mon aramas, pwe irail en udial omair wiawia man kan, ap kapikapinga Sam omair, me kotiluit nanlang. **17** Eder kikiong me I kodon, tiakedi kapung de saukop akan. I sota kodon tiakedi, a pwen kapwaiada. **18** Pwe melel, I indai ong komail, lao lang o sappa pan poula, sota iota eu de kisin muai en kapung eu pan lokidokila, lao karos pan pwaida. **19** Ari, meamen me tiakedi eu kisin kusoned tikikit pukat, ap pil padaki ong aramas, ren tiakedi, nan a pan tikikit nan wein nanlang. A meamen, me oke o padaki ong aramas, ren oke, i me pan lapalap nan wein nanlang. **20** Pwe I indai ong komail, ma omair pung so man sang pung en saunkawewe o Parisär, akan, komail sota pan kak pedelon ong nan wein nanlang. **21** Komail rongadar, me a loki, ong men kaua: Koe der kamela aramas! A me pan kamela aramas, pan pangalang kadeik o. **22** A I indai ong komail, meamen makarada mal pan ri a ol, pan pangalang kadeik. A me pan indang ri a ol: Raka, pan pangalang kapung. A me pan inda: Koe me pweipwei, pan lokidokila nan le en pweleko. (**Geenna g1067**) **23** Ari, ma koe wa dong pei saraui om mairong, ap tamanda wasa o, me ri om ol insensed pa om. **24** Pwilikidi mas om mairong impan pei saraui, ap kola kadeke ri om ol, ap kodo kapwaiada om mairong. **25** Madang materoki ong me palian ong uk ni om iang i pon al o, pwe me palian ong uk ender pangalang uk ren saunkapung, a saunkapung pangalang uk ren papa o, o koe pan lokidokila nan imateng. **26** Melel I indai ong uk, koe sota pan ko sang wasa o, koe lao kapungala lua karos. **27** Komail rongadar, me a lokido: Koe der kamal! **28** A I indai ong komail, meamen ngingar li amen, pwen norok, nan a kamal ong i nan mongjiong i. **29** O ma pali maun en mas om kamakar uk, waikada sang o kase sang uk, pwe a mau ong uk, kisan war om en ola, sang war om pon en lokidokila nan pweleko. (**Geenna g1067**) **30** O ma pali maun en

pa om kamakar uk, waika sang o kase sang uk, pwe a mau ong uk, kisan war om en ola, sang war om pon en lokidokila nan pweleko. (Geenna g1067) 31 A pil lokido: Meamen me pan kasela a paud, i en ki ong i kisin likau en kamueit. 32 A l indai ong komail, meamen me pan kasela a paud, me so nenen nan a kin kamal eki i; a meamen, me paudeki me lokido kilar, nan i me kamal. 33 Komail pil rongadar, me a loki ong men kaua: Koe der kaula likam; a koe kapwaiada om kaula ong Kaun o! 34 I indai ong komail, der man kaula! Der kaukila nanlang, pwe mol en Kot; 35 Pil der sappa, pwe utipa; pil der jerusalem, pweki kanim en Nanmarki lapalap. 36 Koe pil der kaukila mong om, pwe koe sota kak ong wiada pit en monga eu, en puetepuet de tontol. 37 Omail kasokasoi pena en: Ei ei; so, so; pwe me dauli mepukat, kin tapi sang ni me sued. 38 Komail rongadar, me a lokido: Por en mas en depukki por en mas; o ngi pot en depukki ngi pot. 39 A l indai ong komail, komail der palian me sued. A meamen pikir uk ni pali maun en likin sap om, pil ki ong i pali teio. 40 O meamen, me men wa uk ala ni kapung, pwen adia sang om sakit, en pil ki ong i om likau pup. 41 O ma meamen ngidingid kin uk, en iang i mail eu, koe en iang mail riau. 42 Kisakisai ong me kin ngidingid re om, o koe der saupei sang me poekipoeki re om! 43 Komail rongadar, me a lokidor: Koe en pok ong men imp om ap kailongki om imwintiti! 44 A l indai ong komail, pok ong omail imwintiti kan. o kapakap kin irail, me paki komail; 45 Pwe komail en sapwilim en Sam omail, me kotikot nanlang. Pwe a kin kapwareda sapwilim a katipin pon me sued o me mau kan, o kotin kamoredi katau pon me pung o me sapung kan. 46 Pwe ma komail pok ong, me kin pok ong komail, da me pan kating pa'mail? Saunopwei sota kin wia due met? 47 O ma komail ranamau ong ri omail akan, da me komail sikiki sang me tei kan? Men liki kan sota kin wia due met? 48 Komail ari en unsokela dueta Sam omail, me kotikot nanlang, a unsok.

6 KOMAIL kalaka, pwe komail der kisakis sansal mon aramas, pwe ren udial; pwe ede sota pwain omail ren Sam omail, me kotikot nanlang. 2 Ari, koe lao kisakis, ede peuk saui mo om, duen me malaun akan kin wia nan sinako ke kan o nani al akan, pwe ren indand ren aramas. Melel l indai ong komail, re aleer arail pwain. 3 A koe lao kisakis, der kasale ong pali maing om, me pali maun om kin wiada. 4 Pwe om kisakis en rir; a Sam om, me kin masani wasa rir, pan kotin katingi uk. 5 Koe lao wia kapakap, koe der ras ong me malaun akan, pwe re men kapakap nan sinako ke kan, o nani al akan, pwe ren sansal mon aramas. Melel l indai ong komail, re aleer arail pwain. 6 A koe lao wia kapakap, ko ong nan om pera, a koe lao ritingidier wanim o, ap kapakap ong Sam om, me kotikot wasa rir, a Sam om, me kin masani wasa rir, pan kotin katingi uk. 7 Komail lao kapakap, komail depa purepur ong lokaia mal, duen men liki kan, pwe re kiki ong, me re pan pwaikeida ar lokaia toto. 8 Komail ari ender dueta irail, pwe Sam omail kotin mangi meakan, me mau ong komail, mon omail poeki re a. 9 A iet duen omail pan wia kapakap: Sam at, me kotikot nanlang. Mar omui en saraui. 10 Wei omui en pwaida. Kupur omui en wiaui sappa dueta nanlang. 11 Kotikido ran wet at tungol kaukaule. 12 Lapwa sang kit dip at, dueta kit me kin lapwada koros, me wia dipi ong kit. 13 Eder kaluang kit ren me katikatiamau kan, a nekid kit sang ni

me sued akan, 14 Pwe ma komail pan makeki ong aramas dip ar akan, Sam omail nanlang pan pil makeki ong komail. 15 A ma komail sota pan makeki ong aramas dip ar akan, nan Sam omail sota pil pan makeki ong komail dip omail akan. 16 Komail lao kaisesol, eder mas en sang duen me malaun akan, pwe re kin kawukila mas arail, pwe aramas en kilang arail kaisesol. Melel l indai ong komail, re aleer arial pwain. 17 A koe lao kaisesol, usor mong om o opinok. 18 Pwe koe dor kasale ong aramas om kaisesol, a ong Sam om, mi kotikot wasa rir, a Sam om, me kin masani nan wasa rir, pan kotin katingi uk. 19 Komail der ki pena omail pai kan nin sappa, wasa man en mot o mir pan kawela ia, o men pirap kin weirada o pirapala. 20 A komail ki pena omail pai kan nanlang, wasa man en mot de mir sota pan kawela, o men pirap sota kin weirada de pirapala. 21 Pwe wasa om pai mia ia, iei wasa mongiong om kin pil mia ia. 22 Por en mas iei marain en pali war. Ari, ma mas om makelekel, war om karos pan dir eng marain; 23 A ma mas om me sued, war om karos pan dir en rotorot. A ma marain, me mi lol om, pan rotorot, daduen wan rotorot! 24 Sota amen me pan kak papa saumas riamen, pwe a pan kailongki amen, ap pok ong me teio, de a pan kasampwaleki amen, ap mamaaleki me teio. Komail sota pan kak papa Kot o mamon. 25 I me l indaiki ong komail: Eder ngongongki ong maur omail, me komail pan kang o me komail pan nim, pil sota ong war omail, me komail pan likau kida. Pwe maur so kasampwal sang kisin manga, o pali war sang likau? 26 Kalelapok ong manpir pan lang: re sote, kin kamoredi, re soin kin dolung, re sota kin nak pena; ari so, Sam omail nanlang kotin kamakamanga irail; a ia duen, komail so kasampwal sang irail? 27 A is nan pung omail, ni a ngongki, me pan kak use pasang pein i ki tipong en pa eu? 28 O menda komail ngongki likau? Kalelapok ong kiop akan, me mi nan sap, duen ar kakairida. Re sota kin dodok o sota monkol pena. 29 A l indai ong komail: Nan Salomo ni a lingan karos sota a likau dueta apot irail. 30 Ari, ma iduen Kot kin kapwataki dip, me mi nan sap, me kin mi ran wet, a lakap pan lokidokila nan kisiniai, dadue a sota pan kin kalikauwi komail da, me poson tikitik? 31 I me komail der ngongongki moinda: Da me se pan kang? De da me se pan nim? De da me se pan likau kida? 32 Pwe mepukat men liki kan kin raparapaki; pwe Sam omail nanlang kin mangi, me mepukat karos mau ong komail. 33 Rapaki mas wein Kot o a pung, a mepukat karos pan pouselang komail. 34 Eder ngongki ong lakap; pwe lakap pan ngongki ong pein i; a itar ong ran eu pein a sued.

7 DER kadeikada, pwe komail der pakadeikada. 2 Pwe duen kadeik, me komail kadeikekida aramas, iduen komail pan pakadeikada, o duen men song, me komail kin songki, iduen a pil pan song ong komail, 3 A menda koe kilikilang diper ni mas en ri om ol, a sota kan ataut o ni mas om? 4 De iaduen koe pan indang ri om ol: Aui mas, i pan ki sang diper ni mas om. A kilang, ataut apot mi ni pein mas om? 5 Malaun amen koe, ki sang mas ataut ni mas om, koe ap pan kak kilang, duen om pan kak ki sang diper ni mas en ri om ol, 6 Komail der ki ong kidi me saraui kot! O omail pai kan der kasedi ong mon pwik kan, pwe ren de tiak pasang, ap saupeido ngalis komail pasang. 7 Poeki,

a komail pan tungole; rapaki, a komail pan diarada; letelet, a a pan ritida mo omail. **8** Pwe karos, me poekipoeki, kin tungole; o me kin raparapaki, kin diarada; o me kin letelet, nan a pan ritida mo a. **9** De is aramas nan pung omail, ma na putak pan poeki kisin prot, pan ki ong i takai eu? **10** De ma a poeki mam amen, pan ki ong i serpent amen? **11** Ari, ma komail me song sued, ap asa, ki ong noumail seri kan kisakis mau, melel kaualap Sam omail, me kotikot nanlang, pan kotiki ong, me poeki re a me mau kan. **12** Ari meakaros, me komail men, aramas en wiai ong komail, i me komail en wiai ong irail, pwe iei kapung o saukop akan, **13** Pedelong ong nan wanim tätik! Pwe wanim me walek o al me täláp, me kodilang mela, o irail me toto, me kin pedelong ong wasa o. **14** A wanim me watikitik, o al me tätik, me ko ong maur o irail me malaulau, me kin diarada. **15** Komail kalaka saukop likam akan, me kin pwara dong komail ni likau en sip, a lole irail song en kidi komad. **16** Komail pan asa kin irail ni arail wa. Pwe da, aramas pan kak dolung sang wain ni karer, de pik sang ni tuka kamadak? **17** Nan iduen tuka mau karos kin wa mau, a tuka sued kin wa sued. **18** Tuka mau sota kak wa sued, o tuka sued sota kak wa mau. **19** Ari tuka karos, me so wa mau pan paledi o lokidokila nuni iai. **20** Ari, komail pan asa kin irail ni arail wa. **21** Kaidin karos, me kin kasokasoi ong ia: Maing, Maing, pan pedelong ong nan wein nanlang, a me kin wiawia kupur en Sam ai, me kotikot nanlang. **22** Me toto pan kasoi ong ia ni ran o: Maing, Maing, kit so kokopadar ni mar omui, o ni mar omui kausaki tewil akan, o ni mar omui wia kidar manaman toto? **23** I ap pan indai ong irail: I sota mail asa komail, kowei sang ia, komail me kin wiada me sued. **24** A meumen rongada ai padak pukut ap peiki ong, I pan karasai ong i ol lolokong amen, me kauada im a pon paip, **25** Katau lao moredi, o lakape pwilipwiledo, o ang me iripoki dong im o, a sota rongki pasang, pweki a kakauda pon paip. **26** O meamen rongada ai padak pukat, ap sota kapwaiada, nan a pan rasong ol pweipwei men, me kauada im a pon pik en oror. **27** Katau lao moredi o lapake pwilipwiliido, o ang ma irepoki dong im o, a rongki pasang; o a rongk laud melel, **28** Kadekadeo Jesus lao kaimwisokela masan pukat, pokon o ap puriamuiki kaualap sapwilim a padak o. **29** Pwe a kotin kawewe ong irail ni manaman, a sota dueta arail saunkawewe kan.

8 A LAO kotido sang nin dol o, pokon kalaimun idauento i. **2** A kilang, ol tuketuk amen ap kodo pongi i indada: Maing, ma re kotin kupura, re pan kak ong kamakele ia da. **3** I ari kotin kapawai lim a, sair i, masani: I men, koe en makelekel; ari, a tuketuk ap madang modi sang. **4** Jesus ap kotin masani ong i: Kalaka, koe de kaireki amen; a kola kasale ong samero pein uk, o kida mairong eu, me Moses masani, pwen kadeke ong irail. **5** A lao kotilong ong nan Kapernaum, senturion amen apedong i poeki re a. **6** Indada: Maing, ai ladu wonon nan deu a somau kokon madak ap wairok kaualap. **7** Jesus ap kotin masani ong i: I pan kola kakelailada i. **8** Senturion sapeng potoan ong: Maing, i sowar ren kotilong ong nan im ai; a ren masani eta, ai ladu up pan kelailada, **9** Pwe aramas amen ngai, me mi pan mana en kaun akan, ap kaunda saunpei kai. A ma i pan indang amen: Kowei, a pan kola, o ong amen: Kodo, a pan kodo, o ong ai

ladu: Wiada met, a pan wiada. **10** Jesus lao mangi mepukat, ap kotin puriamuiki, masani ong irail me idauento: Melel I indai ong komail, song en poson wet I so diaradar, sota nan Israel. **11** A I indai ong komail, me toto pan kodo sang mas en lang, o kapin lang, iang Apraam, o Isaak, o lakop ni tepel nan wein nanlang. **12** A me pweledan wei pan lokidokila nan rotorot liki, iei wasan maei o teterok. **13** Jesus ap kotin masani ong Senturion o: U kowei, a pan wiaui ong uk duen om poson. A ladu o ap kelailadar ni auer ota. **14** Jesus lao kotilong ong nan im en Petrus, ap masani, me saulap a wonon somau karakar. **15** I ari kotin sair pa a, a karakar ap ko sang. I ari pauridar papa i. **16** A lao sautik penaer re wa dong i me toto, me tewil oko ti poa. I ari kotin kauseki sang ngen akan a masan o kakelada me somau kang karos. **17** Pwen pwaida, me lokido ren saukop lesaia, me masani: A kotin ale ong pein i atail luet akan, o wa atail somau kan. **18** Jesus lao kotin masani aramas toto pokon dong i, ap kotin masani, ren kotela palio palilan sed o. **19** Saunkawewe men ap pwara do potoan ong i: Saunpadak i pan idedauen ir wasa karos re pan kotila ia. **20** Jesus kotin masani ong i: Poks akan por arail mia, o manpir en pan lang pas arail mia, a Nain aramas sota wasan kaulawei mong a. **21** O amen sang nan pung en sapwilim a tounpadak kan potoan ong i: Maing re kotin mueid ong ia en kola mas sarepedi ai papa. **22** A Jesus kotin masani ong i: Idauen ia do! Me melar akan en sarepedi pein ar melar akan. **23** A lao kotida pon sop o, sapwilim a tounpadak kan idauenia i. **24** A kilang, ap ongongidár nan sed, iluk kan ari kadupaledi sop o, a ikin saimokelar. **25** Sapwilim a tounpadak kan ap kai dong i, kaupada i, potoan ong: Maing, re kotin dore kit ala, kit pan mela! **26** A ap kotin masani ong irail: Komail me poson titikit, da me komail masak ki? I ari kotin kipadar masani ong ang o sed, ap molelar kaualap. **27** Aramas akan puriamuiki indada: Daduen men et, me ang o sed kin peiki ong? **28** A lao kotin lei ong palio nan sap en men Kerkasin, ol riamen, me tewil oko ti poa, ap tu ong i; ira kodado sang nan sousou kai, me makar kaualap, o sota me kak weid wasa o. **29** A kilang, ira weriwer indada: Jesus Sapwilim en Kot, da me kit en wia re omui? Kom kotido kame kit mon ansau o leler? **30** A pwin pwik kalaimun mi kaila wei mangamanga sili. **31** Tewil oko ap poeki re a indada: Ma kom pan kause kit ala, ap mueid ong kit, en tilong nan pwin pwik o. **32** I ari kotin masani ong irail: U ko ong! Irail keredi sang, rap tilong nan pwin pwik o. A kilang, pwin pwik o tangdaui, tangedi ong wasa ukedi nan sed, irail ari mopedar nan pil o. **33** Silepa kan ap tangdaui tanglong ong kanim o kakaireki meakaros, duen me wiaui ong me tewil ti poa ko. **34** A kilang, toun kanim koiei sang pokon dong Jesus. Irail lao kilanger i, rap poeki, a en kotila sang sap arail.

9 I ARI kotida pon sop o, kotela pur ong sapwilim a kanim. **2** A kilang, re wa dong i me somau kokon madak, me wonon pon pet. Jesus lao kotin masani ar poson, ap masani ong me somau kokon madak: Nai, kaporopor mau, dip om akan me lapwadar. **3** A kilang, saunkawewe kai mongemongeloleki: Lap o kin lalaue. **4** A Jesus lao mangi arail lamelam, ap kotin, masani: Menda komail lamelam sued nan mongiong omai? **5** Pwe ia me mongai ren inda: Dip om akan lapwadar! De inda: Uda aluwei? **6** A pwe

komail en asa, me Nain aramas me manaman ong lapwada dip nin sappa iei me a kotin masanieki ong me somau kokon madak: Uda, ale ki om ko ong deu om! 7 I ari udar, koieilar deu a. 8 Pokon lao kilanger mepukat, rap malamalauak kila kapinga Kot, me kotiki ong aramas manaman due met. 9 Jesus lao kotelei sang wasa o, ap masani aramas amen, me ad a Matäus, me momod nan deun nöpwei, ap kotin masani ong i: Idauen ia do! I ari uda idauenla i. 10 Kadekadeo a lao kaipokedi konot nan im o, kilang saunopwei o me dipan me toto iang Jesus o sapwilim a tounpadak kan konokonot. 11 Parisär akan lao kilanger met, ap indang sapwilim a tounpadak kan: Da me omail Saunpadak iangki saunopwei o me dipan akan konokonot? 12 Jesus lao mangi mepukat, ap kotin masani: Me kelail akan sota mau ong saunwini, pwe me somau eta. 13 A komail kola, padakki wewen kasoi pot et: I kin polauleki kadek a kaidin mairong isis. I kodon eker dong kalula me dipan akan, a kaidin me pung kan. 14 En loanes a tounpadak kan ap pwara dong re a potoan ong: Da me kit o Parisä akan kin kaisesol pan pak toto, a sapwilim omui tounpadak kang sota kin kaisesol? 15 Jesus ap kotin masani ong irail: Da, toun kamadip en kapapaud pan kak kamauk ni ansau ol kamot mi re'rail? A kadekadeo eu ran ol kamod pan peukawei sang irail, re ap pan kaisesol. 16 Sota amen me kin deipinaki likau kap likau maring, pwe me depin a pan teirok sang likau o, a por o pan laudela. 17 Pil sota amen me kin kodie ong wain kap nan ed maring, a ma ei ed akan pan ola, a wain pan wudokela, o ed akan pan ola. A re kin kodie ong wain kap nan ed kap, ira karos ap nekinke mau. 18 Ni a kotin masani ong irail mepukat, kilang saupeidi amen ap pedelong, poridi ong i potoan ong: Nai seripein apton melar, a ren kotido, pwil po a lim ar, a ap pan maureda. 19 Jesus ari kotida idauenla i, o sapwilim a tounpadak kan pil iang. 20 A kilang, li amen, me nta pwilipwil par ngaulriau, a kai ong pon palikia o sair imwin sapwilim a likau. 21 Pwe a lamelame: Ma i doke sapwilim a likau, i pan kelailada. 22 A Jesus kotin saupeila; a lao masani i, ap kotin masani: Seripein kaporopor mau, om poson me kakelail uk ada. A li o kelailadar ni auer ota. 23 A Jesus lao kotilong ong nan im en saupeidi o, ap masani saunkasang o moromorong en aramas akan. 24 Ap kotin masani: Kowei sang, pwe seripein en sota melar, pwe a mamair. Irail ap kaurureki i. 25 Aramas akan lao kokok sang, i ap kotilong ong, ale pa a, seripein ap paurida. 26 Mepukat ap lolok sili nan sap karos. 27 Jesus lao kotila sang wasa o, ol maskun riamen idauenla i, weriwer indada: Kupurakit, Komui sapwilim en Dawid! 28 A lao kotilong ong nan im o, me maskun ko ap ko dong i. Jesus ari masani ong ira: Koma kamelele, me i kak ong wiada met? Ira potoan ong: Ei Maing. 29 I ap kotin sair mas ara masani: Duen oma poson a pan wiaui ong koma. 30 Mas ara ari pad pasang. Jesus ap kotin kalik ira di masani: Kalaka, pwe meamen de asa! 31 A ira koieilar katiti sili ni sap karos. 32 Ira lao koieilar, kilang, irail ap wa dong i aramas amen, me lotong o tewil ti poa. 33 Tewil lao pakausa sang, me lotong o ap lokaia; pokon o ap malamalauak kila indada: Nan dueta met a saikenta wiauier nan Israel. 34 A Parisär indada: Nan saumas en tewil akan me a kausaki sang tewil akan. 35 Jesus ap kotin kakan sili nan kanim laud o me titikit kan kawewe nan ar sinakoke kan o padapadaki rongamau

en wei, o kotin kakelada song en somau o luet akan karos.

36 A lao masani pokon o, ap kotin kupuro kin irail, pwe irail soangiangular o dupokalar dueta sip akan, me sota sile paraill. 37 I ap kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: Nan melel rak me kalaimun, a men dodok me malaulau. 38 Komail ari poeki ren Kaun en rak, en kadarala toun dodok kan nan a rak.

10 A LAO kotin molipe penaer sapwilim a tounpadak ekriamen

ap kotiki ong irail manaman, en poedi ngen saut akan, pwen kaus ir wei o kamaualia song en somau o luet karos. 2 A iet mar en wanporon ekriamen: Men mas Simon, me maraneki Petrus, o ri a Andreas, o lakopus nain Sepedäus, o ri a loanes; 3 Pilipus o Partolomäus, Tomas o Matäus saunopwei men, lakopus nain Alpäus, Lepäus, me pil adaneki Tadäus; 4 Simon men Kana o Judas Iskariot men pangala i. 5 Ekriamen pukat, me Jesus kotin poronela, kotiki ong irail kusoned eu masani: Komail der weweid nani al en men liki kan o der pedelong ong nan kanim en Samaria. 6 A kola ren sip akan en saun Israel, me salongalar. 7 A ni omail kokola komail padapadak indada: Wein nan lang korendor. 8 Kakeada me somau kan, o kamaureda, me melar akan, kamakelekeleda, me tutekut kan, o kause wei tewil akan; a duen komail aleer ni tiak en kisakis, iduen komail pan kisakis weita. 9 Komail der wewa kold, de silper, de mata nan omail ed akan. 10 Pil der ed en sailok, de sakit riau, de sut, de sokon, pwe toundodok me war ong kan a kisin manga. 11 A ma komail pan pedelong ong nan kanim laud de titikit eu, raprapaki, ma meamen mi lole, me war ong; ari, komail pan mondi re a, lao komail pan ko wei sang. 12 A ma komail pan pedelong ong nan im o, komail pan ranamau ong tou a kan. 13 O ma re war ong, omail popol pan ko ong irail; a ma re sowar, omail popol pan pure dong komail. 14 A wasa kis meamen sota pan kasamo komail, de sota men rong omail padak, komail ari pedoi sang nan im o de kanim, ap sepede sang pwel ni nä omail. 15 Melel I indai ong komail, nan a pan mongai ong sap en Sodom o Komora ni ran en kadeik o sang kanim o. 16 Kilang I kadar komail la duete sip akan nan pung en kidi en wel; komail ari lolekong dueta serpent, a tiak mau dueta muroi. 17 Perki aramas, pwe re pan pangalang komail kapung kan, o re pan kame komail nan ar sinakoke kan. 18 O Komail pan wisike wong kaun o nanmarki kai pweki ngai, pwen kadede ong irail, o ong men liki kan. 19 Irail lao pangala komail, ede madamadaua duen tiak en omail pan lokaia; pwe a pan ko ong komail, ni auer o me komail pan inda. 20 Pwe kaidin komail, me lokaia, a Ngen en Sam omail, me pan kalokaia komail. 21 A pirien eu, amen pan pangala amen, pwen kamela, a sam na seri, a seri ko pan u ong ar papa o nono, o sausa, pwe ira en kamela. 22 O komail pan tantat ren aramas karos pweki ad ai; a me pan dadaurata, lei imwi i me pan dorola. 23 A ma re pan kame komail nan eu kanim, komail ari tangala nan eu. Pwe melel I indai ong komail, komail sota pan kanikiala kanim en Israel karos, Nain aramas lao pwarador. 24 Tounpadak sota kin laude sang a saunpadak, de ladu laude sang a monsap. 25 A itar ong tounpadak, en paroki ong a saunpadak o ladu dueta a monsap. Ma re kaadaneki kaun en im o Peelsepup, nan melel kaualap, re pil pan wiai ong toun im akan dueta. 26 Komail ari der masak

irail, pwe sota me rir kot, me so pan sansaleda, o me okiok, me so pan kadiarokad. 27 Me I indai ong komail nan rotorot, i me komail katiti nan marain; o me pan ko ong nan salong omail, i me komail pan kalok sili pon im akan. 28 Komail der masak irail, me kin kemela pali war, ap sota kak ong kamela pali ngen. A komail masak melel i, me kak ong kasopokela pali war o ngen nan pweleko. (**Geenna g1067**) 29 Siok riamen sota kin netila ni denar eu? Ari so, sota amen ira pan pupedi nan pwel, ma sota pwilisang ren Sam omail. 30 Ari pit en mong' omail karos me wadawad penaer. 31 Komail ari der masak, pwe komail me mau sang siok toto. 32 Meamen pan ponasa ia mon aramas, nan i me I pan ponasa ren Sam ai, me kotikot, nanlang. 33 A meamen ponsasa ia mon aramas, nan i me I pil pan ponsasa ren Sam ai, me kotikot nanlang. 34 Eder kiki ong, me I kodon kamuei maula sappa; kaidin muei mau, me I kokido, a kodlas pot. 35 Pwe I kodon kaliak toror pasang aramas ong sam a, o seripein ong in a, a li o ong en a pau'd a nono. 36 O pein toun im en aramas amen pan a imwintiti. 37 Me pok ong sam de in a lapa sang a pok ong ia, nan a sowar ia. O me pok ong na putak de seripein lapa sang a pok ong ia, nan a sowar ia. 38 A me so ale a lopu o idauen ia do, nan a sowar ia. 39 Me pan diar maur, i me pan katia sang, a me kasela maur a pweki ngai, i me pan diarada. 40 Meamen kasamo komail, kin kasamo ia, a me kin kasamo ia, nan a kin kasamo i, me kadar ia do. 41 Meamen kasamo saukop amen ni mar en saukop, pan ale pwain en saukop amen. Me kasamo pung amen ni mar en me pung amen pan ale pwain en me pung amen. 42 O meamen pan ki ong dal en pil lamelamur eu, pwe amen tikitik pukat en nim, ni mar en tounpadak amen, melel I indai ong komail, a sota pan katia sang pwain a.

11 KADEKADEO Iesus lao kaimwisokela a masan ong sapwilim a tounpadak ekriamen, ap kotila sang wasa o, pwen kaukawewe o padapadak nan ar kanim akan. 2 A loaneis lao ronger nan imateng wiawan Kristus, ap poronela a tounpadak kai. 3 Kalelapok re a: Ir me pan kotido, de sen auiaui amen? 4 Iesus kotin sapeng masani ong irail: Komail kowei kaireki loanes, me komail rong o kilang: 5 Me maskun akan kin kilang wasa, o me dangidang kan kin alu, o me tuketuk kan kin makeladar, o me salongepon kan kin rong wasa, o me melar akan kin maureda, o rongamau kin loloki ong me samama kan. 6 O meid pai, me sota pan makar kin ia. 7 Mepukat lao kokola, Iesus ap kotin tapiadar mamasani ong pokon o duen loanes: Da me komail koieila en kilang nan sap tan? Alek pot, me kin duedüälokki ang? 8 De da me komail koieila en kilang? Aramas amen nan likau muterok? Kilang, me kin likau kida likau muterok, kin mi nan im en nanmarki kan. 9 De da me komail koieila en kilang? Saukop amen? Ei I indai ong komail a laude sang saukop amen. 10 Pwe iei i, me intingidier: Kilang I kadarala mo'mui ai men kadar, me pan koko al mo'mui. 11 Melel I indai ong komail, sota me ipwid sang ren li akan, me laude sang loanes saunpaptais. Ari so, me tikitik nan wein nanlang, iei me laude sang i. 12 A sang ni muein loanes saunpaptais kokodo lel met wein nanlang kokido eta manaman, ari me manaman akan kin koledi ong irail. 13 Pwe saukop karos o kapung kokopadar lao lel loanes. 14 O ma komail men duki ong, nan iei Elías, me pan kodo. 15 Me salong a mia, men rong, i en rong! 16 A da me

I en karasai ong di wet? A ras ong seri kan, me kin momod nan wasan net akan o likelikwir ong kis arail, 17 Indada: Kit kasang ong komail, a komail, sota kakalek; kit kauleki ong komail kaul en mamauk, a komail sota sangesang. 18 Pwe loanes pwarado, ap sota kang o nim, a re kin inda: Nan tewil kin ti poa. 19 Nain aramas pwarado, mangamanga o nim, a re kin inda: Kilang, me kaped en manga o kamom sakau, kompoke pan saunopwei o me dipan akan, a lolekong o kin diarov kida na seri ko. 20 A kotin tapiada kidaueda kanim akan, me a wiwi onger manaman to to, aki re sota kalula: 21 Suedi ong uk Korasin! Suedi ong uk Petsaida! Pwe ma manaman akan, me wiaui ong uk er, wiauier ong Tirus o Sidon, nan melel re pan pitipit kalula nan tuk en likau o nan pas. 22 A I indai ong komail, a pan mongai ong Tirus o Sidon ni ran en kadeik sang komail. 23 A koe Kapernaum, me paidar lel nanlang, pan pisikindi nan pweleko; pwe ma manaman akan, me wiaui ong uk er, wiauier ong Sodom, nan a pan mimieta lao lel ran wet. (**Hadēs g86**) 24 A I indai ong komail, a pan mongai ong sap en Sodom ni ran mi kadeik sang koe. 25 Ni ansau ota Iesus kotin tapiadar masani: I kapinga komui Sam, Kaun pan lang o sappa, me komui okila mepukat sang me lolekong o koiok kan, ap kasale ong seri pwelel akan. 26 Ei Sam ai, pwe iduen me komui kupukupura. 27 Meakaros muei ong ia er sang ren Sam ai, o sota amen, me asa sapwilim a Ol, pwe Sam eta, o sota amen, me asa Sam, pwe sapwilim a Ol eta, o me sapwilim a Ol pan kasale ong. 28 Komail karos, me pangadar o toutoular kodo re i i pan kamoleilei komail ia. 29 Ale ong komail ai iok, o padakki sang ia; pwe Ngai me opampap o karakarak melel, komail ari pan diarada kamol pan ngen omail. 30 Pwe ai iok me mangai, o katoutou pai me marara.

12 I ANSAU o Iesus kotila nan mat en korn ni ran en sapat, a sapwelim a tounpadak kan men mangadar, rap dolunga sang wan korn o kangkang. 2 Parisär lau kilanger mepukat, rap patoan ong i: Masani, sapwilim omui tounpadak kan kin wiada, me sota pung, en wiaui ni ran en sapat. 3 A kotin masani ong irail: Komail sota doropwe, me Dawid wiadar ni a o iang akan men mangadar? 4 Duen a pedelong ong nan im en Kot o kangkang prot en kasansal, me sota pung, i o iang akan en kang, pwe samero akan eta. 5 De komail sota wadoker nan kapung o, duen samero akan ar kin kaupali ran en sapat nan im en kaudok ni ran en sapat, ap sota dip arail? 6 A I indai ong komail, i, me laude sang im en kaudok, mi wasa kis et. 7 A ma komail pan asa wewen kasoi pot et: I kin polauleki kadek a kaidin mairong isis, komail sota pan kadeikada me makelekel akan. 8 Pwe nain aramas pil udan Kaun en sapat. 9 A kotila sang wasa o, ap kotilong ong nan ar sinakoke. 10 A kilang, aramas amen mia, me pa a motorlar. Iralidok re a indada: Me pung, en kakelailada ni ran en sapat? Pwe ren kadipa i. 11 I ari kotin masani ong irail: Is aramas nan pung omail, me na sip amen mia, ma a pupedi ong nan por ni ran en sapat, a so pan poridi ong, kida sang? 12 A iaduen aramas amen sota kasampwal kaualap sang sip amen? I me aramas amen kak wia kida me mau ni ran en sapat. 13 I ap kotin masani ong aramas o: Kapa wei pa om! I ari kapa wei, ap maular dueta pali teio. 14 Parisär ap pedoi sang o kapukapung pena, duen ar pan kamatala i. 15 Iesus lao mangi met, ap kotila sang wasa o, a

pokon kalaimun idauenla i; i ari kakelailadar irail karos. **16** O masani ong irail, ren der kalok sili i. **17** Pwen pwaida, me lokido ren saukop lesaia, me masani: **18** Kilang, i ai ladu, me I piladar, o kompokepa i, me I kin polaule kida. I pan aude kin i Ngen i, o a pan kasale ong men liki kan duen kadeik o. **19** Nan a sota pan akamai de weriwer, o sota amen me pan rong ngil a pon al akan, **20** A sota pan katip pasang alek luet o, o a sota pan kakundi wlik inkingkong o, lao a pan kaimwisokala kadeik o. **21** O men liki kan pan kaporoporeki mar a. **22** Me tewil ti poa men, me maskun o lotong ap wisike dong i; i ari kakelailada i, a me maskun o lotong ap lokaia o kilang wasa. **23** Aramas karos ap malamalaauk kila indada: Kaidin i sapwilim en Dawid? **24** A Parisär akan lao rongadar, rap indada: Nan sota, me lap en kauseki wei tewil akan, Peelse pup eta, saumas en tewil akan. **25** I ari ang i ar lamelam masani ong irail: Wei karos, ma tou a kan pan u pena nan pung ar, a pan ola, o ma toun kanim de toun im eu pan u pena nan pung ar, a sota pan pwaida. **26** O ma Satan pan kause wei Satan, a pan u ong pein i, a idauen a wei pan kak pwaida? **27** Ma I kin kauseki wei Peelseup tewil akan, a is me noumail seri kang kin kause kin irail? Irail ari pan omail saunkapung. **28** A ma I kausaki wei Ngen en Kot tewil akan, nan wein Kot lel ong komail er. **29** De idauen, is me pan kak kolong ong nan im en me kelail amen, kulia sang a kapwa, ma a so saliedi mas me kelail o? A ap pan kak kulia sang a kapwa. **30** Meamen me sota iang ia, iei me palian ia; o me sota kin dolung penang ia, iei me kin kasapoka pasang. **31** I me Ngai indai ong komail, dip karos o lalaue pan kak lapwa sang aramas, a lalaue ong Ngen sota pan lapwa sang aramas. **32** O me pan lalaue Nain aramas, a pan lapwa sang i; a me pan lalaue Ngen saraui, a sota pan lapwa sang i, sota nan muei met pil sota nan muei kokodo. (aiōn g165) **33** Padukedi tuka mau pot, a wa pan mau; de padukedi tuka sued apot, a wa pan sued. Pwe tuka kin diarok kida wa. **34** Wan serpent komail, idauen komail kak lokaia mau, pwe komail me sued? Pwe aua kin lokaia sang nan audepan mongjiong o. **35** Aramas mau kin kida me mau sang nan pai mau en mongjiong i, a aramas sued kin kida me sued sang nan pai sued en mongjiong i. **36** A I indai ong komail, lokaia mal karos, me aramas inda, pan puk ong ir ni ran en kadeik o. **37** Pwe sang ni om kasokaso koe pan kapung kila, o sang ni om kasokaso koe pan pakadeikada. **38** Saunkawewe or Parisär kai ap sapeng i indada: Saunpadak, se men kilang kilei eu sang re omui **39** A i me kotin sapeng masani ong irail: Di sued o kamal o kin rapaki kilei eu, a sota kilei eu, me pan sansal ong irail, pwe kilei en saukop lona eta. **40** Pwe duen lona a mimi nan kaped en mam kalaimun amen ran silu o pong sili pong, iduen Nain aramas pan mimi nan mongjiong en sappa ran silu o pong sili pong. **41** Ol en Niniwe kan pan u ong di wet ni kadeik lapalap o pan kadeikada, pwe re kalula ni ar rongadar padak en lona, a kilang, me laude sang lona mi met. **42** Li nanmarki en pali air amen pan u ong di wet ni kadeik lapalap o pan kadeikada; pwe a pwurado sang ni imwin sappa, pwen rong lolekong en Salomo. A kilang me laude sang Salomo mi met. **43** Ngen saut lao kowei sang ren aramas o, a kin tangatang sili nan sap tan akan, rapaki wasan kamol, a sota, me a diarada. **44** I ap kin inda: I pan purelong nan im ai, me i

pedoi sanger. A lao puredo, a diar me a tan, kokok, o kapwater. **45** I ari mi koieila, ale ong i ngen isimen, me sued sang pein i; irail lao pedelong ong lole, rap kaukauson ia, a aramas pan sued sang mas. Iduen a pan wiaui ong di sued wet. **46** A ni a kotin masani ong pokon o mepukat, kilang, in a o ri a ol akan u liki, re men lokaia ong i. **47** Amen ap potoan ong i: Re kotin mangi, in a o ri a ol akan mimi liki o men lokaia ong ir. **48** A a kotin sapeng masani ong, me kaireki ong i: Is in ai o is ri ai ol akan? **49** Ap kotin kapawei lim a pon sapwilim a tounpadak kan masani: Kilang, in ai o ri ai ol pukat! **50** Pwe meamen, me kin wia kupur en Sam ai, me kotikot nanlang, nan i me ri ai ol, o ri ai li, o in ai.

13 NI ran ota Iesus kotila sang nan im o, ap kaipokedi pon oror. **2** A pokon kalaimun pokon dong i, i ari kotidang pon sop pot, kaipokedi, a pokon o udar pon oror o. **3** I ari karaseraseki ong me toto masani: Kilang, saunkamor o kolan kamorok. **4** Ni a kamokamorok, akai ap moredier ong pon kailan al, manpir ap pirido nam ir ala. **5** A akai moredier wasa takain, wasa pwel pedeped; ir ari pitipit wosadar pweki sota pwel lole. **6** A katipin lao dakaradar, re motoredier o mongelar, pweki sota kalau ar. **7** A akai moredier nan tuka tekete; a tuka tekete wosadar kasoka ir ala. **8** A akai moredier nan pwel mau o wadar: Akai pan me epuki, akai me woneisok, akai me sileisok. **9** Me salong a mia, men rong, i en rong! **10** Tounpadak kan ap pwararo potoan ong i: Da me re kotin kaukawewe ong irail ni karaseras akan? **11** A kotin sapeng masani ong irail: A muei ong komail er, en asa, me rir en wein nanlang, a ap sota muei ong mepukat. **12** Pwe me a mia, ekis pan ko ong, pwen aneki me laud; a me sota a mia, nan a pan katia sang, me mi re a. **13** I me I padaki ong irail ni karaseras. Pwe re kilang wasa, ap sota kin kilang, o rong wasa, ap sota kin rong, pwe re sota kin dedeki. **14** Nan irail kapung pan kokop en lesaia, me masanier: Komail pan rongki salong omail, ap sota dedeki, o kilangki mas omail, ap sota weweki. **15** Pwe mongjiong en aramas pukat kapitakailar, o salong arail ponlar, o re kamair pena mas arail. Pwe kadekadeo re de kilangki mas arail, o rongki salong arail, o lolokongki mongjiong arail, o wukila, a I de kakel irail ada. **16** A mas omail meid pai, pwe re kilang wasa, o salong omail, pwe re rong wasa. **17** Pwe melel I indai ong komail, saukop o me pung akan me toto, me anane en kilang, me komail kin kilekilang, ap sota kilanger, o en rong, me komail kin rongerong, a re sota rongadar. **18** Komail ari rong karasepa wet duen saunkamorok: **19** Meamen rong masan duen wei o ap sota dedeki, me sued ap pwarado, katia sang, me kamoremoredier nan mongjiong i, a iei i, me ale war akan pon kailan al o. **20** A me kamoremoredier wasa takain, iei i, me kin rongada masan o, ap pitipit peren kida ale; **21** A sota kalau a re a, pwe a lol masarang, pwe ansau apwal o kamekam lao pwaida pweki masan o, a ap madang makar kida. **22** A me kamoremoredier ong nan tuka tekete, iei i, me kin rongada masan o, a anan en pai en sappa o widening en dipisou kang kin kasokela masan o, ap so wa. (aiōn g165) **23** A me kamoremoredier nan pwel mau, iei i, me kin rongada masan o, ap dedeki o wada; akai kin pan me epuki, a akai me woneisok, a akai sileisok. **24**

A kotiki ong irail er pil apot karaseras masani: Wein nanlang rasong aramas amen, me kamoredi war mau nan sap we. **25** A aramas lao mairelar, a imwintiti ap pwarado kamoredier dip nan pung en korn ap koieila. **26** A tuka lao wosadar o wadar, dip ap pil pwaradar. **27** Ladu en kaun pan im o kan ap pwara dong i potoan ong i: Maing, kaidin war mau, me kom kotin kamoredier nan sap omui? A iaduen dip, a ko sang ia? **28** A masani ong irail: Aramas mor sued amen me wiadar. Ladu kan ap potoan ong i: Kom kotin mauki, sen kola matiada sang? **29** A masani: Iermen, pwe komail der matia sang dip iangaki korn. **30** A Karos pan mimieta lao ansaun rak; ni ansaun rak i pan indang men dolung kan: Ki pena mas dip akan, pira pena ni kap akan, pwe aramas en karongala, a korn ki pena nan ai im en nak. **31** A kotiki ong irail pil apot karaseras masani: Wein nanlang rasong wan tuka eu, me aramas amen ale, padukedi ong nan sap we, **32** Me titik sang war karos, a a lao wosada, a kalamun sang dip akan, o wiala tuka laud apot, manpir en pan lang akan ap pokon pena o mimi nan ra a kan. **33** A pilapot karaseras me a kotin masani ong irail: Wein nanlang rasong kalep kis, me li amen ale okila nan kasak en plaua silu, karos lao mutala. **34** Mepukat karos lesus kotin padapadaki ni karaseras ong pokon o, o sota, me a kotin padaki ong irail, ma sota ni karaseras. **35** Pwen pwaida me lokido ren saukop o, me masani: I pan ki pasang au ai, pwen karaseras o pan kasansaleda me rir akan sang ni tapin kaua. **36** A ap kotin kadar pasang pokon o, kotilong ong nan tanpas o. Sapwilim a tounpadak kan ap kai dong i potoan ong: Re kotin kawewe ong kit karasepan dip nan mutual o. **37** A kotin sapeng masani: Me kamoredi war mau, iei Nain aramas. **38** Matuel iei sappa. War mau iei toun wei. Dip iei nain mesued. **39** Imwintiti, me kin kamor ir edi, iei tewil. Rak me kaimwiroke pan sappa. Saundolung pene iei tounlang kan. (aiōn g165) **40** A duen dip akan a kin usa sang rong kila kisiniai, iduen a pan wiaui ni imwin kaua. (aiōn g165) **41** Nain aramas pan kadalara na tounlang kan, o re pan ki sang nan wei men kamakar karos, o me kin wiawia me sued. **42** O re pan kasapok ir alang len kisiniai iei wasan mamaiei o teterok. **43** Me pung kan ap pan lingaling dueta katipin nan wein Sam arail. Me salong a mia, men rong, i en rong! **44** Wein nanlang rasong pai eu, me rir nan matuel, me aramas amen diaradar ap okila, o peren kida, koieila, netikilar karos, me a nainekei, ap netiadar matuel o. **45** Wein nanlang pil rasong saunet amen, me raprapapaki takai kasampwal kai. **46** A lao diaradar eu, me kasampwalia, ap koieila netikilar a dipisou karos, netiada i. **47** Wein nanlang pil rasong uk apot, me kin kadudi nan sed, pwen oro pena song karos. **48** A lao direla, re kin apiadado pon oror, ap mondi pena, deuk ong me mau akan nan dal akan, a me sued akan re kin kasela. **49** Nan iduen a pan wiaui ni imwin kaua: Tounlang kan pan koieila, katoror sang me sued akan me pung kan. (aiōn g165) **50** O kasapok ir alang len kisiniai, iei wasan maiei o teterok. **51** lesus kotin masani ong irail: Komail weweki mepukat karos? Re potoan ong: Ei Maing. **52** A ap kotin masani ong irail: I me saunkawewe karos, me sukusukuleki wein nanlang me rasong kaun pan im eu, me kin kapwareda sang a pai me kap o me maring. **53** Kadekadeo lesus lao kaimwiokela karaseras pukat, ap kin koieila sang wasa o. **54** A koti dong

udan sap we kawewe ong irail nan ar sinakoke. Irail ari puriamui kila indada: Lolekong en Ol men et o a manaman akan ko sang ia? **55** Kaidin i nain kapenta? In a sota adaneki Maria? O ri a ol akan lakop, o Iosep, o Simon, o Iudas? **56** O ri a li akan, kaidin irail karos mi re atail? Ari, ia wasa mepukat ko sang ia? **57** O irail makar kin i. A lesus kotin masani ong irail: Sota wasa me saukop so waui ia, nan sap we ota o ren sau i ko. **58** I ari sota wiadar manaman toto wasa o pweki ar soposon.

14 I DOKAN nanmarki Erodes ronger duen wiawia en lesus.

2 Ap masani ong sapwilim a ladu kan: Nan i loanes saunaaptais, a mauredar sang ren me melar akan, i me a wia kida manaman pukat. **3** Pwe Erodes koledier loanes o saliedier ong nan imateng pweki Erodias en ri a Pilip a paud. **4** Pwe loanes me masani ong i: A sota muei ong komui en ale i. **5** O a men kamela i, a a masak aramas akan, pwe re wiakin i saukop amen. **6** A en Erodes a ran en ipwid i wiauier, nain Erodias seripein ap kakalek mo'rail, i me Erodes peren kidar. **7** I ari inauki ong i, me a pan ki ong i, meakaros, me a pan poeki, ap kin kaula, **8** A lao pwili sang in a, ap potoan ong: Kotiki dong ia mongan loanes saunaaptais pon dal wet. **9** Nanmarki ap kupur suedelar; a pweki a kaula o pweki irail, me iang i kot ni tepel o, a masani ren ki ong i. **10** I ari poronelar en lepuk sang mangan loanes nan imateng. **11** Monga ap wisikedor pon dal eu, ap pangalang seripein o, i ap wala ren in a. **12** A tounpadak kan ap pwarador, ale kalep a, sarepedier, rap kola kaireki lesus. **13** lesus lao mangi mepukat, ap kin iangalar sop pot, kotilang sap tan eu. Pokon lao rongadar, rap idauenla i sapasapal sang nan kanim akan. **14** A lao kotila sang wasa o, ap kin masani pokon kalaimun, ap kupuro kin ir ala, o kin kakelada, me somau re'rail. **15** A lao sautik penaer sapwilim a tounpadak kan kaidong i potoan ong: Sap tan eu met o ansau daulier; re kin kadar pasang pokon o, pwe ren kola nan kanim akan, netiada kang ar manga. **16** A lesus kotin masani ong irail: Sota kare pan ar kola, komail pan katungole irail. **17** A irail potoan ong i: Sota at tungol met, lopon en prot eta limau o mam eta riamen. **18** A a kin masani: Wa dong ia! **19** A ap kin masani, pokon en mondi nan ra, ap kotikida lopon en prot limau o mam riamen, ap kin masanda nanlang, laolaoki pilitiki pasang o kin ong tounpadak kan lopon en prot oko a tounpadak kan ap nek ong pokon o. **20** Irail karos ari manga o medier; rap deuk pena kopou en maremor eisok riau luan kamadip o. **21** A irail, me mangaer, me ol limekid a li o seri kan sota iang wadawader. **22** A ap kin pain tounpadak kan, ren keredi pon sop pot, pwe ren madangwei mo a lel palio, lao a pan kin kadar pasang pokon o. **23** A lao kin kadar pasang ponkon o, ap kin kelepelar pon nana eu, pwen laolao. A lao, sautik penaer i eta, me kinotik wasa o. **24** A sop o mi ni ailepan sed o lusiluseki iluk kan pwe ang udo sang moa. **25** A kadekadeo nan lukepan pong lesus ap kinotik ko dong irail pon sed o. **26** A tounpadak kan lao kilanger i kinotik sili pon sed o, ap masapwekadar indada: Ani amen! Irail ap weriweri pweki ar masak. **27** A lesus kin madang kasoi ong irail masani: Kaporopor mau, pwe Ngai met, der masak! **28** A Petrus sapeng i potoan ong: Maing, ma ir, re kin masan dong ia, i en kowei re ir pon pil o. **29** A ap kin masani: Ukedo! Petrus ap keredier sang nan sop o, weweid pon pil o, pwen

kola ren Iesus. 30 A lau kilanger ang ma, ap masapwekadar, a ni a pan kirila, a weriweri indada: Maing kupwura ia! 31 Iesus koti madang kapawai lim a koledi i, masani ong i: O koe meid poson tikitik, da me koe so posonki? 32 Ira lao kotidar pon sop o ang ap moledier. 33 A toun sop o ap kaiong i, poridier potoan ong: Melel ir me Sapwilim en Kot! 34 Irali lao kotin kotela, rap kotilang sap Kenesaret. 35 Toun sap o lao asa i, rap kadar sili wasa karos, o re wa dong i me somau kan karos, 36 O poeki re a, ren potoan sair ta imwin sapwilim a likau. A karos, me sair i kelailadar melel.

15 PARISÄR o saukawewe kan ap ko dong i sang Ierusalem, kalelapok re a: 2 Menda sapwilim omui tounpadak kan tiakedi padok en kaua ko? Pwe re sota kin omiom ni ar pan kang prot. 3 A i kotin sapeng masani ong irail: Menda komail pil tiakedi kusoned en Kot pweki omaillpadok kan? 4 Pwe Kot kotin kusonedadar masanier: Kakaki sam om o in om, o meamen lalaue sam a de in a, i en kamela. 5 A komail kin inda: Meamen indang sam a o in a: Korpan, iet wewe: Mairong eu, me koe men aneki sang ia; komail inda, dene sota dip a; i ari sota pan kakaki sam a o in a. 6 Iduen omaill tiakedi kusoned en Kot pweki omaill padok kan. 7 Malaun akan komail, nan melel, me lesaia kokopadar iran komail, ni a masani: 8 Aramas pukat kin kaka kin ia au arail, a mongiong arail me doo sang ia; 9 Ari, me mal ar kaudok ia, pwe kusoned en aramas eta, me re kin kaukawewe. 10 I ari molipe pena aramas akan masani ong irail: Rong o weweki! 11 Kaidin me kin ko ong nan aua kin kasaminela aramas, a me kin ko sang nan aua, i me kin kasaminela aramas. 12 Tounpadak kan ap kodo, potoan ong i: Re kotin mangi, me Parisär akan makar kida ni ar rongadar masan o? 13 A kotin sapeng masani: Tuka karos, me kaidin Sam ai nanlang, padukedier, pan weiweida. 14 Puei sang irail; irail me maskun, ap kalua me maskun akan. A ma me maskun amen pan kalua me maskun, nan ira karos pan pupedi ong nan por o. 15 Petrus ap sapeng potoan ong i: Re kotin kawewe ong kit karaseras pot et. 16 I ari kotin masani: Komail pil sota lolekong? 17 Komail saikenta weweki, meakaros, me kin ko ong nan aua kin kodilong ong nan kaped o ap kin kasapokela? 18 A me kin ko sang nan aua, kin tapida sang nan mongiong, o i me kin kasaminela aramas. 19 Pwe sang nan mongiong o lamelam sued kin tapi sang ia: Kamela aramas, o kamal, o nenen, o pirap, o kadele likam, o lalaue. 20 Song pukat, me kin kasaminela aramas. A so omiom ap manga sota kin kasaminela aramas. 21 Iesus ap kotila sang wasa o, kotilang wein Tirus o Sidon. 22 A kilang, li en Kanaan amen, me kodo sang wasa o, likelikwir ong i, potoan ong: Kupura ia! Maing, ir me sapwilim en Dawid! Nai sereipein waiwairokki tewil. 23 A sota kotin sapeng i meakot. Sapwilim a tounpadak kan ap kai dong i poeki re a potoan ong: Re kotin kadarala i, pwe a kin likelikwir dong kitail. 24 A kotin sapeng masani: Sota me I pakadara dong, pwin sip en saun Israel eta, me salongalar. 25 A kodo, poridi ong i potoan ong: Maing, re kotin kupura ia! 26 A kotin sapeng masani: A sota mau, en ale en seri ar tungol prot ap kasedi ong ren kisin kidi kan. 27 A potoan ong: Melel Maing, ari so, kisin kidi kan kin namenam maremor akan, me kin pupedi sang

ni tepel en ar saumas. 28 Iesus ap kotin sapeng masani ong i: O li, om poson mo laud! A pan wiaui ong uk duen me koe inong iong. Na seripein ap kelailadar ni auer ota. 29 Iesus ari kotila sang wasa o, koti dong liman sed en Kalilää, a lao kotida pon dol eu ap kaipokedi wasa o. 30 O pokon kalaimun pokon dong i, me wado me dangidang kai, o me maskun, o me lotong, o me sikilikil, o song toto, ap pwilikitid ni aluwilua. A ap kotin kakelail ir ada. 31 Pokon o ap puriamuki ni ar kilang, me lotong akan lokolokaia, o me sikilikil akan kelailadar, o me dangidang kan alialu, o me maskun akan kilang wasa; rap kapinda Kot en Israel. 32 Iesus lao molipe pena sapwilim a tounpadak kan a kotin masani: I ap pokela pokon en, pwe re mi re i ran silu ap sota kan ar manga, a I sota pan kadar ir ala ni ar sota mangaer, pwe ren der dupokala pon al o. 33 Sapwilim a tounpadak kan ap potoan ong i: Se pan kisang ia prot toto, men kamedela pokon et nan sap tan wet? 34 Iesus kotin masani ong irail: Lopon en prot me depa mi re omail? Irali potoan ong: Me isu o kisir mam kis. 35 I ari kotin masani ong pokon o, en mondi ong nan pwel o, 36 Ap kotikidar lopon en prot isu o kisir mam akai, laolaiki, pwilitiki pasang o kotiki ong sapwilim a tounpadak kan, a tounpadak kan ap nek ong pokon o. 37 Irali karos ari mangaer, o medier; irail ap deuk pena kopou isu luan kamadip o. 38 A irail, me mangaer, me ol pakid, a li o seri kan sota iang wadawader. 39 A lao kotin kadar pasang pokon o, a kotilang pon sop pot, koti dong impan Maktala.

16 PARISÄR o Sadusär akan ap ko do, kasongesong i o poeki i kilel eu sang nanlang. 2 A ap kotin sapeng masani ong irail: A lao sautiker komail kin inda: Lakap a pan ran kaselel eu, pwe lang me waitata. 3 A ni mansang: A pan katau, pwe lang me waitata o rotorot. Komail kak ong kasauia mom en lang, a komail sota kak kasauia kilel en ansau. 4 Di sued o kamal o kin ngongki kilel eu, a sota kilel eu, me pan sansal ong irail, pwe kilel en lona eta. I ari kotin muei sang irail o kotei. 5 Sapwilim a tounpadak kan lao kotela lel palio, ap sota arail prot, pwe re monokelar. 6 A Iesus kotin masani ong irail: Kalaka o perek kalep en Parisär o Sadusär akan! 7 Irali ari kasokasoai nan pung arail indada: Nan pweki sota atail prot, me se wado. 8 Iesus lao mangi mepukat, ap kotin masani: Komail meid sopuson, menda komail kasokasoai nan pung omaill, iran omaill sota wado prot oko? 9 Komail saikenta dedekila o komail sota tamanda lopon en prot limau ren aramas limekid o kopou depa, me komail deuk penaer? 10 Pil so lopon prot isu ren aramas pakid, o kopou depa, me komail deuk penaer? 11 Daduen, komail so lolekongki, me kaidin kisin manga, me i kasokasoai; pwe komail en perek kalep en Parisär o Sadusär akan, 12 Irali ap weweki, me a kaidin masanier, me ren kalaka kalep en prot, pwe ren kalaka padak en Parisär o Sadusär. 13 Iesus lao kota dong wein Säsarea Pilipi, ap kotin kainoma ren sapwilim a tounpadak kan masani: Da me aramas kin inda, is me ngai, Nain aramas? 14 Irali potoan ong: Akai: Ioanes saunpaptais, a akai: Elias, o pil akai: Ieremias de amen ren saukop oko. 15 Ap kotin masani ong irail: A komail, is me komail kin inda me nai? 16 Simon Petrus ap sapeng potoan ong: Ir me Kristus, Sapwilim en Kot ieias! 17 Iesus ap kotin

sapeng masani ong i: Koe meid pai Simon nain Iona, pwe kaidin uduk o nta, me kasale ong uk met, pwe Sam ai, me kotikot nanlang. **18** A l pil indai ong uk, koe Petrus, a l pan kauada pon paip wet ai momodisou a wanim en pweleko kan sota pan kak Kawela i. (**Hades g86**) **19** I pan ki ong uk kapiri pan wein nanlang kan. A meakot koe pan saliedi nin sappa, pan salidi nanlang; o meakot, koe pan lapwada nin sappa, pan lapwada nanlang. **20** A ap kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan, me ren der indang meamen, me i me Kristus. **21** I ansau me Jesus kotin tapiadar kasale ong sapwilim a tounpadak kan, me a pan kotilang Ierusalem o kalokolok laud ren saumas akan, o ren samero lapalap akan, o ren saunkawewe kan, o me a pan kalokolok toto o kamela o ni ran kasilu a pan maureda, **22** Petrus ap ukadar i, kapukapung i indada: Maing re kotin kupura pein ir, mepukat sota pan pwai ong ir! **23** A ap kotin saupeido masani ong Petrus: Kola muri Satan! Koe men kamakar ong ia, pwe om lamelam kaidin en Kot, a en aramas, **24** Jesus ap kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: Meamen pan idauen ia en tounmeteki pein i, ap wada a lopu, idauen ia. **25** Pwe meamen dorela maur a, pan pupe sang, a meamen kasela maur a pwreki ngai, i me pan diarada. **26** Pwe da kadepa ong aramas o, ma a aneki sappa pon, ap kasela maur a? De da me aramas pan kak kida, pwen kasapaledo maur a? **27** Pwe Nain aramas pan kokido lingan en Sam a, o sapwilim a tounlang kan pan iang i; i ari pan pwain ong aramas akan duen ar wiawia kan. **28** Melel I indai ong komail, akai me iang mimi met, me sota pan mela, irail lao kilang Nain aramas a kodo nan a wei.

17 MURIN pong wonu pong Jesus ap kotin ukadar Petrus, o lakopus, o ri a loanes kalua ir dalang pon nana ileila eu kalapuk. **2** I ari kotin linganla mo'rail silang i lingaling dueta katipin, o sapwilim a likau o puetpuet eta marain eu. **3** A kilang, Moses o Elias pwara dong ir, kasokasoi ong i. **4** Petrus ap sapeng potoan ong Jesus: Maing, meid mau atail kotikot met. Ma re kotin mauki se pan kauada kisin im sili kis: Tanpas ar, o eu sapwilim en Moses, o eu sapwilim en Elias. **5** Ni a kasokasoidar, kilang, pali en dapok pali ap kadupal irail edi; o kilang, ngil eu peidido sang nan dapok o, me masani: Iet nai Ol kompok, me i kin polaule kida! Komail ron i! **6** Tounpadak kan lao rongadar met, rap pupedier pon mas arail, masapwekadar kaualap. **7** Jesus ap kotido, sair ir, masani: Uda, der masak! **8** Irail lao saradar, sota amen, me re kilanger, pwe Jesus eta. **9** Ari, ni arail kotikot kodido sang ni nana o, Jesus ap kotin masani ong irail masani: Komail depa indai ong meamen duen kasansal o, Nain aramas lao mauredar sang ren me melar akan. **10** Sapwilim a tounpadak kan kalelapok re a indada: Da me saunkawewe kan kin indinda, dene Elias pan kotido mas? **11** A kotin sapeng masani ong irail: Nan melel, Elias pan pwarado mas kapungala karos. **12** A ngai indai ong komail, Elias me pwaradoer, a re sasa i, pwe irail wiai ong i meakan, me re men wiada. Iduen Nain aramas pil pan kamekam re'trail. **13** Tounpadak kan ap asadar, me a kotin masani ong irail duen loanes saunpatais o. **14** Irail lao lel dong pokon o, aramas amen poto dong i kelepuki mo a sakaradar: **15** Maing kupura nai ol o, pwe a pweipwei o madak kaualap, pwe pan pak toto a kin pupedi nan iai o nан

pil, **16** Ngai ari wa dong i ren sapwilim ar tounpadak kan, a irail sota kak kakelada i. **17** Jesus ap kotin sapeng masani: Di wet meid sposon o katiwo. Ia arain ai pan mi re omai! Ia arain ai pan kokoa komail? Wa dong ia! **18** Jesus ap kotin kidaua i, tewil ari kodi sang lole; putak o ap kelailadar ni auer ota. **19** A tounpadak kan ap kelep poto dong Jesus potoan ong: Da me kit so kak kauseki wei sang i? **20** A ap kotin masani ong irail: Aki omai sposon. Pwe melel I indai ong komail, ma omai poson pan laude ong wan katiring, komail pan kak indang nana wet: Koda sang wasa en, kola monen! I ap pan kola, sota me sota pan kak pa omai. **21** Song wet sota kin koki sang meakot, kapakap o kaisesol eta. **22** A ni ar kotikot sili nan wein Kaliläa, Jesus kotin masani ong irail: Nain aramas pan pangalang nan pa en aramas. **23** Irail pan kamela i, a ni ran kasilu a pan maureda. Irail ari mamauk kaualap. **24** Irail lao kotilon ong nan Kapernaum, saunopwei kai ap ko dong Petrus indang i: Omai Saunpadak sota kin iang nopwei? **25** A masanier: Ei. A lao pedelong ong nan im o, Jesus ap kotin madang masani: Simon, da me koe lamelame, nanmarki en sappa kin ale taksis de nopwei sang ren is? Sang ren nairail seri de sang men liki kan? **26** Petrus potoan ong i: Sang ren men liki kan. Jesus kotin masani ong i: Ari, seri kan me saladok. **27** Ari so, pwe kitail der kamakar irail ada, kola ni oror kasedi kas, a mam men mas, me pan lodi, apiada, kasara pasang au a, koe pan diar lepen moni lep; i me koe pan ale o kida ai o noum.

18 NI auer ota tounpadak kan poto dong Jesus potoan ong: Iaduen is me pan lapalap nan wein nanlang? **2** Jesus lao kotin molipeido kisin seri amen, ap kotin kotiki ong nan pung arail, **3** Masani: Melel I indai ong komail, ma komail sota pan wukila, wiala song en kisin seri, komail sota pan kak ko ong nan wein nanlang. **4** Ari, meamen pan kasapwiledi pein i, dueta kisin seri men et, i me pan lapalap nan wein nanlang. **5** O ma amen awpal kisin seri men due met ni ad ai, i me kin awpal i ia. **6** A meamen me pan kamakar amen ir, me titikit, me poson ia, a mau ong, takai en plaua eu en sali ong tapin wor a, ap kamopela nan madau wasa me lol. **7** Suedi ong sappa pweki a men kamakar akan, Ari so, men kamakar akan udan mia; suedi ong aramas o, me men kamakar pan tapi sang ia. **8** A ma apali en pa om de apali en nā om pan kamakar uk, lepuke sang, o kase sang uk, pwe a mau ong uk ko ong maur ni om dangidang de sikilikil, sang om pa de nā pokon mia, ap ko ong kisiniā soutuk. (**aiōnios g166**) **9** O ma apali en mas om pan kamakar uk, waikada sang o kase sang uk, pwe a mau ong uk, ko ong maur ni om mas pali, sang mas om pokon mia ap lokidokila nan iai en pweleko. (**Geenna g1067**) **10** Kalaka, pwe komail der mamaaleki amen titikit pukat; pwe I indai ong komail, me arail tounlang kan, me mi nanlang, kin ariri Sam ai, me kotikot nanlang. **11** Pwe Nain aramas kodon dorela, me salongalar akan. **12** Da me komail lamelame, ma aramas amen, naineiki sip epuki, a amen irail pan salongala, a so pan pwilikidi duekduamen pon nana, ap kola raparapaki me salongala? **13** A ma a pan diar, melel I indai ong komail, a pan peren kida, me men en sang duekduamen, me sota salongalar. **14** Iduen Sam omai, me kotikot nanlang, sota kotin men, amen kisin seri pukat en salongala. **15** A ma ri

om ol wia dip ong uk, en kelep kila i, kapung ong i dip a; ma a pan rong uk, nan koe kasapaledo ri om. **16** A ma a sota pan rong uk, ap ukada amen de riamen, pwe meakaros en mi ren saunkadede riamen de silimen. **17** A ma a kang rong irail, ap kaireki momodisou, a ma a pil kang rong momodisou, ap wia kin i men liki o saunopwei men. **18** Melel I indai ong komail, me komail pan saliedi nin sappa, pan salidi nanlang, o me komail pan lapwada nin sappa, pan lapwada nanlang. **19** I pil indai ong komail, ma riamen nin sappa pan minimin pene ni meakot, me re men poeki, a pan pwai ong ira sang Sam ai, me kotikot nanlang. **20** Pwe wasa kis, me riamen de silimen pokon pena ni ad ai, i wasa I kin mi nan pung arail. **21** Petrus ap kai dong i potoan ong: Maing, pan pak depa i en makeki ong ri ai ol o, me wia dip ong ia? A itar ma a pan me isepek? **22** Iesus kotin masani ong i: I indai ong uk, kaidin isepek eta, a pan pak isu wad iseisok. **23** I me wein nanlang rasong nanmarki amen, me pan kapukapung na ladu kan. **24** A ni a tapiada kapukapung, amen ap wisike dong i, me pwaipwandeki talent nen. **25** A ni sota a men pwain, a monsap ap masanier, me a pan netila, o a paud, o na seri kan, o karos, me a aneki, pwen pwainda. **26** A ladu o ap poridi mo a pungi, potoan ong: Maing kom kotin kanongama ong ia, i pan pwain ong komui karos. **27** A monsap en ladu o ap pokela, ap lapwada o makeki ong i a pwaipwand. **28** A ladu ota ap koieila, diaradar kis a ladu amen, me pwaipwand ong i denar epuki; i ari koledi i, padik pena tapin wor a indada: Kapungala, ma om pwaipwand mia. **29** Ladu ap poridi mo a, poeki indada: Kom kotin kanongama ong ia, i pan pwain ong komui. **30** A a kang, ap koieila, kasedi ong nan imateng lao a kapungala a pwaipwand. **31** A kis a ladu kan lao kilanger me wiauier, rap mauk kaualap, koieila kaireki arail monsap karos, me wiauier. **32** A monsap ap ekere dong i, masani ong i: Koe meid ladu sued amen! I make ki ong uk er om pwaipwand karos pweki om poeki re i. **33** Menda koe sota kadek ong ri om ladu, duen i kin kadek ong uk er? **34** A monsap ap makar kidar o pangalang i ren saun kalokolok lao a kapungalar a pwaipwand karusia. **35** Iduen Sam ai nanlang, pan pil wia ong komail, ma komail sota pan makeki sang nan mongjiong omail ong ri omail.

19 KADEKADEO Iesus lao kaimwisokela padak pukat, ap kotila sang Kalilää, koti dong wein ludäa palilan lordan. **2** O pokon kalaimun idauento i. I ari kotin kakelail ir adar wasa o. **3** Parisär akai ap kodo kasongesong i indada: Me pung, ol en kasela a paud pweki okotme? **4** A ap kotin sapeng masani: Komail sota doropwe, me i, me wia ir adar ni tapio, a kotin wiadar ol o li? **5** A ap kotin masani: I me aramas amen pan pweideidi sam a in a pat ong eta a paud; ira ari pan udukala eu; **6** Ira ari solar riamen pwe uduk eu. Ari, me Kot kotin kapad penaer, aramas depa kamueit pasang. **7** Irail ap indai ong i: A da me Moses masaniki, kisin likau en kamueit en koda, ol ap pan muez sang a paud? **8** A kotin masani ong irail: Moses mueid ong komail er, en kasela omail paud akan pweki mongjiong omail kapitakilar. A sang ni tapi o a sota kin due. **9** A ngai indai ong komail: meamen kasela a paud, ma sota pweki nene, ap paudekida amen; nan a kamal, o me pan paudeki, me lokidokilar o, a kin kamal. **10** Sapwilim a tounpadak kan ap potoan ong i: Ma iduen kusoned, me ol o en kapwaiadang a paud, a sota mau

ong papaud. **11** A ap kotin masani ong ir: Kaidin karos, me pan kak weweki padak pot et, irail eta, me a muez ong er. **12** Pwe akai mia, me udan sota unsok, a akai, me aramas ki sanger, a pil akai, me wia kapwat pweki wein nanlang. Meamen kak ong weweki, i en weweki. **13** Kisim seri kai ap wisike dong i, pwen pwil po'rail lim a kan o laolaoki, a tounpadak kan kapoui irail. **14** A Iesus kotin masani: Mueid ong kisim seri kan, en ko dong ia. Der kalik irail edi! Pwe iei song en me udan wein nanlang. **15** I ari kotikida po'rail lim a kan, ap kotila sang wasa o. **16** O kilang, amen poto dong i potoan ong: Saunpadak da me mau kot, i en wiada, pwe i en aneki maur soutuk? (aionios g166) **17** A ap kotin masani ong i: Menda koe idok re i duen me mau? Pwe amen ta me mau. A ma koe men ko ong maur, dadaurata kusoned akan! **18** A ap potoan ong: Kusoned da? A Iesus kotin masani, iet akan: Koe der kamela aramas; Koe der kamal; Koe der pirap; Koe der kadede likam; **19** Kakaki sam om o in om; o pok ong men imp om dueta ong pein uk. **20** Manakap ap potoan ong i: Mepukat karos i kapwaiadar; a da me i en pil wia? **21** Iesus kotin masani ong i: Ma koe men unsokela, u kowei, netikila om dipisou, ap kisakisaki ong me samama kan, koe ap pan aneki om pai nanlang, o kodo idauen ia do. **22** Manakap lao ronger masan pot et, ap mamauk koieila, pwe a dipisou me toto. **23** Iesus ap kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: Melel I indai ong komail, meid apwal ong me kapwapwa kan, en pedelong ong nan wein nanlang. **24** I pil katitiki ong komail, me mangai, kamel en tilong nan au en dikok eu, sang me kapwapwa en ko ong nan wein Kot. **25** Sapwilim a tounpadak kan lao rongadar met, ap puriamuiki kaualap indada: Ari, is me pan kak kamaurela? **26** Iesus ap kotin saupei wong irail, ap kotin masani ong irail: A so kak pan aramas, a ren Kot meakaros me kak. **27** Petrus ap sapeng poto dong i: Masani, kit likidmaliela meakaros, ap idedauen komui, a da me pan katingi kit? **28** Iesus ap kotin masani ong irail: Melel I indai ong komail, komail me idedauen ia do ni ipwi sapal, Nain aramas lao mondi pon mole lingan, komail pil pan mondi pon deun kadeik, kakaunda kainok en Israel eisokriau. **29** O meamen kasela im a kan, de ri a ol o li akan, de sam a, de in a, de a paud, de seri, de sap pweki ad ai, nan a pan ale pan pak epuki o sosoki maur soutuk. (aionios g166) **30** A me tote men moa, pan muri; a men muri pan moa.

20 PWE wein nanlang rasong kaun pan im amen, me sangkonai ong raparapaki toundodok kai nan a mat en wain. **2** Irail lao inauki pena, me denar eu ni ran eu, ap kadar ir ala nan a mat en wain. **3** A pil kotila ni auer kasilu, ap masani akai, me momod mal nan deun saunet akan, **4** Ap masani ong irail: Komail pil kola nan mat en wain o, o meakot me pung, i pan pwain ong komail; irail ari kola. **5** A pil kola ni auer kawonu o kuduau o wiadar dueta. **6** A pil kotila ni auer eiskeu, ap diaradar akai, me momod mal, ap masani ong irail: Da me komail momodeki mal ran pon? **7** Irail potoan ong: Aki sota amen, me kadokeki kit. Ap masani ong irail: Komail pil kola nan mat en wain o, komail pan ale me pung. **8** A lao sautik penaer monsap en mat en wain masani ong a saunkoa: Kapokon pena toundodok kan o pwain ong irail. Tapiada sang ren men pwand oko lao kokodo lel men madang kan, **9** Me kadodokier ni klok

eiskeu kan ap kodo, amen amen ap ale denar eu. **10** A men mas akan lao kodo, rap kiki ong, me re pan ale siki sang, a re pil aleer denar ta ieu. **11** Irail lao ale, rap lipaned ong monsap o. **12** Indada: Mepukat dodok auer ta ieu, a komui karasai kit pena; kit me dodokki awpal en ran o karakar en katipin. **13** A ap kotin sapeng masani ong amen re'rail: Kompoke pai, kaidin me sapung, me i wiai ong uk. Kita sota inauki pena denar eu? **14** Ale me om, kowei, i men pwain ong me pwand pukat rasong uk. **15** De iaduen, a sota pung, i en wiaki me udan ai, me i mauki? De por en mas om me sued pweki ai kadek? **16** Ari, me pwand akan pan moa, a me moa kan pan pwand, pwe me toto paeker, a me malaulau me piladar. **17** Iesus lao kotin kodala Ierusalem, a kotin kelepe kila tounpadak ekriamen pon al a, masani ong irail: **18** Kilang, kitail kin kodalang Ierusalem o Nain aramas pan ko ong ren samero lapalap o saunkawewe kan, o irail pan kadeikada, en kamela i. **19** O re pan pangala i ren men liki kan, pwen kapikapiti i, o kaloke, o kalopuela, a ni ran kasilu a pan maureda. **20** In en nain Sepedäus ap poto dong i, a na putak riamen iang i, pongi i o poeki okotme re a. **21** A ap kotin masani ong i: Da me koe mauki? A potoan ong i: Re kotin mueid ong ai tungol putak riamen, en mondi re ir, amen ni pali maun omui, amen ni pali maing omui nan omui wei. **22** A Iesus kotin sapeng masani: Koma sota asa, me koma poeki. Koma kak nim dal me I pan nim? Ira potoan ong: Se kak. **23** A kotin masani ong ira: Melel, komail pan tungole ai dal, a momod ni pali maun o maing i, I sota kak mueid ong, pwe pwais en irail me a onop onger sang ren Sam ai. **24** Ni en ek oko ar rongadar, ap suede kidar pirien o. **25** A Iesus kotin molipe ir do masani: Komail asa, duen saupeidi en wei pokon ar kin poe irail edi, o me lapalap akan kin manaman ong irail. **26** A duen met a sota pan wiaui nan pung omail. A me men laud nan pung omail, en papa komail. **27** O meamen re omail, me men saumas, i en lidui komail. **28** Dueta Nain aramas, me kaidin kodo, pwe aramas en papa, a pwe i en papa o kida maur a wiliandi me toto. **29** Ni arail kotila sang leriko, pokon kalaimun idauen la i. **30** A kilang, ol maskun riamen momod ni kailan al o. Ni ara rongadar, me Iesus kotin daulul, ira ap likelikwir indada: Maing kupura kit, ir me sapwilim en Dawid! **31** A pokon o kida ira da, pwen nenenla. A ira kalaudela ara likelikwir indada: Maing, kupura kit, ir me sapwilim en Dawid! **32** Iesus ari kotin udi, molipe ira do masani: Da me koma mauki, I en wiai ong koma? **33** Ira potoan ong: Maing, mas at en kapad pasang! **34** Iesus ari kupuro kin ira dar o kotin sair mas ara. Mas ara ari madang pad pasanger; ira ap idauenla i.

21 NI arail koren iong Ierusalem o lel ong Petpake impan dol Oliwe, Iesus ap kotin poronela tounpadak riamen. **2** Masani ong ira: Koma ko ong nan kanim monen, a madang koma pan diar esel amen, me salidi, o na pul mi imp a, lapwa ira da, ap kare dong ia! **3** A ma meamen pan indang koma meakot, koma pan indada: Kaun o men dake, i ari pan madang kadar ira do. **4** A mepukat karos wiauier, pwen pwaida, me lokido ren saukop o me masani: **5** Kaireki nain Sion seripein: Kilang, om Nammarki kotido re om. A kotin opampap o kaipokedi pon esel li amen. **6** A tounpadak ko lao kolar, o wiadar duen Iesus kotin masani ong ira, **7** Ira ap wado esel o na, ap irepadi po'ra

arail likau kan a ap kotin kaipokedi poa. **8** O pokon kalaimunia irepadi arail likau kan nani al o, a akai paledier ran tuka kan irepadi nani al o. **9** A pokon o, me tióng moa, o me idauen, ngisingis indada: Osiana ong sapwilim en Dawid! Meid iasanai me kotido ni mar en Kaun, osiana nanlang. **10** A lao kotilong ong nan Ierusalem, toun kanim ap mokimokid indada: Is i? **11** Pokon o katitiki: Nan i Jesus, saukop en Nasaret en Kalilää. **12** Iesus ap kotilong ong nan im en kaudok en Kot, ap kotin kase sang karos, me kin netinet nan im en kaudok, o kotin wukdedi tepel en saunkawilian moni ko, o deun men netin muroi. **13** O kotin masani ong irail: A intingidi: Im ai pan adaneki im en kapakap, a komail wia kilar deu en lipirap. **14** A me maskun o me sikil akan poto dong i nan im en kaudok o; i ari kotin kakel irail adar. **15** A samero lapalap o saunkawewe kan lao kilanger manaman akan, me a kotin wiadar, o seri kan nan im en kaudok, me ngisingis indada: Osiana ong sapwilim en Dawid! Irail ap makara kidar, **16** Indai ong i: Kom sota mangi, me mepukat katitiki? A Iesus kotin masani ong irail: Ei, komail saikenta doropwe: Sang nan au en seri o me kin kang didi, ir me kotin kapwaiadar kaping eu? **17** I ari kotin mui sang irail, kotila sang nan kanim o, koti dong Petanien o pweikidi wasa o. **18** A ni mansang ni a kotin purlang kanim o, ap men konotedar: **19** A kotin masani tuka pik pot ni kailan al o, ap kotilang i. A sota, me a kotin diaradar, pwe ta eta, ap kotin masani ong i: Koe solar pan wa kokolata! A tuka pik ap madang mongedier. (aiōn g165) **20** Tounpadak kan lao kilanger, irail ap puriamui kidar indada: Daduen tuka pik o madang mongelar. **21** A Iesus kotin sapeng masani ong irail: Melel I indai ong komail, ma komail poson, ap sota peikasal, kaidin met eta, me wiaui ong tuka pik en, me komail pan kak wiada, pwe ma komail pan indang nana wet: Mokid wei lokidikila nan madau, nan a pan pwaida. **22** O meakaros komail pan poeki ni omail kapakap, ap poson komail pan ale. **23** A lao kotilong ong nan im en kaudok o, samero lapalap akan o saumas en toun sap o ap ko dong i ni a kotin kaukawewe indada: Manaman en is, me komui wiaki mepukat? O is me ki ong komui manaman wet? **24** A Iesus kotin sapeng masani ong irail: I pan pil kalelapok meakot re omail, ma komail pan sapeng ia, I pil pan indang komail manaman en is, me I wiaki mepukat. **25** En loanes a papatais a tapi sang ia? Men nanlang de me ren aramas? Irail ap lamelame nan pung arail katiti, ma kitail pan inda men nanlang, a pan masani ong kitail: Da me komail so posonki i? **26** A ma kitail inda, me ren aramas, kitail masak pokon o, pwe karos kin wia saukopki loanes, **27** Irail ari sapeng Iesus potoan ong: Kit sota potoan. I ari pil masani ong irail: I sota pil pan indai ong komail, manaman en is, me I wiaki mepukat. **28** A iaduen omail lamelam? Aramas amen nainekei ol riamen. A kola ren amen indang i: Lao, kola ran wet dodok nan ai mat en wain. **29** A sapeng indada: I sota mauki; a mur ekis a kalukila, ap koeila. **30** O a kola ren me teio indai ong pil dueta. I me sapeng indada: Ei maing; ap sota kola. **31** Ari, is re'ra, me wiadar insen en sam a? Irail potoan ong i: Men mas o. Iesus kotin masani ong irail: Melel I indai ong komail, saunopwei o me nenek kan pan mo'mail pedelong ong nan wein Kot. **32** Pwe loanes pwara dong komail, padapadak ong komail duen al pung, a komail sota kamelele i; a saunopwei o me nenek kan

kamelele i. A komail lao kilanger, komail sota kalukila, pwen kamele i. 33 Komail rong pil apot karaseras! Kaun pan im amen padukedier mat en wain eu o kele pene, ap weiradar deun men wungid wan wain, o kauada im en daulik eu, ap kasile kin i ong saumat akai, o momaitelar nan wai. 34 A lao ansau en rak, a kadaralang saumat akan a ladu kai, pwen ale a wan wain. 35 Saumat akan ap saikedi a ladu kan; re woki amen, kamela amen, a amen me re kate. 36 A pil kadarala ladu kai, toto sang men mas, Irail ari wiai ong irail pil dueta. 37 A ikmuri a kadara wong irail na ol masani: Nan re pan masak nai ol. 38 A saumat akan lao kilanger ol o, irail ap kasokaso nan pung arail: I me pan ale soso, ukodo kitail en kamela i, a kitail pan id ale a soso. 39 Irail ari saikedi i o kasapoke sang i nan mat en wain o, o kamela i. 40 Ari, monsap en mat en wain lao pwarado, da me a pan wiai ong saumat pukat? 41 Irail potoan ong i: A pan kamela aramas sued pukat, ap pan neki ong akai saumat a mat en wain o, me pan ki ong i wan wain ni ansau me kon ong. 42 Iesus ap kotin masani ong irail: Komail saikenta doropwer nan kisin likau kan: Takai o, me sause kan kasapokelar, ap id wialar takai en pukakaim. Mepukat wiauier ren Kaun o, men kapuriamui patail? 43 I me I indai ong komail, wein Kot pan sapadeke sang komail, ap ko ong eu kainok, me pan kida wa. 44 O meamen pupedi ong pon takai wet, pan ola, a meamen me a pan pupedi ong poa, a pan pitaki pasang i. 45 A samero lapalap o Parisär akan lao rongadar a karaseras akan, re mulikiadar, me a kotin karaserase kin irail. 46 Irail ari masamasan sili en saikidi i, a re masak aramas akan, pwe re wia kin i saukop amen.

22 A IESUS kotin sapeng o pil karaseras ong irail masani: 2 Wein nanlang rasong nanmarki amen, me kamadipe na ol ni ran en a kapapaud. 3 O a kadarala na ladu kan, pwen luke dong kamadip o, me kileledier akan; a re kang kodo. 4 A pil kadarala akai ladu masani: Kaireki me kileledier akan: Kilang, i kaonopadar ai kamadip o: nai kau ol o man wi kan me kamelar, o karos nikier, ko dong kamadip en kapapaud! 5 A irail sota insenoki, ap kowei, amen nan sap we, o amen ko ong dodok. 6 A me tei kan saikidi a ladu kan kaloke o kame ir ala. 7 Nanmarki ap makara kidar, kadarala a saunpei kan, kamela me lolap oko o isikedar ar kanim o. 8 A ap indang a ladu kan: Ari, kamadip onoper, a me kileledier akan sota war ong. 9 Komail ari kowei nan al akan, a karos me komail diar, en kalua dong kamadip o. 10 Ladu kan ap kola nani al akan, kapokon pena karos, me irail diaradar, me sued o me mau kan; kamadip ari tounlar. 11 A nanmarki lao pwarado, en kilang toun kamadip, ap diaradar aramas amen, me sota a kapwat, 12 A ap masani ong i: Kompoke pai, iaduen om kak pedelong, pwe sota om kapwat? I ari sapaimokid. 13 Nanmarki ap masani ong papa kan: Saliedi i pa o nä akan, ale o kasapokela nan rotorot liki iei wasan maiei o teterok. 14 Pwe me toto paekeredo, a me malaulau piladar. 15 Parisär ap pokon pena, kaparok pena duen ar pan kasapunga i sang a masan; 16 Irail ap kadaralang i nairail tounpadak kan iangaki ladun Erodes kan, potoan ong: Saunpadak, se asa, ir me kotin melel, o kotin kawewe melel duen al en Kot o re sota kotin kupuroki meamen, pwe re sota kotin kasampwaleki sansal en aramas. 17 Ari, re kotin masani ong kit kuper ar. Me pung,

en nopwei ong nanmarki de so? 18 A Iesus lao kotin mangi ar me suet, ap masani: Malaun komail, da me komail kasongesong kin ia? 19 Kasale dong ia moni en nopwei! Irail ap potoan ong i denar eu. 20 A kotin masani ong irail: Mom en is o inting wet? 21 Irail potoan ong i: En nanmarki, a i kotin masani ong irail: Ari, komail ki ong nanmarki, me nain nanmarki, o ong Kot, me sapwilim en Kot. 22 Irail lao rongadar met, rap puriamuiki o muei sang i, o koeilar. 23 Ran ota Sadusär akai ko dong i, me kin inda, me dene me melar akan solar pan maureda, ap kalelapok re a. 24 Indada: Saunpadak, Moses masani, ma meamen melar o sota na seri, ri a ol en id paudeki a paud, pwen kaipwi ong ri a kadaudok a. 25 Ari, pwin pirien eu mi re at, ol isimen. Meseni paudeki li amen, ap melar, a sota kadaudok a, ap kakaliki ong ri a ol a paud; 26 Pil dueta kariamen o kasilimen kokola lao kaisimen. 27 A ikmuri li o pil melar. 28 Ari; ni en me melar akan ar pan isada, a pan en is a paud ren me isimen, pwe irail karos me paudekidar i? 29 A Iesus kotin sapeng masani ong irail: Komail meid sapung pwe komail so weweki kisin likau kan de mana en Kot. 30 Pwe me mauredar akan solar pan papaud de kapapaud, pwe irail dueta tounlang en Kot akan, me mimi nanlang. 31 Komail saik doropwe duen en melar akan ar pan maureda, me lolok ong komail sang ren Kot, me kotin masani: 32 Ngai Kot en Apraam o en Isaak o en lakop? A kaidin Kot en me melar akan, pwe en me maur akan. 33 A pokon o lao rongadar met, irail ap puriamuiki a padak. 34 A Parisär akan lao rongadar, me a kotin kadukiedier Sadusär akan, ap pokon pena. 35 Amen irail, saunkawewe men, kasongesong i potoan ong: 36 Saunpadak, kusoned da me lapalap nan kapung o? 37 A Iesus kotin masani ong i: Koe en pokeki ong Kot om Kaun mongiong om unsok, o ngen om unsok, o om lamelam unsok. 38 Iei met me moa en kusoned akan. 39 O me kariau me dueta: Koe en pok ong men imp om dueta ong pein koe. 40 Kusoned riau met me audepan kapung o saukop akan. 41 Ni en Parisär akan ar momod pena, Iesus ap kotin kainoma re'rail. 42 Masani: Da me komail lamelame duen Kristus, nain is i? Re potoan ong: Sapwilim en Dawid. 43 A kotin masani ong irail: A iaduen da me Dawid kaadaneki i Kaun reng Ngen ni a masani: 44 Kaun o kotin masani ong ai Kaun, mondi ong ni pali maun i, lao I pan wia kida om imwintiti utipan nä om? 45 A iaduen, ma Dawid kaadaneki i Kaun, a pil pan kak na ol? 46 A sota amen, me kak sapengki i meakot, o solar me idok meakot re a kokolata.

23 IESUS ap kotin kaparok ong pokon o sapwilim a tounpadak kan, 2 Masani; Saunkawewe o Parisär akan kin mondi nan deun Moses. 3 Ari, karos me re indang komail, i me komail en wia o kapwaiada, a der ale sang ar wiawia kan; pwe irail kin indada, ap sota kapwaiada. 4 Re kin pira pena kapwa en wisik me toutou melel, ap kidang pon apar en aramas, a irail sota men sairki sondin pa arail. 5 O re kin kapwaiada ar wiawia kan karos, pwe aramas en ududial. Pwe irail kin kadälape ar kisin likau en kataman o kalaudeila ni kailan ar likau. 6 Irail kin ngongki mondi ni tapin tepel ni kamadip o, o leppandam nan sinako ke kan. 7 O re kin mauki, aramas en rananamu ong irail nan deun net, o aramas en wia kin ir Rapi, Rapi, 8 A komail der ngongki, aramas en wia kin komail Rapi, pwe me ta men omail Saunpadak, a

komail pirien pena. 9 O komail der kaadaneki meamen sam nan sappa, pwe amen Sam omai, me kotikot nanlang. 10 O komail der ngongki, aramas en wia kin komail saumas, pwe me ta men omai Saumas: Kristus. 11 A me lapalap re omai, en omai papa. 12 Pwe me pan kasawilida pein i, pan sapwilidi, a me pan kasawilida pein i, pan kasawilida. 13 Suedi ong komail saunkawewe o Parisär akan, malaun komail! Komail kin ritingidi wein nanlang mon aramas akan, pwe komail sota pan pedelong, a me men pedelong, komail sota kin mueid ong. 14 Suedi ong komail saunkawewe o Parisär akan, malaun komail! Komail me ngopur sang im en li odi kan ap liliatos kapakap reirei. Omai kalokolok pan laud melel. 15 Suedi ong komail saunkawewe o Parisär akan, malaun komail! Komail kin pidipidaki sed o sap, pwen wiada proselit amen, a lao wialar, komail ap pan wia kin i toun pweleko amen, me sued sang komail. (**Geenna g1067**) 16 Suedi ong komail saunkalua maskun, komail me kin inda: Meamen kin kaukila im en kaudok, dene sota katepa, a me kin kaukila kold en im en kaudok, i me pung. 17 Komail pweipwei o maskun, pwe da me kasampwal ren kold de im en kaudok o, me kin kasarauiala kold? 18 O meamen kin kaukila pei saraui, dene sota katepa, a me kaukila mairong, me mi poa dene i me pung. 19 Komail pweipwei o maskun, pwe da me kasampwal ren mairong de pei saraui, me kin kasarauiala mairong? 20 Ari, meamen kaukila pei saraui, kin kaukila i o meakan, me mi poa. 21 O meamen kaukila im en kaudok, king kaukila i iangaki i me kotikot lole. 22 O me kaukila nanlang, kin kaukila mol en Kot o me kin kaipokedi ong poa. 23 Suedi ong komail saunkawewe o Parisär akan, malaun komail! Komail kin mairongki eisokkis eu en minse, o til, o kimel, ap sota isenoki kusoned en kapung kasampwal akan: Pung, o kadek, o poson. Komail wiada mepukat, ap pil kapwaiada me tei kan! 24 Saunkalua maskun komail, me kin isenoki kisin am en wel, ap katalala kamel! 25 Suedi ong komail saunkawewe o Parisär akan, malaun komail! Pwe komail kin kamakelel kasak o dal liki, a lol me dir en me re kuliada o me sued. 26 Parisär maskun koe, kamakelekele mas lol en kasak o dal akan, pwe pali liki en pil makelekeleda! 27 Suedi ong komail saunkawewe o Parisär akan, malaun komail! Komail rasong sousou kan, me sementen, me kin sansal kaselel, a lole me dir en ti en me melar akan o song en saut karos. 28 I duen komail, me sansal pung mon aramas, a lole komail me dir en malaun o sapung. 29 Suedi ong komail saunkawewe o Parisär akan, malaun komail! Pwe komail kin apapwali sousou en saukop akan o kapwataki sousou en me pung kan. 30 Ap inda: Ma kit mia ni muein sam atail akan, kit sota pan iang irail kamela saukop akan. 31 Ari, pein komail kin kadeke, me komail nain me kamelar saukop akan. 32 A komail kaunsokala wiawia en sam omai akan! 33 Komail serpent o wan oter akan! Palu komail pan piti sang kadeik en nan pweleko? (**Geenna g1067**) 34 Kilang, i me I kadara dong komail saukop akai, o me lolekong kai, o saunkawewe kai; a akai irail, me komail pan kamela, o kalopuela, o akai komail pan kaloke nan omai sinakoke kan, o komail pan paki irail sang nan eu kanim ong nan eu. 35 Pwen kapokon ong komail nta makelekel karos, me kapwiliwilidier nan sappa sang ntan Apel pung kokodo lel ntan Sakarias, nain

Parakias, me komail kamelar nan pung en im en kaudok o pei saraui. 36 Melel I indai ong komail, mepukat pan pwai ong di wet. 37 O Ierusalem, Ierusalem, me kin kamela saukop akan o kate me pakadara dong uk kan; pan pak toto, me I pan kapokon pena noumail akan, duen litok kin kompwal pena na purok kan pan pa a, a komail kang. 38 Kilang, im omai pan tanla. 39 Pwe I indai ong komail, komail solar pan kilang ia sang ni ansau wet, lao komail pan inda: Meid iasanai, me kotido ni mar en Kaun o!

24 IESUS ap kotila kotei sang nan im en kaudok o, sapwilim a tounpadak kan ari poto dong i, pwen kasansale ong i im en kaudok o. 2 Iesus ari kotin sapeng masani ong irail: Komail so ududial mepukat karos? Melel I indai ong komail, sota eu takai pan mimi pon eu, me sota pan karongk pasang. 3 Ni a kotin kaipokedi pon dol Oliwe, tounpadak kan kelep poto dong i potoan ong: Re kotin masan dong kit ansau da, me mepukat pan pwaida o da kilel pan ar pan kotin puredo, o imwin kaua? (**aiōn g165**) 4 Iesus ari kotin sapeng masani ong irail: Kalaka, pwe sota amen en kotaue komail. 5 Pwe me toto pan kodo ni ad ai katiti: Ngai me Kristus o kotaue me toto. 6 Komail pan rongada duen mauin o kasokaso pan mauin; Komail kalake, der masak; pwe mepukat pan wiaui mas, a imwi saikenta mia. 7 Pwe eu sap pan u ong eu, o eu wei ong eu; o ansaun lek, o kilitop, o rerer en sap akai pan wiaui. 8 Mepukat karos tapin kalokolok. 9 Irail ap pan pang komail lang kamakam o kame komail la; o komail pan tantat pan kainok karos pweki ad ai. 10 Me toto ap pan makarada, o amen pan pangala amen, o re pan tataki nan pung arail. 11 O saukop likam toto pan pwarada o kotaue me toto. 12 A limpok en me toto pan laula, aki sapung, me pan pwaida kaualap. 13 A me pan dadaurata lel imwi, i pan dorela. 14 A rongamau en wei o pan kalok sili nan sappa karos, pwen kadede ong wei karos, iei ansau, me imwi korendo. 15 A komail lao kilang saut akan, o ola laud mi nan wasa saraui, duen me saukop Daniel kopadar, meamen doropwe, i en weweki. 16 Me kin mi nan sap en Iudää, ap tangala pon nana; 17 O me mi pon im, ender ko ong lole, pwen ale a kapwa sang; 18 O me mimi nan sap, ender purong ale a likau. 19 O me suedi ong irail me lisean o me kin kadidi ni ran oko! 20 Komail ari kapakap, pwe komail depa pitila ni ansaun kapau, o pil der ni ran en sapat. 21 Pwe i ansaun kamakam kaualap, sota me dueta sang ni tapin kaua kokodo lel met, pil sota pan wiaui kokolata. 22 O ma ran oko so kamalaulau la, sota uduk eu me pan dorela; a pweki me piladar akan ran oko pan kamalaulau. 23 O ma meamen pan indang komail: Kilang iet Kristus de monen, komail der kamelele. 24 Pwe Kristus likam kai o saukop likam kai pan pwarada, o kapwareda kilel o manaman akan, pwen pil kotaueda me piladar akan, ma re kak ong. 25 Kilang, ngai me kop ong komail er. 26 Ari, ma re pan katiti ong komail: Kilang, a kotikot nan sap tan o, der koieila; kilang, a kotikot wasa rir o, der kamelele. 27 Pwe duen liol a tapida sang ni mas en lang linganla lel kapin lang, iduen en Nain aramas a pan pwarado. 28 Pwe wasa man melar mia ia, i wasa ikel pan pokon pena ia. 29 A murin kamakam o katipin pan madang rotorotala o maram pan solar lingan, o usu kan pan moredi sang nanlang, o kateng pan nanlang pan mokidada. 30 Kadapakilene pan Nain aramas ap pan pwarada nanlang, o kainok karos en sappa ap

pan mamaiei, o irail pan kilang Nain aramas a kokido dapok en lang akan, me manaman o lingan kaualap. **31** O a pan kadarala na tounlang kan peuk posaune lapalap, re pan kapokon pena na me piladar akan sang pali paieu, sang ni mas en lang lel ong kapi. **32** Sang ni tuka pik o komail padakki karaseras en: Ra kan lao pilen o ta pwarada, komail asaki, me rak korendor. **33** Pil dueta komail, komail lao diar mepukat, en asa, me a korendor, a leler liman wanim. **34** Melel I indai ong komail, di wet sota pan mela, lao mepukat karos pan pwaida. **35** Lang o sappa pan poula, a ai padak sota pan poula. **36** A duen ran o auer sota amen, me asa, pil tounlang kan sasa. Sam ai ta me mangi. **37** A duen ni muein Noa iduen en Nain aramas a pan pwarado. **38** Pwe duen ni ran akan mon nolik lapalap re manga o nim, re papaud o kapapaud, lao lel ran en Noa a pedelong ong nan warim o. **39** O re sota dedeki lao lel nolik pwaida o kamop ir ala karos, iduen en Nain aramas a pan pwarado. **40** I ran o riamen pan mi nan sap; amen pan peuka sang o amen luadi. **41** Riamen pan iris nan im en plaua, amen pan peuka sang a amen luadi. **42** Komail ari masamasan, pwe komail sasa auer, me omail Kaun pan pwarado. **43** A met komail en asa, ma saumas en im o asaer auer en men lipirap pan kodo, a pan masamasan, a sota pan mueid ong kawela im a. **44** Komail ari pil masamasan, pwe Nain aramas pan kodo ni auer, me komail sota lamelame. **45** Ari, is ladu lelapok o lolekong o, me a monsap kasapwilada pon im a, pwen nene ong irail ni ansau me kon ong. **46** Ladu o meid pai, me a monsap pwara diarada i a wiawia due met! **47** Melel I indai ong komail, a pan kasapwilada i pon a dipisou karos. **48** A ma ladu sued o pan lamelame nan mongiong i: Ai monsap pwawpwand kodo; **49** Ap kame a warok kan o nam o nim nan pung en me kamom sakau; **50** Monsap en ladu o ap pan pwarado ni ran eu, me a sota lamelame o ni klok, me a sasa. **51** O a pan palang pasang i o katororalong i ren me malaun akan, iei wasan maiei o teterok.

25 I ANSAU o wein nanlang me rasong li ek, me ale ar lamp akan, ap koieilang ol kamod. **2** Me limen me lelekong a me limen me lelepon. **3** Me lelepon oko wa ar lamp akan ap sota iangaki kadirepa. **4** A me lelekong ko wa ar lamp akan iangaki kadirepa. **5** A ni en ol kamod a pwawpwand ir karos men mair ap mairelar. **6** A lao nan lukepan pong a lok sili: Kilang, ol kamod kotido, komail koieilang i! **7** Li karos ap pauridar kaonopadar ar lamp akan. **8** Me lolopon ap indang me lelekong kan: Komail ki dong kit kisan omail le, pwe nait lamp akan pan kunla. **9** A me lelekong kang sapeng indada: O ierge, pwe ede sola itar ong kit o komail, komail kola ren saunet netiada pein omail. **10** Ni arail kokolan net, ol kamod ap samador. Irail me onoper iang i pedelong ong nan kamadip o, wanim ap ritidier. **11** Murin ansau kis li tei ko ap pwarado indada: Maing, maing, re kotin ritingadang kit! **12** A ap sapeng indada: Melel i indang komail, i sasa komail. **13** Komail ari masamasan, pwe komail sasa ran de auer. **14** Pwe a rasong aramas amen, me pan momaitela nan wai. Ap kapokon pena na ladu kan o nek ong irail a dipisou kan. **15** A ki ong amen talent limau, a ong amen riau, a ong amen eu, duen me re itar ong, a ap madang samalar. **16** Me aleer talent limau, ap koieila dodokki o diaradar pil talent limau. **17** A

me aleer riau, pil dueta, a diaradar pil riau. **18** A me aleer eu, ap koieilar sarepedier nani pwel, okilar moni en monsap o. **19** A kadekadeo a warailar monsap en ladu pukat ap puredo o kainene irail adar. **20** Me aleer talent limau ap potodo wado pil talent limau indada: Maing komui kotiki ong ia er talent limau, kom kotin masani, iet pil talent limau, me i netia kidar. **21** A monsap ap indang i: Meid mau, me koe wiadar, ladu lelapok o melel amen koe. Koe apapwali mau me tikitik o, i ap pan kasapwiladang uk pon dipisou toto ko ong nan peren en om monsap! **24** A me aleer talent eu ap pil potodo indada: Maing, i asaer komui, me komui ol padik amen, me kin dolung sang wasa, me kaidin komui padukedier ia, o nak pena, wasa me kaidin komui kamorok ia; **25** Ngai ari masak, o koieila o okilar sapwilim omui talent nani pwel, masani, iet sapwilim omui. **26** A monsap ap sapeng indang i: Ladu sued o ponkake men koe, ma koe asaer, me i kin dolung wasa, me kaidin ngai padukedier, o nak pena wasa, me kaidin ngai kamorokier. **27** Menda koe sota ki ong saun kawilian moni nai moni, a ngai lao puredo, i ap pan ale me udan ai iangaki moni me a naitikadar. **28** Komail ari ki sang re a a talent, ap ki ong, me a talent eisok. **29** Pwe me a mia, ekis pan ko ong, pwen aneki me laud; a me sota a mia, nan a pan katia sang me mi re a. **30** A ladu me sota katepa, komail kasela nan rotorot liki, iei wasan maiei o teterok. **31** A Nain aramas lao kodo ni a lingan, o tounlang sarau i kan iang i, a pan mondi pon mol en a lingan; **32** O toun sappa karos pan kapokon pena mo a. A ap pan katoror irail pasang dueta silepa o kin katorore sip ol ren li akan. **33** A pan kila na sip li akan ni pali maun, o na sip ol akan ni pali maing. **34** Nanmarki ap pan masani ong toun pali maun: Ukodo, komail kompoke pan Sam ai, sosoki wei o, me onop ong komail er sang ni tapin kaua! **35** Pwe ngai men mangadar, a komail ap kamanga ia; ngai men nim piladar, a komail ap kanim pil ia; ngai men kairu men, a komail ap kasamo ia. **36** Kiliso, a komail ap kalikauwi ia dar, ngai somaudar, a komail ap pwara dong ia; ngai salidier, a komail ap pwara dong ia. **37** Me pung kan ap pan sapeng i fotoan ong: Maing, iad me se fotoan ir men konot, ap fotoan dong ir konot, de men konot pil, ap id konote dong ir? **38** lad kit fotoan ir men kairu, ap kasamo ir? De kiliso, ap kalikauwi ir adar? **39** lad kit fotoan ir lomum, de salidi, ap fotoan dong ir? **40** Nanmarki ap pan sapeng masani ong irail: Melel i indai ong komail, meakot komail wiai ong amen, ri ai ol tikitik pukat, i me komail wiai ong ia er. **41** A ap pil pan indang irail toun pali maing: Komail me riala, kowei sang ia, ko ong nan kisinia soutuk, me onoper ong tewil o nal kan. (aiōnios g166) **42** Pwe ngai men mangadar, a komail sota kamanga ia, o men nim piladar, a komail sota kanim pil ia, **43** Ngai men kairu men, a komail sota kasamo ia, kiliso, a komail sota kalikauwi ia dar, o somau, o salidi, a komail sota pwara dong ia. **44** Irail ap pil pan fotoan ong: Maing, iad me se fotoan ir men konot, de men konot pil, de men kairu men, de kiliso, de lomum, de salidi, ap

sota papa ong ir? 45 A ap pan sapeng irail masani: Melel i indai ong komail, meakot komail sota wiai ong amen tikitik pukat, i me komail sota wiai ong ia. 46 Mepukat ap pan kolang kalokolok soutuk, a me pung kan pan maur soutuk. (aiōnios g166)

26 KADEKADEO Iesus lao kaimwisokela padak pukat karos, ap kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: 2 Komail asa, pong ria pong pasa pan wiaui o Nain aramas pan pangala, en kalopula. 3 Samero lapalap akan o saumas akan en toun sap o ap pokon pena nan im eng samero lapalap, me maraneki Kaipas. 4 O kapukapung pena duen ar pan widingidi Iesus en kamatala. 5 A irail inda: lermen ni ran en kamadip, pwe aramas ede moromorongada. 6 Iesus lao kotikot Petaniem nan im en Simon tuketuk, 7 Li amen ap poto dong i, wa kisin potel alapasta audaud en men kei kasampwalia ap kieledier ong pon kadokenmai, ni a kotin konot. 8 A tounpadak kan lao kilanger, ap suede kidar indada: Menda kei wet olar mal? 9 Pwe a pan netila, kareda pwai laud ap nek ong samama kan. 10 Iesus lao mangi met, ap kotin masani ong irail: Da me komail kainsensuedeki li o? Pwe me mau, me a wiai ong ia er. 11 Pwe me samama kan kin mi re omai ansau karos, a ngai sota ansau karos. 12 Pwe ni a wudok kidi pil wet pon war ai, a kaonopadar ai saredi. 13 Melel i indai ong komail, wasa karos, me rongamau wet pan kalok ia, pangada sappa pon, me a wiaer et, pil pan kaloki, pwen katamanpa. 14 Amen ekriamen, me adaneki Iudas Iskariot, ap koieila ren samero lapalap akan, 15 Indada: Da me komail pan ki dong ia, i pan panga dong komail i? Irail ari inauki ong i sip en moni sileisok. 16 A sang ni ansau o a sosong duen a pan mangai ong en pangala i. 17 Ni ran kaieu en prot somut tounpadak kan poto dong Iesus patoan ong: la wasa re kotin kupura, sen kaonopadang ir kamadip en pasa? 18 A kotin masani: Kola nan kanim ren ol amen indai ong i: Saunpadak o masani: Ai ansau korendor, I pan wiada kamadip en pasa re om, o ai tounpadak kan pan iang ia. 19 Tounpadak kan ap wiadar duen masan en Iesus, kaonopadar pasa. 20 A lao sautik penaer, a kaipokedi ni tepel, a ekriamen akan iang i. 21 Ni arail konokonot, a kotin masani: Melel i indai ong komail, amen komail pan pang ia la. 22 Irail ap insensued o amen amen patoan ong i indada: Maing ngai i? 23 A kotin sapeng masani: Me ian ia kaduedi nan dal o, i me pan pang ia la. 24 Pwe Nain aramas pan kokola duen a intingidier. A suedi ong aramas o, me Nain aramas pangala re a, me mau ong aramas o, ma a sota ipwidier. 25 A Iudas, me pangala i ap sapeng potoan ong indada: Rapi, ngai i? A kotin masani ong i: Koe me indada. 26 Ni arail wiadar konot. Iesus kotin limadar prot laolaoki, o piliti pasang, kotiki ong toupadak kan masani: Ale tungole, war ai metet. 27 A pil kotikida dal o laolaoki kotiki ong irail masani: Komail karos nim sang; 28 Pwe nt' ai metet, udan inau kap, me pan kapwilipwilidi ong me toto, men lapwada dip. 29 A I indai ong komail, me I solar pan nim sang wan wain sang ansau wet lao lei ni ran o, me I pan pil nim nan wein Sam ai iangaki komail! 30 Irail lao melkakaki melkaka en kaping, rap kotila pon dol Oliwe. 31 Iesus ap kotin masani ong irail: Komail karos pan makar kin ia pongpong wet, pwe a intingidier: I pan kame silepa o, a pwin sip o pan more pasang. 32 A murin ai maureda, I pan

ti ong mo'mail kola Kalilää. 33 A Petrus sapeng potoan ong i: Ma karos pan makar kin ir a ngai sota pan makar. 34 Iesus kotin masani ong i: Melel i indai ong uk, pongpong wet mon malek a kakorot, koe pan kamam kin ia pan silepak. 35 Petrus potoan ong i: Ma i iang ir matala, i sota pan man kamam kin ir; iduen en tounpadak kan karos ar indinda. 36 Iesus ap kotilang wasa o me adaneki Ketsemane, a irail iang i, ap kotin masani ong tounpadak kan: Komail mondi met, lao I pan kola kapakap monen. 37 O a kotin ukadar Petrus o nain Sepedäus ol riamen, ap kotin tapiadar kupur olar o patau kaualap. 38 Iesus ap kotin masani ong irail: Ngen i ap insensuedelar kaualap ong mela. Komail pan mimieta met, iang ia masamasan. 39 O a kotila ekis wasa, ap kotin pupekidi silang i laolaoki masani: Sam ai, ma a kak, kom kotiki sang ia dal wet; ari so, kaidin ngai, komuita en wiavia. 40 I ari kotin pure dong tounpadak kan, diar ir adar mamair, ap kotin masani ong Petrus: Komail so kak iang ia masamasan auer ta ieu? 41 Masamasan o kapakap, pwe komail de ko ong nan songsong. Nen me peik, a uduk me luet. 42 A pil kotila kariapak laolaoki masani: Sam ai, omui kupur eta, me dal wet sota kak kowei sang ia, ari I pan tungole. 43 A lao kotin puredo diar ir adar pil mamair, pwe mas arail me toutou. 44 A a kotin mueli sang irail, pil kotilar laolaoki kasilepak ni masan ota. 45 Ap kotin pure dong tounpadak kan masani ong irail: Komail ari mamair o kamol. Kilang, auer leler, me Nain aramas pan pangalang pa en me dipan akan. 46 Paurida, kitail en kola, kilang, a samador, me pan pang ia la. 47 Ni a kotin mamasandar, kilang, Iudas, amen ir ekriamen oko, pwarador, pokon lapalap iang i, me wa kodlas o sokon sang ren samero lapalap akan o saumas akan en toun sap o. 48 Men pangala i ki ong ir kilel eu indada: Me I pan metik, iei I komail pan koledi. 49 I ap madang dong lesui indada: Pong mau Rapi ap metik i. 50 A Iesus kotin masani ong i: Kompoke pai, menda koe pwarador? Irail ap por ong Iesus, saikidi i. 51 A kilang, amen irail, me iang Iesus, kapawai pa a, usadar na kodlas, pale sang salong en ladu en samero lapalap o. 52 Iesus ap kotin masani ong i: Kapure iong om kodlas nan deu a! Pwe karos, me ale kodlas, pan kamekila kodlas. 53 De koe lamelame, me I sota kak poeki ren Sam ai en kadara dong ia tounlang toto sang lekion eisokiriau sama; 54 A iaduen kisin likau kak pwaidea? A udan a pan wiaui duen met. 55 Ni auer ota Iesus kotin masani ong pokon o: Da, ngai lolap amen, me komail kodon aleki kodlas o sokon akan? Ni ran akan karos I mier re omai, kauwewe nan im en kaudok, a komail sota kol ia dier. 56 A mepukat karos wiauier, pwe kisin likau en saukop akan en pwaidea. Tounpadak kan karos ap mueli sang i tangdaui. 57 A me saikidier Iesus, ap kaluang i ren samero lapalap Kaipas, wasa saunkawewe o saumas akan pokon pena ia. 58 A Petrus iaduendo i doowei sang lel tanpas en samero lapalap o pedelong ong mondi ren papa kan, pwen kilang imwin mepukat. 59 A samero lapalap akan, o saumas akan, o pwin en kapung o roporop kadede likam ong Iesus, pwen kamatala; 60 Ari, sota me irail diar. Saunkadede likam me toto, me pwarado, ari so, sota me irail diar. Ikmuri saunkadede riamen pwarado, 61 Indada: Lap en me inda: I kak ong kawela im en kaudok en Kot ap id kauada ni pong sili pong. 62 Samero lapalap ap kasinenda masani ong i: Kom sota sapengki meakot,

me mepukat kin kadede ong komui? **63** A lesus kotin nenenlata. Samero lapalap ap masani ong i: I kakau kin komui la ren Kot ieias, komui en indang kit, ma komui Kristus Sapwilim en Kot. **64** Iesus ap kotin masani ong i: Komui me inda. A I pil men kaire kin komail, sang ni ansau wet, komail pan kilang Nain aramas a pan kaipokedi ni pali maun en manaman o kokido dapok en lang akan. **65** Samero lapalap ap ter pasang, a likau kan indada: A lalaue. Menda pil akai saunkadeda? Kilang, komail apton rongadar a lalaue, **66** Da me komail lamelame? Irail sapeng potoan ong: A mau ong kamela. **67** Irail ap kondipi ong silang i o pakir i, o akai pikir i ni silang i, **68** Indada: Kristus, kokopong kit, is me pikir uk? **69** Petrus momod liki panakepir; lidu men ap ko dong i indada: Koe me pil iang Iesus en Kalilää. **70** A i me kamamaki mo'rail karos indada: I poneponeki me koe inda. **71** A ni a pedoi wei sang nan wanim, amen lidu ap kilang i indang irail, me mi wasa o: Lap men et me pil iang Iesus en Nasaret. **72** A pil kamamki ap kaula: I sasa aramas en. **73** Mur ekis irail me u impa pil kaido indang Petrus: Melel koe amen irail, pwe ngil om kadiarok kin uk ada. **74** I ap lalaue o kaula indada: I sasa aramas en. Malek ap kakorot. **75** Petrus ap tamanda masan en Iesus, me kotin masani ong i: Mon malek a kakorot, koe pan kamam kin ia pan silepak. A ap koieila sangesang laud.

27 A LAO ran pasanger, samero lapalap akan o saumas akan en toun sap o kapukapungada duen Iesus pwen kamatala. **2** Irail lao saliedi i, ap wawei, ki ong ren kopina Pontius Pilatus. **3** A Iudas, me pangala i lao kilanger me a pakadeikadar, en kamatala, ap kalukila o purekido moni sileisok ren samero lapalap akan o saumas akan. **4** Indada: Ngai me wiadar dip, ni ai pangalar nta makelekel. A irail inda: Menda re at? Koe en pein wia. **5** I ari kasedi moni ko nan im en kaudok, ap koieilar lusiamalar. **6** A samero lapalap akan ale moni ko indada; A sota pung kitail en ki ong nan deun mairong, pwe pwain pan nta. **7** Irail ari kapukapung, ap netiadar sap en saun wia dal, wasa me men liki pan seredi ia, **8** I me wasa o adaneki sap en nta kokodo lel ran wet. **9** I dokan a pwaider, me lokidor ren saukop Ieremia, me masani: Irail ari aleer moni sileisok i pwaine pan i, me re netiada ren men Israel. **10** O pwaine kida sap en saun wia dal, duen me Kaun o kotin masani ong ia. **11** Iesus ari kotikot mon kopina; kopina ap kainoma re a masani: Nanmarki en Sus akan komui? A Iesus kotin masani ong i: Komui me masani. **12** Samero lapalap akan o saumas akan lao karaune kin i, a sota kotin sapeng. **13** Pilatus ap masani ong i: Komui sota rong duen ar karakarauni komui kaualap? **14** I ari sota kotin masani ong i meakot. Kopina ap poneponeki kaualap. **15** Ari, ni kamadip o kopina kin lapwa ong irail amen me salidi, meamen, me re mauki, **16** A i ansau o ol amen, ad a Parapas, me salidi re'rail. **17** Irail lao pokon penaer, Pilatus ap masani ong irail: Is me komail mauki, i en lapwa dang komail, Parapas de Iesus, me maraneki Kristus? **18** Pwe a asaer, ar peirin, me re pang kilar i. **19** A lao kaipokedi pon deun kadeik, a paud ilokilang i indada: Komui der wia meakot ong ol pung men et, pwe i auramandar duen i, me i lokelokeki laud ran wet. **20** A samero lapalap akan o saumas akan sairen kila pokon o, ar poekipoeki Parapas o kamatala Iesus. **21** A kopina sapeng masani ong

irail: Is re'ra, me komail mauki, i en lapwadang komail? Irail potoan ong: Parapas. **22** Pilatus ap masani ong irail: Da me i en wiaki Iesus, me maraneki Kristus? Irail karos potoan ong: A en kalopuela! **23** A kopina masani: Pwe sued da, me a wiadar? A re kalaudela ar weriwer: A pan kalopuela! **24** Pilatus lao kilang, me a sota kak wiada meakot, pwe moromorong pan wiaui, ap ale pil, omiom mo'rail masani: Ngai makelekel sang ntan ol pung men et, komail pan wia. **25** Aramas karos ap wiaki eu sapeng indada: Nta en kapokon ong kit o nait seri kan! **26** A ap lapwa dong irail Parapas, a Iesus me a woki ap mueid ong irail, en kalopuela i. **27** Nain kopina saunpei kan ap ale Iesus kalualong ong nan im en kadeik o, ap kapokon pena saunpei karos; **28** Irail ap ki sang i sapwilim a likau kan, ap id kalikauwie kida i likau waitata; **29** Ap pada al en tek eu, ap kida pon kadokenmai, o ki ong sokon apot ni lim a maun, o kelepukidi mo a o kapikapidi i indada: long Nanmarki en Sus akan! **30** Irail kondipe ong i, o re ale sokon o, o pokieki kadokenmai. **31** Irail lao kapiti i, ap kisang likau waitata, ap kapure ong i udan sapwilim a likau o kaluawai, pwen kalopuela. **32** Ni arail kotikot kokola, rap diarada aramas en Kirene men, me ad a Simon, i me re iton ong, en wadala sapwelim a lopu. **33** Irail lao lel ong wasa o, me ad a Kolkata, iet wewe: Wasa en pondal en monga. **34** Irail ki ong i pinika, me doleki edi. A lao kotin song kis, a sota urak. **35** Irail lao kalopuelar i, ap nek pasang sapwilim a likau kadoropwe kidar. **36** Irail ari mondi ong wasa o masamasan i. **37** O ponangin kadokenmai re pasuredier inting o, me a pukoki: let Nanmarki en Sus akan. **38** Lolap riamen iang i lopuelar, amen mi ni pali maun, a amen ni pali maing. **39** Me dadaulul akan lalaue i, duedu'lok. **40** Katiti: Koe me kin kawela im en kaudok ap id kauada pong sili pong, en pein dore uk ala; ma Sapwilim en Kot koe, en keredi sang nin lopu en! **41** A samero lapalap, o saunkawewe, o saumas akan pil dueta kapikapiti i indada: **42** A dorelar akai, ap sota kak dorela pein i; ma i Nanmarki en Israel, i en keredi sang ni lopu en, a kitail pan kamelele i. **43** A liki Kot, i en kotin dorela, ma a kotin kupura i, pwe a indada: Ngai Sapwilim en Kot. **44** Lolap oko, me iang i lopuelar, pil lalaue i. **45** Sang ni auer kawunu lel auer kuduau rotorot kipadi sap o. **46** Ni auer kuduau Iesus ap kotin ngil laud masani: Eli, eli lama asaptani! let wewe: Ai Kot, ai Kot, da me komui likitmalia kin ia la? **47** Akai me u wasa o, rongadar me, ap indada: A eker Elias. **48** A amen irail pitipit tang ale lim eu, kaduedi ong nan pinika kauong ni alek apot, kidang i en urak, **49** A akai me inda: Iermen, kitail en kilang mas, ma Elias pan pwarado dorela i. **50** Iesus pil kotin ngil laud, ap kadarala ngen e. **51** A kilang, perepa likau en im en kaudok o ap dei pasang, sang pali poa lel pa, o sap rereda, o paip akai rongkilar, **52** O sousou kai sara pasang, o war en me saraui kan toto, me mamair, ap iasadar. **53** O murin ar iasadar, irail koda sang nan sousou kan, kolang kanim saraui, pwara dong me toto. **54** Senturion o me iang i sinsila Iesus, kilanger sap a rereda, o meakan, me wiauier, rap masakadar kaualap, katiti: Melel i, me Sapwilim en Kot! **55** O li toto mi kailewei, kilekilang me wiaui, ie i irail, me idauendo Iesus sang Kalilää papa i. **56** Maria men Makdala, o Maria in en lakopus i loses, o in en nain Sepedäus akan mi nan pung arail. **57** A lao sautik penaer, ol kapwapwa men pwarado, men

Arimatia, me ad a losep, me pil tounpadak en Iesus amen. **58** I ari poto dong Pilatus poeki kalep en Iesus. Pilatus ap masani, a en pangalang i. **59** Iosep ari ale kalep o, kidimiki pena likau makelekel o kaselel; **60** Ap nekidedi nan pein a sousou kap, me a weiradar nan paip; i ap kadapure ong takai kalaimun eu nan au en sousou o, ap kotila sang, **61** A Maria men Makdala, o Maria teio momod sal ong sousou o. **62** A mandan ran o, ran en kaonop, samero lapalap o Parisär akan pokon pena ren Pilatus. **63** Indada: Maing, kit tamandar, me ol sued men et katitiki ni a memaur: I pan maureda murin ran silu. **64** Komui ari masani, me ren sinsila sousou o lel ran kasilu, pwe a tounpadak kan de kodo pirapela, ap indang aramas: A kotin iasadar sang ren me melar akan, pwe pakotau wet pan sued sang men mas, **65** Pilatus masani ong irail: let silepa ko, komail kowei sinsila sousou o duen komail kak ong. **66** Irail ari koieila, kileledier takai o, o kasilaki sousou o saunpei kai.

28 RAN en sapat lao daulier, ni mansang en at en wik, Maria men Makdala, o Maria teio ap kodon ududial sousou o. **2** A kilang, sap rereda kualap, pwe tounlang en Kaun amen, pwaradido sang nanlang o katapur sang takai o, ap kaipokedi ong poa, **3** Mom a dueta liol o a likau puetepueteta sno. **4** Silepa ko ap masapwekadjar, o re likamata mela. **5** A tourlang o kotin sapeng masani ong li oko: Komail der masak pwe i asa, me koma rapaki Iesus, me lopuelar. **6** A soer met, pwe a iasadar, duen a kotin masanier. Kodo udial wasa, me Kaun nekinekidi mas o, **7** O tangwei kaireki sapwilim a tounpadak kan, me a kotin iasadar sang ren me melar akan. A kilang a pan kotin tiong mo'mail kutilang Kalilää. I wasa komail pan diarada i. Kilang, i kop ong komail er. **8** Ira ari madang sang ni sousou o masak o peren kualap, o tangwei kaireki ong sapwilim a tounpadak kan. **9** A ni ara kola, kaireki sapwilim a tounpadak kan, kilang, Iesus ap tu ong ira masani: Ran mau! Ira ap kai ong poridi ni aluwilu a o pongi i. **10** Iesus ap kotin masani ong ira: Der masak, kowei kaireki ri ai ol akan, pwe re en koieilang Kalilää. I wasa re pan diar ia. **11** Ni ara kokola, kilang silepa kai ko dong kanim o kaireki samero lapalap akan karos me wiauier. **12** Irail ari pokon pena iangaki saumas akan o kapukupung, ap ki ong saunpei moni toto. **13** Indai ong irail: Komail pan inda: A tounpadak kan pwarador pong pirapela i ni at mamair. **14** A ma kopina pan rongada duen mepukat, kit ap pan sauasa komail re a. **15** Irail ari aleer moni kan o wiadar duen me re katiti ong irail. A kasoi pot et lolok sili ren Sus akan kokodo lel ran wet. **16** A tounpadak ekamen kowei ong Kalilää, pon nana eu, me Iesus kotin kakalik ong irail er. **17** Irail lao diaradar i, re pongi ong i, a akai me peikasal. **18** Iesus ap kotido masani ong irail: Manaman en nanlang o sappa karos muei ong ia er. **19** Komail ari kola o padaki ong toun sappa karos o paptais ir ala ni mar en Sam o Na o Ngen saraui. **20** Padaki ong irail, me ren dadaurata meakan, me I kakalik ong komail er. O kilang, I pan daudaulole komail sili kokolata, lao lel sappa imwisokela. (aiōn g165)

Markus

1 TAPIN rongamau en Iesus Kristus, Sapwilim en Kot. **2** Duen a intingidi ren saukop lesaia: Kilang, i kadarala mo'mui ai men kadar me pan kaonopada al omui! **3** Ngil eu likelikwir sili nan sap tan: Komail kaonopada al en Kaun o kaineneda al al! **4** Ioanes kotido wia paptais nin sap tan o padapadak duen paptais en kalulaong lapwa dip akan. **5** Toun sap en Sus akan o toun Ierusalem karos pokon dong re a; irail paptaisela re a nan pilap lordan, weokada dip arail akan. **6** Ioanes kin likauwi wun en kamel, o perapirkil en man, o kin kangkang mansiek o oni en nan wel. **7** O padapadak masani: Meamen laud sang ia kotido mur i. Sal en a sut i sota war ong idiokidi lapwada. **8** I paptais kilar komail pil. A apan paptais kin komail Ngen sarauil! **9** Kadekadeo ni ran oko Iesus ap kotido sang Nasaret en Kalilää ap paptaisela ren Ioanes nan lordan. **10** A madang kotida sang nan pil o, ap kotin masani nanlang kan ar ritida, o Ngen mom en muroi piridi dong po a. **11** Ngil eu ap peidido sang nanlang kan: Nai kompok komui, me I perenki! **12** A madang Ngen kalua wong i sap tan. **13** A ap kotikoteki sap tan ran pangaul wia songesong pan Satan, ieiang man laualo; a tounlang kan me papa ong i. **14** Murin en Ioanes a pangalar, Iesus ap koti dong Kalilää, padapadak rongamau en wein Kot. **15** Masani: Ansau o leler wein Kot mier! Komail kalula! Kamelele rongamau! **16** Ni a kotikot sili liman sed en Kalilää, a ap masani Simon o ri a ol Andreas ara lalaaid sili, pwe ira saused. **17** Iesus ap kotin masani ong ira: Koma idauen ia do! Pwe I pan wia kin koma la saused en aramas! **18** Ira ari madang kasedi ara uk eko, ap idauenla i. **19** Ari, ni a kotila sang wasa o, a ap kotin masani lakopus, nain Sepedäus o ri a ol Ioanes mimi pon sop pot wonewone ara uk oko. **20** I ari kotin molipe ira madang, ira ari pededi sam ara Sepedäus nin sop o ren toun dodok ko o idauen la i. **21** Irail ap koti dong Kapernaum. A madang kotilong ong nan sinakoke ni ran en sapat o kawewe. **22** Re ap puriamuki a padak, pwe a kotin kawewe ong irail ni manaman sota dueta saunkawewe kan. **23** Aramas amen iang mi nan sinakoke o, me ngen saut mi lole, ap weriwer, **24** Indada: Ko sang kit! Menda re omui kit, Iesus en Nasaret? Komui kotido en kawe kit ala? I asa komui, Sarauil en Kot. **25** Iesus ari ongongida, masani: Nenenla o kowei sang il! **26** Ngen saut lao kapururada ap weriwer lauded, a ap koiei sang i. **27** Irail karos puriamui, pepeidok nan pung arail indada: Dakot met? Padak kap, dakot met? Pwe ni manaman a masani ong ngen saut akan, irail ari peiki ong i. **28** I ari madang indand sili nin sap karos impan Kalilää. **29** Irail ari madang koti sang nan sinakoke, ap iang lakopus o Ioanes kotilong ong nan im en Simon o Andreas, **30** Saulap en Simon wononeki somau karakar. Irail ap kaireki i madang duen i. **31** I ari koti wong ale pa a, kauada. Somau karakar ap madang ko sang; i ari para irail. **32** A lao sautik penaer, ni katipin kirila, re ap wa pena ong i karos me somau o me tewil ti po arail. **33** O toun kanim o pokon dong ni im o. **34** A ap kotin kakelailada me toto me somauki song en somau toto, kausa sang tewil toto, ap kulikedti tewil akan, ren der lokaia, pwe re asa i. **35** A kotin kipada nin soran, kotilong sap tan, pwen laolao wasa o. **36** Simon o me iang ko-

ap idauenla i. **37** Ni arail diar i, re ap potoan ong i: Irafil karos raparapa kin komui. **38** A ap kotin masani ong irail: Kitail daulul wong sap tei ko, pwe I en pil padak wasa o, pwe i me I kokido. **39** A ap kotin padapadak sili nan arail sinakoke kan nan sap en Kalilää karos o kakaus tewil akan. **40** Ol tuketuk amen ap poto dong i kelepuki poeki potoan ong i: Ma re kotin kupura, re kotin kamakeke ia da! **41** Iesus ari kupuro kila, kapawai lim a, sair i masani ong i: I pan, makelekelada! **42** A ni a masani eta, ari a tuketuk ko sang madang, a ap makelekel lar. **43** I ari kalikedi i, ap madang kadarala. **44** Masani ong i: Kalaka! Koe depa indai ong meamen; a kowei kasale ong koe samero o, o kida, pweki om makelekelada, me Moses masani, pwen kadede ong irail. **45** Ari, a kolata kalokisili, suaiki sili o ari, kareda en Iesus a sola sansal koti dong kanim o, kotikot eta liki nan sap tan, irail ap pokon dong re a sang pali karos.

2 MURIN ran akai a ap pil kotilong ong Kapernaum, ap loki sili me a kotikot nan im o. **2** Me toto ap madanga pena, im o lao koidala o pil likin im o. A ap kotin kawewe ong ir masan o. **3** Irail ari poto dong re a, wa kodo me somau rerer men, roan pa men. **4** Irail sota kak kai dong impa pweki pokon o. Re ap palang pasang pon im o, wasa a kotikot ia; irail lao palang pasang ap kakiredi ro o, me somau o mi poa. **5** Iesus lao mangi ar poson, ap masani ong me somau rerer o: Nai, dip om akan lapwa sang uk er! **6** Ari, saunkawewe kai momod wasa o, mongemonggoleki: **7** Da me men et lokelokaia? A lalaue. Is me kak lapwada dip akan, pwe amen ta, Kot? **8** Iesus ari madang angiada nan kuper a duen ar mongemonggole, ap kotin masani ong irail: Da me komail mongemonggoleki? **9** La me mangai ren indai ong me somau rerer: Dip om akan lapwa sang uk er, de inda: Uda, ale ki om, kowei? **10** A pwe komail en asa, me Nain aramas me manaman ong lapwada dip akan nin sappa, iei me a kotin masanieki ong me somau rerer: **11** I indai ong uk: Uda! Al eki om! U ko ong ni im om! **12** I ari madang uda, ale ki, aluwei mo'rail karos. Irail karos ari malamalaua kila, kapinga Kot inda: Se saikenta man kilang meakot et! **13** I ari pil kotila liman sed o. Irail karos ap pokon dong i, i ari kotin kawewe ong irail. **14** A lao kotin daulul wasa o, ap masani Lewi, nain Alpäus, a momod ni wasan nopwei, ap masani ong i: Idauen ia do! I ari uda idauenla i. **15** Kadekadeo a lao kaipokedi konot nan im a, saunopwei o me dipan akan me toto iang Iesus o sapwilim a tounpadak kan konokonot; pwe irail me toto, me idauen i. **16** Ari, ni en saunkawewe o Parisär akan ar kilang a kotin iang me dipan o saunopwei kan konokonot, irail ap indai ong sapwilim a tounpadak kan: Da me a iangki saunopwei o me dipan akan konot o kaker eki? **17** Ni en Iesus angiada, ap kotin masangi ong irail: Me kelail akan sota mau ong saunwini pwe me somau ta. I sota kodon ekeredo me pung kan, a me dipan akan. **18** En Ioanes a tounpadak kan o Parisär akan kin kaisesol. Irail ari kodo potoan ong i: Da me en Ioanes a tounpadak kan kin kaisesol, o en Parisär ar tounpadak kan, a sapwilim omui tounpadak kan sota kin kaisesol? **19** Iesus ap kotin masani ong irail: Da, toun kamadip en kapapaud pan kak kaisesol ni en ol kamod a iang irail? Ni en ol kamod a iang irail, re sota pan kak kaisesol. **20** A ansau kokodo, me ol kamod

pan wisike sang irail, iei ran o, me re pan kaisesol. **21** Sota amen me pan deik ong likau kap ni likau maring, pwe likau kap pan dei sang likau maring, por o ap pan laudela. **22** Pil sota amen me kin deuke kida ed maring wain kap, pwe wain o de ter pasang ed o, wain o ari wudokila, ed o ola. A wain kap mau ong nan ed kap. **23** Kadekadeo a kotin weid nan mat en korn ni ran en sapat. Sapwilim a tounpadak kan ap dondolung kweiwan korn. **24** Parisär oko ap indai ong i: Kilang, da me irail wia ni sapat me sota pung, en wiaui? **25** A kotin masani ong irail: Komail sota wadoker, me Dawid wiadar, ni a men kaualap, o a men manga, i o me iang i? **26** Duen a pedelong ong nan tanpas en Kot ni muein Apiatar samero lapalap, o kangala prot mairong o nek ong irail, me iang i, me sota pung aramas en tungole, samero kan eta? **27** A ap kotin masani ong irail: Sapat me wiaui ong aramas a kaidik aramas ong sapat. **28** I me Nain aramas pil udan kaun en sapat.

3 KADEKADEO a pil kotin pur ong nan sinakoke. Ari, aramas amen mia, me pa a motor. **2** Irail ari masamasaneki, ma a pan kakelada i ni ran en sapat, pwe irail en karaun i. **3** I ari kotin masani ong aramas o, me pa a motor: Uda kodo met! **4** A ap kotin masani ong irail: Me pung, wia mau ni ran en sapat de wia sued? Kamaur de kamela? Ir ari nenenla. **5** I ari angiang aupwil sili po'rail, kupurokila ar kapitakai, ap kotin masani ong aramas o: Kapawai pa om! I ari kapawai. Pa a ap kelailada. **6** Parisär oko ap madangalang ren iang en Erodes. Re ap kapakaparok duen ar pan kamatala i. **7** A Jesus kotin kapitawai sang pein i o sapwilim a tounpadak kan, kota wong liman sed. Pokon kalaimun ap idauen i sang Kalilää, o ludää. **8** O sang Ierusalem, o sang Idumää, o sang pälilan lordan, o toun liman Tirus o Sidon, pokon kalaimun, re rongada duen a kotin wiada manaman kaualap, re ap pokon dong re a. **9** A kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan, kisin sop kis en kaonop ong i, pweki pokon o, pwe re de koi dong i. **10** Pwe a kotin kakelada me toto, irail ari pakoideda, pwe me somau ko me sair i. **11** O ni en ngen saut akan ngar i, re pupedi mo i, weriwer, indada: Sapwilim en Kot komui! **12** I ari kotin kalik irail edi, ren der kaireki i. **13** I ari kotidala nan nana o, ap molipei dong i, me a kotin kupura, re ap poto dong re a. **14** I ari kotin kileledi ekriamen, pwe re en ieiang i, pwen poroporone ir sili padapadak. **15** O manamanla kakelada me somau kan o kakaus tewil akan; **16** Simon a kotiki ong ad a Petrus. **17** O lakopus nain lepedäus, o loanes ri en lakopus, a kotiki ong ad ara Poanerkes, let wewe: Nain nansapwe. **18** O Andreas, o Pilipus, o Partolomäus, o Matäus, o Tomas, o lakopus, nain Alpäus, o Tadäus, o Simon men Kana, **19** O Iudas Iskariot, me pangala i. **20** Irail ari ko dong nan im eu. Pil pokon eu pokon pena. Irail ari sola kak manga. **21** Ni kompokepa ko rongada, re kodo, pwen wala sang i; pwe re inda, me a iakala. **22** A saunkawewe ko, me kodido sang Ierusalem inda: A katia Peelsepup o saumas en tewil akan; iei me a kakauseki tewil akan. **23** I ari molipei ir do, masani ong irail ni karaseras akan: la pan duen Satan a kausawel Satan? **24** O ma toun wei eu u pena nan pung ar, wei o sota pan kak pwaida. **25** O ma penainai eu u pena nan pung ar, penainai o sota pan kak pwaida. **26** O ma Satan u ong pein i, a sota pan kak pwaida, a pan imwisokela. **27** Sota amen me pan kak ko ong nan im en kelail amen kulia a

kapwa, ma a so saliedi mas me kelail o. A ap pan kak Kawela im a. **28** Melel I indai ong komail: Dip akan karos pan lapwa sang nain aramas akan, o laue, me re lalaueki. **29** A meamen lalaue Ngen saraui sota pan lapwada, a a pan puk ong kamekam soutuk. (aiōn g165, aiōnios g166) **30** Pweki ar inda: A katia ngen saut. **31** Ari in a, o ri a ol akan ap kodo, mi liki o iloke dong. **32** A pokon me momod impa o ap potoan ong i: Re mangi, in ar o ri ar ol akan mimi liki kainoma komui. **33** A ap kotin sapeng irail masani: Is in ai de ri ai kan? **34** A ap kotin aupwil sili po'rail, me mod impa ko, masani: Kilang, in ai o ri ai ol akan! **35** Pwe meamen wiawia kupur en Kot, iei me ri ai ol o ri ai li o in ai.

4 KADEKADEO a pil kotin tapiada kawewe liman sed o. Pokon kalaimun eu ap ko pena re a. A ap kotidang pon sop pot kotikot pon sed o. A pokon o mi nan sap pon oror. **2** A kotin kawewe ong irail me toto ni i karaseras akan, masani ong irail ni a padak: **3** Rong! Kilang, saunkamor o kolan kamorok. **4** Ni a kamokamorok akai ap moridi ong pon kailan al, manpir ap pirido nam ir ala. **5** A akai moredi ong wasa takain, wasa pwel petepet; irail ari madang wosada, pweki sota pwel lole. **6** Ni en katipin dakarada, re ap mongela o mela pweki sota kalau ar. **7** A akai moredi nan tuka tekete; o tuka tekete wosada, kasokiala, re ap sota wa. **8** A akai moredi nan pwel mau o pwaida wa; akai pan me sileisok; a akai me woneisok, a akai me epuki. **9** A kotin masani: Me salong a mia men rong, i en rong! **10** A lao kotin kalapukela, men imp a iangaki ekriamen ap kalelapok re a duen karaseras pukat. **11** A ap kotin masani ong irail: A muae ong komail, en asa duen me rir en wein Kot. A men liki re pan asa meakaros sang ni karaseras akan. **12** Pwe re kilang, ari sota kilang, o rongerong, ap sota dedeki; pwe re de pan wukila o dip ar lapwa sang irail. **13** A ap kotin masani ong irail: Komail sota dedeki karaseras pot et? A iaduen, omail pan asa karaseras tei ko? **14** Saunkamor me kamorok sili masan. **15** A mepukat me mi pon kailan al, wasa masan moredi ong, a re lao rongadar, Satan ap madangado, ki sang masan, me kamoremoredi ong nan mongjiong arail. **16** O mepukat me moredi ong wasan takain, re lao rongadar masan o ap madang peren kida ale. **17** A sota kalaua re'rail ap dadaur eta ekis, lao songesong o kamekam wiaui pweki masan o, re ap madang makar kida. **18** A mepukat me moredi ong nan tuka tekete, me rongada masan. **19** A anan en pai en sappa o inong kapwa, o horok en okotme pwaida, kasokela masan, ap sota wa. (aiōn g165) **20** A mepukat irail, me moredi ong nan pwel mau, me rongada masan o, ale o wa, akai pan me sileisok, a akai me woneisok, a akai me epuki. **21** A kotin masani ong irail: Kandel pan wisikedo, pwen ko ong pan kasak de pan men wendi? A sote koda wong nin deun kandel? **22** Pwe sota me rir kot, me so pan sansalada, pil sota me okiok kot, me so pan lok sili. **23** Meamen me salong a mia men rong, i en rong! **24** A ap kotin masani ong irail: Komail kalaka, me komail rong! Pwe men song, me komail songki iduen a pil pan song, ong komail. O omail tungol pan laud. **25** Pwe me a mia, ekis pan ko ong; a me sota a mia, me ekis mi re a, pan katia sang. **26** A kotin masani: Iet duen wein Kot, ras ong aramas amen, me kamoredi ong nan pwel war en tuka. **27** Ap mairela, pirida, pong ran; a war o

wosada ap kakairida a ap sota asa due. 28 Pwe pwel kin pein kawosada tuka. Mas katoka, mur mpok, mur war en korn nan mpok ap pwarada. 29 A ni wa ma, a ap madang ki ong men lepukedi, pwe rak mier. 30 A pil kotin masani: Da me kitail en karasai ong wein Kot? De da me kitail en kasosong ong? 31 A rasong wan tuka, me pan kamoremoredi ong nan pwel, me tikitik sang war karos, me mi nan sap. 32 A lao kamoredi, ap wosada laude sang dip karos, ap kasang pasang laud; manpir en pan lang ap kin wendi pan mot a. 33 I song en karaseras akan toto a kotiki ong irail ni a kawewe ong irail masan o duen ar weweki. 34 Sota a masan, ma so karaseras. Ni arail kelepal, a ap kotin kadede ong sapwilim a tounpadak kan meakan. 35 Ni ran ota, lao sautik penaer, a kotin masani ong irail: Kitail daulul wong palio! 36 Ari, ni ar kadar pasang pokon o, re kamasalada nin sop o. Pil akai kisin sop mi re a. 37 Melimel ap koda, iluk ap pungedi ong nan sop o kadirela. 38 A a kotikot nan murin sop o, saisaimok pon ulunga. Irail ap kaopada potoan ong i: Saunpadak, kom sota kupurai kit, pweki at pan mela? 39 I ari kotin kipada, angiangida melimel, o kotin masani ong sed o: Moledi! Ang ap dukedi o molela kaualap. 40 A ap kotin masani ong irail: Da me komail masapwekeki? ladue, sota omail poson? 41 Irail masapwekada kaualap, ap indada nan pung arail: laduen ol men et, me ang o sed peiki ong?

5 IRAIL ari kotela sed o koti dong nan wein Katara; 2 A lao kotidi sang nin sop, aramas me ngen saut ti poa, madang ap tang dong i sang nin sousou kan. 3 Pwe a kin kauauson nin sousou kan, sota amen, me kak saliedi i, sal mata sota pil kak. 4 Pwe pan toto a salikidi sal en nä o sal mata, ari a kin kamueit pasang sal mata o sal en nä, sota amen me kak kamandala i. 5 Ansau karos, pong o ran, a kin mimi nan sousou kan o nana, weriwer o pein lokeki i takai. 6 A ni a kilang Jesus wasa doo, a ap tangalang dairukedi. 7 Weriwer laudedia indada: Menda re omui ngai Jesus, Sapwilim en Kot lapolap? I kaukilang komui Kot, komui ender kawairok ia! 8 Pwe a kotin masani ong i: Koti sang aramas en, ngen saut koe! 9 I ari kotin kainoma re a: Is ad om? A ap sapeng potoan ong i: let ad ai lekion, pwe kit me toto. 10 A ap poeki, ender kotin kaus ir ala nin sap o. 11 Ari, pwin pwik kalaimeun eu mimi impan nana o, mangamanga sili. 12 Irail ap poekipoeki potoan ong: Re kotin kadar kit ala, pwe sen til ong nan pwik oko. 13 Jesus ari kotin mueid ong. Ngen saut akan ap koiei sang, ko ong nan pwik oko. Pwik oko ap tangedi wei ni aul ong nan sed ap mopila nan sed. Irail impan riakid. 14 Silepa kan ap tangdaui, kaireki sili nan kanim o nan sap; re ap koieila pwen kilang duen me wiaui; 15 Irail ari poto dong ren Jesus, kilang, me tanwar en tewil o a momod, o likauer, o lolekonglar; iei i me lekion mier re a. Re ap masapwekada, 16 Irail me kilanger ap indai ong irail duen me wiaui ong me tanwar en tewil o, duen pwik akan. 17 Re ap poekipoeki, a en kotiwei sang sap arail. 18 Ni a koti dong nin sop o, me tanwar en tewil o poeki re a en iang i. 19 A i sota mueid ong i, ap masani ong i: Ko ong ni im om ren sau om, kaire kin ir duen manaman lapolap, me Kaun o wiai ong uk er o poke uk alar. 20 I ari kola, kaloki sili nan Dekapolis duen manaman lapolap, me Jesus kotin wiai ong i; irail karos ap puriamui kila. 21 Jesus lao pil kotela sed

o ong palio, pokon kalaimeun eu ap ko pena re a. A kotikot pon oror. 22 Ari, saumas en sinakoke amen, me ad a lairus kotido. Ni a tu ong i, ap dairukedi sang. 23 Poekipoeki kaualap, potoan ong: Nai kisin seripein kis koren iong mela; i poeki, komui en kotido en pwil lim omui poa, pwen kelailada, ap pan maurela. 24 I ap kotin iangala, aramas toto ap idauenla, koi dong pena. 25 Li amen, me nta pwilipwil par ngaulriau. 26 O lokolokki me toto ren saunwini toto o kida a kapwa karos, ap sota katepe, pwe a totorela eta. 27 Ni a rongada duen Jesus, a ap dilongedo muri nan pokon o, o sair sapwilim a likau. 28 Pwe a inda: Ma i sair sapwilim a likau eta, i pan kelailada. 29 Ari, pwilipwil en nta madang matata. I ari pamada nan war a, me a kelada sanger somau o. 30 Jesus ap madang kotin kaanda, me roson kis ko sanger. A ap saupei dong pokon o masani: Is me sair ai likau? 31 A sapwilim a tounpadak kan potoan ong: Komui masani, pokon et koi dong komui penaer; a komui masani: Is me sair ia? 32 I ari kotin aupwil sili, pwe a men masani, me wia me o. 33 Li o ari masapwekada, rerer, asaer me wiaui ong i ap potodo, dairukedi mo a, potoan ong duen melel en me wiaui o. 34 A ap kotin masani ong i: Nai om poson me kakelail uk adar. Ukowei popol, o kelada sang om somau! 35 Ni a kotin mamasan, irail kodo sang ren saumas en sinakoke indada: Noum serepein o melar. Menda kom kangiri saunpadak en? 36 Ni en Jesus a angi kair o, ap masani ong saumas en sinakoke o: Kom der masak poson eta! 37 A ap sota kotin mueid ong meamen en idauenla i, Petrus eta, o lakopus o loanes ri en lakopus. 38 Irail koti dong ni im en saumas en sinakoke o, ap masani arail moromorong o mamaiei kaualap. 39 A ni a kitolong, a masani ong irail: Da me komail moromorongki o mamaukeki? Seri en sota melar, a mamair eta. 40 Re ap kakaurureki i. I ari kotikie sang irail karos, ap kotin ukada sam o in en seri o me iang i ko; a ap pedelong ong wasa, me seri o wonon ia; 41 I ari kotin ale pa en seri o masani ong i: Talita kumi! let wewe: Seripein i indai ong uk, paurida! 42 Seripein ap madang paurida, alu; pwe a saunpar eisokriau; irail ap malamalaua kila kaualap. 43 I ari kotin kalik irail edi, pwe meamen de asada, ap masani, kisin manga en ko ong.

6 A AP kotila sang wasa o, ap koti dong ni udan sap we, o sapwilim a tounpadak kan idauenla i. 2 Lao lel ran en sapat a kotin tapiada kawewe nan sinakoke; me toto, me rong puriamui kila, inda: La me lap en ale mepuat? O lolekong da eu, me mi re a, me a kak wiaki manaman pukat? 3 Kaidin i kapenta o, nain Maria, o ri en lakopus, o loses, o Iudas, o Simon? A kaidin ri a li akan kin mi re atail? Re ap makar kida i. 4 Jesus ap kotin masani ong irail: Sota wasa, me saukop sota wau ia; nan sap we ta o ren sau i ko o toun im a. 5 A ap sota kak wia manaman eu wasa o, me somau kai ta, me a kotin pwil po ar lim a ko o kakelail ir ada. 6 I ari pone kida ar sposon, ap kotin paang sili kanim akan, kaukawewe. 7 A ap kotin molipe dong re a ekriamen oko, o kotin kadar ir pasang riamen me eu o kotiki ong irail manaman, en poedi ngen saut akan. 8 Ap masani ong irail, re depa wa meakot ni ar koko sili, sokon eta pot; iermen ed, de prot, pil sota moni nan ed. 9 A re ko ong eta nian sut, o der mi nan sakit riau. 10 A ap kotin masani ong irail: Wasa kis, me komail pedelong onger ni im eu, komail mimietia,

komail lao kowei sang wasa o. 11 A wasa eu, me kang kasamo o rong komail, komail sipedé sang pwel ni nä omaile, ni omaile ko sang, pwen kadede ong irail. 12 Irail ap kola o padapadaki me ren kalula. 13 Re pil kause sang tewil toto o keie me somau toto, kakela ir ada. 14 Erodes nanmarki mangiada pwe mar a indandsili, a ap masani: lei loanes saunpatais o, me mauredar sang ren me mlar akan; iei i me a wia manaman pukat. 15 Akai inda, me i Elias; a akai, me i saukop amen de amen me due saukop akan. 16 Ni en Erodes mangiada, a ap masani: loanes, me i lepuke sang mong a; ari, a mauredar. 17 Pwe pein Erodes me poron wong, saikidi loanes, o saliedi ong nan imateng pweki Erodias, en ri a ol Pilip a paud, pwe a id paude kida i. 18 Pwe loanes me kapung ong Erodes: Me sota pung omui atia sang en ri omui ol a paud! 19 lei, me Erodias kailong kila i, ap men kamela i; ari, a sota kak. 20 Pwe Erodes laan loanes, pwe a asa, me i ol pung o sarau amen, i ari tataakata i, ap peiki ong o mamangi pereneki. 21 Ari ran mau eu, ran en Erodes a ipwidia, a ap kotin kamadipa a saupedi ko, o a saumas oko, o na me lapalap en wein Kalilää kan. 22 Ari, nain Erodias seripein ap kodo kakalek, kamakamait Erodes o me momod re a ko ni tepel. Nanmarki ap masani ong seripein o: Poeki re i meakot, me koe mauki; i pan ki ong uk, lao lel apali en ai wei. 24 A ap pedoi wei indang in a: Da me i pan poeki? I ari inda: Monga en loanes saunpatais o. 25 I ari puredo, madang dong ren nammarki o, poeki, inda: I men, komui en madang kotikido monga en loanes saunpatais nan eu dal en! 26 Nanmarki ap topwaila kaualap, a pweki a kotin kaula o pweki ir, me iang i ni tepel ko a sota men kapapalawei. 27 Nanmarki o ap madang poronela saunpei amen, masani, monga en wisikedo. 28 A ap kola, lepuke sang monga nan imateng, ap wa kodo monga o nan dal eu ap ki ong seripein o; seripein o ap kiong in a. 29 A tounpadak kan lao rongadar, re ap kodo ale kaleda, nekidala nan sousou o. 30 Wanporon oko kapokon irail pena ren Jesus, potoan ong i meakaros, me re wia o me re kawewedar. 31 A ap kotin masani ong irail: Komail kelepe dong sap tan; kamol mas. Pwe me toto purepure ir; irail ari sota pisokki ong manga. 32 Re ap takeda sop kelep kolang sap tan. 33 A me toto kilang ar masalwei; me toto asa irail. Ir ari sapal sang kanim karos audi mo a ap pokon pena re a. 34 A lesus lao kerede sang nan sop o, ap masani aramas toto, ap kupura ir ala; pwe likamata irail sip, me sota sile parail. A ap kotin tapiada kawewe ong irail me toto. 35 Wasa lao sautik penaer, sapwilim a tounpadak kan ap poto dong re a, potoan ong: Sap tan eu met, ap wasa sautiker. 36 Re kotin kadar ir pasang; pwe re en paangewei sap koren kan o kisin kanim akan o pein netiada kan ar prot, pwe sota man ar tungole meakot. 37 A ap kotin sapeng masani ong irail: Komail katungole ir! Re ap potoan ong i: Se en kola en netiada prot me denar riepuki, ap ki ong irail ren tungole? 38 A ap kotin masani ong irail: Lopon en prot depa mi re omaile? Kowei kalelapok! Re lao kalelepop, rap potoan: Me limau o mam riamen. 39 A masani ong irail, re en wia pwini ir pasang, kamodang ir di ong nan rä. 40 Re ap mondi ni pwin akai; wad epuki o limek ni pwin ko. 41 A ap kotikidar lopon en prot limau o mam riamen masandang nanlang laolaoki pwilitiki pasang o ari,

kotiki ong sapwilim a tounpadak kan, pwe re en nek ong irail. O mam riamen oko pil nene ong irail karos. 42 Irail karos ari mangaer o medier. 43 Rap deuk pena kopou eisokria maremor en kamadip o luan mam oko. 44 Irail me tungoler prot oko me ol limek. 45 I ari kotin madang pain sapwilim a tounpadak kan, irail en ko ong nin sop o, tiona wong Petsaida palio, pwe a pan kotin kadar pasang pokon o. 46 A lao kotin kadar ir pasang, a ap kotidang nan nana eu, pwen laolao. 47 A lao sautik penaer, sop o mi nan ailep en sed. A ari kotin kalakalapuk nan sap. 48 I ari masani arail wiawia roro, pwe me ang matong irail. A nin soran a kota dong irail, weid pon sed, a pan dauli ir wei. 49 Ari, ni arail kilang a kotin weweid pon sed, re kiki ong, me ani amen. Re ap weriwer. 50 Pwe irail karos kilang i, ap masapwekada i ari madang masani ong irail, masani: Komail perenda! Ngai met! Der masak! 51 I ari keredang pon sop o, ap moledi. Re ap puriamui kila kaualap o ponepone kida. 52 Pwe re sota lamelame prot oko; pwe mongiong arail kakaluakalar. 53 Irail lao kotido, re ap inen dong wein Kenesaret, ap kai ong liman sap o. 54 Irail lao kerede sang nan sop o, re ap madang asada i. 55 Re ap tang pasang wasa karos tapiada wa dong i me somau pon ro'rail wasa re rong, me a kot ia. 56 O wasa, me a kot ia, kisin kanim laud akan de sap, re kin pwilikidi nani al akan me somau kan, ap poekipoeki, pwe re en sair kailan sapwilim a likau ta. Ari, me doke ko karos ap kelailada.

7 PARISÄR akan o saunkawewe kai ap pokon dong re a, me kodo sang Ierusalem. 2 Ni ar kilang sapwilim a tounpadak kai kang proteki pa samin, so omiom, 3 Pwe Parisär o Sus akan sota kin manga, ma re so omiom mas; pwe re wiawia padok en men kaua ko. 4 O ni ar kin puredo sang wasan net, re sota kin manga, ma re so omiom mas o tiak toto, me re aledi, re kin wiawia: Widen dal tikitik, dal laud, dal pras, o men momod. 5 Parisär o saunkawewe ko ap kalelapok re a: Da me sapwilim omui tounpadak kan sota wiaki padok en men kaua kan? A re mangata prot so omiom? 6 A kotin sapeng masani ong irail: Melel eta en lesaias a kopadar, me komail malaun akan, iduen a intingidi: Aramas pukat kin kaka kin ia au arail a mongiong arail me doo sang ia. 7 Ari, me mal ar kaudok ia, pwe kusoned en aramas eta, me re kin kaukawewe. 8 Pwe komail kin kasela kusoned en Kot, ap id wiawia padok en aramas; iet widen dal laud o tikitik ape; o pil akai, me komail kin wiawia. 9 A ap kotin masani ong ir, melel me komail kasela kusoned en Kot, pwe komail en awpaliela pein omaile padok. 10 Pwe Moses masani: Kakaki sam om o in om; o meamen me lalaue sam a de in a en kamela! 11 A komail kin inda, ma aramas amen indai ong sam de in a: Korpan (iet wewe: Mairong eu), me koe men aneki sang ia, komail inda, me sota dip a. 12 Komail ari sola mueid ong i, en wiai ong sam a de in a meakot. 13 Ap kawe kila masan en Kot omaile padok, me komail pein wiada. O pil me toto me due met, me komail kin wiawia. 14 Ni a kotin molipe pena pokon o re a, a kotin masani ong irail: Komail karos rong ia o weweki! 15 Sota meakot men likin aramas, me pan ko ong lole, kasaminela i. A meakan, me koda sang lole, iei eta, me kin kasaminela aramas. 16 Meamen me salong a mia men rong, i en rong! 17 Ni a kotilong ong nan im eu sang ren aramas oko, sapwilim a tounpadak kan ap kalelapok re a duen karaseras o.

18 A ap kotin masani ong irail: Da, komail me pil so lolekong? Komail sota dedeki, me meakot men likin aramas kin ko ong lole, sota kak kasaminela? **19** Pwe a sota ko ong nan mongiong; pwe nan kaped eta, ap pidok wei sang, koko sang meakaros? **20** A ap kotin masani: Meakan me koda sang lol en aramas, iei me kin kasaminela aramas. **21** Pwe sang lol en aramas, sang nan mongiong, lamelam sued kin tapida sang ia: Kamal, nenen, kamela aramas. **22** Pirap, norok, sarsued, widing, sengo, poosued, lalaue, lemai, soukoti. **23** Mesued pukat karos tapida sang lole, ap kasaminela aramas. **24** I ari kotila sang wasa o, kotilang wein Tirus o Sidon, a lao kotilong ong nan im eu, ap sota men, aramas en asa i. Ari, a sota kak rirala. **25** Pwe li amen, me na seripein ngen saut ti poa, madang rongada i, ap kodo dairukedi ong ni aluwilu a. **26** Li en Krik amen, kisan sap en Siro-Penisia, potoan ong, poekipoeki re a, en kausa sang na seripein tewil o. **27** Jesus ap kotin masani ong i: Seri ko pan med mas. Pwe a sota mau, ale en seri ar tungol prot, ap kasedi ong ren kiti. **28** A ap sapeng potoan ong i: Melel Maing! Ari, kiti kin tungole maremor en seri ar tungol prot pan tepel. **29** A ap kotin masani ong i: Pweki om lokaia en, kowei! Tewil o ko sanger ren noum serepein o! **30** Ari, a kolang im a, a ap diarada, me tewil o ko sanger, o na seripein wonon nan deu a. **31** A lao pil kotin purela sang wein Tirus o Sidon ap koti dong ni le en Kalilää, weidedo nan wein Dekapolis. **32** Re ap wa dong i salongepon amen, me lotong; irail ari poeki re a, en kotin pwil poa lim a. **33** I ari kotin ukala sang i ni pokon o, ap kilong ong sondin lim a nan salong a o likidi sair lo a. **34** A ap masandang nanlang, asmmamarada, masani ong i: Epata! (iet wewe: Wasok pasang). **35** Salong a ap madang wasok pasang o sal en lo a lapwada. A ap lokaia mau. **36** I ari kalik irail edi re depa indai ong meamen. A kainapwi irail; ari, re ap kalaudela ar kaloki sili. **37** Re puriamui kila kaualap, inda: Me mau, me a wia dar kan! Pwe a kakarongada me salongepon, ap kalokaiada, me lotong.

8 NI ran oko pil pokon kalaimunia mia, ap sota me re tungole; a ap kotin molipedo sapwilim a tounpadak kan, masani ong irail: **2** I pokela pokon et, pwe re ieiang ia ran silu, ap sota ar tungol. **3** O ma I kadar ir wong ni im ar dupok, re pan lipongmas nani al, pwe akai ir kodo sang wasa doo. **4** A sapwilim a tounpadak kan ap sapeng potoan ong i: la wasa, me amen pan kak ki sang ia prot, men kamedela pokon et nan sap tan et? **5** A ap kotin kainoma re irail: Prot depa mi re omail? Re ap sapeng potoan ong: Me isu. **6** I ari kotin masani ong pokon o, en mondi ong nan pwel, ap kotikida lopon en prot isu, laolaoki, piliti pasang o ari, ap kotiki ong sapwilim a tounpadak kan, pwe ren nek. Irail ari nek ong pokon o. **7** Kisim mam kai pil mia, i ari laolaoki o masani, ren pil neki ong irail. **8** Irail ari manga o medier. Irail ap deuk pena kopou en maremor isu luan kamadip, **9** Me mangaer me koren iong pakid. A ap kotin kadar ir pasang. **10** Io sapwilim a tounpadak kan ap madang kotidang por sop pot, kotelang nan wein Dalmanuta. **11** Parisär akai ap kodo, tapiada akamai ong i, men kilang re a kilel sang nanlang, pwe re kasongsong i. **12** A ap kotin kaangangala nan ngen i, masani: Menda di wet ngongki kilel eu? Melel I indai ong komail: Sota kilel eu pan ko ong di wet. **13** I ari kotila sang irail, pil pur ong

nin sop o, kotilang palio. **14** Irail ap monokela prot oko, men kapinwar arail, lopon prot ta ieu mimi re rail nin sop o. **15** I ari kapung ong irail masani: Kalaka en Parisär ko ar kalap o en Erodes a kalap. **16** Irail ap lamelame nan pung arail: Sota atail prot oko. **17** Ni en Jesus a kotin mangiada, a masani ong irail: Da me komail toutouki a sota kan omail prot? Komail saikenta dedekila o weweki? Mongiong omail kapikapitakaita? **18** Mas omail mia, ap sota kilang; salong omail mia, ap sota rong. O komail sota tamataman, **19** Ni ai pilingong me limekid lopon en prot limau o, kopou en maremor depa, me komail deukada? Re ap potoan ong i: Me eisokria. **20** O isu nan pung en me pakid, kopou en maremor depa, me komail deukada? Re ap potoan: Me isu. **21** A ap kotin kainoma re'rail: A da me komail sota dedeki? **22** A ap koti dong Petsaida. Re ap wa dong i maskun amen, poekipoeki en sair i. **23** A ap kotin ale pa en me maskun o kaluala sang ni kisin kanim o; A ap likidi ong ni mas a o pwil poa lim a ko ap kainoma re a, ma a kilangada wasa de so? **24** I ari sarada potoan: I kilang aramas akan likamada tuka kai, me alialu sili. **25** A pil pwil pon mas a lim a ko, ap kasaradakeda. I ari kelailada ap kilangada mau. **26** A ap kotin kadalalang nin im a masani: Koe depa pur wong ni kisin kanim o, o pil depa indai ong meamen nin kanim o! **27** Jesus i sapwilim a tounpadak kan ap kotieila nan kanim en Säsarea Pilipi ko. Ari, ni a kotikot kowei, ap kotin kainoma ren sapwilim a tounpadak kan masani ong irail: Is me aramas inda me ngai? **28** Irail sapeng i potoan ong: Ioanes saumpaptais; a akai inda, me Elias; a akai, me amen sang ren saukop akan. **29** A ap kotin kainoma re irail: A komail, is me komail kin inda me ngai? Petrus ap sapeng potoan ong i: Komui Kristus! **30** I ari kotin kalik irail edi, re depa indai ong meamen i. **31** A ap kotin tapiada kawewe kin irail, me Nain aramas en kalokolok toto o sokonekonla pan saumas akan, o samero lapalap akan, o saunkawewe kan, o pan kamela, ap pan maureda murin ran silu. **32** Masan wet a kotin masani sansal. Petrus ap ukada i tapiada kapung ong i. **33** Jesus ap kotin saupeido aupwil sili pon sapwilim a tounpadak kan, kapung ong Petrus masani: Kola muri, Satan! Pwe om lamelam kaidin en Kot, a en aramas. **34** A kotin molipedo pokon o sapwilim a tounpadak kan, a masani ong irail: Meamen pan idauen ia, en tounmeteki pein i, ap wada a lopu, idauen ia. **35** Pwe meamen kanakanai maur i, pan pupe sang. A meamen kasela maur i pweki ngai o rongamau, pan dorela i. **36** Pwe da me katepan aramas a aneki sappa u, ap kasela maur? **37** O da me aramas pan wiliankida maur i? **38** Pwe meamen namenok kin ia o ai padak kan nan pung en di en kamal o sued wed, i me Nain aramas pil pan ailaki, ni a pan kodo ni lingan en Sam a iang tounlang saraui kan.

9 A AP kotin masani ong irail: Melel I indai ong komail: Akai me iang mi met, sota pan mela, lao kilang wein Kot a kokido manaman. **2** Murin pong wonu pong Jesus ap kotin ukada Petrus o lakopus o Ioanes kalua ir dalang pon nana ileile eu, ir kalapuk. I ari kotin wukila mo'rail. **3** Sapwilim a likau ko lingalingala, puetepueteta sno. Sota saunloplop nan sappa kak kapuetepuetetala dueta. **4** Elias i Moses ap pwara dong ir, ari, ira o Jesus ap mamasan pena. **5** Petrus ap sapeng potoan ong

Iesus: Rapi, me mau ong kitail en kotikot met. Kitail en kauada kisin im silikis: Tanpas ar, o en Moses o en Elias. 6 Pwe a sasa, da me a pan inda, pwe re masapwekada. 7 Pali en dapok pall ap kadupwal irail edi; o ngil eu peidido sang nan dapok o: I met nai. Ol kompok! Komail rong i! 8 Ari, re saliokeda, solar amen me re kilang, Iesus ta, me kotikot re'tail. 9 Ari, ni arail kotikot kotido sang nin nana o, a kotin kalik irail edi, re depa indai ong meamen, me re kilang ko, lao Nain aramas mauredar sang ren me melar akan. 10 Re ap edie pena masan pot et nan pung ar, ap peipeidokki pena, da wewe en maureda sang ren me melar akan? 11 Irail ap peidok re a potoan ong: Da me saunkawewe kan indaki, Elias pan pwarado mas? 12 I ari kotin sapeng, masani ong irail: Melel Elias kodo mas, kamauiada meakan. O iaduen intingidi duen Nain aramas? Me pan kolokolok toto o sokonekon. 13 A l indai ong komail, Elias pwarer, o re wiai ong i, me re mauki duen a intingidi due. 14 A lao koti dong tounpadak kan, a masani pokon kalaimunia eu kapil ir pena o saunkawewe kan peipeidok re irail. 15 Ni ar kilangadar i, pokon o ap puriamuki la tangado ranamau ong i. 16 A ap kotin kainoma re irail: Peidok da kai, me komail idedok re'rail? 17 Amen toun pokon o sapeng i potoan ong: Saunpadak, i potoan dong komui nai putak o, me ngen lotong mi poa. 18 Ari, wasa karos me a kin tiada poa, a kin kapururada; a ap kin pudopud o katekatete ngi o tongetongela. I potoan ong sapwilim omui tounpadak kan, pwe re en kausa sang i, ari, re sota kak. 19 A ap kotin sapeng irail masani: Di wet meid soposon. Ia arain ai pan mimi re omail, ia arain ai pan kokoa komail? Wa dong ia i! 20 Irail ap poto dong i. Ni a kotin masani i, ngen o ap madang kupururada i; a ap pupedi ong nan pwel, wia pudopud taputupur sili. 21 A ap kainoma ren sam a: Ia arain me kot et a lel? A ap potoan ong: Sang ni a seri. 22 Pan me toto a kin kasedi ong i nan iai o nan pil, pwen kamela i. Ari, ma re kotin kak ong, re kotin kupura kit ala sausaus kit! 23 Iesus ap kotin masani ong i: Ma koe me poson; meakaros me kak ren me poson. 24 Madang sam en kisin seri ap weriwer, sangesang, potoan: Maing, i poson. Kom kotin katinaida sang ai soposon. 25 Ni en Iesus a kotin masani ar tangetang pena, a ap angiangiada ngen saut o kotin masani ong ngen lotong o salongepon: I indai ong uk, koieido sang lole! Koe depa pure wong i! 26 A ap weriwer, kapururada kaualap, ap koie sang. I ari likamata a melar. Akai ap inda, a melar. 27 Iesus ap kotin ale pa a kauada, i ari uda. 28 Ni a koti dong ni im o, sapwilim a tounpadak kan ap okiok peidok re a potoan ong: Da me se sota kak kauseki sang? 29 A ap kotin masani ong irail: Song wet sota kin koki sang meakot kapakap o kaisesol eta. 30 Re ap kotila sang wasa o, weidala nan Kallläa. A sota men, meamen en asa. 31 Pwe a men kotin kawewe ong sapwilim a tounpadak kan ap masani ong irail: Nain aramas pan pangalang ni pa en aramas. Irail pan kamela i a murin a kamela a pan maureda murin ran kasilu. 32 A irail sota dedeki masan o; a re masak kalelapok re a. 33 A ap koti dong Kapernaum; ni a kotikot nan im o a ap kotin kainoma re'rail: Da me komail akakamaiki nani al o? 34 Irail ari nenenla, pwe re akakamaiki nani al o, is me pan laud re'rail. 35 I ari kotidi, molipedo ekriamen oko, ap masani ong irail: Meamen men moa, a en mi muri o papa ong karos. 36 I ari kotin ale kisin seri amen,

kotikidi ong nan pung arail: A lau palodi i ap masani ong irail. 37 Meamen me apwali amen sang ren kisin seri pukat ni ad ai, a pil apwali ia. A me apwali ia, kaidik ngai, me a apwalli, a me kadar ia do. 38 Ioanes ap sapeng i, potoang ong: Saunpadak, se kilang amen, me kakaus tewil akan ni mar omui, a ap sota kin iang kit. Kit ari inapwiedi, pweki a kaidin kis at. 39 Iesus ap kotin masani: Der inapwiedi! Pwe meamen me wia manaman ni ad ai, sota pan kak en lafau ia. 40 Pwe meamen sota u ong kitail, i kisan atail pali. 41 Pwe meamen, me pan ki ong komail dal en pil eu ni ad ai, pweki omail kisan Kristus, melel l indai ong komail, kating i sota pan salonga sang. 42 O meamen, me kamakar amen ir me titikit, me poson ia, a mau ong takai en ir plaua eu en paudoki ong ni tapin wor a; a ap lokidokila nan madau. 43 Ma apali en pa om kamakar uk, lepuke sang! A mau ong uk, ko ong maur, ni om dangidang sang om pa pokon mia, ap ko ong nan pweleko, nan kisiniai sokun. (Geenna g1067) 44 Wasa ar muas sota kin mela o kisiniae sota kin kunla. 45 O ma apali en nä om kamakar uk, lepuka sang! A mau ong uk, ko ong maur ni om sikilikil sang om pat en nä pokon mia, ap lokidokila nan pweleko, nan kisiniai sokun. (Geenna g1067) 46 Wasa ar muas sota kin mela o kisiniae sota kin kunla. 47 Ma apali mas om kamakar uk, kapida sang! Me mau ong uk, mas pali pedelong ong nan wein Kot sang mas unsok lokidokila nan kisiniae en pweleko. (Geenna g1067) 48 Wasa ar muas sota kin mela, o kisiniae sota kin kunla. 49 Pwe amen amen pan soleki kisiniae, dueta mairong karos kin soleki sol. 50 Me mau sol. A ma sola nam en sol, nam a pan ko sang ia? Sol en mi re omail o komail popol pena!

10 IESUS ap kotila sang wasa o, koti dong wein Iudää, palila sang Iordan. Aramas ap pil pokon dong re a. A ap pil pur ong padak kin ir, due me a kin wiawia. 2 Parisär kai ap kodo peipeidok re a: Me pung, ol en muei sang a paud? Irail ari kasongesong i. 3 A ap kotin sapeng masani ong irail: Da me Moses masani ong komail? 4 Re ap sapeng: Moses mueideda kisin likau en kamueit en wiaui, ap muei sang. 5 Iesus ap kotin sapeng masani ong irail: Pweki omail kapitakai, me a intingie kida kusoned wet. 6 A nin tapin sappa a wiauia: Kot a kin wia ira da ol o li. 7 I me aramas amen pan pededi sam a in a, pat ong eta a paud. 8 Ira ari pan uduk eta eu, ira soer riamen, a uduk eta eu. 9 Ari, meakot Kot kapad penaer, aramas der kamueit pasang! 10 Nan im o sapwilim a tounpadak kan pur ong kalelapok re a due. 11 I ari kotin masani ong irail: Meamen, me muei sang a paud li, ap ale amen, a kamal i. 12 O ma li amen muei sang a paud, ap ale amen, a kin kamal. 13 Re ap poto dong re a kisin seri kai, pwen kotin sair ir. Tounpadak kan ap kapoui irail me wado ko. 14 Ni en Iesus a kotin masani, a ap kotin suede kida, ap masani ong irail: Mueid ong kisin seri akan, en ko dong re i. Der kalik irail edi! Pwe iei song en, me udan wein Kot. 15 Melel l indai ong komail, meamen, me sota ale wein Kot rasong kisin seri men, a sota pan pedelong ong lole. 16 A kotin palo irail edi, pwil po'rail lim a ko, kapai irail ada. 17 Ni a kotiieilang nani al o, meamen ap tang dong i, kelepukedi, kalelapok re a: Saunpadak mau, da me i en wia, pwe i en soki maur soutuk? (aiōnios g166) 18 Iesus ap kotin masani ong i: Da

me koe indaki, me I mau? Sota meamen me mau, Kot eta. **19** Koe kin asa kusoned akan: Koe der kamal! Koe der kamela! Koe der pirap! Koe der kinakine mall! Koe der morsued! Wauneki sam om o in om! **20** A ap sapeng potoan ong i: Saunpadak, mepukat i kin wiawiada sang ni ai titikit kokodo. **21** Iesus ap kotin mamasani i o kupura, ap masani ong i: Me takis me lua, kowei, netikila meakaros, me koe aneki, ki ong me samama kan; om pai ap pan mi nanlang; ap kodo, ale om lopu idauen ia! **22** I ari patau kila masan pot et, kokola insensed, pwe a kapwa me toto. **23** Iesus ap kotin aupwili sili, ap masani ong sapwilim a tounpadak kan: Meid apwal ong me kapwapwa, en pedelong ong nan wein Kot. **24** Tounpadak kan ap puriamui kila a masan oko. Iesus ap pil kotin sapeng masani ong irail: Seri ko! Meid apwal ong irail, me keleki kapwa, en pedelong ong nan wein Kot. **25** Me mangai ong kamel en tilong nan por en dikok, sang me kapwapwa en ko ong nan wein Kot. **26** Irail ari waponda kaualap, indinda nan pung arail: A is me kak kamaurela? **27** Iesus ap kotin mamasani wong irail masani: A so kak pan aramas, a kaidin pan Kot; pwe ren Kot meakaros me kak. **28** Petrus ap tapiada potoan ong: Re masani, se likidmaliela meakaros, ap idedauen komui sili. **29** Iesus ap kotin sapeng masani! Melel I indai ong komail: Sota meamen, me likidmaliela im, de ri a ol, de li akan, de sam, de in, de a paud, de seri ko, de sap pweki ngai o rongamau, **30** Me so pan id aneki pan me epuki ansau wet im, o ri a ol, o li akan, o nono, o seriko, o sap, iangaki kamekam, o maur soutuk nan muei kokodo. (**aion g165, aiōnios g166**) **31** A me toto men moa, pan men murla, o men mur pan moala. **32** Ni arail kotikot kodalang Ierusalem, Iesus me kotin tiona mo'rail; a irail puriamui kila, idedauen wapon. A ap kotin ale ekriamen oko, ap kotin tapiada masani ong irail, me pan wiaui ong i ko: **33** Kilang, kitail kodalang Ierusalem. Nain aramas pan pangalang samero lapalap o saunkawewe kan; re ap pan kadeikada, en kamela, ap id kilang ren me kisan men liki kan. **34** Re ap pan kapikapit i, o woki, o kondipi, o kamela. A ap pan maureda murin ran silu. **35** Lakopus i loanes nain Sepedäus akan potodo, potoan ong i: Saunpadak, se men, komui en kotin wiai ong kit meakot, me se mauki. **36** A ap kotin masani ong ira: Da me koma mauki, I en wiai ong koma? **37** Ira ap potoan ong i: Re kotin mueid ong kit, amen kit en mod pali maun omui, a amen pali maing nan omui lingan. **38** A Iesus kotin masani ong ira: Koma sasa, me koma poekipoeki en. Koma pan kak nim dal, me I nim, de paptaiseki paptais me I paptaiseki? **39** Ira ap potoan ong i: Se kak. Iesus ap kotin masani ong ira: Ei, koma pan nim dal me I nim, o paptaiseki paptais, me I paptaiseki. **40** A mod pali maun i o pali maing i, I sota kak mueid ong; pwe ong irail eta, me a onop ong. **41** Ni en ek oko ar rongada, re ap suedekida lakopus i loanes. **42** Iesus lao molipe ir do, ap kotin masani ong irail: Komail asa duen saupeidi en wei pokon ar kin poe irail edi o ar saumas akan kin manaman ong ir. **43** Ari, due met sota pan wiaui nan pung omail. A me men laud nan pung omail, a en omail papa. **44** Meamen re omail, me men saumas, en ladu en karusia. **45** Pwe pil Nain aramas sota kotido, pwe en papa i, a pwen papa ong irail, kida maur i wilandi me toto. **46** Irail ap ko dong leriko. Ari, ni i o sapwilim a tounpadak kan o pokon kalaimun kotieie sang leriko, Partimäus maskun, nain

Timäus, momod liman al o, wia poekipoek. **47** A ni a rongada, me iei Iesus en Nasaret, a ap weriweri indada: Iesus, sapwilim en Dawid, kupura ia! **48** Me toto ap kidaue, pwen nenenla. Ari, a ap kalaudela a weriweri: Sapwilim en Dawid kupura ia! **49** Iesus ari kotin udi, masani en peekek kodo. Ir ari ekeredo ol maskun o indai ong i: Insenemau, uda! A kotin molipe uk! **50** I ari kasela a likau madang uda ap poto dong Iesus. **51** Iesus ap kotin sapeng masani ong i: Da me koe mauki, I en wiai ong uk? Me maskun o ap potoan ong: Rapuni, i men potoan kilang wasa. **52** Iesus ap kotin masani ong i: Ukewei! Om poson me kakelail uk ada. I ari madang kilangada wasa, ap idauen la Iesus.

11 NI arail koren iong Ierusalem, kokolang Petpake o Petanien impan dol Oliwe, a ap kotin poronela sapwilim a tounpadak riamen. **2** Masani ong ira: Koma ko ong nan kisin kanim en, me palilan komail. Ari, ni oma pedelong ong lole, koma pan madang diar esel pul amen a sansal, me aramas amen kaikenta dake. Lapwada i o kaluado met! **3** A ma meamen indai ong koma: Da me koma wiaki met? A koma sapeng: Kaun o men en upa. Ari, a pan madangada kadarado. **4** Ira ari kola, diar esel pul o, a sansal likin im o nan au en al riau; ira ap lapwada. **5** Akai ir u wasa o indai ong ira: Da me koma lapwakida esel pul en? **6** Ira ari sapeng kin irail, me Iesus masani ong ira. Irail ari kadar ong ira. **7** Ira ari potoan dong esel pul o ren Iesus, pwiliidong ar likau ko poa. I ari kaipokedi ong poa, **8** Me toto perokida sang ar likau nani al, akai paledi ran tuka, irepakidi nani al o. **9** Irail me tiona o me idauen ap ngisingis, inda: Osiana! Meid iasunai me kotikido ni mar en Kaun! **10** Meid pai wei kokodo, en sam atail Dawid! Osiana nanlang! **11** A ap kotilong ong Ierusalem o im en kaudok. A lao kotin mamasani sili meakan, a ap kotilang Petanien pwe a wasa pongier, iangaki eikriamen. **12** Pweidi songada, irail ap kotin puredo sang Petanien. A ap kotin men konotada. **13** A lao kotin masani tuka pik apot sang wasa doo, ta mia. A ap koti dong, ma a so pan diar meakot ia. Ni a lel dong, a ap kotin diarada ta eta, pwe saikenta ansau en pik. **14** I ap kotin sapeng masani ong i: Sota meamen pan kang sang uk wan tuka kokolata. A sapwilim a tounpadak kan rong. (**aion g165**) **15** Irail ap koti dong Ierusalem. Iesus lao kotilong ong nan im en kaudok, a ap kotin tapiada kase sang irail, me netinet nan im en kaudok, ap wukidedi en saun kawil moni ko ar tepel o en men netin muroi ko ar men momod. **16** Ap sola mueid ong meamen, en wala dal eu nan im en kaudok. **17** I ari kotin kawewe masani ong irail: A so intigidi, me im ai adaneki, im en kapakap ong toun sappa karos? A komail wia kila deun men pirap! **18** Samero laplap akan o saunkawewe kan rongada, ap lamelame duen ar pan kamela i, pwe re masak i, pwe aramas karos puriamuiki a padak. **19** Ni a sautik pena, a ap kotieila sang kanim o. **20** Ni mansang, ni arail kotikot kowei, re ap masaniada tuka pik o a mongedar sang nin tapi. **21** Petrus ap katamaneki potoan ong i: Rapi, re kotin masani tuka, me re kotin kariala o a mongelar. **22** Iesus ap kotin sapeng masani ong irail: Komail poson Kot! **23** Pwe melel, I indai ong komail, ma meamen pan indai ong nana wet: Mokidewei lokidokila nan madau! Ap sota peikasal nan mongjiong i, a poson me meako, me a inda, pan pwaida, a pan wiaui ong, me a inda. **24** lei me I

indaki ong komail: Meakaros, me komail inong iong ni omal kapakap, kamelele, me komail pan ale, a ap pan pwai dong komail. **25** Ari, ni omal kapakap maki ong, ma kasuede kai mi re omal ong amen, pwe Sam omail, me kotikot nanlang, en pil makeki omal sapung kan. **26** A ma komail sota mak, Sam omail, me kotikot nanlang, sota pil pan makeki ong komail omal sapung kan. **27** Re ap pil pure dong Ierusalem. Ni a kotikot sili nan im en kaudok o, samero lapalap akan, o saunkawewe kan, o saumas akan ko dong re a. **28** Ap fotoan ong: Manaman en is, me komui wiawiaki mepukat? O is me kiwei manaman om, en wiawia mepukat? **29** Iesus ap kotin sapeng masani ong irail: I pan pil idok peidok eu re omal. Komail sapeng ia, I ap pan id indai ong komail, manaman en is, me I wiaki mepukat. **30** En loanes a paptais, men nanlang de me ren aramas? Sapeng ia! **31** Irail ap lamelame nan pung arail inda: Ma kitail inda, men nanlang, a pan masani: Da me komail so kameleki? **32** A ma kitail inda, me ren aramas irail masak pokon o, pwe irail karos lamelame, me loanes saukop melel amen. **33** Re ap sapeng fotoan ong Iesus: Se sasa. Iesus ap kotin masani ong irail: I sota pil pan indai ong komail, man en is me I wiaki mepukat.

12 A AP kotin tapiada padaki irail ni karaseras akan: Aramas amen me padukedi mat en krep eu o kele pena, ap weirada deun wungit krep eu, o kauada im en silasil eu, ap mueidalang saumat akai, ap momaitelang nan wai. **2** Kadekadeo ansaun rak, a ap kadaralang saumat oko ladu amen, pwen ale ren saumat oko kisan wan matuel o. **3** Re ap saikidi, kame o ari, kadarala kaip. **4** A ap pil kadaralang irail amen ladu, re ap kate, pwalang ong monga, ap kadarala i kasaroela. **5** A ap pil kadarala amen; re ap kamela; pil me toto re woki akai, a re kamela akai. **6** Ari, na ieros eu, me a pokepoke, i me a kadarala ikmuri, a masani: Re pan wauneki nai ol. **7** A saumat pukat inda pena nan pung arail: Seri en soso met; na, kitail en kamela! Ari, kitail ap pan id aneki soso o; **8** Re ap ale, kamela, kasewei sang nan mat en krep. **9** Ari, da me saumas en mat o pan wia? A pan kodo, kamela saumat oko; a ap pan mueid ong akai matuel o. **10** Komail sota wadoker kisin likau et: Takai, me sause kan kasapokelar ap id wialar takai en pukakaim? **11** Mepukat wiauier ren Kaun o, men kapuriamui patail. **12** Irail ari sosong pwen saikidi i, a re masak aramas akan, pwe re asa, me a karaserase kin irail. Irail ari kokola sang re a. **13** Irail ap kadaralang re a Parisär o iang en Erodes akai, pwen kasapunge i sang ni a masan. **14** Ari, ni ar kodo, re fotoan ong i: Saunpadak, se asa, me komui me melel o sota insenoki meamen. Pwe komui sota lipilipil mas en aramas, a kom kaukawewe al en Kot ni me pung. Me pung, en nopolwei moni ong nammarki de so? Se en kida, de se ender kida? **15** A a kotin mangi ar malaun masani ong irail: Menda komail songsong ia? Wa dong ia eu denar en, pwe I en kilang. **16** Irail ap wado. A ap kotin masani ong irail: Mom o inting en is met akan? Irail fotoan ong i: En nammarki. **17** Iesus ap kotin sapeng, masani ong irail: Ari, komail ki ong nammarki me nain nammarki, o ong Kot me sapwilim en Kot. Re ap puriamui kila i. **18** Sadusär akai ap ko dong re a, me kin inda me dene sota me pan maureda sang mela. Re ap peidok re a indada: **19** Saunpadak, Moses intinge dong kit er, ma ri en ol

amen mela, kidi a paud, sota na seri ko, a ri a ol ap pan id ale a paud, pwen wiada kadaudok a ong ri a ol o. **20** Ari pirien, ol isimen mia. Men mas re'rail paude kida li amen ap melar, sota kadaudok a. **21** Men muri ap id ale, ap melar, pil sota kadaudok a. A kasilimen pil dueta. **22** A irail isimen oko paude kida i, sota kadaudok a. Ari, murin karos li o ari pil melar. **23** Ran en iasada ni ar pan maureda, is me pan paudeki i re'rail, pwe irail isimen oko paudekier i? **24** Iesus ap kotin sapeng, masani ong irail: Omal sota lelapokki kisin likau kan o roson en Kot, kaidik iei me kareda omal sas kida? **25** Pwe irail pan lao maureda sang ren me melar akan, re sola pan papaud de kapapaud. A re pan duela tounlang kan me mimi nanlang. **26** Ari, duen me melar akan ar pan maureda, komail sota wadoker nan puk en Moses, duen Kot a kotin masani ong i nan wel en tuka o: Ngai Kot en Apraain, o Kot en Isaak, o Kot en Iakop! **27** Kaidin i Kot en me melar akan, pwe Kot en memaureta! lei, me komail sas kida kaualap. **28** Ari, amen ren saunkawewe kan ap potodo, me ronger duen ar kapakaparok pena, ap kasauienda, me a pasapeng me inen, ap idok re a: la mo en kusoned karos? **29** Iesus ari masani ong i: let mo en kusoned akan: Rong Israel! Kaun patail Kot me Kaun me ta men. **30** Ari, koe en poke ki ong Kaun, om Kot, mongiong om unsok, o ngen om unsok, o om lamelam unsok, o om kel unsok! lei met me mo en kusoned akan. **31** A kariau me dueta. let et: Koe en pok ong men imp om due pein koe! Sota eu kusoned me lapasang mepukat. **32** Saunkawewe ap fotoan ong i: Me mau Saunpadak! Melel me kom masani en! Pwe i me ta men, a sota pil amen, pwe i eta! **33** O poke ki ong i mongiong unsok, o lamelam unsok, o ngen unsok, o kel unsok, o pok, ong men impa due pein i, mau sang mairong isis o mairong tei kan. **34** Ni en Iesus a kotin masani a pasapeng a inen, a ap masani ong i: Kom sota doo sang wein Kot. Ari, ap solar, me men pil idok re a meakot. **35** Iesus ap pil kotin sapeng masani ni a kotin kaukawewe nan im en kaudok o: Da me saunkawewe kan indaki, me Kristus nain Dawid? **36** Pwe pein Dawid masaniki ren Ngen saraui: Kaun o kotin masani ong ai Kaun: Kom kotidi ong pali maun i, I lao wia kida wutipan aluwilu omui om imwintiti kan! **37** Ari, Dawid pein kaadaneki i Kaun; a daduen a wia na? Aramas akan ap mauki a padak. **38** A ap kotin masani ong irail ni a padak: Kalaka saunkawewe kan, me mauki mi nan likau reirei o men, re en ranmaui ir nan wasan net. **39** O men mod leppantam nan sinakoke kan o kamadip. **40** O ngoper sang li odi im ar, ap liliaos kapakap reirei. Irail pan lodi ong kadeik lapalap. **41** Iesus ap kotikot sal ong deun moni en mairong, ap mamasani, en aramas ar kasedi ong moni nan deu o. A me toto, me kapwapwa, kasedi ong me toto. **42** Li odi samama ap kodo o kasedi ong kisin moni riakis, me wiada kwadrans eu. **43** A ap kotin molipedo sapwilim a tounpadak kan, masani ong ir: Melel I indai ong komail, me li odi samama men et kasedi ong me laude sang irail karos, me pil kasedi ong nan deun moni o. **44** Pwe karos kasedi ong sang ni ar pai. A i me kasedi ong sang ni a samama, karos me a, i eta a manga.

13 NI a kotieila sang ni im en kaudok, amen sapwilim a tounpadak kan fotoan ong i: Saunpadak, kom kotin masani takai o im pukat! **2** A Iesus kotin sapeng, masani ong i:

Koe kilekilang im kalaimun pukat? Sota takai eu pan mi pon eu, me so pan lokidoki sang. 3 Ari, ni a kotikot pon dol Oliwe sal dong im en kaudok, Petrus, o lakopus, o loans, o Andreas, re ap kelep fotoan ong i: 4 Re kotin masani ong kit, iad mepukat pan wiaui o da pan kadapakilene en mepukat karos a pan pwaida? 5 Iesus ap kotin sapeng irail masani: Kalaka, pwe meamen de kotaue komail! 6 Pwe me toto pan kodo ni ad ai, inda: Ngai i. Re ap pan kotaueda me toto. 7 O ni omail pan rong mauin o rong en mauin, komail depa masak! Pwe mepukat udan wiaui; a saikenta imwi. 8 Pwe wei eu pan u ong eu wei o pil wei en nanmarki ko, o sap rerer pan wiaui sili, o lek, o insensed, mepukat kamoe en patau. 9 A komail kalaka pein komail! Pwe re pan pang komail la ong kapung o sinakoke kan; o komail pan kamekame o wisike dong mon monsap o nanmarki kan pweki ngai, pwen kadeke ong irail. 10 O rongamau en kaloki ong mas nan sap karos. 11 A ni arail wa komail la o pangla komail, der lamelame mas, me komail pan inda, pil der madamadaua mas. A iei me o, me pan ko ong komail ni klok ota, i me komail en inda! Pwe kaidin komail me lokaia a Ngen saraui. 12 Pwe ol pan pangala ri a ol, pwen kamela; o sam na seri, o seri ko pan u ong sam, in, o pan kare ong ir, en kamela. 13 Komail ap pan kalingaringarla pan aramas karos pweki ad ai. A me dadaurata lao imwi lel, a pan dorela. 14 Ni omail kilang wiawi sued en kao lapalap, me a pan wiaui wasa, me a so kon ong meamen wudok a en dedeki me mimi ludāa, re en sopo wong nan nana ko. 15 O me mi pon im, depa kodido nan im; a depa pil pedelong ong lole, pwen ki sang meakot. 16 O me mi nan sap, depa sapaledo ale a likau. 17 A pan non suede ong me lisean o ong ir, me kadidi ni ran oko. 18 Komail kapakapeki, pwe omail sapola de wiaui ni ansau en pou. 19 Pwe ni ran oko kainsensed pan wiaui, me sota due sang ni tapin sappa, ni en Kot a kotin wiada kokodo kokolata. 20 Ma Kaun o sota kotin kamotola ran oko, sota uduk, me pan dorela. A pweki me pilipildar akan, me a kotin piladar, iei me a kotin kamoto kila ran oko. 21 Ma meamen indai ong komail ni ansau o: Kilang, iet et Kristus! De ionen! Der kamelele. 22 Pwe Kristus likam o saukop likam akai pan koda o re pan kasaleda kilel o manaman, pwen pil kotaue ir, me pilipildar akan ma re kak ong. 23 Komail ari kalaka! Pwe I kop ong komail er meakaros! 24 Ari, ni ran oko murin kainsensed katipin pan rotala, o maram pan solar lingan. 25 O usu en lang pan pupedi o kelail en lang akan pan mokimokid. 26 Ari, re ap pan kilang Nain aramas pan kotikot kodo nan dapok ni a rosion melel o ni a lingan. 27 A ap pan kadar pasang na tounlang kan, kapokon pena sang pali en lang paieu sapwilim a pilipildar akan, sang imwin sappa lel imwin lang. 28 Komail en asa karaseras en tuka pik. Ni ra kan ar pons o pepe pwarado, komail kin asa, me rak korenier. 29 O pil komail; ni omail kilang wiawia pukat a pan pwaida, komail en asa, me a korendor, a mier pan wanim. 30 Melel, I indai ong komail: Di wet sota pan imwisokela, lao wiawia pukat pwaida. 31 Lang o sappa pan soredi, a ai masan sota pan soredi. 32 A duen ran o klok sota amen me asa. Tounlang kan, me mi lang, pil sota asa; Na pil so, Sam eta. 33 Komail kalaka! Masamasan o kapakap! Pwe komail sasa ansau o! 34 Due aramas amen, me via sailok doo, me kidi im a, ap ki ong manaman ren a ladu kan, pil ki ong karos ar dodok, ap pil

masani ong silepan wanim o, en masamasan. 35 lei me komail en masamasaneki, pwe komail sasa ansau, saumas en im o a purodo, ma sautik, de allep en pong, de ni malek kakorot, de ni mansang. 36 Pwe a depa madangedo, diarada omail mamair. 37 O me I indai ong komail, I pil indai ong karos, masamasan!

14 KADEKADEO pong ria pong mon pasa o kamadip en prot somut, Samero lapalap akan o saunkawewe kan sosong duen widingadi i kamatala. 2 Pwe irail inda: Iermen ni ran en kamadip, pwe de kamorongada aramas akan. 3 Ari, ni a kotikot Petanien nan im en Simon tuketuk, ni a kotin kaipokedi ni tepel, li amen ap potodo, wa kisin kopa alapasta audaud en men kei, inen en pil en narde, me kasampwal. A ap kawela kopa o keiedi ong tapwi. 4 Akai re irail ap suedeiki, mongemongeloleki: Menda men kei wet ola mal? 5 Pwe a pan netila kareda laude sang denar silipuki, ap pan ko ong me samama. Re ap lipelipanedo li o. 6 Iesus ap kotin masani: Komail ko sang! Menda komail kainsensed i? Dok mau ong ia, me a wiada et. 7 Pwe samama kin mi re omail ansau karos. Ari, ansau me komail mauki, komail kakek ong. A ngai sota kin ieiang komail ansau karos. 8 A wiaer me a kak ong. A kaonopeder a keie war ai ni saredi. 9 Melel I indai ong komail: Wasa karos me rongamau wet pan kalok ia pangada sappa u, re pil pan lokolokaia duen me a wiadar, pwen katamanpa. 10 Iudas Iskariot, amen ekriamen oko, ap kolang ren samero lapalap akan, pwen pang ong irail i. 11 Irail lao rong, re ap peren kida, ap inauki, me re pan ki ong moni. I ari song duen a pan mongai ong en pangala i. 12 Ni kaien ran en prot somut, ni ar kin kamela sippul en pasa, sapwilim a tounpadak kan ap fotoan ong i: la wasa re kotin men, sen potolang kaonopada, pwe re en kotin konot pasa? 13 A ap kotin poronela sapwilim a tounpadak riamen masani ong ira: Koma ko ong nan kanim o; aramas amen ap pan tu ong komail, wa men deun pil eu. Idauen i! 14 Wasa a pan pedelong ong, koma indai ong kaun en im: Saunpadak o masani, ia pera en men kairu kan, wasa me I pan tungole pasa ia iang ai tounpadak kan? 15 A ap pan kasale ong koma pera laud poa kasongsonger o onoper. Iei wasa koma onop ong kitail. 16 Sapwilim a tounpadak kan ap kola, lel dong kanim o, o diaradar duen me a kotin masani ong ira ko; ira ari kaonopada pasa. 17 A lao sautik penaer, a ap kotido iang ekriamen ko. 18 A ni arail kotidi ni tepel konokonot, Iesus ap kotin masani: Melel I indai ong komail, amen komail me iang ia mangamanga et, pan pang ia la. 19 Re ap tapiada insenola ap fotoan ong i amen amen: Ngai i? A pil amen inda: Ngai i? 20 A ap kotin sapeng masani ong irail: Amen ekriamen oko me iang ia kadukadu nan dal et. 21 Ari so, Nain aramas kokola duen a intingidi ong er; o non suede ong aramas o, me Nain aramas pangpangala re a. Me mau ong, ma aramas men et sota ipwid. 22 Ari, ni arail konokonot, Iesus ap kotikida prot o laolaoki, ap politiki pasang kotiki ong irail masani: Ale, tungole! War ai metet, 23 A ap kotikida dal o murin a kotin laolaoki; a ap kotiki ong irail; irail karos ap nim. 24 A ap kotin masani ong irail: Nt' ai metet, ntan inau kap, me kapwlipwilkidi me toto. 25 Melel I indai ong komail, I solar pan nim sang wan wain, lao ran en ai pil pan nim nan wein Kot. 26 Murin arail kauleki kaul pot, re ap kotilang dol Oliwe. 27 Iesus ap kotin masani ong irail: Komail karos pan makarada; pwe a intingidi: I pan kame silepa, ari pwin

sip ap pan muei pasang. 28 A murin ai pan maureda, I pan tiona wei mo'mail ong Kalilää. 29 A Petrus potoan ong i: Karusia pan makar kila, a ngai so. 30 Iesus ap kotin masani ong i: Melel I indai ong uk, ran wet, pongpong wet, mon malek a pan kakorot pan riapak, koe pan kamam kin ia pan silipak. 31 I ari kalaudela a sapeng: Ma i iang komui matala i sota pan man kamam kin komui. Iraill karos pil inda dueta. 32 Iraill ap kotilang wasa, me ad a Ketsemane, a ap kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: Komail mondi ong met, ni ai pan wia kapakap. 33 A ap kotin ukada Petrus, o lakopus, o loanes, ap kotin laualoda kaualap o pataula. 34 A ap kotin masani ong irail: Ngen i ap insensuedela kaualap ong mela. Komail mimi met o masamasan. 35 A ap kotila ekis, ap pupedi ong nan pwel, ap laolaoki, ma a kak auer en dauliela. 36 A ap kotin masani: Apa Sam ai, meakaros me kak pa omui! Kotikiwei sang ia dal wet! Ari so, kaidik me I men, a me komui men. 37 I ari kotido diar ir ar mamair, ap kotin masani ong Petrus: Simon koe men mair, koe sota kak masamasan auer eu? 38 Komail masamasan o kapakap, pwe komail de ko ong nan songesong. Ngen me okok, a uduk me luet. 39 A ap pil kotila o laolao pil masani masan ko ota. 40 A ni a kotin sapaledo, pil diar ar mamair, pwe mas arail me toutou; irail sasa, me re en sapengki. 41 A ap kotido ni kasilepak, masani ong irail: Komail kanangata omail mair en o kamola? Arier, auer leler! Kilang, Nain aramas pangapangalanger ni pa en me dipan akan! 42 Paurida! Kitail kokola! Kilang, me pang ia la me korendor. 43 Madang ni a kotin mamasan, ari, Iudas kodo, amen ekriamen oko; pokon kalaimunia eu iang, wado kodlas o sokon, kodo sang ren samero lapalap akan o saunkawewe kan o saumas akan. 44 A me pangala i, ki ong irail kilel eu inda: Meamen i metik, iei i. Ale, kaluawei, kanai ong! 45 A pwarado eta ap madang inen dong Iesus inda: Rapi, Rapi, ap metik i. 46 Iraill ari por pena ong ale. 47 Amen ir, me u wasa o, usada na kodlas, ap pale ladu en samero lapalap amen, ap lepuka sang salong a. 48 Iesus ap kotin sapeng masani ong irail: Komail ko dong ia due lipirap amen, wado kodlas o sokon, pwen koledi ia. 49 I kin ieiang komail ta ran karos nan im en kaudok o kaukawewe. A komail sota ale ia. A pwe kisin likau kan en pungala. 50 Iraill karos ap pededi, tanga sang. 51 Manakap amen ap idauen i, pineki pena war a likau linen kaselel eu. Manakap akai ap parokidi. 52 I ari kasela a likau linen kaselel o, ap sopola kiliso. 53 Re ap kalualang Iesus ren samero lapalap o. Samero lapalap akan, o saumas akan, o saunkawewe kan, karos pokon dong re a. 54 Petrus idauendo i doowei sang lao lel nan tanpas en samero lapalap. A ap mondi ong ren ladu ko, wia rangerang. 55 Samero lapalap akan o pwin en kadeik roporop kadede, pwen kine ong Iesus, pwen kamela. Ari, sota me re diar. 56 Pwe me toto me kine ong i mal. Ari, ar kinakin sota dupeneta. 57 Akai uda, kine ong i mal inda: 58 Se rong, a inda: I pan kawela im en kaudok wet, me pa wiadar, ap id kauada eu ni ran silu, me sota pa wiada. 59 Ari, ar kinekin sota pil kon pena. 60 Samero lapalap ap kasinenda nan pung ar ap idok ren Iesus, masani: Kom sota sapengki meakot, me mepukat kine ong komui? 61 A a kotin nenenlata, sota sapeng. Samero lapalap ap pil idok masani ong i: Komui Kristus sapwilim en men Kaping kaualap? 62 Iesus ap kotin masani: Ngai! Komail pan kilang Nain aramas

a kaipokedi ni pali maun en me roson o kokido dapok en lang. 63 Samero lapalap ap ter pasang a likau ap inda: Menda re atail pil eu kinakin? 64 Komail ronger a laalaue. Da me komail lamelame? A irail karos ap kadeikada, me a war ong kamela. 65 Akai tapi ong kondipi ong i o pwaindi silang i, ap pikir, ap indai ong i: Kopada! Papa ko pil pikir i. 66 Ni en Petrus a mimi panakepir en tanpas, lidu en samero lapalap amen ap kodo. 67 Ni a kilang Petrus a wiawia rangerang, a ap kangakakil i o ari, inda: Koe me pil iang Iesus, men Nasaret! 68 A a kamama kida inda: I sasa. I pil sota dedeki, me koe indinda en! I ari koieilang nan katipar; malek ap kakorot. 69 A lidu lao kilang i, ap pil indang irail, me mimi wasa o: Amen irail met et. 70 A ap pil kamama kida. Mur ekis irail me u impa ko; pil indang Petrus: Melel me amen irail koe, pwe koe pil men Kalilää amen. 71 I ari laalaue o kaula: I sasa aramas men et, me komail indinda en! 72 Ap kariapak en malek a kakorot. Petrus ap tamanda en Iesus a kotin masani ong i: Mon malek a pan kakorot pan riapak, koe pan kamam kin ia pan silipak; ni a lamelamel a ap sangesang.

15 MADANG sangkonai samero lapalap akan, iangaki saumas akan, o saunkawewe kan, o pil saunkapung karos kapungada ap saliedi Iesus, ap wawei pangalang Pilatus. 2 Pilatus ap idok re a: Komui Nanmarki en Sus akan? A kotin sapeng masani ong i: Komui me masani. 3 Samero lapalap akan karauneki i me toto. 4 Pilatus ap pil idok re a masani: Komui sota sapeng? Kom masani, me re kinakine ong komui me toto. 5 Iesus pil sota kotin sapeng Pilatus ap ponepone kida. 6 Ari, ni kamadip o a kin lapwa ong ir me sensal amen, me re mauki. 7 Ol amen, ad a Parapas, me iang sansal ren me iang i kamela aramas ni ar kauadar moromor eu. 8 Pokon ap morongada, ngidi ngideki, en wiae ong irail, me a kin wiae ong irail mas. 9 Pilatus ap sapeng irail masani: Komail men, i en lapwadang komail Nanmarki en Sus akan? 10 Pwe a asa, me samero lapalap akan wakido i ar peirin. 11 A samero lapalap akan kapururada pokon o, pwe en mauki lapwa ong irail Parapas. 12 Pilatus ap sapeng pil masani ong irail: Da me komail mauki i en wiae ong me komail kaadaneki Nanmarki en Sus akan? 13 Iraill ap wer laudedea: Kalopuela i! 14 Pilatus ap masani ong irail: Pwe sued da, me a wiadar? Re ap kalaudela ar wer: Kalopuela i! 15 Ari, Pilatus men kainsenemau aramas oko, ap lapwa dong irail Parapas, ap kida Iesus murin a woki, pwen kalopuela. 16 Saunpei ko ap kalualang i nan pera eu me ad a pretorium. Re ap eker pena ar pwin. 17 Re ap kalikauwie kida i purpur o pidada al en tek, ap langelangie kida. 18 Ap tapi ong kepewene: long Nanmarki en Sus akan! 19 Re ap wokieki tapwi alek, o kondipe i, ap kelepuki, poridi sang. 20 A lao nek ar kapailok, re ap ki sang i purpur, ap kapur ong udan sapwilim a likau, kaluaikeila, pwe ren kalopuela i. 21 Re ap iton ong Simon, men Kirene amen, me sam en Aleksander o Rupus, me dauli irail ni a kodo sang nan sap, pwen wada a lopu. 22 Re ap walang i Kolkata. Iet wewe: Wasa en pontal en mong. 23 Re ap ki ong i, en kakere wain dol mir. Ari, a sota kotin urak. 24 Ni arail kalopuedar i, re ap ter pasang sapwilim a likau ko. Re ap kadoropwe, da me amen amen pan aneki. 25 Ari, ni auer kasilu, me re kalopuela i. 26 O inting en poa me a pukoki due met: Nanmarki en Sus akan. 27 Lolap en pirap riamen iang i

kalopuela; amen pali maun i, amen pali maing i. 28 lei me kisin likau pung kila, me inda: A wadawad ong ren me dipan. 29 Ir me kin daul, kin lalaue, dueduälök inda: El, koe me pan kawela im en kaudok, ap id kaua kida ran silu. 30 Pein dore uk ala, o kodido sang nin lopu en! 31 Samero lapalap akan pil dueta, kapailoke, inda nan pung ar iang saunkawewe kan: A dorelar akai, a pein i a sota kak ong. 32 Kristus Nanmarki en Israel, kodido sang nin lopu en, pwe se en kilang o poson. O ira, me iang i lopu la ko, pil lalaue. 33 Ari, auer kawonu lel, rotorot ap kipadi sap lao lel auer kaduau. 34 Ni auer kaduau Jesus ap koton weriwer lauded masani: Eloi, Eloi, lama sapaktan! Iet wewe: Ai Kot, ai Kot! Da me re koton kase kin ia la! 35 Akai me u impa, ni arail rong inda: Kilang, a ekeker Elias. 36 Amen ap tangala, ale lim en pinika eu, ki ong ni alek apot, ap kida ong en kakere, ap inda: Udi mas! Kitail kilang, ma Elias pan kodo en kidi sang. 37 Jesus ap koton weriwer lauded kadarala Ngen e. 38 Pera likau nan im en kaudok ap dei pasang, sangeda pali poa lel pa. 39 O ni en senturion o, me u saledong, a kilang a wer lauded due mo, ap kadarala Ngen e, a ap inda: Nan melel Sapwilim en Kot aramas men et. 40 Li akai pil mimi wasa doo, kilekilangedo; Maria men Magdala, me mi nan pung ar, o pil Maria, in en lakopus, me tik, o en loses, o Salome. 41 Me pil kin idauen papa i mas o, ni a kotot Kalilää; o pil me toto, me iang i kotida dong Ierusalem. 42 Ari, ni a sautik penaer, pweki kaonop iei ran mon sapat. 43 losep, men Arimatia amen, ap kodo, me saunkapung isou amen, me kin pil auaui wein Kot, me so masak koti dong Pilatus, poeki kalep en Jesus. 44 Pilatus ap puriamuiki, me a matalar, ap molipe dong i senturion o, ap kainoma re a, ma a matalar warai. 45 A lao mangi sang ren senturion o, a ap ki ong kalep a ren losep. 46 A ap netiada likau linen mau, ap lapwadi i, kidimeki pena likau o, nekidedi i nan sousou eu, me weiweida nan paip, ap kadapuri ong takai eu ni au en sousou o. 47 O Maria men Magdala o Maria in en loses kilang wasa, re nekidedi i.

16 SAPAT lao daulul, Maria men Magdala o Maria in en lakopus Salome netiada men kei pomau kai, pwe re en kodon keieki i. 2 Nin soran nin tapin wik, re ap ko dong nin sousou o, ni katipin a pwarada, 3 Irail ap indinda nan pung arail: Is me pan kadapure sang au en sousou o takai o re atail? 4 Ari, ni ar kilang, re ap kilangada, me takai o tapure sanger, pwe me kalaimun kaualap. 5 Ni ar pedelong ong sousou o, re ap kilang manakap amen momod pali maun, likauki likau puetepuet. Re ap masakada. 6 A ap indang irail: Komail der masak! Jesus, men Nasaret me komail roporop, me kalopular, a iasadara. A solar kot met. Kilang wasa, re nekidedi ia. 7 Komail kowei, kaireki a tounpadak kan o Petrus, me a pan tiong mo omal koti wong Kalilää. I wasa, komail ap pan kilang i, duen a koton masani ong komail. 8 Re ap madangiei sang o tang sang nin sousou o, pwe re masapwekada rerer, re pil sota indai ong meakot meamen, pwe re masapwekada. 9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) Ari, murin a iasada sangkonai nin tapin wik a ap koton pwar ong mas Maria men Magdala, me a koton kause sang tewil isimen. 10 A ap kola indai ong irail me iang i ko mas, ni ar mamaiei o sangesang. 11 Ni arail ronger, me a iasadar, o me a koton pwar onger i, re sota

kamelele. 12 Muri a koton pwar ong riamen irail ni eu mom, ni ara kokolang nan sap. 13 Re ap kola indai ong me tei kan. A re sota pil kamelele ira. 14 Mur a pil koton pwar ong ir ekanen oko ni ar momod tungotungol, ap koton kapung ong irail ar soposon o kapitakai, pweki ar sota kamelele ir me kilang i murin a iasadara. 15 A ap koton masani ong irail: Komail ko ong sappa u, padaki ong aramas karos rongamau! 16 Meamen me poson o paptaisola, pan dorela. A me so poson pan kariala. 17 A kilel pukat pan idauen ir, me poson: Ni ad ai re pan kausaki sang tewil akan, re pan lokaia toror. 18 Re pan kawela serpent; ma re nimala men kamela kot, a sota pan kawe ir ala; irail pan pwil pa ar pon me somau, re ap pan kelailada. 19 Ari, Kaun o lao koton masani ong irail mepukat, a ap peukadala nanlang o kotido ong pali maun en Kot. 20 Irail ap kola, padapadak sili wasa karos. A Kaun o koton iang dodok, kameleleki masan manaman me iang.

Lukas

1 MURIN me toto ar tingiedier kasoi pan meakan, me kitail kin kamelele, **2** Duen ir, me kasokasoong kit, me saunkakede o papa pan masan sang ni tapi o, **3** I ap pil lamedar, me mau, i en inting wong komui, Maing Tiopilus, pwe i lelepkki karos sang ni tapi o kokodo. **4** Pwe komui en esa duen meakan me komui aleer, me pung melel. **5** Ni muein Erodes nanmarki en Iudää, samero amen mia, kisan pwin ong Apia, me mar a Sakarias, o a paud amen sang nain Aron seripein oko, me mar a Elisapet. **6** Ira karos me pung mon Kot, o ira ineneweita ni en Kaun a kusoned o tiak kan karos. **7** A sota naira seri, pwe Elisapet li dapwan amen, o ira karos likailapalar. **8** A kadekadeo ni a kapwaiada a dodok en samero mon Kot ni ansau o, me a pwin pwaisaneki, **9** Duen a kin wiaui ren samero kan, o ansau en isik mairong lao leler, a kotilong ong nan im en kaudok en Kaun o. **10** A pokon kalaimun mi liki, wiawia kapakap ni klok en isis. **11** A tounlang en Kaun amen pwara dong i, kotikot ni pali maun en pei saraui en potik. **12** Sakarias lao masani, ap lusikida o masapwekada. **13** A tounlang o masani ong i: Sakarias, der masak, pwe om kapakap pwaidar, om paud Elisapet pan naitikeda seri ol amen, a koe pan ki ong mar a loanes. **14** O a pan kare ong uk peren o popol, o me toto pan perenki a ipwid. **15** Pwe a pan lapalap ren Kaun o, a sota pan nim wain, pil so eu song en soko; a pan dir en Ngen saraui nan kupur en in a. **16** A me toto ren nain Israel akan, me a pan kawuki ong Kaun ar Kot. **17** A pan tiong mo a ni ngen o roson en Elias, pwen kawuki ong seri kan mongiong en sam arail akan o me sopeik kan ong lamalam en me pung kan, pwen kaonopadang Kaun o pwin aramas lelapok eu. **18** A Sakarias masani ong tounlang o: Da me i en asaki me wet? Pwe i ol laudalar amen, o ai paud pil likailapalar. **19** A tounlang sapeng masani ong i: Ngai Kapriel, me kin ariri Kot, o me pakadarado, en lokaia ong uk, o wa dong uk rongamau pukat. **20** Kilang, koe pan lotong la, o sasa lokaia lao lel ran o, me mepukat pan pwaida, pweki om sota kamelele ai kasoi, me pan pwaida ni a ansau. **21** A pokon o auiaui Sakarias, puriamuiki a pwawpwand nan im en kaudok. **22** A lao pedoi sang, a solar kak masan ong irail. Irail ap dedeki, me a udial manaman eu nan im en kaudok o. A olol ong irail o lotonglar. **23** Kadekadeo ran akan en a dodok lao nikier, a koton purelang sap we koieilang im a. **24** Murin ran pukat a paud Elisapet liseanda o mimieti nan deu a saunipong limau indada: **25** Iduen Kaun o koton wiai ong ia ni ran oko, ni a koton masan dong ia, pwen kotiki sang ia kanamenok pai ren aramas. **26** Ni kawonu en saunipong tounlang Kapriel pakadarala sang ren Kot ong nan kanim en Kalläeu, me ad a Nasaret, **27** Ren seripein makelekel amen, me kisin nin ong ol amen, me mar a losep, kisan kadaudok en Dawid; seripein makelekel o adaneki Maria. **28** Tounlang o kotilong ong nan deu a masani ong i: Kaselelia Maing, kom meid pai, Kaun o kotikot re omui! Kom meid pai nan pung en li akan! **29** A lao kilanger i, o rongadar a masan, ap masapwekadar madamadaua: Duen song en ranamau o. **30** A tounlang masani ong i: Maria, ender masak, pwe komui me konekonelar ren Kot. **31** A kilang, komui pan liseanda o

naitikeda seri ol amen, a komui pan ki ong mar a lesus. **32** Nan i me pan lapalap, o a pan maraneki Sapwilim en Kaun lapalap, o Kaun Kot pan kotiki ong i mol en sam a Dawid. **33** O a pan kakaunda kadaudok en lakop kokolata, o sapwilim a wei sota pan imwila. (*aiōn g165*) **34** Maria ap masani ong tounlang o: Daduen mepukat pan kak wiaui, aki i sasa ol amen? **35** Tounlang o koton sapeng masani ong i: Ngen saraui pan kotin ti po omui o roson en Kaun lapalap pan kipa komui di, i me saraui o, me pan ipwi sang komui, pan maraneki: Sapwilim en Kot. **36** O masani, ri om Elisapet pil liseandar ni a likailapala, a pan naitikeda seri ol amen, a kawonu en saunipong ansau wet; iei i me dapwan, **37** Pwe sota meakot, me Kot sota kak ong. **38** A Maria potoan ong: Masani, ngai lidu en Kaun o; en wiaui ong ia duen omui masan. Tounlang o ap kotila sang re a. **39** I ran oko Maria madang kotila pon nana o nan kanim en Iuda eu, **40** Ap pedelong ong nan im en Sakarias o ranamau ong Elisapet. **41** Kadekadeo Elisapet lao ronger en Maria a ranamau ong i, seri o ap mokideda nan kaped a; a Elisapet ap direkila Ngen saraui, **42** O ngil laudedha masani: Komui meid pai ren li akan, o meid iasanai ipwin kuper omui! **43** A iaduen pai wet a ko sang ia, pwe in en ai Kaun koti dong ia? **44** Masani, ni ai ronger omui ranamau, seri o ap mokideda nan kaped i aki a peren. **45** O komui meid pai, pweki komui poson! Pwe a pan pwaida, me Kaun o koton masani ong komui. **46** Maria ap masani: Lol ai kapinga Kaun o, **47** O ngen i perenki Kot ai Saunkamaur. **48** Pwe a koton kupurala sapwilim a lidu tikitik o. Kilang, sang met o kokolata di karos pan kapai kin ia, **49** Pwe a koton wiaer song en manaman ong ia, me lapalap o mar a me saraui. **50** A koton kalangan ong di karos kokolata, ong irail me kin lan i. **51** O a koton wia kida lim a manaman akan. O a koton karawan pasang, me kin lemai nan mongiong arail. **52** A koton sikin wei saupeidi kan sang mol ar, ap id kasapwilada me tikitik kan. **53** A koton kamede kida kapwa me men mangadar akan, ap koton kadarala kaip me kapwawa kan. **54** A koton upor kin sapwilim a ladu Israel, o koton tamataman a kalangan, **55** Duen a koton masani ong sam atail akan, ong Apraam o kadaudok a kokolata. (*aiōn g165*) **56** A Maria kotikot re a saunipong silu, ap purelang im a. **57** Ari, ansaun Elisapet leler pwen naitik, a naitikeda seri ol amen. **58** O men imp a kan o sau i rongadar, me Kaun o koton kupura i, rap iang i peren kida. **59** Kadekadeo auel en ran o re pwara dong sirkomsais seri o; ir ari ki ong mar en sam a Sakarias. **60** A in a sapeng indada: O kaidin, pwe a pan maraneki loans. **61** Irail ap indang i: Nan sota sau om men me maraneki met. **62** Irail ap olol ong sam a, duen me a mauki, seri en adaneki. **63** I ari poeki slet eu, ap intingiedier o masani: A pan adaneki loans. Irail karos ap puriamuiki. **64** A madang silang i wasok pasang o tenap a sapadokada; i ari masani o kapinga Kot. **65** A masak kipadi karos, me kaukauson imp ar, o wiawia pukat lolok sili pon nana en Iudää karos. **66** A karos me rongadar, kin nekinekid nan mongiong arail, indada: Da me seri men et pan wiala? Pwe lim en Kaun o koton iang i. **67** A sam a Sakarias direkila Ngen saraui ap kokopada masani: **68** Kapinga ong Kaun Kot en Israel, pwe a kotidier ren sapwilim a aramas akan dore ir ala. **69** O koton wiadang kitail kamaur patail sang nan kadaudok en sapwilim a ladu Dawid. **70** Duen a koton

masanier ren sapwilim a saukop saraui kan, sang tapin kaua kokodo, (aiōn g165) **71** Me a pan kotin dore kitail la sang ren atail imwintiti o sang nan pa en me kailong kin kitail, **72** O kotin kalangan ong sam atail akan, o kotin kupureda a inau saraui, **73** O kaula eu, me a kotin kauki ong sam atail Apraam, en kotiki ong kitail. **74** Pwe sen dore sang nan pa en atail imwintiti, ap papa i so masak, **75** Nin tiak lelapok o pung mon silang i ran karos kokolata. **76** A koe nai seri pan adaneki: Saukop en me lapalap o, pwe koe pan tiong mon silang en Kaun o, pwen kaonopada sapwilim a al akan. **77** Pwen kawewe ong sapwilim a aramas kamaur, iei lapwa pan dip ar akan; **78** Pweki en atail Kot a kalangan melel, me marain dakaraki dong kitail sang poa. **79** Pwen kamaraini toun pali rotorot o mot en mela, o kainen ong nä atail nan al en popul. **80** A seri o kakairida, o kelail ni ngen e, o a kin mimi nan sap tan, lao a pan sansal ong Israel.

2 A KADEKADEO ni ran oko nanmarki Aukustus masani, toun sap akan pan wadawad pena. **2** I wadawad kaeu, me wiauier ni muein Kirenius kopina en Sirien. **3** Amen amen koieilang udan sap we, pwen iang wadawad. **4** Iosep ari pil kotila sang Nasaret nan Kalilää, kotilang Iudää nan kanim Petleem, me udan kanim en Dawid, pwe i kisan kadaudok en Dawid, **5** Pwen wadawad iangaki Maria, me kisin nin ong i o me lisean. **6** Kadekadeo ira lao kot wasa o, a ansau ap leler pwen naitik. **7** I ari naitikeda na meseni men, ap kitimki pena likau en seri kai, o pwilikidi ong nan deun kamanga man, aki im en kairu a koitalar. **8** Silepan sip kai mi nan sap o sinsila ar pwin sip ni pong. **9** A kilang, tounlang en Kaun amen pwara dong ir, o lingan en Kaun dakar irail ada, ir ari masapwekadjar kaualap. **10** A tounlang o masani ong irail: Komail der masak, kilang, i wa dong komail rongamau, me pan kaperenda aramas karos. **11** Pwe Saunkamaur ipwidii ong komail ran wet nan kanim en Dawid iei Kaun Kristus. **12** A iet kilel ong komail: Komail pan diar seri o a kidikidiki pena likau en seri o wonon nan deun kamanga man. **13** A madang pwin en tounlang ngederenia mi ren tounlang o, me kapinga Kot masani: **14** Kapinga ong Kot wasa ileile o sappa en popul; o aramas konekonelar! **15** Kadekadeo tounlang kan lao kotila sang ir, kotidala nanlang, silepan sip akan ap inda nan pung arail: Kitail pan kola Petleem pwen kilang me wiauier wasa o, me Kaun o kotin kasale ong kitail er. **16** Iraill ari madangedo, ap diaradar Maria i Iosep o seri o, a wonon nan deun kamanga man. **17** Iraill lao kilanger, rap kalok sili me re kasokasoi ong ir duen kisin seri o. **18** A karos, me rongadar, puriamuiki en silepan sip oko ar kasokasoi ong irail. **19** A Maria nekinekid masan pukat karos o madamadauaki nan mongiog i. **20** O silepa ko puredo kalinganada o kapinga Kot duen karos, me irail rongadar o kilanger, duen a loloke dong irail er. **21** Kadekadeo murin pong walu pong, ran en a sirkomsais, re ki ong mar a Jesus, duen me tounlang kotiki ong mon a kotin ipwidier. **22** Ran akan en a kamekelel lao daulier duen kapung en Moses, ira ap wa dong i Ierusalem, pwen muedi ong Kaun o. **23** Duen a intingidier nan kapung en Kaun o: Meseni ol karos me saraui ong Kaun o. **24** O pwen kida mairong eu, duen me intingidier nan kapung en Kaun: Turtel muroi riamen de muroi pulepul riamen. **25** A kilang, aramas

amen mi Ierusalem, mar a Simeon, iei aramas o me pung o masak Kot, o auaui kapol pan Israel, o Ngen saraui kotikot re a. **26** A Ngen saraui kotin kasale ong i, me a sota pan mela, mon a pan kilang sapwilim en Kaun Kristus. **27** O Ngen saraui kotiki ong i, en kolang im en kaudok. A sam o in a lao walong ong nan im en kaudok seri o, pwen kapwaiada duen tiak en kapung o, **28** I ap koledi i kapinga Kot indada: **29** Maing, re kotin kasamo sapwilim omui ladu popol duen omui masan, **30** Pwe mas ai udialer omui kamaur, **31** Me re kotin kauada sansal mon aramas karos. **32** Pwen marain eu, me kamaraineki men liki kan, o kalinganada sapwilim omui men Israel. **33** A sam a o in a puriamuiki meakan, me re indinda duen i. **34** Simeon ari kapai ir ada indang Maria in a: Kom kotin mangi, men et me sapwile dong kapupedi o kamaureda me toto ren men Israel, kilel eu, me re pan kaundenkoma. **35** Nan kodlas pan dokodi ngen omui, pwe mongiog en me toto en mulekiada. **36** O li saukop amen mia, mar a Ana, nain Panuel kisan kadaudok en Aser, me likailapalar, me papaud saunpar isu sang ni ansau a makelekel. **37** I ari li odi men saunpar waleisok paieu tauer poa, ap sota kin pedoi sang nan im en kaudok, papa Kot kaisesol o kapakap ni ran o ni pong. **38** I me pil pwarado ni klok ota, kapinga Kaun o kasokasoi duen i ong toun Ierusalem karos, me auauii saunkamaur. **39** Iraill kanikiela karos duen kapung en Kaun o, re ap purelang Kalilää nan kanim Nasaret. **40** A seri o kakairida, o ngenin, o dire kila erpit, o kalangan en Kot kotin ieiang i. **41** Ni par karos sam a o in a kotilang Ierusalem iang kamadip en pasa. **42** A lao saunpar eisokriau, irail ap kotilang Ierusalem, duen re kin wia, pwen iang kamadip en pasa. **43** Ran oko lao daulier, irail purelang sap arail, a seri Jesus kotikot eta Ierusalem, a sam o in a sota mangi. **44** A ira kiki ong, me a kotin iang kapar o tiona mo'ra. Ira kokola ran eu, ap rapaki i nan pung en sau'ra o ren men imp arail akan. **45** Ni ara sota diaradar i, ira ap purelang Ierusalem rapaki i. **46** Kadekadeo murin pong sili pong ira diaradar i nan im en kaudok, kaipokedi nan pung en snunpadak kan, kotin mamangi i or kaikainoma irail. **47** A karos me rongadar i puriamuiki a kupurokong o a sapasapeng. **48** Ira lao diaradar i, ap puriamuiki. In a ap masani ong i: Nai seri, da me kom wiaki ong kit met? Mangi, sam omui o ngai raparapa kin komui sangesang. **49** A kotin masani ong ira: Menda koma raka kin ia? Koma sota asa, me I en mimieta nan me Sam ai? **50** Ira ari sota weweki a masan ong ira. **51** A ap kotin iang ira kotidilang Nasaret papa ira, a in a nekinekid masan pukat karos nan mongiog i. **52** Jesus ari kupurokong, kokoda, lalaudela, o masamas ren Kot o aramas akan.

3 PAR eisoklimau murin nanmarki Tiperius a sapwileda ni muein Pontius Pilatus kopina en Iudää, o Erodes nanmarki en Kallilää, o ri a ol Pilipus nanmarki en Iturää o Trakonitis, o Lisanias nanmarki en Apilene, **2** Ni muein Anas o Kaipas samero lapalap, masan en Kot ap pwara dong loanes nain Sakarias nan sap tan. **3** I ari kotikot sili nan sap karos ni kail en Iordan, padapadak duen paptais en kalula ong lapwada dip akan, **4** Duen a intingidier nan puk en masan akan en saukop Iesaa, me masani: Ngil eu likelikwir sili nan sap tan: Komail kaonopada al en Kaun o, kaineneda al a! **5** Wau karos pan

audaud o nana o dol karos pan patapatedi, o me pirok, pan inenla, o me ululen, pan patapatela. **6** Uduk karos pan udial kamaur en Kot. **7** A ap masani ong aramas akan, me koieila, pwen paptaisla re a: Dakot, wan oter komail; is me padaki ong komail, en piti sang ni kamekam, me kokodo? **8** Ari komail kapareda wan kalula mau. A komail depa lamelame, me komail pan indang pein komail: Nan Apraam sam atail. Pwe i indai ong komail, me Kot kotin kak ong wiaki ong Apraam na seri kai takai pukat. **9** Sile o mier ni tapin tuka kan. Ari, tuka karos, me so wa mau, pan palepaledi o lokidokila nan iai. **10** Pokon o ap idok re a indada: A da me kit en wia? **11** A kotin sapeng masani ong irail: Meamen, me a sakit riau, i en ki ong, me sota a. O me kan a kisin manga mia, i en wia dueta. **12** A saunopwei kan pil pwara dong i pwen paptais, irail potoan ong i: Saunpadak, a da me kit en wia? **13** A masani ong irail: Komail der ale laude sang me kileledier. **14** Saunpei kan ap pil kalelapok re a indada: A da me kit en wia? A masani ong irail: Komail der kaloke mal meamen, o der wia sapung ong meamen, a komail ale pwain oilmail o insenemau kila. **15** Aramas akan lao kiki ong o mongemongeloleki, me loanes me Kristus, **16** loanes ap sapeng masani ong irail karos: I paptais kin komail pil, a me laude sang ia kotido muri, me i sowar ong, en lapwada sal en sapwilim a sut, i me pan paptais kin komail Ngen saraui o kisiniai. **17** Tanir mi nan lim a, a pan kotin koko melel sapwilim a pera, ap nekid pena wan korn nan sapwilim a im en nak, a dip a pan kotin karong kila kisiniai sokun. **18** O song toto, me a kotin panaui aramas akan o padaki ong pokon o rongamau. **19** A nanmarki Erodes, me loanes kapung pweki Erodias en ri a ol a paud, o pweki sued karos, me Erodes wiadar, **20** Kalaudela dip a ni a saliedi loanes nan imateng. **21** A kadekadeo aramas karos lao paptaiselar, o Jesus pil paptaiselar o kotin laolaoki, nanlang ap ritida, **22** O Ngen saraui kotidi dong i ni mom en muroi men, o ngil eu sang nanlang masani: Koe nai Ol kompok, me i kin peren kida. **23** Jesus impan saunpar sileisok ni a kotin tapiada saunpadak, o re kikiong me i nain Iosep, me nain Eli, **24** Me nain Matat, me nain Lewi, me nain Melki, me nain lanes, me nain Iosep, **25** Me nain Matatia, me nain Amos, me nain Naum, me nain Esli, me nain Nakai, **26** Me nain Maat, me nain Matatia, me nain Simei, me nain Iosep, me nain Iuda, **27** Me nain Ioanan, me nain Resa, me nain Serupapel, me nain Salatiel, me nain Neri, **28** Me nain Melki, me nain Adi, me nain Kosam, me nain Elmodam, me nain Er, **29** Me nain loses, me nain Elieser, me nain Iorim, me nain Matat, me nain Lewi, **30** Me nain Simeon, me nain Iuda, me nain Sosep, me nain Ionam, me nain Eliakim, **31** Me nain Melia, me nain Mena, me nain Matatan, me nain Natan. Me nain Dawid, **32** Me nain Iese, me nain Oped, me nain Poas, me nain Sala, me nain Naasan, **33** Me nain Aminadap, me nain Aram, me nain Esron, me nain Peres, me nain Iuda, **34** Me nain Iakop, me nain Isaak, me nain Apraam, me nain Tara, me nain Naor, **35** Me nain Seruk, me nain Reku, me nain Palek, me nain Eper, me nain Sala, **36** Me nain Kainan, me nain Arpaksad, me nain Sem, me nain Noa, me nain Lamek, **37** Me nain Metusala, me nain Enok, me nain lared, me nain Maalaleel, me nain Kainan, **38** Me nain Enos, me nain Set, me nain Adam, me sapwilim en Kot.

4 A IESUS, me dir en Ngen saraui, puredo sang lordan, o Ngen kotin kalualang i nan sap tan. **2** O wia songsong pan tewil ran pangaul. A sota kotin konot ni ran oko. Ran akan lao imwisokela ap men konot. **3** Tewil ap indai ong i: Ma komui sapwilim en Kot, en masani ong takai wet, a en wiala prot. **4** A Iesus kotin sapeng i masani: A intingidier: Kaidin prot eta, me aramas en memaureki, pwe masan en Kot akan. **5** Tewil ap kaluadlang i pon nana ieille eu o kasala ong i wein sappa karos ni marep taieu. **6** Tewil indang i: I pan ki ong komui manaman pukat karos o a lingan, pwe a maei ong ia er, a i pan ki ong, me i mauki. **7** Ari, ma komui pan pongi ia, karos ap pan sapwilim omui la. **8** Jesus kotin sapeng i masani: A intingidier: Koe en pongi ong Kaun om Kot; i eta, koe en papa. **9** I ap kalualang i Ierusalem o kauada i pon kongkong en im en kaudok o indai ong i: Ma komui sapwilim en Kot, kasedi pein komui, **10** Pwe a intingidier: A pan kasilaki sapwilim a tounlang kai komui, pwen apapwali komui. **11** O wa komui nan lim ar akan, pwe aluwilu omui der dipikelekel ni takai eu. **12** Jesus kotin sapeng masani ong i: A lolokido, koe ender kasongesong Kaun om Kot! **13** Tewil lao kanikiela songsong karos, ap maei sang i ansau kis. **14** Jesus ap kotin pure dong Kalilää ni roson en Ngen, ap indand sili nan sap karos me mi imp a. **15** A kotin kaukawewe nan ar sinakoke kan, o karos kapinga i. **16** A kotin lel Nasaret, wasa a kotin kakairida ia, ap kotilong song nan sinakoke duen a kin wiada ni ran en sapat o kotida, pwen wadok. **17** Puk en saukop lesaia ap wisike dong i a lao lim pasang puk o ap diarada wasa o me intingidier: **18** Ngen en Kaun kotikot re i, i me a keie kin ia da, pwen padaki ong me samama kan rongamau. A kadar ia do, pwen kaloki ong me salidi kan, me ren saladokela, o me maskun akan pan kilang wasa, o me patau kan pan maioda, **19** O kaloki saunpar mau en Kaun o. **20** A kotin lim pena puk o ap kupure ong me papa men o kotidi. Mas en karos nan sinakoke kangkakil i. **21** I ari tapiada masani ong irail: Kisim likau wet pwaider mo'mail ran wet. **22** Ir karos ap kadeode o puriamuki masan kompok kan, me pwili sang silang i, ap indada: Kaidin i nain Iosep? **23** A ap kotin masani ong irail: Nan melel, komail pan indang ia karaseras wet: Saunwini, sauasa pein uk! Pwe se rongadar duen song kapuriamui, me wiadier nan Kapernaum; ari kom pil wiada dueta wasa et nan sap omui. **24** A kotin masani: Melel I indai ong komail, sota saukop amen me konekon nan sap we. **25** A melel I indai ong komail, li odi toto mi nan Israel ni muein Elias, ni ansau nanlang matata par silu o saunipong wonu, ni lek lapalap kipadi sap karos; **26** A sota amen, me Elias pakadar wong, pwe ren li odi men nan Sarepta nan sap Sidon. **27** O me tuketuk kan me toto nan Israel ni muein saukop Elias, a sota amen re'tail, me kelailadar, pwe Naeman eta men Sirien. **28** Karos, me mi nan sinakoke ni ar rongadar mepukat, ap makar kida kaualap, **29** Re udar sikonlar i sang kanim o, o kalualang i pon kailan dol o, wasa ar kanim kakaudar ia, pwen kasedi sang ia, **30** A i kotin weid nan pung ar, kotila sang irail. **31** I ari kotilang Kapernaum kanim en Kalilää, o kotin kawewe ong irail ni ran en sapat akan. **32** Irail ari puriamuki a padak, pwe a masan me manaman. **33** A aramas amen mi nan sinakoke, me ngen en tewil saut amen ti po a, me weriwer laud, **34** Inda: Ko sang kit, menda re omui kit Jesus en Nasaret! Kom kotido,

en kawe kit ala. I asa, me komui nain Kot saraui. **35** Jesus ap kidaue i masani: Nenenla o ko sang re a. Tewil lao kasedi i nan pung arail, ap kolei sang re a, sota me sued kot a wiai ong i. **36** Iraill karos ap puriamu kila, kasokaso i nan pung arail indada: Dakot masan pot et? Pwe a masan manaman o roson ong ngen saut akan, irail ap kin ko wei sang. **37** I ari indand sili nin sap karos wasa o. **38** I ap kotida sang nan sinakoke, ap kotilong ong nan im en Simon. A saulap en Simon me somau karakar. Iraill ari poekipoeki i re a. **39** I ari koti dong i masani ong somau o, ap madang ko sang, i ari madang paurida papa irail. **40** Katipin lao kirilar, rap wa dong i ar luet akan karos. I ari kotikidang amen amen lim a kan, kakelail irada. **41** O tewil akan pil kowei sang ren me toto, me weriwer indada: Komui sapwilim en Kot. I ari kotin kidau ir ada, o sota mueid ong irail, en lokaia, pwe re asa, me i Kristus. **42** A lao wasa ran a kotilang wasa rir, a pokon o raparapaki i, re pokon dong i o kolekol i pwen der koti wei sang irail. **43** A i kotin masani ong ir: I pil pan padaki rongamaun en wein Kot nan kanim tei ko, pwe i me I pakadar kidor. **44** A i kotin padapadak nan sinakoke en Kalilää kan.

5 A KADEKADEO ni en aramas toto ar tanga dong imp a, pwen rongerong masan en Kot, a kotikot pon kailan le en Kalilää. **2** Ap masani kisin sop riapot, me peipei nan le o, a caused akai keredi sanger widen ar uk kai. **3** I ari kotida pon apot ren sop oko, war en Simon, kotin poeki re a, en kaiieila ekis sang ni sap o. I ari kaipokedi, kawewe ong aramas sang nan sop o. **4** I lao kaimwisokela a masan, ap masani ong Simon: Seisei kowei wasa lol, ap kaduedi oma uk kan, pwe koma en saikidi. **5** A Simon sapeng potoan ong i: Maing, se laiter pong lao lel wasa ran, ap sota saik at, ari so ar masan, me i pan kaduekidi uk en. **6** Iraill lao wiadar met, rap oro pena mam toto; ara uk ari ola. **7** Iraill ari olole kis arail oko, me mi nin apot sop, pwe re en kodo sauasa irail. Iraill ari kodo, kadirela sop riapot, ira ari pan mauidi. **8** Simon Petrus lao kilanger mepukat, ap poridi sang Jesus, potoan ong: Maing, re koteiwei sang ia, pwe aramas sued amen ngai. **9** Pwe a puriamuiki o ir karos, me iang i, pweki saik ar, me re saikidi. **10** A pil dueta lakopus o loanes nain Sepedäus ol oko, me iang Simon. Jesus ap kotin masani ong Simon: Koe der masak, pwe sang ansau wet kokola koe pan saikidi aramas. **11** Iraill kaikilong ong liman sap ar sop oko, re ap kasela karos, idauenla i. **12** Kadekadeo ni a kotikot nan eu kanim, kilang, ol amen mia, me dir en tuketuk. A lao kilanger Jesus, ap pupekidi mas a, poeki re a potoan ong: Maing, ma re kotin kupura, re pan kak ong kamakel ia da. **13** I ari kotin kapawai lim a sair i masani: I men, koe en makelekel. Ari, a tuketuk madang modi sang. **14** I ari kotin inapwiedi i, en der indang meamen; a kola kasale ong pein uk samero ko, o kida mairong, pweki om makelekeladar, me Moses masanier, pwen kadede ong irail. **15** A madang indand sili o pokon kalaimun pokon pena, pwen rong i o kelalada sang ar somau kan. **16** I ari kotin keleplea nan sap tan, pwen laolao. **17** Kadekadeo eu ran ni a kotin kaukawewedea, Parisär o saunkawewe kan, me mod imp a, irail pwarado sang kanim en Kalilää o Iudää karos o sang Ierusalem; a roson en Kaun o pwili wei sang i, kakelada amen amen. **18** A kilang, ol akai roado aramas amen me kokon

madak, rap raparapaki duen ar pan kak walang lole, pwilikidi mo a. **19** A ni ar sota kak diar wasa, me re pan kai dong impa pweki pokon o, rap dauda pon im o, kakiridi i nan os iangaki pet, lao nan pung arail mon Jesus. **20** A lao mangi arail poson, ap kotin masani: Aramas o, dip om akan lapwa sang uk er. **21** A saunkawewe o Parisär akan ap mongemongeloleki indada: Is men et, me kin lalaue? Is me kak lapwada dip akan, pwe Kot eta? **22** A Jesus lao mangi ar mongemongelol, ap kotin sapeng masani ong irail: Da me komail kin mongemongeloleki lol omail? **23** Da me mongai ren inda, dip om akan lapwa sang uk er, de inda, uda, aluwei? **24** A pwe komail en asa, me Nain aramas manaman ong lapwada dip akan nin sappa, iei me a kotin masanieki ong me kokon madak: I indai ong uk, uda, ale ki om kola deu om! **25** A madang uda mo'rail, kida a pet, me a wonon poa, koieilang im a kapikapinga Kot. **26** Ir karos ap puriamu kida o kapikapinga Kot, o dire kila masak indada: Ran wet kitail kilanger me kapwuriamui melel. **27** Murin mepukat a kotila sang wasa o, ap masani saunopwei amen, ad a Lewi momod nan wasan nopwei, ap masan ong i: Idauen ia do! **28** I ari kasela a meakaros, uda, idauenla i. **29** Lewi ari wiada kamadip lapalap ong i nan im a; a saunopwei ape me toto, me iang i ni tepel. **30** A Parisär o arail saunkawewe kan lipaned ong sapwilim a tounpadak kan indada: Da me komail iangaki saunopwei o me dipan akan manga o nim. **31** Jesus ap kotin sapeng masani ong irail: Me kelail sota mau ong saunwini, pwe me somau kan. **32** I kodon ekeker dong kalula me dipan akan a kaidin me pung kan. **33** Iraill ap potoan ong i: Da me tounpadak en loanes akan kaisesol pan pak toto o re kapakap toto, o pil dueta en Parisär akan, a sapwilim omui kan kin tungole o nim? **34** A Jesus kotin masani ong irail: O komail sota kak ki ong toun kapar en kamadip en kapapaud en kaisesol arain ol kamod mi re'rail! **35** A eu ran ol kamod pan peuka wei sang irail, i ran oko re ap pan kaisesol. **36** A kotin masani ong irail karaseras eu: Sota me kin deik ong likau kap ni likau maring; a ma ei, a pan ter pasang likau kap; a kisan likau kap pil sota pan paroki ong likau maring. **37** A sota me kin kodie ong wain kap nan ed maring; a ma ei, wain kap pan ter pasang ed akan, ap wudokila o ed akan pan ola. **38** A re kin kodie ong wain kap nan ed kap, ira karos ap nekinek mau. **39** O sota, me kin niim sang wain maring, pan mauki wain kap, pwe a kin inda: Me maring o me mau sang.

6 KADEKADEO ni ran en sapat kariau a kotin weid nan mat en korn o sapwilim a tounpadak kan ap dolung wan korn o iriris nan pa arail, ap kangkang. **2** A Parisär akai indang irail: Menda komail kin wiada, me sota pung, en wiaui ni ran en sapat? **3** Jesus ari kotin sapeng masani ong irail: Komail sota wadoker, me Dawid wiadar ni a men mangadar, i o me iang i? **4** Duen a pedelong ong nan tanpas en Kot, o ale prot en kasansal, o kangkang o pil ki ong me iang i, me sota pung, aramas en tungole, samero kan eta? **5** O masani ong irail: Nain aramas pil kaun en sapat. **6** A kadekadeo ni eu sapat a kotilong ong nan sinakoke kawewedea. A aramas amen mia, me pa a pali maun motorla. **7** A saunkawewe o Parisär akan masamasan i, ma a pan kakelada i ni ran en sapat, pwe re en kadipa i. **8** A kotin ang i ar lamelam ap masani ong aramas o, me pa a motorla: Uda koko met! A ap uda ko ong wasa o. **9** Jesus ap kotin masani

ong irail: I men idok re omail, da me pung en wiada ni ran en sapat ren me mau de me sued? En kolekol de kawela maur en aramas? **10** I ari kotin aupwil sili po'tail masani ong i: Kapawai pa om! A ap wiada, pa a ap kelailada, a maula dueta me teio. **11** Irail ap makaradar kualap o kapukapung pena, da me re pan wiai ong Jesus. **12** Kadekadeo ni ran oko, a kotidala pon nana pwen laolao. I ari kotin laolao ong Kot lao wasa ran. **13** A lao ran pasang, ap kotin molipei pena sapwilim a tounpadak kan. A kotin piladar ekriamen, me a kamareki wanporon. **14** Simon me a kotin kaadaneki Petrus, o ri a Andreas, o lakopus, o loanes, o Pilipus, o Partolomäus, **15** O Matäus, o Tomas, o lakopus nain Alpäus, o Simon, me adaneki Selotes, **16** O ludas nain lakopus, o ludas Iskariot, me pangala i. **17** A lao kotin iang ir kotidi dong wasa kis nan sap patapat o, sapwilim a tounpadak kan toto o aramas ngederenia pokon dong i sang nan ludää, o Ierusalem, o Tirus, o Sidon, re mi pon oror, pwen rong i o kakelailada sang ar somau kan; **18** O me kalokolok ren ngen saut akan ap kelailadar. **19** A aramas karos men doke i, pwe roson kin pwiliwei sang i, kakek irail karos. **20** A ap kotin aupwil sili pon sapwilim a tounpadak kan masani: Meid pai komail, me samama, pwe noumail wein nanlang. **21** Meid pai komail, me men mangadar ansau wet, pwe komail pan medila. Meid pai komail, me kin sangesang ansau wet, pwe komail pan kaurur. **22** Komail meid pai, ma aramas akan kailong kin komail, o kase komail la, o kidaue komail, o kawela ad omail, pwe dene me sued, pweki Nain aramas. **23** Komail en peren ni ran o, o lusilus, pwe kilang, pwain omail me lapalap nanlang, pwe iduen me sam arail akan wiai ong saukop akan. **24** A me suedi ong komail kapwapwa kan, pwe komail anekier omail peren. **25** Suedi ong komail, me medier, pwe komail pan dupokala. Suedi ong komail, me kin peren ansau wet, pwe komail pan mauk o sangesang. **26** Suedi ong komail, ma aramas akan karos pan lokaia mau kin komail; pwe iduen me sam arail akan wiai ong saukop likam akan. **27** A I indai ong komail, me kin rongerong, pok ong omail imwintiti, wiawia mau ong me kin kailong kin komail, **28** Kapaiada, me kin karia komail la, kapakapa kin ir, me kainsensuede kin komail; **29** O me pikir uk ni apali en likin sap om, pil ki ong i pali teio, o me pan ki sang om likau pup, pil mueid ong i noum sakit. **30** Ki ong karos, me kin poeki re om, o me pan atia sang om kapwa, koe der poeki re a, a kapuredo. **31** A duen me komail men, aramas en wiai ong komail, iduen me komail en wiai ong irail. **32** Pwe ma komail pok ong, me kin pokepoke komail, da me pan kating pamail? Pwe me dipan akan pil kin pok ong kompoke parail. **33** A ma komail wiawia mau ong, me wia mau ong komail, da me pan kating pamail? Pwe me dipan akan kin wia pil dueta. **34** A ma komail pan ki ong irail, me komail akpwainongki, da me pan kating pamail? Pwe me dipan akan pil kin wiai ong me dipan, pwen ale me dueta. **35** A pok ong omail imwintiti, o wiawia mau, o ki ong so akapwainok, a pwain omail pan lapalap, o komail pan seri en me lapalap o. Pwe a kupura, me so danke o me sued akan. **36** Komail ari kadek rasong Sam omail me kalangan. **37** Ender kadeikada a komail sota pan pakadeikada. Ender kariala, a komail sota pan kariala. Lapwada, a komail pan lapwada. **38** Kisakisa wei, a a pan depuk ong komail dal mau eu, me idang

pena, o itik pena, o dir kualap, me pan ko ong komail. Pwe men song ota, me komail kin songki, iduen a pil pan song ong komail. **39** A kotin pil masani ong irail karaseras eu: Da, me maskun pan kak kare me maskun? Ira karos sota pan pupedi nan por o? **40** Tounpadak sota kin laude sang a saunpadak. Ma tounpadak paroki ong a saunpadak, nan a unsokala. **41** A menda koe kilekilang pul ni mas en ri om ol, ap sota kan ataut o ni pein mas om? **42** De iaduen, koe pan indang ri om: Ri ai, aui mas, i pan ki sang pul ni mas om, ap sota kilang ataut o ni mas om? Malaun amen koe, ki sang mas ataut o ni mas om, a koe ap pan kak kilang, duen om pan kak kisang pul, me mi ni mas en ri om. **43** Pwe tuka mau sota pan wa sued. Pil sota tuka sued pan wa mau. **44** Tuka karos kin diarov kida a wa. Pwe aramas sota kak dolung sang pik ni tuka kamadak, aramas pil sota kin dolung sang wan wain ni tuka mal. **45** Aramas mau amen kin kapwareda me mau sang nan a pai mau en mongiong i, a me sued amen kin kapwareda me sued sang nan a sued, pwe aua kin kida sang nan audepan mongiong o. **46** A iaduen, komail kin indang ia: Maing, Maing, ap sota kin wiada, me I kin inda? **47** Meamen ko dong ia o rongerong ai masan kan, o kapwaiada, nan I pan kasale ong komail, me a rasong. **48** Nan i me rasong aramas amen, me kauada im eu o weirada lol, o pasonedi pon paip. A lapake lao pwilido, ad ap maimai ong im o, ap so kak kamokidedala, pwe a kakau pon paip o. **49** A meamen rongerong, ap sota kapwaiada, nan a rasong aramas amen, me kauada im eu nan pwel so pasonedi. A lapake pwil maiai ong, a ap madang rongk pasang, o ola en im o me laud.

7 A LAO kotin erela a masan akan karos ong pokon o, a ap kotilang Kapernaum. **2** Ladun senturion amen mia, me kasampwal re a, me somau, a pan mela. **3** A lao rongada duen Jesus, ap poronelang i saumas en Sus akan, poeki re a, en kotido kakelailada a ladu. **4** Irail lao pwara dong lesus, ap ngidingideki i potoan ong: A war ong, ren kotin wiai ong i mepukat. **5** Pwe a kin pok ong toun sap atail o kauadang kit sinako ke o. **6** Jesus ap kotin iang ir ala. A ni solar non doo sang im o, senturion ap poronelang i kompok kai, potoan ong: Maing re der kangere ir kotido, pwe i sowar, ren ketlong ong nan im ai. **7** Ngai ari sota kin aka, me i war ong poto dong ir. A re kotin masaniata; a ai ladu pan kelailada. **8** Pwe ngai pil aramas amen, me mi pan manaman akan, ap kaunda saunpei kai. A ma i pan, indang amen: Kowei! A pan kola; o ong amen: Kodo! A pan kodo; o ong ai ladu: Wiada met! A pan wiada. **9** Jesus lao mangi mepukat, ap kotin puriamui kila, saupei dong pokon o, me idauendo i, masani: I indai ong komail, me I saik diar poson lapalap duen met, sota ren men Israel. **10** A me pakadarala kan lao purelong ong nan im o, re ap diarada, me ladu o kelailada. **11** Kadekadeo murin mepukat a kotilang kanim eu ad a Nain; sapwilim a tounpadak kan toto iang i; o aramas pil me toto. **12** A lao koren iong wanim en kanim o, kilang, melar amen, me re wawei, ieros en in a, a iei li odi amen; a toun kanim me toto iang i. **13** Kaun o lao masani i, ap kotin kupurela, masani ong i: Eder sangesang. **14** I ari koti ong, doke kopa o, a me roa kan ap udi. I ap kin masani: Manakap, I indai ong uk, paurida! **15** A me melar o ap modada, pikekidi lokaia. Jesus ap kotiki ong i ren

in a, **16** Masak ap kipa ir edi, o kapikapinga Kot indada: Nan saukop lapalap amen, me pwarado re atail, o Kot me kotier ren sapwilim a aramas akan. **17** A kasoi pot et duen i lolok sili nan Iudää o sap karos, me mi imp a. **18** En loanes a tounpadak kan kaire kin i mepukat karos. **19** loanes ap molipeido sapwilim a tounpadak kan riamen, porone ira lang Jesus, masanlang i: Ir me pan kotido, de sen auiaui amen? **20** Ol oko lao poto dong i, ap fotoan ong: loanes saunaaptais kadar kit dong ir fotoan kalelapok: Ir me pan kotido, de sen auiaui amen? **21** A ni auer ota a kotin kakelada me toto sang ar somau, o luet, o ngen sued akan, o kotin kapad pasang mas en me maskun toto. **22** Jesus ap kotin sapeng masani ong irail: Koma u kowei, kaireki loanes, meakan komail kilanger o ronger: Me maskun akan kilangada wasa, o me luet akan kin alialu, o me tuketuk kan makelekeleda, o me salongepon kin rong wasa, o me melar akan kin maureda, o rongamau me lolok ong me samama kan. **23** O meid pai, me sota pan makar kin ia! **24** A men kadar en loanes lao purela, Jesus ap kotin tapiada masani ong pokon o duen loanes: Da me komail koieila en kilang nan sap tan? Komail men kilang alek pot, me kin dueduälökkä ang? **25** De da me komail koieila en kilang? Komail men kilang aramas amen, me likau kida likau muterok? Kilang, me kin likau kida likau lingan, o kaped en manga, kin mi nan im en nanmarki kan. **26** De da me komail koieila en kilang? Saukop amen? Ei, I indai ong komail, a laude sang saukop amen. **27** Pwe iei i me intingidier due: Kilang, I kadarala mo mui nai men kadar amen, me pan koki al mo'mui. **28** Pwe I indai ong komail, sota saukop amen me ipwi sang ren li akan, me laude sang loanes saunaaptais, ari so, me tikistik nan wein Kot, iei me laude sang i. **29** A aramas karos, me rongerong i, o saunaopwei kan kapinga Kot ni ar iang paptaiseki paptais en loanes. **30** A Parisär o saunkawewe kan sapai ong pein irail ni ar mamaleki kupur en Kot, ap sota iang paptais re a. **31** A da me I en karasai ong aramas en di wet? O da me irail rasong? **32** Irail me rasong seri kai, me kin momod nan wasan net akan o likelikwir nan pung arail indinda: Kit kasakasang, a komail sota kakalek; kit kamamauke kin komail, a komail sota sangesang. **33** Pwe loanes saunaaptais pwarado, ap sota kang prot, o sota nim wain, a komail kin inda: Nan tewil kin di poa. **34** Nain aramas pwarado, manga o nim, a komail kin inda: Kilang, me kaped en manga o kamom sakau, kompoke pan saunaopwei o me dipan akan! **35** A lelekong kin diarov kida na seri kan karos. **36** A Parisär amen poeki i, en konot re a. I ari kotilong ong nan im en Parisär o kaipokedi ni tepel. **37** A kilang, li amen mi nan kanim o, me dipan amen, a lao asa, me Jesus kotikot konot nan im en Parisär o, ap wado kokon en alapasta, **38** O poridi mur i ni aluwilu a sangesang o pikekidi widenki pil en mas a aluwilu a, o limwieki a pwilipeipei, o metik aluwilu a kan o keieki alapasta. **39** A Parisär o, me lukedo i lao kilanger, ap mongemongeloleki indada: Ma ol men et saukop amen, a pan asa, is li o, me sair i, pwe me dipan amen. **40** Jesus ap kotin sapeng masani ong i: Simon, I men indai ong uk meakot. I ari indada: Saunpadak, masania do! **41** Ol amen mia, me aramas riamen pwaipwand ong. Amen ira pwaipwandeki denar limepuki, a amen limeisok, **42** A ni ara sota men kapungala, a kisakis kin ira la karos. Indang ia, is re'ra, me pan pok ong i laud? **43**

Simon sapeng fotoan ong: I lamelame i, me a kisakis laud ong. A kotin masani ong i: Koe meid pung kasauia. **44** I ari saupei dong li o masani ong Simon: Koe kilang li men et, I pedelong ong nan im om, a koe sota ki ong ia pil men widen nä i kat, a i me widenki pil en mas a nä i kat, o limwieki a pwilipeipei. **45** Koe sota metik ia, a i sota tukedi sang metik nä i kat, sang ni a pedelong lao lel met. **46** Koe sota usore kin ia le, a met keiekier nä i kat alapasta. **47** Nan i me I indaki ong uk: Dip a kan me toto me lapwadar, pwe a kin limpok laud; a me dip a sota non lapwada, nan a kin limpok tikikit. **48** I ari masani ong li o: Dip om akan me lapwadar. **49** A me iang mod ni tepel o ap tapiada inda nang pung ar: Is men et, me pil kin lapwada dip akan? **50** I ap kotin masani ong li o: Om poson me dore uk ala, kowei popo!

8 KADEKADEO murin mepukat a kotin kakan sili nan kanim laud o me tikikit kan, padapadak o kaloki rongamau en wein Kot, o ekriamen iang i. **2** O pil li akai, me a kotin kakelailada sang ngen sued o somau kan, iet akan: Maria, me pil adaneki men Makdala, me tewil isimen koiei sang. **3** O loana iei likond en Kusas en Erodes a saunkoa men, o Susana, o me toto, me papaki i ar kapwa kan. **4** A aramas totoia lao pokon dong i sang nan kanim akan, karos, ap kotin karaseras masani: **5** Saunkamor kolan kamor a war akan. Ni a kamokamorok akai ap moredi ong pon kailan al ap tiatidi o manpir en pan lang nam ir ala. **6** A akai moredi ong pon paip. A lao wosada, a mongedi, pweki a sota lamelamur. **7** Akai moredi nan tuka tekete, a tuka tekete wosada, kasokä a ira. **8** A akai moredi nan pwel mau, ap wosada o wada pan me epuki. Ni a kotin masanier mepukat, ap masan laudedea: Me salong a mia, men rong, i en rong! **9** A sapwilim a tounpadak kan ap kalelapok re a: la wewe en karaseras wet? **10** I ari kotin masani: A muei ong komail er, en asa me rir en wein Kot, a met akan en asa ni karaseras akan pwe ren kilang, ap sota kilang, o rong, ap sota weweki. **11** A iet wewe en karaseras o: Masan en Kot iei war akan. **12** A me mi pon kailan al o, iei ir, me rongadar, a muri tewil pwarada katia sang masan en Kot nan mongiong arail, pwe ren der poson, rap maurela. **13** A me mi pon paip, iei ir, me kin rong masan o ap pereperen ale, a sota kalau re'rail. Ansau kis re kin poson, a ni ansaun songesong, irail kin pupe sang. **14** A me moredi nan tuka tekete, iei irail me kin rong, ap koieila tiropeki anan o pai, o inong sued en maur et, rap sokekila, ap sota wa. **15** A nan sap mau, iei irail, me kin rong masan o, ap nekinek nan mongiong ar inen o mau, o wada nin tiak en kanongama. **16** Sota me kin isikeda lamp, ap pwainekei kopa eu, de ki ong pan men wendi a pon deu a, pwe me pan pedelong ong en kilang marain o. **17** Pwe sota me rir kot, me so pan sansaleta, pil sota me okiok kot, me so pan kalok sili. **18** Komail ari kalaka duen omai kin rongerong, pwe me a mia, ekis pan ko ong; a me sota a mia, i, me a kiki ong, me a, pan katia sang. **19** In a o ri a kan ap ko dong i, a re sota kak kaiong impa pweki pokon o. **20** A ap loki ong i: In ar o ri ar akan poto liki, re men udial ir. **21** A kotin sapeng masani ong irail: In ai o ri ai mepukat, me kin rongerong masan en Kot o apapwali. **22** Kadekadeo ni eu ran a kotilang pon apot sop, a sapwilim a tounpadak kan iang i. A kotin masani ong irail: Kitail en kotela le en: Irail ari tangetang koieila. **23** O ni ar tangetang kokowi, a kotin saimokela; melimel ap koda

nan sed. A sop o pwilipwil, a pan mauidi. **24** Irail ap kai dong i, kaopada i, potoan ong: Maing, Maing, kit pan mela! I ari kipada masani ong ang o iluk en sed akan, rap titikitikala o molelar. **25** I ap kotin masani ong irail: la omial poson? A irail masakada inda nan pung ar: Daduen, is men et, pwe a kin masani ong ang o sed, ir ari duki ong. **26** Irail ap lele dong sap en Kadara, me sal ong Kalilää. **27** I lao kotidi sang, ol amen tu ong i, me kodo sang kanim o, me tanwar en tewil sang mas kokodo, o me kiliso, o a sota kin kauson nan im, pwe a kin mimi nan sousou kan. **28** I lao kilang lesus, ap werida, poridi sang mo a indaki ngil laud: Menda re omui ngai, lesus Sapwilim en Kot lapalap? I men poeki re omui, kom der kalok ia la! **29** Pwe a kotin masani ong ngen saut o, en koiei sang ren aramas o, pwe pan pak toto a saikidi i; i ari kin sali kidi sal mata o sal en nä kai. A i kamueit ir pasang, o tewil paki i lang sap tan. **30** Lesus kotin kainoma re a masani: la ad om? A potoan ong: Lekion; pwe tewil toto mi re a. **31** Ir ari poeki re a, ender masani ong irail, me ren kodilang pweleko. (*Abyssos g12*) **32** Ari, pwin pwik kalaimun mi wasa o mangamanga sili nin nana o. Irail ari poeki i, en kotin mueid ong irail re en til ong irail. I ari kotin mueid ong irail. **33** Tewil oko ap kodi sang ren aramas o, ap tilong nan pwin pwik o. Pwin pwik o ap tangedi wei ni aul ong nan sed ap mopila. **34** Silepa ko lao kilanger me wiauier, rap tangdaui, kolang kanim laud o titikit kan, kaireki sili. **35** Irail ap koieila, kilang me wiauier, re ap kola ren lesus, diarada aramas o, me tewil oko keredi sang lole, momod ni aluwilu en lesus, likauda o lolekonglar; irail karos masakadar. **36** Me iang udialer, ap kaire kin irail duen tanwar en tewil a kakeladar. **37** Men Kadara karos ap poekipoeki i, en koti wei sang re'rail, pwe re masakadar kaualap. I ari kotida pon sop o, ap kotin purelar. **38** A ol o, me tewil oko kodi sanger, poeki re a, en iang i; a lesus sota kotin mueid ong i masani: **39** Purelang deu om, kalok sili duen manaman lapalap, me Kot wiai ong uk er! I ari kola, kalok sili nan kanim o duen manaman lapalap, me lesus kotin wiai ong i. **40** Kadekadeo lesus lao kotin puredo, aramas akan ap kasamo i, pwe irail karos auiaui i. **41** A kilang, ol amen, ad a lairus, saumas en sinakoke, kotido poridi ni aluwilu en lesus o poeki i, en kitolong ong nan im a. **42** Pwe na ieros seripein amen, me a par ngaulirau, me koren iong mela. A ni a kotikot kokodo, pokon o koi dong i. **43** A li amen, me nta pwilipwil par ngaulirau, me pwaineiki ong saunwini kan a dipisou karos. A sota me kak kakelailada i. **44** I me apedo mur i, doke ni kailan sapwilim a likau. A pwilipwil en nta madang madada. **45** Lesus ap kotin masani: Is i me sair ia? A karos lao inda me sota, Petrus o me iang i ap potoan ong: Maing, pokon o kin kapil pena o koi dong ir, a iaduen, re kotin masani: Is i me sair ia? **46** A lesus kotin masani: Nan meamen sair ia, pwe l pam, me kel eu ko sang ia er. **47** A li o lao asaer, me a so kak rirala, ap masapwekada, apedi poridi sang mo a, ap katitiki mon aramas karos, karepan a sair i, o duen a kelailada madang. **48** A ap kotin masani ong i: Seripein popoleta, om poson me kakel uk ada, kowei popol. **49** A ni a kotin masaniata, amen potodo sang ren saumas en sinakoke o katitiki ong i: Sapwilim omui seripein melar. Menda kom kangirieki saunpadak o. **50** A lesus lao mangi mepukat, ap kotin sapeng i masani: Koe der masak, koe poson ta, a ap pan maureda. **51** A lao kitolong ong nan im o, a sota

kotin mueid ong amen en iang pedelong ong nan pera, Petrus, o loanes, o lakupus eta, o sam en seripein o in a. **52** A irail karos sangesang o mamaukeki i. A i kotin masani: Komail der sangesang! Pwe a sota melar, a mamair eta. **53** Rap kaurkuri, pwe re asa, me a melar. **54** I ari kotikiei sang ir nan pera o, a ap kotin ale pa a warong ong i masani: Seripein, paurida! **55** Ngen en seripein ap pure dong i, i ari madang uda. I ap kotin masani, kisin manga en ko ong. **56** A sam a in a puriamu kila. I ari kotin inapwiedi irail ren der indang meamen me wiauier.

9 A LAO kotin molipe pena ekriamen oko, ap kotiki ong irail

kel o manaman, en kaloedi tewil akan karos o kakelada me somau kan. **2** I ari kotin porone ir ala, pwen padapadak duen wein Kot o kakelada me somau kan. **3** O a kotin masani ong irail: Komail der wala meakot pon al o: Sota sokon, de ed, de prot, de moni, amen pil so pan wa sakit riau. **4** O wasa kis me komail pan pedelong ong nan im eu, komail pan mimieta wasa o, komail lao kowei sang ia. **5** O meamen kang kasamo komail, komail sapalewei sang kanim o, o sipede sang pwel ni nä omail, pwen kadede ong irail. **6** Irail ari kokola, kakan sili nan kisin kanim akan, padaki rongamau o kakelada me somau kan wasa karos. **7** A nanmarki Erodes lao mangi duen meakan, me wiauiki i, ap pingidar, pweki akai katitiki, me dene loanes iasadarsang ren me melar akan. **8** A akai indada, me dene Elias pwarado, o akai me inda, me dene saukop en kaua men iasadars, **9** A Erodes masani: loanes, i me i lepuke sang mong a, a is men et, me i kin rongerong due? A ap men udial i. **10** A wanporon akan lao pure doer, ap kaireki i karos, me re wiadar. I ari kotin uk irail ada, kotilang wasa rir, nan kanim eu, me ad a Petsaida. **11** Toun sap o lao asaer, rap idauenla i, i ari kotin kasamo irail, o kotin padaki ong irail duen wein Kot, o kotin kakelada me mau ong. **12** A lao pan wasa pongier, ekriamen potodo potoan ong i: Re kotin kadar pasang pokon en, pwen kola nan kisin kanim akan o nan sap, en rapaki wasan pweidi o kan ar kisin manga, pwe kitail kotikot nan sap tan wet, **13** A a kotin masani ong irail: Komail pan ki ong irail kan ar manga! Re potoan ong: Lopon prot eta limau o mam eta riamen mi re at. De se pan kola netie dong pokon kalaimun wet manga? **14** Pwe irail me ol impan limekid. A a kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: Komail pwin i pasang wad limek o limek! **15** Irail ari wiada o kamod irail edi. **16** A kotin limada lopon prot limau o mam riamen, masanda nanlang, laolaoki, plilitki pena, kotiki ong sapwilim a tounpadak kan, pwe ren nene ong pokon o. **17** Irail sak, o karos medier, ap rikada dodo eisokria luan kamadip o. **18** Kadekadeo ni a kotin laolao kelep, sapwilim a tounpadak kan iang i. A kotin kainoma re'rail masani: Is me aramas kin inda me ngai? **19** Irail sapeng potoan ong: loanes saunpaptais, a akai me inda Elias, o pil akai kin inda, me dene saukop en kaua men iasadars. **20** A kotin masani ong irail: A da me komail kin inda is ngai? Petrus ap sapeng potoan ong: Ir me Kristus sapwilim en Kot. **21** A i me kotin padik inapwiedi irail, ren der indang meamen mepukat, **22** Masani: Nain aramas pan kalokolok laud, o lokidokila ren saumas, o samero lapalap, o saunkawewe kan, o a pan kamela, o ni ran kasilu a pan maureda, **23** Ap kotin masani ong irail karos: Meamen men idauen ia i en tonmeteki pein i o ale a lopu

ni ran karos, o idedauen ia do. 24 Pwe meamen kanakanai ong maur a, pan pupe sang. A meamen kasela maur a pwekgai, pan diarada. 25 Pwe da me pan mau ong aramas amen, me aneki pena sappa karos, ap kasela pein i o kasapokela pein i? 26 Pwe me kin namenok kin ia o ai padak kan, i me Nain aramas pil pan namenokki, a lao kodo ni a lingan, o lingan en Sam a, o na tounlang saraui kan. 27 A melel I indai ong komail, akai irail, me mi met, sota pan mela, irail lao udial wein Kot. 28 A kadekadeo murin pong walu pong murin masan pukat i ap ukada Petrus, o loanes, o lakopus kotidala pon nana o pwen laolao. 29 A ni a kotin laolao mom en silang i ap wukila o sapwilim a likau puetepuetela o lingaling. 30 A kilang, ol riamen iang i masan pena! Ira me Moses o Elias. 31 Ira pwarado ni ara lingan o mamasani duen a pan kamatala nan Ierusalem. 32 A Petrus o me iang i me toutouki mair. Ira lao pirida, re ap udial a lingan o ol riamen kotikot impa. 33 Kadekadeo ira lao kotiwei sang re a, Petrus ap indang Iesus: Maing, meid mau atail kotikot met. Kit en kauada kisin im siliks: Tanpas ar, o en Moses, o en Elias; a sasa me a kasokaso. 34 Ni a kasokaso mepukat, pali en dapok kadupal irail edi, irail ari masakadar ni ar tilong nan dapok o. 35 O ngil eu peidido sang nan dapok o masani: let nai ol kompok, komail en rong i! 36 A ngil wet lao wiauier, re ap diaradar Iesus ta. Ir ari nenenlata; o ni ran oko re sota kaireki meamen duen me re kilanger. 37 A kadekadeo manda en ran o irail lao kotidido sang nana o, pokon kalamun ap poto dong i, 38 A kilang, ol amen nan pokon o ngil laudedda potoan ong: Saunpadak, i poeki re ir, re kotin masani dong ai tungol putak o, pwe iei ai ieros. 39 Re kotin mangi, ngen o lao koledi i, a kin madang weriwer, a kin senseroiki sili, a ap kin pudopud o meid awpal ni a kin koei sang i. 40 Ngai ari poeki ren sapwilim ar tounpadak kan, ren kause wei sang i, a re sota kak. 41 A Iesus kotin sapeng masani: O di wet meid soposon o sapung, ia arain ai pan mimi re omail? Ia arain ai pan kokoa komail? Wa dong ia noum putak! 42 A ni a kokodo, tewil ap kapururada o seroki sili i, a Iesus kotin kidaueda ngen saut o, o kakelada putak o, ap kapure ong i ren sam a. 43 A irail karos puriamuiki manaman en Kot. A ni ar puriamuiki en Iesus a wiawia kan ap kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: 44 Masan pukat en kaloledi nan salong omail: Nain aramas pan pangala ni pa en aramas. 45 A irail sota weweki masan wet, pwe a rir sang irail, i me irail sasaki. Irail ari masak kalelapok re a duen masan pot et. 46 Irail ap pil lamelame, is me pan lapalap re'rail? 47 A Iesus lao kotin mangi ar lamelam nan mongieng arail, ap ale seri men, kida impa a, 48 O masani ong irail: Meamen pan apwali kisin seri men et ni ad ai, nan a kin apwali ia, a meamen pan apwali ia, nan a kin apwali, me kadar ia do; a me tikitik re omail, nan i me pan lapalapala. 49 loanes ap sapeng potoan ong: Maing, se kilanger amen, me kausewei tewil akan ni mar ar. Kit ari inapwiedi, pwe a sota kin iang kit idedauen ir. 50 A Iesus kotin masani ong i: Eder inapiedi, pwe me so kin palian komail, nan a kin iang komail. 51 A kadekadeo a lao ansau, me a pan peukadala, a ap kotin saupeila kotilang inen wong Ierusalem. 52 A kotin poronela men kadar akan, me pan tions mo a. Irail ari kokola lele dong kisin kanim en Samaria eu, pwen rapaki wasa, me a pan pweioekidi ia. 53 A re sota kasamo i aki

a kotin saupeila kotilang inen wong Ierusalem. 54 Sapwilim a tounpadak kan lakopus o loanes lao kilanger mepukat, ap potoan ong: Maing, ma re kotin kupura, se pan poeki, kisihiai en moredi sang nanlang, kang irail la, duen Elias wiadar. 55 A i kotin saupeido, kapung ong ira masani: Koma sota asa is Ngen, me naina kin koma? 56 Irail ap daulul wei nan eu kisin kanim. 57 Kadekadeo ni arail kotikot kokodo amen ap potoan ong i: Maing i pan idedauen ir wasa karos me re pan kotila ia. 58 Iesus kotin masani ong i: Poks akan por ar mia, o manpir en pan lang pas ar mia, a Nain aramas sota wasa en kaula wei mong a. 59 A kotin masani ong amen: Idauen ia do! A i indada: Maing, komui kotin mueid ong ia mas, i en purela sarepedi sam ai. 60 A Iesus kotin masani ong i: Me melar akan en sarepedi ar melar akan, a koe kowei kalok sili wein Kot! 61 Pil amen potoan: Maing, i pan idedauen ir sili, a re kotin mueid ong ia mas, i en kamurimuri ong toun im ai. 62 A Iesus kotin masani ong i: Sota me pan koledi men weirada pwel, ap kilang muri, a sota koiok ong wein Kot.

10 MURIN mepukat Kaun o pil kotin piladar isiakan o porone irail wei mo a ni wad riamen, en kakan sili nan kanim laud o tikitik kan, wasa me a pein pan kotilang ia. 2 A kotin masani ong irail: Rak me kalamun, a toun dodok me malaulau; poeki ren Kaun en rak, en kadarala toun dodok nan a rak. 3 Komail kola; kilang, I kadar komail la dueta sippul akan nan pung en kidi en wei akan. 4 Komail der wewa ed en moni, de ed en sailok, de sut, o der ranamau ong meamen nani al o. 5 A ma komail pan pedelong ong nan im eu, komail pan inda mas: Popol en mimi nan im wet! 6 A ma popol amen mi wasa o, omail popol pan mimieta re a, a ma so, omail popol pan pure dong komail. 7 A komail pan mimieta nan im ota, o manga o nim, me mi re'tail pwe toun dodok me warong pwain a. Komail der pedoi sang nan eu im ap kolong ong nan eu. 8 A ma komail pan pedelong nan eu kanim, o re pan kasamo komail, i wasa komail pan tungole, me pan wisike dong komail. 9 O kakelada me somau kan, me mi wasa o, o kaire kin irail: Wein Kot koren dong komail. 10 A ma komail pan pedelong nan eu kanim, o re sota pan kasamo komail, i wasa komail pan pedoi nani al indada: 11 Pil pwel par, me ko dong kit nan omail kanim, sipedo dong komail; ari so, komail en asa, me wein Kot koren dong komail. 12 I indai ong komail, nan a pan mangai ong Sodom ni ran o sang kanim o. 13 Suedi ong uk Korasim! Suedi ong Petsaida! Pwe ma manaman akan, me wiawi ong uk er, wiawi ong Tirus o Sidon, nan melel, re pan kalula nan tuk en likau o nan pas. 14 A a pan mangai ong Tirus o Sidon ni kadeik o sang komail. 15 A koe Kapernaum, me paidar nanlang, pan pisikondi ong nan pweleko. (*Hadēs g86*) 16 Me rongerong komail, nan a kin rongerong ia; o me mamaleki komail, nan a kin mamaleki ia. O me mamaleki, ia, nan a kin mamaleki, me kadar ia do. 17 Me isiakan ap puredo, pereperen potoan ong: Maing, pil tewil akan udi ong kit ni mar omui. 18 A kotin masani ong irail: I kilanger Satan likamata liol a pupedi sang nanlang. 19 Kilang, I ki ong komail manaman, en tiakedi serpent o skorpion, o en poedi kel en imwintiti karos. O sota meakot pan kasuedi ong komail, 20 Ari so, komail der peren kida, me ngen akan kin udi ong komail, a komail peren kida me ad omail intingidier nanlang. 21 Ni auer ota Iesus kotin perenda

ni ngen e masani: I kapinga komui, Sam ai, kaun pan lang o sappa, me komui okila mepukat sang me lolekong o koiok kan, ap kasale ong seri pwelel akan! Ei Sam ai, pwe iduen me komui kupukupura. 22 Meakaros muez ong ia er sang ren Sam ai, o sota me asa sapwilim a Ol, pwe Sam eta. O sota me asa Sam, pwe sapwilim a Ol eta, o me sapwilim a Ol pan kasale ong. 23 I ap kotin saupei dong tounpadak kan, masani ong irail eta: Meid pai por en mas akan me udial, me komail udialer. 24 Pwe I indai ong komail, saukop o nanmarki kan toto anane udial, me komail kin ududial, a re sota kilanger; a re men rongada, me komail kin rongerong, ap sota rongadar. 25 A kilang, saunkawewe men ap uda, kasongesong i potoan ong: Saunpadak, da me i en wiada, pwen sosoki maur soutuk? (aiōnios g166) 26 A kotin masani ong i: Da me intingidier nan kapung o? Daduen om dondoropwe? 27 A sapeng indada: Koe en pok ong Kaun om Kot mongjiong om unsok, o ngen om unsok, o kel om unsok, o om lamelam unsok, o men imp om dueta pein koe. 28 A kotin masani ong i: Koe meid sapeng inen, wiada mepukat, a koe pan maurela. 29 A ap men ak kapungki pein i indang Iesus: A is men imp ai? 30 A Iesus kotin sapeng masani: Aramas amen momait sang Ierusalem kodila leriko ap lodi ong lolap akai, me ter sang a likau kan, o kame i, rap koieila; i ari pan mela. 31 A samero amen momaitela nani al ota. A ni a kilang i, ap daulul wei sang. 32 A leap amen pil dueta. Ni a leler wasa o, kilang i, ap daulul wei sang. 33 A ol en Samaria amen sailok sili ap pil weid wasa o. Ni a kilanger i ap pokela, 34 Kola re a, o kidim pena a pwal akan, ap ki ong le o wain lole o kamondi i pon dake pa man o, wala nan im en kairu eu, apapwali i. 35 Manda a pan samala, ap ki ong kaun en im o denar riau indang i: Apapwali! A ma mekis pan dauli, i pan kapungala, ni ai pan puredo. 36 A is ren ir silimen, me koe wiaki men impan ol o, me lodi ong lolap oko? 37 A sapeng: Me wiadar dodok kadek ong i. Iesus ap kotin masani ong i: Ari, kowei ala sang! 38 A kadekadeo ni ar kotin sailokela, a kitolong ong nan kisin kanim eu. Li amen mi wasa o, ad a Marta, me kasamo i long ong nan im a. 39 Ri a li amen mia, me ad a Maria, me momod ni aluwilu en Iesus, rongerong a masan. 40 A Marta kasopisokki pein i a papa i. I ari potodo potoan ong: Maing, re sota kotin kupuroki ri ai li, me sota kin iang ia dodok? Re kotin padaki ong i, en sauasa ia. 41 A Iesus kotin sapeng masani ong i: Marta, Marta, koe meid nongki o sopisokki okotme. 42 A me ta kot me kasampwal. Maria piladar pwais mau, me sota pan katia sang.

11 KADEKADEO ni a kotikot wasa kis pwen laolao, a lao kotin erelar, amen sapwilim a tounpadak kan ap potoan ong i: Maing re kotin padaki ong kit kapakap, dueta loanes kin padaki ong a tounpadak kan. 2 A ap kotin masani ong irail: Komail lao wia kapakap, ap inda: Sam at, mar omui en saraui, wei'mui en pwaida, 3 Kotikido ran wet at tungol kaukaule. 4 Lapwa sang kit dip at, dueta kit, me kin lapwada karos, me wia dipi ong kit, eder kaluang kit ren me katikatiamau kan. 5 I ap kotin masani ong irail: Is re omail, me a kompok amen mia o me pan kola re a ni ailep en pong indang i: Kompoke pai, ki ong ia lopon prot silu, 6 Pwe kompoke pai men pwarado sang a sailok o, ap sota, me i pan kak ki ong i. 7 A me mi nan im o pan sapeng inda: Koe der kadiropa ia, pwe wanim ritidier, o nai

seri ko iang ia nan wasan mair; i so kak paurida o ki ong uk meakot. 8 I indai ong komail, ma a sota pan paurida o ki ong i aki kompokepa a, nan a pan paurida o ki ong, me itar ong i aki a ngidingid. 9 I indai ong komail, poeki, a komail pan tungole; rapaki, a komail pan diarada; letelet, a a pan ritida mo'mail. 10 Pwe karos me poekipoeki, kin tungole; o me kin rapaki, kin diarada; o me kin letelet, nan a pan ritida mo a. 11 De is sam amen nan pung omail, ma na putak pan poeki na kisin prot, pan ki ong i takai eu? De ma a poeki mam, pan ki ong i serpent amen? 12 De ma a pan poeki kitor eu, pan ki ong i skorpion amen? 13 Ma komail, me song sued, asa duen kisakis mau ong noumail seri kan, nan melel kaualap. Sam omail nanlang pan ki ong Ngen saraui ren me poeki re a. 14 A ap kotin kause wei tewil amen, me lotong. A kadekadeo tewil lao koiei sanger, me lotong o ap lokelokaia, a aramas puriamuiki. 15 A akai ir katiikit: Nan Peelsepup, saumas en tewil akan, me a kauseki sang tewil akan. 16 A akai kasongesong i, poekipoeki kilel eu sang nanlang. 17 A ap kotin ang i ar lamelam, masani ong irail: Wei karos ma a pan u pena nan pung a, a pan ola; o ma toun im eu pan u pena nan pung a, a sota pan pwaida. 18 A iaduen, ma Satan u ong pein i, a wei pan kak pwaida? Aki komail indinda me dene ngai kause wei tewil akan ki Peelsepup. 19 Ma I kin kauseki wei Peelsepup tewil akan, a is me noumail ol akan kin kause kin irail? Irail ari pan omail saunkapung. 20 A ma I kauseki wei lim en Kot tewil akan, nan wein Kot lel ong komail er. 21 Ma me kelail o, me audeki kapwa en pei, pan sinsila im a, nan a kapwa nekinekid mau. 22 A ma amen, me kelail sang i, pan palian i o kaloedi i, ap pan atia sang a kapwa en pei, me a kelekier, o nek pasang kapwa en kul. 23 Meamen, me sota iang ia, iei me palian ia, o me sota kin dolung penang ia, iei me kin kasapoka pasang. 24 Ngen saut lao kowei sang ren aramas, a kin tangatang sili nan sap tan akan, rapaki wasan kamol, a sota, me a diarada, i ap kin inda: I ap pan purelong ong nan im ai, me i pedoi sanger. 25 A lao puredo, a diar, me a kokok o kapwater, 26 I ari koieila, ale ong i ngen isimen, me sued sang pein i. Irail ap pedelong ong lole, rap kakauson ia; a aramas pan sued sang mas. 27 A kadekadeo ni a kotin mamasani mepukat, li amen, kisan pokon o, ap potoan ong i: Meid pai kuper o, me wia ir adar, o didi kan, me re kotiki! 28 A i kotin masani: Ei, meid pai, me kin rong masan en Kot ap kapwaiada. 29 A pokon o lao tetengteng pena, a kotin masani: Di wet meid sued! Re kin rapaki kilel eu, a sota kilel pan sansal ong ir, pwe kilel en lona eta. 30 Pwe duen lona kilel eu ong men Niniwe, iduen Nain aramas ong di wet. 31 Li nanmarki en pali air amen pan u ong ol akan en di wet ni kadeik o pan kari ir ala, pwe a pwrarado sang ni imwin sappa, pwen rong lolekong en Salomo. A kilang, me laude sang Salomo mi met. 32 Ol en Niniwe kan pan u ong di wet ni kadeik, o pan kariala i, pwe re kalula ni ar rongadar padak en lona. A kilang, me laude sang lona mi met. 33 Sota me kin isikeda lamp, ap kila wasa rir, pil so pan kopa, a pon deu a, pwe me pan pedelong ong, en kilang marain o. 34 Por en mas marain en pali war. Ma mas om makelekel, war om karos pan dir en marain. A ma mas om me sued, war om karos me pil dir en rotorot. 35 En kalaka, pwe marain mi lol om, der rotorot! 36 Ma war om dir en marain kaualap, o

sota kisan rotorot mia, karos pan dir en marain dueta lingan en lamp, me kin sensere uk ada. **37** A ni a kotin kaparok, Parisär amen luke i, en konot re a. I ari koltlong kotidi nin tepel. **38** A Parisär lao udial, ap puriamuiki, me a sota kotin omiom mon konot. **39** A Kaun o kotin masani ong i: Nan komail Parisär akan kin widen likin dal o plet, a lol omail me dir en me re kuliada o me sued. **40** Nan pweipwei komail, kaidin i me wiadar pali liki, pil wiadar pali lole? **41** A kisakis weita duen komail kak ong! A kilang, karos pan makelekel ong komail. **42** Suedi ong komail Parisär akan, pwe komail, kin mairongki eisokkis eu en minse, o raute o song en kisin tan tuka kai, ap sota insenoki kadeik o limpok en Kot! Wiada mepukat ap pil kapwaiada me tei kan. **43** Suedi ong komail Parisär akan, pwe komail men mondi leppantam nan sinakoke kan o mauki, ren ranamau ong komail nan wasa en netinet akan. **44** Suedi ong komail, pwe komail rasong sousou kan, me so sansal, o aramas alialu poa, ap sasa ir! **45** Saunkawewe men ap sapeng potoan ong i: Saunpadak, komui pil kin suede kin kit masan pukat. **46** A i kotin masani: Pil suedi ong komail saunkawewe! Pwe komail kin katoutou kila kapwa en wisik toutou aramas akan, ap sota sairki sondin pa omai. **47** Suedi ong komail! Pwe komail kin apapwali sousou en saukop akan, a sam omai akan kame ir ala. **48** Komail ari kin kadede o peren kida wiawia en sam omai akan. Pwe re kame ir ala, a komail apapwalli ar sousou kan. **49** I me erpit en Kot indada: I pan kadar wong irail saukop o wanporon akan, a akai irail re pan kamela o pwaki irail sili. **50** Pwe ntan saukop akan, me kapwlipwili weier sang ni tapin kaua kokodo, en kapokon ong di wet. **51** Sang ntan Apel lel ntan Sakarias, me kamelar nan pung en pei sarau i im en kaudok, ei I indai ong komail, a pan kapokon ong di wet. **52** Suedi ong komail saunkawewe! Pwe komail atia sang men kapir pan lolekong. Komail sota pan pedelong, ap inapwiedi, me men pedelon ong. **53** A ni a kotin mamasani ong irail mepukat, saunkawewe o Parisär akan ap tapiada palian i kualap, kalekalelapok re a song toto, **54** O re masamasan i, o raparapaki, ma re sota kak diar meakot sang ni a masan akan, pwe ren kadipa i.

12 ARAMAS toto ap pokon pena lao kidalar, irail lao it pena, i ap kotin tapiada masani ong sapwilim a tounpadak kan: Komail kalaka kalep en Parisär akan, me malaun. **2** Pwe sota me rir kot, me sota pan sansalada. Pil sota me okiok kot, me so pan kalok sili. **3** Ari, me komail pan indada ni wasa rotorot, i me pan sansal nan marain. O me komail pan monginingin nan pera kan, i me pan kalok sili pon im akan. **4** A I indai ong komail, kompok pai kan, komail der masak irail, me kin kamela pali war, ap solar kak wia meakot. **5** A I pan kaasa kin komail, me komail en masak: Masak i, me manaman ong kamela aramas ap kak kasela nan pweleko. Melel I indai ong komail, i me komail en masak. (Geenna g1067) **6** Siok limen sota kin netila ni denar riau? Ari so, sota amen irail me Kot kin maliela. **7** Ari, pil pit en mong omai karos me wadawad penaer. Komail ari der masak, pwe komail me mau sang siok toto. **8** A I indai ong komail, meamen ponasa ia mon aramas, i me Nain aramas pan ponasa ren tounlang en Kot akan. **9** A meamen kamam kin ia mon aramas, i me pan kamamaki mon tounlang en Kot akan. **10** O meamen

me pan lokaia sued duen Nain aramas, a pan kak lapwada. A me lalaue Ngen saraui, a sota pan lapwada. **11** A ma re pan wa komail la nan ar sinakoke kan mon kapung o ren me manaman akan, komail depa lamelame, da me komail pan sapengki de me komail en inda. **12** Pwe Ngen saraui pan kapame kin komail ni klok ota, me komail en inda. **13** A amen toun pokon potoan ong i: Saunpadak, kom kotin masani ong ri ai ol o, en nek pasang at soso. **14** A kotin masani ong i: Aramas o, is me kasapwil ia da, en saunkapungla o saunnene re oma? **15** O kotin masani ong irail: Kalaka norok sued, pwe kaidin kapwa toto, me aramas amen kin memaur kida! **16** A kotin masani ong irail karaseras eu: Ol kapwapwa amen mia, me sap we kaparapar kaualap. **17** I ari lamelame indada: Da me i en wiada? Pwe solar wasa en nekinia ia ai kapwa kan. **18** I ari indada: Nan iet me i pan wiada: I pan palang pasang ai im en nak kan, ap kauada me laude sang kai; i wasa me i pan nekidala me wosadang ia o ai dipisou karos; **19** A i pan indang ngen i: Ngen i, dipisou toto ong par toto, me nekinia ong uk er. En moleilei, o manga, o nim o perenta! **20** A Kot ap masani ong i: Pweipwei men koe, pwe pongpong wet ngen om pan ilakido. A is me pan aneki kapwa pukat, me koe nanak penaer? **21** Nan iduen me kin roporop pena dipisou ong pein i, ap sota kapwapwa ren Kot. **22** A a kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: I me I indai ong komail, eder lamelame maur omai, me komail pan tungole, pil iermen pali war, me komail pan likauki! **23** Maur me kasampwal sang manga, o war me mau sang likau. **24** Kalelapok ong rape kan! Re sota kin kamorok, re pil sota kin nak pena, pil sota arail pera de im en nak, a Kot kin kotin katungole ir. A komail so kasampwal sang manpir kaualap? **25** A is nan pung omai, ni a ngongki, me pan kak use pasang pein i ki tipong en pa eu? **26** Ari, ma komail sota kak ong wiada me mangai, a da me komail kin ngongki okotme? **27** Kalelapok ong kiop akan, me mi nan sap, duen ar kakairida! Re sota kin dodok, o re sota kin monkol pena. A I indai ong komail, pil Salomo ni a lingan karos sota a likau dueta apot irail. **28** Ari, ma iduen Kot kin kapwataki dip, me mi nan sap ran wet, a lakap pan lokidokila nan stop, iaduen a sota pan madang kalikauwiada komail, me poson titikit? **29** A komail, ender ngongki, me komail pan manga o nim, o komail der insensued! **30** Pwe mepukat men liki kan kin ngongongki. Pwe Sam omai, me kotikot nanlang, mangi, me mepukat karos mau ong komail. **31** A rapaki sapwilim a wei, a mepukat pan pouosalang komail. **32** Der masak pwin titikit koe, pwe iet kupur en Sam omai: En ki ong komail wei o. **33** Netikila omai kapwa kan, ap kisakisa wei, wiiai ong komail ed ko, me sota pan maringala, o pai nanlang, me so pan ola, wasa me lipirap men so kak ong, o man en mot so kak kawela ia. **34** Pwe wasa omai pai mi ia, iei wasa mongiong omai pil kin mia, **35** Nan luke pamail en katengteng pena o omai ser en isis **36** O komail en dueta aramas akan, me auiaua ar monsap ni a pan koko sang kamadip en papaud, pwe i lao koko letetelet, re en madang ritingada mo a. **37** Ladu ko meid pai, me monsap o ni a pan pwarado, diar ar masamasan. Melel I indai ong komail, a pan kaiada a likau o kamod irail edi ong manga, ap pan apapwali irail. **38** O ma a pwarado ni auer kariau, de kasilu, ap diar ir masamasan, nan meid pai ladu pukat. **39** A komail en

asa, ma kaun pan im o asaer ansaun lolap o pan pwarado, a pan masamasan o so pan mueid ong, im a en kulia sang. **40** Komail ari pil ononop, pwe Nain aramas pan pwarado niansasu me komail sasa. **41** Petrus ap fotoan ong i: Maing, re kotin masani dong kit karaseras wet, de ong irail karos? **42** A Kaun o kotin masani: Ari is saunkoa lelapok o lolekong, me a monsap kasapwilada, en kaunda a ladu kan, pwen nek ong irail kan ar manga ni ansau me kon on? **43** Meid pai ladu o, me a monsap pan diarada wiawia duen met ni a pan pwarado! **44** Melel I indai ong komail, a pan kasapwiladang i pon a dipisou karos. **45** A ma ladu o pan lamelame nan mongiong i: Ai monsap pwapwand, o a pan tapiada kame ladu o lidu kan, o manga o nim, o kamom sakau, **46** Monsap en ladu o ap pan pwara do ni ran o, me a so auiau i, o ni auer, me a sasa, o a pan lepuk pasang i, o kasapokalang nan pung en me sopocon akan. **47** A ladu o, me asa kupur en a monsap, a sota kaonopada pein i, pil sota wiada kupur a, nan i me pan kamekam kaualap. **48** A me sasa, ap wiadar me mau ong kalokolok, nan i me pan kalokolok titikit. Pwe me aleer me toto, i me pan kida me toto; o me koaki me toto, pan purokido me toto. **49** I kodon saundi kisiniiai sappa, a da me I en wiada, ma a saundier? **50** A mas I pan paptaise kila paptais eu; I ap patau kila melel, a lao daulier. **51** Komail lamelame, me I kodon ki ong sappa popol? I indai ong komail: So! A pwen kumuei suedala. **52** Pwe sang met kokola limen toun im eu pan liak toror pasang; silimen pan palian riamen, o riamen pan palian silimen. **53** Sam pan palian na putak, a putak o pan palian sam a; in pan palian na seripein, a seripein pan palian in a; a li amen pan palian na ol a paud, o en na ol a paud pan palian li o. **54** A kotin masani ong pokon o: Komail lao udial dapok sang kapin lang, komail kin inda: A pan katau; o a pan pwaida. **55** O ma komail kin kilang ang a usang ni pali air, komail kin inda: A pan karakar; o a pan wiaui. **56** Malaun komail! Komail asa kasaui mas en sappa o lang, a da me komail sasaki kasauida ansau wet? **57** A da me pein komail sota kasauia kida me pung? **58** A ma koe pan iang me palian uk kolang kapung o, en nantiong pon al o, en kapungala re a, pwe a de pang uk alang saunkapung, a saunkapung pang uk ala ren silepan imateng, a silepan imateng pan kase uk ala na imateng. **59** I indai ong uk: Koe sota pan koda sang wasa o, koe lao kapungala lua karos.

13 NI ansau o akai mia, me fotoan ong i duen men Kalilää kai, me Pilatus doleki nt' arail ar mairong. **2** A kotin sapeng masani ong irail: Komail kiki ong, me men Kalilää pukat me dipan akan mon men Kalilää tei kan, pweki ar kalokolok o? **3** Ngai, me indai ong komail: So! A ma komail sota pan kalula, komail karos pan mela dueta. **4** De irail ekwalemen ko, me im en ruk en Siloa pupedi ong poa, kame ir ala, komail kiki ong, me irail me sued sang aramas akan, me kauauson Ierusalem? **5** Ngai me indai ong komail: So! A ma komail sota pan kalula, komail karos pan mela dueta. **6** A kotin karaseras ong irail masani: Aramas amen mia, me a tuka pik apot padedi nan a mat en wain, ap kodon rapaki wa, a sota me a diarada. **7** A ap indai ong saumat en wain: Kilang, par silu i kodon rapaki wan pik pot et, a sota, me i diarada; paledi, da me a pinaki mal wasa o! **8** A a sapeng indang i: Maing, pui sang pil par wet, pwe i en

weirada ni tapi, o ki ong pwel mau. **9** A ma a pan wa, ari me mau, a ma so, komui ap pan paledi sang. **10** A kotin padapadak nan sinakoke eu ni ran en sapat. **11** A kilang, li amen mia, me ngen en somau ti poa par ngaulwalu, a kos pena o sota man kak uda. **12** Iesus lao kotin masani i, ap molipei wong i masani ong i: Li, koe en maioda sang om somau! **13** I ap kotin pwil po a lim a kan, i ari madang kasinenda, kapikapinga Kot. **14** A saumas en sinakoke o makara kida pan Iesus a kakelada i ni ran en sapat, ap sapeng indang pokon o: Ran wonu, aramas en dodok, i ansau me komail kodon kakelada, a iermen ni ran en sapat! **15** Kaun o ap kotin sapeng i masani: Malaun koe, kaidin komail karos kin lapwada kau o esel sang deu a kalualang nim pil ni ran en sapat? **16** A li men et, me nain Apraam seripein, me Satan saliedi par ngaulwalu, me so mau, en lapwada ni ran en sapat? **17** Ni a kotin masani mepukat, karos me palian i, ap namenokala o aramas karos peren kida wiawia mau kan karos, me wiauier pa a. **18** A a kotin masani: Wein Kot rasong da? O da me I en karasai ong i? **19** A rasong wantuka eu, me aramas amen kasela nan matuel ap wosada, wiala tuka kalaimun pot, o manpir en pan lang kauauson nan ra kan. **20** A pil kotin masani: Da me I en karasai ong wein Kot? **21** A rasong kalep kis, me li amen ale, okila nan kasak en plaua silu, karos lao mutala. **22** Ni a kotilang Ierusalem, a kotin padapadak sili nan kanim laud o titikit kan. **23** Amen ap fotoan ong i: Maing, me malaulau pan maurela? A kotin masani ong irail: **24** Ngiangi en pedelong ong nan wanim tätik, pwe I indai ong komail, me toto pan sosong pedelong ong, a sota pan kak. **25** A kaun pan im o lao udar ritingidier wanim o, komail ap pan pikikidi letelet ni wanim o indada: Maing, ritingida sang kit! A ap pan sapeng indang komail: I sasa komail, o wasa me komail ko sang ia. **26** Komail ap pan pikikidi indada: Kit me manga o nim imp omui, o komui pil kaukawewe nan atail al akan. **27** A i me pan inda: I indai ong komail, I sasa komail o wasa komail ko sang ia, ko wei sang ia, komail karos me wiawia sued. **28** Sangesang o teterok ap pan wiaui, komail lao kilang Apraam, o Isaak, o lakop, o saukop akan karos nan wein Kot, a komail pisikonla sang. **29** Nan re pan kodo sang nan mas en lang, o sang nan kapin lang, o sang nan apang, o sang air en lang, o re pan mondi ni tepel nan wein Kot. **30** A kilang, me pwand akai mia, me pan madang, o me madang kai mia, me pan pwand. **31** Ni auer ota Parisär akai kodo indai ong i: Koti wei sang met, pwe Erod pan kame komui la. **32** A kotin masani ong irail: Komail u kowei, indai ong poks ota: Kilang I kin kause wei tewil oko o kamakamaureda ran wet o lakap, a ni kasilu en ran I pan imwisokela. **33** I en kokola ran wet, pil lakap, pil pali, pwe sota saukop amen me pan kamela likin Ierusalem. **34** Ierusalem, Ierusalem, me kin kamela saukop akan o kasuk, me pakadara dong uk, pan pak toto I men kapokon pena noum seri kan dueta lituk amen kin kompwal pena na kan pan pa a, a komail kanger, **35** Kilang, im omail pan tanla, pwe I indai ong komail, komail solar pan kilang ia, lao a pan pwaida omail pan inda: Kapinga ong me kotido ni mar en Kaun!

14 KADEKADEO ni a kotilong ong nan im en kaun pan Parisär amen, pwen konot ni ran en sapat; a irail masamasan i.

A kilang, aramas amen mia wasa o, me lisongepo. 3 Iesus ap koton sapeng masani ong saunkawewe o Parisär akan: Me pung, en kakelada ni ran en sapat? 4 Irail nenenla. I ap koton sair i, kakelada o kadara wei. 5 Ap koton sapeng masani ong irail: Is re omal, me na as de kau pupedi ong nan por o, me so pan madang apiada sang ni ran en sapat? 6 A irail sota kak sapengki i meakot. 7 A koton masani ong toun kapar karaseras eu, ni a koton mangi, me re inong iong en mondi ni tapin tepel, masani ong irail: 8 Koe lao pan luke dong kamadip en kapapaud ren meamen, ender mondi ong leppantam, pwe ele amen, me lapa sang koe lukedor. 9 O me luk uk edo o pil i, pan kodo indai ong uk: Ki ong ol men et deu om! A koe pan namenok kodido ong nan roulap. 10 A koe lao paluke, kola mondi ong nan roulap, pwe me luke uk lao pwarado, en indai ong uk: Kompoke pai, kotidato! Koe ari pan kaindand nan pung en ir, me iang uk ni tepel. 11 Pwe karos me kin kasapwilida pein i, pan kasapwilidi, o me kin kasapwilidi pein i, pan kasapwilida. 12 Ap pil koton masani ong me lukedo i: Kom lao wiada konot en ni sauas de nin sautik, eder lukedo kompokepa om ko, de ri om akan, de sau om, de men imp om kapwapwa kan, pwe re de pil luke uk, o depuk ong uk. 13 A ma koe pan wia kamadip, en lukedo me samama o me pali duk kai, o me sikilikil, o me maskun akan. 14 Koe ari pan meid pai, pwe irail sota pan kak depuk ong uk, a a pan depuk ong uk ni ran o, me pung kan pan maureda. 15 A amen ir, me iang ni tepel o lao rongadar mepukat, ap fotoan ong i: Meid pai, me pan sak prot nan wein Kot. 16 A koton masani ong i: Aramas amen mia, me wiadar kamadip lapalap o luke pena me toto. 17 O kadarala na ladu o ni dokan kamadip, pwen kaire kin irail, me pan toun kapar: Komail ukedo, pwe meakaros onoper. 18 Irail ap wiaki eu ikidiki okotme. Men mas indai ong i: I netiada sap eu, i pan kola kilang; i poeki re om, koe en kadar ia la. 19 A amen inda: I pwainda kau ol ek, a met i pan kola kilang ir; i poeki re om, koe en kadar ia la. 20 A amen inda: I paudeki li amen, i me i sota kak kokila. 21 Ladu o ari purodo, kaireki a monsap meakan. Monsap o ap makara kidar indai ong a ladu: Tange wei nani al laud o al tikistik en kanim o wado me samama kan, o me pali duk, o me sikilikil, o me maskun akan. 22 A ladu o indada: Maing, a wiauer duen omui masan, a deun akai pil mia. 23 Monsap o ap indai ong a ladu: Kakan sili nani al o ni kailan kel akan, papain ir do, pwe im ai en tounla! 24 A i indai ong komail, nan sota amen ren ol oko, me paluke, pan song ai kamadip. 25 A pokon kalaimun idauenla i. I ari sauepi ong irail masani: 26 Meamen kodo re i, ap so malieila sam a, o in a, o a paud, o na seri kan, o ri a ol, o li akan, o pil pein maur a, nan a sota pan kak ai tounpadak. 27 A meamen so kida a lopo u idauen ia do, a sota pan kak ai tounpadak. 28 Pwe is re omal, me pan kauada im en taulik eu, me sota pan mondi mas ap lamelame duen pwain a, ma a pan kak ong de so? 29 Pwe a de pasonedi, ap sota kak kanikiela; a karos, me udial, pan kaurureki i, 30 Indada: Aramas men et piklikidi kauada im, ap sota kak kanikiela. 31 De is nammarki o, me pan mauin ong amen nanmarki, me sota pan mondi mas ap lamelame, ma a pan kak kaloekidi aramas nen aramas rianen? 32 A ma so, a pan kadarala men kadar akai, poekipoeki muei mau ni ara non doo pasang. 33 Nan iduen amen amen komail, me so muei

sang meakaros, nan a sota pan kak ai tounpadak. 34 Sol me mau, a ma sol sarasang, da me a pan kanomanom mau kida? 35 A solar mau ong nan sap, pil so nan pwel, pwe aramas kin kasela. Me salong a mia men rong, i en rong!

15 A SAUNOPWEI o me dipan akan karos ap kai dong i pwen rong i. 2 A Parisär o saunkawewe kan lipaned indada: Ol men et kin kompokeki me dipan akan o iang irail sakasak. 3 A koton masani ong irail karaseras wet: 4 Is aramas re omal me na sip epuki, a ma amen irail salongalar me so pan pwilikidi ir duekduemen nan wel ap raprapak me salongalar, lao a pan diarada i? 5 A lao diarada i, a kidang pon pop a pereperen. 6 A lao pure dong deu a, a kin eker pena kompokepa kan o men imp a kan indai ong irail: Komail iang ia perenda, pwe i diaradar nai sip me salongalar. 7 I indai ong komail, nan iduen peren pil pan mi nanlang pweki me dipan me ta men, me kalula, sang duekduemen me pung ap sota mau ong kalula. 8 O is li o me na denar eisok, eu ap salongala sang, me so pan isikida lamp o koke im o, o raprapak me, lao a pan diarada? 9 A lao diaradar i, a kin eker pena kompokepa kan o men imp a kan indai ong irail: Komail iang ia perenda, pwe i diaradar ai denar o, me salongalar. 10 Nan I indai ong komail, iduen peren mi ren tounlang en Kot akan, pweki me dipan me ta men, me kalula. 11 A koton masani: Aramas amen mia, me na ol riamen. 12 A me tikikit re'ra indai ong sam a: Sam ai, kotiki dong ia pwais ai en soso, me udan ai. I ari nene ong ira ara dipisou kan. 13 A murin ran akai me tikikit ren ol oko ki pena a dipisou karos, ap sailokalang sap doo, wasa a kasela mal a kapwa kan nin tiak sued. 14 A lao kamuse weita a kapwa karos, lek lapalap ap pwaider sap o, i ari dupokalar. 15 I ap koieila dodok ren me pweleran sap o men. I ap kadarala i, pwen kamanga na pwik kan. 16 I ari inong iong, kangkang wantuka kai, me pwik kin namenam, a sota me mueid ong i. 17 A kadekadeo i lao lolekongalar, ap indada: Ladu me depa mi ren sam ai, me kan ar manga me rak, a ngai panmekila so kan ai manga. 18 I pan uda purela ren sam ai indai ong i: Sam ai, i wiadar dip ong nanlang o ong komui. 19 I solar warong adaneki noumui putak, komui ari wia kin ia ladu'mui men. 20 I ari uda purela ren sam a. A ni a mi wasa doo, sam a kilangada i, ap pokela, pitipiti dong i o polod i, metik i. 21 A putak o indai ong i: Sam ai, i wiadar dip ong nanlang o ong komui, i solar warong adaneki noumui putak. 22 A sam masani ong na ladu kan: Wado likau kasampwal o kalikauwia kida i, o ki ong ring ni sondin pa a, o sut ni nä a kan. 23 O wado kau pul wi o kamela, pwe kitail en kang o pereperen. 24 Pwe nai putak men et mlar ap mauredar, a salongalar ap diarokadar. Irail ari perendar. 25 A na putak laud mi nan sap o. Ni a pure dong koren iong im o, ap rongadar kakaul o kakalek, 26 Ap kalelapok ren ladu men duen ar wiawia. 27 A indang i: Ri omui ol puredo, sam omui ap kamela kau pul wi o, pwe a diaradar i memaur o kelail. 28 A ap makara kida o sota men pedelong, sam a ap pedoi dong re a poekipoeki. 29 A sapeng indang sam a: Kom mangi, par toto me i papa komui, o i saikenta kawela eu omui masan akan, a kom sota kotiki ong ia kisin kut amen, i en kamadipeki kompoke paikan. 30 A noumui putak men et lao kodo, murin a kamuse wei a dipisou

ren me sued akan, komui ap isik ong i kau pul wi o. 31 Sam a ap masani ong i: Nai seri, koe kin mimieta re i ansau karos, o ai meakaros me om. 32 Me mau, koe en peren o insenemau. Pwe ri om ol men et melar, ap mauredar, a salongalar ap diarokadar.

16 A PIL kotin masani ong tounpadak kan: Ol kapwapwa men mia, me a saunkoa men indandeki, a peitlakit a koa kapwa kan. 2 I ari eker dong i indang i: Laduen ai rongadar duen koe? Kaineneta noum kisin likau duen om dodok! Pwe koe solar kak saunkoa. 3 Saunkoa ap madamadaua indada: Da me i en wia, pwe ai monsap pan ki sang ia ai koa, nan i sota kak weweir, a poekipoeki me i namenokki. 4 I ap asada, me i pan wia, i lao sapwilidi sang ai koa, pwe irail en kasamo ia long ong nan im ar akan. 5 I ari ekeredo me pwaipwand ong a monsap, ap idok ren men mas: Da me om pwaipwand ong ai monsap? 6 A inda: Potel en le epuki. A indai ong i: Ale noum puk mondi pitipit intingjedi me limeisok! 7 Ap pil indai ong amen: A koe, da me om pwaipwand? A inda: Kopa en wan korn epuki. A indang i: Ale noum puk intingjedi me waleisok! 8 Monsap ap kapinga saunkoa sapung, pweki a dodok lolekong. Pwe seri en sappa kan me lolekong ni song ar sang seri en marain akan. (aiōn g165) 9 I ap indai ong komail, komail wia kompoke pamail ki mamon sapung pwe komail lao samamalar, ren kasamolong ong nan deu potopot. (aiōnios g166) 10 Meamen apwali mau me tiktitik o, nan i me pil kin apwali mau me lapalap. A me kin sapung ni me tiktitik o, nan i me pil sapung ni me toto. 11 Ma komail sota apwali mau pai pali pa, is me pan liki ong komail pai pali poa? 12 O ma komail sota apwali mau en amen a kapwa, is me pan liki ong komail me udan omai? 13 Sota ladu men me pan kak papa saumas riamen; pwe a pan kailongki amen o pok ong me teio. De kasampwaleki amen o mamaleki me teio. Komail sota pan kak pariai pena Kot o mamon. 14 Parisär akan, me kin pok ong moni, pil rongadar mepukat, ap kaurureki i. 15 A kotin masani ong irail: Nan komail me kin akapungki pein komail ren aramas, a Kot kin mangi nan mongiong omai. Pwe me kasampwal ren aramas, kin me mal ren Kot. 16 Kapung o saukop akan kokoper lel ni muein loanes. A sang ni ansau o rongamau en wein Kot kin lolok sili, a karos kin pedelongki manaman. 17 Nan me mongai, lang o sappa pan sorela, sang ekis kisan kapung en lokidokila. 18 Meamen kasela a paud, ap paudeki amen li, nan i me kamal, o meamen me paudekida me lokidokila sang ren ol amen, nan i me kamal. 19 Ol kapwapwa men mia, me a likau waitata o materok o a kin kamadip o peren ni ran karos. 20 O pil amen ol me samama, ad a Lasarus, me kin wonon pan wanim en ol kapwapwa o; a kensela kili karos. 21 Ap men tungole maremor akan, me kin pupedi ni tepel en me kapwapwa; a kidi kan kin tamotamo a kens akan. 22 A kadekadeo me samama o mela o tounlang kai ap wadalda pon kapa en Apraam. A me kapwapwa o pil mela o sareder. 23 Ni a mi na pweleko, wasan waiwairok, ap sarada, udial Apraam ni wasa doo o Lasarus mondi pon kapa, (Hadès g86) 24 Ap likwirda indada: Sam (ai) Apraam, kom kotin kupura ia, poronedo Lasarus en kaduedi sondin pa a nan pil, ki ong pon lo i, pwe i kin waiwairok nani iai wet. 25 A Apraam kotin masani: Nai, tamanda, me koe tungoler om mau kan karos ni maur om,

a Lasarus a me sued akan; ari a pan pereperenta, a koe pan kalokolok. 26 A pil eu me kawela, wau kalaimun eu mi nan pung atail, pwe ma amen kit men sapale wong re omai, a sota pan kak, pil sota amen komail pan kakedo. 27 A ap inda: I ap men poeki, sam ai, komui en kotin poronelang Lasarus nan im en sam ai. 28 Pwe ri ai ol me limen, me a pan kaasaki irail; pwe ren de lel ong wasa apwal wet! 29 A Apraam masani ong i: Moses o saukop akan mi re'rail, ren nok rong irail. 30 A ol o potoan ong: Kaidin sam (ai) Apraam, a ma amen sang ren me melar akan pan pwara dong irail, rap pan kalula. 31 A ap masani ong i: Ma re sota pan rong Moses o saukop akan, re pil sota pan poson la, ma amen pan maureda sang ren me melar akan.

17 A KOTIN masani ong sapwilim a tounpadak kan: Nan a sota kak, men kamakar kan en so pwaida, a suedi ong me kokido. 2 A mau ong, takai en ir plaua eu en paudoki ong ni tapin wor a, ap lokidokila nan madau, sang a kamakar amen tiktitik pukat. 3 Kalaka pein komail! Ma ri om ol wia dipi ong uk, en kapung ong i, a ma a pan kalukila, maki ong i. 4 A ma a wia dipi ong uk pan isepak ni ran eu o pure dong uk pan isepak indada: I kalula, koe en maki ong i! 5 A wanporon akan potoan ong Kaun o: Re kotin kalaudela at poson! 6 A Kaun o kotin masani: Ma omai poson laudi ong wan katiring, komail pan kak indai ong tuka pik pot et: Kaisang, kasau ong nan madau, a pan oke komail. 7 A is re omai, me a ladu men, me kin matimat o kamakamanga man akan, pan indang i ni a puredo sang matuel o: Madang kodo mondi o manga? 8 A sota pan indang i: Kaonopada me i pan manga nin sautik o, kaiada om likau, papa ia, lao i mangaer o nim, a muri koe pan manga o nim. 9 De a pan danke ladu pweki a wiada, me a masani ong i? I lamelam so. 10 Pil dueta komail, komail, lao wiadar meakan me kakaliki ong komail er, komail ap pan inda: Kit ladu mal, pwe i eta, me se wiadar, me kakalik ong kit er. 11 Kadekadeo ni a kotilang Ierusalem, a kotin weid nan wein Samaria o Kaliläa. 12 O ni a kotin kotilong ong nan kisin kanim eu, ol tutetuk ek tu ong i, me udi ong kaila wei. 13 Irail ngil laudedda indada: Maing Jesus, kupurai kit! 14 A lao kotin masanier, ap masani ong irail: Komail koieila kasansale ong pein komail ong samero kan. Kadekadeo ni arail kokola irail kelailada. 15 A amen irail ni a kilanger me a kelailadar, ap puredo ngil laudedda, kapikapingga Kot. 16 O poridi sang aluwila a, danke i; ari, i men Samaria men. 17 Jesus kotin sapeng masani: Kaidin me ek, me kelailadar, a ia me duemen oko? 18 Sota me pure dong kapinga Kot, ol en liki men et eta? 19 A masani ong i: Uda ko wei, om poson me kakel uk ada! 20 Parisär akai lao kalelapok re a: Dokan da me wein Kot pan pwaida? A kotin sapeng masani: Nan wein Kot sota kin sansal kokodo. 21 Irail sota pan indada: Kilang met, de kilang monen, pwe kilang, wein Kot mi lol omai. 22 A kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: Ran oko pan kodo, me komail pan men kilangada ran eu en Nain aramas, a komail sota pan kak kilang. 23 Irail pan indai ong komail: Kilang monen, de kilang met! A der kola o der idauen ir alat 24 Pwe duen liol kin lingaling sang apali en lang lel pali teio en lang, iduen Nain aramas ni a ran o. 25 A mas a pan kalokolok toto o lokidokila ren di wet. 26 O duen a wiaui ni muein Noa, iduen a pan wiaui ni ran oko

en Nain aramas: 27 Irail manga, irail nim, irail papaud, irail kapapaud, lao lel ran en Noa a pedelong ong nan war im o, o nolik pwaida kamom ir ala karos. 28 Pil dueta ni muein Lot: Irail manga, irail nim, irail netinet, irail sapasap, irail kauadar im, 29 A ni ran o, me Lot koiei sang Sodom, kisiniat o swepel ap moredi sang nanlang, kame ir ala karos. 30 Nan iduen a pan wiaui ni ran, me Nain aramas pan sansaledo. 31 Ni ran o meamen mi pon im, o a kapwa mi nan im, a ender kodi ong ale. O pil dueta me mimi nan sap, i ender puredo. 32 Tamamatamanda en Lot a paud! 33 Pwe meamen kanakanai ong maur a, pan pupe sang, a me pan kasela, nan i me pan maureta. 34 I indai ong komail, ni pong ota ol riamen pan wonon pon pet eu, amen pan peuka sang, a me teio pan mimieta. 35 Li riamen pan iris pena plaua, amen pan peuka sang, a me teio pan mimieta. 36 Ol riamen pan mi nan sap, amen pan peuka sang, a me teio pan mimieta. 37 Irail sapeng potoan ong i: Ia Maing? A kotin masani ong irail: Wasa me man mat mi ia, nan i wasa pwin ikel pan pil pokon pena ia.

18 A PIL kotin masani ong irail karaseras eu, me ren poden kapakap o der pangada. 2 A kotin masani: Saunkapung amen mi nan kanim eu, me sota lan Kot, o sota insenoki aramas amen. 3 A li odi men mi nan kanim ota, me poto dong i potoan ong: Kom kotin sauasa ia ong me kailong kin ia! 4 A ka kang mas o, a kadekadeo a mongemongeloleki: Nan i sota lan Kot, o pil sota insenoki aramas, 5 A pweki li odi men et a kadiropa ia, i pan sauasa i, pwen der purodo kadiropa ia. 6 Kaun o ap kotin masani: Komail rong, me saunkapung sapung indada! 7 A iaduen Kot, a sota pan kotin sauasa sapwilim a pilipildar akan, me kin likelikwir ong i ni ran o ni pong? Pala a pan kotin pwawpawd? 8 I indai ong komail: Nan a pan madang sauasa ir. Ari so, Nain aramas lao pwarado, da, a pan diar poson ni sappa? 9 A pil kotin karasai ong irail me kin akapungki pein irail, ap akasapungki me tei kan: 10 Aramas riamen kodala ong nan im en kaudok pwen kapakap. Amen ira Parisär, a amen saunopwei men. 11 Parisär o kasinenda kelepela ekis wasa kapakap due met: Maing Kot, i danke ir, me i sota dueta aramas tei kan: Lolap, sapung, kamal, de dueta saunopwei men et. 12 I kin kaikaisole pan riapak ni wik eu o koleireki eisokkis eu en ai kapwa karos. 13 A saunopwei u doo sang ekis wasa, ap sota men sarada nanlang, a a pikir maramar a indada: Maing Kot, re kotin kupura ia me dipan! 14 I indai ong komail, ol men et kodila deu a pungala mon me teio. Pwe me kin kasapwilada pein i, pan kasapwilidi, a me kin kasapwilidi pein i pan kasapwilada, 15 Irail ap wa dong i kisin seri kai, pwen kotin sair ir. A sapwilim a tounpadak kan lao kilanger, re ap kapoui irail. 16 A lesus kotin molipe ir masani: Mueid ong kisin seri kan, en kodo re i! Der kalik irail edi! Pwe irail me udan wein Kot. 17 Melel I indai ong komail, meamen, me sota ale wein Kot rasong kisin seri men, a sota pan pedelong ong lole. 18 A monsap amen idok re a masani: Saunpadak mau, da me i en wiada, pwen sosoki maur soutuk? (aiōnios g166) 19 lesus ari kotin masani ong i: Da me koe indaki, me I me mau? Sota me mau men, Kot eta. 20 Koe kin asa kusoned akan: Koe der kamal; koe der kamela aramas; koe der pirap, koe der kinekine mal, kakaki sam om o in om! 21 I ari indada: Nan meputak karos i kin wiawia sang ni ai titikit kokodo.

22 lesus lao mangi meputak, ap masani ong i: Me ta kis me lua, netikila om kapwa karos, o nene ong me samama kan, a om pai pan mi nanlang, ap kodo idauen ia do. 23 A lao rongadar met, ap insensuede kila melel, pwe a kapwapwa kaulap. 24 A lesus lao kotin masani, me a insensuedela, ap masani: Nan me apwal ong me kapwapwa kan, en pedelong ong nan wein Kot. 25 Pwe me mangai, kamel en tilong nan por en dikok, sang ol kapwapwa men pedelong ong nan wein Kot. 26 Irail me rongerong indada: Ari, is me kak ong maur? 27 A kotin masani: Me aramas akan so kak ong, Kot me pan kak ong. 28 Petrus ap potoan ong: Re kotin mangi, kit me likid malielia meekaros ap idauen la ir. 29 A kotin masani ong irail: Melel I indai ong komail, nan sota me likidmalielia im a, de sam, de in a, de ri a ol akan, de a paud, de na seri kan pweki wein Kot, 30 Me so pan id aneki me lapalap ni ansau wet o ni muei kokodo maur soutuk. (aiōnios g165, aiōnios g166) 31 A kotin ukala ekramen ko masani ong irail: Kilang, kitail kin kodalang Ierusalem, o karos pan pwaida, me intingidier ren saukop akan duen Nain aramas. 32 Pwe a pan pangala ren men liki kan, pwe re pan kapikapiti i o ki sang wau i, o kondipi ong i. 33 O re pan woki i o kamela, a ni kasilu en ran a pan maureda. 34 Irail ari sota man weweki meputak, O masan pot et me rir sang irail. Re pil sasa, me a kotin masani. 35 A kadekadeo ni a koren iong leriko, ol maskun amen momod pon kailan al, poekipoeki. 36 I lao rongadar pokon o me daudaulul, ap idok due. 37 Irail ari indang i, me lesus men Nasaret kotin daulul. 38 I ari ngil laudeda potoan ong: Iesus, sapwilim en Dawid, kotin kupura ia! 39 A me tiona moa kidekidaue i, ennenena: A i ap kalaudela a poekipoeki: Sapwilim en Dawid, kotin kupura ia! 40 Iesus ap kotin udi ong wasa o, masani, ol o en wisike dong i. A lao koren iong imp a, ap kotin kainoma re a. 41 Masani: Da me koe men, I en wiai ong uk? A potoan ong: Maing, i men potoan ngarada wasa. 42 A lesus kotin masani ong i: Kilang wasa, om poson me kakel uk ada! 43 Ap pitipit kilangada wasa, o idauenla i, o kapinda Kot, o aramas karos, me uidial met, ap kapikapinda Kot.

19 I ARI kotilong ong nan kanim leriko, ap kotin daulula. 2 A kilang, ol kapwapwa men mia, ad a Sakäus, me saumas en saunopwei kan. 3 A men kilang lesus, pwen asa, is i, ap sota kak, pweki pokon o, o a sakakair. 4 I ari tiona mo'rail, dauda nin tuka pot, pwen kak kilang i, pwe a pan kotin daulul wasa o. 5 A lao lel wasa o lesus ap kotin masanda dia i, masani ong i: Sakäus, madang daudi, pwe I pan pedelong ong nan im om ran wet. 6 I ari madang daudi kasamo i pereperen. 7 Irail lao kilanger met, karos ap lipanedeki inda: A pedelonger, pwen kaiu ren ol dipan amen. 8 A Sakäus potodo potoan ong Kaun o: Maing re kotin mangi, apali en ai kapwa i pan kisisaki me samama kan, o ma i kotaue amen, i kin kasapal wong i pan pa pak laude sang. 9 lesus kotin masani ong i: Maur me pwara dong nan im wet ran wet, pwe a pil nain Apraam amen. 10 Pwe Nain aramas pwara don rapaki o kamaureda me salongalar. 11 A ni ar rongadar meputak, a pil kotin masani karaseras eu, aki koren iong Ierusalem, o re kiki ong, me wein Kot pan madang sansaleda. 12 A kotin masani: Ol lapalap amen kolang sap doo eu, pwen nine mar a, ap pan puredo. 13 I me eker pena na ladu

ek, o ki ong irail paun eisok, indang irail: Komail dodoxi, i lao puredo. **14** A na aramas akan kailongki i, kadarala mur i kaireki lang i: Se sota mauki, ol men et en kaun kit. **15** Kadekadeo a lao puredo, murin a aleer wei o, ap ilakelang ladu kan, me a ki ong na moni, pwen asa duen en amen amen ar kalaudelar na moni. **16** Men mas ap pwarado indada: Maing, omui paun kareda paun eisok. **17** A indang i: Meid pai ladu mau koe, aki om apapwali mau me tikitik, koe pan id kaunda kanim eisok. **18** O kariamen ap pwarado indada: Maing, omui paun me kareda paun limau. **19** A pil indang i: Koe pan kaunda kanim limau. **20** O pil amen pwarado indada: Maing, mangi, ijet sapwilim omui paun, me i nekida nan lim en pudo. **21** Pwe i masak komui, pwe ol petik amen komui. Komui kin aleda, me kaidin komui kidier, o dolung sang, me kaidin komui padukedier. **22** A indang i: Sang nan au om i pan kadeik kin uk ada ladu sued koe. Koe asaer, me ol petik amen ngai, me kin ale, me kaidin ngai kidier o dolung sang, me kaidin ngai padukidier. **23** Menda koe sota wala nai moni wasan kanaitik, o i lao puredo, i pan ale me udan ai iangaki moni naitik. **24** A indai ong irail me u impa: Ale sang i paun o, ki ong ren me a paun eisok! **25** Irail indai ong i: Maing, nan a nainekier paun eisok. **26** Pwe l indai ong komail, meamen, me a mia, ekis pan ko ong, a me sota a mia, nan a pwitikatik pil pan katia sang. **27** A ir, ai imwintiti, me kang, i en kakaun ir, wa ir do, o kame ir ala mo i! **28** A lao kotin kaimwisokala a masan pukat, ap kotiwei kotidala Ierusalem. **29** Kadekadeo a lao koti dong Petpake o Petanien impan dol me ad a Oliwe, ap kotin poronela sapwilim a tounpadak riamen, **30** Masani: Koma ko ong nan kanim monen, koma lao pedelong, koma pan diarada esel pul amen salidi, me aramas amen saik mondi poa. Lapwada i, ap karedo! **31** A ma meamen pan idok re oma: Da me koma lapwa kida i? Koma ap pan inda: Kaun o men dake. **32** A ira me pakadara wei, ap kola o diarada, duen a kotin masani ong ira. **33** A ni ara lawada esel pul o, ol oko, me naineki, ap indang ira: Da me koma lawa kida esel pul en? **34** Ira ap indada: Kaun o men dake. **35** Ira ari wado ren Iesus, ap irepadi pon esel pul arail likau kan ap potoan dang Iesus poa. **36** Ni a kotikot kokowei, irail ap irepakidai arail likau kan nani al. **37** A lao kotin korendor kotidila dol Oliwe tounpadak kan karos ap wiaki eu ngil laudedda kapinda Kot, pweki manaman akan karos, me re kilanger, **38** Indada: Kapinda ong Nanmarki, me kotido ni mar en Kaun! Nanlang en popul o lingan wasa ileile! **39** A Parisär kai kisan pokon o indai ong i: Saunpadak, kotin kidaue sapwilim omui tounpadak kan. **40** I ari kotin sapeng masani ong irail: I indai ong komail, ma mepukat pan nenenla, takai pan id kadededa. **41** A lao kotin korendor, ap masani kanim o, ap tontonireki, **42** Masani: O i men, koe en dedeki om ran mau wet, me pan kare ong uk popul: Ari, a rir sanger mon mas om. **43** Pwe ran awal ko pan lel ong uk, me om imwintiti pan kele kin uk pena o it pena sang ni pali karos; **44** O irail pan kase uk ala iangaki noum seri kan, o re pan karongk uk ala; sota eu takai pan mimieta pon eu, pweki om sota dedeki ansaun om kasosong. **45** I ari kitolong ong nan im en kaudok, ap sikon sang me netinet lole, **46** Masani ong ir: Nan a intingidier: Im ai im en kapakap, a komail wiaki deun lolap akan. **47** I ari koton kaukawewe nan im en kaudok ran karos. A samero lapalap, o

saunkawewe, o me lapalap akan ren aramas raprapaki, en kamatala i. **48** A re sota kak diar, me ren wiada, pwe aramas karos apwalli i kaukalap o men rong i.

20 **KADEKADEO** eu ran ni a kotin kawewe ong aramas akan nan im en kaudok o, o padaki rongamau, samero lapalap, o saunkawewe, iangaki saumas akan ap ko dong i. **2** Potoan ong i indada: Masani ong kit, manaman en is, me komui wiaki mepukat? De is me ki ong komui manaman wet? **3** A kotin sapeng masani ong irail: I pil pan kalelapok meakot re omaill, komail en sapeng ia! **4** En loanes a paptais men nanlang, de me ren aramas? **5** Irail ap lamelame nan pung arail indada: Ma kitail pan inda, men nanlang, a pan masani ong kitail: Da me komail so posonki i? **6** A ma kitail inda, me ren aramas, aramas karos ap pan kate kit, pwe re kin wia saukopki loanes. **7** Irail ari sapeng, me re sasa, wasa me a kosang ia. **8** Iesus ap kotin masani ong irail: Ari, I pil sota pan indai ong komail, manaman en is, me i wiaki mepukat. **9** A ap kotin tapiada masani ong pokon o karaseras wet: Aramas amen padukedier mat en wain eu, ap liki ong saumat akai, o kokola nan wai ansau warai. **10** A lao ansau, a kadaralang saumat akan ladu men, pwe ren ki ong kisan wan wain. A saumat akan woki i, o kadarala i kaip. **11** A murin met a pil kadarala amen ladu, a re pil woki i, o wia suedi ong, o kadarala i kaip. **12** A murin met a kadarala kasilimen. A re pil kame i o siken wei sang. **13** Monsap en mat en wain o ap masani: Da me i en wiada? I pan kadarala nai ol kompok, ele re pan masak, ni ar pan kilang i. **14** A saumat akan lao kilanger i, rap lamelame nan pung ar indada: lei i, me pan ale soso, kitail pan kamela, pwen id aneki a soso. **15** Irail lao kasapoka sang i nan matuel o, ap kamela i. Da me monsap en mat en wain pan wiai ong irail? **16** A pan kodo kamela saumat pukat, ap liki ong akai a mat en wain. Irail lao ronger mepukat, rap indada: O mepukat sota pan wiaui! **17** A kotin saupei wong irail ap kotin masani: laduen wewe en inting wet: Takai o, me sause kasapokela, id wiala takai en pukakaim? **18** Meamen, me pupedi pon takai wet pan ola. A me a pupedi ong poa, a pan kapitaka pasang i. **19** I dokan o saunkawewe o samero lapalap akan raprapaki en saikidi i. A re masak aramas akan, pwe re muilikiada, me a karaseras kin irail. **20** Irail ari masamasan i o kadarala liparok kai, me pan wia kin pein irail aramas pung, pwe ren saikikidi i a masan akan ap pangalang saunkapung o manaman en kopina. **21** Irail ari kalelapok re a potoan ong: Saunpadak, kit potoan asa, me ar masan o padak kan me pung, o re sota kotin kupuroki sansal en aramas. Pwe re kin kotin kaukaweweda melel duen al en Kot. **22** Me pung kit en nopwei ong nanmarki, de so? **23** A i kotin mangi ar widing, ap masani ong ir: Da me komail kasongesong kin ia? **24** Kasale dong ia denar eu! Mom en is o inting wet? Re sapeng potoan ong: En nanmarki. **25** A i kotin masani ong irail: Ari komail ki ong nanmarki, me nain nanmarki, o ong Kot, me sapwilim en Kot! **26** Irail ari sota kak saikikidi i a masan akan mon pokon o. Irail puriamuki me a kotin sapeng, o nenenlata. **27** Sadusär akai, me kin inda, me dene melar akan solar pan maureda, ap kai dong i kalelapok re a, **28** Potoan ong: Saunpadak, Moses intingie dong kit, ma ri ol en amen pan mela, me a pauid li dapwan men, ri a

ol ap pan paudekida i, pwen kaipwi ong ri a ol na seri kai. 29 Ari, pwin pirien, ol isimen mia, men mas paudeki li amen, ap mela, a sota na seri ko. 30 A kariamen paude kida li o ap mela a sota na seri ko. 31 A kasilimen paude kida i, iduen ir isimen karos, re mela, ap sota nairail seri ko. 32 A ikmuri li o pil mela. 33 Ari, ni en me melar akan ar iasada, a pan en is a paud? Pwe ir isimen karos paude kida i. 34 Iesus kotin masani ong irail: Seri en sappa et kin papaud o kapapaud. (aiōn g165) 35 A me war ong ale eu sap o konodi maureda sang ren me melar akan, re sota kin papaud de kapapaud. (aiōn g165) 36 Pwe re pil solar kak mela. Pwe re paroki ong tounlang kan, o re seri en Kot akan, pwe re seri en kamaur. 37 A duen en me melar akan ar pan maureda, Moses pil kadededa, ni a udial tuka o, ni a kaadaneki Kaun o: Kot en Apraam, o Kot en Isaak, o Kot en lakop. 38 Pwe Kot kaidin Kot en me melar akan, a en me maur akan, pwe karos memaur ong i. 39 A Saunkawewe kai sapeng indada: Saunpadak, ar masan me pung. 40 Irail ap solar kak peidok re a okotme, 41 I ari kotin masani ong irail: Iaduen ar indinda, me Kristus nain Dawid? 42 A pein Dawid katitiki nan puk en Psalm: Kaun o kotin masani ong ai Kaun: Mondi ong ni pali maun i. 43 Lao I pan wia kida om imwintiti utepan nä om. 44 Dawid ari wia kin i a Kaun, a iaduen a pan kak na ol? 45 A ni aramas karos rongadar, a kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: 46 Kalaka saunkawewe kan, me kin mauki momait sili nan likau reirei or mauki, aramas en ranamau ong irail nan wasa en netinet akan, o men mondi leppantam nan sinakoke kan o ni tapin tepel. 47 Me kin ngopur im en li odi kan, liasoski kapakap reirei, mepukat pan pangalang kadeik awpal.

21 A KOTIN aupwil sili ap masani, me kapwapwa kan kasedi ong ar mairong nan deun mairong. 2 A pil kotin masani, me li odi samama men kasedi ong lepta riau. 3 A kotin masani: Melel I indai ong komail, li odi samama men et kasedi ong laude sang irail karos. 4 Pwe mepukat karos kasedi ong mairong en Kot sang ni ar pai, a li men et kasedi sang ni a samama, a dipisou karos, me a naineki. 5 Akai lao kasokasoiar duen im en kaudok, me kapwata kida takai kasampwal akan o kapwa en mairong kai, ap kotin masani: 6 Ran oko kokodo, karos, me komail ududial, pan karangk pasang, sota eu takai pan mi pon eu. 7 Irail kalelapok re a potoan ong: Saunpadak iad mepukat pan pwaida? O da pan kilel en mepukat pan wiaui? 8 A kotin masani: Komail kalaka, pwe meamen de kotaue komail! Pwe me toto pan kodo ni ad ai o pan inda: Ngai i o ansau korendor! A komail der idauen ir ala. 9 A komail lao rong duen mauin o muei sued, ender masak, pwe mepukat pan wiaui mas, a saikenta imwi. 10 A kotin masani ong irail: Toun sap eu pan u ong eu sap, o wei eu pan u ong eu wei. 11 O rerer laud en sap akan pan wiaui, o lek, o song en somau pan pwaida, o pil sansal kamasapwek kai, o kilel lapalap akan pan pwarada sang nanlang. 12 A mon mepukat re pan saik komail edi, o kame komail, o panga komail la nan sinakoke kan o imateng pwen kalualang ren nanmarki o saumas akan pweki ad ai. 13 A mepukat pan wiaui ong komail, pwen kadeke kin ia. 14 Komail ari inauki ong pein komail nan mongjiong omal, me komail sota pan patauki, me komail pan sapengki. 15 Pwe ngai me pan

kalokaia komail, o kalolekongla, pwe me kailong kin komail, en sota kak kalikama, o so palian. 16 A sam o in omal, o ri ol akan, o sau omal, o kompokepa kan pan panga komail la, o akai komail me re pan kamela. 17 O aramas karos pan kailong kin komail pweki ad ai. 18 A sota pit en mong omal pit pan lokidokila. 19 Dore kila kanongama maur omal: 20 A komail lao udial, me saunpei kan kapili pena Ierusalem, komail ap asaki, me a ola korendor. 21 A me mimi ludää, ni ansau o, en tangdala nan nana; o me mi nan warong a, en pitila sang; o me mimi nan sap, ender purelang i. 22 Pwe i ansau depuk, pwe karos, me intingidier, en pwaida. 23 Suedi ong me lisean o me kadidi seri ni ran ok! Pwe kalokolok pan lapalapia nan sap et o ongiang ong aramas pukat. 24 O re pan kame kila kodlas, o salilang wei karos, o Ierusalem pan tiak pasang ren men liki kan, lao ansau en men liki kan, pan lel. 25 O kilel akan pan wiaui ni katipin, o saunipong, o usu kan, o aramas nan sappa pan masak o pan pingidat, o madau o iluk kan pan angiang ngil laudedat; 26 O aramas akan pan okila ar masak o auiaui me pan wiaui nan sappa; pwe kel en lang akan pan mokideda. 27 Irail ap pan kilangada Nain aramas a kodido ni dapok ki roson o lingan kaualap. 28 Mepukat lao pikikidi wiaui, komail ap sarada o kasinenda, pwe a leler omal kamaioda. 29 A kotin masani karaseras eu ong irail: Kilang tuka pik o tuka karos! 30 Ni omal kilang me irail wiliada, komail kin asaki, me rak o me korendor. 31 Iduen komail, komail lao kilang mepukat lao wiaui, komail asaki, me wein Kot korendor. 32 Melel I indai ong komail, di wet sota pan imwila mon mepukat karos pan pwaida. 33 Lan o sappa pan sorela, a ai masan akan sota pan poula. 34 Komail ari kalaka pein komail, pwe mongjiong omal de toutouki kaped en manga, o kamom sakau, o ngongongki maur et, o ran o ap madang lel dong komail. 35 Pwe likamata insar eu, a pan ko dong karos, me kin kakauson sappa. 36 Komail ari masamasan o poden kapakap, pwe komail en war ong en piti sang mepukat karos, me pan wiaui, o en pat ong Nain aramas. 37 Ni ran o a kotin kaukawewe nan im en kaudok o, a ni pong a kotieila kotikot pon dol o me adaneki Oliwe. 38 O aramas karos sangkonai pokon dong i nan im en kaudok o, pwen rong i.

22 A KAMADIP en prot somut korendor, me adaneki pasa. 2 Samero lapalap o saunkawewe kan raprapaki, pwen kamatala i, pwe irail masak aramas akan. 3 A Satan tilong ong ludas me adaneki Iskariot, me kisan ekriamen ko. 4 I ari koeila ren samero lapalap o saumas akan, kalelapok duen a pan pangalang ir i. 5 Irail ari peren kida, wiaki eu en ki ong i moni. 6 I ari inauki ong irail, o raprapaki, duen a pan pangalang ir i so moromorong. 7 Ran en prot somut ap leler, ansau kamela pasa. 8 I ari poronela Petrus o loanes masani: U kowei, kaonopadang kitail pasa, pwe kitail en manga. 9 Irail idok re a: la wasa, re kotin kupura, sen kaonopada? 10 A kotin masani ong irail: Kilang, koma lao pedelong kanim o, aramas amen pan tu ong koma, me wa pakit en pil eu, idauen i nan im o, me a pedelong ong lolé! 11 Koma ap indang kaun pan im o: Saunpadak o masanie dong komui: la pera en kairu, wasa I pan manga pasa ia iangaki ai tounpadak kan? 12 I ari pan kasale ong koma weip poa eu, me audeki men momod, i wasa koma pan kaonopada! 13 Ira lao koeila, ap diarada, duen a koton

masani ong ira; ira ap kaonopada pasa. 14 Auer lao leler, i ap kaipokedi ni tepel o wanporon ekriamen iang i. 15 I ap kotin masani ong irail. I anane melel iang komail manga pasa wet mon ai pan kalokolok. 16 Pwe I indai ong komail, I solar pan kang sang met kokolata, a lao kapungala nan wein Kot. 17 I ari kotikida dal o laolaoki ap masani: Ale met, nek nan pung omai! 18 Pwe I indai ong komail, I solar pan nim sang kisan wan wain, wein Kot lao pwaider. 19 A kotin limada prot, laolaoki o pilitiki pena, ap kotiki ong irail masani: War ai metet, me pangalang komail! Komail en wia me wet, men kataman kin ia. 20 O pil dal en nim murin kasipong masani: Dal wet kadede kap ni mom en nt' ai, me kapwilepilidi ong komail. 21 A kilang, pa en me pan pang ia la, me iang ia ni tepel o. 22 Nan melel, Nain aramas pan kokola duen a kileledier, a suedi ong aramas o, me a pan pangkil! 23 Irail ari pikikidi idok nan pung arail, is re irail, me pan wiada met? 24 Irail pil akamaiki nan pung arail, duen is me pan lapalap re irail. 25 A kotin masani ong irail: Nanmarki en wei pokon akan kin poe irail edi o me manaman akan kin adaneki monsap kalangan. 26 A komail sota pan dueta, a me lapalap re omai, i en dueta me titikit, o me kin kaunda, en dueta me kin papa. 27 Pwe is me lapalap ren me mondi ni tepel de me kin papa? Kaidin i, me mondi ni tepel? A ngai dueta lalu pamail. 28 Nan komail me iang ia ni ai songesong. 29 Ngai ari kileledi ong komail wei eu, duen Sam ai kileledi ong ia er; 30 Pwe komail en manga o nim ni ai tepel nan ai wei o mondi pon men mondi ko, kakaun kainok en Israel eisokria. 31 Kaun ap kotin masani: Simon, Simon, kilang, Satan ngongkin komail, pwen koko komail dueta wan prot. 32 A ngai me kapakaka kin uk, pwe om poson de nikila. A koe lao sapaledo kakelada ri om ol akan! 33 A a potoan ong i: Maing, i pan idauen i lel nan imateng o matala. 34 A kotin masani: Petrus, I indai ong uk, nan malek sota pan kakorot ran wet, koe lao kamamki pan silepak, me koe asa ia. 35 A kotin masani ong irail: Ni ai kadar komail wei so ed en moni, o so ed en sailok, o so sut, meakot komail lekekilar? Re ap potoan ong: Sota. 36 I ari kotin masani ong irail: A met, me a ed en moni mia, en ale o pil ed en sailok, o me so a, i en netekila a likau, ap id netiada kodlas pot. 37 Pwe I indai ong komail, me intingidier, pil pan pwai ong ia: A wadawad ong me dipariakan, pwe me intingidier duen ngai, pan kaimwisokala. 38 Irail indada: Maing, kotin masani, iet kodlas riapot. A kotin masani ong irail. Ari, i eta. 39 I ari kotilang dol Oliwe, duen a kin wia; tounpadak kan idauenia i. 40 I lao lel ong wasa o, ap kotin masani ong irail: Komail kapakap pwe komail de ko ong nan songesong. 41 I ari tororela sang irail doo weita kapir won takai eu, ap kelepuki laolao. 42 Masani: Sam (ai), ma komui mauki, kota ki wei sang ia dal wet, ari so, kaidin insen ai, pwe kupur omui ta en wiaui. 43 Nan tounlang amen pwarado sang nanlang katinada i. 44 A ni a kotin pador ong mela, ap ngiangiang a laolao, lao pudo a likamata nta, me dingedingedi ong nan pwel. 45 A kotida sang a laolao o kotin pur ong tounpadak kan, ir mamair aki ar mamauk. 46 Masani ong irail: Da me komail mamairk? Paurida o kapakap, pwe komail de ko ong nan songesong! 47 A ni a kotin masani mepukat, kilang, pokon o, o me adaneki ludas, amen ir ekriamen, tiona mo'rail, kaikai dong lesus, pwen metik i. 48 A lesus kotin masani ong i: ludas, koe pan pang kila metik eu

Nain aramas? 49 Irail me iang i lao kilanger me pan wiaui, rap indai ong i: Maing, se so pan wokieki ir kodlas? 50 Amen ir pala ladun samero lapalap amen o sara sang salong a pali maun. 51 Iesus ap kotin sapeng masani: Arier! I ap kotin sair salong a, kakelada i. 52 Iesus ap kotin masani ong samero lapalap akan, o kaun pan im en kaudok, o saumas akan, me ko dong i: Dueta lolap amen, me komail koko dong, wa kodlas o katiu kai? 53 Ni ran karos ngai iang komail nan im en kaudok, a komail sota man sair ia, pwe ansau wet omai ansau o manaman en rotorot. 54 Re ap saikidi i o kalualong ong nan im en samero lapalap o, a Petrus idauenia doowei sang. 55 Irail ap saunda kisiniai eu nan warong en kel o mod pena, a Petrus mondi nan pung arail. 56 A lidu men kilang i a momod impan kisiniai o kangkakil i indada: 57 let et pil iang i. I ari kamam kin i indada: Li, i sasa i. 58 A mur kis amen kilang i indada: Koe pil amen irail. A Petrus indada: O kaidin ngai! 59 Kadekadeo murin auer eu amen katitiki indada: Melel i men et iang i, pwe i kisan men Kalilää. 60 A Petrus indada: O i poneponeki om kasokaso! A pitipit ni a lokelokaia malek ap kakoroteda. 61 Kaun ap kotin saupeido masani Petrus. Petrus ap tamanda masan en Kaun, duen a kotin masani ong i: Mon malek kakorot, koe pan kamam kin ia pan silepak. 62 Petrus ari koeila sangesang kaualap. 63 A ol oko, me kolekol i, lalaue o woki i. 64 Irail lao perala silang i, ap idedok re a indada: Kopada, is i, me pikir uk ada? 65 O song en lalaue toto, me re ki ong i. 66 A lao ran pasang saumas akan o samero lapalap o saunkawewe kan ap pokon pena o kalua i dong nan arail kapung. 67 Indada: Ma koe Kristus, ap katiti ong kit! A kotin masani ong irail: Ma I pan indai ong komail, komail sota pan kamelele; 68 A ma I pan idok, komail sota pan sapeng, o pil sota lapwa ia da. 69 Ari, sang met Nain aramas pan mondi ni pali maun en roson en Kot. 70 Ir karos ap idok: Ari, sapwilim en Kot koe? A a kotin masani ong irail: Komail me indada, pwe ngai i. 71 Irail indada: Ari, menda apot kadede? Pwe pein kitail ronga sang nan au a.

23 TOUN pokon karos ap kasinenda kalualang i ren Pilatus.
2 Irail ari pikikidi impimpa i indada: Se diarada lap men et, me a kin kaweid sapung aramas akan o inapwiedi, ender nopwei ong nanmarki, ap inda, me dene pein i Kristus o nanmarki. 3 Pilatus ari idok re a masani: Nanmarki en Sus akan komui? A kotin sapeng i masani: Komui me inda. 4 Pilatus ap masani ong samero lapalap akan o pokon o: Sota dip, me i diar ren aramas men et. 5 A irail ngidingideki i indada: A kin kapeida aramas ni a kaukawewe sili nan ludää, tapiada Kalilää kokodo lel sap wet. 6 Pilatus lao rongadar Kalilää, ap idok, ma i aramas en Kalilää men. 7 A i lao rongadar, me kisan toun wein Erodes, ap kadarala i ren Erodes, me pil kotikot Ierusalem ni ran oko. 8 Erodes lao masani Iesus, ap perenda kaualap, pwe me warai a kin anane udial i, pweki me toto a rongadar iran i, o a pil kaporporeki, me a pan udial kiel eu sang re a. 9 I ari kalelapok re a ni masan toto. A i sota kin man sapeng i. 10 A samero lapalap o saunkawewe kan kasinenda o impimpa i kaualap. 11 A Erodes o na saunpei kan mamaleki i o likauki i likau puetepuet o kapure wong i ren Pilatus. 12 A ni ran ota Pilatus o Erodes insenemau pena, pwe mas o ira imwintiti pena. 13 A Pilatus kapokon pena samero lapalap, o monsap, o aramas akan, 14 Ap masani ong

irail: Komail wa dong ia aramas men et, dene kaweid sapung aramas akan. A kilang, i kalekalelapok re a mo'mail, ap sota dip, me i diar ren aramas men et, duen me komail katikatipiaki i. **15** Erodes pil so, pwe i kadar wong i komail. A kilang, sota me a wiadar pwen kame kila i. **16** Ari, i pan woki i ap lapwada. **17** Pwe a pan udan lapwada dang irail meamen nin kamadip o. **18** Irail karos ap likelikwir indada: Kasapokela men et o lapwa dong kit Parapas! **19** Me lokidokilar nan imateng aki moromorong eu o kamela en aramas amen, me wiauier nan kanim o. **20** Pilatus ari men lapwada lesus, ap pil masani ong irail. **21** A irail likelikwir indada: Kalopuela, kalopuela i! **22** A masani ong irail kasilepak: Pwe me sued da, me a wiadar? Sota me i diaradar re a, me i en kamata kila. Ari, i pan woki i ap lapwada. **23** A irail nantiong weriwereda ngidingidiki i, me a en lopuela; o ar weriwer o en samero lapalap akan lalaudelar. **24** Pilatus ap inda, me ar poekipoek en pwaida, **25** Ap lapwada i, me lokidokilar nan imateng aki moromorong eu o kamela en aramas amen, me irail poeki, ap mueid ong irail lesus, en wiai ong i duen insen arail. **26** O ni arail kalua wei i, re ap saikidi Simon men Kirene, me kodo sang nan sap o. Ir ari kidang po a lopu, pwen wala murin lesus. **27** O pokon kalaimun idauenla i, o li kai me sangesang o mamaukeki i. **28** Jesus kotin saupei dong irail masani: Li en Ierusalem akan, ender sangesang kin ia, a sangesang kin pein komail o noumail seri kan. **29** Pwe kilang, ni ran oko kokodo aramas pan indinda: Meid pai li dapwan o irail me sota naitik, o didi kan, me sota kadidi! **30** Re ap pan pikikidi ekeker ong nana kan: Pupedi ong po at! O ong dol akan: Kadupal kit edi! **31** Pwe ma re wiadar mepukat ong tuka maur, da me re pan wia ong tuka mongedi? **32** A pil lolap riamen iang i kalua wei kamela. **33** Irail lao lei wasa, me adaneki pondal en mong, ap kalopuela i o me lolap oko, amen ni pali maun o amen ni pali maing. **34** Jesus ap kotin masani: Sam (ai), Kom kotin maki ong irail, pwe irail sasa, me re wiawia. Irail ari nene pasang sapwilim a likau kan o kadoropwa kida. **35** Aramas me u kangkakil o monsap akan iang irail kapikapiti i indada: A kamaureda akai, i en kamaureda pein i, ma i Kristus sapwilim en Kot. **36** A saunpei kan pil kapikapiti i, kai ong i, ki ong i pinika, **37** Indada: Ma koe Nanmarki en Sus akan, en kapitila pein uk. **38** A pil inting eu, me intingidier ponangen i ni lokaia en Krik, o Latain, o Ipru: Iet Nanmarki en Sus akan. **39** A amen ren lolap oko, me langadar, lalaue i indada: Kaidin koe Kristus Kapiti sang pein uk o kit! **40** Me teio ap sapeng, kapung ong i indada: Koe pil sota masak Kot ni om iang kadeik wet? **41** Pwe ata kalokolok me pung, pwe iduen ata wiawia kan, a ol men et sota wiadar meakot me sued. **42** Ap potoano ong lesus: Maing, re kotin kupura ia, lao re kotida nan wei ar. **43** Jesus ap kotin masani ong i: Melel i indai ong uk, ran wet koe pan iang ia mi nan paradis. **44** Ni auer kawonu ap rotorotala nan sap karos lao lel auer kaduau, **45** O katipin rotorotala, o likau en pera en im en kaudok o dei pasang sang poa lel pa. **46** Jesus ap kotin kapitie laudedha masani: Sam (ai), i mueidalang ngen i nan lim omui kan. A lao kotin masanier met, ap kotin poular. **47** A saumas en saunpei o, ni a kilanger me wiauier, ap kapikapinga Kot indada: Melel, aramas men et me pung. **48** O aramas karos me pokon penaer pwen iang kilang, lao kilanger me wiauier, ap pikir maramar arail o pure

pasang. **49** A kompokepa kan karos o li akan, me idauendo i sang Kalilää, u kailawei, kilekilang mepukat. **50** O kilang ol amen, me mar a Iosep, saunkapung amen, ol mau o pung amen, **51** Me sota apali ong irail ni ar kapukapung o wiawia kan, men Arimatia, kanim eu en ludää, me pil auiaui wein Kot, **52** I me poto dong Pilatus poekipoeki kaled en lesus. **53** Ari kidi sang i o kidimki pena likau linen kasel o kidi ong nan sousou, me weiweida nan paip, wasa me saikenta amen saredi ia. **54** A ran o ran en kaonop o sapat korendor. **55** A li akan, me iang i kodido sang Kalilää, pil iang udial sousou o, wasa me kalep a nekiniekid ia. **56** Irail ap purer o kaonopada potik kai o men usor, re ap kamol ni ran en sapat duen kusoned o.

24 A NIN tapin wik, nin soran kaualap re pwara dong sousou

o, wado potik kai me re kaonopadar; **2** Irail ari diaradar, me takai o kadapura sang sousou o, **3** O irail lao pedelong ong lole, ap sota diarada kaled en Kaun lesus. **4** Kadekadeo irail lao insensued kidar, kilang, ol riamen, me likau kida likau linang, ap pwara dong irail. **5** Irail lao masapwekadjar o ikiokidji nan pwel, ira ap masani ong irail: Da me komail raparapaki me maur amen ren me melar akan? **6** A soer kotikot met, a iasadar. Tamanda, me a kotin masani ong komail ni a kotikoteta Kalilää, **7** Mamasani: Nain aramas pan pangalang ni pa en me dipan akan, o lopuela, o ni ran kasilu a pan iasada. **8** Ir ari tamanda a masan akan. **9** O purodo sang nin sousou o, ap kaireki mepukat ong ekamen ko o ong me tei kan karos. **10** Maria men Makdala, o loana, o Maria in en lokopus, o me tei ko me iang irail, me kaireki mepukat ong wanporon akan. **11** A arail kasoi likamata kasoi likam pot re'rail, ap sota kamelele. **12** Petrus ap uda tangalang sousou o, rukedi ong lole, ap diarada, me likau linen akan ta wonon wasa kis, ap purodo sang o puriamui kida me wiauier. **13** A kilang ni ran ota riamen re'rail momaitelang kisin kanim eu ad a Emaus; a doo sang Ierusalem mail wonu de isu. **14** Ira ari kasokasozi penaer duen mepukat karos. **15** Kadekadeo ni ara kasokasozi o idedok pena, pein lesus ap kotin pwara dong ira o iang ira kotila. **16** A mas ara me atiat, pwe re de asa i. **17** I ari kotin masani ong ira: Da me koma kasokasozi pena ni oma alialu, o da me koma insensued kila? **18** Amen ira, me ad a Kleopas, ap sapeng indang i: Koe men wai ta men nan Ierusalem, me sasa, me wiauier wasa o ni ran pukat? **19** A kotin masani ong ira: Pwe dakot? Ira ap indang i: Duen lesus en Nasaret, me saukop mamaman amen ni a wiawia o masan akan mon Kot o aramas karos. **20** O duen samero lapalap o atail saumas akan ar pangala i pwen pakadeikida ong matala o kalopuela i. **21** A se kiki ong, me a pan kotin kamaioda wein Israel. Ari ran wet pong sili pong murin mepukat wiawier. **22** O pil kis at li akai kamasak kin kit ar pwaralang sousou o sangkonai. **23** Ni ar sota diar kalep a, rap puredo indada, me re diaradar sansal en tounlang kai, me katitiki, me a iasadar, **24** O kis at kai kolang sousou o, ap diaradar, duen li oko kasokasoza, a i me re sota diarada. **25** A kotin masani ong ira: O koma meidolepon o pwand nan mongjong omail, en kamelele meakan, me saukop akan kopadar. **26** Kaidin i, me udan Kristus en kalokolok ap kodalang a lingan? **27** A ap kotin kawewe ong ira kisin likau kan duen pein i, tapiada ni Moses kokodo lel saukop akan. **28**

Irail ap koren iong kanim, me irail koko ong. I ari kasongesong ira, dene a pan kotin daulul. **29** Ira ap ngidingidiki i potoan ong: Kom kotikoteta re at, pwe a pan wasa pongier o ran wet koren iong imewisokela. A ap kotilong ong nan im o, pwen mimieta re ra. **30** Kadekadeo ni a kotin iang ira ni tepel o, a kotin limada prot, laolaoki, a lao pilitiki pena, a kotiki ong ira. **31** Mas ara ap pad pasanger, ira ap asa i. A ap kotin soredi sang mo'ra. **32** Ira ap inda nan pung ara: Mongjong ata sota mokimokid ni a kotin mamasani ong kita pon al o, ni a kotin kawewe ong kita kisin likau kan? **33** Ira ari uda ni auer ota o purelang Ierusalem, o diarada ekamen ko, o me iang ir, kot pena wasa takis, **34** Katitiki: Nan melel Kaun o kotin iasadjar o pwara dong Simon, **35** Ira ap kasokasoi, me wiauier nani al o, o duen ara asaki i a pilitiki pasang prot. **36** A ni ar masan pena mepukat, pein Jesus ap kotin pwara dong nan pung arail masani ong ir: Komail popol! **37** Irail ari masapwekadjar o wapondar, o re kiki ong, me ani men, me re udial. **38** A kotin masani ong irail: Da me komail masak ki? O menda lamelam pukat mi nan mongjong omail? **39** Komail kilang pa i kat o na i kat, pwe pein ngai ta. Doke ia o kilang, pwe ani sota kin uduk o ti, duen omail kilang ia. **40** A lao masani mepukat, ap kasale ong irail lim a o aluwilu a kan. **41** A ni ar sota non kamelele pweki ar peren o puriamuiki, ap kotin masani ong irail: Sota kan omail met? **42** Rap ki ong i kisan mam inin o onik. **43** I ari konot mo'rail. **44** A kotin masani ong irail: I masan akan, me I ki ong komail er, ni ai mimieta re omail, pwe karos en pwaida, me intingidier duen ngai nan kapung en Moses, o saukop akan, o psalm akan. **45** I ap kotin kalolikongi irail, pwe ren dedeki kisin likau kai. **46** O kotin masani ong irail iduen a intingidier, o iduen udan kalokolok en Kristus, ap maureda sang ren me melar akan ni ran kasilu, **47** O padapadaki ong wei karos ni mar a, ren kalula, pwe dip akan en lapwada, a pan tapida nan Ierusalem. **48** A komail me saunkadade en mepukat. **49** A kilang, I pan kadara dong komail, me Sam ai inaukidar. A komail pan mimieta nan kanim o, komail lao audaudekier manaman sang poa. **50** A kotin kalua ir alang Petanien, kotikida lim a, kapai irail ada. **51** Kadekadeo ni a kotin kapal ir ada, a kotiwei sang irail, kotidala nanlang. **52** Irail ari kaudok ong i, ap pure dong Ierusalem perenda kaualap; **53** O re potopot nan im en kaudok kapinga o kaudok ong Kot.

loanes

1 MASAN kotier ni tapi o, a masan kotier ren Kot, a masan me udan Kot. **2** I me kotikot ren Kot ni tapi o. **3** I me dipisou karos tapi kidar, o sota man meakot mia, me kaidin i kotin wiadar. **4** Maur mi re a; o iei maur o marain en aramas. **5** A marain o me dakarada rotorot, a rotorot sota lingan kila. **6** Aramas amen me pakadarador sang ren Kot ad a loanes! **7** I me pwara dong kadede, pwen kadede marain o pwe karos en poson pweki i. **8** Kaidin i me marain o, a a kin kadede marain o. **9** lei marain melel, me pwara dong sappa, ap kamaraini aramas karos. **10** I me kotier sappa, o i me sappa tapi kidar, a sappa sasa i. **11** A koti dong udan sapwilim a, a sapwilim a kan me san i. **12** Karos, me kasamo i, a kotiki ong ir manaman, en wiala seri en Kot, ir, me poson mar a, **13** Me kaidin ipwid sang nta, de inong en uduk, de inong en ol o, pwe ipwidier sang ren Kot. **14** Masan me wia uduk ala o kotikot re atail, o kitail kilanger a lingan, lingan dueta lingan en leros eu sang ren Sam o, me dir en mak melel. **15** loanes me kadede i ngil laudedda indada: lei i, me i padaki wei: Me pan kotido mur i, iei me mier mo i, pwe a kotikotier mo i. **16** Pwe kitail karos ale sang nan audepa a mak sapan potopot. **17** Pwe kapung me kokido sang Moses, a mak o melel sang Jesus Kristus. **18** Sota me kilanger Kot kokodo, Ol ieros ta, me kin kotikot pan kupur en Sam o, i me kotin kasaledar i. **19** A met en loanes a kadede, ni men Sus kadarala sang Ierusalem samero o lepit oko, pwen idok re a: Is koe? **20** I ari kotin kadede; a sota likam; a kotin kadede: Kaidin Kristus ngai. **21** Irafil idok re a: A is? Elias komui? A masani: Kaidin ngai i. Komui saukop o? A sapeng: Kaidin. **22** Irafil ap indang i: A is komui? Pwe sen sapeng irail me kadar kit dor. Da me komui kadedeki pein komui? **23** A masani: Ngai ngil eu, me likelikwir sili nan sap tan: Kaineneda al en Kaun o, duen saukop lesaia masanier! **24** A irail pakadaradoer sang ren Parisär akan. **25** Irafil ap idok re a indada: Da me komui wia paptaisiki, ma komui kaidin Kristus, o kaidin Elias, o pil kaidin saukop o? **26** loanes sapeng irail masani: Ngai me paptaisiki pil, a amen kin kotikot nan pung komail, me komail sasa. **27** lei i me kotido mur i, me ngai sowar ong, en lapwada sal en sapwilim a sut. **28** Mepukat wiauier Petapara palilan lordan, wasa loanes kin wia paptais ia. **29** Mandan ran o a masani lesus a koti dong i ap masani: Kilang Sippul en Kot, me kin wawei dip en sappa! **30** lei i, me i padaki wei: Ol amen pan kotido mur i iei, me mier mo i, pwe a kotikotier mo i. **31** A ngai so asa i, a pwe i en sansal dong Israel, ie i me i kokido paptaisiki pil. **32** A loanes kadede masani: I kilanger Ngen o kotidido sang nanlang ni mom en muroi kotikot re a. **33** A ngai so asa i, a me porone ia don wia paptaisiki pil, ie i me kotin masani ong ia: Me koe pan kilang. Ngen piridi sok poa, o kotikoteta re a, ie i, me kin wia paptaisiki Ngen sarau. **34** A i kilangadar ap kadedeki, me iei Sapwilim en Kot. **35** Mandan ran o loanes pil kotida wasa o, o na tounpadak riamen iang i. **36** A ni a udial lesus kotikot kokodo, ap masani: Kilang Sippul en Kot! **37** A tounpadak riamen rongadar a masan, ap idauen wei lesus. **38** lesus ap kotin saupeido masani ara idedauen, ap kotin masani ong ira: Da me koma rapaki? Ira

potoan ong: Rapi (iet wewe: Saunpadak), ia wasa re kin kotikot ia? **39** A kotin masani ong ira: Kodo kilang! Ira ap poto dong kilanger wasa, me a kotikot ia, ap mimietia re a ni ran o. Mepukat wiauier impan auer kaeisok. **40** Andreas, ri en Simon Petrus amen re ra, me rongadar sang ren loanes ap idedauen i. **41** I me diaradar mas udan ri a Simon, indai ong i: Se diaradar Mesias (iet wewe: Kristus). **42** I ap kalualang i ren Jesus. A Jesus lao masani i, ap masani: Simon, koe nain Iona, koe nok adaneki Kepas (iet wewe: Paip). **43** Mandan ran o a pan kotilang Kalilää, lesus ap kotin diaradar Pilipus, masani ong i: Idauen ia do! **44** Pilipus men Petsaida, kanim en Andreas o Petrus. **45** Pilipus diaradar Natanael, ap indang i: Se diaradar i, duen me Moses intingidier nan puk en kapung o saukop akan: Jesus men Nasaret, sapwilim en Iosep. **46** A Natanael indai ong i: Pala maukot pan kak pwarada sang Nasaret? Pilipus indang i: Kodo kilang! **47** lesus kotin masani Natanael koko dong i, ap masani duen i: Kilang, ol melel en Israel amen, me sota kin widing. **48** Natanael potoan ong i: Re kotin mangi ia sang ia? lesus kotin sapeng masani ong i: Mon Pilipus a eker uk edo, ni om mod pan tuka pik o, I kilang uk ada. **49** Natanael sapeng potoan ong i: Rapi, ir me Sapwilim en Kot, ir me Nanmarki en Israel. **50** lesus kotin sapeng masani ong i: Pweki I indai ong uk, me I kilang uk ada pan tuka pik o, iei me koe posonki, a koe nok kilang me lapa sang mepukat. **51** A kotin masani ong i: Melel, melel I indai ong komail, sang met komail pan kilang nanlang a ritida o tounlang en Kot akan dauda o daudi pwarado ren Nain aramas.

2 A NI kasilu en ran kamadip en kapapaud wiau Kana nan Kalilää; a in en Jesus kot wasa o. **2** Jesus o sapwilim a tounpadak kan me pil luke dong kamadip o. **3** Arafil wain lao roseler, in en Jesus ap masani ong i: Solar arail wain. **4** Jesus kotin masani ong i: Li, menda re om? Ai ansau saikenta leler. **5** In a ap masani ong papa kan: Komail wiada meakaros, me a pan kotin masani ong komail. **6** Ari, potel takai wonu mi wasa o, en Sus akan ar men dopedop lole. Eu me laude ong metreten riau de silu. **7** Jesus kotin masani ong irail: Komail idip ong pil en potel akan! Irafil ari kodiada lel au ar. **8** A ap kotin masani ong irail: Deukada, wala ren me kaun en konot: Irafil ap wala. **9** Kaun en konot lao song kis pil, me wia wain la, o so asa, a idipi sang ia, a papa kan, me idip pil da, asa. Kaun en konot ap ekeredo ol kamed o, **10** Indang i: Aramas karos kin kida mas wain mau, toun kamadip lao medilar, re kin kida, me sota non mau. A komui kin nekiniekid wain mau lel met. **11** I met tapidan kilel akan, me Jesus kotin wiadar Kana nan Kalilää, o kotin kasaleda a lingan, o sapwilim a tounpadak kan posonla i. **12** A murin met a kotidilang Kapernaum, i o in a, o ri a ol akan, o sapwilim a tounpadak kan, ari, sota non ran toto, me re kotikot wasa o. **13** A pasa en Sus akan me korendor, a Jesus kotidalang Ierusalem. **14** A kotin masani nan im en kaudok men netinet en kau, o sip, o muroi, o men wilandi moni me momod ia. **15** Ap kotin wiakida men wokiwok sal akai, ap woki ir sang nan im en kaudok iangaki sip o kau akan, o moni en saunwilandi a kotin kasapokela o kotin wukedidi tepel akan. **16** Ap kotin masani ong men netinet en muroi kan: Wawei sang met met akan, o der wiakidar tanpas en Sam ai im en net eu! **17** A sapwilim a tounpadak kan tamanda me intingidier: Limpok ong tanpas

omui me kasor ia dier. 18 Sus oko ap sapeng indang i: Kilel da, me kom kadedeki ong kit, me komui manaman ong, en wiada mepukat? 19 Iesus kotin sapeng masani ong irail: Palanga pasang im en kaudok wet, a pong sili pong l pan kauada. 20 Sus oko ap indada: Par ngaulwonus me im en kaudok wet wiaui kidar, a pong sili pong komui pan kaua kida? 21 Ari, tanpas en pali war a, me a kotin masanie kida. 22 A lao iasadars sang a matalar, sapwilim a tounpadak kan ap tamandar, me a kotin masanier mepukat. Iraill ari poson kisin likau kan o masan, me Iesus kotin masaniadur. 23 Ni a kotikot Ierusalem ni pasa, ni kamadip o, me toto posonla mar a, ni ar kilanger kilel akan, me a kotin wiadar. 24 A Iesus sota kotin liki ong ir pein i, pwe a kotin mangi irail karos. 25 O a sota mau ong, meamen en kadede ong i aramas amen, pwe pein i kotin mangi lol en aramas.

3 ARAMAS amen mia, kisan Parsär akan, me mar a Nikodemus, me saumas amen ren Sus akan, 2 Me poto dong i ni pong o, katiti ong i: Rapi, se asa, me komui saunpadak amen, me tapido sang ren Kot, pwe sota, me kak wia kilel akan due me komui kotin wiada, ma Kot so iang. 3 Iesus kotin sapeng masani ong i: Melel, melel l indai ong uk, meamen so ipwi sapal, sota pan kak kilang wein Kot. 4 Nikodemus potoan ong i: Iaduen aramas laud pan kak ipwid? A pan kak pur ong nan kaped en in a, ipwid sang? 5 Iesus kotin sapeng: Melel, melel l indai ong uk, meamen so ipwiki pil o ngen, a sota kak pedelong ong nan wein Kot! 6 Me ipwiki uduk, iei uduk, a me ipwiki Ngen, iei ngen. 7 Koe der puriamuiki, me l katitiki ong uk: Komail en ipwi sapal. 8 Ang kin pein ipip sili, o koe kin rong ngil a, a koe sasa, wasa a tapi sang ia o wasa a ko ong ia; iduen amen amen, me ipwiki Ngen. 9 Nikodemus sapeng indai ong i: Iaduen mepukat kak wiaui? 10 Iesus kotin sapeng masani ong i: Saunpadak en Israel amen koe, a koe sasa duen mepukat? 11 Melel, melel l indai ong uk, me se asadar, iei me se kin indada, o me se kilanger, iei me se katitiki, a komail sota kin kamelele at kadede. 12 Ma l katitiki ong komail men pa, a komail ap sota kamelele, a iaduen, komail pan kamelele, ma l katitiki ong komail men nanlang? 13 Sota meamen, me kodala nanlang, i eta, me kodido sang nanlang, Nain aramas, me kin mimeta nanlang. 14 Duen Moses me kauadar serpent amen nan sap tan, iduen Nain aramas pan kakauda. 15 Pwe meamen posonla i, sota pan lokidokila, a en aneki maur soutuk. (aiōnios g166) 16 Pwe iet duen Kot kotin kupura sappa, me a kotikidoki sapwilim a leros, pwe karos, me posonla i, ender salongala, a en aneki maur soutuk. (aiōnios g166) 17 Pwe Kot me kotin porone dong sappa sapwilim a Ol, kaidin en kadeikada sappa, a pwe sappa en kamauri kila i. 18 Me poson i, sota pan pakadeikada, a me so poson i, iei pakadeikadar, pweki a sota poson mar en sapwilim en Kot ieros. 19 A iet kadeik o, marain pwara dong sappa, a aramas pok ong rotorot mon marain, pweki ar wiawia kan me sued. 20 Pwe amen amen, me wiawia sued, kin kailongki marain, o sota kin pwara dong marain, pwe a wiawia kan de sansaleda. 21 A me wiawia melel, kin ko dong marain, pwe a wiawia kan en sansaleda, me re tapi sang ren Kot. 22 Murin mepukat Iesus o sapwilim a tounpadak kan kotilang sap en Iudää ap kotikot ia via paptais. 23 A loanes pil wia paptais Enon koren iong Salim,

aki pil toto mi wasa o, irail ari koiela paptaisela. 24 Pwe loanes saikenta lokidokilar nan imateng. 25 En loanes a tounpadak kan o ol en Sus amen ap akamaiki pena duen kamakelekel. 26 Iraill ari ko dong ren loanes indang i: Rapi, me kot re omui palilan lordan, me komui kin kadede, masani, a kin wia paptais o karos kin pwarala re a. 27 loanes sapeng masani: Aramas amen sota kak aneki meakot, ma a so aneki sang nanlang. 28 Komail pein kadede kin ia, me i indada: Kaidin Kristus ngai, pwe ngai me pakatarador mo a. 29 Me li amen kisin nin ong, iei ol kamod. A kompoke pan ol kamod kin u rongerong perenki ngil en ol kamod; ari, iei ai peren unsokala. 30 I en kakairida, a ngai en kakairidi. 31 Me kotido sang poa, i me poedi karos, a me kisan sappa, iei men sappa, o a kin kasokasoia duen sappa. A me kotido sang nanlang, me poedi karos, 32 O me a kilangada o rongada, iei me a kin kadedeki, a sota me kamelele a kadede. 33 A me kamelele a kadede, kin kadede, me Kot me melel. 34 Pwe i, me Kot kotin poronedor, kin kida en Kot a masan, pwe Kot sota kotikida Ngen ki men song. 35 Sam me kotin kupura sapwilim a Ol o kotiki onger ni lim a meekaros. 36 Me poson sapwilim a Ol, aneki maur soutuk. A me sota poson sapwilim a Ol, sota pan kilang maur, a ongieng en Kot pan mimieta re a. (aiōnios g166)

4 KAUN lao kotin mangi, me Parisär akan rongadar, me Iesus kin wiada tounpadak kan o paptais toto sang loanes, 2 Ari, pwe sota me pein Iesus kotin paptais, sapwilim a tounpadak kan ta, 3 Ap kotila sang Iudää, kotin purelang Kailää. 4 A a kotin weid nan wein Samaria. 5 I ap kotilang kanim en Samaria eu, me adaneki Sikar, koren iong sap, me lakop ki ong na ol Josep. 6 lei wasa en lakop a parer eu mia. Iesus ari ngirekila a sapasapal, ap kaipokedi pon parer o, ari mepukat wiauier impan auer kawonu. 7 A li en Samaria amen ap kodon idip pil ia. Iesus kotin masani ong i: Kido lim ai kis pil en! 8 Pwe sapwilim a tounpadak kan ko ong nan kanim, pan netiada sak arail. 9 Li en Samaria ap indang i: Iaduen, komui kisan men Sus, ap poeki pil re i? Pwe ngai li en Samaria amen, pwe Sus akan sota kin waroki ong men Samaria. 10 Iesus kotin sapeng masani ong i: Ma koe asa duen kisakis sang ren Kot o is i, me indang uk: Kido lim ai kis pil en, koe pan poeki re a, a ap pan ki ong uk pil memaur. 11 Li o indang i: Maing, sota sapwilim omui men idip pil, a parer me lol, a ia wasa, kom pan idip sang ia pil memaur? 12 De komui lapa sang sam at lakop, me kotiki ong kit er parer en, o pein nima sang, o na kan, o na man akan? 13 Iesus kotin sapeng masani ong i: Karos, me nima sang pil wet, pan pur ong men nim pilada. 14 A meamen, me nima sang pil, me l ki ong i, pan solar men nim pilada kokolata, pwe pil, me l kin ki ong, pan pot loli kusukusudang maur soutuk. (aiōn g165, aiōnios g166) 15 Li o ap indang ong i: Maing, kom kotiki ong ia kisan pil o, pwe i en solar men nim pil, o solar kodo o idipa sang met! 16 Iesus kotin masani ong i: Kowei ukedo om paud! 17 Li o sapeng indada: Sota ai paud. Iesus kotin masani ong i: Melel om lokaia: Sota ai paud. 18 Pwe om paud me limen mas kokodo, a kaidik om paud, me koe paudeki met; iei melel, me koe indada. 19 Li o indang i: Maing, i ap asaer, me saukop amen komui. 20 Sam at akan kauaudok pon nana wet, a komail kin inda dene

Ierusalem eta wasa me aramas en kaudok ia. 21 Iesus kotin masani ong i: Li, kamelele ia, a korendor ansaun omai pan solar kaukaudok ong Sam pon nana wet, pil sota Ierusalem. 22 Komail kin sasa, me komail kin kaukaudok ong. A kit asa, me se kaukaudok ong, pwe kamaur pwarado sang ren men Sus akan. 23 A ansaun korendor, ari a leler, me toun kaudok melel akan pan kaudok ong Sam ni Ngen o melel, pwe iei ta song en toun kaudok kan, me Sam pil kotin kupura. 24 Ngen eu Kot, a me kaudok ong i, ren kaudokki Ngen o melel. 25 Li indai ong i: I asa, me Mesias pan kotido, me maraneki Kristus. I lao kotido, a pan katiti ong kit meakaros. 26 Iesus kotin masani ong i: Ngai i, me lokelokaia ong uk. 27 A sapwilim a tounpadak kan ap purodo, puriamui a masan ong li amen. Ari so, sota me indada: Da me re kotin kainoma, de da me re kotin mamasani ong i? 28 Li o ap pwilikidi potel en pil o, ap koieilang kanim o kasoi ong aramas akan: 29 Kodo, kilang aramas amen, me kasale ong ia karos, me i wiadar, ma i kaidin Kristus? 30 Rap koieila sang nan kanim o potodo re a. 31 Ni ansaun ota sapwilim a tounpadak kan poeki re a, potoan ong: Rapi, re kotin konot! 32 A kotin masani ong irail: Kan ai kisin manga mia, me komail sasa. 33 Tounpadak kan ap kasokasoi nan pung arail: Muein amen wa dong i sak. 34 Iesus kotin masani ong irail: Wiawia kupur en me kadar ia do, o kapwaiada sapwilim a dodok, iei kan ai, 35 Komail sota kin indada: Saunipong paieu mi mon rak? Kilan, i indai ong komail, sarada, kilang matuel o pwe a malar. 36 Me dolung kin pwaipwai o nanak ong maur soutuk, pwe ira karos, me kamorok o me dolung en peren pena. (aiōnios g166) 37 Pwe ni mepukat kasoi o pwaidar: Amen me kin kamokamorok, a amen me kin dolung. 38 I kadar komail wei, en dolung pena, me komail so doke, Akai me dodoker, a komail me id aneki arail rak. 39 Men Samaria toto kisan kanim o posonla i pweki kasoi en li o, me kadede: A kotin kasale ong ia karos, me i wiadar. 40 Men Samaria kan lao pokon dong i, rap poeki re a, en kotikot re'rail. I ari kotikot ia pong ria pong. 41 A me tote me posonlar pweki a masan, 42 Ap indang li o: Se poson kila kaidin om kasoi, pwe se pein rongadar o weweki, me i melel Saunkamaur pan sappa. 43 Murin ran riau Iesus kotila sang wasa o, kotilang Kalilää. 44 Pwe pein Iesus kotin kadekeki, me saukop amen sota kin mau nan udan sap we. 45 A lao kotilang Kalilää, men Kalilää me kasamo i, pwe re iang kilanger me a kotin wiadar Ierusalem ni kamadip o, pwe re toun iang kamadip. 46 Iesus ari kotin pure dong Kana nan Kalilää, wasa a kotin kapikila pil wain. A monsap amen mia, me na ol somau nan Kapernaum. 47 A lao rongadar, me Iesus koti dong Kalilää sang Iudää, ap foto dong re a, poeki i en kotidi, kakelada na ol, pwe a koren iong mela. 48 Iesus ap kotin masani ong i: Ma komail so kilang kilel o manaman akan komail sota pan poson. 49 Monsap potoan ong i: Maing kotidi mon nai seri mela! 50 Iesus kotin masani ong i: U kowei, noum ol memaur. Ari aramas o poson masan o, me Iesus kotin masani ong i ap koieila. 51 A ni a kodila, a ladu kan me tu ong i, kasoi ong i, me na putak maureda. 52 I ap kalelapok re'rail: Ansau da me a pikikidi maur? Irail indang i: Aio ni auer kaisu karakar ko sanger. 53 Sam o ap asadar, me i ansaun, me Iesus kotin masani ong i: Noum ol memaur. I ari o na

kan me posonla i. 54 let kilel kariau, me Iesus kotin wiadar ni a koti dong Kalilää sang Iudää.

5 MURIN mepukat ran lapalap eu en Sus oko pwaida; Iesus ap kotilang Ierusalem. 2 Len pil eu mi Ierusalem impan im en sip, me ad a Petesda ni lokaia en Ipru; im limau mi impa, 3 Me somau toto mi lole: Me maskun, o me dangidang, o me motor mia, auaiai lao pil o pan mokimokid. 4 Pwe akai ansaun tounlang amen kin koti dong le o kamokideda pil o, a meamen me madang tiong mas nan pil o ni a mokimokid, iei me kin maureda sang a somau kan karos, me mi re a. 5 A aramas amen mia, me somauki par sileisokwalu. 6 Iesus lao kotin masani men et a wonon, ap kotin mangi, me a wonon ansau warai, ap kotin masani ong i: Koe so men kelailada? 7 Ol somau potoan ong i: Maing, sota nai aramas, me pan wa ia di wong ni pil o ansaun a mokideda. Pwe ni ai kokodi, amen kin madang mo i. 8 Iesus ap kotin masani ong i: Uda, ale ki om, kokowell 9 Aramas o ap madang kelailadar, kida ki e, alu wei, a ran o ran en sapat. 10 Sus oko ap indai ong me kelailadar: Ran wet ran en sapat. A sota pung koe en wewa sili ki om. 11 A sapeng irail: Me kakela ia da, masani ong ia: Ale ki om koko wei! 12 Irail ap kalelapok re a: Is aramas o me indai ong uk: Ale ki om kokowell? 13 A me kelailadar sasa i, pwe Iesus kotila sanger, pwe pokon mi wasa o. 14 Kadekadeo Iesus kotin diaradar i nan im en kaudok o ap kotin masani ong i: Kilang, koe kelailadar, koe der pil wia dip, pwe me sued kot sang mas de ko dong uk! 15 Aramas o ap koieila, kaireki Sus oko, me Iesus kakeladar i. 16 I me Sus oko ap raparapaki Iesus, o masamasan, pwen kamela i, pweki a kotin wiadar meakan ni ran en sapat. 17 Iesus kotin sapeng irail: Sam ai kin dodok kokodo, a ngai pil iang dodok. 18 I me Sus oko ap masamasan melel, en kamatala i, pweki a kotin kawela ran en sapat o pil masani, me dene Kot Sam a, o a kaparoki ong pein i Kot. 19 Iesus ap kotin sapeng masani ong irail: Melel melel I indai ong komail, a sota kak, Na en pein wia meakot, pwe i eta, me a kilang ren Sam, me a wiada. Pwe me a kin wiada, iei me Na pil kin wiada. 20 Pwe sam pok ong Na o kasansale ong i karos, me pein i kin wiada. O a pan kasale ong i wiawia kan, me lapa sang met akan, pwe komail en puriamui kila. 21 Pwe duen Sam kin kapikapirida me melar akan, kamaur ir ada, iduen Na pil kamaureda me a mauki. 22 Pwe sota me Sam kin kadeikada, pwe a kotiki ong Na kadeik o. 23 Pwe karos en wauneki Na, dueta ar wauneki Sam. Me sota wauneki Na, sota kin wauneki Sam, me kadar i dor. 24 Melel, melel I indai ong komail, meamen rong ai padak o poson, me kadar ia do, a aneki maur soutuk. A a sota pan pangalang kadeik o, pwe a sapale sang mela sapal ong maur. (aiōnios g166) 25 Melel, melel I indai ong komail, ansau kokodo, iei a leler, me melar akan pan rongada ngil en Nain Kot, a me rongadar pan maureda. 26 Pwe duen Sam a udan maur, iduen a ki ong Na, en pil udan maur. 27 O a kotiki ong i manaman, en kaunda kadeik o, pweki Nain aramas i. 28 Der puriamuki met, pwe ansau kokodo me irail, me mi nan sousou kan, pan rong ngil a. 29 Irail ap pan pwarada: Me wiadar me mau, en maureda, pwen memaur, a me wiadar mesued, en maureda, pwen pangalang kadeik o. 30 Sota me I kak wiada sang pein ngai, duen me I kin

rong, iduen I kin kadeikada, o ai kadeik me pung, pwe I sota kin rapaki insen ai, pwe kupur en i, me kadar ia do. **31** Ma I kadede pein ngai, ai kadede sota melel. **32** Amen me kadede ia, a l asa melel, me a kadede ia me melel. **33** Komail me ilakilang loanes, i ari me kadede melel. **34** A I sota kin ale kadede ren aramas, a iet me I indawei, pwe komail en dorola. **35** I me ser umpul o marain eu, a komail men perenki a marain ansau kis. **36** A ai kadede me lapa sang en loanes. Pwe dodok kan, me Sam o kotiki ong ia, I en kapwaiada, iei dodok kan, me I kin wiawia, me kadede ia, me Sam kadar ia dor. **37** A Sam, me kadar ia dor, pein i kadede ia. Komail sota rongadar ngil a, o sota kilang mom a. **38** O a masan sota kin kot re omail, pwe komail sota poson, me a kadarador. **39** Komail kin kalelapok nan kisin likau kan, pwe komail lamelame, me maur soutuk mi lole. Ari, iei irail, me kin kadede ia. (**aiōnios g166**) **40** A komail kang ko dong ia, pwe komail en aneki maur. **41** I sota kin mauki ale wau ren aramas akan. **42** I asa komail, limpok en Kot sota kin mi re omail. **43** I kodo ni mar en Sam ai, a komail sota kin kasamo ia. A ma amen pan kokido pein ad a, komail pan kasamo i. **44** Pala komail kak poson ni omair ngongongki wau ren aramas, ap sota rapaki wau sang ren Kot. **45** Der kiki ong, me I pan mpäkin komail ren Sam, amen me kin mpäkin komail: Moses, me komail kin kaporoporeki. **46** Pwe ma komail posonla Moses, komail pan poson ia, pwe i me intingiedier duen ngai. **47** A ma komail so kamelele a inting kan, pala komail pan kamelele ai padak kan?

6 MURIN mepukat lesus kotin kotela le en Tiperias nan Kalilää.
2 A pokon kalaimun me idedauen i pweki ar Kilanger kilel akan, me a kotin wiai ong me somau kan. **3** lesus ap kotidala pon dol o, kaipokedi wasa o ren sapwilim a tounpadak kan. **4** A pasa o, ran lapalap en Sus oko me korendor. **5** lesus lao kotin masanda masani pokon kalaimun koko dong i, ap kotin masani ong Pilipus: Ia wasa, sen neti sang ia kisin manga, pwe mepukat en manga? **6** A kotin masani mepukat, pwen kasongesong i. Pwe pein i mangi, me a pan wiada. **7** Pilipus potoan ong i: Prot me denar riepuki sota pan itar ong irail, pwe amen amen en tungole ekis. **8** Andreas, sapwilim a tounpadak amen, ri en Simon Petrus potoan ong i: **9** Kisin putak amen mia, me a lopon en prot limau o mam riamen, a sota katepa ren me toto. **10** lesus kotin masani: Kamod ong irail edi! Ari, wasa o me reen. Impan ol limekid ap mondi. **11** lesus ap kotikida lopon ko, a lao laolaki, ap kotin nek ong irail me mondier, pil dueta mam oko, irail lao metilar. **12** Irail lao metier, a kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: Ki pena me lua, pwe ekis der lokidikila! **13** Irail ap ki pena kopou eisokriau kisan lopon ko, me luadi murin arail manga. **14** Aramas akan lao kilanger kilel o, me lesus kotin wiadar, re ap indada: Melel i Saukop o, me pan pwara dong sappa. **15** lesus lao kotin mangi, me re pa poto dong i, pwen kasapwiladang i Nanmarki, ap pil kotidalang nin dol o, kotin kelepala. **16** A lao sautik pena, sapwilim a tounpadak kan ap kotilang ni oror, **17** Kereda pon sop pot, kotela kokolang Kapernaum. A lao wasa pongier, lesus saikenta iang irail. **18** A sed me iluken, pwe ang me ma. **19** Irail seisei kila mail eisoklimau de rieisok, rap kilangada lesus a kotikidotid pon sed koren iong sop, irail ap masapwekadur. **20** A

kotin masani ong irail: Ngai i komail der masak! **21** Irail ap men kasamo i pon sop o, a sop o madang milar ni sap o, me re ko ong ia. **22** A mandan ran o pokon o, me mi palilan le, lao kilanger, me sota apot sop mi wasa o, pwe i eta, me sapwilim a tounpadak kan keredang poa, o me lesus sota iang sapwilim a tounpadak kan kotidang pon sop o, pwe a tounpadak kan kola kelep. **23** A pil akai kisin sop me pwarado sang Tiperias, tanga dong wasa o, me re mangamanga ia, murin Kaun o kotin laolao. **24** Aramas akan lao kilanger, me lesus solar kotikot ia, o sapwilim a tounpadak kan pil so, rap dake sop pot kolang Kapernaum, raprapaki lesus. **25** Irail lao diaradar i palilan le, ap potoan ong: Rapi iad me re kotido? **26** lesus kotin sapeng irail masani: Melel, melel I indai ong komail, komail kin rapakin ia kaidin pweki kilel akan, me komail kilang, a pweki komail kangala kisin prot ap metier. **27** Komail der dokki manga, me kin ola, a dokki manga me kin mimieta ong maur soutuk, me Nain aramas pan ki ong komail, pwe i me Kot Sam kileledier. (**aiōnios g166**) **28** Irail ap potoan ong i: Da me sen wiada, pwen kapwaiada en Kot a dodok kan? **29** lesus kotin sapeng masani ong irail: let en Kot a dodok: Komail en poson i, me a kadarado. **30** Irail ari potoan ong i: Kilel da, me re kotikida, pwe sen kilang o poson ir? Da me re kotin wiada? **31** Sam at akan me kangala mana nan sap tan o, duen a intingidier: A kotiki ong irail prot sang nanlang, en kangala. **32** lesus ap kotin masani ong irail: Melel, melel I indai ong komail, kaidin Moses, me ki ong komail prot sang nanlang, a Sam ai kin ki ong komail prot melel sang nanlang. **33** Pwe me kodido sang nanlang, o ki ong sappa maur, iei prot en Kot. **34** Irail ap indang i: Maing, kotiki dong kit prot wet kaukaule! **35** lesus kotin masani ong irail: Prot en kamaur ngai, me ko dong ia solar pan men mangadar, o me poson ia, solar men nim piladar. **36** A I indai ong komail er, komail kilang ia er, ap so poson la. **37** Karos me Sam ki ong ia, pan ko dong ia, a me ko dong ia, I sota pan kasela. **38** Pwe ngai kodido sang nanlang, kaidin pwen wiada insen ai, pwe kupur en i, me kadar ia do. **39** Pwe iet kupur en me kadar ia do, karos me a ki ong ia er, I ender kasela amen, pwe I en kamaureda ni ran nik o. **40** A iet kupur en Sam ai, amen amen, me kin kilang Na o poson i, en aneki maur soutuk, a I pan kamaureda i ni ran nik o. (**aiōnios g166**) **41** Sus oko ap lipanedeki i, pweki a kotin masani: Ngai prot, me kodi sang nanlang. **42** Irail indada: Kaidin i lesus nain losep? A sam a o in a se asa. Ari, daduen a indada: I kodido sang nanlang? **43** lesus kotin sapeng masani ong irail: Komail der lipaned nan pung omair! **44** Sota me pan kak ko dong ia, ma Sam, me kadar ia dor, sota kainongido i. A I pan kamaureda i ni ran nik o. **45** A intingidier nan saukop akan: Irail karos pan ale padak sang ren Kot. Amen amen me rongadar o padakki ren Sam, kin ko dong ia. **46** Ari, kaidin pweki meamen kilang Sam; i eta, me kodo sang ren Kot, i me kilanger Sam. **47** Melel, melel I indai ong komail, me poson ia, iei me aneki maur soutuk. (**aiōnios g166**) **48** Prot en maur ngai. **49** Sam omair oko, me kangala mana nan sap tan o, ir ari melar. **50** Met prot, me kodido sang nanlang, meamen kin kang sang i, sota pan mela. **51** Ngai prot maur, me kodido sang nanlang, meamen kang sang prot wet, pan memaur kokolata. Prot, me I pan kida, iei uduk ai, me i pan kida en kamaur kida sappa. (**aiōnios g165**) **52** Sus oko ari akamaikaik

pena indada: laduen men et pan kak ki ong kit uduk a sen kang? **53** Iesus ap kotin masani ong irail: Melel, melel I indai ong komail, ma komail sota pan kang uduk en Nain aramas o nim nta, sota maur omai. **54** Me kin kang uduk ai o nim nt' ai, iei me aneki maur soutuk, a l pan kamaureda i ni ran nik o. (**aiōnios g166**) **55** Pwe manga melel uduk ai, o pil melel nt' ai. **56** Me kin kang uduk ai o nim nt' ai, iei me podidi ong ia o ngai podidi ong i. **57** Duen Sam iejas kadar ia do, o ngai memaureki Sam, iduen me kang uduk o nt' ai, pan meaureki ngai. **58** let prot, me kodido sang nanlang, kaidin duen sam omai akan, me kangala mana ap mela, a meamen kin kang prot wet, pan memaur kokolata. (**aiōn g165**) **59** Mepukat a kotin masani wei nan sinakoke, ni a kotin kawewe nan Kapernaum. **60** Ari, me toto ren sapwilim a tounpadak kan, me rongadar mepukat indada: Padak pot et meid awpal! Is me kak rong? **61** Iesus lao kotin anggi nan kupur a, me sapwilim a tounpadak kan lipanedeki mepukat, ap kotin masani ong irail: Komail makaraki mepukat? **62** A ma komail pan kilang Nain aramas kodala wasa, me a kauson ia mas o? **63** Ngen me kin kamaureda, a uduk sota katepa. Padak kan, me I kin padapadaki ong komail, iei Ngen o maur. **64** A akai mi re omai, me so poson. Pwe Iesus kotin mangi, me so poson o me pan pangala i. **65** A kotin masani: I me I indaki ong komail, sota me kak ko dong ia, ma Sam sota kainongido. **66** Sang ni ansau o sapwilim a tounpadak kan toto mueiwei sang o solar idauen i. **67** Iesus ap kotin kainoma ren ekriamen oko: Komail pil pan kola? **68** A Simon Petrus ap sapeng i: Maing, is me se en ko ong? Pwe ar masan akan iei maur soutuk. (**aiōnios g166**) **69** A kit posonlar o asaer, me ir me Sarau en Kot. **70** Iesus kotin sapeng irail: Kaidek komail ekriamen, me I piladar, a amen komail me tewil amen. **71** A kotin masaniada duen Iudas Iskariot nain Simon, pwe i amen ren ekriamen oko, me pan pangala i.

7 MURIN mepukat Iesus kotin kakan sili Kalilää, pwe a solar men kakan sili ludää, pweki Sus oko masamasan kamatala i. **2** A ran lapalap en Sus oko; iei ran en im en tan tuka korendor. **3** Ri a ol akan ap indai ong i: Kom kotiwei kotilang ludää, pwe omui tounpadak kan en pil udial omui wiawia kan, me kom kin wiawia. **4** Pwe sota me kin wiada meakot wasa rir, ma a men indand sili. Ma komui wia mepukat, en kasansale ong sappa. **5** Pwe ri a ol akan pil sota poson i. **6** Iesus ap kotin masani ong irail: Ai ansau saikenta leler, a omai ansau mia ansau karos. **7** Sappa sota kak kailongki komail, a ngai me a kin kailongki, aki I kin kadede, me a wiawia kan me sued. **8** Komail kodalang kamadip et, I sota pan kodalang kamadip et, pwe ai ansau saikenta leler. **9** A kotin masani ong irail mepukat, ap kotikotita Kalilää. **10** A ri a ol akan lao samalar, i ap pil kotidalang kamadip, ap so sansal a duen me rir. **11** Sus akan ari rapaki i ni kamadip o indada: Ari, ia wasa a kotikot ia? **12** A aramas akan lokolokaia toto duen i, pwe akai indada: Me mau men. A akai me indada: Kaidin, pwe a kin kaweid sapung aramas. **13** Sota me lokoria sansal duen i, pweki ar masak Sus oko. **14** Lao lel ailepan kamadip o, Iesus ap kotin kodalang im en kaudok o kaukaweweda. **15** A Sus akan ap puriamui kila indada: Da duen men et asa wewe en kisin likau, pwe a sota iang padakki. **16** Iesus ap kotin sapeng irail masani: Kaidin ai padak, me I kin

kida a en me kadar ia do. **17** Meamen wiawia kupur a, pan weweki ai padak, ma a ren Kot, de sang ren pein ngai. **18** Me kin padapadak sang ni pein i, kin rapaki pein wau i, a me kin rapaki wau en me kadarala i, iei me melel o sota man sued kot pit. **19** Kaidin Moses, me ki ong komail kapung o, a sota amen komail kin kapwaiada kapung o? Da me komail rapakiki kame ia ia? **20** Aramas oko sapeng indada: Koe me tanwar en tewil, is me rapaki kame uk ala? **21** Iesus kotin sapeng masani ong irail: Dok taieu, me I wiadar, a komail puriamui kila. **22** Moses ki ong komail er sirkomsais, a kaidin tapi sang ren Moses, pwe sang ren sam akan, a komail kin sirkomsais aramas ni ran en sapat. **23** Ari ma aramas amen ale sirkomsais ni ran en sapat, pwe kapung en Moses ender sapungala, a komail kin suede kin ia, pweki ai kakelailada aramas pon ni ran en sapat? **24** Der kadeikada duen pali liki, a komail kasaui nin tiak en kadeik pung. **25** Men Ierusalem kai ap inda: Kaidin i, me re raparapaki en kamela? **26** A kilang, a padapadak sansal, a re sota man lokaia ong i, de muein saumas akan asaer mau, me i Kristus? **27** Ari, se asaer, wasa men et ko sang ia, a Kristus lao kotido sota me pan asa wasa, me a pwarado sang ia. **28** Iesus ap kotin kapitie laudedea kawewe nan im en kaudok masani: Komail asa ia o wasa I ko sang ia. Ari, kaidin pein ngai, me I kokido, a me kadar ia dor, me melel, me komail sasa. **29** A I asa i, pwe I kodo sang re a, o i me kadar ia dor. **30** Irail ap song saikidi i, a sota me sair i, pwe a ansau kaikenta leler, **31** Aramas toto sang nan pokon o posonla i indada: laduen, Kristus lao pwarado, a pan wia kikel toto sang mepukat, me men et wiadar? **32** Parisär akan rongadar, me aramas akan lokelokaia mepukat duen i. Samero lapalap o Parisär akan ap kadarala papa kan, en saikidi i. **33** Iesus ap kotin masani: I pan mi re omai ansau motomot. I ap pan kola ren me kadar ia do. **34** Komail pan rapakin ia, ap sota diar, a wasa, me I pan mi ia, komail sota pan kak ong. **35** Sus oko ap inda nan pung arail: A pan kola ia, pwe sen solar diar i? A pan kola ren me salongalar ren men Krik kan, kaukawewe ong men Krik? **36** Laduen masan en, me a indada: Komail pan rapakin ia, ap sota diar, a wasa, me I pan mi ia, komail sota pan kak ong? **37** Ni ran en kamadip a nikilar, ni ran lapalap o, Iesus kotida, kapitie laudedea masani: Meamen men niim piladar, i en ko dong ia nim. **38** Me poson ia, duen kisin likau kan indada, sang nan war a pil memaur pan pwilipwili sang ia. **39** Mepukat a kotin masani duen Ngen, me irail, me poson i, en tungole; pwe Ngen saikenta pakadarado, aki Iesus saikenta linganlar. **40** Ari, akai sang nan pokon o ni ar rongadar masan pukat ap indada: Melel Saukop o. **41** A akai indada: Kristus men et! A akai indada: Da, Kristus pan pwarado sang Kalilää? **42** Kaidin kisin likau me inda, me Kristus pan wan Dawid o kisan men Petleem, kanim o, me Dawid kotikot ia? **43** Irail ap liak toror pasang pweki i. **44** A akai men saikidi i, a sota me sair i. **45** A papa ko ap pure dong ren samero lapalap o Parisär akan. Irail ari idok re irail: Da me komail sota wakido? **46** A papa ko sapeng: Sota man aramas amen padapadak duen men et. **47** Parisär oko ap sapeng irail: Komail pil pakodaelar? **48** Laduen saumas de Parisär amen posonla i? **49** A aramas pukat, me so asa kapung o, re rialar. **50** Nikodemus kis arail ap indang irail: **51** Laduen, atail kapung pil kin kadeikada aramas amen mon a rong o asa

sang pein i duen a wiawia? 52 Iral sapeng indang i: laduen, komui pil kisan men Kalilää? Rapaki o kilang, me sota saukop amen ko sang Kallilää. 53 Amen amen ap purelang deu a.

8 IESUS ap kotidala pon dol Oliwe. 2 A nin soran a kotin pure dong ong nan im en kaudok. Aramas karos ap pokon dong i. I ari kaipokedi kaukawewe ong irail. 3 A saunkawewe o Parisär akan wa dong i li amen, me diarokadar ni a kamal. Iral kidang i nan pung arail. 4 Ap indang i: Saunpadak, li men et diarokadar ni a kamal. 5 A Moses masani ong kitail nan kapung o, sen kate song en. A komui, da me komui masani? 6 A mepukat re indang i, pwen kasongesong i, pwe ren kak impimpaiki i meakot. A Iesus kotin idiokidi, intingiekidi ong nani pwel sondin lim a. 7 A ni ar poden kalekalelapok re a, a ap kotin dengida masani ong irail: Ari, me sota dip a nan pung omail, a pan tapiada kate i. 8 A pil kotin idiokidi intingjiedi ong nan pwel. 9 Iral lao rongadar met, rap mulikidar tentelwei, me laud mas lel me titikit o. A Iesus kelepel, li eta, me mi re a. 10 Iesus lao kotin dengida o sota masani meamen, li eta, ap masani ong i: la me karaun uk edи kan? Sota me kadeik uk ada? 11 A potoan ong: Sota Maing. Iesus ap kotin masani ong i: I sota pil pan kadeik uk ada. Kowei, koe der pil wiada dip! 12 Iesus ap pil kotin padaki ong irail masani: Ngai marain en sappa. A me kin idauen ia, sota pan weid ni rotorot, pwe marain en maur pan mi re a. 13 Parisär oko ap indai ong i: Komui kadede pein komui; ari, omui kadede sota melel. 14 Iesus kotin sapeng masani ong irail: Ma I kadede pein ngai, ari melel ai kadede, pwe I asa, wasa I kodo sang ia o wasa I koko ong ia, a komail sasa, wasa I ko sang ia o wasa I koko ong ia. 15 Komail kin kadeikada duen pali uduk, a sota meamen, me I kin kadeikada. 16 Ari so ma I kadeikada, ai kadeik pan melel, pwe I sota kin kelep, pwe ngai o Sam, me kadar ia dor. 17 A pil intingidier nan omail kapung, me kadede en aramas riamen me melel. 18 Ngai me kin kadede pein ngai o Sam, me kadar ia dor, kin kadede ia. 19 Iral ap indai ong i: la Sam omui? Iesus kotin sapeng: Komail sota asa ngai, pil sota Sam ai. Ma komail asa ia, komail pil pan asa Sam ai. 20 Masan pukat Iesus kotikida nan pera en moni, ni a kotin kaukawewedar nan im en kaudok o. A sota me koledi i, pwe a ansau saikenta leler. 21 Iesus pil kotin masani ong irail: I kokola, a komail pan rapakin ia o mela ni omail dip akan, a wasa, me I pan kola ia, komail sota pan kak ong. 22 Sus oko ap indada: A pan kamela pein i, pweki a inda: A wasa, me I pan kola ia, komail sota pan kak ong? 23 A kotin masani ong irail: Komail kisan men pa, a ngai kisan men poa. Komail kisan sappa et, a ngai kaidin kisan sappa et. 24 Lei me I indaki ong komail, komail pan mela ni omail dip akan, pwe ma komail sota kamelele ia, komail pan mela ni omail dip akan. 25 Iral ap indai ong i: Is koe? Iesus kotin masani ong irail: Me I indawie mas o, i eta. 26 Me toto I men padaki ong komail o kadeikada, ari so, me kadar ia do me melel. A I kin kasoa ong komail, me I rongadar re a. 27 Iral ari sasa, me a kotin kasoa ong irail duen Sam a. 28 Iesus ap kotin masani ong irail: Komail lao kauadar Nain aramas, komail ap pan asa, me ngai i, o me I sota wia meakot sang pein ngai. A duen Sam, me padaki ong ia er, iduen I kin kasoa wei. 29 Me kadar ia do, kin ieiang ia, a sota lokit ia la, pwe I kin potin wia,

me a kupura mauki. 30 Ni a kotin masani mepukat, me toto ap posonla i. 31 Iesus ap kotin masani ong Sus oko, me poson i: Ma komail pan podidi ong ai padak, nan ai tounpadak melel komail. 32 O komail pan asala melel, o melel pan kamaio komail da. 33 Iral sapeng i: Wan Apraam kit, sota me se lidui sang mas kokodo. A iaduen, komui indada: Komail pan maioda? 34 Iesus kotin sapeng irail masani: Melel, melel I indai ong komail, meamen; me wiawia dip, i me ladun dip. 35 A ladu o sota pan mimieta nan im o, na eta pan mimieta. (aiōn g165) 36 Ari, ma Na pan kamaio komail da, komail pan maioda melel. 37 I asa, me wan Apraam komail, a komail kin rapaki, en kame ia la, pwe ai padak sota kin podidi ong komail. 38 Me I kilang ren Sam ai, iei me I linda wei, a komail kin wiawia, me komail rongada ren sam omail. 39 Iral sapeng indang i: Sam at Apraam. Iesus kotin masani ong irail: Ma komail nain Apraam, seri kan, komail pan wia duen en Apraam a wiawia kan. 40 Ari, met komail kin rapaki kame ia la, aramas amen, me kasoi ong komail melel, me I rongadar ren Kot, i me Apraam sota wiadar. 41 Komail kin kapwaiada wiawia kan en sam omail. Iral ap indang i: Kaidik kit ipwin nene. Sam at me ta men Kot. 42 Iesus kotin masani ong irail: Ma Kot Sam omail, komail pan pok ong ia, pwe I kodo sang ren Kot, kaidik sang pein ngai, me I kokido, pwe i me kadar ia do. 43 Da me komail sota weweki ai padak? Pweki omail sota kak rong ai padak. 44 Komail tapi sang ren sam omail tewil, o inong en sam omail, me komail men wiada. Nan i men kamela men sang ni tapi o, o a sota dadaurata melel, pwe sota man melel mi re a, ni a lalal likam, a kin kida sang pein audepa, pwe i me likam men o sam en likam o. 45 A komail sota kamelele ia, pweki I padaki ong komail melel. 46 Is re omail, me kak indang ia, me dip ai mia? A ma I kasoi melel, menda komail so poson? 47 Men ren Kot kin rong en Kot a masan akan. Komail ari sota rong, pwe kaidin me ren Kot komail. 48 Sus oko sapeng indang i: Kaidik meid melel, koe men Samaria amen o tanwar en tewil. 49 Iesus kotin masani: Kaidik tanwar en tewil ngai, pwe I wauneki Sam ai, a komail kin kisang ia wau i. 50 I sota kin rapaki pein wau i, amen mia, me kin raparapaki o kadeikada. 51 Melel, melel I indai ong komail, meamen kapwaiada ai padak, sota pan mela kokolata. (aiōn g165) 52 Sus oko ap indai ong i: Se ap asaer, me koe tanwar en tewil. Apraam melar, pil saukop akan, a koe me inda: Meamen kapwaiada ai padak, sota pan mela kokolata. (aiōn g165) 53 Da, komui me lapa sang sam at Apraam, me matalar, pil saukop akan, me matalar? Is me komui pein wia kin uk? 54 Iesus kotin sapeng: Ma I pein kaka kin ia, ai kaka me mal. A Sam ai, me kaka kin ia, me komail kin inda: I atail Kot. 55 Komail ari kaikenta asa i, a lasa i, a ma I inda, me I sasa i, I pan me likam amen dueta komail. A I lasa i o kapwaiada a masan akan. 56 Sam omail Apraam peren kida, me a pan kilang ai ran. I ari kilanger ap peren kidar, 57 Sus oko ap indang i: Par limeisok kaik dau po'mui, a kom kilanger Apraam? 58 Iesus kotin masani ong irail: Melel, melel I indai ong komail, i mier mon Apraam. 59 Iral ap rik takai, pwen kasuk i, i ap kin oki sang irail pein i, kotila sang nan im en kaudok o.

9 IESUS lao kotin daulul, ap masani aramas amen me maskun sang a ipwid. 2 Sapwilim a tounpadak kan ap idok re a

potoan ong: Rapi, is me wiadar dip, i de sam a in a, pweki a ipwidu maskun? 3 Iesus kotin sapeng: Kaidik i me wiadar dip, pil kaidik in a de sam a, a pwe en Kot a wiawia kan en kasansal kida i. 4 Ien kapwaiada wiawia kan en me kadar ia do arain ansaun ran, pwe pong pan kodo, i ansau solar amen kak dodok. 5 Arain ai mi sappa, ngai marain en sappa. 6 A lao kotin masanier met, ap likidi nani pwel, wiakida pwel madak iriski mas a. 7 Masani ong i: Kolang pil en Siloa (jet wewe: Pakadarado), opinok ia! I ari kola opinok, ap puredo kilangada wasa. 8 A men imp a kan, o me iang kilangadar, me a men poekipoek amen mas o, rap indada: Kaidik i, me wonon poekipoeki? 9 Akai me inda: I met; a akai me inda: Likamata i, a pein i indada: Ngai i. 10 Irail ari indang i: Iaduen por en mas om akan a kapad pasang? 11 A sapeng indada: Aramas amen me adaneki Iesus, me wiadar pwel madak, iriski mas ai, masani ong ia: Kolang pil en Siloa, opinok ia! I ari kola opinok, ap kilangada wasa. 12 Irail ap idok re a: Ia i? A sapeng: I sasa. 13 Irail ap kalualang ren Parisär akan me maskun mas. 14 Ari, ni ran en sapat, me Iesus kotin wiadar pwel, kapad pasang por en mas a kan. 15 Parisär akan pil idok duen me a kilang kida wasa. A sapeng irail: A ki ong pwel ni por en mas ai, i ap opinok, ngai ari kilangada wasa. 16 Parisär kai ap inda: Aramas men et kaidik men ren Kot, aki a sota awali ran en sapat. Akai indada: Daduen, aramas dipan amen kak wia kilek pukat? Irail ari liak toror pasang. 17 Irail pil kalelapok ren me maskun o: Da me koe lamelame duen i? Pwe a kapad pasang mas om? A sapeng: Saukop amen i. 18 Men Sus oko ap sota kamelele, me a ipwiki wei maskun, ap kilangada wasa. Irail lao ekeredo sam o in en me kilangada wasa. 19 Irail idok re'ra: Nouma ol men et, me komail indinda, me a ipwiki wei maskun? Iaduen a ngarada wasa ansau wet? 20 Sam a in a sapeng ir indada: Se asa, me nait ol et, me ipwiki wei maskun. 21 A se sasa duen a ngarada wasa o me kapad pasang por en mas a. A malar, kainoma re a, a pan pein sakaraki i. 22 Sam o in a inda mepukat, pweki ar masak Sus oko. Pwe Sus oko inauki pena, ma meamen pan kadeke me i Kristus a pan lokidikila sang nan sinakoke. 23 I me sam o in a indada kida: A malar, kainoma re a. 24 Irail ap eker aramas maskun kariapak indai ong i: Wauneki Kot, se asa, me aramas men et me dipan amen, 25 A sapeng ir indada: I sasa, ma i me dipan amen de so. I eta me i asa, me ngai me maskun mas o, i ap potoan ngaradar wasa. 26 Irail ap pil idok re a: Da me a wiay ong uk? Iaduen a kapad pasang mas om? 27 A sapeng irail: I indai ong komail er, a komail sota rong? Da me komail pil men rongki? Komail pil pan a tounpadak ala? 28 Irail kaurureki indada: A tounpadak amen koe, a kit tounpadak en Moses akan. 29 Kit asa, me Kot masani ong Moses. A lap o se sasa, wasa a ko sang ia. 30 Aramas o sapeng indang irail: Meid kapuriamui! I me kapad pasang mas ai kat, a komail sasa, wasa a kota sang ia. 31 Kitail asa, me Kot sota kin mangi me dipan akan. A meamen, me lan Kot, o dadaurata kuper a, iei me a kin kotin mangi. 32 Sang mas kokodo sota me rongadar, me meamen kapad pasang mas en me ipwiki wei maskun. (aiōn g165) 33 Ma men et sota me ren Kot, a sota pan kak wia meatok. 34 Irail sapeng indang i: Koe me ipwiki wei dip akan a koe a padaki ong kit? Irail ari kasela i. 35 Iesus lao kotin mangidat,

me re kasela i, a lao masani i, ap kotin masani ong i: Koe kin poson Nain Kot? 36 A sapeng potoan ong: Maing, is i pwe i en poson i? 37 Iesus kotin masani ong i: Koe me kilang i. A iet i, me kasokasoi ong uk. 38 A sapeng i: Maing, i posonlar, i ari kaudok ong i. 39 Iesus kotin masani: I kodon kadeik nan sappa et, pwe me so kilang wasa, en kilangada, a me kilang wasa, en maskunla. 40 A Parisär akan, me mi re a, rongadar a masan pukat, re ap peidok re a: Da, kit me pil maskun? 41 Iesus kotin masani ong irail: Ma komail maskun, sota pan dip omai. A komail indada: Se kilekilang wasa, iei me omai dip pan mimietak.

10 MELEL, melel i indai ong komail, me so weid nan wanim, pedelong ong nan deun sip, a dauda wasa toror, iei men lipirap o men kuli. 2 A me kin pedelong pan wanim, iei silepan sip o. 3 lei me silepan wanim o kin ritingada mo a; a sip akan kin rong ngil a; i me ekereki na sip akan ad arail, kare irail wei. 4 A kin kapedoi na sip akan, ap tions mo'rail, o sip akan kin idedauen i, pwe re anlar ngil a. 5 A re sota pan idauen, me re san, pwe re pan tang sang, pwe re san ngil arail. 6 Iesus kotin masani ong irail karaseras pot et, a irail sota weweki mepukat, me a kin masani ong irail. 7 Iesus pil kotin masani ong irail: Melel, melel i indai ong komail: Ngai wanim en sip akan. 8 Karos, me pwarador mo i, iei lipirap o men kuli, o sip akan sota kin rong irail. 9 Ngai wanim o, a meamen pedelong re i, pan kamaurela o diar manga purepure. 10 Lipirap kin kodon pirapela, o kamela, o kaokaoe, a ngai kodo, pwe irail en ale maur, kakairida kokolata. 11 Ngai silepa mau; a silepa mau kin tonmeteki ong na sip akan maur i. 12 A me kin pwaipwai o me sota udan silepa, o me kaidin udan na sip oko, iei me ngingar kidi en wel kokodo, ap kasela sip oko, tangdaui, a kidi en wel saikidi sip oko, kamueit ir pasang. 13 Me pwaipwai o kin tangdaui, aki a pwaipwai, o sota insenoki sip oko. 14 Ngai silepa mau, o l asa nai kan, o nai kan pil asa ia. 15 Duen Sam o asa ia, iduen l asa Sam, o l tonmeteki ong sip akan maur i. 16 A pil akai nai sip, me so kisan nan kel wet, mepuko l pil pan wado, o re pan rong ngil ai, o a pan pwin taeiu o silepa me ta men, 17 lei me Sam pok ong ia, pwe I kidi maur i, pwe I en pur ong ale. 18 Sota me ki sang ia, pwe pein ngai kidi. I manaman ong kidi maur i, l pil manaman ong kapure dong ia. Kusonden pot et I aleer sang ren Sam ai. 19 lei me Sus oko ap pil liak toror pasang pweki masan pukat. 20 Me toto re'rail indada: A tanwar en tewil o iakalar. Menda komail rong i? 21 Akai me indada: Kaidik padak en tanwar en tewil pukat, da, tewil pan kak kapad pasang mas en me maskun amen? 22 A ran en isimas en im en kaudok wiau nan Ierusalem, i ansaun kapau. 23 A Iesus kotikot sili nan im en kaudok, nan palang en Salomo. 24 Sus oko kapili pena i indang i: Arai da komui pan okioki sang kit? Ma komui Kristus, en kadeke ong kit sansal! 25 Iesus kotin masani ong irail: I indai ong komail er, a komail sota poson dodok kan, me I wiadar ni mar en Sam ai, iei me kin kadeke ia. 26 A komail sota poson, pwe komail kaidik kisan nai sip, duen me I indai ong komail er. 27 Nai sip oko kin rong ngil ai, a l asa irail a re kin idauen ia. 28 A l ki ong irail maur soutuk, a re sota pan salongala kokolata, o sota, me pan ki sang irail nan pa i. (aiōn

g165, aiōnios g166) 29 Sam ai, me ki ong ia irail, me lapa sang meakaros, o sota me pan kak ki sang irail ni lim en Sam ai. 30 Ngai o Sam me ta men. 31 Sus oko ap pil rik takai, pwen kasuk i. 32 Iesus kotin sapeng irail: Dodok mau toto, me I kasaleong komail er sang ren Sam o, a menia dodok ren mepukat, me komail kate kin ia? 33 Susoko ap sapeng i: Kaidik dodok mau eu, me se kate kin komui, a pweki lalaue, o pweki aramas amen koe, me wia kin pein uk Kot, 34 Iesus kotin sapeng irail: A so intingidier nan omal kapung: I indada, komail kot akan, 35 Ari, ma a kin wia kin ir kot, me aleer masan en Kot, pwe kisin likau kan sota kak sapungala; 36 A komail kin inda kin i, me Sam a kasaraualiar, o kadara dong sappa, koe lalaue, pweki ai indada: Sapwilim en Kot ngai? 37 Ma I so wiawia dodok kan en Sam ai, komail der kamelele ia. 38 A ma I kin wiawia, komail en posonki dodok kan, ma komail sota poson ia, pwe komail en asa o poson, me Sam ai podidi ong ia, o ngai podidi ong i. 39 Irail ap pil song saikidi i. I ari piti sang ni pa'rail. 40 O kotin purelang palilan lordan, wasa loanes kin wia paptais ia mas; I ari kotikot wasa o. 41 A me toto pokon dong i indada: loanes sota wiadar kilel eu; a melel eta karos, me loanes masanieki men et. 42 A me toto posonla i wasa o.

11 OL amen somaudar ad a Lasarus, men Petanien, kanim en Maria o ri a li Marta. 2 Iei Maria, me keieki potik Kaun o, o limwieki a pwilipeipei aluwila a, me ri a ol Lasarus somaudar. 3 Ri a li ko ari kadar wong i kaireki wong i: Maing, kotin mangi, me re pok ong me somaudar. 4 Iesus lao mangi, ap kotin masani: Kaidik somau en mela eu met, a pweki lingan en Kot, pwe Nain Kot en kalingana kila. 5 Iesus kotin kupura Marta, o ri a li, o Lasarus. 6 A lao kotin mangier, me a somaudar, i ari kotikoteta wasa o pong ria pong. 7 Ap kotin masani ong sapwilim a tounpadak kan: Kitail pan purelang ludää. 8 Sapwilim a tounpadak kan potoan ong i: Rapi, Susoko apton men kasuk ir, a re pan kotin purelang ia? 9 Iesus kotin masani: So auer eisokriau ni ran eu? Meamen alialu ni ran, sota pan dipikelekel, aki a ngingar marain en sappa. 10 A meamen alialu ni pong, a pan dipikelekel, aki marain sota mi re a. 11 A kotin kasoiada mepukat, ap masani ong irail: Kompoke patail Lasarus mairelar, a I kokolan kapirida i. 12 A sapwilim a tounpadak kan indang i: Maing, ma a mairelar, a pan maureda. 13 Ari, Iesus kotin masanieda duen a melar, a irail kiki ong, me a masanieda duen a mair en kamol. 14 Iesus ap sansal masani ong irail: Lasarus melar, 15 A I peren kida, me I sota mi wasa o pweki komail, pwe komail en posonla. Ari, kitail en koko wei re a! 16 Tomas, me pil ad a Didimus, ap indai ong warok tei kan: Kitail en pil kokola, pwen iang i mela. 17 Iesus lao kotido, ap kotin diarada, me a mi nan sousou pong pa pong. 18 Petanien me koren iong Ierusalem impan mail riau. 19 A Susoko me toto ko dong Marta o Maria, pwen kamait ira la pweki ri ara ol o. 20 Marta lao rongadar, me Iesus kotido, ap koeila tu ong i. A Maria momod nan im o. 21 Marta ap potoan ong Iesus: Maing, ma re kotikot met, ri ai ol sota pan mela. 22 Ari so, i asa meakot re pan kotin poeki ren Kot, Kot pan kotiki ong ir. 23 Iesus kotin masani ong i: Ri om ol pan maureda. 24 Marta potoan ong i: I asa, me a pan maureda ni ias en ni ran nik o. 25 Iesus kotin masani ong i: Ngai kamaur o maur, me poson ia, pan memaureta pil murin a mela.

26 A meamen me maur o poson ia, sota pan mela kokolata; koe kamelele mepukat? (aiōn g165) 27 A potoan ong i: Ei Maing, i poson, me ir me Kristus Sapwilim en Kot, me udan pwara dong sappa. 28 A lao indada met, ap koeila ren Maria ri a li, monginki ong i: Saunpadak kotidor kainoma uk. 29 A lao rongadar, ap uda, madang wei re a, 30 A Iesus saikenta lel ong kanim o, pwe a kotikoteta wasa Marta tu ong i ia. 31 Susoko, me mi re a nan im o, pwen kamait i ala, lao kilangada, me Maria madang uda tang wei, rap idauenla i, indinda: A pan ko ong ni sousou, pwen sangesang ia. 32 Maria lao lel wasa o, o kilang i, ap poridi ong ni aluwila a indang i: Maing, ma re kotikot met, ri ai ol sota pan mela. 33 Iesus lao masani i sangesang, o Susoko, me iang i kokodo pil sangesang, ap kupurola, 34 Masani: Komail pwilikidi ia? Irail potoan ong i: Maing, kotido masani. 35 Iesus kotin tontonir. 36 Susoko ap inda: Kilang duen a pok ong i! 37 A akai ir me indada: A so kak pan men et me kapad pasang mas en me maskun o, me ol men et ender mela? 38 Iesus pil kupurola koti dong sousou o. A por o ulong nan kisin dol o takai eu mi poa. 39 Iesus kotin masani: Katapure wei takai en! A Marta, en me melar ri a li, indada: Maing, a matalar, pwe a mi met pong pa pong. 40 Iesus kotin masani ong i: I so indai ong uk, ma koe poson, koe pan kilangada lingan en Kot. 41 Irail ap katapure sang takai o. A Iesus kotin masanda masani: Sam, I danke komui, me komui mangi ia er. 42 A i asa, me komui kin mangi ia ansau karos, a pweki pokon o, me u sili, I indaki mepukat, pwe irail en poson, me komui, me kadar ia do. 43 A lao kotin masani met, ap kapitie laudeta masani: Lasarus, koeidio! 44 A me melar o ap pedoido, likau en sousou kidim pena na o pa kan, o mas a me pirapinki pena lim en puto. A Iesus kotin masani ong irail: Lapwada kapitila i! 45 Men Sus toto, me ko dong Maria, o kilanger, me Iesus kotin wiadar, posonla i. 46 A akai ir kowei ren Parisär oko, kaire kin irail me Iesus kotin wiadar. 47 Samero lapalap o Parisär akan ap pokon pena kapung indada: Da me kitail en wiada? Pwe aramas men et kin wia kilel toto. 48 Ma kitail sota pan mokidi ong i, karos pan posonla i, o men Rom pan kodo, ki sang kitail wei o atail kainok. 49 A amen irail ad a Kaipas, me samoro lapalap ni par o, indang irail: Komail meid so Iolekong. 50 Sota lamelame, me a mau ong komail, aramas ta men en kam kila aramas akan, pwe kainok pokon ender lokidokila. 51 A kaidik sang pein i, me a katitiki met, a i me samero lapalap ni par o, i ari kopada, me Iesus pan kamataki kainok o. 52 A kaidik kainok eta, pwe a pil pan kapokon pena seri en Kot akan, me muei pasang nin sap akan. 53 Sang ni ran o irail raparapaki en kamatala i. 54 Iesus ap solar kotikot sili sansal ren Susoko, pwe a kotilang eu sap impan sap tan ni kanim eu ad a Epren, o kotikot ia iang sapwilim a tounpadak kan. 55 A pasa en Susoko me korendor, o me toto koeie sang nan sap karos, kodalang Ierusalem mon pasa, pwen kamaui pein irail. 56 Irail ari raparapaki Iesus idedok nan pung arail, ni ar pokopokon nan im en kaudok: Da me komail lamelame, a sota pan ko dong kamadip o? 57 A samero lapalap o Parisär akan wiadar kusoned eu, meamen me asa wasa a kot ia, i en kasaleda, pwe ren saikidi i.

12 PONG wonu pong mon pasa Iesustang Petanien, wasa Lasarus me melar, kauson ia, me Iesus kotin

kamauredar sang ren me melar akan. 2 Irail ari kaonopada konot, pwe a en kotin kasipong re'rail; Marta papa, a Lazarus amen irail me iang I kiotik ni tepel. 3 Maria ap wado paun en men kei eu, udan pil en narde, me kasampwalia, keiedi ong ni aluwilu en leslus o limwieki a pwilipeipei aluwilu a; a im o me dir kila po en men kei. 4 Iudas Iskariot, amen ren sapwilim a tounpadak kan, nain Simon, me pan pangala i, ap indada: 5 Da men kei wet sota netilar, kareda denar silepuki, ap nek ong samama kan? 6 Kaidik a pok ong me samama kan, me a idokki met, a pweki lipirap amen i, o saunkanikid en moni, wewa moni, me aramas kidar. 7 leslus ap kotin masani: Der mokidi ong! Pwe a kaonopadang ran en ai pan saredi. 8 Pwe me samma kan kin potopot re omal, a ngai sota sota kin potopot re omal. 9 Sus oko me toto ari asaer, me a kot wasa o, irail ari kodo pweki leslus o pil, pwen kilang Lazarus, me a kotin kamauredar sang ren me melar akan. 10 Samero lapalap akan pil raparapaki, en pil kamela Lazarus. 11 Pwe Sus oko toto kola o poson leslus pweki i. 12 Mandan ran o aramas toto, me touniang kamadip o, lao rong, me leslus pan kotilang Ierusalem, 13 Ap paledi ran tuka kan o koieila tu ong i, ngisingisida: Osiana! Meid iasanai me kotido ni mar en Kaun o Nanmarki en Israel! 14 A leslus lao kotin masani esel pul amen, ap kaipokedi poa, duen a intigidier: 15 Der masak nain Sion seripein! Kilang om Nanmarki kotido, kaipokedi pon nain esel amen. 16 A sapwilim a tounpadak kan sota madang weweki mepukat. A leslus lao linganlar, irail ap tamanda mepukat, me indingidier duen i, o me ir wiai ong i mepukat. 17 A pokon o, me iang i ni a kotin molipei Lazarus sang nan sousou o, ni a kotin kamauredar i sang ren me melar akan, kadede i! 18 Ile me aramas kokiieilang i, pwe irail rongadar, me a kotin wiadar kilel wet. 19 Parisär oko ap indada nan pung ar: Komail kilang, me komail sota kak wia meakot. Kilang, toun sap akan idauenla i. 20 Akai men Krik iang irail, me koda dong kamadip o, pwen kaudok. 21 Mepukat ko dong Pilipus, men Petsaida en Kalilää, poeki re a indada: Maing, se men udial leslus. 22 Pilipus ap kodo kaireki Andreas, a Andreas o Pilipus kaireki leslus. 23 A leslus kotin sapeng irail masani: Ansau leler, me Nain aramas pan kalinganla. 24 Melel, melel I indai ong komail, ma wan korn so moredi ong nan pwel o mela, a pan kelepata, a ma a pan mela, a pan kaparapar wa toto. 25 Me pokepoke maur i, pan salongala; a me tounmeteki maur i pali pa, pan diarada maur soutuk. (aiōnios g166) 26 Meamen papa ia, i en idauen ia! A wasa I mi ia, i wasa me papa ia, pan pil mi ia. Ma meamen papa ia, i me Sam o pan kasapwilada. 27 I ap lol olar, a da me I en inda? Sam kamaio wei sang ia ansau wet, ari so, i me I koki dong ansau wet. 28 Sam, kalinganada mar omui! Ngil eu ap peidido sang nanlang indada: I kalinganadaer, o I pan pil kalinganada. 29 A aramas akan me u sili me rongadar, indada: A nansapwe. A akai indada: Tounlang amen me kasoia ong i. 30 leslus kotin sapeng masani: Kaidik pweki ngai, me ngil wet wiauikier a pweki komail. 31 Met ansau en kadeik en sappa wet. Met kaun en sappa et pan lokidokila. 32 A ngai lao langada sang sappa, I pan kainonga dong ia karos. 33 I me a kotin kokop kidar duen a pan kamatala. 34 Aramas akan sapeng i: Se rongadar sang nan kapung o, me Kristus pan potopoteta, a iaduen, kom kasoiada, me Nain

aramas en kakauda. Is Nain aramas men et? (aiōn g165) 35 Iesus ap kotin masani ong irail: Marain mi re omal ansau kis. Weweid, ni ansau marain mi re omal, pwe rotorot ender kono komail edi. Pwe me kin weweid nan rotorot, kin sasa wasa, me a ko ong ia. 36 Poson marain, ni a mimi re omal, pwe komail en seri en marainla. leslus kotin masani mepukat, ap kotila karukila pein i sang irail. 37 A i me kotin wiadar kilel toto mo'rail, ari so, irail sota poson i, 38 Pwe kopok en saukop lesaia en pwaida, me a masani: Kaun o, is me poson at kasoi? O is me lim en Kaun kasansal ong? 39 Irail ari sota kak poson, pwe lesaia pil katitiki: 40 A kotin karotongala mas arail o kakekaluakala mongiong arail, pwe ren so kilangki mas arail, o asaki mongiong arail, o wukila, o I en kakek ir ada. 41 Mepukat lesaia masanier, ni a kilanger a lingan o katitiki i. 42 Ari ren saumas lapalap me toto, me poson i, a pweki Parisä akan re sota ponasa i, pwe ren der lokidokila sang nan sinakoke. 43 Pwe re mauki konekon ren aramas akan mon konekon ren Kot. 44 leslus kotin kapitie laudedia masani: Me poson ia, kaidin ngai, me a kin poson, a me kadar ia dor. 45 A me kilang ia, a pil kilang, me kadar ia dor. 46 I kodon kamaraini sappa, pwe amen amen me poson ia, ender mimieta nan rotorot. 47 A ma meamen rong ai padak kan, ap sota apapwali, I sota kin kadeikada i, pwe I sota kodon kadeikada sappa, a pwen kamaurida sappa. 48 Me kase ia la o so oke ai padak kan, nan kadeikapa mia: Ai padak, me I kida, i me pan kadeikada i ni ran nik o. 49 Pwe I sota padaki wei sang pein ngai. A Sam, me kadar ia dor, i me ki ong ia er kusoned eu, me I en inda o padakieki. 50 O I asa, maur soutuk a kusoned o. Ari, karos me I padaki wei, I kin padaki duen Sam masani ong ia. (aiōnios g166)

13 MON kamadip en pasa leslus lao kotin mangier, me ansaun a pan kotila sang sappa, kotila ren Sam a korendor, duen a kotin kupuramauki sapwilim a kan, me mi sappa, iduen a kotin kupura irail lel imwi, 2 Ni ar kotin kasipong ansau me tewil ki ong er nan mongiong en Iudas Iskariot nain Simon, en pangala i. 3 leslus lao kotin mangier, me Sam kotiki onger ni lim a kan meakaros, o me a kotido sang ren Kot, o me a pan kotila ren Kot, 4 Ap kotida sang ni kasipong, kotikidi sapwilim a likau en liki ap ale dael eu pirakidi pein i, 5 A wutoki pil nan dal, ap pikikidi widen nä en sapwilim a tounpadak kan, o limwieki dael, me a piraki pena. 6 A lao kotin lel Simon Petrus, a ap fotoan ong i: Maing, re pan kotin widen nä i kat? 7 leslus kotin sapeng masani ong i: Koe kin sasa, me I wia metet, a mur koe pan asala. 8 Petrus fotoan ong i: Re sota pan kotin widen nä i kat kokolata. leslus kotin sapeng i: Ma I sota widen uk, nan sota pwais om re i. (aiōn g165) 9 Simon Petrus ap fotoan ong i: Maing, kaidin nä eta, a pil pa o mong ait! 10 leslus kotin masani ong i: Me duduer, solar mau ong omiom o opinok, pwe a makelekel, a nä eta, me pan wideut; komail me makelekel, a kaidin karos. 11 Pwe a kotin mangi, me pan pangala i; i me a kotin masanieki: Kaidin komail karos me makelekel. 12 A lao kotin widener nä arakan, a kotin pur ong sapwilim a likau en liki. A pil kaipokedi ni tepel masani ong irail: Komail asaer me I wiai ong komail er? 13 Komail kin adane kin ia Saunpadak o Kaun, ari me pung, pwe iei ngai. 14 Ari, ma ngai, Kaun o Saunpadak widen nä omal, komail ari pil widen nä omal pena. 15 Pwe I ki

ong komail er sansal mau eu, pwe komail en kaalemongi ia, o wia, duen I wiai ong komail. **16** Melel, melel I indai ong komail, ladu me sota laude sang a saumas, de me pakadarado me sota laude sang me kadarado i. **17** Ma komail asa mepukat, komail meid pai, ma komail wiada. **18** Kaidin komail karos, me I indinda. I asa, me I piladar. A pwe kisin likau en pwaida: Me iang ia kangkang prot, kin tiaki ia di. **19** Ansau wet I indai ong komail mepukat mon a pan wiaui, pwe a lao wiaui, komail en poson, me ngai i. **20** Melel, melel I indai ong komail, meamen me kasamo, me I kadar wei, kin kasamo ia, a me kin kasamo ia, kin kasamo, me kadar ia do. **21** Iesus lao kotin masani wei mepukat, ap kupurola kadede masani: Melel, melel I indai ong komail, amen komail pan pang ia la. **22** Sapwilim a tounpadak kan ap soupei pena o sasa, is i, me a kotin masanieki. **23** A amen sapwilim a tounpadak kan, me Iesus kotin kupura mauki, momod ni tepel impan Iesus. **24** Simon Petrus ap olol ong i, en idok, is i me a kotin masani. **25** I ap kai ong pan kuper en Iesus potoan ong i: Maing, is i? **26** Iesus kotin sapeng: Lei i, me I pan ki ong kisin prot i lao kaduedier nan dal o. A lao kotin kaduedier kisin prot o, a kotiki ong Iudas Iskariot nain Simon. **27** A lao tungole kisin prot o, Satan ap tilong lole. Iesus ap kotin masani ong i: Wiada madang, me koe pan wiada! **28** A sota, ren me momod ni tepel, asa, da me a kotin masanieki ong i met. **29** Pwe akai kiki ong, me Iesus kotin masani ong i: Nette dong kitail kapwa en kamadip o, de a en ki ong me samama ko meakot, pwe a kin wewa ed en moni. **30** A lao tungoler kisin prot, ap madang pedoi wei, a wasa pongier. **31** A lao pedoi sanger, Iesus ap kotin masani: Nain aramas ari linganlar, o Kot me lingana kilar i. **32** Ma Kot lingan kilar i, Kot ap pan pil kalinganaki pein i. A pan madang kalinganada i. **33** Seri ko, I pan ieiong komail ansau kis, komail pan rapa kin ia, a duen I indai ong Sus akan: Wasa me I pan kola ia, komail sota pan kak ong. lei duen I pil indai ong komail ansau wet. **34** I ki ong komail kusoned kap eu, pwe komail en poke pena, duen I pok ong komail er, iei duen komail en poke pena! **35** Pwe i me karos pan asaki, me komail ai tounpadak kan, ma komail limpok pena. **36** Simon Petrus potoan ong i: Maing, re pan kotila ia? Iesus kotin sapeng i: Wasa me I pan kola ia, koe sota kak idauen ia ansau wet, a koe pan idauen ia eu ran. **37** Petrus potoan ong i: Maing, da me i so kak idauen ir ki met? I pan kasela maur i pweki komui. **38** Iesus kotin masani ong i: Koe pan kasela maur om pweki ngai? Melel, melel I indai ong uk, mon malek pan kakorot, koe pan kamam kin ia pan me sili pak.

14 MONGIONG omail der padau! Komail kin poson Kot; en pil poson ia! **2** Nan tanpas en Sam ai pera toto mia. Ma so I pan indai ong komail. Pwe I kokolan kaonopada deu'mail, **3** Ma I kola kaonopada deu'mail, I pan puredo, uk komail dong ia. Pwe wasa I kin mi ia, komail en pil mi ia. **4** A komail asa, wasa I kola ia, o komail asa al o. **5** Tomas potoan ong i: Maing, se sasa, wasa re pan kotila ia, o pala se pan asa al o? **6** Iesus kotin masani ong i: Ngai me al, o melel, o maur, sota me kak kodong Sam, ma so ngai. **7** Ma komail asa ia er, komail pil asa Sam ai. A komail asa i sang ansau wet kokolata o kilangadar i. **8** Pilipus potoan ong i: Maing, kotin kasale dong kit Sam, kit ap

pan nenenal! **9** Iesus kotin masani ong i: Pilipus, I ieiang komail er ansau warai, a koe so wewe kin ia? Me kilang ia er i me kilangadar Sam. A iaduen om indada: Kasale ong kit Sam? **10** Koe so kamelele, me ngai podidi ong Sam o Sam podidi ong ia? A padak kan, me I ki ong komail, kaidin pein ai, a en Sam, me mi re i, i me kin wiawia dodok pukat. **11** Kamelele ia, ngai podidi ong Sam, o Sam kin podidi ong ia; a ma so, komail kamelele ia pweki ai wiawia kan. **12** Melel, melel I indai ong komail, meamen poson ia, a pil pan wiawia dodok kan me I kin wiawia, o a pan wiada, me lapa sang mepukat, pweki I kokola ren Sam. **13** A meakot komail pan poeki ni ad ai, iei me I pan wia, pwe Sam en lingana kida Na. **14** Ma komail pan poeki maekot ni ad ai, I pan wia. **15** Ma komail pok ong ia, en kapwaiada ai kusoned akan! **16** A I pan poeki ren Sam, a i me pan porone dong komail amen saunkamait, pwen mi re omail kokolata. (aiōn g165) **17** Ngen en melel, me sappa so kak ale, pwe re sota kilang i pil sota asa i. A komail asa i pwe a kin mi re omail, o a pan mi lol omail. **18** I sota pan mueid ong komail, en sapoupou, I pan ko dong komail. **19** Ansau kis sappa solar pan kilang ia, a komail kin kilang ia. Ngai me maur, o i me komail pil pan memaureki. **20** Ni ran o komail pan asa, me ngai podidi ong Sam ai o komail podidi ong ia o ngai ong komail. **21** Me aleer ai kusoned akan o kapwaiada, iei me kin pok ong ia, a me kin pok ong ia, kin konekon ren Sam ai, a I pan pok ong i, o kasansale ong i pein ngai. **22** Iudas, kaidik Iskariot, potoan ong i: Maing, iaduen re pan kotin kasansale ong kit pein ir, a ong sappa so? **23** Iesus kotin sapeng masani ong i: Ma meamen pok ong ia, a pan kapwaiada ai padak kan, a Sam ai pan pok ong i, a se pan ko ong re a kaukauson re a. **24** A me so pok ong ia, sota kin kapwaiada ai padak kan. A kaidik ai padak, me komail kin rong, a en Sam o, me kadar ia dor. **25** Mepukat I padaki ong komail er ni ai mi re omail. **26** A saunkamait, Ngen saraui, me Sam o pan poronedo ni ad ai, i me pan kawewe ong komail meakaros o kataman kin komail me I padaki ong komail er. **27** I mueid ong komail popol. Ai popol me I ki ong komail, kaidin duen sappa kikida, me I ki ong komail. Mongjiong omail der patau, pil der masak. **28** Komail rongadar, me I indai ong komail er, I koko wei o pan pure dong komail. Ma komail pok ong ia, komail pan perenki, me I kokola ren Sam, pwe Sam o me lapa sang ia. **29** Ansau wet I indai ong komail er mepukat, mon a pan wiaui, pwe a lao wiaui, komail en poson. **30** I solar pan kasokasoi toto ong komail, pwe kaun en sappa o kokoda, a sota a meakot re i. **31** A pwe sappa en asa, me I kin pok ong Sam, o me I kin wiawia duen me Sam masani ong ia er, kitail en uda kokowej!

15 NGAI wain melel pot, a Sam ai saumat. **2** Ra karos, me podidi ong ia, ap sota wa, a kin lepuke sang, a karos me wa, a kin koko, pwen wa totola. **3** Komail ari makelekel kidar padak, me I ki ong komail er. **4** Komail podidi ong ia o ngai ong komail. Ra sota kak pein wa, ma a so podidi ong wain, iduen komail, ma komail so podidi ong ia. **5** Ngai wain pot, a ra kan komail. Me podidi ong ia o ngai ong i, iei i, me kin wawa toto; pwe komail sota kak wia meakot ma sota ngai. **6** Meamen so podidi ong ia, pan lokidokila dueta ra, ap mongedi; aramas kin wasa ir pena, kase ir ala nani iai, ir ari pan rongala. **7** Ma komail

podidi ong ia, o ai padak kan podidi ong komail, komail pan poeki meakot, me komail mauki, a a pan pwai ong komail. **8** Nan i me Sam ai kalingana kila, omall wawa toto, o komail pan wiala ai tounpadak kan. **9** Due Sam o pok ong ia er, iduen I pil pok ong komail; komail podidi ong ai limpok! **10** Ma komail pan peiki ong ai kusoned akan, komail pan podidi ong ai limpok, duen I kin peiki ong en Sam ai kusoned akan, o podidi ong a limpok. **11** Mepukat I padaki ong komail er, pwe ai peren en podidi ong komail, o omall peren en unsokela. **12** Nan iet ai kusoned: Komail en poke pena, duen i pok ong komail er. **13** Sota me a limpok laude sang met, me pan mueid kila maur i kompokepa kan. **14** Komail me kompokepa i, ma komail wiawia, me I indai ong komail. **15** I solar kaadaneki komail ladu, pwe ladu sasa, me a saumas kin wia. A I kaadane kin komail kompokepa i kan, aki I kasale ong komail er karos, me I rongadar sang ren Sam ai. **16** Kaidin komail me pil ia dar, a ngai me piladar komail o kilele ong komail, en kokowei kapareda wa, o omall wa en mimieta, pwe karos, me komail pan poeki ren Sam ni ad ai, a pan kotiki ong komail. **17** A iet me I panaui kin komail, komail en poke pena! **18** Ma sappa kailong kin komail, komail en asa, me a kailong kin ia mo omall. **19** Ma kisan sappa komail, sappa pan pok ong me a; a komail kaidin kisan sappa, pwe I pil komail dar sang sappa, iei me sappa kailong kin komail. **20** Tamamatanda kasoi o, me I kasoa ong komail er: Ladu me sota laude sang a saumas ma re kame ia er, re pil pan kame komail. A ma irail pan kapwaiada ai padak, re pil pan kapwaiada omall. **21** A mepukat karos re pan wiai ong komail pweki ad ai, aki ar so asa me kadar ia dor. **22** Ma I so kodo o padaki ong irail, nan sota pan dip arail, a met sota peikid pan dip arail. **23** Me kailong kin ia, pil kin kailongki Sam ai. **24** Ma I so wiadar dodok kan nan pung arail, me sota amen wiadar, nan sota pan dip arail. A met irail kilanger o kailong kin ia er o pil Sam ai. **25** A mepukat wiauwer pwe masan o en pwaida, me intingidier nan arail kapung: Irail kailong kin ia, a sota karepa. **26** A saunkamait lao kodoer, me I pan kadarado sang ren Sam, iei Ngen en melel, me kin kodo sang ren Sam, i me pan kadeke ngai. **27** A komail pil pan kadeke, pwe komail iang ia er sang ni tapi o.

16 MEPUKAT I padaki ong komail er pwe komail der makarada. **2** Iral pan kase komail la sang nan sinakoke, a eu ansau kokodo, meamen kame komail la, pan kiki ong, me a papa Kot. **3** A mepukat re pan wiai ong komail, pweki ar sasa Sam o ngai. **4** A mepukat I padaki ong komail er, pwe ansau lao leler, komail en tamanda, me I indai ong komail er. A mepukat I sota indai ong komail er ni tapi o, pwe I ieiang komail. **5** A met I kola ren me kadar ia do, a sota amen komail kin idok re i: la wasa kom pan kola ia? **6** A pweki ai padaki ong komail mepukat, mongiong omall me dir en insensued. **7** Ari so, I kasoi ong komail melel, me mau ong komail I en kola. Pwe ma I so kola saunkamait sota pan pwara dong komail. A ma I kola, I pan kadara dong komail i. **8** A i lao kodo, a pan kasau ong sappa dip, o pung, o kadeik. **9** Duen dip, pweki irail sota poson ia. **10** Duen pung, pweki I kola ren Sam, o komail solar pan kilang ia. **11** A duen kadeik o, pweki kaun en sappa wet me pakadeikadar. **12** I men padaki ong komail me toto, a met komail sota aka ong. **13** A Ngen en melel lao pwarado, a pan padaki ong komail

melel akan karos. Pwe a sota pan padaki wei sang nan pein i, a meakot a pan rong, i me a pan indada. O a pan kasale ong komail meakan me pan wiaui. **14** A pan kalingana ia da, pwe a pan ale me ai o kasale ong komail. **15** Sapwilim en Sam meakaros, iei me pil udan ai. I me I indakier, me a pan ale me ai o kasale ong komail. **16** Murin ansau kis komail solar pan kilang ia; o pil murin ansau kis, a komail pan kilang ia, pwe I kola ren Sam. **17** Sapwilim a tounpadak kai ap indada nan pung ar: Dakot met, me a kotin masani ong kitail: Murin ansau kis komail solar pan kilang ia, o pil murin ansau kis, a komail pan kilang ia, pwe I kokola ren Sam? **18** Iral ap indada: Dakot murin ansau kis, me a kotin masanieki? Kitail sota weweki, me a kotin masani. **19** A lesus kotin anggi, me re men idok re a, ap kotin masani ong irail: Komail kakaaki nan pung omall, me I indada: Murin ansau kis komail solar pan kilang ia, o pil murin ansau kis, a komail pan kilang ia. **20** Melel, melel I indai ong komail, komail pan sangesang o mamaiei, a sappa pan pereperen; komail pan mamauk, a omall mauk pan wiki ong popol. **21** Li o ni a pan naitik kin insensued, aki a ansau leler; a lao naitikidier seri o, a solar kin tamanda a insensued, aki a peren kida, me aramas amen ipwidong sappa. **22** Pil dueta komail kin insensued ansau wet. A I pil pan kilang komail o mongiong omall pan pereperen. A sota me pan atia sang komail omall peren. **23** A lao ni ran o komail sota pan idok re i meakot. Melel, melel I indai ong komail, ma komail pan poeki meakot ren Sam ni ad ai, a pan kotiki ong komail. **24** Sang mas kokodo komail sota poeki meakot ni ad ai. Poeki, a komail pan ale; pwe omall peren en unsokela. **25** Mepukat I padaki ong komail er ni karaseras akan. A eu ansau kokodo, me I solar pan padapadak ni karaseras, pwe I pan sansal padaki ong komail duen Sam. **26** Lao ran o komail pan poeki ni ad ai. A I sota indai ong komail, me I pan kapakapa kin komail ren Sam. **27** Pwe Sam pein pok ong komail, pweki komail pok ong ia er o kamelele, me I kodo sang ren Kot. **28** I kodo sang ren Sam o kodicido sappa; I pil kokola sang nin sappa, kokola ren Sam. **29** Sapwilim a tounpadak kan potoan ong i: Masani, ansau wet re kin kotin sansal padaki ong kit o solar ni karaseras. **30** Kit ap asaer, me re kotin mangier meakaros, o re sota mau ong, amen en idok meakot re omui. I me se posonki, me re kotida sang ren Kot. **31** Ilesus kotin sapeng irail: Komail posonlar met? **32** Kilang, ansau kokodo, ari a leler, me komail pan kamueit pasang, amen amen nan udan deu a o kase ia la. I ap pan kelep; ari so, I sota kin kelep, pwe Sam o ieiang ia. **33** Mepukat I padaki ong komail, pwe komail en popole kin ia. Nan sappa komail kin kalokolok, ari so, komail popol, pwe I kaloedier sappa.

17 IESUS kotin masani wei mepukat, ap kotin masanda nanlang masani: Sam ai, ansau o leler, en kalinganada sapwilim omui Ol, pwe sapwilim omui Ol en pil kalinganada komui. **2** Duen komui kotiki ong i er manaman, en poedi uduk karos, pwe a en ki ong karos, me komui ki ong i er, maur soutuk. (aiōnios g166) **3** A iet maur soutuk: Ren asa komui la, me komui ta Kot melel, o Iesus Kristus, me komui kadarador. (aiōnios g166) **4** I kalingana komui dar nin sappa, I kanikilar dodok, me komui kotiki dong ia, I en wiada. **5** A met Sam ai, komotin kalingana kin ia pein omui lingan, me I linganakier, ni ai mi re omui, ni

sappa saikenta mia. 6 I kasansale ong aramas akan mar omui, me komui ki ong ia er sang nin sappa. Irail udan noumui, a komui ki ong ia er irail; a re kin kapwaiada omui masan. 7 A met re asalar, me karos, me komui ki ong ia er, pwili sang komui. 8 A masan akan, me komui ki ong ia er, i me I ki ong irail er, o irail aleer o wewekilar melel, me I pwarado sang komui, o re posonlar, me komui kadar ia dor. 9 I kin kapakapa kin ir, I sota kin kapakapa kin sappa, a irail, me komui ki ong ia er, pwe noumui irail. 10 Pwe karos me ai, iei noumui; a karos me noumui, iei ai o I lingan kin irail lar. 11 I solar mi sappa, a mepukat mi sappa. I kola re omui. Sam ai saraui, kanikid irail ni mar omui, me komui ki ong ia er, pwe irail en me ta men dueta kita. 12 Ni ai mi re irail, I nikid irail er ni mar omui, me komui ki ong ia er; I nikid irail er; sota amen ir salongalar, seri salongala eta, pwe kisin likau en pwaida. 13 A met I koko wei re omui. I padaki wei mepukat nan sappa, pwe ai peren unsok en mi re'rail. 14 I ki ong irail er omui masan, o sappa kailong kin irail er, pwe irail kaidin kisan sappa, dueta, ngai kaidin kisan sappa. 15 I sota kin poeki, komui en wa irail sang nin sappa, a pwe komui en pera wei sang irail me sued. 16 Irail kaidin kisan sappa, dueta ngai kaidin kisan sappa. 17 Kasarau kin ir ala melel, pwe me melel omui masan. 18 Duen komui kadar ia dong sappa, iduen I kadar ir alang sappa. 19 I kasarauila pein ngai pweki irail, pwe irail kasarau kila melel. 20 A kaidin mepukat eta, me I kapakapaki, a pil irail, me pan poson ia pweki arail padak. 21 Pwe irail karos en me ta men, duen komui Sam podidi ong ia o ngai ong komui, pwe irail en pil me ta men re ata, pwe sappa en poson, me komui kadar ia dor. 22 A lingan, me komui ki ong ia er, I ki ong irail er, pwe irail en me ta men, dueta kita me ta men. 23 Ngai ong irail, o komui ong ia, pwe re en song laieu, pwe sappa en asa, me komui kadar ia dor, o pok ong irail, dueta komui pok ong ia er. 24 Sam, I men, irail, me komui ki ong ia er, en pil mi wasa, me I kin mi ia, pwe ren ududial ai lingan, me komui ki ong ia er, pwe komui pok ong ia er mon sappa a tapidar. 25 Sam ai pung, sappa sasa komui, a ngai me asa komui, a mepukat asaer, me komui kadar ia dor. 26 O I kasale ong irail er mar omui. O I pan pil kasaleda i, pwe limpok ota, me komui poke kin ia er, en podidi ong ir o ngai ong irail.

18 JESUS lao kotin masanier mepukat, ap kotila palilan pil Kidron, o sapwilim a tounpadak kan iang i: Matuel eu mi wasa o, me i o sapwilim a tounpadak kan kotilong ong lole. 2 A ludas me pangala i, pil asa wasa o, pwe lesus o sapwilim a tounpadak kan kin purepure wasa o. 3 ludas lao aleer pokon o papa kan sang ren samero lapalap o Parisär akan, ap kokiie lamp, o ser akan, o kapwa en pei kan. 4 A lesus me kotin mangier meakaros, me pan pit i, kotiei wong irail masani ong irail: Is me komail rapaki? 5 Re sapeng i: lesus men Nasaret. lesus kotin masani ong irail: Ngai i. A ludas, me pangala i, pil u iang irail. 6 lesus lao kotin masani ong irail: Ngai i, re ap puioki sang, pupodi ong nan pwel. 7 A pil kotin kainoma re irail. Is me komail rapaki? Irail inda: lesus men Nasaret. 8 lesus kotin masani: I indai ong komail er, me ngai i. Ari, ma komail rapakin ia, en purewei sang mepukat! 9 Pwe lepen masan en pwaida, me a kotin masanier: Sota amen irail, me komui ki ong ia er,

me salongalar. 10 A Simon Petrus, me na kodlas mia, ap usa pasang, päleki en samero lapalap a ladu, päle pasang salong a pali maun. A ladu o me ad a Malkus. 11 lesus ap kotin masani ong Petrus: Kapure ong om kodlas nan deu a! Da, dal o, me Sam o kotiki ong ia er, i ender nim? 12 Ari, pokon o, o ar kaun, o papa en men Sus akan saikidi lesus o saliedi i. 13 O kalua mas ren Anas, pwe i sam en Kaipas a pau'd o samero lapalap ni par o. 14 Ie i Kaipas, me indai ong Sus oko: Me mau, aramas ta men en kam kila aramas akan. 15 A Simon Petrus o pil amen tounpadak idauenla lesus. A tounpadak men et, me samero lapalap asaer, iang lesus kotilong ong nan matuel en samero lapalap. 16 A Petrus u liki impan wanim o. Tounpadak teio, me samero lapalap asaer, pedoi sang kasokasoi ong me sinsila wanim o ukelong ong Petrus lole. 17 Seripein o, me sinsila wanim, ap indai ong Petrus: Kaidin amen ren tounpadak kan en aramas men et koe? A inda: Ngai so. 18 A ladu o papa kan u wasa o, saunda kisiniiai, pwe a kapau; irail rangerang ia, a Petrus pil iang u rangerang. 19 Samero lalalap ap kalelapok ren lesus duen sapwilim a tounpadak kan o duen a padak. 20 lesus kotin sapeng i: I padapadak sansal ong sappa; ansau karos I kaukawewedan sinakoke o nan im en kaudok, wasa me Sus oko karos kin pokon pena ia; a sota man meakot, me I padak wasa rir. 21 Da me kom peidokki re i? Kalelapok ren me rong ia er, me I padaki ong irail er, kilang, re asa, me I indada. 22 Ni en lesus a kotin masani met, amen sang ren papa ko, me uda impa, ap pikir silang en lesus indada: Iduen om sapeng ong samero lapalap? 23 lesus kotin sapeng i: Ma ai lokaia sued, koe ap kadeke ki duen a sued, a ma me pung menda koe pikir ia? 24 A Anas ap kadar wong sensal ren samero lapalap Kaipas. 25 A Simon Petrus u, rangerang irail ap indai ong i: Ele koe pil amen a tounpadak kan? A kamamada indada: Ngai so. 26 Ladun samero lapalap amen, me sauneki ol o, me Petrus pale sang salong a, ap indada: Kaidin koe me i kilater re a nan matuel o? 27 Petrus ap pil kamamada. Malek madang kakorotada, 28 Irail ap kalua sang lesus ren Kaipas, walang nan im en kadeik. Ari, me sangkonai. A irail sota pedelong ong nan im en kadeik, pwe re de kasaminela pein irail, pwe re en kak ong tungole pasa. 29 Pilatus ap pedoi wong re irail indada: Da me komail karauneki aramas men et? 30 Irail sapeng indang i: Ma men et sota me sued amen, se sota pan pangalang komui i. 31 Pilatus ap masani ong irail: Pein komail ale i, kadeikada i duen om ail kapung. Sus oko ap indai ong i: A sota mwei ong kit, sen kamela amen. 32 Pwe masan en lesus en pwaida, me a kotin masanieda, pwen kasaleda, duen a pan kamatala. 33 A Pilatus pur ong nan im en kadeik ekeredo lesus, kalelapok re a: Komui Nanmarki en Sus akan? 34 lesus kotin sapeng i: Kom indada mepukat sang nan pein omui pam? De akai indai ong komui duen ngai? 35 Pilatus sapeng: Da, men Sus amen ngai? Toun sap omui o samero lapalap akan panga dong ia komui; da me komui wiadar? 36 lesus kotin sapeng: Ai wei kaidin men sappa et. Ma ai wei men sappa et, nan ai papa kan pan pepeita, pwe I ender pan pangalang Sus akan; a kaidin ai wei ansau wet, 37 Pilatus ap indai ong i: Ari, Nanmarki amen komui? lesus kotin sapeng: Komui me inda, me Nanmarki amen ngai. I me I ipwikidier o pwara kidong sappa pwe I en kadeke melel. Kisan

melel akan kin rongerong ngil ai. **38** Pilatus indai ong i: Dakot melel? A lao indawai mepukat, ap pil pedoi ong ren men Sus indai ong irail: I sota man diar dip a. **39** A tiak eu mi re omail, i en lapwada meamen ni pasa. Komail so men, i en lapwadang komail Nanmarki en Sus akan? **40** Irail karos pil weriwereda indada: Kaidik men et, a Parapas! A Parapas me lolap amen.

19 PILATUS ap ale lesus wokida i. **2** A saunpei ko irada el en tek eu, rap kidang pon kadokenmai o kapwataki i likau waitata. **3** Re ap kai dong i indada: long Nanmarki en Sus akan! O re pikir silang i. **4** Pilatus ap pil pedoi indai ong irail: Kilang, i wa dong komail i, pwe komail en asa, me i sota diaradar dip a. **5** lesus ap kotieila, kapwataki el en tek o likau pup waitata. A indai ong irail: Kilang, song en aramas o! **6** Samero lapalap o papa ko lao udial i, irail ap weriwereda indada: Kalopuela il! Kalopuela il! Pilatus indai ong irail: Pein komail ale i kalopuela il! Pwe i sota diar dip a. **7** Sus oko sapeng i: At kapung mia, a duen at kapung a pan kamatala, pwe a wiaki sapwilim en Kot pein i. **8** Pilatus lao rongadar mepukat, ap masapwekadar kaulap, **9** O purelong ong nan im en kadeik o, kalelapok ren lesus: Komui koti sang ia? A lesus sota kotin sapeng i. **10** Pilatus ap indai ong i: Komui sota sapeng ia? Komui sota asa, me i manaman ong kapiti uk ala o pil manaman ong kalopue uk ala? **11** lesus kotin sapeng: Sota man om manaman en kaeo ia, ma a so muei ong komui sang poa. Ari, dip en me panga ia dong komui er me lapa sang. **12** Ari, Pilatus ap song kapitila i, a Sus oko weriwereda indada: Komui kaidin kompoke pan Sisa, ma komui pan kapitila men et. Meamen kasapwiladang nanmarki pein i kin palian Sisa. **13** Pilatus lao rongadar kasoi pukat ap kapwareda lesus, kaipokedi pon deun kadeik, wasa me adaneki Pepment, a ni lokaia en Ipru: Kapata, **14** A i ran en onop ong pasa impan auer kawonu. I ari masani ong Sus oko: Kilang, omail Nanmarki! **15** A re weriwereda: Sikeneweil Sikenewei! Kalopuela il! Pilatus masani ong irail: Da, i en kamela omail Nanmarki? Samero lapalap akan sapeng: Sota at nanmarki, Sisa eta. **16** I ari pangalang irail i, pwen lopuela. Rap koledi lesus kaluala. **17** A pein i kotin wa a lopu, kотilang wasa me adaneki wasan pondal, a ni lokaia en Ipru: Kolkata, **18** Wasa re kalopuela i iangaki riamen, amen ni pali maun, a amen ni pali maing, a lesus nan pung ara. **19** Pilatus ap pil wiadar inting eu, kakonei ong pon lopu o. A iet inting: lesus en Nasaret, Nanmarki en Sus akan. **20** Sus akan me toto, me wadokedi inting wet, pwe wasa lesus kotin lopuela ia, me salong kanim o. A inting o wiawier ni lokaia en Ipru o Krik o Latain. **21** Ari, samero lapalap oko potoan ong Pilatus: Der intingiedi: Nanmarki en Sus akan, a me a indada: Ngai Nanmarki en Sus akan! **22** Pilatus sapeng: Me i intingiedier, i eta ai inting. **23** Saunpei ko lao kalopuela lesus, rap ale sapwilim a likau kan, lepuk pasang, wiakida pakis paieu, pakis eu ong amen amen en saunpei ko o pil sapwilim a sakit, me so deidei pena, a pon ta sang poa lel pa. **24** Irail ap kasoi nan pung arail: Kitail ender ter pasang i, a kadoropwaki, me pan aneki, pwe kisin likau en pungala, me indinda: Irail nek pasang ai likau kan nan pung ar o kadoropwa ai sakit. Iei me saunpei ko wiakida mepukat. **25** A in en lesus u ni tapin lopu en lesus, o ri en in a Maria, en Kleopas a paud, o Maria men Makdala. **26** lesus

lao kotin masani in a o tounpadak men u imp a me a kotin kupura mauki, ap kotin masani ong in a: Li, kilang noum ol! **27** Ap kotin masani ong tounpadak o: Kilang in om! Ari, sang ni auer ota tounpadak o awpali i. **28** lesus lao kotin mangier, me meakaros nikier, ap kotin masanier: I men nim pilada, pwe kisin likau en pungala. **29** A kasak mi wasa o, me audeki pineka. Irail kaduedi lim eu nan pineka, ki ong ni alek apot, kidalang ni silang i. **30** lesus lao kotin uraker pineka, ap kotin masani: A nikier. I ari kotin kamotauidi kadokenmai, kadarala ngen e. **31** Sus oko ap poeki ren Pilatus, me na arail en katipitip pasang o ren wisiki sang, pwe war arail ender langelang nin lopu ran en sapat. Pwe iei ran o ran en kaonop, pwe iei ran en sapat o me lapalap. **32** Saunpei ko ap kai ong, katip pasang na en me pali et o en me teio, me iang lopuelar. **33** A re lao kai ong lesus o diaradar, me a matalar, rap sota katip pasang aluwilu a kan. **34** A saunpei men dokoki katieu pot pange pang a; madang nta o pil kusekusewe. **35** A me udial mepukat, kin kadede o a kadede me melel, o a asa, me a kin kadede, iei me melel, pwe komail en pil poson. **36** Pwe mepukat wiawier, pwe kisin likau en pungala: Aluwilu a sota pan tip pasang. **37** O pil eu kisin likau kin inda: Irail pan kangakil i, me re dokodi. **38** Murin mepukat Iosep men Arimatia, tounpadak en lesus amen, ari me rir, pweki a masak Sus oko, ap poeki ren Pilatus, en mueid ong i kalep en lesus. Pilatus ari mueid ong i. I ari wiaki sang kalep en lesus. **39** Nikodemus me poto dong lesus ni pong, pil kodo, wado paun epuki en potik en mire o alos. **40** Irail ap ale kalep en lesus, kidimki pena likau linen kai iangaki pomau kan, duen tiak en Sus akan, ni ar kin sarepedi. **41** A wasa me a kotin lopuela ia, matuel eu mia ia, a nan matuel sousou kap eu mia, me saikenta amen saredi ia. **42** I wasa me ira nekidala lesus, pweki ran en kaonop en Sus akan, o sousou me koren.

20 NI ran kaieu en wik Maria men Makdala pwara dong sousou o nin soran, a saikenta ran pasang, ap diaradar, me takai o katapur sanger mon sousou o. **2** I ap tanga wei, ko dong Simon Petrus o tounpadak teio, me lesus kotin kupura mauki, indai ong ira: Irail wa sanger Kaun o nan sousou o, a se sasa, wasa re kidi ong ia i. **3** Petrus ari koieila o tounpadak teio ap ko dong sousou o. **4** Ira wiaki eu tanga wei, a tounpadak teio me madang mon Petrus lel sousou mas. **5** A lao itiokidi, ap kilangada likau linen wonon, ap sota pedelong ong lole. **6** Simon Petrus ap kokodo idauen i, ap pedelong ong nan sousou o, diarada likau linen ko wonon. **7** O lim en pudo me pira a kadokenmai, me sota iang likau linen ko; a lim pena wasa toror. **8** A tounpadak teio me tiong dong sousou o, ap pil ko ong lole; i ari diarada o posonla. **9** Pwe ira kaikenta weweki kisin likau, me a en iasada sang a matala, **10** Tounpadak ko ap pur onger nan deu'ra. **11** A Maria u liki sal ong sousou o sangesang. O ni a sangesang a poridi, kilanglong ong nan sousou o, **12** Kilangada tounlang riamen momod ia, kapwateki likau pwetepwet, amen liman kadokenmai a amen liman aluwilu a kan, wasa kalep en lesus kotikot iaer, **13** Ira ari masani ong i: Li, da me koe sangesangki? A indai ong ira: Aki irail wa sanger ai Kaun, a i sasa, wasa re kidi ong ia i. **14** A lao indada met, ap soupei wei kilanger lesus kotia u o sasa, me i lesus. **15** lesus kotin masani

ong i: Li, da me koe sangesangki? Is me koe kin raparapaki? A kiki ong, me i me saumat o, ap indang i: Maing, ma komui wa sanger i, indai ong ia, wasa komui kidi ong ia i, i ap pan wala sang i. **16** Iesus ap kotin masani ong i: Maria! I ari soupei ong, potoan ong i: Rapuni! Iet wewe: Saunpadak. **17** Iesus kotin masani ong i: Der sair ia, pwe I kaikenta pwarala ren Sam ai, a kola ren ri ai kan, kaire kin irail, I kokodala ren Sam ai o Sam omail, ren ai Kot o omail Kot, **18** Maria men Makdala kodo kaireki tounpadak kan, me a kilangadar Kaun o, o me a kotin masani ong i mepukat. **19** Lao nin sautik en ran ota, ni ran kaieu en wik, ni wanim ko me ritidier, wasa tounpadak kan pokon pena ia, pweki ar masak Sus oko, Iesus ap kotido u nan pung arail, masani ong irail: Komail popo! **20** A lao masaniera met, ap kasale ong irail lim a kan o pangepang a. Tounpadak kan ap perenda ni ar kilangada Kaun o. **21** Iesus ap pil kotin masani ong irail: Komail popo! Duen Sam o kadar ia do, iduen I kadar komail ia. **22** A lao masaniera met, ap ngidi ong irail masani: Komail ale Ngen sarau! **23** Me komail pan lapwada dip ar akan, re lapwadar; o me komail katengedie dip ar akan, pan tengedier. **24** A Tomas amen ekriamen, me adaneki Didimos, sota iang irail, ni Iesus kotin pwarador. **25** Tounpadak teio ap indai ong i: Se kilanger Kaun o. A i me indai ong irail: Ma i sota pan kilang lip en mata nan lim a kan, o kilong ong nan lip en mata sondi en pa i, o kilong ong pa ni pangepang a, i sota pan poson. **26** Murin ran walu sapwilim a tounpadak kan pil pokon pena, o Tomas iang irail. Wanim ko lao ritidier, Iesus ap kotido, u nan pung arail masani: Komail popo! **27** Ap kotin masani ong Tomas: Kido sondin pa om o kilang pa i kat, o kido pa om, kilong ong nan pangepang ai, o der soposon, a poson ta! **28** A Tomas sapeng indang i: Ai Kaun o ai Kot! **29** Iesus kotin masani ong i: Pweki om kilang ia er, koe poson kilar, a meid pai, me kaikenta kilang ap poson. **30** Kilel toto me so intingidier nan puk wet, me Iesus kotin wiadar nan pung en sapwilim a tounpadak kan. **31** A mepukat me intingidier, pwe komail en poson, me Iesus me Kristus sapwilim en Kot Ol. O komail en poson ap aneki maur pweki mar a.

21 A MURIN mepukat Iesus pil kasale ong tounpadak kan pein i pon le en Tiperias; a iet duen a kasaledar: **2** Simon Petrus o Tomas, me adaneki Didimos, o Natanael men Kana nan Kallläa, o nain Sepedäus ol oko, o pil sapwilim a tounpadak riamen me pokon pena, **3** Simon Petrus indai ong irail: I pan kola laid. Irail indai ong i: Se pil pan iang uk. Irail ari koieila, kereda pon kisin sop pot. A ni pong o re sota saikidi meakot. **4** A lao wasa ranier, Iesus ap kotikot ni oror, a sapwilim a tounpadak kan sasa, me i Iesus. **5** Iesus ap kotin masani ong irail: Seri ko, sota kan omail? Re sapeng i: Sota. **6** A kotin masani ong irail: Kaduedi uk o pali maun en sop o, a komail pan diarada. Irail ap kaduedi; re ap solar kak apiada pweki mam toto. **7** Tounpadak o, me Iesus kotin kupura mauki, ap indai ong Petrus: Iei Kaun o. Simon Petrus loa rongadar, me i Kaun o, ap pira ong a sakit en liki pwe a kiliso, ap lusedi ong nan le o. **8** A tounpadak tei kan seisei kodo nan kisin sop, pwe re so doo sang sap o, ele tipong en pa riepuki, urakido uk o mam oko. **9** Irail leler sap, rap diaradar kisiniiai o mam oko mi poa o prot.

10 Iesus ap kotin masani ong irail: Wado kisan saik omail! **11** Simon Petrus ap koda waikelong dong nan sap uk o, me dir en mam kalaimun epuki limek sillimen; mam me toto, ari so, uk sota olar. **12** Iesus kotin masani ong irail: U kodo manga! A sota amen ren tounpadak kan kak idok re a: Is komui? Pwe re asaer, me i Kaun o. **13** Iesus ap kotido limada prot, nek ong irail o pil mam oko. **14** A i me kasilepak en Iesus a kotin kasale ong sapwilim a tounpadak kan pein i, murin a iasada sang a matalar. **15** Irail lao mangaer. Iesus ap kotin masani ong Simon Petrus: Simon, nain Iona, koe kin pok ong ia mon mepukat? A i potoan ong i: Ei Maing, ir me mangi, me i kin pok ong ir. A kotin masani ong i: Apwali nai sippul akan! **16** A pil masani ong i kariapak: Simon, nain Iona, koe kin pok ong ia? A sapeng i: Ei Maing, ir me kotin mangi, me i kin pok ong ir. A kotin masani ong i: Apwali nai sip akan! **17** A kotin masani ong i kasilepak: Simon, nain Iona, koe kin pok ong ia? Petrus ap mamauki a peidok pan silepak: Koe pok ong ia? A potoan ong i: Maing, ir me kotin mangi meakaros, re kotin mangi, me i kin pok ong ir. Iesus kotin masani ong i: Apwali nai sip akan! **18** Melel, melel I indai ong uk, ni om manakap koe pein pirai uk pena, ap alu wei wasa, me koe mauki. A koe lao likailapala, koe nek kida wei pa om akan, a amen pan pirai uk edi o kalualang wasa, me koe kang kola ia. **19** I me a kotin kokop kidar, duen a pan kapingaki Kot a matala. A lao kotin masaniera met, ap masani ong i: Idauen ia! **20** Petrus ap soupewei, kilang tounpadak o idauen ira, me Iesus kotin kupura mauki o me pil mi pan kupur a ni kamadip o kalelapok: Maing, is i, me pan pang komui ia? **21** Petrus lao kilanger i, ap indai ong Iesus: Maing, menda men et? **22** Iesus kotin masani ong i: Ma I mauki, a en mimieta I lao puredo, menda re om? Koe en idauen ia! **23** Kasoi pot et ap loloki sili nan pung en saulang kan, me dene tounpadak o sota pan mela. A Iesus sota kotin masaniera, me a sota pan mela, a: Ma I mauki, a en mimieta I lao puredo, menda re om? **24** Iet tounpadak, me kadele mepukat o intingidier mepukat; a se asa, me a kadele me melel. **25** A song toto, me Iesus kotin wiadar a ma irail karos pan intingidi, i lamelame, me sappa sota itar ong koledi puk kan, me pan intingidi.

Wiawia

1 MAING Teipilus, i wiadar tapin kasoi duen meakan, me Jesus koton tapiadar, duen a wiawia o kaukawewe karos. **2** Lao lel ran en a peukedala mon a koton kakalik ong wanporon akan, me a koton piladar ren Ngen saraui, **3** Me a pil koton kasansale ong pein i iejas ki kilel melel toto murin a kalokolok o a pware dong irail ran paeisok o kapakaparokeki duen tiak en wein Kot. **4** A ni a kotikot re'trail, a koton kakalik ong irail, ren der kowei sang Ierusalem, a ren auiaui, inau em Sam lao pwaidar, me komail ronga sang ia er. **5** Pwe loanes wia paptais ki pil, a komail pan paptais kila Ngen saraui ni eu ran me koren. **6** Irail lao pokon penaer, rap kalelapok re a potoan ong: Maing, ansau wet re pan koton kapure dong Israel wei o? **7** A koton masani ong irail: Menda re omail, en asa ansau de auer, me Sam okila nan pein a manaman? **8** A komail pan ale manaman en Ngen saraui, me pan di po omail; komail ap pan ai saunkadede kan nan Ierusalem, o ludää pon o Samaria, o lel wong irepan sappa. **9** A lao masanier mepukat, ap peukedalar ni ar kangkakil, pali en dapok pali idandalar i sang mon mas arail. **10** Ni ar kilekilang nanlang, ni ansau a koticida, kilang, ol riamen mi nan likau pwetepwet, kotikot re'trail. **11** Me pil masani: Ol en Kalilää komail, da me komail sarakidang nanlang? lei Jesus, me peukedala nanlang sang komail, a pan koton puredo, duen komail udialer a koticida. **12** Irail ap purelang Ierusalem sang dol o, me ad a Oliwe, me koren iong Ierusalem; a doo sang al en sapat pot. **13** Irail lao kotilong ong, ap koticidang nan pera poa, wasa re kin kotikoteta, irail karos: Petrus, o loanes, o lakopus, o Andreas, o Pilipus, o Tomas, o Partolomäus, o Matäus, o lakopus nain Alpäus, o Simon Selotes, o ludas ri en lakopus. **14** Mepukat karos wiaki eu podidi ong kapakap, li akai pil iang irail, o pil Maria in en Jesus o ri a ol akan. **15** Ni ran oko Petrus ap uda nan pung en saulang kan masani (irail me impan epukiriek): **16** Ri ai kan, kisin likau en pungala, me Ngen saraui kalokaia ki Dawid mas o iran ludas, me karedo, me saikidi Jesus oko. **17** Pwe a pil wadawad ong kitail, er o aleer pwais a dodok wet. **18** Nan ol men et pwaine kidar pwain en a sapung sap eu, a ni a dikaudi, ap lop pasang o kanangan kaped a ap poie sang. **19** Toun Ierusalem karos asada met. Ari, sap o adanekila akeldama ni pein arail lokaia; iet wewe: Sap en nta. **20** Pwe a intingidier nan puk en psalm: Im a en liselingalinga o solar, me pan kauson lole, a amen me pan ale a koa. **21** Ari, amen sang ren ol akan, me poden iang kitail er, ni ansau me Kaun Jesus kotikot re atail, **22** Sang ni muein paptais en loanes kokodo lel ni ran o, me a koton peukada sang kitail er, pan iang kitail wiala saunkadede en a koton iasada. **23** Irail ari kileledi riamen: Iosep iei Parsapas, me pil ad a lostos o Matias. **24** Irail ap kapakap masani: Maing, ir me koton mangi mongieng en amen amen, re koton kasansaleda, is me re koton pilada ren me riamen et, **25** Pwe i en ale pwais a dodok wet o koa en wanporon, me ludas pupe sang, pwen kolang deu a. **26** Irail ap kadoropwada. A doropwa koong Matias; i ari iang wadawad ong wanporon ekamen oko.

2 RAN en pentikos lao leler, irail karos kot pena wasa ta kis. **2** A madang ngil laud eu likamata ngil en melimel peidido sang

nanlang o kadirela im o wasa, re kot pena ia. **3** A lo sirangerang akai likamata kisiniai pwarado sokedi pon amen amen. **4** Irail karos ap dire kila Ngen saraui ap pikiki padaki wei ni lokaia toror, duen Ngen koton kamasan irail ada. **5** Men Sus, ol lelapok ko sang nan wei karos pan lang kaikairu Ierusalem. **6** Irail lao ronger duen mepukat karos, ap pokon penaer o puriamui kila, aki amen amen ronger udan a lokaia. **7** Irail karos poneponeki o puriamui indada: Kilang, kaidin mepukat karos men Kalilää, me kin padapadak? **8** A daduen, kit kin rong irail amen amen ni udan ngil atail? **9** Men Partien, men Medien, men Elam, o toun Mesopotamien, o ludää, o Kapadosien, o Pontus, o Asien, **10** O Prikien, o Pampilien, o Äkipten, o liman Lipien; salong Kirene, o men Rom, me mi wasa et, karos Sus oko o Proselit oko, **11** Men Kreta o men Arapien, iaduen kitail kin rong kin irail udan ngil atail ar katitiki manaman en Kot akan? **12** Irail karos ari pingidar o ponepondar, indada nan pung arail: Dakot met? **13** Akai lalaue indada: Irail dire kila wain kap. **14** A Petrus iangaki ekamen oko ap koticida, kapitie laudedda masani ong irail: Ol en ludää kan o komail karos, me kauson Ierusalem, komail en asa duen met, o komail rong mas ai padak! **15** Pwe mepukat kaidin sakaular, duen omail kiki ong, pwe apton auer kasilu en ran wet; **16** Pwe iei mepukat, me lolok ren saukop loel: **17** Kot koton masanier: leteten me pan wiaui ni imwilan ran akan: I pan kamoredi Ngen i pon uduk karos. Noumail ol o li akan ap pan deideikop, o noumail manakap akan pan kilekilang kaudial akan, o noumail di ma kan pan auramenda; **18** A ni ran oko I pil pan kamoredi Ngen i pon ai ladu o lidu kan, rap pan deideikop. **19** O I pan kapwareda manaman akai nanlang pali poa, o kilel akai nin sappa pali pa: Nta, o kisiniai, o adiniasi; **20** A katipin pan wukila rotorotala, a saunipong pan wiala nta mon ran lapalap o lingan en Kaun o pan pwarado. **21** O a pan wiaui ma meamen likwir ong mar en Kaun o, a pan dorela. **22** Ari ol en Israel, komail rong kasoi pot et: Jesus men Nasaret Ol amen, me Kot koton kilele kidar nan pung omail dodok kelail akan o manaman akan, o kilel akan, me Kot koton wiaki i nan pung omail, duen me komail pein asa; **23** I lao pangalar duen kupur en Kot erpit, komail ap saikidi pa en me sapung kan, ap pasuredi ong ni lopo o kamatalar. **24** I me Kot koton kaiasadar, ni a koton lapwada sal en a matala, pwe a sota kak ong, en kolekol i. **25** Pwe Dawid masanier duen i: I ngิงgar Kaun o potopot mo i; pwe a kotikot ni pali maun i, pwe i ender mokid. **26** I me mongiong i peren kida, o lo i popoleki; pil uduk ai pan kamoledi ni kaporopor. **27** Pwe re sota pan koton likidmaliela ngen i nan wasan mela pil sota koton mueid ong, me sapwilim ar Sarau i o pan mor pasang. (*Hades g86*) **28** Re koton kasansale ong ia er al en maur akan; re pan koton kadir kin ia la popol mon silang ar. **29** Ri ai kan mueid ong ia, en aima padaki ong komail duen sam atail Dawid, me pil matalar o sareder, o sapwilim a sousou mi re atail lao lel ran wet. **30** A saukop amen, ap mangi, me Kot koton kaula inauki ong i, me kisan wa men pan kaipokedi pon mol a. **31** Ari, ni a mamangi duen en Jesus a iasada, ap koton masani, me a sota likidmalielar nan wasan mela, o pil uduk a sota mor pasang. (*Hades g86*) **32** I Jesus, me Kot koton kaiasadar, kit karos saunkadede en mepukat. **33** A lao sapwilekidar pali maun en Kot, a koton aleer sang ren Sam, en kapwaiada inau

duen Ngen saraui, ap kotin kamoredi, me komail kin udial o rongerong. **34** Pwe kaidin Dawid, me kotidala nanlang kan, a pein i kotin masani: Kaun o kotin masani ong ai Kaun: Mondi ni pali maun! **35** I lao wiaki om imwintiti utipan nā om akan. **36** Ari, men Israel karos en asa melel, me Kot kotin kasapwilada i, en Kaun o Kristus i lesus me komail kalopuelar. **37** Irail lao rongadar met, ap lel ong nan mongjiong arail, re ap indai ong Petrus o wanporon tei kan: Ri at oko, da me sen wiada? **38** Petrus ap masani ong irail: Komail kalula, o amen amen en paptais ong ni mar en lesus Kristus, pwe dip omail akan en lapwada. A komail pan tungole Ngen saraui. **39** Pwe nan inau wet ong komail o noumail seri kan, o ong irail karos men ilawei, me Kaun, atail Kot, pan kotin molipe. **40** O pil song en masan toto, me a kadede ong irail, o panaui kin irail, masani: Komail en dorela pein komail sang nan di sued wet! **41** Irail me duki ong a masan ap paptaisela; ari, ni ran o aramas impan silekid me saulangalar. **42** Irail dadaurata padak en wanporon akan, o ar minimin pena, o kamadip saraui, o kapakap akan. **43** Lomwi ap kipadi aramas karos o manaman o kilel akan toto wiauier ren wanporon akan. **44** O karos me posonla, kin pokopokon o aneki pena kapwa takis. **45** O netikila ar kapwa kan o nene ong irail karos, duen ar samama amen amen. **46** Irail ari kaukaule wia minimin eu nan im en kaudok o, o pilitiki pena prot nan im ar akan, o re mangamanga ni popol, o lolopot pena, **47** Kapikapinga Kot o konekon ren aramas karos. A Kaun o kotiki ong momodisou, me dorela kan ni ran karos.

3 A PETRUS o loanes wiaki eu kotidalang nan im en kaudok ni auer en kapakap, auer kaduau. **2** A ol amen me tikida nā a dangidang, me kin wisikedo pwiledi liman wanim en im en kaudok, me ad a lingan, ni ran karos, pwen wia poekipoeki ren me kin kolong ong nan im en kaudok. **3** A lao kilanger Petrus i loanes, ni ara pan kotilong ong nan im en kaudok, ap poeki, pwen ale meakot. **4** A Petrus i loanes masani i, ap masani ong: Saradang kit! **5** I ari saradang ira, kasikasiki, me a pan tungole meakot re'ra. **6** Petrus ap kotin masani: Sota ai silper de kold, a meakot mi re i, me i pan ki ong uk: Ukipa mar en lesus Kristus en Nasaret o alu! **7** I ari koledi pa a maun o kauada i, a nā a o tikil en nā ap madang kelailadar. **8** Ap lusada o alu iang ira lang nan im en kaudok, masimasiok sili, kapikapinga Kot. **9** O aramas karos kilang a alialu sili o kapikapinga Kot. **10** A irail asa, me i, me kin poekipoeki liman wanim lingan en im en kaudok, irail pingkidor o poneponeki duen me wiau ong i er. **11** A ni a iang Petrus, o loanes, aramas karos puriamuiki, ap tang penang irail nan palank, me ad a palank en Salomo. **12** Petrus lao masani mepukat, ap kotin masani ong pokon o: Ol en Israel, da me komail puriamui kila met? De da me komail kilekilang kin kit, likamata kit me kakelada i ni pein at kel de lelapok? **13** Kot en Apraam, o Isaak, o lakop, Kot en sam atail akan kalinganada sapwilim a ladu lesus, me komail pangala o likidmaliela ren Pilatus ni a kileledier, me a pan lapwada i. **14** A komail likidmaliela me Saraui o, o me Pung, ap poeki lolap amen, en lapwa dong komail. **15** A komail kamatalar tapin maur, me Kot kotin kaiasadar sang ren me melar akan, kit kin saunkadeda en mepukat. **16** Aki poson mar a, mar a ap kakelada men et, me komail kin kilang o asa, o a poson

kare ong i kelail melel wet mo omaile karos. **17** Ari ri ai kan, i asaer, me omaile sasa, me komail wiaki met, pil dueta omaile saumas akan. **18** A ni mepukat Kot kotin kapwaiadar, me a kotin masanier ren saukop akan karos, me Kristus pan kalokolok. **19** Komail ari kalula o wukila, pwe dip omaile akan en soredi sang, pwe muein kamaur en pwaidea sang wasaileen Kaun o. **20** A lao kotin poromedo, me loki ong komail er: Iesus Kristus, **21** Me pan kotikot nanlang lao lel ansau, me meakaros pan pungala, duen me Kot kotin masanier ren sapwilim a saukop saraui kan sang mas kokodo. (aiōn g165) **22** Pwe pil Moses kotin masanier: Kaun omaile Kot pan kaipwi ong komail Saukop amen, ipwin ri omaile akan dueta ngai, i me komail en ronga sang meakaros, me a pan kotin masani ong komail. **23** A iet me pan wiau: Aramas karos, me kang peiki ong saukop o, pan kasapokela sang ren aramas. **24** A saukop karos irerokedo sang Samuel, karos me padapadak pil kokoper duen ran pukat. **25** Komail sapwilim en saukop akan o en inau, me Kot kotin wiai ong sam atail akan ni a kotin masani ong Apraam: Kainok karos nan sappa pan paieki amen kadaudok om. **26** Kot kotin porone dong komail sapwilim a ladu mas ni a kotin molipe i; pwen kapaia kida komail, en kawuki sang komail kuros dip omaile akan.

4 A NI ara padapadaki ong aramas akan, samero kan, o saumas en im en kaudok, o sadüsär akai, ap pokon dong ira; **2** Pwe re makaraki ara kawewe ong aramas akan o ar padapadaki, me lesus pan kotin kaiasada me melar akan. **3** Irail ap kol ira di o kila ira nan imateng lao manda, pwe a wasa pongier. **4** A me toto, me iang rongadar masan o, posonlar, ari, toto en ol akan impan limekid. **5** A mandan ran o saumas, o monsap, o saunkawewe kan pokon pene nan Ierusalem. **6** A samero lapalap Anas, o Kaipas, o loanes, o Aleksander, o karos, me kisan kainok en samero lapalap, **7** Irail pwiliki ira di nan pung arail, ap kainoma re'ra: Ni kel en is, de ni mar en is, me komail wiaki met? **8** Petrus me dir en Ngen saraui ap masani ong irail: Maing ko, saumas en wei o monsap en Israel komail, **9** Ma se pan pakadeikada, o komail kainoma re at ran wet, pweki dok mau ong aramas somau men, o da me a kelaile kida, **10** Komail o aramas en Israel karos en mangi, me mar en lesus Kristus men Nasaret, me komail kalopuelar, me Kot kotin kaiasadar sang ren me melar akan, nan i eta, me men et uki o kelail kidar. **11** I takai o, me lokidokila ren komail cause kan, me id wiala takai en pukakaim. **12** O sota amen, me maur mi re a, pwe pil sota eu mar pan lang, me pakadara dong aramas, me kitail pan maur kida. **13** A ni ar kilekilanger en Petrus i loanes ara pereperen o so masak, rap puriamui kila, pwe re asaer, me ira aramas mal me sota iang skul, o sota non audaud, rap asaer, me ira ianger lesus. **14** A ni ar kilanger aramas o, me kelailadar, uda imp ara, rap sasalar lokaia. **15** Irail lao kadar ira sang nan kapung, re ap kapukapung pena indada: **16** Da me kitail en wiai ong aramas pukat, pwe toun Ierusalem asaer, me ira wiadar kilel sansal eu, a kitail sota kak kalikama. **17** A pwe ede lolok sili nan pung en aramas akan, kitail en padik inapwi ira di, me ira de padaki ong aramas amen ni mar wet. **18** Irail lao eker ira do re ap inapwiedi me ira der pan padaki de kawewe ni mar en lesus. **19** A Petrus o loanes sapeng masani ong irail: Iaduen, me pung pan kupur en Kot, sen pwili sang komail mon Kot? Pein komail

kasau! 20 Pwe se so kak so kositiki, me se kilanger o rongadar. 21 Irail ap kainapwi ira di kalaudela, re ap kadar ira la, pwe sota me re diaradar, me ira en kamekameki, pweki aramas akan, pwe karos, kapunga Kot, duen me wiauier. 22 Pwe aramas o, me manaman en kakelada wiaui ong, daulier saunpar paeisok. 23 Ira lao lapwadar, ap kola ren iang ara ko, kaireki meakan, me samero lapalap o saumas akan katiti ong ira. 24 A irail lao rongadar, rap wiaki eu potoan ong Kot: Maing ir me Kot, me kotin kapikadar lang o sappa, o madau o audepa'ra karos. 25 Ir me kotin masani ren Dawid, sapwilim ar ladu: Da me men liki kan lingarangaraki, o da me wei kan lamelameki me mal akan? 26 O nanmarki en sappa kan kangudier o saumas akan pokon pena, en palian Kaun o sapwilim a Kristus. 27 Pwe melel nan kanim wet irail karos pokon penaer, iet akan: Erodes, o Pontius Pilatus, iangaki men liki kan, o men Israel akan pwen palian sapwilim ar ladu saraui Iesus, me re kotin keiedier, 28 Pwen kapwaiada meakan, me lim ar o kupur ar kileledier, en wiaui. 29 Ari Maing, re kotin mangi arail lingarangar, kotiki ong sapwilim ar ladu kan, en kaloki ar masan ni peren. 30 O kotin kapa wei lim ar, pwen kakelada, o kilel, o manaman akan en wiauki mar en sapwilim ar ladu saraui Iesus. 31 Ar kapakap apton nikier, wasa me re kot pena ia, ap mokimokid. Irail karos ap direkila Ngen saraui, ap padapadaki masan en Kot ni pereperen. 32 A mongiong o ngen en ir karos me posonlar, kin lamalam ta pot, o sota me indada duen ar kapwa: Ai met, pwe re aneki pena kapwa takis. 33 A wanporon akan me kelai ni arail kadede me Kaun Iesus kotin iasadara, a mak lapalap iang irail karos. 34 O solar amen irail, me so a tungol, pwe karos, me sap de im arail mia, ap netikilar o wado pwain en me netilar akan. 35 O pwiliiki ni aluwilu en wanporon akan, o nek ong amen amen duen ar samama. 36 A loses me wanporon akan ki ong mar a Parnapas, (iet wewe: Nain kapol), kadaudok en Lewi amen, men Sipern, 37 Me sap we mia, ap netikilar o wado pwain a, pwiliiki ni aluwilu en wanporon akan.

5 A OL amen ad a Ananias o a paud Sapira netikila sap eu, 2 Ap okisang kisan pwain a, me a paud iang asa, o wado lu en moni, pwiliiki ni aluwilu en wanporon akan. 3 A Petrus masani: Ananias menda Satan kadirela mongiong om, pwen likam ong Ngen saraui o okisang kisan pwain en sap o? 4 Kaidin udan om, ma a sota pan netila? O kaidin insen om ni a netilar? A menda koe inauki ong nan pein mongiong om mepukat? Kaidin aramas, me koe likam ong, pwe ong Kot. 5 Ananias lao rongadar masan pukat, ap pupedi mela. A karos, me rongerong mepukat, masakadar kaualap. 6 A manakap oko ap udar, kidim pena i, wala sang, sarepedier. 7 Kadekadeo murin auer silu a paud pwarado, a sota asa, me wiauier. 8 Petrus ap masani ong i: Katitiki ong ia, ma koma netikila sap o ni pwain wet? A sapeng: Ei i eta. 9 Petrus ap masani ong i: Menda koma inauki pena, en kasongesong Ngen en Kaun o? Kilang, nä en me sarepedier om paud mier mon wanim o, o re pan wa uk ala. 10 I ap madang pupedi ni aluwilu a mela. A manakap oko lao pedelong ong, rap kilangada, me a melar, re ap wala sang o sarepedi i impan a paud. 11 Lomui kaualap kipadi momodisou karos, o karos me rongerong mepukat. 12 A kilel o manaman akan toto wiauki lim en wanporon akan nan pung en aramas

akan. Irail karos kot pena nan palank en Salomo ni lamalam ta pot. 13 A sota amen sang ren men liki kan kak pat ong irail, pwe karos waume kin irail. 14 A me toto, me posonlar wuki ong Kaun o irail me totoia, ol o liakan. 15 Irail wala me somau kan pon al akan, pwiliiki irail edi pon pet o ro akan, pwe mot en Petrus en lel ong amen irail, a lau kotido. 16 A toun kanim akan, me mi impa, pwara dong Ierusalem, wado me somau o me kalokolokki ngen saut akai, irail karos ap kelailadar. 17 A samero lapalap o karos me iang i, me pwin en sadusär, ap uda makar kida kaualap, 18 Koledi wanporon akan o ki irail la nan imateng. 19 A tounlang en Kaun o kotin ritingada wanim en imateng oko ni pong, o kotin kalua irail la liki masani: 20 Komail kola sansal mon aramas, padaki ong irail nan im en kaudok duen masan kan karos en maur wet. 21 Irail lao rongadar met, rap sangkonai ong nan im en kaudok o kaweweda. A samero lapalap o iang oko ap kodo, eker pena kapung, o saumas en men Israel akan karos, o ilakwei ong imateng o, pwe irail en wisikedo. 22 A ladu kan lao pwarado, rap diaradar, me re solar mi nan imateng o, re ap purodo kositiki, 23 Indada: Se diaradar imateng a ritidier mau, o pwin silepa ar uda mon wanim oko, a se lao ritingadar, sota amen me se diar lole. 24 A kapin en im en kaudok, o samero lapalap akan lao rongada duen lokaia pukat, re ap ponepon kidar o sota asa, da imwin mepukat. 25 Amen ap pwarado kaire kin irail: Kilang, ol oko, me komail kilang nan imateng, u nan im en kaudok, padapadaki ong aramas akan. 26 Kapin iangaki ladu kai ap koieila uk irail do, a re kadek ong irail, pwe re masak aramas akan, pwe re de kate irail. 27 Irail wa ir do, ap kidi ong mon kapung o, a samero lapalap idok re'rail. 28 Masani: Kit so inapwi komail edi kaualap, me komail ender kawewe ni mar wet? A kilang, komail kadire kila Ierusalem omal lamalam o, o komail kin men kapokon ong kit ntan aramas men et. 29 Petrus o wanporon akan ap sapeng masani: Kitail en oke Kot mon aramas! 30 Kot en sam atail akan kaiasadar Iesus, me komail kamatalar, pwe komail pasuredier i ong ni lopu eu. 31 Nan i me Kot kotin kasapwila kidar pali maun a, pwen Kaun o Saunkamaur, pwen kotiki ong men Israel, en kalula o lapwa pan dip akan. 32 A kit me sapwilim a saunkade ni mepukat, pil Ngen saraui me Kot kotiki onger ren me peiki ong i. 33 Irail lao rongadar met, re ap lingarangar kaualap o kapikapiki pena, en kame ir ala. 34 Amen ap uda nan kapung o, Parisär amen ad a Kamaliel, saunkawewe amen, me masamas ren aramas karos, me masani, ren kila liki ol oko ansau kis. 35 A masani ong irail: Ol en Israel komail, kalaka aramas pukat, me komail pan wia! 36 Pwe ni ran tei ko Teudas udar pommasoki, me a me lapalap, a ol impan papuki iangala i, I ari kamelar o karos, me peiki ong i, mieu pasang o sorepedier. 37 A murin ol o ludas en Kaliläa ap uda ni ansaun wadawad o kaweid sapung aramas toto, ren tuki ong i. Ari, a pil melar o karos, me iang i, mieu pasanger. 38 I ap panaui komail, en sopwei sang aramas pukat, o der doke irail, pwe ma lamalam o wiawia en me ren aramas, a pan soredi, 39 A ma ren Kot, komail sota kak kaweir ala, pwe komail de kadiarokada, me kin palian Kot. 40 Irail ari peiki ong i. Re lao ekeredo wanporon akan o woki irail, re ap inapwiedi, ren der padak ni mar en Iesus, o kadar ir ala. 41 Irail ari koiei sang ni momod en kadeik o, o peren kida, me re war ong kamekameki

mar a. 42 A ran karos re sota dukedi sang arail kawewe nan im en kaudok o nan deu arail akan, o re padapadaki me Jesus me Kristus.

6 A TOUNPADAK kan lao totolar ni ran pukat men Krik kai ap lipanenong men Ipru, aki sota me apwali ar li odi kan ni ar dodok en ran akan. 2 Ekriamen oko ap molipe pena tounpadak kan masani: A sota mau ong, sen muei sang masan en Kot, pwen papa ni tepel. 3 Ari ri (at) akan, rapaki sang nan pung omal o isimen, me kalok mau, me dir en Ngen (saraui) o lolekong, me sen kasapwiladang dok wet! 4 A kit pan apapwalita kapakap o dodok pan masan o. 5 Pokon o ari peren kida kaparok pot et. Re ap piladar Stepanus, ol amen, me dir en poson o Ngen saraui, pil Pilipus, o Prokorus, o Nikonor, o Timon, o Parmenas, o Nikolaus, proselite sang Antiokiyen amen. 6 Re kidang irail mon wanporon akan. Re lao kapakaper ap kidang po'rail lim ar. 7 Masan en Kot ari pwaida kaualap, o tounpadak kan madang totolar nan Ierusalem, o samero toto pil iang lamalam o. 8 A Stepanus, me dir en poson o kelail, ap wiadar manaman o kilel laud kai nan pung en aramas akan. 9 A akai me udar, me kisan sinakoke en Liperti o men Kirene, o men Aleksandrien, o men Silisia, o Asien akamai ong Stepanus. 10 A re sota kak palian en Stepanus a kupurokong o Ngen o, me audeda i. 11 Irail ari pwain ong ol akai, pwen katiti: Se ronger, me a lalaue moses o Kot. 12 Irail pil kamakarada aramas, o saumas akai, o saunkawewe, re ap saikidi i o koledi, re ap wa dong i mod en kadeik o, 13 O kapwareda saunkadede likam akai, me katitiki: Aramas men et sota kin dukedi sang a lalaue wasa saraui et o kapung. 14 Pwe se ronger, me a katitiki, me Jesus en Nasaret pan kawela wasa et o kawilianla lamalam kan, me Moses kotiki ong kitail er. 15 A karos, me iang mod ong kapung o, kangkakil i, kasauuada, me silang a dueta silang en tounlang amen.

7 SAMERO lapalap ap masani: Melel meputak? 2 A masani: Ri ai o sam ai kan, komail rong, Kot en lingan kotin pwara dong sam atail Apraam ni a kotikot Mesopotamien, ni a saikenta kotikot Aran, 3 O kotin masani ong i: Kowe sang nan sap om o sang ren sau om, ko wong eu sap, me I pan kasale ong uk! 4 I ap lipa sang nan sap en Kaltää o kotikot Aran. Sam a lao matalar, a kotin kalua wong i sap wet, wasa komail kotikot ansau wet. 5 I ari sota kotin mueid ong i, en sapaneki sap o, sota wasa, me laude ong pat en nä eu, ap kotin inauki ong i, ni ansau saikenta sapwilim a seri, me a pan kotiki ong i o kadaudok a, en sapaneki. 6 A iet duen me Kot kotin masani: Kadaudok a pan kakairu nan sap en men wai, o re pan lidula, o kanaudokala saunpar papuki. 7 O Kot kotin masani: I pan kadeikada toun wei o, me re kin liduliduwi. A murin met re pan lipa sang sap o, ap kaudok ong ia sap wet. 8 I ari kotiki ong irail inau en sirkomsais. A ap wiadar Isaak o sirkomsais i ni ran kawalu, a Isaak wiadar lakop, a lakop sam atail ekriamen oko. 9 A sam atail oko peirinki losep ap netikilang i Äkipten. A Kot me kotin apwali i, 10 O kotin dorela i sang ni a apwal akan karos, o kotiki ong i konekon ong kupurokong mon Parao, nanmarki en Äkipten. I ap kasapwilada i, en kaun en Äkipten o a dipisou karos. 11 Muein lek ap kipadi sap en Äkipten karos o Kanaan; i

ansau o me apwal melel, o sam atail akan sota diaradar sak ar kisin sak. 12 A lakop lao mangi, me manga mi Äkipten, ap kotin poronelar mas sam atail akan. 13 A lao kariapak losep ap diarokadar ren ri a ol akan, o sau en losep sansaledo ren Parao. 14 Losep ap ilake dong sam a lakop, pwen kotilang re a o sau i kan karos, irail me isiakan limen. 15 Lakop ap kotidilang Äkipten o matalar, i o sam atail akan. 16 Irail ari wisikelang Sikem o saredier nan sousou o, me Apraam netiekida moni kai sang ren nain Emor oko, sam en Sikem. 17 A ansau, me inau en Kot ong Apraam pan pwaida, lao korendor, men Israel ap kaparapar o totolar nan Äkipten. 18 A lao lel amen nanmarki kaunda Äkipten, me sasa losep, 19 I me widiwindinga kainok atail oko, o wia sued ong sam (atail) akan, pwe ren kasela nairail kisin seri kan, pwe re de maurata. 20 I ansau me Moses ipwidier, me seri kaselel amen, ap apapwalita nan im en sam a saunpong silu. 21 A lao lokidokilar, sapwilim en Parao seripein ap dorela i o kakairada dueta udan na. 22 Moses ari padakeda ni song en lolekong en men Äkipten karos; a i me manaman ni a masan o wiawia kan. 23 A lao saunpar paeisok dauer poa, ap lamedar, en tu ong ri a ol akan men Israel. 24 A lao masani amen, me kalokolok mal, ap sauasa i o depuk ong, me kaloke mal, ap kotin kamelar ol en Äkipten. 25 Pwe a kupura, me ri a ol akan pan dedeki, me Kot pan kotin kapiti kin ir sang lim a; a re sota dedeki, 26 A mandan ran o a kottila re'rail ni ar akamai pena, ap men kotin kapol ira la, masani: Koma pirien eu, menda koma wia sapung nan pung oma? 27 A me wiada sapung ong men imp a o sikon wei i, inda: Is me kasapwil uk adar, pwen at saumas o saunkapung? 28 Koe pan kame ia la dueta koe kamela men Äkipten aio? 29 Moses ap tangki sang lokaia pot et o kakairu sili nan sap en Midian eu, wasa a kanaitikieda ol riamen. 30 Kadekadeo lao par paeisok dauer poa, tounlang amen ap pwara dong i ni nana Sinai nin tuka teketeckumpumpul pot. 31 Moses lao masani, ap kotin puriamuiki kasansal o. A ni a koti ong, pwen masani, kapitie en Kaun o ap pei dong i: 32 Ngai Kot en sam om akan, Kot en Apraam, o Isaak, o lakop. Moses ap kotin rerereda o masak udial i. 33 Kaun o ap kotin masani ong i: Ki sang sut ni nä om akan, pwe wasa koe u ia me saraui! 34 I kilanger kankangeranger en nai aramas akan, o I ronger ar sangesang, ap kodi dong kamaio wei ir ala. Ari kodo, I pan kadar uk alang Äkipten! 35 I Moses, me irail mamaleki ni ar indinda: Is me kasapwil uk ada, pwen at saumas o saunkapung? I me Kot kotin poronela, en saumas o saunkamaur ki lim en tounlang o, me kotin pwara dong i nan tuka teketeck. 36 Iei i, me kalua ir sang o wiadar manaman o kilel akan nan sap Äkipten, o nan sed waitata, o nan sap tan saunpar paeisok. 37 I Moses, me masani ong men Israel: Kot pan kotiki ong komail saukop amen sang nan ipwin ri omal ol akan dueta ngai, i me komail en peiki ong! 38 Iei i, me mi nan momodisou nan sap tan ren tounlang o, me kotin mamasani ong i pon nana Sinai, o me kotin ieiang sam atail akan me kotin aleer masan en kamaur, pwen use dong kit. 39 Me sam atail akan kang peiki ong, ap siken wei sang irail i, o nan mongieng arail re men sapalang Äkipten, 40 Potoan ong Aron: Wiai ong kit at kot akan, me pan tiona mo at, pwe se sasa, da me wiauia ong Moses, me kalua kit sang nan Äkipten! 41 Irail ari wiadar dikedik en kaupul amen ni ran oko, o mairong

ong kilel en ani mal o, o perenki, wiawia kan en pa arail. **42** Kot ap kotin saupei sang irail o kotin mueid ong irail ren kaudok ong usu pan lang akan duen a intingidier nan puk en saukop akan: laduen komail men Israel, komail mairongki ong ia man akan nan sap tan ni par paeisok? **43** Melel komail waroki ong mol ong en Molok, o usu en omaile kot Rempan, dikedik kai, me komail wiadar, pwen pongi; a l pan kasapoke komail la pailla sang Papilon. **44** Mol en kadede mi ren sam atail akan nan sap tan duen masan en i, me kotin mamasani ong Moses, me ren wiada duen kilel o, me a kotin udialer. **45** Me sam atail akan pil aleer, ap iang losua wala ni ar sapaneki sap en men liki kan me Kot kotin koko wei mon silang en sam atail akan lao lel muein Dawid. **46** Me konekon ren Kot o kotin anane kauadang Kot en lakop mol eu. **47** A Salomo me kotin kauada tampus eu. **48** A Wasa lapalap sota kin kotikot nan mol, me pa en aramas wiadar duen saukop o kin katitiki: **49** Nanlang deu i, o sappa utipa i, me Kaun o kotin masani. A im da, me komail men kauadang ia, de ia wasa, I en kamol ia? **50** Kaidin pa i, me wiadar mepukat karos? **51** Komail me katiwo o so sirkomsais nan mongieng o salong omaile, komail kin kaokaoe Ngen saraui ansau karos, komail kin dueta sam omaile akan. **52** Is ren saukop akan me sam omaile akan sota kaloke? O re kamata ir ala, me kopador Pung men et, me komail pangalar o kamatalar. **53** Komail me aleer kapung ren tounlang kan, ap sota kapwaiada. **54** Irail rongadar mepukat, ap olar nan mongieng arail o re teterok ngi ong i. **55** A Stepanus dir en Ngen saraui kangkakil nanlang o udial en Kot a lingan o lesus a kotikot ni pali maun en Kot, **56** Ap katitiki: Kilang, i ududial nanlang kan ar ritida, o Nain aramas a kotikot ni pali maun en Kot. **57** Irail ap weriwereda o pinale salong arail o wiaki eu tanga dong i. **58** Irail lao sikenewei sang nan kanim o, rap kate i. A saunkadete kan pwilkidier ar likau ni nä en manakap amen, me ad a Saulus. **59** Irail ari kate Stepanus ni a kapakap o inda: Maing lesus, re kotin kasamo ngen il! **60** I ari kelepuki o ngil laudedea: Maing re der kapokon ong irail dip wet. A inda met, ap mairedi o ari.

8 A SAULUS pil peren kida a kamela. A ni ran ota ansauna kamekam en momodisou en Ierusalem tapida; karos ap muez pasang nan sap en ludää o Samaria, wanporon akan me so. **2** A ol lelapok kai sarepedi Stepanus o maiieiki i kaualap. **3** A Saulus me kamueit pasang momodisou o kuli ong im karos, wala ol o li karos, kasedi ong irail han imateng. **4** A irail me muez pasanger, kakan sili padapadak duen masan o. **5** Pilipus ap kotilang kanim en Samaria eu o padaki ong irail duen Kristus. **6** A aramas akan wiaki eu peiki ong meakan, me Pilipus padaki ong irail. Re rongerong i o kilang kilel akan me a wiadar. **7** Pwe ngen saut keredi sang ren me toto ni ar weriweri laud. O me kokon madak o nä dangidang toto me kelailadar. **8** O peren me lapalap nan kanim o. **9** A ol amen ad a Simon, me kin wun ani mas o, kotokotaue men Samaria, me inda duen pein i, me i me lapalap. **10** A irail karos peiki ong i, me tiktitik o me lapalap akan katitiki: Men et iei manaman en Kot me lapalap. **11** A re kin peiki ong i, pweki a kin kotokotaue irail sang mas kokodo. **12** A re lao kamelele Pilipus, me padaki duen rongamau en wein Kot o duen mar en lesus Kristus, rap paptaisela, ol o li

akan. **13** Simon pil iang posonlar, I lao paptaisela, ap waroki ong Pilipus. A lao udial kilel o manaman akan, me wiauier, ap puriamuiki. **14** Wanporon akan me kotikot Ierusalem lao mangi, me Samaria iang duki ong masan en Kot, rap poronelang irail Petrus o Ioanes. **15** Ira lao kotido, ap kapakapa kin irail, pwe re en tungole Ngen saraui. **16** Pwe a saikenta moredi ong amen irail. Re paptaisela eta ni mar en Kaun lesus. **17** Ira ari kotiki ong po'rail lim ar akan, irail ap aleer Ngen saraui. **18** Simon lao kilanger, me Ngen saraui kokido en wanporon oko ara pwil po'rail lim ar akan, ap men ki ong ira kisin moni. **19** Indada: Koma pil kotiki dong ia manaman wet, pwe ma i pan pwil pon amen pa i kat, i en ale Ngen saraui. **20** A Petrus masani ong i: Noum moni en iang uk lokidokila! Pweki om kiki ong, me mana en Kot kokido moni. **21** Nan sota pwais om de om tungol ni dodok wet, pwe mongieng om sota inen mon Kot. **22** Ari, kalukila om sued wet, o poeki ren Kaun o, ma a sota pan kotin makeki lamelam sued nan mongieng om. **23** Pwe i kilanger, me koe me dir en edi katik o tengiteng ni me sapung. **24** Simon ap sapeng indada: Koma kotin kapakapa kin ia ren Kaun o, pwe mepukat, me koma masani ong ia, ender pwai dong ia. **25** A ira lao katitiki o kotikida masan en Kaun o, ap purelang Ierusalem, o padak sili rongamau nan kisin kanim en Samaria toto. **26** A tounlang en Kaun o masani ong Pilipus: Uda kola pali air pon al o, me kodi sang Ierusalem, ko ong Kasa me tan! **27** I ari uda sapalewei. A kilang, ol en Etiopia, saumas manaman en Kandase, li nanmarki en Etiopia, me kokoaki a dipisou karos, me kotido, pwen kaudok nan Ierusalem. **28** A ni a purela sap we, a kotikot pon dakepa o dondoropwe saukop lesaia. **29** Ngen o ap kotin masani ong Pilipus: Kai ong o iangala dakepa! **30** Pilipus ap tanga wong i, ap rongadar a dondoropwe saukop lesaia masani: Komui weweiki, me komui doropwe? **31** I ari masani: Pala i pan asa, ma sota, me pan kawewe ong ia? I ari poeki ren Pilipus en keredi mondi re a. **32** A iet wasa nan kisin likau o me a wadoker: Duen sip amen, me pakara wei, pwen kamela, o duen sippul, me kin nenenlata pan me kote sang wun a, iduen a sota kin dausa pasang silang i. **33** A ni a karakarak a solar pakadeikadar. A is me pan kak kaweweda duen sau i kan? Pwe a ieias wisike sanger sappa. **34** Saumas ap sapeng Pilipus masani: I men poeki re omui, is me saukop katitiki met? Duen pein i de duen amen? **35** Pilipus ap kotiki pasang au a, padaki ong i rongamau en lesus, tapiada nan kisin likau wet. **36** A ni ara kokowi, ira lel ong pil apot, a saumas o masani: Kilang pil o, da me karompa, me i sota paptais ki? **38** I ap masani dakepa en udi. Ira karos ap kodii ong pil o, Pilipus o saumas o; i ari paptais i. **39** Ira lao kodado sang nan pil o, Ngen en Kaun o ap pokada sang Pilipus. Saumas o ap solar kilang i. I ari daulul kokowi popol. **40** Pilipus ap diarokadar Asdod; a dadaulular, padak sili rongamau nan kanim karos lao a lele dong Sásarea.

9 A SAULUS dadaurata a lingarangaraki tounpadak en Kaun akan, ap pan kame ir ala, o kola ren samero lapalap o, **2** Poeki re a kisin likau ong sinakoke en Damaskus akan, pwe ma a pan diar meamen, me iangala lamalam, ol de li i en sali irail edi o kalualang Ierusalem. **3** A ni a sapasapal kokola koren iong Damaskus, marain eu kodido sang nanlang, sereda i. **4** Ni a

pupedi nani pwel, ap rongada ngil eu, me masani ong i: Saul, Saul, da me koe kame kin ia? 5 A ap inda: Is komui Maing? A kotin masani: Ngai Iesus, me koe kin kame. 6 Paurida, kolang nan kanim en, nan a pan loki ong uk, me koe en wiada. 7 A ol oko, me iang i kokola, sapaimokid, pwe re rongadar ngil o, ap sota amen me re kilangadar. 8 Saulus paurida sang nan pwel, mas a papad eta, ap sota kilang meamen. A re kololok pa a, kalualang i Damaskus. 9 I ari sota kilang wasa pong sili pong. A so kang de nim meakot. 10 A tounpadak amen mi Damaskus, ad a Ananias me Kaun o kotin masani ong ni kasansal eu: Ananias! I ari potoan ong: let ngai Maing! 11 Kaun o ap kotin masani ong i: Paurida kowei ong nani al o, me ad a Inen, ap idok nan im en Iudas amen, me mar a Saulus en Tarsus. Pwe kilang, a kapakap 12 A kilanger ol amen ni kasansal eu, me ad a Ananias, me ko dong i o pwil poa pa a kan, pwe a en kilangki wasa. 13 A Ananias potoan ong: Maing, i rongadar ren aramas toto duen ol men et, duen a kin kaokaoe sapwilim ar saraui kan, me mi Ierusalem. 14 O a aleer sang ren samero lapalap akan manaman, en saliedi karos, me kin likwir ong mar omui. 15 A Kaun o kotin masani ong i: U kowei, pwe iei ol o, me I piladar, en wala mar ai ren men liki o nammarki kan o men Israel. 16 Pwe I pan kasansale ong i duen won a pan kamekameki mar ai. 17 Ananias ari kola, pedelong ong nan im o, pwil poa pa a pokon, indada: Ri (ai) Saul, Kaun o me kotin porone ia do; iei Iesus, me kotin pwara dong komui nani al o ni omui kokodo, pwe komui en kilangada wasa o dire kila Ngen saraui. 18 A madang likamata un en mam akai, me pupedi sang ni mas a, i ari kilangadar wasa o udar paptaiselar. 19 I lao mangaer, ap kelailadar, ap mimieta ren tounpadak en Damaskus akan ran akai. 20 A madang padapadak nan sinakoke kan duen Iesus, me i sapwilim en Kot. 21 A karos, me rongerong i, puriamui kila indada: Kaidin i, me kin kaokaoe ir, me kin likwir ong mar wet nan Ierusalem o kodo wasa et, pwen sali ir edi, kalua ren samero lapalap akan? 22 A Saulus me manaman kokoda o kapingada Sus oko, me kauson Damaskus ni a kawewedar, me i me Kristus. 23 Kadekadeo murin ran toto Sus oko kapung pena en kamela i. 24 A Saulus ronger, me re masamasan i; irail pil masamasan wanim akan ni ran o ni pong, pwen kamela i. 25 A tounpadak kan ale i ni pong apiekidi kopou eu sang pon kel o. 26 A Saulus lao pwara dong Ierusalem a sosong waroki ong tounpadak kan, irail karos masak i, pwe irail sota kamelele, me i tounpadak amen. 27 A Parnapas ale i o kare dong i ren wanporon akan, o katiti ong irail, duen a kilangadar Kaun o nani al o, o me a kotin masani ong i, o duen a so masak padapadaki ni mar en Iesus nan Damaskus. 28 I ari iang irail er kotin pedepedoi sang o pedepedelong ong nan Ierusalem o padaki aima ni mar en Kaun o. 29 I o men Krik kai masan o akamai pena, a re song kamela i. 30 Saulang kan lao asaer, ap iang i kolang Säsarea, ap kadaralang i Taris. 31 A momodisou kan ap popol o pwaidar nan Iudää, o Kalilää, o Samaria, o re weweid ni masak en Kaun o, o toto kilar popol en Ngen saraui. 32 A Petrus lao kakan sili nan sap akan, a pil kotila ren me saraui kan, me kaukauson Lida. 33 A diaradar aramas amen wasa o, me ad a Äneas, me wonon par walu, pwe me kokon dangidang. 34 Petrus ari masani ong i: Äneas. Iesus

Kristus kakel uk ada. Paurida, pein lim pena ki om! I ari paurida madang. 35 A karos me kaukauson Lida o Saron, kilangada i, re ap wuki ong Kaun o. 36 A tounpadak li amen mi loppe, me ad a Tapea (iet wewe: Torkas), i me dir en wiawia mau kan o kisakis wei. 37 A kadekadeo ni ran oko a somaudar o meler. Irail lao duper i, ap nekidala nan pera poa. 38 A Lida me koren iong lope. Tounpadak kan lao ronger, me Petrus kotikot wasa o, rap kadarala ol riamen re a, poekipoeki: Kom der peikasal, koti dong kit! 39 Petrus ari kotida iang ir ala. I lao pwarado, re ap ukadala i pera poa, o li odi karos u impa, sangesang o kapwareda sakit o likau kan, me Torkas wiadar ni a mimi re'rail. 40 A Petrus kieie sang ir karos, ap kelepuki kapakap, ap saupei ong kalep o masani: Tapea, paurida! I ari pad pasang, kilangada Petrus, ap modadar. 41 I ari koledi pa a, kauada i. A lao eker pena me saraui o li odi kan, ap kasale ong irail i a maureda. 42 Ari a loki sili nan lope, o me toto posonla Kaun o. 43 I ari kotikoteta lope ran toto ren saun me wiada kil en man amen, me ad a Simon.

10 OL amen mi Säsarea ad a Kornelius, me saumas en pwin en saunpei eu, me ad a men Italien, 2 Me lelapok o masak Kot iangaki toun im a karos, me poden kisakis ong aramas, o kapakap ong Kot ansau karos. 3 A masani ni kasansal eu tounlang en Kot amen, me pwara dong i ni klok silu, masani ong i: Kornelius! 4 A kangakil i o masakadar, potoan ong: Maing, dakot? A kotin masani ong i: Om kapakap akan o koleir leler wasailen Kot. 5 Koe ari kadar wong lope ol akai, ukedo Simon, me pil ad a Petrus, 6 Me kin kairu ren Simon saun wia kil en man, me im a sal ong sed; 7 A tounlang o, me kotin mamasani ong i, lao kotilar, ap ekeredo na ladu riamen o saunpei lelapok amen, me kin mi re a ansau karos. 8 A lao masani ong irail mepukat karos, ap kadar ir alang lope. 9 A mandan ran o ni ar sapasapalwei o koren iong kanim o, Petrus ap kotila pon im o, pwen kapakap impan klok eisokriau. 10 Ap men sakadar o a pan sak. A ni ar kaonopadang i, ap masani kasansal eu: 11 A kilanger nanlang a ritidat o ed eu likamata tein pwainok kalaimun kokodi, me imwi kan pukopuk pena o pwildi ong nani pwel. 12 Song en man en sappa karos mi lole, me kin aluki pa, o me laualo, o man korop kai, o manpi en pan lang. 13 O ngil eu peidi dong i masanier: Petrus, paurida, kamela o manga! 14 A Petrus potoan ong: Kaidin Maing, pwe i kaikenta manga me mal kot, de me samin. 15 A ngil o masani ong i kariapak: Meakot, me Kot kamakelekeladar koe der mamaleki! 16 Mepukat wiauier pan silepak! Ed o ap kapuredalang nanlang. 17 A Petrus ni a kotin ponepon kidar wewe en kasansal o, me a masanier, kilang, ol oko me pakadarado sang ren Kornelius, ap rapaki im en Simon o uda pan wanim o, 18 O likilikwir pepeidok, ma Simon, me pil mar a Petrus kotikot wasa o. 19 A Petrus ni a kotin madamadaua duen kasansal o, Ngen ap kotin masani ong i: Kilang ol silimen raparapa kin uk. 20 Uda o kodiwei iang irail o so peikasal, pwe Ngai me kadar irail do. 21 Petrus ap kodilang ren ol oko, masani: Kilang, iet ngai, me komail raparapaki. Da karepen omail kodo? 22 Irail inda: Kornelius saumas en saunpei amen, ol pung amen, me masak Kot, o kalok mau ren Sus akan karos, me mangier sang ren tounlang saraui en Kot amen, en poron dong komui, en kotido nan tanpas a, pwen mangi sang

komui masan akan. **23** I ari kasamo ir long o kinte kin irail er. A mandan ran o a kotin iang ir wei; o saulang en lope kai pil iang i. **24** A mandan ran o re leler Säsarea. A Kornelius kapokon pena sau i o kompokepa kan ap auiau irail. **25** A Petrus lao pedelong ong, Kornelius ap tu ong i o pupedi ong ni aluwila a o kaudok ong i. **26** A Petrus kauada i indada: Uda, pwe ngai pil aramas amen. **27** A ni ara masan pena, ap pedelong ong, diaradar me toto momod pena. **28** I ari masani ong irail: Komail asa, me a sota inen, ol en Sus amen en pat ong men liki amen de kola re a. A Kot kotin kasale ong ia, i ender mamaleki de sauteki amen aramas. **29** I me i koki do o so peikasal ni ar idok ia. Ari, i men kalelapok, da karep en omail eker ia do? **30** Kornelius ap masaniada: Mon pong pa pong ngai kaisesol lel auer wet. A ni klok duau i kapakap nan im ai. A kilang, ol amen me kot mo i, mi nan likau lingaling, **31** O masani: Kornelius, om kapakap me pwaida, o om koleir leler kupur en Kot. **32** Ari, ilakilang lope, pwe Simon me pil ad a Petrus, en kodo. A kakairu nan im en Simon saun wia kil en man, me sal ong sed. A lao pwarado, a pan padapadaki uk. **33** Ngai ari pitipit ilakilang komui, a meid mau omui pwarador. Ari iet kit karos sansal mon Kot, pwe sen rong meakan, me Kot masani ong komui. **34** Petrus ap kotiki pasang silang i indada: Melel, i asaer, me Kot sota kin kotin lipilipilki aramas, **35** A nan sap karos meamen masak i o wiawia me pung, nan i me konekon re a. **36** Masan o me a kotin kadara dong men Israel, en kaire kin irail popol ren Jesus Kristus. (Nan i me Kaun pan meakaros). **37** Komail asa masan me kalok sili me tapidatnan Kalilää lel Iudää pon murin paptais, me loanes wiada padak due. **38** Duen en Kot a kotin keiekier Jesus en Nasaret Ngen saraui o manaman, me kotin kakan sili wiawia mau o kakeladar me tanwar en tewil, pwe Kot kotin ieiang i. **39** A kit karos me saunkadede en meakaros, me a kotin wiadar nan sap en Sus akan o pil Ierusalem, me re pasuredi ong nin tuka o kamatalar. **40** Nan i me Kot kotin kaiasadar ni ran kasilu o kasaleda i. **41** Kaidin ong aramas karos, pwe ong saunkadede kai, me pilipildar ren Kot, kit me iang i sak o urak murin a iasadarsang ren me meler akan. **42** I ari masani ong kit, sen padapadak ong aramas o kadede melel, me i, me Kot kotin piladar, pwen Saunkapung pan me maur o me meler akan. **43** A saukop karos kin kadede duen i, me dip en ir karos, me poson i, pan lapwada pweki mar a. **44** A ni Petrus kotikida masan pukat Ngen saraui ap moredi pon karos, me rongerong padak o. **45** A me poson akan, kisan sirkomsais, karos me iang Petrus pwarador, puriamuiki, me Ngen saraui pil moredi pon men liki kan. **46** Pwe re rongadar ar lokaia kida ngil toror kapinga Kot. Petrus ap masanier: **47** Is me pan inapwiedi pil, me mepukat ender paptaisela, pwe re aleer Ngen saraui dueta kitai? **48** I ari masani, me ren paptaisela ni mar en Jesus Kristus. Irail ap poeki, a en mimieta re'rail ran akai.

11 WANPORON o saulang kan, me mi ludää, rongadar, me men liki kan pil aleer masan en Kot. **2** Petrus lao pwara dong Ierusalem, me kisan sirkomsais oko ap akamai ong i indada: **3** Kom pwarala ren ol akai me so sirkomsais oko o manga re'rail. **4** A Petrus pikikidi masani ong irail karos me wiauier irerokedo masani: **5** Ngai mi nan kanim lope wia

kapakap. O ni ai wukilar, i kilanger kasansal eu: Ed eu kodido sang nanlang likamata tein pwainok kalaimun eu, me imwi kan pukopuk pena o a kodido imp ai. **6** Ni ai kangkakil, i ap diar o kilanger man aluki pa en sappa kai, o man laoalo, o man korop, o manpir en pan lang. **7** Ngai ari rongadar ngil eu, me masani ong ia: Petrus, paurida, kamela o manga! **8** A ngai potoan ong: Kaidin Maing, pwe sota me mal kot, de me saut kin ko ong nan au ai. **9** A ngil kariapak sapeng sang nanlang: Meakot me Kot kamakelekeledar, koe der mamaleki! **10** Mepukat wiauier pan silepak, ap apdar nanlang. **11** A kilang, madang ol silimen kasinenda mon im, me i mi lole, me pakadara dong ia sang Säsarea. **12** A Ngen kotin masani ong ia, i en iang irail wei so peikasal; a saulang wonemen pukat pil iang ia. Kit ari pedelong ong nan im en ol o. **13** I ari kaire kin kit, duen a kilanger tounlang o kotikot nan im a, masani ong i: Kadara wong lope ol akai, me pan ukedo Simon me pil ad a Petrus, **14** Me pan padaki ong uk, me koe o noumui kan karos pan maur kila. **15** Ni ai pikikidi padak, Ngen saraui ap moredi ong po'rail, dueta a kotin moredi ong po'tail ni tapi o. **16** Ngai ari tamanda masan en Kaun o, me a kotin masani: Melel, pil me loanes paptais kier, a komail pan paptais kila Ngen saraui. **17** Ari, ma Kot kotin kisakisa irail dueta a kotin kisakisa kitail er, kitail me posonlar Kaun Iesus Kristus, is ngai, pwe i en kak palian Kot? **18** Irail lao rongadar mepukat ap nenenla o kapinga Kot indada: Nan Kot pil kotiki ong men liki kan en kalula, pwen maurela. **19** A me muei pasang ni ansau en kamekam en Stepanus, kakan sili lel Pönisiens, o Sipern, o Antiokiens o sota padaki ong meamen pwe Sus akan eta. **20** A nan pung arail o akai mia, men Sipern o Kirene, me pwara dong Antiokiens, ap pil padaki ong men Krik rongamau en Kaun Iesus. **21** A lim en Kaun o ieiang irail o me toto posonlar wuki ong Kaun o. **22** Rong en mepukat ap peidong momodisou en Ierusalem. Ir ari poronelar Parnapas, pwen kokola lel Antiokiens. **23** I lao pwarador o kilanger mak en Kot, ap peren kidar o panauir irail karos, ren kelail ni mongiong arail o podidi ong Kaun o. **24** Pwe i me ol kelail o mau amen, me dir en Ngen saraui o poson. A aramas toto me wuki ong Kaun o. **25** A ap kola Tarsus rapaki Paulus. **26** A lao diaradar i, ap ukedo i Antiokiens. Ira ap mimi ren momodisou par eu o padapadaki ong me toto. A nan Antiokiens tounpadak kan tapidat adaneki sapwilim en Kristus akan. **27** A ni ran pukat saukop akai ko dong Antiokiens sang Ierusalem. **28** A amen irail, me ad a Akapus me u kokopki Ngen, me muei lek lapalap pan kipadi sappa; ari, a pwaider ni muein Klaudius. **29** A irail inauki pena, me re pan kisakisa saulang kan, me mi Ierusalem duen ar kapwapwa amen amen. **30** Mepukat re wiadar; re kadar wong saunkoa kan Parnapas o Paulus me wala.

12 I ANSAU nanmarki Erodes pikikidi kame akai nan momodisou. **2** I ari kamata kila kodlas lakopus ri en loanes. **3** A lao kilanger, me Sus oko peren kidar, ap pil saikidi Petrus. Nan i ansau prot somut. **4** A saikidi i o kilang i nan imateng, o kasilaki i pwin en saunpei paieu. Pamem me wia eu pwin, pwe murin pasa a men kasale ong pokon i. **5** Petrus ari sensal nan imateng a momodisou poden kapakapki i ren Kot. **6** Pongpong mon Erodes pan kasansaleda i, a saimokela nan

pung en saunpei riamen, salikidi sal mata riapot. A silepa ko masamasan imateng mon wanim ko. 7 A kilang, amen tounlang en Kaun o pwarado o marain eu sarada nan imateng o. I ari pikir Petrus ni pangepang o kapaurida i masani: Paurida pitipit! Sal mata ko ap pupedi sang ni lim a kan. 8 A tounlang masani ong i: Pirapirada o suteda! I ari wiadar met. A ap masani ong i: Upupedi o idauen ia do! 9 I ari pedoido sang o idauenla i, o a sota dedeki, me melel en tounlang a wiawia. Pwe a kiki ong, me a auramandar. 10 Ira lao kotin daulier pwin en silepa kaeu, o kariau, ira ap lel ong wanim mata, me salong kanim, i me pein ritida mo'ra. Ira ari kotila pon al apot. A tounlang ap madang kotin rir sang mo a. 11 A Petrus lao dedeki me wiauier, ap masaniada: I ap asa melel, me Kaun o kotin poronedo sapwilim a tounlang o kapit ia sang ni pa en Erodes o sang en Sus akan ar masamasan. 12 A ni a kotin madamadua, ap lel ong im en Maria in en loanes, me pil ad a Markus, wasa me toto pokon ia wia kapakap. 13 A ni en Petrus a letelet ni wanim o, lidu men, ad a Rode, ap pwara dong rong. 14 A lao asa kapitie en Petrus, a sota ritingada wanim o pweki a peren. A tanglong katiciki, me Petrus kot mon wanim o. 15 A irail indai ong i: Koe iakala. A i kelail indada, me melel. Re ap inda: Kaidin i, a sapwilim a tounlang o. 16 A Petrus wiawia leteleteta. Irail lao ritingada o kilanger i, re ap puriamui kilar. 17 A i olole irail, en nenenla. A ap masani ong irail duen Kaun o, me kotin kalua i sang nan imateng o, o pil masanier: Kaireki Iakopus o saulang kan mepukat! I ap kotiei sang kotilang ekis wasa. 18 A lao ran pasanger, saunpei kan ap puriamui kaualap en Petrus a pitilar. 19 A Erodes lao idok o so diaradar, ap itetokenkone silepa ko o masani, ren kamela. I ari kotilang Sásarea sang Ierusalem kauauson ia. 20 A Erodes ongiogidar pan men Tirus o Sidon, re ap wiaki eu poto dong i kadekadeke Plastus saunkoa en nanmarki o poeki mieu mau, pwe re kin memaureki sap en nanmarki. 21 A kadekadeo eu ran Erodes ap puriong likau en nanmarki, kaipokedi pon mol o kapakaparok ong irail. 22 A aramas akan ngisingis indada: Nan i kapitie en kot amen, a kaidin en aramas. 23 A madang amen tounlang en Kaun o poki i, pweki a so wauneki Kot. A maas akan me kangala i; i ari mela. 24 A masan en Kot pwaida o lok sili. 25 Parnapas i Paulus puredo sang Ierusalem, ira lao kanikielar ar dodox, o ira pil ukedo loanes, me ad a Markus.

13 NAN momodisou en Antioiken saukop o saunpadak kai mia. Iet akan: Parnapas, o Simeon me pil ad a Niker, o Lusius men Kirene, o Manaen, me iang monsap Erodes apwalidar, o Saulus. 2 A ni arail papa ong Kaun o, o kaisesol, Ngen saraui ap kotin masani: Katorore sang ong ia Parnapas o Saulus, pwen wia dok eu, me I ki ong ira er! 3 Irail ap kaisesol o kapakap o kidang po'ra pa ar, re ap kadar ira wei. 4 Ira ari me pakadara kila Ngen saraui ap kotila Seloisia, wasa ira kereda pon sop pot tangalang Sipern. 5 Ira lao mi Salamis, ap padaki duen masan en Kot nan sinakoke en Sus akan. A loanes papa men pil iang ira. 6 Irail lao kakan sili nan dake lel kanim Papos, rap diaradar ol amen, me kin kat i an, saukop likam amen, kisan men Sus, ad a Par Iesus, 7 Me kin mi ren Serkius Paulus ol lelapok amen. I me ekere dong i Parnapas o Saulus, pwe a men rongerong masan en Kot. 8 A Elimas widingak

(pwe i wewe en ad a) palian ira, pwen kapure sang saumas ni poson o. 9 Saulus, me pil adaneki Paulus, dir en Ngen saraui, kangakkil i, 10 Indada: Koe meid dir en widing o mesued, o nain tewil o me kailongki me pung karos. Koe sota pan dukedi sang palian al inen en Kaun akan. 11 A kilang met, lim en Kaun o mi po om. A koe pan maskun, ap solar kilang katipin ansau kis. Ari, a madang ediedelar o rotalar, i ap raparapaki sili men ale pa a, en kaweid i. 12 Saumas lao masani me wiauier, ap posonlar, pwe a puriamuiki padak en Kaun o. 13 Paulus o a warok kai ap kotila sang Papos tangatang ko dong Perke nan wein Pampilia. A loanes muei sang ira, purelang Ierusalem. 14 A ira masalewei sang Perke o kotilang Antioki en Pisidien o kotilong ong nan sinakoke ni ran en sapat kaipokedi. 15 A lao nikier ar dondoropwe kapung o saukop akan saumas en sinakoke kai ap ilakilang ira masani: Ri (at) oko ma masan en panau pot ong aramas pukat mi re oma, koma ari kida! 16 Paulus ap kotida oboleki lim a masani: Ol en Israel komail o me kin masak Kot, komail en rong! 17 Kot en men Israel pukat, me kotin piladar sam atail akan o kapakapaiada aramas oko ni ar kakairu sili Äkipten, o lim a manaman, me a kotin kalua kin irail sang wasa o. 18 A impan saunpar paeisok a kotin apapwali irail nan sap tan. 19 Kadekadeo a lao kotin koko sang wei isu nan Kanaan, ap kotin nek ong irail sap arail. 20 O murin met a kotiki ong irail saunkapung kan irerokedo par papuki limeisok lel ong saukop Samuel. 21 A sang ni ansau o re inong iong nanmarki amen. Kot ap kotiki ong ir Saul nain Kis, ol en kadaudok en Peniamin amen, saunpar paeisok. 22 A lao kasapokelar, ap kotiki ong irail Dawid, pwen nanmarki, me a pil kotin kileledier masani: I diaradar Dawid nain lese, ol amen duen inong en mongiog i, me pan wiada insen ai karos. 23 Sang nan kadaudok a Kot kotikido Iesus, pwen Saunkamaur pan men Israel, duen sapwilim a inau. 24 Murin loanes a kotin padaki ong men Israel karos duen paptais en kalula mon a kotido. 25 A loanes lao kapwaiada sapwilim a dodox, ap kotin masani: Is me komail lamelame me ngai? Kaidin ngai i. A kilang amen kotido, kisin sal en sapwilim a sut i sowar en lapwada. 26 Komail ol o ri ai kan, komail kadaudok en Apraam, o meamen me masak Kot re omai, padak en kamaur pot et pakadara dong komail. 27 Pwe me kauauson Ierusalem o ar saumas akan kapwaiada kokop en saukop akan, me kin wadawad si sapat akan karos ni ar kadeikada i, pweki re sasa i. 28 A sota me re diaradar, me a kak kamata kila. Ari so, re poeki ren Pilatus, me a en kamatala i. 29 Irail lao kapwaiada karos, me intingkidi i, re ap kidi sang i nin tuka o kidi i nan sousou o. 30 A Kot me kotin kaiasada i sang ren me melar akan. 31 O ran toto me a kotin pwara dong me iang i kotilang Ierusalem sang Kallläa, me sapwilim a saunkadete ong aramas akan. 32 A kit padaki ong komail rongamau duen inau ong sam atail akan, 33 Me Kot me kapwai ong kitail nairail seri kan, ni a kotin kaiasadar Iesus duen a intingidier nan psalm kariau: Koe nai Ol, I kanaikit uk adar ran wet. 34 A duen a kotin kaiasada i sang ren me melar akan, pwen der mor pasang, i me a kotin masanieki met: I pan ki ong komail pai melel en Dawid akan. 35 I me a pil masanieki ekis wasa: Re sota pan kotin muezid ong, sapwilim ar Sarau i o pan mor pasang. 36 Pwe Dawid lao kapwaiada a papa ong

kupur en Kot ni a ansau, ap saimokelar, a saredier impan sam a ko, ap mor pasang. **37** A i me Kot koton kaiasadar, nan a sota koton mor pasang. **38** Ari ri ai kan, komail asa, me lapwa pan dip akan ren men et kin kaloki ong komail. **39** A me pan poson i, nan i me pungalar sang meakaros, me komail sota kak pung kila kapung en Moses. **40** Ari, komail kalaka, pwe a depa pwai ong komail, me saukop akan masanier: **41** Kilang, komail me kin lalaue, puriamuiki o soredi, pwe I pan wia dodok eu ni omal ansau, me komail sota pan kamelele, ma amen pan kasokasoong komail due. **42** Irail lao pedoi sang ap poekipoeki, kasoi pukat en kalok ong irail ni ran en sapat kokodo. **43** A saraui lao nikier, men Sus o Proselit lelapok toto idauenla Paulus o Parnapas, me mamasani ong irail o panaui irail, ren podidi ong mak en Kot. **44** A ni sapat kokodo karos toun kanim o pokon pena, pwen rong masan en Kot. **45** A Sus akan lao kilanger pokon o, ap pepeirinki o lidere meakan, me Paulus kaweweda; re palian o lalaue. **46** A Paulus o Parnapas ap so masak katitiki: Masan en Kot en loki dong komail mas, a pweki omal kase sang, o wia kin komail sowar ong maur soutuk, kilang, se sope wei ong men liki kan. (aiōnios g166) **47** Pwe iet duen me Kaun o koton masani ong kit: Ngai me kasapwil uk adar, pwen marain pan men liki kan, pwe koe en kamaur sili lel sap karos. **48** Men liki kan lao rongadar met, ap peren kidar, o kapinda masan en Kot o karos, me kileledi ong maur soutuk, posonlar. (aiōnios g166) **49** A masan en Kaun o lolok sili nan wei kan karos. **50** A Sus oko kamakarada li saupeidi lelapok o saumas en kanim kan, o kapei ong Paulus o Parnapas aramas o kasapoke ir sang nan sap arail, **51** A ira sipedie sang ni aluwil ar pwel, pwen kadeedong irail, ap kotilan Ikonien. **52** A tounpadak kan me dir kila peren o Ngen saraui.

14 A IET me wiauier nan Ikonien: Ira karos kotilong ong nan sinakoek en Sus oko, ap padapadak kelail, lao kisan men Sus o Krik toto posonla. **2** A Sus oko, me so poson, kamokimokid men liki kai o kalolap irail ong saulang kan. **3** A ira mimieta warai wasa o, o aimia padapadak duen kupur en Kaun o, me koton kapwaiada masan en kupur a, ni a koton kasaleda kilel o manaman akan ki lim ara. **4** A toun kanim liak toror pasang. Akai me iang Sus oko, a akai iang wanporon akan. **5** A moromorong lao wiauier sang ren men liki kan o pil Sus oko iangaki ar saumas akan, pwen kame o kate ira, **6** Ira lao mangier, ap pitilang kanim Liakonien, o Listra, o Derpe, o sap me mi imp a, **7** Wasa o ira padapadak rongamau. **8** A ol amen momod Listra, me pat en nä luet o kokon dangidang sang ni a titik, me saikenta alu. **9** I me kin rongerong en Paulus a padak. A lao masani i, ap koton kasauiaida, me a poson itar ong en kakelailada, **10** Ap koton kapitie laudedia masani: Ukida nä om! I ari masiokadar o aluwei. **11** Aramas lao kilanger, me Paulus koton wiadar, rap ngilada kapitiki nin lokaia en Liakonien: Kot akan wia aramasala ap koton kotoong kital. **12** Irail ari ki ong mar en Parnapas Iupiter, a Paulus Merkurius, pweki a kaunda kaparok. **13** A samero en Iupiter, me kin mi mon kanim o, ap wado kau ol o al en tuka kai mon kanim o, ap men iang pokon o wia mairong isis. **14** A wanporon oko Parnapas i Paulus lao mangi mepukat, ira ap ter pasang ara

likau o tang wong nan pung en aramas akan likelikwir: **15** Maing ko, da me komail wiawiaki mepukat? Kit aramas dueta komail, ap padaki ong komail, pwe komail en wuki sang kot mal pukat, wuki ong Kot iejas, me koton kapikadar lang, o sappa, o sed, o audepa'rail karos. **16** Me koton mueid ong toun sap karos en wia pein insen ar mas o. **17** Ari so, a sota koton okila pein i, pwe a koton wiawia mau o kotiki ong komail katau sang nanlang o rak o, o kadireki nan mongjiong omal manga o peren. **18** Ira koton masani mepukat, a ekis ta, ira sota kak katukiedi en pokon o ar pan mairong ong ira. **19** A Sus oko ap kodo sang Antiokién o Ikonien, kamakarada aramas. Ir ari kate Paulus o uradokilang likin kanim o, re ap kiki ong, me a matalar. **20** A ni en tounpadak kan ar kapil pena i, a kotida ap kolong ong nan kanim o, a manda a iang Parnapas koieila Derpe. **21** Ira lao padapadak rongamau nan kanim o, o kasaulangalar me toto, ira ap purela Listra, o Ikonien, o Antiokién. **22** Ira kakelada ngen en tounpadak kan o panaui irail, me ren dadaurata poson, o me kitail en leleki wein Kot kamekam toto. **23** Ira lao kasapwilada saunkoa kai nan momodisou karos, ap kapakap o kaisesol, ap kapakapa ki irail ren Kaun o me re posonlar. **24** Ira kakan sili Pisidien ap lel ong Pampilién. **25** Ira lao padaki duen masan o nan Perke, ap kotilang Atalien. **26** A sang ni wasa o ira tangalang Antiokién, wasa ira sapwile kidar mak en Kot ong dodok o me ira kapwaiadar. **27** Ira lao pwarador, ap kapokon pena momodisou, rap koton kasoia ong irail duen en Kot a koton wiaki ira, o duen a koton ritingada wanim en poson en men liki kan. **28** Ira ap kotikot warai ren tounpadak kan.

15 A AKAI me kodido sang Iudäa, ap padaki ong saulang kan: Ma komail sota sirkomsais duen tiak en Moses, komail sota pan kak maurela. **2** A irail lao liak toror pasang o akakamai ong Paulus o Parnapas, re ap inauki pena, me Paulus i Parnapas, o pil akai irail en kotidalang Ierusalem ren wanporon o saunkoa kan pweki mepukat. **3** Momodisou ap likid ir wei lao ekis wasa. Irail ap weweid nan Pónisién o Samaria o kasokasoiaida duen en men liki ar wukila. Irail ari kaperenda melel saulang kan karos. **4** Irail lao lel Ierusalem, momodisou o wanporon, o saunkoa kan ap kasamo ir. Irail ap katitiki meakan, me Kot koton wiaki irail er. **5** A akai kisan pwin en Parisär, me saulangalar, me uda indada: Me pung, en sirkomsais ilala, o kapi ong irail, en wiawia kapung en Moses. **6** A wanporon o saunkoa kan pokon pena, pwen kaparok duen met. **7** Irail lao kapukapung pena warailar, Petrus ap kotida masani ong irail: Ri ai kan, komail asa, me mas o Kot koton pil ia dar sang nan pung omal, pwe men liki kan en ronga sang nan au ai masan en rongamau o posonla. **8** A Kot me koton ereki mongjiong en aramas, koton kadeedie irail o kotiki ong irail Ngen saraui dueta kitail, **9** O a sota koton wiada irair eu nan pung en kitail o irail ni a koton kamakel mongjiong arail ki poson. **10** Ari, da me komail kasongesongki Kot, en kidang pon pop en tounpadak kan lopu eu, me sam atail akan o pil kitail sota kak wa. **11** A kitail kin kamekamelele, me kitail pan kamaureki mak en Kaun Iesus Kristus dueta irail. **12** A pokon o nenenlata o rongerong en Parnapas i Paulus ara katiti duen manaman oko o kilel kai, me Kot koton wia kidar lim ara nan pung en men liki kan. **13** Irail lao

nenerlar, lakopus ap kaparok masanida: Ri ai kan komail rong ia! 14 Simon me kasoada duen en Kot a kotin pwara dong men liki kan ni tapi o pwen pili sang irail kainok eu ong mar a. 15 Pwe iduen masan en saukop akan duen a intingidi: 16 Murin mepukat I pan puredo o kawiliakapada im en Dawid, me rongki pasanger, o pur ong kauada wasa me olar. 17 Pwe luan aramas akan en raparapaki Kaun o, pil men liki kan, me wan ad ai, iei me Kaun o masaniadar, me kin kotin wiawia. 18 Mepukat me lolok sang ni tapi o. (aiōn g165) 19 Ari iet me i kasauiaida, kitail ender katoutoui irail me wuki ong Kot sang ren men liki kan. 20 A sen intinge wong irail, ren liki sang kasaut en kot mal akan, o nene, o man mopolar akan, o nta. 21 Pwe sang mas kokodo saunkawewe en Moses kin mi nan kanim karos, pwe re kin padapadak duen i nan sinakoke kan ni ran en sapat akan karos. 22 Wanporon o saunkoa kan, o momodisou ap maukidar, en pilada ol akai sang ar pokon o porone ira wei iang Paulus i Parnapas, en kotila Antiokién: Iudas, me pil ad a Parnapas o Silas, ol pukat, me kaun pan saulang kan. 23 A iet eten, me re intingieder ap kadar wong irail: Iet kit wanporon o saunkoa kan o saulang kan kadar wong komail, ri at akan, me ko sang ren men liki kan nan Antiokién, o Sirien, o Sisilia at ranamau. 24 Aki at ronger, me akai, me koiei sang re at, kin kaponepone kin ngen omail ar padak kan ni ar kasapunge komail lar indada: Komail en sirkomsais o kapwaiada kapung o; a se sota ki ong irail kusoned akan. 25 Kit ap wiaki eu ni at maukidar en piladar ol akai, ap kadar wong komail langaki kompoke pat Parnapas o Paulus. 26 Ol oko me tonmeteki maurara ong mar en Kaun Iesus Kristus. 27 Kit ari kadar wei Iudas o Silas, me pil pan kasoi ong komail mepukat. 28 Pwe Ngen saraui o kit kin kupukupura, me mau, se ender ki ong komail eu lopo; mepukat eta me kasampwal: 29 Komail liki sang uduk, me mairong ong kot likam, o nta, o man mopolar, o nene. Ma komail liki sang mepukat, nan komail kin wiawia me mau. Ran kasele! 30 Irail lao pakadarala, ap kotilang Antiokién, re ap kapokon ir pena, ki ong irail kisin likau o. 31 Irail lao wadoker, ap peren kidar kamait parail. 32 A Iudas i Silas, me pil saukop oko panaui kin saulang kan kasoi toto o pil katinai ira ada. 33 Irail mi wasa o lao ran akai, ap pakadarala popol sang ren saulang kan, pwe ren kola ren me kadar ira ala. 35 A Paulus i Parnapas kotikoteta Antiokién, kawewedan o padapadaki masan en Kaun o, o me toto pil iang. 36 Kadekadeo murin ran akai Paulus masani on Parnapas: Kita pan purela ren saulang kan, me mi kanim akan, wasa kita padakier duen masan en Kaun o, o kalekalelapok due'rail. 37 A Parnapas men ukada loanes, me pil ad a Markus. 38 A Paulus kupura, me a sota mau, ira en ukada i, me muei sang ira han Pampilién o solar iang ira kolang dodox. 39 Ira ari akamai pena lao ira muei pasang. Parnapas ari ukada Markus tanga wong Sipern. 40 Paulus piladar Silas ap kotila. A saulang kan mueidelira ira ni mak en Kot. 41 I ari kakan sili nan Sirien o Sisilia katinada momodisou kan.

16 PAULUS ari kotilang Derpe o Listra. A kilang tounpadak amen mi wasa o, me ad a Timoteus, nain li en Sus me poson amen, a sam a men Krik. 2 Nan i kalok mau sili ren saulang en Listra o Ikonien akan. 3 Paulus kotin men, i en waroki ong i. I ari uk i o sirkomsais i, pweki Sus oko, me mi

wasa o, pwe irail asaer, me sam a men Krik amen. 4 A ni arail kotikot sili nan kanim akan, re padaki ong irail me ren kapwaiada kusoned oko, me wlauier ren wanporon o saunkoa kan nan Ierusalem. 5 Momodisou kan ari kelailada ni poson o re totolar ni ran karos. 6 A Ngen saraui kotin inapwiedi, me ren der padak duen masan nan Asien, re ap kakan sili Prikien o Kalatién. 7 Irail lao pwara dong Misien, re song daulul wei ong Pitinien, a Ngen en Iesus sota kotin mueid ong. 8 Irail lao daulul lar Misien, ap kodilang Troas. 9 A kasansal eu pwara dong Paulus ni pong: Ol en Masetonien amen me uda, poekipoeki i indada: Kom koti dong Masetonien, sauasa kit! 10 A lao udialer kasansal o, kit madang kolang Masetonien, pwe se asaer, me Kaun o kotin molipe kit, en kolan padaki ong irail rongamau. 11 Kit ari masel wei sang Troas o inen wong Samotrasien, a manda lel ong Neapolis, 12 O sang wasa o lel Pilipi, kanim lapalap ni apali en Masetonien, me kisan sap en men Rom. Kit ari mimieta nan kanim o ran akai. 13 Ni ran en sapat se koiei sang kanim o, kolang pon pilap pot, wasa re kin kapakap ia. Kit ari mondi o kawewe ong li akai, me kin pokopokon wasa o. 14 A li amen ad a Lidia, men saunet en likau waitata, men Tiatira amen, me kin kaudok ong Kot. Nan i me rongerong kit. A Kaun o kotin ritingada mongiong i, pwen apapwali meakan, me Paulus masanier. 15 I o a penainai lao paptaiseler, ap poeki re at indada: Ma komail kasau ia da, me i posonlar Kaun o, komail pan pedelong ong nan im ai o kotikot ia; i ari ngidingide kin kit. 16 Kadekadeo ni at kolan kapakap lidu amen, me kin wun ani, ap tu ong kit, me kin kare ong moni toto ren a saumas kan ki a wun ani. 17 I me idauen Paulus o kit weriwer indada: Aramas pukat me sapwilim en Kot lapalap ladu ko, me kin padaki ong komail duen al en maur. 18 A mepukat a wiadar ran toto. A Paulus kupurola kaualap ap kotin saupeila masani ong ngen o: Ni mar en Iesus Kristus me i indai ong uk, keredi sang i! I ap keredi sang ni auer ota. 19 A saumas akan lao diarada, me solar kaporopor en ar men wiaki moni, ap saikidi Paulus o Silas, wai ira long dong wasan net ren saumas akan. 20 O kalua ira wei ren saunkapung kan katitiki: Aramas pukat kisan men Sus kin kaokaoe atail kanim, 21 O padapadaki tiak me sota pung se en ale de wiada, pwe kitail men Rom. 22 Aramas karos ap uda por ong ira, o saunkapung ko dere sang ara likau kan o kapi, ren woki ira. 23 Irail wokiwoki ira pan pak toto, rap kase ira di nan imateng o kapiedi silepa o, en katetengeteng ira di. 24 A lao aleer kusoned wet ap kase ira di ong nan warong, en imateng o saliedi aluwilu'ra nin tuka kai. 25 A lao ni ailep en pong Paulus o Silas kapakap o melkaka ong Kot, o me salidi ko rongerong ira, 26 A sap o madang rerereda, kasukasuk en imateng mokidedar, wanim ko ap madang ritida o ar sal akan karos lapwadar. 27 A silepan imateng lao pirida sang a mair o kilang wanim ko ar ritidat, ap ngapekida a kodlas o, a pan kamela pein i, pwe a kiki ong, me salidi ko me pitila. 28 A Paulus kapitie lauded masani: Kom der kame uk ala, pwe kit karos mia. 29 A ap idok lamp eu o tang rerer o dairukedi sang Paulus o Silas. 30 O wa ira wei sang indada: Maing ko, da me i en wiada, pwen kamaurela? 31 Ira ap masani: Poson Kaun Iesus, a koe o toun im om pan maurela. 32 Ira ari kawewe ong i o toun im a karos masan en Kaun o. 33 I ari uk ira ni auer ota ni pong o, widen ara pwali

oko. I o na kan karos ap madang paptaiselar. 34 I ap kalua wong ira nan im a, ap kida mo'ra kisin manga, o peren kidar a posonla Kot, i o lang a kan. 35 A lao ran pasang, saupeidi ko poronela papa ko indada: Lapwada aramas pukat! 36 Silepan imateng o ap kaireki Paulus masan pukat indada: Saupeidi ko me ilakido, koma en lapwada. Koma ari kotila popol 37 A Paulus kotin masani ong irail: Irail sansal kadeike kit adar o woki kit men Rom, ap kase kit ale nan imateng, a met re men kadar kit ala so sansal. A so, irail en pein kodo, wa kit wei. 38 A papa ko kaireki saupeidi kan masan pukat. Irail ap masakadar ni ar rongadar, me ira men Rom. 39 Irail ari kodo, poeki re'ra o wa ira la sang, o ngidgingideki ira, en sapal wei sang nan kanim o. 40 Ira ari pedoido sang nan imateng o, ap kotila ren Lidia. Ira lao tu ong saulang kan, ap panaui irail o sipale wei.

17 IRA kotin weid nan Ampipolis o Apolonia, ap pwara dong Tesalonik, wasa sinakoke en Sus oko mi ia. 2 Paulus ap kotilong ong re'rail duen a kin wiawia o iang ir kapakaparok pena sang kisin likau kan ni ran en sapat silu. 3 A kotin padaki o kasaleda, me Kristus udan kalokolok o iasada sang ren me melar akan, o me Jesus men et, me i kawewe ong komail, me Kristus. 4 O akai irail me posonla ap waroki ong Paulus i Silas, o pil men Krik lelapok me toto, o li saupeidi me kaidin me malaulau. 5 A Sus oko pepeirindar, ap ukada ol sued kai, o kapokon irail pena o kapeida kanim o, o kapil pena im en lason, pwen wa ira dong pokon o. 6 Irail lao so diar ira da re ap waikelong dong saumas akan en kanim o lason o saulang kai indada: Mepukat kamokimokidadar sappa, nan ira pil pwara dor met. 7 A lason kasamo ira er, o irail karos kin tiakedi masan en Sisa ni ar katitiki, me dene amen Nanmarki Jesus. 8 Irail ari kamakadar aramas o saumas akan nan kanim o ni ar rongadar mepukat. 9 Irail lao aleer sang ren lason o me tei kan ar kapwa, re ap kadar ira la. 10 A saulang kan madang kadarala Paulus i Silas ni pong Peröa. Irail lao pwarado, ap kotilong ong nan sinakoke en Sus oko. 11 Mepukat me mau sang irail nan Tesalonik, pwe re pitipit aleer masan o pereperen kalelapokki kisin likau ni ran karos, ma melel mepukat. 12 Ari, me toto irail posonlar, li o ol en Krik kan kisan saupeidi me toto iang. 13 A men Sus en Tesalonik ko lao ronger, me Paulus pil padapadak nan Peröa masan en Kot, irail ap kodo o kamakadar aramas akan. 14 A saulang kan madang kadarala Paulus, dene a pan kotilda ni oror. A Silas i Timoteus mimieta wasa o. 15 O me pelikid Paulus akan kalua i lel Aten. Irail lao aleer kusoned ong Silas o Timoteus, me ira en pitipit ko dong i, re ap samalar. 16 A ni en Paulus a kotin auiaui ira nan Aten kupura ap ola ni a masani nan kanim o dikedik en ani rok ia. 17 I ari kotin padaki ong Sus oko o me toun kaudok kan nan sinakoke pil wasan net, me a kin padaki ong, me kin pokon pena wasa o ni ran akan karos. 18 A saunpadak en Epikurios o Stoik kai ap akamai ong i o akai indada: Da paupauplap men et men inda? O akai indada: Likamata i saunpadak en kot en wai akan aki a padaki ong irail rongamau en Jesus o en aramas ar pan maureda. 19 Irail ari ukada i o walang Areopak indada: Kit sota pan kak rong duen padak kap pot et, me koe kin kaweweda? 20 Pwe kasoi en wai pot, me kom wa dong kit, kit ari men weweki

duen mepukat. 21 Pwe toun Aten o men wai kan, me mi wasa o, kin sopisokki ar kasokaso i rongerong duen meakaros me kap. 22 A Paulus kotida pon dol en mars masan: Komail ol oko en Aten, i kasauiadat, me komail kin masak kaualap kot likam akan, 23 Pwe ni ai koko sili met, o kilekilanger omai saraui kan, i ap diaradar pei saraui eu, me intingidier poa: Sapwilim en kot me so diarokadar, me komail kin kaudoki ong ap sasa i, i me i kin padapadaki ong komail. 24 Kot me kotin wiadar sappa o audepa karos i me Kaun en nanlang o sappa, nan a sota kotikot nan im en kaudok kan me aramas wiadar. 25 O sota me kin upaki i pa en aramas likamata a kotin anane meakot; pwe pein i kin kotin nene ong karos maur, o asingok o meakaros. 26 O a kin kotin wiadar wein aramas en sappa karos kaparapar sang nta ta ieu, pwen kauauson nan sap karos, o a kin kileledier warai o wasan ar kauson. 27 Pwe ren raprapaki Kot, ma ir kak pam o diar i, pwe a sota kin doo sang amen amen kitail. 28 Pwe i me kitail kin memaureki, o mokideki, o mimiaki, duen akai omai saunkaul pil indadar: Pwe kis a kitail karos. 29 Ari, ma kitail kisan Kot, kitail ender lamelame, me Kot rasong kold, de silper, de takai, de dikedik eu, me aramas lolekong diaradar. 30 Ari, kot kin kanongama ong kitail ni ansaun atail rotorot. A ansau wet a kin masani ong aramas karos, ren kalula wasa karos. 31 Pwe a kin kileledier ran eu, me a pan kin kadeika kida sappa Ol amen, me a kin katororedar ni tiak pung. A iet kilel, me a kotiki ong aramas karos: A kin kaiasadar i sang ren me melar akan. 32 Irail lao rongadar duen mauredan me melar akan akai ap lalaue, a akai inda: Se men pur ong rong sang komui duen met. 33 Paulus ari kotila sang re'rail. 34 A ol akai waroki ong i o posonlar. Amen ir Dionisius kisan saunkapung kan; a li amen, me ad a Damaris, o pil akai iang irail.

18 MURIN mepukat a kotila sang Aten o kotilang Korint, 2 A lao diaradar Sus amen me ad a Akwila me ipwidier Pontus, me apton kodo sang Italien o a paud Prisila, aki Klaudius masani, me Sus oko karos en kokoke sang Rom, i ari kotilang re'ra. 3 O kotikot re'ra, iang dodok, pwe ira song ta ieu wiada im likau. 4 O ni ran en sapat karos a kin kin padapadak nan sinakoke o kalekalolekonge men Sus o men Krik kan. 5 A Silas o Timoteus lao kodido sang Masetonien, Paulus kin sopisokki kaualap padak o, pwe a kadede ong Sus akan, me Jesus me Kristus. 6 A irail lao akamai o lalaue, a ap sipededi sapwilim a likau masani ong irail: Dip omai en kapokon ong pein komail. Ngai me makelel sang met, i pan kola ren men liki kan. 7 I ari kotila sang wasa o ap kotilang nan im en amen me ad a Sust me kin kaudok ong Kot, me im a pat ong sinakoke. 8 A Krispus, saumas en sinakoke posonla Kaun o, iangaki karos toun im a; toun Korint me toto lao rongada, ap posonla o paptaisela. 9 Kaun o ap kin masani ong Paulus ni a auramen ni pong: Der masak, padapadak ender nenenla! 10 Pwe Ngai iang uk, o sota me pan sair uk, pwen kame uk, pwe nai aramas me toto nan kanim wet. 11 I ari kotikot wasa o par eu o saunipong wonu kaweweda masan en Kot nan pung arail. 12 Ni muein Kalion kakaundar Akaia, Sus akan ap wiaki eu, saikidi Paulus o wa dong i mon mol en kadeik o, 13 Indada: Lap men et kin pitipiti aramas, ren kaudok ong Kot ap palian kapung. 14 Paulus lao

men masanda, Kalion ap masani ong Sus oko: Komail Sus oko, ma sapung eu de me sued kot, i pan rong komail. **15** A ma akamai duen lamalam, o ad akan, o omail kapung, nan pein komail pan wia, pwe ngai sota men saunkapung pan mepukat. **16** I ari siken ir wei sang ni mol en kadeik o. **17** A karos ap saikidi Sostenes, saumas en sinakoke o woki i mon mol en kadeik o. A Kalion sota insenoki mepukat karos. **18** Paulus lao kotikot wasa o ran toto, ap kotin kamurimuri ong saulang kan o iangala sop pot kotilang Sirien; Prisila i Akwila iang i. Mas a kotin kotedar tapwi nan Kenkrää, pwe a inau mia. **19** I ari supi ong Episus, pwilikidi ong ira wasa o, a pein i kotilong ong nan sinakoke o kaparok ong Sus oko. **20** Irail poeki i, en mimieta re'rail ansau warai, a sota kotin duki ong. **21** O a kotin kamurimuri ong irail masani: I udan iang kamadip kokodo nan Ierusalem. A ma Kot pan kotin mueid ong ia, i pan pure dong komail. A ap kotin masel sang Episus. **22** A lao kotin keredi Säsarea, ap kotidala ranamau ong momodisou ap kotilang Antiokién. **23** A kotikot wasa o ansau kis, ap kotila kakan sili nan wein Kalatia, o Prikien, kakelada tounpadak kan karos. **24** A men Sus amen, me ad a Apolus, me tikidar Aleksandrien, iei ol kadek lokaia, o me erekli kisin likau kan, a ko dong Episus. **25** Men et aleer padak ni al en Kaun o, o a kelail ni ngen e, a padapadak o kaweweda mau meakan duen Jesus; a paptais en loanes me a asa. **26** I ari tapiada aima padapadak nan sinakoke. A Akwila o Prisila lao rong i, ap uke dong ira i, kawewe ong i al en Kot. **27** A lao men kola Akaia, saulang kai ap inting wong tounpadak kan, poeki re'rail, ren kasamo i. I lao pwarado, ap sauasa irail, me poson kilar mak en Kot. **28** Pwe a manaman ong Sus akan, kasaleong irail sang kisin likau kan me Jesus me Kristus.

19 A ni ansau Apolus mi Korint, Paulus kotin kakan sili sap en pali poa kan, ap lele dong Episus wasa a diarada tounpadak kai. **2** A kotin masani ong irail: Komail aleer Ngen saraui ni omail posonlar? Irail potoan ong i: Se sota man rong, me Ngen saraui mia. **3** A ap kotin masani: A is, me komail paptais ong? Irail inda: Ong paptais en loanes. **4** Paulus masani: Loanes paptais ki paptais en kalula, ni a masani ong aramas akan, me ren poson i me pan pwarado mur i, i Jesus. **5** Irail lao rongadar met, re ap paptais ong mar en Kaun Jesus. **6** Paulus lao kotin pwil po'rail lim a kan, Ngen saraui ap kotidi po'rail, irail ari lokaia ngil toror pasang o deideikop. **7** A ir ol oko me ekriamen. **8** I ari kotin purepure nan sinakoke o aima padapadak saunipong silu, kapakaparok o kawewedar meakan duen wein Kot. **9** A akai lao kapitakilar, o so poson, o lokelokaia sued ong aramas akan duen lamalam, a ap saupei sang irail o katorela tounpadak kan, o padapadaki ong irail nan im en padak en Tiranus. **10** Mepukat wiawier saunpar riau; toun Asien karos ari rongada masan en Kaun o, men Sus o men Krik karos. **11** O Kot me kotin wia kida lim en Paulus manaman kapuriamu akan. **12** Re pil aleer lim en pudo o likau moa sang pali war a, pwilikidi ong me somau kan, somau o ap sare sang, o ngen sued akan keredi sang. **13** Men Sus widingok kai, me kin koko sili kati ani, ap song sakaraki dong irail, me tanwar en ngen sued kai, mar en Kaun Jesus, indada: Kit kaukilang komail Jesus, me Paulus kin padapadak due. **14** A ol isimen mia nain samaro lapalap Skepas, ol en Sus amen, me wiadar mepukat. **15** A

ngen sued sapeng irail indada: I asa Jesus, o i asa duen Paulus, a komail, is komail? **16** A aramas o, me ngen sued mi poa, ap luse dong irail o kaloe irail edi. Ir ari tanga sang nan im o kiliso o kili olar. **17** A met lok sili ren men Sus o Krik akan, me kauson Episus. O masak kipa irail edi, o mar en Kaun Jesus me lomuinlar kaualap. **18** O me iang posonlar me toto kodo weokadar o kasedalar arail wiawia kan. **19** O pil me toto, me kati ani, wa pena nairail puk o isik ir ada mon karos; ir ari wadok pwain ar diar, me a dok ong moni limenen. **20** Masan en Kaun ari pwaidar kaualap. **21** Murin mepukat Paulus ap kotin inong iong ni ngen e kakan sili wein Masetonien o Akaia, ap kotilang Ierusalem masanidar: I lao milar wasa o, i pil pan kilang Rom. **22** I ari kadarala Masetonien riamen, kisan me papa i: Timoteus o Erastus. A pein i kotikoteta mas nan Asien. **23** I ansau me moromorong laud wiawier pweki lamalam. **24** Pwe amen, me ad a Demetrius, saunmata amen, me kin wiada im en kaudok silper kan ong Diana, me kare ong irail, me kin wiawiada, moni toto. **25** I ap kapokon irail pena o toun dodok en song ota indada: Maing ko, komail asa, me dodok wet meid kadepa ong kitail, pwe i me kitail kapwapwaki. **26** A komail kilekilang o rongerong, me Paulus men et kin kaloedi o kawukila aramas toto a kaidin nan Episus eta, pwe pil koren iong nan Asien pon, ni a kin padaki ong aramas akan, me dene kaidin irail kot akan, me wiawie pan pa en aramas akan. **27** Mepukat meid apwal ong kitail. Pwe kaidin atail dodok eta me pan kamala, pwe pil im kaudok en kot Diana lapalap o a lingan, me toun Asien o sappa karos kin kaudoki ong pan sorela. **28** Irail lao rongerong mepukat, re ap makara kida kaualap o weriweradar indada: Meid lapalap Diana en men Episus! **29** A karos toun kanim o ap pingidat, wiaki eu, tangalang im en madong, tangaki Kaios o Aristarkus men Masetonien, me waroki ong Paulus oko. **30** A Paulus lao pan kotilong nan pokon o, tounpadak kan ap sota mueid ong i. **31** O saumas en Asien kai, me komopeka kan, ilake dong i, panaui i, ender kotilang im en madong o. **32** Ari, akai wia eu song en lokaia, a akai eu, pwe pokon o pingidat. A me toto re'rail sasa karep en ar pokon pena. **33** Irail sikon sang nan pokon o Aleksander; Sus oko me sikonia i. A Aleksander olol ong irail, ap men sapeng pokon o. **34** Irail lao asa, me i kisan Sus oko, re ap wiaki eu weriwerada auer riau: Meid lapalap Diana en men Episus! **35** A sauningting en kanim o lao kadukiedi pokon o, ap indada: Komail ol oko en Episus, is aramas, me sasa, me kanim en men Episus kin kaukau doki ong Diana lapalap o dikedik, me pupedi sang nanlang? **36** A ma sota, me pan kak kalikame mepukat, komail en nenenla o der wiada me sapung! **37** Pwe komail ukedo ol pukat, me sota kin kuliada im en kaudok o, pil sota lalaue omail kot li. **38** A ma Demetrius o iang a kan mauki meakot ren amen, kapung ap pan wiawie, pwe saunkapung kai mia, ren kapukapung re'rail. **39** A ma komail mauki eu song toror, i me pan kapungala nan kapung o. **40** Pwe kitail pan pukoki morong en ran wet, pwe sota karepen, me kitail en kapungki pokon wet ar tangatang pena. **41** A lao masani ong irail mepukat, ap kadar pasang pokon o.

20 MORONG lao dukedier, Paulus ap molipe pena tounpadak kan, ap kotin kamurimuri ong irail o kotila, pwen sailokelang

Masetonien. 2 A lao kakan sili sap oko, o panapanau i rail kualap, ap kotilang wein Krik. 3 A lao kotikot wasa o saunipong silu, ap men kotilang Sirien, ari so, a kotin pure dong Masetonien, pwe Sus oko masamasan i. 4 A iet akan, me likid i lel Asien: Sopater nain Pirus men Peröa, a Aristarkus o Sekundus men Tesalonik, a Kaius men Derpe, o Timoteus, o Tikikus, o Tropimus men Asien. 5 Mepukat tiona mas ap aui kit nan Troas. 6 Murin kamadip en prot somut se serok wei sang Pilipi, tangatangki ran limau kokola re'rail Troas, wasa se mimi ia ran isu. 7 A ni ran kaiue en wik, ni at pokon pena, pwen pilitiki pena prot, Paulus ap kotin padaki ong irail. A mandan ran o a pan samala. A kotin kawarailar a padak lao lel ailep en pong. 8 A lamp toto mi nan kokon poa, wasa se pokon pena ia. 9 A manakap amen, me ad a Eutikus, me momod nan wanimtuk, me mair kalikala. A ni en Paulus a padak warai, i ari mair kalikala melel, ap pupedi sang ni kasilu en kokon poa, o re pokada, a melar. 10 A Paulus me kotidi kipedi ong poa o polodi i masani: Komail der mauk, pwe a memaur! 11 I lao kotidala o pilitiki pena prot, o konoter, o padapadak warai lao lel wasa ran, ap kotilar. 12 A irail wado manakap memaur ap pereperen kualap. 13 A kit me madang iang sop o, tangatang kolang Asos, wasa se pan uk ia Paulus, pwe i me a kakalik ong kit. A pein i pan sapal. 14 A lao tu ong kit nan Asos, se ap uk i, tangatang Mitelene. 15 Kit tangatang kodo sang wasa o, a manda se lel ong likin Kios, o manda se lele dong Samos, o se mondi Trokilion, a manda se pwara dong Miletus. 16 Pwe Paulus kileledier en dauli Episus, pwe a der pwawand nan Asien, pwe a kotin karawaru, ma a pan kak, a pan lel ong Ierusalem ni ran en Pentikos. 17 A sang Miletus a kotin ilakilang Episus molipe saunkoa en momodisou kan. 18 Irail lao pwara dong i, a kotin masani ong irail: Komail asa duen ai wiawia re omail ansau karos sang ni tapin ran o, me i lel Asien, 19 Duen i papa Kaun o ni aktikitik, o sangesang, o kamekam nan pung en Sus oko, ni ar rukiruki ia di. 20 O duen i sota oki sanger meakot me katepan, pwe i kaireki komail karos, o padapadaki komail sansal o nan im akan. 21 O i kadede ong men Sus o pil men Krik kalula ong Kot o poson atail Kaun Iesus Kristus. 22 A kilang, i ap kokodalang Ierusalem, ngen i salidi o i sasa, da me pan pid ia wasa o. 23 A Ngen saraui kin kotin kadede ong ia nan kanim karos, me sal akan o kamekam kin auiaua ia. 24 Ari so, i sota kin insenoki mepukat, i pil sota kasampwaleki maur i, pwe i en kaimwisokela ai koa dodok, me i aleer sang ren Kaun Iesus, en kadede rongamau en mak en Kot. 25 A kilang, i ap asaer, me komail karos, me i padapadaki onger wein Kot, pan solar udial mas ai. 26 I me i kadede ong komail ran wet, me i makelekel sang ntan komail karos. 27 Pwe i padaki ong komail duen kupur en Kot, o sota man meakot me i okisang komail. 28 Komail ari kalaka komail o momodisou karos wasa, me Ngen saraui kin kasapwil komail dang silepa ko, pwen apapwali momodisou en Kot me a kotin pwainiki pein nta. 29 Pwe i asaer, me murin ai samalar kidi komad akai pan pwara dong komail, me sota pan kasampwaleki pwin o. 30 A ol akai pan uda sang nan pein komail, me pan padak sapung, pwen wiaki tounpadak kan pein ar warok kan. 31 Komail ari masamasan o tamanda, me i sota dukedi, panaui amen amen, sangesang ni ran ni pong saunpar silu. 32 Ari, i pan mueid ong

komail Kot o masan en kupur a, me manaman ong kapwai komail ada, o kotiki ong komail soso eu ren me saraui kan. 33 I sota noroke en amen a silper, de kold, de likau. 34 Pein komail asa, me pa i kat kin papa ia o ai warok kan. 35 I kasale ong komail er meakan duen komail en dodok, pwen sauasa me luet akan o tamatamanda masan en Kaun Iesus akan, duen a pein kotin masani: Kiki wei me kaperen sang ale. 36 A lao kotin masanier mepukat, a kelepuki iang irail karos kapakap. 37 Irail ari sangesang kualap o polodi tapin wor en Paulus o metik i. 38 Re insensuedekier kualap a masan, me dene re solar pan udial silang i. Irail ari likid i koti ong pon sop o.

21 KADEKADEO kit lao maselwei sang murin at kamurimuri ong irail se tangatang inen wong Kus, a manda lel ong Rodus, a sang wasa o se tangatang Patara. 2 Kit lao diaradar sop pot, me pan kola Pönisién, se ap keredang poa maselwei. 3 Kit lao kilanger Sipern, se dauli ni pali maun, tangatang kolang Sirien ap supi ong Tirus, pwe i wasa audepan sop o pan pwilidi ia. 4 Se lao diaradar tounpadak kan, kit ap mimieta wasa o ran isu. Irail ap masanki Ngen, Paulus ender kodalang Ierusalem. 5 Kadekadeo kit lao kaimwisokela ran oko, se ap masel kokola. Irail karos me likid kit lel likin kanim, li o seri kan pil iang; kit ap kelepuki ni oror, o kapakap. 6 Kit lao kamurimur pena, se ap kereda pon sop o, a irail purelang deu'rail. 7 Kit tangatang kodo sang Tirus ap ko dong Ptolomais; kit ap ranamaui saulang kan o kairu re'rail ran eu. 8 A mandan ran o se maseler, ap lel ong Säsarea, kit ap pedelong ong nan im en saunpadak Pilipus, me kisan isimen oko, o mimieta re a. 9 A men et na seripein makelekel pamen mia, me kin deideikop. 10 A ni at kaukauson wasa o ran toto, saukop amen ap kodido sang Iudäa, me ad a Akapus. 11 A lao pwara dong kit, ap ale sapwilim en Paulus pirapir pira pena pein pa a o nä a kan, katitiki: let me Ngen saraui kin masani: let duen men Sus oko, me mi Ierusalem, pan saliedi ol o, me a pirapir wet, o pangalang i nan pa en men liki kan. 12 Kit lao rongada mepukat, kit o pil irail karos toun wasa o ap poekipoeki a ender kotidalang Ierusalem. 13 A Paulus kin sapeng: Da me komail sangesangki o kawekila nan mongiong i? Pwe kaidin salidi eta, me i kak ong, pwe pil mela nan Ierusalem pweki mar en Kaun Iesus. 14 A lao sota duki ong, kit ap nenenla indada: Kupur en Kaun o en pwaida. 15 Murin ran pukat se ki pena at kapwa kan o daululang Ierusalem. 16 A tounpadak en Säsarea kai pil iang kit, o re ukado Mnason men Sipern, tounpadak ma amen, me se pan kairu re a. 17 Kit lao lel Ierusalem, saulang kan kasamo kit popol. 18 A mandan ran o Paulus iang kit kotila ren lakopus o saunkoa karos pokon pena wasa o. 19 A lao ranamaui irail, ap kin kasokasoia meakan, me Kot kin wiai ong men liki kan ki a dodok. 20 Irail lao rongadar mepukat, re ap kapingaki Kot indai ong i: Ri at, kilang men Sus me totoia me iang posonlar, o irail karos kin kasampwaleki kapung o. 21 Nan a loki ong irail duen komui, me dene komui kin kaukawewe men Sus, me dondole men liki kan, ren kasela Moses o padapadaki, re ender sirkomsais seri kan, o pil der dadaur tiak kan. 22 A iaduen, pokon pan wiaui, o re pan rongada, me komui samador. 23 Ari, komui pan wiada met, me se pan indai ong komui: Ol

pamen mi re at, me ar inau mia. **24** Uk irail ada o kamakelekel komui da iangaki irail, o pwain irail pwe mong arail en seisei, o karos pan kilang, me likam pot, me re ronger duen komui, o me komui pil kin kapwaiada kapung o. **25** A duen me posonlar sang ren men liki kan, se intingieder o kusoned edar, me ren der kapwaiada mepukat. A iet eta: Ren liki sang uduk me mairong ong kot likam, o nta, o man mopelear, o nenenk. **26** Paulus ap kotin ukada ol oko, a manda a kamakelekelada pein i ap iang irail kotilong ong nan im en kaudok o kotin kasedalar ran en arail kamakelekel, lel mairong en amen amen wiauier. **27** A ran isu lao koren iong nikier, men Sus en Asien ap kilanger i nan im en kaudok o, rap kamoromoroda aramas karos o saikidi i, **28** Weriwerada indada: Ol en Israel, komail sauasa, iet aramas o me kin kaukawewe ong karos wasa karos, ren palian Sus akan, o kapung, o wasa kis et, o a pil kalua dong nan im en kaudok men Krik kai, o kasaminela wasa saraui wet. **29** Pwe mas o re kilangadar, me Tropimus men Episus iang i nan kanim o, re ap kiki ong, me Paulus kalualong ong i nan im en kaudok. **30** A kanim o moromorongada kaulap o aramas akan tang pena. Re ap saikidi Paulus o waike sang i nan im en kaudok o, a wanim ko ap madang ritidi. **31** Irail pan kamela i, a rong ap lel ong saumas en saunpei kan, me Ierusalem moromorongda. **32** I ari madang ukada saunpei o saumas akai ap tangadi wong irail. Ir lao kilang saumas o saunpei ko, re ap solar woki Paulus. **33** Saumas o ap kai ong, koledi i masani, i en salikidi sal mata riapot, o idok: Is i, o da me a wiadar? **34** A akai sang nan pokon o weriwer wiada eu song en lokaia a akai eu. A ni a sota kak weweki, me re moromorongki, ap masani, a en wisikelang nan im en saunpei. **35** A lao lel ong kandake o, saunpei ap wewa i, pweki pokon o koiden pena i. **36** Pwe pokon o, me idauen, weriwer indada: Siken wei i! **37** A ni en Paulus a pan wisikelong ong nan im en saunpei, a ap masani ong kaun lapalap o: A sofa muei ong ia, en indang komui meakot? A ap masani: Komui asa lokaia en Krik? **38** Ari, kaidin komui ol en Äkipten, me kapeida aramas oko mon ran akai, ap kalualang sap tan ol lolap pakid? **39** A Paulus masani: Ngai ol en Sus amen, men Tarsus, kanim indand en Silisia eu, i men poeki re omui, en mueid ong ia, en kapakaparok ong aramas pukat. **40** I ari mueid ong i. Paulus ap kotida pon kandake o olol ong aramas akan. A lao molelar kaulap, Paulus ap kaparok ong irail ni ngor en Ipru masan:

22 RI ai ko, sam ai ko komail, rong mas ai sapeng komail. **2** Irail lao ronger, me a masani ong irail ni lokaia en Ipru, re ap nenenla kaulap. I ari kotin masani. **3** Ol en Sus amen ngai, me tikidir Tarsus en Silisia, a i kakairida nan kanim wet ni aluwilu en Kamaliel, padapadakki kapung en sam atail akan, o nantiong pongipongi Kot dueta komail kin wia ran wet. **4** O i kawelar al pot et lel ong kamelar aramas, ni ai saliedi o pangalang imateng ol o li akan. **5** Pwe iduen me samero lapalap o saumas akan kin kadeke kin ia, pwe i aleer sang irail kisin likau, ong ri (atail) akan. I ap kolang Damaskus, pwen pil saliedi o wa dong Ierusalem, me mi wasa o, pwe ren kamekame. **6** A ni ai koko wei korendor Damaskus, nin sauas, marain eu kodido sang nanflang, sare ia da. **7** Ngai ari pupedi nani pwel o rongada ngil eu, me masani ong ia: Saul, Saul, da me koe kame kin ia? **8** Ngai ari potoan ong: Is komui Maing? A kotin masani ong ia:

Ngai jesus en Nasaret, me koe kin kame. **9** A me iang ia udialer marain o, ap masapwekadjar, a re sota rong kapit en me masan dong ia. **10** Ngai potoan ong: Da me i en wiada Maing? Kaun o ap kotin masani ong ia: Paurida u kowei ong Damaskus, nan a pan kapare ong uk wasa o, me kaonop ong uk er, en wiada. **11** A i solar kak kilang wasa, aki lingan en marain o, i ap daululang Damaskus; me iang ia kualua kin ia pa i. **12** Ananias, ol lelapok amen duen kapung o, me kalok mau sili ren Sus akan karos, me kauson wasa o, **13** Ap ko dong ia kasikasinen imp ai indai ong ia: Ri ai Saulus, kilangada wasa! Ari, ni auer ota i saradang i. **14** I ari katitiki: Kot en sam atail akan, me pil uk adar, pwe koe en lolekongki a kupur, o udial me Pung o, o rong kapit en silang i. **15** Pwe koe pan sapwilim a saunkadede ong aramas karos, duen me koe kilangadar o rongadar. **16** Ari, da me koe auaiaui? Paurida o paptaisela, pwe dip om akan en widen sang, o sakarkidang mar a. **17** A kadekadeo i lao pwara dong Ierusalem o kapakap nan im en kaudok o, i ap wukilar. **18** O i kilang i, me kotin masani ong ia: Kanangata, madanga wei sang Ierusalem, pwe irail sota pang duki ong om kadeke kin ia. **19** Ngai ari potoan ong: Maing, pein irail asa, me i pangalang nan imateng o woki nan sinakoke kan me kin poson komui. **20** A ni sapwilim ar saunkadede Stepanus kamatalar, ngai pil u impa o peren kidar a kamatalar, nekinekid likau en me kamatalar i ko. **21** A ap kotin masani ong ia: U ko wei, pwe I pan kadar uk ala wasa doo ren men liki kan. **22** Irail rongerong i lel ong masan pot et, ap ngil laudedia indada: Siken wei sang sappa lap men et! Pwe a sota mau ong, i en memaureta! **23** A ni arail weriwerada, o kaselar ar likau, o kasadar pwel par, **24** Kaun lapalap o ap masani, i en wisikelang nan im en saunpei o masani, ren woki i, pwe i en lelapok kila, da me re weweirokeki i. **25** Irail lao saliedi i, Paulus ap idok ren kaun o, me u impa: Me pung, en woki aramas en Rom amen, me kaikenta pakadeikadar? **26** Kaun o lao rongada met, ap kola ren kaun lapalap o indada: Da me kom pan wiada, pwe aramas men et men Rom amen. **27** Kaun lapalap o ap kodo indai ong i: Katitiki ong ia, ol en Rom amen komui? A sapeng: El. **28** Kaun lapalap o sapeng: Pwai laud me i saladok kilar. A Paulus masani: A ngai me tikidir saladok. **29** Me kodo kadeikada i, ap madang pure sang i, o kaun lapalap lao asadar, me i ol en Rom amen, a pil masakadar, pweki a saliedi i. **30** A mandan ran o a inong iong melel asa karep en Sus oko ar pangala i, ap lapwada i o kapokon pena samero lapalap o toun kapung o, ap wadila Paulus o kotikidi ong i mo'rail.

23 A PAULUS kotin aupwil sili nan kapung o ap masani: Ri ai ko, i dadaurata me mau ong Kot lao lel ran wet. **2** A samero lapalap Ananias masani ong men impa, ren pikir au a. **3** Paulus ap masani ong i: Kot pan kotin pikir uk malaun men koe, pwe koe momod wasa en, en kadeik ia da duen kapung o, ap tiakedi kapung o ni om indada, ren pikir ia. **4** A men impa indada: Koe pan lalaue sapwilim en Kot a samero lapalap? **5** Paulus ap masanier: Ri ai ko, i sasa, me i samero lapalap o, pwe a intingieder: Koe der nan au sued duen omail kaun lapalap o! **6** A Paulus lao diaradar, me akai irail Sadusär, a akai Parisär, ap kapitie laud nan kapung o masani: Ri ai ko, ngai Parisär amen o nain Parisär amen, aik kaporopor en me melar akan ar pan maureda, i me i pan pakadeikada. **7** A lao masanier met, Parisär

o Sadusär akan ap akamai pena; ari momod o mœui pasang. 8 Pwe Sadusär kin inda, me dene sota me pan maureda, o pil dene sota tounlang, pil so ngen, a Parisär kin kamelele karos. 9 A weriwer laud wiauier. A saunkawewe kan, me kisan Parisär kasinenda kaparok katitiki: Sota me sued kot en aramas men et, me se diar. A ma ngen eu de tounlang amen masani ong i, kitail der palian Kot! 10 A lao moromorong kaualap, kaun lapalap o ap masak, me Paulus pan dapenok pasang, ap masani, me saunpei kai en kodilan koledi i, wado sang nan pung ar o wa dong nan im en saunpei. 11 A pong pena sang ran o kaun o kotikot re a masani: Kaporopor mau, pwe duen om kadede ia nan Ierusalem, iduen koe pil pan kadede ia nan Rom. 12 A lao ran pasang, Sus akai ap inauki pena o kaukila, me re pan solar kang o nim meakot, re lao kamelar Paulus. 13 A irail, me wiadar inau wet, me paek sama. 14 Irail kodo ren samero lapalap o saumas akan katitiki: Se inauki pena o kaukila, me se solar pan kang o nim meakot, se lao kamelar Paulus. 15 Komail o toun kapung ari poeki ren kaun lapalap o, a en kadara dong komail i. Dene komail pan raprapaki melel re a, a kit pan masamasan kamela i, mon a pan pwara dong komail. 16 A wawan Paulus seri amen lao ronger ar ruki i, ap pedelong ong im en saunpei kai kaireki Paulus. 17 Paulus ap ekeredo kaun amen, masani ong i: Kare wong manakap men et ren kaun lapalap o, pwe meakot mia, me a men kaireki i. 18 I ari ukada i kare wong i ren kaun lapalap o indada: Paulus me salidi, eker ia dong i o poeki re i, i en wa dong komui manakap men et, pwe meakot mia, me a men kaire kin komui. 19 Kaun lapalap ap koledi pa a o koiela wasa rir kalelapok: Da me koe men kaire kin ia? 20 I ari katitiki: Sus akai inauki pena, en poeki re omui, en kadara dong kapung Paulus lakap, dene komui men pur ong raprapaki mau due. 21 A komui der duki ong irail, pwe ol paek sama, me rukiruki i, me inauki pena o kaukilas, me re solar pan kang o nim re lao kamela i. A irail auiaui ansau wet, me komui en mueid ong irail i. 22 Kaun lapalap o ap kadarala manakap o masani ong i: Der indang meamen, me koe kaire kin ia met! 23 A lao ekeredor kaun riamen, ap masani: Kaonopada saunpei riepuki, pwen kola Säsarea, o pil me dake os isiakan, o me wa katieu riepuki sang ni klok duau en pongpong wet. 24 O pil kaonopada man akai, me re en kida poa Paulus, o ren kanakanai ong walang i ren kopina Peliks. 25 A pil intingidier kisin likau duen met: 26 Ngai Klaudius Lisias kadar wong komui maing kopina Peliks ai ranamau. 27 Ol men et, me Sus oko saikidier, o metar kis a pan kamela re'rail. A ngai ukada saunpei kei dorela i ni ai rongada, me i men Rom amen. 28 A ni ai men kalelapok, da me re weiweilokedi i, i ap wadila ren ar kapung o. 29 Ngai ari diaradar, me a pangpangala pweki peidok en ar kapung. A sota me i diar, me a pun kak kame kila de salikidi. 30 I lao asadar, me Sus oko rukiruki ol o, i ap madang kadar wong komui i, o i kakkaliki ong me pangala i kai, en kaireki wong komui duen i. Ran kasele! 31 Saunpei ko ap ukada Paulus kalua i Antipatris ni pong o duen a kawad kin irail. 32 Mandan ran o re ki ong me dake os akan, ren wala i, ap purelang im en saunpei. 33 Mepukat lao lel ong Säsarea, ap ki ong kisin likau ren kopina, o pil kasale ong i Paulus. 34 A lao wadoker o idok, menia i, o mangier, me a kisan

men Silisia, ap masani: 35 I pan rong uk, lao me pang uk ala pil pwarador. I ari masani, i en nekinek nan tanpas en Erodes.

24 A MURIN ran limau samero lapalap Ananias kotido iangaki saumas akai, o saunlokaia men, me ad a Tertulus; irail weiweiroke Paulus ren kopina. 2 A lao wisikedo, Tertulus ap pikikidi weiweiroke i indada: 3 Kit asaer duen mœuin popol re omui o duen kamau toto kan ong toun wei wet, pweki omui kalangan maing Peliks. O i me se kapikapinga kin komui ansau o wasa karos. 4 A i sota men kapangai komui, iet eta me i poeki re omui: Komui en kotin mangi kit duen omui kalangan. 5 Pwe se diaradar, me ol men et me morsued o me kin kapeida Sus akan karos, me mi sappa, o i me saumas en pwin likam en Nasaret, 6 Me pil song kasaminela im en kaudok o, i me se koledi i, pwen kadeikada, duen at kapung o. 7 A monsap Lisias kotin pwarado, kotiki sang i nan pa at ki a manaman lapalap, 8 Masani ong me weiweiroke i, en poto dong re omui, a komui lao kalekalelapok re irail, kom pan pein mangi duen meakan, me se pang kila i. 9 A Sus oko pil weiweiroke Paulus indada: Mepukat melel! 10 A kopina lao olol ong Paulus, en kaparok, a ap kotin sapeng masani: Ni ai asaer, me komui saunkapung pan toun wei wet saunpar toto, i peren kida, ai pan indinda duen pein ngai. 11 Pwe komui pan mangi, me pong ngaul ria pong eta, me i kodalang Ierusalem pwen kaudok. 12 A irail sota diar ia da lokaia ong amen nan im en kaudok, de kapeida aramas oko nan sinako ke kan de nan kanim o. 13 O re pil sota kak kadede, me re pang kin ia la met. 14 A iet eta, me i men kadede ong komui, ni ai kin kamelele karos, me intingidier nan saukop akan o kapung o, i kin kaudoki ong Kot en sam ai kan duen tiak en ir, me re kaadaneki pwin likam. 15 O i kaporoporeki Kot me irail pil kamelele me melar akan pan maureda, me pung o me sapung kan. 16 A i me i kin sosongki pein ngai, pwe lol i en pung mon Kot o aramas akan. 17 A murin par toto i kodon wa dong toun sap wet kisisik eu o wiadar mairong. 18 I ansau, me re diar ia makelekeladar nan im en kaudok o sota weriwer de moromorong. 19 A ir pukat Sus akai nan Asien menda re sota mi met mo'mui, kadede ngai, ma re diar me sued kot re i? 20 De mepukat en pein kasansaleda sapung da, me re diar re i ni ai mi mon kapung o. 21 A iet eta lepen lokaia, me i kida ni ai udar nan pung ar indada: En me melar akan ar pan maureda, i pan pakadeikki ran wet re omail. 22 A Peliks lao erek mepukat, pwe a mangi mau duen al pot et, ap kasau ir wei masani: Kaun Lisias lao kotido, i ap pan kaimwisokela omail kapung. 23 I ap masani ong kaun en kolekol Paulus o kasaladokela i, o ender inapwiedi iang a kan, en kodon papa i. 24 A murin ran akai Peliks pwarado, a paud Drusila iang i, iei li en Sus amen, ap molipedo Paulus o karonge i duen lamalam en Kristus. 25 A ni a kapakaparok duen pung, o makelekel, o kadeik, me pan wiau, Peliks ap masapwekadjar o sapeng: U kowei ansau wet, i lao pisokalar, i pan eker uk do. 26 A pil kaporoporeki, me Paulus pan kopika ong i moni, pwen lapwada i; i me a purepure ekeker kido i o kasokaso i ong i. 27 A murin par riau Porsius Pestus sapwiladar wiliandi Peliks. A Pelisk men konekon ren Sus oko, ap sota lapwada Paulus.

25 PESTUS lao pwarador nan wei, ap kotidalang Ierusalem sang Säsarea ni ran kasilu. **2** Samero lapalap o saumas akan en Sus oko ap pwara dong re a weiwei loke Paulus o poekipoeki re a, **3** O inong iong konekon re a, pwen palian Paulus, pwe a en wa dong Ierusalem i, a re masamasan i, pwen kamele ni a kotikot kodo. **4** A Pestus masani, me Paulus pan mimieta Säsarea, a pein i pan madang masel wei. **5** A me lapalap re omail pan kak iang ia kodiila o kadede ol o, ma dip a mia. **6** A lao kotikot re' rail pong walu pong de ngaul, ap kotidilang Säsarea o mandan ran o a kaipokedi pon mol en kadeik o masani, Paulus en wisikedo. **7** A lao pwarador, Sus oko, me kodido sang Ierusalem, ap kapil pena i o kadipe i kaualap, ap sota kak kadededa. **8** Pwe Paulus koton sapen masani duen pein i: I sota wiadar dipi ong kapung en Sus oko, de ong im en kaudok o, de ong Sisa. **9** A Pestus men konekon ren Sus oko, ap sapeng Paulus masani: Koe men kodalang Ierusalem, pwen pakadeikada re i wasa o? **10** A Paulus koton masani: I mi mon mol en kadeik en Sisa, wasa me mau ong, i en pakadeikada. Sota me sapung eu, me i wiai ong Sus oko, duen me pein komui mangi. **11** Ma i wiadar sapung eu de meakot me warong kamela, i sota pan kang mela. A ma so melel, me mepukat kine kin ia, sota me pan kak pang ia lang irail. I dorolang Sisa! **12** Pestus lao kalelapok ren momod en kadeik o, ap masani: Koe dorolang Sisa, ari koe pan pwarala ren Sisa. **13** Murin ran akai nanmarki Akripa o Pernise koton dong Säsarea, pwen ranamau ong Pestus. **14** Ira lao kotikot wasa o pong toto, Pestus ap kaireki nanmarki duen Paulus masani: Ol sensal amen mi met, me Peliks saliedi ap samalar. **15** A samero lapalap o saumas en Sus akan kaire kin ia duen i ni ai potopot Ierusalem inong iong i en kadeikada i. **16** A ngai sapeng irail: Kaidin duen tiak en men Rom, en pangala aramas amen, en kamela, mon me pangala i kan saikenta sansal mo a, o a mueli ong i er, en sapeng duen me re pang kila i. **17** Ira lao pokon dong met, a mandan ran o i madang mondi pon mol en kadeik o inda, ol o en wisikedo. **18** A me pangala i kan lao pwarado, re sota katitiki mesued kot, duen i kiki ong. **19** A akai peipeidok mia duen pein arail lamalam o duen ol mela amen me ad a Jesus, me Paulus kin inda, me dene a memaureta. **20** Ngai ari poneponeki duen mepukat, i ap idok re a, ma a sota men kodalang Ierusalem, pwen pakadeikada wasa o duen mepukat. **21** A Paulus lao dorolang kadeik en Aukustus, ngai ap inda, ren koledi i, i lao kadarala i ren Sisa. **22** Akripa ap masani ong Pestus: I pil men rongerong aramas o. A masani: Lakap kom pan rong i. **23** A mandan ran o Akripa i Pernise lao koton pwarado ni ar kapwat lingan kaualap o kotilong ong nan im en kapung, o ol lapalap akan iangaki kaun en kanim o, Pestus ap masani, Paulus en wisikedo. **24** A Pestus masani: Maing nanmarki Akripa o komail ol akan karos, me iang kit kotikot wasa et, komail masani, pweki men et, Sus akan karos kin poekipoeki re i nan Ierusalem o pil met; ni ar palian i indada, me dene a sowar ong memaureta. **25** A i lao diarada, me sota me a wiadar, me war ong kamela o pein i dorolang Aukustus, ngai ap kileledier me i pan kadarala i. **26** A sota me i asa, en intingiedi wong nai saupeidi. I me i waki dong komail i, mo'mui ta maing nanmarki Akripa, pwe kapung lao nikier, i en asa, da me i en

intingieki wei. **27** Pwe i lamelame, me sapung, en kadarala me salidi amen, ap sota kaireki duen karep en salidi.

26 AKRIPA ap masani ong Paulus: Koe me saladoklar en kapakaparok ki pein uk. Paulus ap kapa wei lim a, kadeded pein i: **2** I ap peren kidar maing nanmarki Akripa, me i pan kapakaparok mo'mui ran wet duen meakan, me Sus oko pang kin ia la, **3** Pwe komui me erekilar en Sus oko ar lamalam o peipeidok kan, i ap poeki re omui, en koton kanongama mamangi ia. **4** Ai wiawia kan arain maur i, me tapida Ierusalem ren sau i kan, Sus akan karos asa due. **5** Iraill me asa ia sang mas kokodo, ma re men kadede ia, me ngai kisan pwin kelail en at lamalam, me ad a Parisär. **6** Ngai ari mi mon kadeik, pweki ai kaporoporeki inau o, me Kot koton ong sam at akan. **7** Nan i inau o, me at kainok eisokriau kin kaporoporeki, me re pan pwaiki ong na nantiong kaudok ong Kot ni ran o ni pong. Maing nanmarki Akripa iei kaporopor me i pang kila ren Sus oko. **8** Da me komail sota kamelele, me Kot koton kaiasada me melar akan? **9** Mas o i kiki ong, me i en wiada meakan, me kaokaoe mar en Jesus en Nasaret. **10** I me i pil wiadar nan Ierusalem; o me sarau i kan toto me i saliedier ong nan imateng murin ai aleer manaman sang ren samero lapalap akan o irail lao kamelar, ngai pil sauasa. **11** I kame irail pan pak toto nan sinakoke kan karos, o koidong ong irail, re en lalaue, o ngai lingarangar kaualap pa' rail; i kin kame irail lel ong kanim en wai kan. **12** A ni ai wiawia mepukat, o kokolang Damaskus ni manaman en samero lapalap, **13** Maing nanmarki, nin sauas i ap kilangadar nani al o marain eu sang nanlang, me lingan sang katipin, me sensereda imp ai o me iang ia kai. **14** Kit karos lao pupedier nani pwel, i ap rongadar ngil eu, katitiki ong ia ni lokaia en Ipru: Saul, Saul da me koe kamekame kin ia? Nan a pan apwal ong uk, en tametame tek o. **15** Ngai ari idok: Is komui Maing? Kaun o ap koton masani: Ngai Jesus, me koe kin kame. **16** Koe ari paurida, kasinenda, pwe i me I pwaraki dong uk, pwen kasapwil uk ada, pwe koe en papa o saunkadete men en meakan, me koe kilangada, o meakan, me I pan kapwara dong uk. **17** O I pan dondoro sang uk ni pa en aramas akan o men liki kan me I pan kader uk wei ong, **18** Pwen kapad pasang mas arail, pwe re en wuki sang rotorot, wuki ong marain, o sang ni manaman en Satan ong Kot, pwe re en lapwa sang dip ar akan, o ren ale ar soso ren me kamakelekele kidar poson. **19** Ari maing nanmarki Akripa, i sota sopeiki ong kasansal en nanlang o. **20** Pwe mas i padaki ong toun Damaskus o Ierusalem, o sap en ludää kan, o men liki kan, en kalula o wuki ong Kot, o kapwaiada wan kalula mau. **21** Nan i me Sus akan saik ia kidi nan im en kaudok o, o re song kame ia la. **22** Ari so, en Kot a koton ieiang ia, me i mimieki lao lel ran wet, padapadaki me tiktitik o me laud akan, o sota me i inda, i eta, me saukop akan o Moses pil masanier, me pan wiaui: **23** Leteten, Kristus en kamekam, o me a pan men mas en me pan iasada sang ren me melar akan, o padaki ong toun wei o pil ong men liki kan duen marain o. **24** A ni a kapung kila mepukat, pein i Pestus ap ngil laudedda masani: Paulus, koe iakalar! Om sukusukul toto me kapwepwe uk adar. **25** A Paulus koton masani: I sota iakalar maing isou Pestus, a i kin kida kasoi melel o pung. **26** Pwe nanmarki koton mangi

duen mepukat; i me i pil aima padapadakieki ong i, pwe i asa, sota meakot, me a sota kotin erek, pwe kaidin wasa rir, me mepukat wiauier. 27 Nanmarki Akripa, komui poson saukop akan? I asa, me komui kin poson. 28 Akripa ap masani ong Paulus: Me tar kis, a komui pan kainong ong ia en saulangala. 29 Paulus masani: I ngongki ong Kot, me komui o karos, me rongerong ia ran wet, en dueta ngai, a iermen sal mata pot et. 30 Nanmarki, o kopina, o Pernise, o me iang irail kaipokedi wasa o, ap kotida, 31 O kelepal, ap kapakaparok nan pung ar mamasani: Aramas men et sota kin wiada me war ong kamela de salidi. 32 Akripa ap masani ong Pestus: Aramas men et pan lapwada, ma a sota dorolang Sisa.

27 A LAO kileledier, me se pan serokelang Italien, re kasilaki

Paulus, o akai me salidi, kaun en saunpei amen, me ad a Iulius, kisan pwin en Aukustus. 2 Kit ari kereda pon sop en Adramitien pot, me pan supi ong kanim en Asien akan, me mi pon oror, ap tang wei. Ari, Aristarkus, men Masetonien amen sang Tesalonik iang kit. 3 Mandan ran o se leler Sidon. A Iulius me kadek ong Paulus, ap mueid ong i, en kotila ren kompokepa ko pwen kasaroleit. 4 Kit ari maselar sang wasa o, ap tangatang panangen Sipern, aki ang me u dong kit. 5 Kit tangatang kotela lepen sed en Silisia o Pampilién, se ap lel ong Mira en Lisia, 6 I wasa kaun en saunpei o diarada sop en Aleksandrien pot, me pan maselang Italien, i ari kasau ong kit poa. 7 A kit pwawpawd kokola, pong toto meid apwal ong kit lel ong Knidus, pwe ang me kawela; kit ari tangatang panangen Kreta, tang wong Salmone. 8 A meid apwal at dauli wasa o; kit ari lel ong sap eu, me ad a Kapitau mau koren iong kanim Lasää. 9 A ansau lao daulier o a awpalar ong sailok sili, aki ran en kaisesol daulier, Paulus ap kotin panaui o 10 Masani ong irail: Ol oko, i asaer me sailok wet pan suedela a pan apwal kaualap, kaidin ong audepan sop o sop eta, pwe pil ong maur atail. 11 A kaun en saunpei o liki saunilil o saumas en sop o sang masan en Paulus. 12 A kapitau me sota non mau ong sop en mimieta ni ansaun kapau. Koren iong karos ari men samala sang wasa o, o re song, ma re sota kak ong lel Pöniks, pwen mimita wasa o ni ansaun kapau, i kapitau en Krete eu, me mi ni pali air o pali apang. 13 A ang lao udo sang pali air, re ap kiki ong, me re pan pwaida, ap apiada paipung ko tangala liman Krete. 14 A madang melimel udo sang Krete, me ad a alepip en kisiniang. 15 A ang lao kapeila sop o, o sop solar kak ong, kit ap nenenla o peila. 16 Ni at tangala panangen dake tikitik eu, me ad a Klauda, me tar kis, a se solar kak ong koledi pot o. 17 Irail apiada i, pwen kak piradi ong ni sop o, ap lilidi, pwe re masak re de serada nan Srite, ap pungipungidok sili. 18 Kit lao pungipungidok sili kaualap, manda ap kamaradar sop o. 19 A ni ran kasilu irail kase kila pein pa arail kapwa en sop o. 20 Kadekadeo ran totola sota katipin o sota usu, o melimel kalaimun u dong kit, ap solar at kaporopor en pitila. 21 A kit lao kaisesol warailar, Paulus ap pwarada nan pung arail masani: Ol oko mak eta, komail en peiki ong ia er o so masel sang Krete, pwe kitail ender lel dong kaupatail. 22 A met i panaui komail, en kaporopor mau, pwe sota me pan mela, sop eta me pan ola. 23 Pwe tounlang en Kot, me sapwilim a ngai, o me i kin papa, me

kotida imp ai pong, 24 Kotin masani: Paulus, koe der masak, koe pan wisike wong ren Sisa. A kilang, Kot me kotiki ong uk er karos me iang uk. 25 Ari ol oko komail kaporopor mau, pwe i kin poson Kot, me a masan pan pwaida. 26 A kitail pan serada nin dake eu. 27 A lao pong ngaul pa pong lar, kit peipei sili nan sed Adria. Ni ailep en pong toun sop o kasauuada, me se koren iong sap eu. 28 A irail lao kasedi men song, re ap diaradar, me ngap rieisok, o re kaila ekis wasa o kasedi men song, re ap diaradar, me ngap eisoklimau. 29 A re masak, se de serada pon mat, rap kasedi paipong paieu sang ni murin sop, ap mauki en ran pasang, 30 A toun sop o lao men pitila sang nin sop o, o re apiedi pot apot nan sed, dene re pan kasedi paipong kai ni mon sop o, 31 Paulus ap masani ong kaun o saunpei kan: Ma mepukat sota pan mimieta pon sop o, komail sota pan kak dorela. 32 Saunpei kan ap leke sang pot o kasela o ari. 33 A lao pan ran pasang, Paulus ap panaui irail, ren manga, masani: Nan a pong ngaul pa pong lar, me komail kin auiaui o kaisesol o sota manga. 34 Ngai ari panauki komail, en manga, pwe i me komail pil pan piti kila. Pwe sota pit en mong pit pan pupedi sang amen komail. 35 A lao masanier met, ap ale prot, danke Kot mo'rail karos. I lao pilikiki pasang ap sak. 36 Irail karos ap kaporopor maular o pil manga. 37 A kit karos me mi nan sop o, me riepuki isiakan wonumen. 38 Irail lao medier, rap kamaradar sop o, kasedi ong nan madau korn. 39 A lao wasa ran pasang, re sasa sap o, A re diaradar kapitau eu, me mad mia; i wasa re lamedar en walang sop ia, ma re pan kak ong. 40 Irail lao leke sang paipong ko, rap kase ir ala nan madau, o lapwada padil akan, o apiadar serok en moa ni ang o, ap tangala ni oror. 41 Irail lao lel ong mad eu, sop o serada o solar mokid. Mon sop o tengela, a muri ola nan iluk kan. 42 Saunpei ko ap men kamela me salidi kan, pwe amen de pan pitila sang. 43 A kaun en saunpei o men dorela Paulus, ap sota mueid ong irail me re men wia o masani: Me asa pampap, en lusesdi ong nan madau pap wong sap o. 44 A me tei kan pon tenap de kisan sop o. A ap pwaida, me irail karos dorelar o lel ong sap o.

28 KIT lao pitilar, se ap rongadar, me dake o adaneki Melite.

2 A men liki kan me kadek ong kit kaualap, pwe irail saunda kisiniai o kasamo kit karos, pweki katau moremor o pweki kapau. 3 Paulus lao wasai tui pena o kidi ong nani iai, serpent men ap lusadar sang nani iai pweki karakar o teng ong ni lim a. 4 A men liki ko lao udial man o a tetengeteng ni lim a, re ap kasokasoi nan pung arail: Melel aramas men et me kamelar aramas, a piti sanger nan madau, ap rialar. 5 I ari sipedre wong man o nani iai o sota mesued kot lel ong i. 6 Irail masamasan, ma a sota pan umposada de pupedi matala, a re lao masamasan warai o kilang, me a so suedi ong, re wukidalar ar lamelam o katitiki, me dene kot amen. 7 Saupeidi en dake o, me maraneki Puplius, kin sapaneki wasa o, kasamo o apapwali kit ran silu. 8 A sam en Puplius wononeki somau karakar o somau nta. I me Paulus koti dong re a kapakapaki, pwil lim a kan po a, kakeladar i. 9 Men en lao wiauier, karos me somau nin dake, ap kodo kakelailadar. 10 O re pil kaka kin kit kaualap. Kit lao maseldar, irail ari kidang pon sop o at kapinwar kasampwal. 11 A murin saunipong silu se iang sop en Aleksandrien pot,

me mimi ni dake o ni ansaun kapau, me kilel en mpor. **12** A se keredi Serakus o kairu wasa o pong sili pong. **13** O sang wasa o se pidok tangatang lela dong Rekium, o manda ang air irepokedo o pong ta pong se lel ong Puteoli. **14** I wasa o se tu ong ia saulang kai, me poeki re at, sen mondi re'rail pong isi pong. Kit ari tangatang kokolang Rom. **15** O saulang kan en wasa o lao rongadar duen kit, re ap kodo tu ong kit Apipor o Tretapern; Paulus lao diar ir ada, ap kapinda Kot o kaporopor maular. **16** Kit lao lel Rom, kaun en saunpei ap pangalang kaun en silepa kan me salidi ko, a Paulus me saladok kotikot wasa toror, saunpei men me sinsila i. **17** Kadekadeo murin ran silu Paulus ap molipe pena saumas en Sus akai. Iraillao pokon penaer, a ap masani ong irail: Ri ai ko, nan sota mesued kot, me i wiadar ong aramas, de ong lamalam en sam atail akan, ari so, ngai me salidi o pakadara dong ni pa en men Rom akan sang Ierusalem. **18** Iraillao kalekalelapoki ia, ap men lapwa ia dar, pwe sota dip ai, me i en kame kila. **19** A Sus oko lao palian ia, i ap dorolang Sisa, kaidin ai men mpimpäki toun sap ai. **20** I me i ekera komail ki pena, i en kilang komail o kasokasoong komail, pweki en Sus akan ar kaporopor, me i salikidi sal mata pot et. **21** Iraill sapeng i: Sota kisin likau, me se ale sang ludää duen komui, pil sota saulang amen, me kodido, me kaire kin kit o kadedeki, me dip omui mia. **22** A se men ronga sang komui duen omui lamelam, pwe se ronger duen pwin wet, me re kin palian wasa karos. **23** Iraill ari kileledi ong i ran eu, ap pokon dong re a nan im en kairu. I ari kawewe ong irail o kattiki duen wein Kot, kapakaparok ki ong irail Iesus sang nan kapung en Moses o saukop akan, sang ni mansang lel nin sautik. **24** Akai irail me kamelele a padak a akai so. **25** Iraill ari sota minimin pena nan pung arail, re ap pur pasang ni en Paulus a katitiki masan pot et: Melel, saukop lesaia kopadar ren Ngen saraui ong sam atail akan. **26** Masani: Ko wong ren aramas pukat indada: Komail kin rong ap so lelapok ki o ngingar, ap sota dedeki. **27** Pwe mongjeng en aramas pukat suedalar, o salong arail ponlar, o mas arail mair penaer, pwe re de ngar kida wasa mas ar, o rong kida wasa salong arail, o asaki nan mongjeng arail o sapaledo, o I en kakele ir ada. **28** Komail ari en asa, me maur wot sang Kot mueidalang men liki kan o re pil pan peiki ong. **29** I lao masanier mepukat, Sus oko ap ko pasang o kapakaparok nan pung ar kaualap. **30** A Paulus kotikot nan im eu, me a kin isesa par riau, o kasamo karos, me ko dong i, **31** Kaweweda wein Kot o aim a padapadaki duen Kaun Iesus Kristus pwe sota me inapwiedi.

Men Rom

1 PAULUS ladun Iesus Kristus men, me paeker, en wiala wanporon amen, me katoror ong papa rongamau en Kot, **2** Me a koton kopekidor sapwilim a saukop akan nan kisin likau saraui kan. **3** Duen sapwilim a Ol me kisan kadaudok en Dawid ni tiak en pali uduk, **4** O me kadede kidar, me a Sapwilim en Kot a manaman, duen a koton iasadar sang ren me melar akan ki Ngen saraui, Iesus Kristus atail Kaun, **5** Me kit ale sanger mak o koa en wanporon, pwen padaki ong men liki kan karos ni mar a, pwe irail en poson o peik, **6** Pwe komail pil kisan irail, me paeker dong Iesus Kristus. **7** Komail karos kompoke pan Kot, me paeker me saraui kan, me mimi Rom mak o popol sang ren Kot Sam atail o Kaun Iesus Kristus en mi re omaill! **8** Let kaieu, i kin kapinda ai Kot ki Iesus Kristus pweki komail karos; pwe omaill poson me kalok sili lel penang sap karos. **9** Pwe Kot, me i kin papo ong ni ngen i ni ai padapadaki wei rongamau en sapwilim a Ol, me saunkadeda pai, me i kin tamataman kin komail ansau karos, ngidindig ni ai kapakap akan. **10** Ngidindigdeki ansau karos, ma i sota pan kak pwarala re omaill, ma iduen kupur en Kot. **11** Pwe i inong iong uidjal komail, pwe i en katungole kin komail ekis pwais ngenin, pwe komail en tinainda. **12** Pwe i en kasarboleid re omaill, pweki atail poson ta ieu. **13** Ari, ri ai ol akan, i sota men, me komail en sasa duen ai kileledier pan pak toto, en pwar wong komail, ap saik pisoki ong, pwen diar ekis wan ai dodok re omaill, dueta ren wei tei kan. **14** Pwe ngai me pwaipwand ong men Krik o men liki kan, o ong me lolekong o me so lolekong kan. **15** Pwe duen a pan kak pai, i men pil padaki ong komail men Rom rongamau. **16** Pwe i sota kin namenok ki rongamau, pwe i manaman en Kot, me kin kamaurela me poson akan karos, Sus oko mas, ap pil men Krik. **17** Pwe i me kin kasansaleda pung en Kot, me kin pwili sang poson, pwen poson duen a intingidier: Me pung o pan memaureki poson; **18** Pwe ongieng en Kot pan sansaleda sang nanlang ong me doo sang Kot akan o me sapung en aramas akan, me kin kawela melel ni arail sapung. **19** Pwe duen me pwarada sang ren Kot me sansal ong irail, pwe Kot me koton kasansale ong irail, **20** Pwe meakan me so sansal duen i, iet akan, a manaman soutuk o pil duen a udan Kot sang ni ansaun sappa wiauier, kin sansal kida sapwilim a dodok kan, pwe solar pekid parail: (*aiddios g126*) **21** Pweki irail asadar Kot, a re sota wauneki i duen me kon ong Kot pil sota masak tol a, a re aklemai ong i, mongieng sapung arail ap rotorotalar. **22** Irail akereki pein irail ap lamponlar. **23** Irail kawukilar lingan en Kot me so kak mor pasang, ong mom en aramas me kin mor pasang o mom en manpir aksi, o man aluki pa, o man korop akan. **24** I me Kot koton mueide kila irail, en inong iong kasaminlar mongieng arail ni ar kasautela pein war arail nan pung arail, **25** Me kawukila melel en Kot ong likam, ap pungi o papa ong dipisou mon Saun wiā meakaros, me iasanai potepoteta amen. (*aiōn g165*) **26** Nan i me Kot mueidelia kin ir ong inong sued akan, en lel ong arail li akan, en wuki sang ira'rail, kaokaoe ira'rail. **27** Pil dueta ol akan liki sang iran li, ap kalel nan pung arail; ol asada ol, me so kon, ap pein kapokala nan war arail mangidi en ar wiawia kan. **28** Nan duen irail kang

kataman ong Kot, Kot ap mueidalang irail, en kapitakaila kamom ong wia meakan me sued, **29** Me dir en sapung karos, morsued, norok kapwa, sempok, dir en peirin, lolap, akamai, widing, weld, lidu mongin, **30** Pil en pan moli, likinekine, kasenta Kot, kang kapunglol, aklapalap, ponmaso, me kin diar me sued akan, so oke sam ar o in ar, **31** Lampon, inausopousok, sempok, somak. **32** Re asa duen kapung pung en Kot, me kin wia mepukat, pan mau ong mela, a kaidin i eta, pwe re pil kin perenki irail, me kin wia mepukat.

2 NAN i sota pakid pa om, aramas amen koe, amen amen me kin kadeikada, pwe ni om kadeikada amen, pein koe me koe kin kariala, pwe koe, me kin kadeikada, kin wiawia me dueta. **2** A kitail asaer, me kadeik en Kot me melel ong ir, me kin wiada mepukat. **3** A dadue aramas amen koe, me kin kadeikada, me kin wiewia mepukat, ap wiada dueta, koe kiki ong, me koe pan piti sang kadeik en Kot? **4** De koe mamaleki kalangan en Kot sapan, o a kanongama o papadake; koe sota asa, me kalangan en Kot kamaterok uk alang kalula? **5** A koe ni mongieng om me katiwo o kakaluak, me koe ki penang uk ongieng ong ni ran en ongieng o kasansal pan kadeik pung en Kot, **6** Me pan koton depuk ong amen amen duen a wiawia kan. **7** Irail me kin dadaurata ni ar wiawia mau kan o lingan, o indand, o me so kin mor pasang, maur soutuk. (*aiōnios g166*) **8** A kamekam o wairok ong irail me katiwo o so oke melel, a me kin oke sapung. **9** O kanaudok o kalokolok ong aramas karos, me wiadar sued, mas ong Sus akan ap lel ong men Krik. **10** A lingan, o wau, o popol ong amen amen, me kin wia mau, mas ong Sus akan o pil ong men Krik. **11** Pwe Kot sota kin lipilipil aramas amen. **12** Pwe karos me wiada dip likin kapung, pan lokidokila likin kapung, pil karos, me asa kapung, ap wiada dip, pan pakadeikada pan kapung. **13** Pwe kaidin me rongerong kapung kan pan pung kila mon Kot, a me kin angada kapung pan pung kila. **14** Pwe ma men liki, me sota arail kapung, ap pil wiawia tiak en kapung sang nan pein irail, iei me irail, me sota arail kapung pein kapung parail. **15** Me kin kasansaleda wiawia en kapung me intingidier nan mongieng arail, i me insen arail pil kadedeki o ar lamalam, me irail sakara kida de kalole mau ki nan pung arail. **16** Lao ran o, me Kot pan kotiki ong Iesus en kadeikada dip okiok kan ren aramas akan, duen ai rongamau. **17** A ma koe adaneki Sus amen, me kin liki kapung o suaiki Kot, **18** O asada kupur a, o koe pung kila lamalam, ni om padapadaki sang nan kapung, **19** Koe me lameda, me koe itar ong, en kalua wei me maskun akan, o kamarain pan me rotorot akan, **20** O saunkaiyan pan me lampon kan, o saunpadak en kisin seri kan, me asa tiak en lolekong o melel en kapung. **21** Ari, koe kin Kaweweong amen, ap sota kin Kaweweong pein uk, o koe kin padaki me ren der pirap, a koe kin pirap; **22** Koe kin inda, me aramas ender kamal, a koe kin kamal? Koe kin suedeiki dikedik en ani mal akan, a koe kin pirap me sapwilim en Kot? **23** Koe kin suaiki kapung, a koe kin kisang Kot wau i om tiakedi kapung? **24** Pwe mar en Kot kin mamale kila komail ren men liki kan, duen a intingidier. **25** Pwe sirkomsais me mau, ma koe angeda kapung; a ma koe tiakedi kapung, om sirkomsais pan sosirkomsais. **26** Nan i, me sosirkomsais, angada pung en

kapung, daduen a sosirkomsais so pan wadok ong i sirkomsais? 27 Ari, ma me udan sosirkomsais akan pan kapwaiada kapung, re sota pan kadeik uk ada? Pwe koe kin mi pan kisin likau o sirkomsais, ap tiakedi kapung o. 28 Pwe kaidin i Sus amen, ma pali liki ta, o pil kaidin i sirkomsais, me sirkomsais liki nan uduk eta. 29 A i Sus amen, me Sus en lole, o i sirkomsais, me mi nan mongiong i, ni ngen e, a kaidin ni inting; me a kapingepa sota mi ren aramas akan pwe ren Kot.

3 ARI, da me Sus akan paeiki mon me tei kan de da kadepan sirkomsais? 2 O me toto, ni song karos; iet kaeu: Masan en Kot akan kanikid ong irail. 3 A ma akai soposon a pil menda? Pwe ar soposon pan kak kawela kalangan en Kot? 4 O so! Pwe Kot udan melel, a aramas karos me likam duen a intingidier: Ir eta me pung ni ar masan akan, o komui pan kotin poedi ni ar pakadeikada. 5 A ma atail sapung kaindinda pung en Kot, da me kitail en inda? Dadue, Kot me pil sapung, pweki a kotin ongjiong kida? I kin lokaia ni tiak en aramas. 6 O so! Pwe ma iduen, Kot pan kak kadeikada sappa? 7 Pwe ma melel en Kot pwai kida ai likam kan, pwen kalinganada i, menda i pan pakadeikada, dene dipan amen ngai? 8 A so mau ong duen at indand sued, pwe akai kin inda, me dene kit kin padaki wei: Kitail en wiada me sued, pwen kareda me mau? Nan arail kalokolok me pung. 9 laduen atail pai mau sang arail? Kaidin, pwe se kadededar, me Sus o men Krik karos mi pan dip, 10 Duen a intingidier: Sota me pung amen, sota amen. 11 Sota me lolekong amen, sota me kin rapaki Kot. 12 Karos me sapunglar, irail wiaki eu mammalar, sota meamen, me kin wiada me mau, sota amen. 13 Tapin wor arail me rasong sousou eu, me saikenta sarep pena, lo arail me re liliapaki, wini en kamela mimi ni otan ngi arail; 14 Au ar me dir en lalaue o katik, 15 Nä arail me marara ong kamela aramas; 16 Nan al arail me dir en sued o mauk; 17 A al en popol me re sasa; 18 Re sota kin masak Kot. 19 A kitail asaer, me kapung o lolok ong, me kin papa kapung pwe au karos en sapaimokid o sappa pon lodi ong kadeik en Kot. 20 Ari mon Kot sota uduk me pan pung kila a wiawia kapung, pwe kapung me dip kadiarok kidar; 21 A ansau wet pung en Kot sansaledar likin kapung o kadede kidar kapung o saukop akan. 22 A pung en Kot me pwili sang poson Jesus Kristus, ap lel ong karos me poson. 23 Pwe sota lipilipil, karos me wiadar dip o sota kak konodi lingan en Kot. 24 Irail pan pung kila a mak sapan, pweki en Kristus Jesus a kin dore kitail lar, 25 Me Kot kin kasansaledar en wiala mol en kalangan ni poson nt'a, pwen kasansaleda a pung ni a kin lapwada dip en mas akan, me mier pan papadake en Kot. 26 A ansau wet a kin kadededa a pung. Ieteten, me pein i me pung, ap pan kin kapungala karos me poson Jesus. 27 Ari, ia men suaiki? A lokidokilar! Ren kapung da? En wiawia kan? Kaidin, a ren kapung en poson. 28 Ari, iet me se inda: Aramas en pung kila poson a kaidin wiawia en kapung kan. 29 De Kot en men Sus akan arail Kot eta? Kaidin pil Kot en men liki kan? Ei melel, pil en men liki! 30 Ari, Kot me ta men, me kin kapung kila me sirkomsais akan pweki poson, pil sosirkomsais akan pweki poson. 31 laduen, kitail kin tiakedi kapung pweki poson? O so! Pwe kitail kin kapwaiada kapung o.

4 ARI, da me kitail en inda duen Apraam sam atail ni pali uduk, da me a diaradar? 2 Pwe ma Apraam pung kilar a wiawia kan, nan a men suaiki mia, a kaidin mon Kot. 3 Pwe da me kisin likau masanir? Apraam poson Kot, o i me wadok ong i kapunga pa. 4 A me kin keleki a wiawia kan, nan pwain a pan wad ong i nin tiak en kusoned a kaidin ni mak. 5 A me sota kin keleki a wiawia kan, ap poson i, me kin kapungala me doo sang Kot akan, nan a poson me wadok ong i kapunga pa i. 6 Duen Dawid kapaiaki aramas amen, me Kot kin kapungala likin a wiawia kan: 7 Meid pai, me ar sapung kan lapwadar, o me dip ar akan pwaipwaidier! 8 Meid pai ol o, me Kaun o solar pan kapokoki ong dip a! 9 Ari, me sirkomsais eta, me pai wet kin ko ong, de a pil itar ong me sosirkomsais? Pwe kit me indada: En Apraam a poson me wadok ong i kapunge pa. 10 Ari, iaduen a wadok ong i? Ni a sirkomsaiselar de ni a sosirkomsaiselar? Kaidin ni sirkomsais, pwe ni a sosirkomsais. 11 A a aleer kilel en sirkomsais, men kadede a pung kilar poson, me a anekier ni a sosirkomsais, pwen wiala sam en me poson ap sosirkomsais akan karos, pwe pung wet en pil wadok ong irail. 12 O pil wiala sam en me sirkomsais akan. A kaidin arail me sirkomsais akan eta, pwe pil en irail, me aluki poson ota, me mi ren sam atail Apraam ni a sosirkomsais. 13 Pwe kaidin ki kapung o me Apraam o kadaudok a aleer inau o, me a pan sosoki sappa, a ki poson pung. 14 Pwe ma irail, me men kapwaiada kapung o, pan ale soso, nan poson me mal kot, o inau olar. 15 Pwe kapung o kin kareda ongjiong, pwe ma sota kapung, a pil sota sapung. 16 I me pung pan tapi sang ni poson, pwe karos en tapi sang mak; o inau ong kadaudok o en tengeteng. A kaidin ir eta, me mi pan kapung o, pwe pil karos, me mi pan poson en Apraam, me sam en kitail karos. 17 Duen a intingidier: I wia kin uk alar sam en wein sappa toto mon Kot, me a poson me kin kamaureda me melar akan o molipei ir, me saikenta mia, pwen miala. 18 I me poson, ap sota kaporopor mia, pwen wiala sam en wein sappa toto, duen a lokido: Nan iduen kadaudok om. 19 Ap sota luetalar ni a poson o so lamelame, me war a melar, pwe a koren iong saunpar epuki; pil sota lamelame war en Sara a melar. 20 Pwe a sota peikasaleki inau en Kot ki sposon, a a kakairida ni poson, o i me a kin kapingaki Kot. 21 A asa melelia, me i kin inauki ong i, a pan kin kapwaiada. 22 Nan i wadok ong i kapunga pa. 23 Mepukat sota intingidier pweki i eta, me a wadok ong i mepukat, 24 A pil pweki kitail, me a pan wadok ong, ma kitail pan poson i, me kin kaisadar Jesus atail Kaun sang ren me melar akan. 25 Pwe i me pangalar pweki dip atail, o a kin iasadar pwen kapung patail.

5 KITAIL ari pung kilar poson, ap popol ren Kot, pweki atail Kaun Jesus Kristus, 2 Me kin kasamo kitail ki poson ong mak wet, me kitail aleer, ap kaporopor o suaiki lingan en Kot, 3 A kaidin i eta, pwe kitail pil suaiki at apwal akan, pwe kitail asa, me at apwal akan kin kareda kanongama; 4 A kanongama kin kareda kakairida, a kakairida kin kareda kaporopor; 5 A kaporopor sota kin kanamenokala, pwe limpok en Kot me wudokidi ong nan mongiong atail ki Ngen sarau, me kitail aleer. 6 Pwe ni atail luet Kristus mata kin kitail, me doo sang Kot akan ni ansau me kileledier. 7 Pwe iaduen, amen pan mekila me

pung amen? Ele pweki me mau amen, me amen panmekila. 8 A Kot kin kasansaleda a limpok ong kitail ni en Kristus a mata kin kitail lar, ni ansau atail dipan. 9 Melel kaualap, ansau wet kitail kapung kilar nta; kitail ap kamaur kila i sang ni ongjong. 10 A ma kitail kalolamaui ong Kot ki en sapwilim a Ol a matala ni atail imwintiti, nan melel kaualap murin atail kalolamaui kitail pan dorela ki a ieias. 11 A kaidin i eta, pwe kitail pil suaiki Kot ren atail Kaun Iesus Kristus, me kitail paieki tom patail. 12 Ari, duen aramas ta men, me dip tapiki dong sappa, ap tialang mela, o mela lel penang aramas akan karos, pwe karos me wiadar dip, 13 Pwe dip mi nan sappa mon kapung, a sota kapung pan dip, ma sota kapung, 14 Ari so, mela wiauiaida sang Adam lel Moses, pil ren me so wiadar dip laud dueta sapung en Adam, iei me mom en me pan pwarado. 15 A pai en mak kaidin dueta dip, pwe ma dip en me ta men me toto mekila, nan melel kaualap mak en Kot o pai en mak sang ren aramas ta men Iesus Kristus itar ong me toto. 16 A pai o kaidin dueta met, me wiauier ren amen, me wiadar dip, pwe kadeik o tapi sanger me ta men, pwen kalokolok, a pai en mak o kin lapwada dip toto, pwen pungala. 17 Pwe ma dip en me ta men mela poekidier, nan melel kaualap, irail me pan ale mak o pai en pung, pan poedi o mamaureki me ta men: Iesus Kristus. 18 A duen dip en me ta men aramas akan karos me kadeik ki ong mela, i dueta pung ta ieu itar ong kapung kila aramas akan karos, en kamaurela. 19 Pwe duen sopeik en aramas ta men me toto wia kilar dipan, iduen peik en me ta men me toto pung kilar. 20 A kapung pil wiauier, pwe dip en kadiarok kidar, a wasa me dip paraparada ia, iei wasa mak o laude sanger. 21 Pwe duen dip dialang mela, iduen mak o pung pan dialang maur soutuk ki Iesus Kristus atail Kaun. (aiōnios g166)

6 ARI, da me kitail en inda? Kitail en dadaurata dip, pwe mak en lalaudala? 2 O so! Pala kitail pan dadaurata dip, me kitail mela sanger? 3 De komail sota asa, me karos, me paptaise ong Kristus Iesus, paptaise ong a matala? 4 Kitail ari iang i sareadier ni paptais ong mela, pwe duen Kristus kaiasa kidar lingan en Sam sang ren me melar akan, iduen kitail en pil weweideki ni maur kap. 5 Pwe ma kitail kaparoki ong i ni a matala, nan kitail pil pan paroki ong i ni a iasadar. 6 Pwe kitail asaer, me atail aramas maring iang kalopuelar, pwe war en dip en mokonaidier, pwe kitail solar papa dip. 7 Pwe me melar, maiodar sang dip. 8 A ma kitail iang Kristus matalar, nan kitail kamelele, me kitail pil pan iang i ieiasata. 9 Kitail asa, me Kristus kin iasadar sang ren me melar akan, ap solar pan pur ong matala; mela solar pan poedi i. 10 Pwe ni a kotin matalar, a kotin matalar pan metapak pweki dip, a ni a kotin ieiasata, a kotin ieiasadang Kot. 11 Iduen komail, komail en wia kin komail me melar sang dip, ap memaur ong Kot ren Kristus Iesus. 12 Ari, komail ender mueid ong dip, en kaunda war omail luet; pwen papa a inong sued akan. 13 Komail pil der mueid ong dip o kokon omail akan, pwen men wia sapung a komail mueid ong Kot pein komail, duen me kamauradar sang ren me melar akan, o kokon omail akan en papa me pung ong Kot. 14 Pwe dip sota pan kak poe komail edi, pwe komail solar mi pan kapung, pwe pan mak. 15 Ari da, kitail en wia dip, pwe kitail solar mi pan kapung, a pan mak? O

so! 16 Komail sota asa, ma komail pan wiala pein komail ladu en peik, ari komail pan ladu en me komail kin pepeki ong? Ma dip komail panmekila, a ma peik, komail pan pung kida. 17 A danke ong Kot pwe komail solar ladu en dip; pwe met komail kin peki ong tiak en padak me komail ianger sang mongjong omail. 18 Komail ari maioda sang dip, komail id wiala ladun pung. 19 Ngai me inda met nin tiak en aramas, pweki luet en uduk omail. Pwe duen omail pangalang kokon omail akan, en ladun samin o sapung kan, pwen palian kapung, iduen komail en pang ong kokon omail, en lidui me pung, pwen sarauila. 20 Pwe ni ansau me komail ladun dip, komail maio sang me pung. 21 A iaduen wan mepukat ni ansau o, me komail kin namenokki ansau wet? Pwe imwi pan mepukat mela. 22 A met komail maiodar sang ni dip, ap id wialar ladun Kot, o omail wan sarauia mia o imwi pan maur soutuk. (aiōnios g166) 23 Pwe pwain en dip mela, a pai en mak en Kot maur soutuk ren Kristus Iesus atail Kaun. (aiōnios g166)

7 DE ri ai kan, komail sota asa — i kin peidok ren me asa kapung o — me kapung o kin poedi aramas arain a memaur? 2 Pwe li amen, me a warok mia, kin kaupingki kapung en a warok arain a memaur. A ma a warok melar, a maei sanger kapung en a warok. 3 A ma a pan paudeki amen ol ni a warok memaur, a pan adaneki kamal amen; a ma a warok melar, a maei sanger kapung, ap sota pan kamal amen, ma a pan pur ong amen ol. 4 Ari ri ai kan, iduen pil komail mekilar kapung o pweki war en Kristus, pwen wiala nain amen, iet, me iasadar sang ren me melar akan, pwen kaparapar ong Kot. 5 Pwe ni at kekeideki tiak en pali uduk, inong en dip me kelail nan kokon atail pweki kapung o, pwen kaparapar ong mela. 6 A met kitail maei sanger kapung o, pwe sal pat ong mela olar, pwe kitail en papa ong tiak kap en ngen, a kaidin ong tiak maring en inting. 7 Ari, da me kitail en inda? Me dip kapung o? O so! A i pan sasa dip, ma so kapung. Pwe i pan sasa duen inong sued, ma kapung so kalok kidar: Koe der norok! 8 A dip kadiarok kidar kusoned, ap kainong ong ia song en inong sued karos, pwe ma sota kapung dip mela. 9 Pwe mas o i sota mi pan kapung, ap mamaureta, a kusoned lao mia, dip ai ap diarokadar. 10 A ngai melar; kusoned, me loki dong ia, pwe i en maure kida, kare ong ia mela. 11 Pwe dip kadiarok kidar kusoned liapai ia dar, ap kame ia lar. 12 Ari, kapung o me sarau i kusoned me sarau, a pung o mau. 13 A iaduen me mau kot kare ong ia mela? O so! A dip en sansale kida me kamau o ni a kare ong ia mela, pwe dip en sansale kida kusoned. 14 Pwe kitail asa, me kapung o me ngenin, a ngai me uduken o netilang dip. 15 Pwe i sota asa, da me i en wia. Pwe kaidin me i mauki, me i kin wiada, a me i kin suedeiki, iei me i kin wia. 16 Ari, ma i kin wiada, me i kang wia, nan i kin kasansaleda, me kapung me mau. 17 A ma i wiadar, me i sota men wia, kaidin ngai me wiadar, a dip me mimi lol i. 18 Pwe i asa, me sota mau kot mi lol i nan uduk ai, pwe i kin men wiada me mau, a en angada me pung i sota kak ong. 19 Pwe me mau o, me i men wiada, i sota kin kapwaida, a me sued, me i kangi, i me i kin wiada. 20 A ma i wiada, me i so men wiada, kaidin ngai me wiada, a dip me mi lol i. 21 let me kapung kadiarok ong ia: Ni ai men wiada me mau, me

sued mimi re i. 22 Pwe i kin mauki kapung en Kot pali lol en aramas. 23 I ap diaradar eu kapung ni ai kokon akan, me kin palian kapung en loli, ap kalua ia di pan kapung en dip, me mi nan ai kokon akan. 24 O ngai aramas luet amen! Is me pan kamaio wei ia sang ni war mela wet! 25 I danke Kot pweki Jesus Kristus atail Kaun. Nan lol i kin papang kapung en Kot, a ni pali uduk kapung en dip.

8 ARI, solar me mau ong pakadeikada, me mi ren Kristus Jesus. 2 Pwe kapung en Ngen en maur ren Kristus Jesus kamaio ia da sang ni kapung en dip o mela. 3 Pwe me kapung sota kak ong, aki a luetu kila pali uduk, iei me Kot kin wiada ni a kin poronedo sapwilim a Ol ni mom en uduk en dip, pweki dip, pwen kadeikada dip ni pali uduk. 4 Pwen kapwaiada pung en kapung re atail, me sota weideki pali uduk a pali Ngen. 5 Pwe me kisan pali uduk, kin lamelame duen inong en uduk, a me kisan pali Ngen, kin lamelame duen inong en Ngen. 6 Pwe tiak en uduk iei mela, a tiak en Ngen maur o popul. 7 Pweki tiak en uduk kin palian Kot, pwe a sota kin duki ong kapung en Kot, pwe a pil sota kak ong. 8 A me kisan pali uduk, sota kak konekon ren Kot. 9 A komail kaidin kisan pali uduk, pwe kisan pali Ngen, ma Ngen en Kot kotikot lol omai. A me sota aneki Ngen en Kristus, i kaidin sapwilim a. 10 A ma Kristus kotikot lol omai, war mekilar dip, a ngen memaureki pung. 11 A ma Ngen o, me kaiasadar Jesus sang ren me melar akan, kotikot lol omai, nan i me kaiasadar Kristus sang ren me melar akan, pil pan kamaureda war omai mela ki Ngen e, me kotikot lol omai. 12 Ari ri ai kan, kitail solar pwaipwand ong pali uduk, pwen kapwaiada inong en uduk, 13 Pwe ma komail memaureki uduk, komail pan mela, a ma komail pan kamela wiawia en pali war ki Ngen, komail pan memaureta. 14 Pwe karos me weweideki Ngen en Kot, nan irail seri en Kot akan. 15 Pwe kaidin ngen en ladu, me komail aleer, pwen pur ong masak, a Ngen en seri, me komail aleer, me kitail kin eker kida: Apa, Sam! 16 Pein ngen o kin iang ngen atail kadedeki, me kitail seri en Kot akan. 17 A ma kitail seri kan, nan kitail pil seri en soso, seri en soso en Kot o kisan toun soso en Kristus, ma kitail iang kamekam, kitail pil pan iang linganla. 18 Pwe i asaer, me kamekam en ansau et sota mau ong en kaparoki ong lingan kokodo, me pan kasansaledang kitail, 19 Pwe audepan sappa poden anane kaualap papasan en seri en Kot ar pan maioda. 20 Pwe audepan sappa o pangalang mela, kaidin pweki pein insen arail, a pweki i, me pang ir alang kaporopor. 21 Pwe audepan o pil pan maioda sang ni a lidulidui ong tiak en soredi, ong maio en lingan en seri en Kot akan. 22 Pwe kitail asaer, me audepan sappa karos kin sangesanglol o mimi pan wairok en naistik lao lel met. 23 A kaidin irail eta, pwe kitail pil iang, me mesenin Ngen, pil pein kitail kin sangesang, auiaui lao ansau en pali war atail ar kawililikapada. 24 Pwe kitail kamaurelanger kaporopor. A kaporopor me sansal, i kaidin kaporopor; pwe me amen kin ududial, menda en kaporoporeki? 25 A ma kitail kaporoporeki, me kitail sota udial, kitail kin kanongama auiauieta. 26 Pil Ngen o kin sauasa kitail ni atail luet akan, pwe kitail sasa, da me kitail en poeki, o da me kon ong, pwe pein Ngen o sangesanglol o laolao kin kitail. 27 A me kin kin kasauiaida

mongiong akan, mangi duen kupur en Ngen, pwe a kin kotin laolaoki saraui kan duen tiak en kupur en Kot. 28 A kitail asa, me karos kin kamaualala me pok ong Kot akan, irail me paeker duen ar kileledier. 29 Pwe me a kin piladar mas o, iei me a pil kin kileledier, en tialang mom en sapwilim a Ol, pwe a en meseni nan pung en ri a kan. 30 A me a kin kileledier mas o, a pil kin waronge irail edo, a me a kin warongedor, a pil kapung irail alar, a me a kapungalar, a pil kin kalingan irail adar. 31 Ari, da me kitail en sapenki mepukat? Ma Kot iang kitail, is me pan kak palian kitail? 32 I me sota kin kasampwaleki sapwilim a Ol, pwe a kotiki wei en wiliandi kitail, dadue, a so pan kin sapan iangaki dong kitail meekaros? 33 Is me pan kapung ong en Kot a piladar akan? Pwe Kot eta, me kin kapungada; 34 Is me pan kadeikada? Pwe Kristus me matalar, me pil kaiasada o me pil kaipokedi ni pali maun en Kot, o me pil kin laolao kin kitail. 35 Is me pan irawei sang kitail ni limpok en Kristus? Ansau apwal, de masak, de kamekam, de isesol, de kiliso, de kamasak, de kodlas? 36 Duen a intingidier: Pweki komui kit kamekame kilar kaukaule, kit me wadok ong sip akan, me kileledier ong kamela. 37 A ni mepukat karos kitail me poedier kaualap pweki i, me pok ong kitail er. 38 Pwe i asa, me kaidin mela, de maur, pil kaidin tounlang kan, de saupeidi, pil kaidin men met, de men mur, de me manaman akan, 39 Pil kaidin men poe, de men pa, de okotme pan kak irawei sang kitail ni limpok en Kot, me mi ren Kristus Jesus atail Kaun.

9 NGAI kin lokaia melel ren Kristus, o i sota kin likam, pwe insen ai o Ngen saraui kadede ia da, 2 Me i kin patautau o insensued nan mongiong i kaukaule. 3 Pwe pein ngai inong iong en riala, pwen dooki wei sang Kristus pweki ri ai kan ni pali uduk. 4 lei men Israel me udan seri en Kot, me ar lingan, o inau kan, o kapung, o upa Kot, o kokop akan mia, 5 Me samaneki sam atail akan me Kristus pil tapi sang ia ni pali uduk a, me poedi meekaros, iei Kot me iasanai kokolata, amen. (aiōn g165) 6 Pwe kaidin dene masan en Kot so pwaida, pwe kaidin karos men Israel, me tikidar Israel; 7 Pil kaidin karos seri kan, me kisan kadaudok en Apraam; pwe sang ren Isaak kadaudok om pan tapi sang ia. 8 Ari, kaidin irail seri en Kot akan, me seri kan ni tiak en uduk, a seri en inau kan pan wad ong kadaudok o. 9 Pwe i masan, masan en inau eu: Ni ansau o I pan kodo, a Sara pan naitikada seri ol amen. 10 A kaidin i eta, pwe pil Repeka lao lisean ong sam atail Isaak. 11 Pwe ni ansau seri ko kaikenta ipwidier, o pil kaikenta wiadar meakot mau de me sued, o pwe kupur en Kot en pwaida, kaidin ni wiawia a ni lipilipil ren me piladar o. 12 A kin masani ong i: Me laud o pan papa me titikit! 13 Duen a intingidier: Iakop me I pok ong er, a Esau me I likidmalielar. 14 Ari, da me kitail en inda? Kot me sapung? O so! 15 Pwe a kin masani ong Moses: I pan maki ong, me I men maki ong, o I pan pokepoke, me I men pokepoke. 16 Ari, sota katepa, me amen pan pein inong iong de tange wei, a ma Kot pan kin maki ong amen. 17 Pwe kisin likau me katitiki ong Parao: Nan iet me I kilele uk adar, pwe I en kasale kida uk ai manaman, o pwe mar ai en indandeki sili ni sap akan karos. 18 Ari, a kin kin maki ong, me a kin kupura, ap kapitakaila, duen me a kin mauki. 19 Koe ap pan indang ia: Ari da me a kailong

kin ia? Pwe is me kak palian kupur a? 20 Ei melel aramas koe, is koe, me men palian Kot? Da, dipisou pan indai ong me wiadar i: Menda koe wiai ong ia momuei? 21 Pala saun wiada dal sota manaman ong, en wia kida lopon en pwel ota dal eu me kaselel, de eu me sakanekan? 22 A Kot koton kanongama ong dal sued akan, me wiauier ong lokidokila, ni a men kasaleda a ongjong o manaman, 23 O a pil men koton kasaleda a dir en lingan ki dal en a mak kan, me a koton kanopadar mas o en linganla. 24 lei kitail, me a koton warongdo, kaidin sang ren Sus akan eta, a pil sang ren men liki kan. 25 Duen a pil koton masanier nan puk en Osea: I pan kaadaneki irail, me kaidin nai, nai aramas akan, o me so kompoke pai, kompoke pai. 26 A pan wiaui wasa o me a loki ong irail: Komail kaidin nai aramas, i wasa re pan adaneki seri en Kot ieias. 27 A lesaia likelikwir duen men Israel: Ma seri en Israel akan pan rasong pik en oror, lua ta pan maurela. 28 Pwe a pan koton kairela sapwilim a dodox o kamode kila ni a pung, pwe Kaun o pan koton wiada dok motomot nin sappa. 29 O duen lesaia masanier mas o: Ma Kaun Sepaot so nikideki ong kitail kaparapar, kitail pan dueta Sodom o Komora. 30 Ari, da me kitail en inda duen men liki kan me sota rapaki pung, re diaradar pung, a pung eu, me tapi sang poson. 31 A men Israel me inong ionic kapwaiada kusoned en pung, ap sota konodi kusoned wet. 32 Pwekida? Pweki a sota tapi sang ni poson a ni wiawia kan, pwe irail dipikelekeleki takai en dipikelekel. 33 Duen a intingidier: Kilang, I pasonedi takai eu nan Sion, takai en dipikelekel eu o paip en kamakar. A me pan poson i, a sota pan sarodi.

10 RI ai kan, inong en mongjiong i, o ai ngidindig kin irail ong Kot pan dore ir ala. 2 Pwe ngai kadede parail, me re kin nantiong Kot, ap sasa tiak. 3 Pwe re sasa pung en Kot, ap sosong kapwaiada pein arail pung, ap sota duki ong pung en Kot. 4 Pwe Kristus kaimwisok pan kapung o; karos me poson en pung kila. 5 Pwe Moses masanier duen pung en me pwili sang kapung o: Aramas o, me kapwaiada song pukat, a pan maur kila. 6 A iet me pung, me pwili sang poson, kin inda: Der inda nan mongjiong om: Is me pan daudala nanlang? iet wewe: En wadido Kristus. 7 De is me pan daudi wasa loi? iet wewe: En wadado Kristus sang ren me mlar akan. (*Abyssos g12*) 8 A da me a kin inda? Masan o me koren ionic uk, a kin mi nan au om o nan mongjiong om; iei masan en poson, me se kin padaki wei. 9 Pwe ma koe pan kadedeki au om lesus, me i me Kaun, ap poson nan mongjiong om, me Kot koton kaiasadar i sang ren me mlar akan, koe ap pan doro kila. 10 Pwe poson kin tapi sang nan mongjiong o, pwen pung kila, o kadede kin tapi sang nan au o, pwen maur kila. 11 Pwe kisin likau me masani: Amen amen me pan poson i, sota pan soredi. 12 Pwe sota irair eu nan pung en men Sus o men Krik, pwe Kaun en irail karos me ta men, me dir en kalangan ong karos, me kin likwir ong i; 13 Pwe amen amen me likwir ong mar en Kaun o pan dore kila. 14 A iaduen, irail pan likwirlang i, me irail sota poson? A iaduen, irail pan kak poson i, me re saikenta rong? A iaduen irail pan kak rong, ma sota saunpadak? 15 A iaduen, irail pan kak padaki wei, ma re sota pan pakadarala? Duen a intingidier: Meid pai nä en me padaki rongamau en popol, me padaki rongamau en me

mau kan! 16 A kaidin karos me peiki ong rongamau. Pwe lesaia masani: Maing, is me kamelele at padak? 17 Ari, poson kin pwili sang padak, a padak kin pwili sang masan en Kot. 18 A ngai me inda: Irail sota rongadar? O ei! Pwe ngil arail leler sap karos, o ar padak lel ong irair en sappa. 19 A ngai me inda: Israel sota wewekier? Pwe iet kaieu, me Moses masani: I pan kasarowei kin komail, me kaidin nai aramas, o I pan kamakara kin komail aramas pweipwei kan. 20 A lesaia kelail masani: Ngai me kadiarokada sang ren me sota rapa kin ia, o Ngai me pwara dong, me sota idok ia. 21 A koton masani duen Israel: Kaukaule I kapawai pa i kat ong aramas katiwo o kangudi kan.

11 ARI, iet me i men inda: Kot kalikalar sapwilim a kan? O so! Pwe ngai pil kisan men Israel, o kadaudok en Praam, o kainok en Peniamin. 2 Kot sota kalikalar sapwilim a kan, me a koton piladar mas o. De komail sota asa, da me kisin likau masanier duen Elias ni a kadipa men Israel mon Kot masani: 3 Maing, irail kameler sapwilim ar saukop akan, o karongk pasang sapwilim ar pei saraui kan, a ngai ta me lua, a irail pil rapakin ia, pwen kame ia la. 4 A da me Kot koton sapengki i? Ngai me kanikidi ong ia ol isikid me so kelepuki ong Paal. 5 Nan iduen ansau wet: Luan me piladar akan mia pweki mak en Kot. 6 A ma pweki mak, nan kaidin pweki wiawia kan; pwe ma iduen, mak solar pan mak. 7 Ari, iaduen mepukat? Me men Israel raparapaki, re sota diaradar, a me piladar akan diaradar, a me tei kan kapitakailar. 8 Duen a intingidier: Kot kotiki ong irail ngen en men mair, o por en mas akan, pwe ren der kilang wasa, o salong akan, pwe ren der rong wasa lao lel ran wet. 9 O Dawid masani: Arail tepel en wiala insar parail, o litip arail, o kapup parail, o karia parail. 10 Mas arail en rotorotala, pwe ren der kilang wasa, o irail en kakos pena kokolata. 11 Ari, iet me i men inda: Irail dipikelekel pwen pupedi? O so! A pweki arail pupedi, en id kamaurela men liki kan, pwen kapopot kin irail do. 12 Ari, ma arail pupedi id pai ong sappa, a arail momalar id pai ong men liki kan, ia wan pai, ma irail karos pan sapaledo! 13 Pwe men liki komail, me i men padaki ong, pwe ngai wanporon en men liki kan, i men kaindinda ai dodok. 14 Pwe ma i kak ong, i pan kainong irail, me kit eu ni pali uduk pwe akai re'rail en dorela. 15 Pwe ma arail kalikilar id kalamalam maula sappa, arail kasapaledo so pan kamaurela sang ren me mlar akan? 16 A ma kalap me saraui, plaua amas pil pan saraui; o ma kalaua me saraui, ra kan pil pan dueta; 17 A ma ra kai tapengok sang, a koe ni om wos mal id peus ionic, ap iang nim pil en tuka o iang maur kalaaua, 18 Koe ap der suaiki ong ra kan! A ma koe suaiki ong irail, kaidin koe me kin wa kalaaua, a kalaaua kin wa uk. 19 Koe ap pan indada: Ra kan tapengok wei sang, pwe i en id peus ong. 20 Me pung; sposon, me re tapengok kilar, a poson, me koe maur kila, koe der aklapalap a masak! 21 Pwe ma Kot koton muei sang udan ra kan, kalaka, pwe ele a pil pan muei sang uk! 22 Ari, kilang kalangan o ongjong en Kot; ongjong ong irail, me salongalar, a kalangan ong uk, ma koe pan dadaurata a kalangan, a ma so, koe pil pan tapengok sang. 23 A pil irail, ma irail sota pan mimeta ni arail sposon, re ap pan peus sapal, pwe Kot koton kak ong kapure irail do. 24 Pwe ma koe lepuh sang ni tuka olip mal, ap peus sapal ong tuka olip mau, a

iaduen udan ra mau kan, re sota pan kak pur ong udan ar tuka? 25 Ri ai kan, i men, komail en lelapok ki kaponepon wet, pwe komail de aklolekong, duen apali en Israel me kapitakailar, lao lel ansaun irail me pilipildar ren men liki kan pwarador. 26 Men Israel karos ap pan maureda, duen a intingidier: Amen pan kotido sang Sion, me pan kawela karos me doo sang Kot akan ren lakop. 27 Pwe iet ai inau ong irail, i lao lapwa sang irail dip arail akan. 28 Iran rongamau irail me imwintiti pweki komail, a iran lipilipil irail me kompokepa kan pweki sam akan. 29 Pwe Kot sota kin kalukila a pai en mak akan de me a kotin piladar. 30 O duen komail, me pil sota poson Kot mas o, a met komail aleer mak, pweki arail soposon. 31 Iduen irail me sota poson mak, me komail diaradar, iei me re pil sota diaradar mak en Kot. 32 Pwe Kot me kotin kapata pena irail karos ni soposon, pwen mak pena ong karos. 33 O meid laud erpit en Kot o a kotin mangi meakaros, sota me kak weweki a kadeik kan, de pameda al en a wiawia kan! 34 Pwe is me asaer kupur en Kaun o, de is me padaki ong i meakot? 35 De is me ki ong i meakot, pwen depuk ong i? 36 Pwe meakaros tapi sang re a, o mia pweki i, o wiai ong i, lingan en ko ong i kokolata! Amen. (aiōn g165)

12 RI ai kan, i ap panaui komail pweki kalangan en Kot, komail en kida war omail, pwen wiala mairong maur, me saraui o kaperenda kupur en Kot, iei omail kaudok me pung. 2 Komail der kaalemongin sappa, a komail en kawilikapada lol omail, pwe komail en kak kasauuada, da me kupur en Kot, me mau o kaperen, o unsok. (aiōn g165) 3 Ki mak, me i aleer, i indang amen amen nan pung omail, ender inong ionic pein i, laude sang me kon ong, a en lamelame me a en pung, duen Kot kotin nek ong amen amen wan a poson. 4 Pwe duen ni pali war atail kokon toto mia, a dodok en kokon akan kaidin dupeneta, 5 Iduen kitail me toto, war ta ieu ren Kristus, kitail ap kokon pena nan pung atail. 6 Atail pai en mak akan mia ap toror pasang, duen mak o me kitail aleer: Ma deideikop kitail en kokopada duen wan poson, 7 O ma dodok eu, kitail en kolekol atail dodok; o ma saunpadak amen, i en wiada padak, 8 Ma amen kin panaui, i en panaui, ma amen kin kisakis wei, a en opampap, ma kaun amen, a en kanekanaiong, ma amen, kin kalangan, a en peren kida. 9 Omail limpok ender sapung, tateki me sued, tengeteng ni me mau. 10 Omail limpok pena en tapi sang mongieng omail; wauneki amen, mon a pan waune kin uk. 11 Der tanganga ni omail dodok; ngen omail en inong ionic dodok ong Kaun o. 12 Peren ni kaporopor; kanongama ni ansau apwal; podidi ong kapakap. 13 Kisakis ong saraui samama kan; kasamo ki peren. 14 Kapaiada me kin paki komail; kapaiada o der kariala. 15 Perenda ren me popol akan; o sangesang ren me sangesang kan. 16 Komail minimin pena ni omail lamelam, der inong ionic meakot me lapalap, a inong ionic me tikikit; komail der akloklikong. 17 Komail der depukong en amen a me sued me sued, a inong ionic me kon ong aramas akan karos. 18 Ma a pan kak pa omail, polaul ong aramas akan karos. 19 Kompoke pai ko, komail der pein depuk, o komail der madang makar, pwe a intingidier: Ai depuk, Ngai me pan depuk, me Kaun o kotin masani. 20 Ari, ma om imwintiti amen men mangadar, kamanga i; ma a men nim piladar, kanim pileda, pwe ma koe pan wia

mekupat, nan koe ap pan ki penang mong a kol molus. 21 Koe der lodi ong me sued, a poekidi me sued me mau.

13 AMEN amen en upa kaun akan, me kin poe irail edi, pwe sota kaun akan me sota sang ren Kot, a wasa kaun akan mia, nan irail me ren Kot. 2 Ari, me pan katiwo ong kaun akan kin katiwo ong kusoned en Kot, a me katiwo kan, pan lodi ong kapung. 3 Pwe saupeidi kan sota kin kamasakki, me kin wia mau, pwe me kin wia me sued. A ma koe sota men masak kaun akan, en wiada me mau, koe ap pan indandeki pa'rail. 4 Pwe a papan Kot o iei me mau ong uk, a ma koe wia me sued, masak, pwe a sota kin wa mal kodlas. Pwe a papan Kot o, pwen kame me wia sued. 5 lei me komail en peiki ong, a kaidin pweki kamekam a pweki insen omail. 6 lei me komail pil wiai ong nopwei, pwe irail me papan Kot, me kin kaukaule papa wet. 7 Komail ari kapungala omail pwaipwand ong amen amen! Taksis ong me taksis kin wiaui ong, nopwei ong me nopwei kin wiaui ong; masak, me masak kin ko ong; ki ong wau, me wau kin ko ong. 8 Der pwaipwandeki meakot ong amen; iet eta: Omail limpok pena, pwe me kin pok ong amen, kin kapwaiada kapung o. 9 Pwe iet akan: Koe der kamal! Koe der kamela aramas! Koe der pirap! Koe der norok! O ma pil eu kusoned mia, iet orlepa: Koe en pok ong men imp om due pein uk! 10 Limpok sota kin wiai sued ong men imp a. Ari, limpok audepan kapung. 11 O pil met: Kitail en dedeki duen ansau o, pwe auer leler, me kitail en pirida sang mair, pwe ansaun atail dorela me koren sang ni tapin atail poson. 12 Pongpong daulier, a ran me korendor. Kitail en pwiliwidi wiawan rotorot akan, ap ale tatan marain. 13 Kitail en kekeid ni tiak mau, pwe ni ran; der kaped en manga de kamom soko, der samin de saut, de luak, de peirin. 14 A komail ale Kaun Iesus Kristus, o der kangongala pali uduk, pwen angeda a inong sued.

14 KOMAIL apwali me luet ni poson o der kaping irail ada. 2 Amen kin lamelame, en kangkang song karos, a me luet kin kangkang wan tuka. 3 Meamen me kin kangkang, ender mamaleki, me sota kin kang; o me so kin kangkang, ender kadeikada me kin kang, pwe Kot kin apapwali i. 4 Pwe is koe, me kin kadeikada en amen a ladu, pwe ma a pan uda de pupedi a pan nain a saumas eta. Melel, a pan pil uda, pwe Kaun o me a kotin kak ong kauada i. 5 Amen kin pilada a ran kasampwal mon me tei kan, a amen ran karos dupeneta re a; a amen amen en pung ni a lamelame. 6 Meamen me moaki ran eu, Kaun o me a moaki ong, me kin manga, Kaun o me a manga ong, pwe a kin dangke Kot, o me sota manga, nan Kaun o me a so manga ong, ap kin danke Kot. 7 Pwe sota meamen re'tail kin memaur ionic pein i, o sota me kin mela ong pein i. 8 Pwe ma kitail memaur, Kaun o me kitail kin memaur ionic, o kitail mela, Kaun o me kitail pan mela ong, ari, kitail memaur de mela, sapwilim en Kaun o kitail. 9 Pwe i me Kristus matalar ap iasadar, pwen kaunda me melar o memaur akan. 10 Ari, menda koe kin kadeikada ri om? De koe, menda koe mamaleki ri om? Pwe kitail karos pan wisikelang mol en kadeik en Kot; 11 Pwe a intingidier: Kaun o kaukila pein i masani: Nā karos pan kelepuki ong ia, o lo karos kadede Kot. 12 Nan i kitail karos pan weokada pein kitail ong Kot. 13 Kitail ari ender kadeikada amen

amen; a mak eta, kitail en kadeikada iet akan, ender ki ong ri atail kasasepa de men kamakar. **14** Ngai me lamedar o asadar pan Kaun lesus, me sota okotme me udan samin; a meamen, me kasamineki meakot, nan i me samin ong. **15** Pwe ma ri om pan insensuedeki om kisin manga, koe sota kin weweid nin tiak en limpop; ender kawe kila om manga i, me Kristus mata kilar. **16** Komail ari kalaka, pwe omai wiawia mau de kalok sued: **17** Pwe wein Kot kaidin manga o nim, a pung, o popol, o peren ren Ngen saraui. **18** Pwe me kin papa Kristus ni mepukat, i me pung ren Kot o pil konekon ren aramas akan. **19** Kitail ari en inong ionic meakan, me kin kareda popol o kamakamaui kitail pena amen amen. **20** Koe ender kawe kila kisin manga wiawia en Kot. Ari, karos me min, ap sued ong aramas amen, me luet ap mangamanga. **21** Me mau, koe ender kang uduk de nim wain, de wia meakot, me ri om ol pan pupe kidi, de makaraki, de kalue te kila. **22** A ma om poson mia ni mepukat, ari kamaui pein uk mon Kot. Meid pai, me sota kin kadeikada pein i ki meakan, me a kin kasampwaleki. **23** A meamen, me peikasal ap manga, me pakadeikadar, pwe a sota tapi sang poson. A karos me sota kin tapi sang poson, iei dip.

15 A MAK eta, kitail kelail akan, en sauasa me luet akan, ap der peren ki pein kitail. **2** Amen amen kitail en pok ong men impa, pwen kamauliai i. **3** Pwe Kristus pil sota kin pok ong pein i, a duen intingidier: Pakainak en me kainaki komui, me l dikidier rau. **4** Pwe karos me intingidier mas o, me intingidier, pwen padaki dong kitail, pwe ki kanongama o kamait en kisin likau kan kitail en kaporopor. **5** Ari, Kot en kanongama o kamait en kaminimin komail pena duen Kristus lesus. **6** Pwe komail en kalinganada Kot o Sam en atail Kaun lesus Kristus ni lamalam ta pot o au ta ieu. **7** I me komail en apapwali pena dueta Kristus me kotin kasamo komail ong lingan en Kot. **8** Pwe ngai inda, me lesus Kristus wialar papan sirkomsais pwe ki melel en Kot, pwen kapwaiada inau kan ong sam akan. **9** Pwe men liki kan en kalinganada Kot pwe ki a mak duen a intingidier: I me I pan kadededa komui ren men liki kan o kauleki mar omui. **10** O pil eu me a kotin masani: En popol komail men liki kan iangaki sapwilim a aramas! **11** O pil eu: Kapinga Kaun o, komail men liki kan karos o kalinganada i, komail wei karos! **12** O pil eu me lesaia masani: Ip en lese pan pwarado, a pan pwarado, pwen kaunda men liki kan, i me men liki kan pan kaporoporeki. **13** Ari, Kot en kaporopor en kadire kin komail peren o popol karos ni poson, pwe omai kaporopor en laudeki manaman en Ngen saraui. **14** A ngai asa mau duen komail ri ai kan, me komail dir en kamau o audaudeki erpit, o koiokki ong panapanau pena amen amen. **15** Ari so, ri ai kan, i inting wong komail er duen met, pwen kataman kin komail mak eu, me Kot kotiki ong ia er. **16** Pwe i en papan Kristus lesus ong men liki kan, padapadaki wong ir rongamau en Kot, pwe men liki en wiala mairong eu, me konekon, me kasarau kila Ngen saraui. **17** I me i kak suaiki pan Kristus lesus pwe ki meakan me sapwilim en Kot. **18** Pwe i sota pori ong inda meakot, me Kristus sota kotiki ong ia, i en kalua men liki ong peik, ki ai padak o wiawia kan. **19** O kilel o manaman akan, en Ngen saraui. Ari, i me i kadire kila rongamau en Kristus sap karos, tapiada Ierusalem, ap lel ong llirien. **20**

Ngai nantiong ni ai padaki rongamau wasa me saikenta asa duen Kristus pwe i de kauada pon pason en amen. **21** A duen a intingidier: Me saik kalok ong irail pan kilang, o me sota rong, re pan weweki. **22** Nan i me karompwa ia pan pak toto, pwen sota kak pwar wong komail. **23** A met solar wasan dodok ni sap pukat, a par toto me i inong ionic en pas wong komail. **24** I lao sailokelang Spanien, i pan pwar wong komail, pwe i kaporoporeki, me i pan sup wasa o ap kilang komail, a komail pan kalua ia lang wasa o murin ai kaseroleit re omai. **25** A met i pan sailokelang Ierusalem, pwen papa saraui kan. **26** Pwe men Masetonien o Akaia kan mauki kisakisa wei ong saraui samama kan, me mi Ierusalem. **27** Irail mauki pwe re pil pwaipwand ong irail, pwe ma men liki kan pwaisanekier arail pai ngenin, nan me kon ong, irail en pakisakis dong irail ar pai pali war. **28** I lao kapwaiadar mepukat o ki ong irail er kisakis sapan wet, i ap pan sup re omai o daululang Spanien. **29** A i asadar, i lao pwaralang komail, i pan dir pai ki en Kristus. **30** A ri ai kan, i ap poeki komail pan atail Kaun lesus Kristus o limpop en Ngen pwe komail en dauki pena ong ia omai kapakap kin ia ong Kot. **31** Pwe i en piti sang men ludää sopuson akan, o pwe ai dodok ong Ierusalem en sauasa saraui kan. **32** Pwe i en perenki lel ong komail pan kupur en Kot o iang komail tapwenda. **33** Ari, Kot en popol en kotikot re omai karos! Amen.

16 I ap kakaliki ong komail ri atail li Pepe, me kin papan momodisou en Kenkrea, **2** Pwe komail en kasamo i pan Kaun duen me kon ong saraui kan, o komail sauasa i ni meakaros, pwe i me sauas pan me toto o pil ngai. **3** Ai ranamau ong Prisila o Akwila, me sauas pai ren Kristus lesus. **4** Me inepai ia da, me kaidin ngai eta, me kin danke ira pwe pil momodisou akan karos nan pung en men liki kan. **5** Pil momodisou nan im ara. Ranamau ong kompoke pai Epenetus me tapiada momodisou en Kristus nan Asien. **6** Ranamau ong Maria, me kadek papa kit. **7** Ranamau ong Andronikus o Iunias, kompoke pai kan o me iang ia salidi, me masamas ren wanporon akan, me sau ong Kristus mo i. **8** Ranamau ong Aplias, me kompoke pai ren Kaun o. **9** Ranamau ong Urpan, sauasa pat ren Kristus, o Stakis kompoke pai. **10** Ranamau ong Apeles, me dadaurata ren Kristus, ranamau ong toun im en Aristopulus. **11** Ranamau ong Erodion kompoke pai. Ranamau ong toun im en Narsisus, me papa Kaun o. **12** Ranamau ong Tripäna o Triposa, me papa Kaun o. Ranamau ong kompoke pai Persis, me porisok ni a dodok ong Kaun o. **13** Ranamau ong Rupus, me pilipildar ren Kaun o o in a pil in ai. **14** Ranamau ong Asinkritus, Plekon, Ermias, Patropas, Ermes o ri atail akan, me mi re'rail. **15** Ranamau ong Pilolokus, o Iulia, o Nereus, ri ai li, o Olimpas, o saraui kan karos, mi re'rail. **16** Komail ranamauki pena metik saraui. Momodisou en Kristus akan kin ranamau ong komail. **17** Ari, ri ai kan, i panaui komail, komail en kileledi, me kin kamueit pasang o kamakar momodisou palian padak o me komail aleer; komail ari muei sang irail. **18** Pwe song pukat sota kin papa atail Kaun lesus Kristus, a pein kaped arail o kotaueki ar kadek lokaia o widening mongjeng en me lelapok kan. **19** Pwe omai peik me indand sili lel penang aramas karos. I me i peren kida komail. A i men, komail en koiokki ong me mau kan, ap

sokoiokki ong me sued akan. 20 A Kot popol pan kasuk pasang Satan pan nä omaill eden. Mak en atail Kaun Iesus Kristus en mimieta re omaill! 21 Timoteus ai warok en dodok, o kompoke pai ko Lusius, o lason, o Sosipater kin ranamau ong komail. 22 Iet ngai Tertius me intingjieder kisin likau wet, ranamau ong komail pan Kaun o. 23 Kaius me kin apapwali ia o momodisou, a ranamau ong komail. Erastus, sile pan kanim wet, a ranamau ong komail, o ri atail Kwartus. 24 Mak en atail Kaun Iesus Kristus en mimieta re omaill karos! Amen. 25 A me manaman ong katinada komail duen ai rongamau, o duen padak iran Iesus Kristus, me kin kasaleda, me sota sansal sang nin tapin kaua kokodo lel met; (*aiōnios g166*) 26 A met a sansaledar, pwe kisin likau en saukop akan kaloki ong men liki kan karos duen kusoned en Kot ieias, pwe ren poson o peik; (*aiōnios g166*) 27 Kot eta me erpit, lingan en ko ong i ki Iesus Kristus kokolata!

Amen. (*aiōn g165*)

Men Korint I

1 PAULUS me paeker, en wialar wanporon en Iesus Kristus amen pan kupur en Kot o ri atail Sostenes, **2** Ong momodisou en Kot me mi Korint, me saraui kila Kristus Iesus, me paeker en saraui o karos me kin likwirong mar en atail Kaun Iesus Kristus ni deu arail o deu at. **3** Mak o popol sang ren Kot Sam atail o atail Kaun Iesus Kristus en mi re omail! **4** I kin danke ai Kot kaukaule pweiki mak en Kot ong komail, me papangga dong komail sang ren Kristus Iesus, **5** Pwe komail me pai kidar i ni meakaros, ni masan karos o lolekong karos; **6** Duen kadele iran Kristus a tengiteng re omail; **7** Pwe sota pai en mak eu, me komail saik pai kidar; ni omail auiaui kasansal en atail Kaun Iesus Kristus. **8** Me pil pan kotin kasone komail di lao lel imwi, pwe en solar dip omail lau lel ni ran en atail Kaun Iesus Kristus. **9** Kot me melel, me komail paekerdo, pwen sau pena ren sapwilim a Ol Iesus Kristus atail Kaun. **10** Ri ai kan, i panaui komail ni mar en atail Kaun Iesus Kristus, komail en wiaki eu ni omail kasoi kan, pwe komail de wuki pasang nan pung omail, a komail en mi ni lamalam ta pot o kapung ta ieu. **11** Ri ai kan a kalok dong ia sang toun im en Kloe, me dene komail kin akamai pena nan pung omail. **12** A iet me i men inda, amen komail kin inda: Ngai nain Paulus amen; a ngai nain Apolos amen; a ngai nain Kepas amen; a ngai nain Kristus amen. **13** Iaduen, Kristus me lop pasang? Iaduen, Paulus me lopu kin komail er? De komail paptaisekier ni mar en Paulus? **14** Ngai me danke Kot, me sota meamen re omail, me i paptaisela, Krispus eta o Kaius; **15** Pwe amen de inda, me ngai wia paptaise ong ni pein ad ai. **16** A toun im en Stepanas i pil paptaisela; a solar me i asa, me i paptaisela. **17** Pwe kaidin en wia paptais, me Kristus poron kin ia la, a pwen padaki rongamau, kaidin ni tiak kadele lokaia, pwe lopun Kristus de mal la. **18** Pwe masan duen lopu me mal kot ren me lokidokilar akan, a manaman en Kot ong ir, me pan dorela. **19** Pwe a intingidier: I pan tiakedi lolekong en me lolekong kan, o karotongala marain en me marain akan. **20** La me lolekong o? O ia saunkawewe o? La me lolekong o en pali pa? Dadue, Kot sota wia lampontki me erpit en pali pa? (**aiōn g165**) **21** Aramas akan sota asa Kot pweiki udan ar lolekong. Kot ap kupureda, en kamaur kida, me poson akan padak mongai. **22** Pwe Sus akan kin poeki kilel akan, a men Krik kin roporop lolekong. **23** A kit kin padaki Kristus me lopuedar, men kamakar ong Sus akan o ong men liki kan kasoi mal. **24** A ong me paeker akan, men Sus o pil men Krik, se kawewedea Kristus manaman en Kot o erpit en Kot. **25** Pwe soerpit en Kot me sikida sang en aramas akan ar lolekong, o luet en Kot me kelail sang en aramas akan ar kelail. **26** Ri ai kan, komail kilang duen omail paeker. Pwe kaidin me toto ren me lolekong en pali uduk kan. Pil kaidin me toto ren me poe kan, pil kaidin toto ren me masamas akan, me pilipildar. **27** A Kot kin piladar me so lolekong nin sappa, pwen kapouiala me lolekong kan; o Kot me kin piladar me luet nin sappa kan, pwen kapouiala me kelail akan. **28** O me mal nin sappa, o me so konekon, i me Kot kin piladar, o me sota meakot, pwen kawela me lapalap. **29** Pwe uduk der aksuaiki mon Kot. **30** A komail tapi sang i ren Kristus Iesus, me

wialar atail erpit sang ren Kot, o pung, o saraui, o maur patail. **31** Pwe duen a intingidier: Me men suaiki, i en suaiki Kaun o.

2 RI ai kan, ni ai pwara wong komail er, kaidin ni kadele lokaia de lolekong en aramas, me i padaki ong komail er kadele en Kot. **2** Pwe i sota wia kin ia, en asa meakot nan pung omail, Iesus Kristus eta o a kalopuela. **3** O ngai mimi re omail ni ai luet, o masak, o rerer toto. **4** O ai kasoi o ai padak kaidin ni kadele lokaia en lolekong, a ni kadele en Ngen o manaman. **5** Pwe omail poson de pasoneki lolekong en aramas akan, a manaman en Kot. **6** Ari so, me kit kin padapadaki me lolekong ren me unsok kan, a kaidin lolekong en sappa et, o pil kaidin en saupeidi kan en sappa et, me pan sarodi, (**aiōn g165**) **7** A kit kin padaki duen erpit en Kot me rir, iei me so sansal, me Kot kin kileledier ni en sappa saik mia, pwen kalinganada kitail, (**aiōn g165**) **8** Me sota saupeidi en sappa men asadar, pwe ma re asaer i, re sota pan kalopuela Kaun en lingan. (**aiōn g165**) **9** A duen a intingidier: Me sota mas eu udialer, o me sota salong eu rongadar, o me sota ko ong nan mongjeng en aramas amen, iei me Kot kin kaonop ong, me pok ong i. **10** A Kot kin kadiarok ong kitail ki Ngen e, pwe Ngen kin kotin rapaki meakaros, pil duen kupur en Kot. **11** Pwe is aramas, me kin asa duen lol en aramas akan, pwe ngen en aramas eta me mi re a? Iduen Kot, sota me asa meakan me udan Kot, pwe Ngen en Kot eta. **12** A kaidin ngen en sappa, me kit aleer, a Ngen en Kot, pwe kit en asada meakan, me Kot kin kadele lokaia en aramas, a ni masan akan, me Ngen kin kawewedea, kareda dipisou ngenin akan. **14** A aramas ip pwel sota kin ale meakot ren Ngen en Kot, pwe me mal kot ong i, pwe a sota kak ong, pwe mepukat kin kasauiaida ren Ngen. **15** A me ngenin kin kasauiaida meakaros, ap sota amen me pan kak kasauiaida i. **16** Pwe is me asa duen kupur en Kaun o, de is me pan kak padaki ong i meakot? A Ngen en Kristus kotikot lol atail.

3 ARI ri ai kan i sota kak padaki ong komail dueta ong aramas ngenin, a ong me uduken o kisin seri en Kristus akan. **2** I kamanga kin komail pil en didi, a kaidin kisin manga, pwe komail saikenta kak ong, o komail pil sota kak ong ansau wet. **3** Pwe komail non uduken pwe iaduen, ma peirin o akamai, mi re omail, komail so uduken o weweid ni tiak en aramas akan? **4** Pwe amen kin inda: Ngai nain Paulus amen, a amen: Ngai nain Apolos amen. Komail so kin mi nin tiak en aramas? **5** Pwe is Apolos? O is Paulus, kaidin papa kai, me komail asa sanger lamalam duen Kaun o kin pang ong amen amen? **6** Ngai me padukedier, a Apolos me kalamu ir adar, a Kot me kin kaparadar. **7** Ari kaidin i meakot, me padukedi, pil kaidin i, me kalamu ir adar, a Kot eta, me kotikidar wa kan. **8** Ari, me kin padukedi o me kin kalamu ir adar, ira dupeneta, o amen pan katingki ira dodok. **9** Pwe kit me sauas pan dodok en Kot, a komail sapasap en Kot, o sapwilim en Kot a kakau im. **10** Ngai me wiadar pason ki mak en Kot me i aleer duen sause lolekong amen, a amen usewei kakau poa, a amen amen en kalaka duen a kakau pon pason wet! **11** Pwe sota me pan kak wia eu pason, me pan toror sang me wiauier, i eta: Iesus Kristus. **12** Ari, ma amen pan kauada pon pason wet kold, silper,

takai, kasampwal, tuka, rä, pain kit akan. **13** Nan wiawia en amen amen pan sansaleda, pwe ran o pan kapareda due, pwe a pan kadiarok kida kisiniat. Pwe kisiniat pan kaseda wiawia en amen amen. **14** Ma wiawia en amen, me a kauadar poa, pan mimieta, a pan kating. **15** A ma wiawia en amen pan rongala, a sota pan kating. A pein i pan dorela duen amen, me pitila sang nan kisiniat. **16** Komail sota asa, me komail tanpas en Kot, o Ngen en Kot kotikot lol omal! **17** A ma amen kawela tanpas en Kot, nan Kot pan kawela i, pwe tanpas en Kot me saraui, ari iei komail. **18** Sota amen en kotaue pein i! Ma amen nan pung omal lamelame ansau wet, me aolekong, mak eta, en wiala ol pweipwei men, pwen wialaolekong amen. (aiön g165) **19** Pwe lelekong en sappa et me song en pweipwei ren Kot, pwe a intingidier: A kin kaloe kidi me akolekong pein ar widiwiding. **20** Pil eu! Kaun o kotin mangi, lamalam en me akolekong kan, me mal. **21** Ari, sota amen en akkeleki aramas akan, pwe omal meakaros; **22** Ma Paulus, de Apolos, de Kepas, de sappa, de memaur, de mela, de ma men met, de men mur, pwe karos me omal. **23** A komail sapwilim en Kristus, a Kristus sapwilim en Kot.

4 ARAMAS akan en wia kin kit papa en Kristus o saunkoa pan me ir akan ren Kot. **2** A iaduen saunkoa kan? Amen amen en lelapok. **3** I sota insenoki, me komail de kapung en aramas kasauia ia da. Pein ngai pil sota kasauia ia da. **4** Pwe sota me i pein asa, a kaidin met, me i pung kila, a Kaun o me kin kasauia ia da. **5** Ari, komail depa kasauia okotme mon a ansau, a lao Kaun o pan kotido, me pan kasansale dang marain okiok en me rotorot akan o kadiarokada lamalam en nan mongioing akan, amen amen ap pan indandeki ren Kot. **6** Ri ai kan, meputak i kin inda duen ngai o Apolos, pwe komail en ale sang kit, pwe amen ender lamelame, me a siki sang me intingidier, pwe komail ender aklapalapaki amen, ap palian me teio. **7** Pwe is me mone kin uk? A sota, me mi re om, me koe sota aleer. A ma koe aleer meakaros, menda koe kin suaiki, likamata koe sota aleer? **8** Komail medier o kapwapwalar, o komail kin kaunda, ap sota ale sang kit. I men, komail en kaunda, pwe kit ap pil pan iang komail kaunda. **9** Pwe i lamelame, me Kot kin wiai ong kit wanporon akan, en titikit melel, me mau ong mela, pwe kit wialar men kapuriamui eu ni sappa mon tounlang o aramas akan. **10** Kit me song en pweipwei pweki Kristus, a komail me lelekongki Kristus; kit me luet, a komail me kelail; komail me indand mau, a kit me indand sued. **11** Kokodo lel auer met kit men mangadar, o pil men nim piladar, o kiliso, o se kin kalokolok, o sota deu at. **12** O dodok ni pein pa at; kit me kalok sued, a se kin kapaiada, kit me kalokolok, a se kin nenenla; Ni at pakaraun mal, kit kin kapakap. **13** Kit wialar tatan kid o kopataun aramas karos. **14** I intingidier meputak kaidin pwen kanamenok komail, a pwen panaui komail nai seri kompok kan. **15** Pwe ma omal saunpadak pan Kristus me nen, nan sam omal akan me sota non toto, pwe ngai me kaipwi komail ren Kristus Jesus ki rongamau. **16** I ari poeki re omal komail en idauen ia do. **17** Pwe i me i kadarki wong komail Timoteus nai seri kompoke o lelapok pan Kaun o pwen kataman kin komail duen al ai kan pan Kristus, duen me i kawedewar ni momodisou karos. **18** Akai komail me aklapalap likomata i sota

pan pwar wong komail. **19** A i pan pwar wong komail madang, ma Kaun o pan kotin kupura. I ap pan kilang kaidin padak en me aklapalap akan, a me manaman. **20** Pwe wein Kot sota mi ni kasoi a ni manaman. **21** Da me komail mauki? I en pwar wong komail wa sokon, de limpok o ngen en opampap?

5 I PIL rongadar, me nenek kin wiaui nan pung omal. A eu song en nenek, me sota kin wiaui ren men liki kan; pwe dene amen paudeki en a papa a pau. **2** A komail me aklapalap, ap sota insen suedeiki o kasapokela sang komail, me wiadar met. **3** A ni ai doo sang komail ni pali war, ap koren iong komail ni pali ngen i iet me i kapungadar, dueta amen, me mi re omal, **4** Ni mar en atail Kaun Jesus, ni atail pokon pena re omal ni pali ngen atail, ki manaman en atail Kaun Jesus. **5** Me wiadar met i pangalang Satan, pwen kawela uduk o, pwe ngen o en kamaurela ni ran en Kaun Jesus. **6** Kaidin me mau omal suaiki. Komail sota asa, me kalap kis kin kamutala dolepa karos? **7** Ari, kokowei sang kalap kitai, pwe komail en wiala plaua amas kap, pwe komail udan plaua amas kap, pwe atail pasa Kristus kamatalar. **8** Kitail ari en wiada atail pasa, kaidin ni kalap kitai, pil kaidin ni kalap lembar me de sued, a ni plaua amas kap ni pung o melel. **9** Ngai inting wong komail er nan kisin likau o, pwe komail ender waroki ong me nenek kan. **10** Ari meputak i sota kin inda duen me nenek ren men liki kan, de me norok kapwa, de me lolap akan, de me wun ani, pwe ma idue, komail en katoror wei sang sappa. **11** A met i inting wong komail er ender waroki ong amen, me adaneki saulang, ap nenek, de me norok kapwa, de katani mal, de lalaue amen, de kamom soko, de me lolap; komail ender iang i manga. **12** Pwe menda re i men liki? Kaidin ai dodok en kadeikirail ada. Komail sota kin kadeikada nan pung omal! **13** A me mi liki ko, Kot pan kotin kasapoke wei sang re omal me sued o!

6 A MA amen wia sapung ong amen, menda komail kapung pena mon men liki kan, a so mon me saraui kan? **2** De komail sota asa, me saraui kan pan kadeikada sappa? A ma sappa pan pakadeikeki komail, iaduen, komail sota itar ong kadeikada kisin dodok titikit kan? **3** Komail sota asa, me kitail pan kadeikada tounlang kan? Nan melel kaualap pil kisin tiak titikit en maur et. **4** A ma komail kin kadeikeki tiak en maur et iaduen, komail kin kapukapung iangaki me sota indant mau ren momodisou? **5** Mepukat i indai ong komail, pwen kanamenok komail. Pwe sota amen re omal, me lelekong? Sota amen me itar ong en wiada kapung nan pung en ri a kan? **6** A amen kin akamai ong amen ri a mon me sopuson akan. **7** Ari, omal akamai nan pung omal pil udan sapung. Menda komail sota mueidal meakot? Menda komail sota kin nenenla? **8** A komail kin sapung o kotaue ong ri omal akan. **9** De komail sota asa, me sapung kan sota pan sosoki wein Kot? Kalaka pein komail! Pwe me nenek de me katani likam akan, de me kamal, de me dir en inong sued, de me madong saut ong ol oko. **10** De men pirap, de me norok kapwa, de kamom soko, de kinekin mal, de kuli kapwa kan sota pan sosoki wein Kot. **11** Iduen akai komail mas o, a met komail wideudier, o kasarauijal, o pung kilar mar en Kaun Jesus o Ngen en atail Kot. **12** A mueli ong ia meakaros, a kaidin karos me kin kamau ia la; a mueli ong ia meakaros, a

sota, me pan poe ia di. **13** Melel, kisin manga me mau ong kaped o, o nan kapedi wasan kisin manga en ko ong ia. A Kot pan kotin kawe ira la karos. A pali war o wiaui ong Kaun o, a kaidin ong nenek, a Kaun kotin apapwali pali war o. **14** A Kot me kotin kaiasadar Kaun o, a pil pan kotin kaiasa kida kitail manaman. **15** Komail sota asa, me war omal kokon en Kristus? A iaduen, i en ale kokon en Kristus, wia kin ir kokon en li nenek amen? O so! **16** De komail sota asa, meamen me waroki ong li nenek amen, me ira pan wiala war ta ieu? Pwe a koton masanier: Ira pan wiala uduk ta ieu. **17** A me waroki ong Kaun o nan a pan ngen ta ieu re a. **18** Komail tange wei sang nenek, pwe dip karos, me aramas kin wia, kin wiaui likin war a, a me kin nenek, kin wiada dip ong pein war a. **19** De komail so asa, me war omal tanpas en Ngen saraui me kotikot lol omal, me komail aleer sang ren Kot, a kaidin uta'mail komail. **20** Pwe komail neti kidar pai eu, komail ari kalinganada Kot ki war omal.

7 A IET duen me komail intingie dong ia, a mau ong aramas amen, a ender sair li amen. **2** Ari so, amen amen en ale pein a warok li, o amen amen en ale pein a warok ol, pwen der dender. **3** Ol o en wiai ong a warok li me inen, a pil dueta li ong a warok ol. **4** Li o sota kak poedi pein war a, a a warok. Pil dueta ol o sota kak poedi pein war a, a a warok. **5** Der so oke amen amen, ma so, pweki inau ansau kis, pwen mot isesol rer ekis o kapakap, ap pur pena, pwe Satan de kasongesong komail omal so oke pena. **6** Mepukat kaidin kusoned eu, pwe pein ai lamelam. **7** A i men aramas akan karos en dueta ngai. A amen amen aleer pein a pai en mak sang ren Kot duen amen amen. **8** A ngai indai ong me so papaud o li odi kan, me mau irail en dadaur dueta ngai. **9** A ma irail sota kak ong, irail en papaud; me mau papaud sang dender. **10** O ong me papaud akan ngai me ilaki wei, a kaidin ngai pwe Kaun o: Li papaud ender kamuei wei sang a warok! **11** A ma a muez wei sanger, i en dadaurata a kirip de kadeke a warok, o ol ender kasela a warok. **12** Kaidin Kaun o, pwe ngai men indang me tei kan: Ma ri atail ol amen mia, me a paud sopocon amen, ap men mimieta re a, a ender kasela li o. **13** Pil dueta li amen, ma a warok sopocon amen o a men mimieta re a, a ender kasela ol o, **14** Pwe ol sopocon me kasaraui kilar li o, o li sopocon kasaraui kilar ol o, pwe ma a so due met, noumail seri kan me samin, a met irail me saraui. **15** A ma me sopocon o pan muez wei sang, ari i en muez wei sang; ri ol de ri li sota kin kaupindi ni mepukat. A Kot me kotin molipe kitail, pwen popol pena. **16** Pwe iaduen, koe li o, koe asa, me koe pan kak kamaurela ol o? De koe ol, koe pan kamaurela li o? **17** A duen Kaun o pang ong amen amen, duen Kot molipe ong amen amen, iduen dadaurata; nan iduen ngai ilakilang momodisou akan karos. **18** Ma amen me paeker ni sirkomsais, i en dadaurata a sirkomsais, a ma amen me paeker ni sosirkomsais, i ender iang sirkomsais. **19** Pwe kaidin meakot sirkomsais, o pil kaidin meakot sosirkomsais, a wiawia kusoned en Kot akan. **20** Amen amen en dadaurata udan a koa ni a paeker. **21** Ma koe paeker ni om ladu, koe der insensuedeki, a ma koe pan kak maioda sang, ari pil me mau. **22** Pwe ladu men, me paeker ong Kaun o, nan a maio ren Kaun o; o pil dueta me maio men paeker ap pan ladun Kristus men. **23** Komail me neti kidar pai eu, der wiala ladun aramas akan. **24** Ri ai kan, amen

amen dadaurata ut arail ren Kot. **25** A duen peinekap akan, sota kusoned eu sang ren Kaun o; a pein ai lamelam mia, pwe i aleer mak en Kaun, pwen kak melel. **26** let me i lameda, me mau ong aramas sota papaud, pwe ni ansau apwal wet. **27** Ma koe kapapaud ong li amen, ender men muez sang, a ma so om papaud mia, ender rapaki li amen. **28** A kaidin dip eu, ma koe pan papaud; o ma seripein amen pan papaud, kaidin dip. A pan apwal ong mepukat ni pali uduk arail. A ngai sota men, me apwal kot en lel ong komail. **29** A ri ai kan, mepukat i indada, pweki ansau o me motomot. A pil eu: Me mau ong me ar warok mier, en wia dene sota ar warok; **30** O me kin sangesang, dene sota sangesang; o me kin pereperen, dene sota ar peren; o me kin netinet, dene sota ar kapwa. **31** O me dodokki sappa, ren kalaka, pwe eder wiaki me sued. Pwe mom en sappa et pan rosala. **32** A i men, komail ender lodi ong me apwal. Me sota papaud, kin apwali me sapwilim en Kaun o, duen a pan kaperenda Kaun o. **33** A me papaud, kin lamelame, me kon ong sappa, duen a pan kaperenda a pau. **34** A nan pung en li papaud o peinekap me wuk pasang: Me sota papaud, kin apwali me sapwilim en Kaun o, pwen saraui ni pali war o pil ni pali ngen; a me papaud, kin inong iong me kisan sappa, duen a pan kak kaperenda a warok. **35** Mepukat i inda wei, pwen kamaui komail, a kaidin pwen saliedi komail, a pwen sauasa komail, pwe karos en inen o pung re omal, o pwe komail en papa Kaun o. **36** A ma amen lamelame, me sapung, ma a sota pan mueid ong na seripein, me mau ong papaud, en papaud: ari, a pan wia duen me a mauki, pwe kaidin dip, ma a pan muez ong i en papaud. **37** A ma amen me kelail ni mongiong i, pil kelail ong kaunda, pein insen a, ap inauki ong nan mongiong i en kolekol na seripein, i me mau. **38** Ari, ma amen pan papaud me mau, a ma amen sota pan papaud, me mau sang. **39** Li papaud amen me kaupina kidi pung en papaud arain a warok memaur; a ol o lao mela, nan a maio ong kapapaud, me a mauki, i eta; a en wiaui ren Kaun. **40** Meid pai, ma a pan dadaurata a kirip duen me i lameda, A ngai asa, me Ngen en Kot pil kotikot re i.

8 A kitail asaer duen mairong ong ani mal, pwe kitail karos me solekong. A solekong eta kin kaaklapalapiela, a limpop kin kamauiela. **2** A ma amen aklapalapaki a solekong, nan a sota non dedeki duen me itar ong en asa. **3** A ma amen pok ong Kot, nan Kot me mangi i. **4** A kitail dedekier duen manga uduk en mairong ong ani mal akan, pwe ani mal amen sota katepa nin sappa, o sota amen Kot, pwe i me ta men. **5** Pwe ma akai mia, me adaneki kot, me kin mimi nanlang de nin sappa, pwe kot toto o monsap toto mia; **6** A atail Kot me ta men, me Sam, me dipisou karos tapi sang re a, o me kitail wiaui ong. O atail Kaun me ta men: Jesus Kristus, me wiadar meakaros, o me kitail pil wiaui kidar i. **7** A kaidin karos me asa mepukat, pwe akai mia, me lamelame, me ani mal meakot, ap kangkang uduk en mairong ong ani mal, o iei insen luet arail kin samin kila. **8** A kisin manga sota kin sauasa kitail ren Kot. Ma kitail sota pan manga, kitail sota pan sued kila, a ma kitail pan manga, kitail sota pan mau kila. **9** A kalaka komail, pwe omal saladokalar ender kadipikelekel ong me luet akan! **10** Pwe ma koe, me asa tiak, ap mangamanga nan im en ani mal o, a me luet amen

pan kilang om mangamanga, ap aima kida nan insen a, ap iang mangamanga mairong en ani mal akan, **11** Iduen ri atail luet amen, me Kristus mata kilar, panmekila om saladok. **12** A ma iduen omail dip iong ri atail akan, me kin Kawela insen luet arail, nan komail kin wia dip iong Kristus. **13** Ari ma kisin manga kamakar ri ai, i solar pan manga uduk kokolata, pwe i de kamakar ri ai. (aiōn g165)

9 KAINA ngai maiodar? Kaidin wanporon amen ngai? I sota udialer Iesus atail Kaun? Kaidin ai wiawia pan Kaun o komail? **2** Ma i sota wanporon amen ong me tei ko, a ong komail; pwe komail kasale pan ai koa en wanporon pan Kaun o. **3** Iduen i kin sapengki, ma meamen kin kalelapok re i. **4** A sota muei ong kit er, en manga o nim? **5** A sota muei ong kit er, en pauudeki li amen, me pan iang kit sailok sili, duen me wanporon tei kan, o ri en Kaun o, o Kepas kin wiada? **6** De ngai o Parnapas eta me a sota muei ong liki sang dodok en pa at? **7** Is me kin iang mauin ap pwain pein i? Is me wiada mat en wain eu, me sota kin kang kisan wa? Is me kin kamanga pwin man akan me sota kin kang pil en didi en man oko? **8** Mepukat i sota kin inda nin tiak en aramas akan, pwe kaidin kapung o me pil masanier due? **9** Pwe a intingidier nan kapung en Moses: Koe der pira pena au en kau ol amen, me kin tiaka pasang korn. Iaduen, Kot kin apapwall kau ol akan? **10** De kaidin pweki kit, me a koton masaniekier mepukat? Pwe me kin sapasap, en kaporoporeki a dodok; o me kin dolung en kaporoporeki, me a pan iang ale kisan wa. **11** Pwe ma kit wiai ong komail sapasap ngenin, a kaidin me kasampwal kot, me komail pan apwali kit ni pali uduk. **12** A ma a muei ong me tei kan, ale sang omai dipisou kan, nan kit me so mau ong sang irail? Ari so, kit sota kol ong kit tiak wet, a se men mia ni at apwal akan, pwe sen de karompa rongamau en Kristus. **13** Komail sota asa, me irail, me sopisokki saraui, pil mangamanga sang nan im en kaudok, o me irail, me kin papang pei saraui, pil aleki pwais ar sang pei saraui? **14** Iduen Kaun o koton masani, me irail, me padaki rongamau, pil pan mangaki rongamau. **15** A ngai sota kin kol ong ia eu ren mepukat, o i sota inting wei mepukat, pwe komail en kapwai ong ia mepukat, pwe a mau ong ia en mela, mon amen pan Kawela mar ai. **16** Pwe ma i padaki rongamau, sota me i en suaiki, pwe i en udan wiada; pwe sued ong ia, ma i sota padaki rongamau. **17** Pwe ma i peren kida dodok wet, i pan ale kating, a ma i kang wiada, nan kusoned mia, i en wiada. **18** Ari, ia kating pai ni ai padaki rongamau ap sota pwaipwai, pwe i ender akapwaipwaiki sang rongamau meakot. **19** Pwe ngai me udan maiodar sang amen amen, ari so, i wia kin ia ladun amen amen, pwe i en kamaurela me toto duen i kak ong. **20** I wia kin ia Sus amen ong Sus akan, pwen kamaurela Sus akan; o ong irail, me mi pan kapung, dueta pan kapung amen, pwen kamaur ir ala, me mi pan kapung; ari so, ngai solar mi pan kapung. **21** Ong irail me sota mi pan kapung, i wia kin ia me sota mi pan kapung amen; ari so, kaidin ngai me likin kapung mon Kot, pwe i kin mi pan kapung en Kristus, pwen kamaurela me sota mi pan kapung. **22** Ong me luet akan, i wia kin ia me luet amen, pwen kamaurela me luet akan. Ngai wiala song karos ong amen amen, pwen kamaurela akai wasa karos. **23** I me i kin wiawia

pweki rongamau, pwe i en iang i pwaisaiski. **24** Komail sota asa, duen men weir en tang, irail karos kin tang, a amen ta, me pan ale pa? Komail ari en tang idipok, pwe komail en ale. **25** A amen amen me aktang idipok, kin isesol pokon. Irail kin wia me, pwen ale mar kamong a kitail, pwen ale me so kamong. **26** Ngai ari aktang supuok; ngai kin pepe, a kaidin dueta me woki nan wāwā; **27** Pwe i kin sok pon war ai, pwen katengedi, pwe i de padaki ong akai, ap pein lokidokila.

10 PWE ri ai kan, i men, komail en asa duen sam atail akan, me mi pan palin dapok eu o kotela madau o. **2** Irail karos ap paptais ong Moses ni palin dapok o ni madau o. **3** O karos tungoler sak ngenin, **4** O karos nim sang pil ngenin; pwe irail nim sang paip ngenin, me kotikot re'rail, iei paip o Kristus. **5** A me toto re'rail, me Kot sota kak kupuramauki, pwe irail lokidokilar nan sap tan. **6** A mepukat wiauier, pwe kitail de kaalemongi, pwe kitail ender inong iong me sued akan duen irail inong iong. **7** Komail pil ender kati ani mal due irail, duen a intingidier: Aramas pukat mondi penang nam o nim ap uda madomadong. **8** Kitail pil der wia nenek, duen me akai irail wiadar, ap rianen silekid mekilar ni ran ta ieu. **9** Kitail pil der kasongesong Kristus, duen akai irail kasongesong i, ap mekilar serpent kai. **10** Komail pil der lipaned, duen akai ir lipanededar, ap kame kilar men kamekam men. **11** Mepukat karos wiau ong irail men kaalemongi; ap intingidier, pwe men panaui kin kitail, pwe kitail leler imwin kaua. (aiōn g165) **12** Ari ma amen lamelame, me a kasinenda, en kalaka pein i, pwe a de pupedi. **13** Sota songsong eu lel ong komail, i eta, me aramas itar ong, pwe Kot me melel, me sota kin mueid ong komail songsong eu, me komail sota itar ong. A ni songsong a pan koton kaimwisokela, duen me pan kak pa omai. **14** Ari kompoke pai kan, komail tange sang kati ani mal! **15** Mepukat i indai ong komail, pwe komail me lolekong; a pein komail kasauuada, me i inda. **16** Dal en pai me kit kin kapaiaida, kaidin i dal en atail saupena ren ntan Kristus? O prot me kit kin piliti pasang, kaidin i atail saupena en war en Kristus? **17** Pwe kitail me toto me lopon ta ieu, o war ta ieu, pwe kitail karos tungole sang lopon ta ieu. **18** Komail kilang Israel pali uduk. Irail me kin kang sang mairong, kaidin irail pil minimini ong pei saraui? **19** A da me i en inda? I en inda me mairong ong ani mal meakot? De dikeklik en ani mal meakot? **20** A karos me men liki kan mairongki, re kin mairongki ong tewil akan a kaidin ong Kot. A i sota mauki, komail en minimin ong tewil akan. **21** Komail sota kak nima sang dal en Kaun o pil sang dal en tewil akan; komail sota kak iang tepel en Kaun o pil tepel en tewil akan. **22** De kitail en palian Kaun o? Kitail me kelail sang i? **23** A muei onger meakaros, a kaidin karos me kin kamaula; a muei onger meakaros, a kaidin karos me kin kapungla. **24** Sota amen me pan apwali pein a dipisou, a en amen. **25** Karos me kin netila nan wasan netikila uduk, komail kang, ap der kalelapok duen song ar, pwe komail der katoutouki insen omai. **26** Pwe sapwilim en Kaun sappa o audepa kan. **27** A ma amen, me soposon pan luke komail, en toun kapara kamadip, o ma komail men iang, ari, karos me pan nek ong komail, komail en kang, ap der kalelapok duen song a, pwe komail der katoutouki insen omai. **28** A ma amen pan indang komail: Met kisan mairong en ani mal, komail der kang

pweki i, me kasaledar, pwe komail der kawela insen arail. **29** A met i solar inda duen pein insen om a duen insen en amen. Pwe menda insen en amen pan kasauuada ai saladokelar? **30** Pwe ma i iang kang ki danke, menda i en kalok sued, pwe i tungole ni ai danke? **31** Ari, ma komail kang de nim de wia meakot, komail en wia meakaros, pwen wauneki Kot. **32** Komail der kadipikelekel men Sus, de men Krik, de momodisou en Kot, **33** Duen i kin pok ong amen amen ni ai wiawia kan karos, o so moneki me pein ai, pwen sauasa me toto, pwe irail en dorela.

11 KOMAIL idauen ia do duen i kin idauen Kristus. **2** I kin kapingaki komail omail tamataman ia ni meakan karos, o dadaurata pung kan, duen i kakalikidi ong komail er. **3** A i men, komail en asadar, me Kristus tapwin ol akan, a ol me tapwin li, a Kot me tapwin Kristus. **4** A ma amen amen ren ol akan wia kapakap de kokop ap lisoropedi, a kin kasuedeki pein mong a. **5** A ma li amen wia kapakap de kokop, ap sota lisoropedi, nan i kin kasuedeki pein mong a, pwe a rasong me pit en mong a seisei sang. **6** Pwe ma li amen sota lisoropedi, en koteda, a ma a kanamenok li en kotedar o kotokot, i en pwaindi mong a. **7** A ol o ender lisoropedi, pwe i me kasansal o lingan en Kot, a li o me lingan en ol o. **8** Pwe ol so tapi sang li, a li sang ol o. **9** Pwe ol sota wiaui ong li, a li wiaui ong ol o. **10** I me li o en kida manaman eu pon mong a pweki tounlang kan, **11** Ari so, li amen sota kak mia ma sota ol; o ol amen sota kak mia, ma sota li, a mepukat ren Kaun o. **12** Pwe duen li o a tapi sang ol, iduen ol o wiaui kida li, a karos wiauier ren Kot. **13** Komail en pein kasauuada, ma a sansal mau, ma li amen kapakap ong Kot, ap so lisoropedi. **14** De pein komail asa, me kanamenok pan ol, ma a pwilipeipei. **15** A lingan en li a pwilipeipei, pwe pid en mong a en ko ong i, en pwaindi i. **16** A ma amen re omail men akamai, a en asa, me kit sota kin wia due, momodisou en Kot akan pil so. **17** A ni ai kusonendeda mepukat i sota kin kapinga omail pokon pena, me sota kin kamaui a kasuedeki komail, **18** Pwe ni omail pokon pena nan momodisou, i rongadar, me komail kin liak toror pasang, o i mur kamelele. **19** Pwe komail en liak toror pasang, pwe me pung kan en sansal kida re omail. **20** Komail lao pokon pena wasa kis, kaidin i sak kamadip en Kaun o. **21** Pwe ni kamadip toun kapar kin amatang mas, a amen men mangadar, a amen sokolar. **22** Sota im omail, wasa en manga o nim? De komail kin mamaeleki momodisou en Kot o kanamenok ir ala, me sota ar tungol? Da me i en inda? I en kaping komail? Ni mepukat i sota pan kapinga. **23** Pwe i aleer sang ren Kaun o, me i pwiliki ong komail er, me Kaun Jesus pong ota en a pangala, a limada prot, **24** Murin a laolaoki, kamauideda, pilitiki pasang, masangi: Ale tungole war ai met et, me pilitiki ong komail, en wia, pwen kataktaman kin ia. **25** A murin sak, a pil kotin limada dal masani: Dal wet iei inau kap, me wiaui kidar nt' ai. Pan pak en omail nima sang, komail wiaki men kataman kin ia. **26** Pwe pan pak en omail kang prot wet o nima sang dal wet, komail kasansaleda en Kaun a matala, lao a kotido. **27** Ari me kang prot wet o nim sang dal en Kaun o ap so war ong iei me dip iong war o ntan Kaun o. **28** Amen amen en kasauuada pein i, ap kang sang prot o nima sang dal o. **29** Pwe me kang o nim sowar, kin kang o nim kadeik ong pein i, pwe a

sota kasampwaleki war o. **30** Nan i me toto nan pung omail me luetalar o somaudar, o me toto mairedier. **31** Pwe ma kitail kasauuada pein kitail, kitail sota pan pakadeikada. **32** A ma kitail pan pakadeikada, kitail pan kalokolok ren Kaun o, pwe kitail de iang men liki lokidokila. **33** Ari ri ai ol akan, komail lao pokon pena pwen sak, en papasan pena amen amen. **34** A ma amen men mangadar, i en manga mas nan im a; pwe komail de pokon penang kadeik o. A me lua kan i pan kapungala ni ai pwara wong.

12 RI ai kan, i sota men, komail en sasa duen pwais ngenin akan. **2** Komail asaer, me komail tikidar men liki, ap kakaluwa ren dikek en ani loteng akan, duen komail kakaluwaer. **3** I me i men kaasa kin komail, sota amen, me lokaia Ngen en Kot, kak kariala Jesus. O sota amen me pan kak inda: Maing Jesus, ma so ren a Ngen saraui. **4** A pai en mak akan me wuki pasang, a Ngen me ta men. **5** O song en dodok me toto, a kaun me ta men. **6** O akai song en manaman mia, a Kot me ta men, me kotin wiawia meakaros ren amen amen. **7** A pwais en Ngen saraui me pang ong amen amen, pwen men kamauiada. **8** Pwe amen erek masan en erpit ren Ngen, a amen masan en kaparok ren Ngen ota. **9** O ong amen, en poson, a ren Ngen ota, o ong amen pai kan, men kakelada me somau kan, a ren Ngen ota. **10** O ong amen, en wiada manaman, o ong amen, en deideikop, o ong amen, en kasau ingen akan, o ong amen, en lokaia ngil wuki pasang, o ong amen, en kawukila ngil akan. **11** A mepukat karos wiawan Ngen ota, nene ong amen amen duen kupur a. **12** Pwe duen war eu ta ap kokon toto mia, a kokon en war karos wiala war ta ta ieu, iduen Kristus. **13** Pwe Ngen ta ieu, me kitail papтайсеки ong war ta ieu, ma kitail men Sus de men Krik, ma ladu de me maioda, kitail karos me papтайсеки Ngen ta ieu. **14** Pwe war kaidin kokon ta ieu, pwe kokon toto. **15** A ma pat en nä pan inda: Ngai kaidin kumut eu, o i me ngai sota kisan war; a iaduen, i me a sota pan kak kisan war o? **16** A ma salong o pan inda: Kaidin ngai kisan war o, pwe kaidin por en mas eu ngai; a iaduen, i me a sota kisan war o? **17** Ma war pokon por en mas eu, da me pan salong o? A ma war pokon pan salong o, da me pan tuma? **18** Ari, Kot me kotin kokon penang war ta ieu kasong akan, duen a kotin kupureda. **19** A ma kokon karos wiala kokon ta ieu, ia pan war o? **20** Ari, kokon akan me toto, a war o me ta ieu. **21** Por en mas eu sota kak indang kumut: Kaidin meakot re i koe; de pil tapwi sota kak indai ong pat en nä kan: Kaidin meakot re i koma. **22** Pwe kokon en war kai likamata re me luet, a so, pwe re me kasampwal. **23** O kokon en war kai, me kitail kin lamelame, me re sota non mau, kitail kin apapwali sang me tei kan, o irail me sota non sansal mau, kitail kin kapwataki. **24** Pwe irail me sansal mau, sota kin mau ong en kapwataki. A Kot kotin kapad pena war o kapwataki me luet oko sang me tei kan, **25** Pwe war de saparok pasang, a kokon akan en apapwali pena. **26** O ma kasang ta ieu matakada, kasang karos ap iang matakada; o ma kasang ta ieu pan kalinganada, kokon karos pan iang polauleki. **27** A komail war en Kristus o kokon akan amen amen duen pwais a. **28** A iet akan, me Kot kotiki ong momodisou: Kaieu wanporon akan, ap saukop akan, a kasilu saunpadak kan, ap me wiada

manaman akan, ap pai kan men kakelada me somau kan, ap men sauasa, o saumas akan, o song en lokaia. 29 laduen irail karos me wanporon akan? Karos me saukop akan? Karos me saunpadak kan? Karos me men wia manaman akan? 30 Karos ar pai en mak kan, men kakelada me somau kan mi ren karos? Karos kin lokaia ngil pasang? Karos kin kasiruwuk lokaia? 31 A komail inong iong pai en mak lapalap akan, i ap pan kasale ong komail al apot, me mau sang mepukat karos.

13 MA i asa lokaia en aramas akan o tounlang kan, ap sota limpok, nan i rasong ngil en mata mal de ngil en simpel. 2 O ma i asa deideikop o erek me rir akan karos, o tiak kan karos, o ngai dir en poson, me itar ong en kamokid wei nana kan, ap sota limpok nan sota meakot ngai. 3 O ma i pan kisakisa wei ai dipisou karos, pwen katungoleki me samama kan, o ma i kida war ai, pwen karongala, ap sota limpok, nan sota katepa ong ia. 4 Limpok kin kanongama o kadek, limpok sota kin peirin limpok sota kin akmomo o so keses. 5 A sota kin aklemai, a sota kin roporop ong pein i, a so serkailong, a sota kin depuk ong en amen a sued. 6 A sota kin peren me sapung, a a kin perenki me melel. 7 A kin kak pa meakaros, o kin poson karos, a kaporoporeki karos, o lolin ong meakaros. 8 Limpok sota pan tukedi, a deideikop akan pan tukedi, o lokaia kan pan sola, o lelekong pan kunla. 9 Pwe kitail me er pali ta, o kokop pali ta. 10 A lao kaunsokala, me pali ta pan momela. 11 Ni ai seri i kin lokaia dueta seri amen o i lamelame dueta seri amen, o kasaui dueta seri amen, a i liao wiala ol amen, i mieu sang tau en seri. 12 Pwe ansau wet kitail kin irerong nan klas edied eu, a mur a pan sansal mau. Ansau wet i ekis lelekonglar, a mur i pan asa duen a asa ia. 13 Ari song silu pukat: Poson, kaporop o limpok pan mimieta, a me lapalap re'rail limpok.

14 KOMAIL anane limpok, pil inong iong pai ngenin akan, a iet me kasampwal re'rail, kokopada! 2 Pwe me kin lokaia kida ngil en wai, kaidin aramas akan, me a kin lokaia ong, a ong Kot, pwe sota amen kin dedeki; ari so, ni ngen o a kin lokaia kida me rir akan. 3 A me kin kokop, kin padaki ong aramas akan, pwen kamaui, o panau o kamait ir ala. 4 A me lokaia ngil en wai, kin kamaui pein i, a me kin kokop, kin kamaui momodisou. 5 I men, komail karos en asa lokaia ki ngil toror, a mak eta, komail en kokopada, pwe me kin kokopada, me lapa sang me kin kaparok ki ngil toror, ma a so kak kasiruwukila, pwe momodisou en kamaui kila. 6 Ari ri ai kan, ma i pwara wong komail, ap lokaia ki ngil toror, da katepa ong komail, ma i sota kaweweda de kasansaleda, de kokopada, de padak? 7 Iduen meakan, me kin lokolokaia ap sota memaur, ma men kwai de arp sota pan ngor pasang, is me pan kak dedeki, da me ira kauleki? 8 O ma koronete pan popeuk ping, is me pan onopadang mauin? 9 A iduen komail, ma komail pan lokaia ki ngil toror, ap sota kaweweda, is me pan dedeki? Pwe omail lokaia pan me mal kot. 10 Song en lokaia toto nan sappa, a sota eu me so puloi. 11 A ma i sasa wewe en lokaia eu, i pan rasong men wai men ong me kin kaparok, o me kin kaparok, pan rasong men wai men ong ia. 12 A pil dueta komail, pwe komail kin anane pai ngenin akan, komail ari pil ngongki kakairida ni mepukat, pwen kamaui kila momodisou. 13 A ma amen lokaia

kida ngil en wai, i en kapakap ap pil kasiruwukila. 14 Pwe ma i via kapakap ki lokaia ngil en wai eu, ngen i kin kapakap ap sota katepa ong amen. 15 Ari, da me i pan wia? I pan kapakap ni ngen i ap pil pan kapakap ni ai lamelam; i pan kapinga ni ngen i ap pil kapinga ni ai lamelam. 16 A ma koe pan kapaiaida ki ngen o, iaduen me sota dedeki pan kak inda amen murin om kapinga? Pwe a sasa me koe indinda. 17 Ei me mau melel om kapikapinga, a sota kadepa ong me teio. 18 I kin danke Kot, pweki i kin lokaia ngil toror sang komail. 19 Ari so nan momodisou i men kida lep in lokaia limau, me pwili sang ai lamelam sang lep in lokaia nen ni ngil toror, pwen padaki ong me tei kan. 20 Ri ai kan, komail der wiela seri ni omail lamelam, a ni me sued komail en rasong kisin seri, a ni omail lamelam komail en unsokela. 21 A intingidier nan kapung: Lokaia o kil en aua toror, me I pan lokaia ngil toror, a re pil sota pan duki ong ia, me Kaun o kotin masani. 22 Nan i me lokaia toror mia, pwen kileledi kaidin me poson akan, a me sposon akan; a deideikop kaidin ong me sposon akan, pwe ong me poson akan. 23 A ma momodisou pan pokon pena wasa kis, o ma karos pan lokaia ni ngil toror, a ma akai iang me sota dedeki, de akai me sposon, irail sota pan inda, me komail ikalar? 24 A ma karos kin kokop, o amen pan pwarado, me sposon, o me sota dedeki, karos pan kasansale ong i dip a, o a pan pakasauui ren karos. 25 Iduen a me rir akan nan mongiong i pan sansaleda, o a pan tairokedi ni mas a, kaudoki ong Kot, o pan inda, melel Kot kotikot re omair. 26 Ri ai kan, iaduen komail ni omair pokon pena, kaidin amen amen kin kida psalm eu? A amen kin kawewe, a amen ngil toror, a amen kasansal eu, a amen kin kasiruwukila; a karos en wiaui, en kamauiada. 27 A ma amen pan wia ngil en wai, me ta riamen, de ma me toto, re pan silimen, a irail pan irok wei a amen en kasiruwukila. 28 A ma sota men kasiruwuk mia, i en nenenla nan momodisou; a en kasoi ong pein i o Kot. 29 A riamen de silimen ren saukop akan pan kak kaparok, a me tei kan en kasauiada. 30 A ma amen, ren me momod wasa o, pan diar kasansal eu, men mas ap pan nenenla. 31 A komail karos kak kokop, irok weida, pwe karos en padakki o kamaitala. 32 A ngen en saukop akan kin duki ong saukop akan. 33 Pwe kaidin komoan me ping men Kot, a en popul duen ni momodisou en saraui akan karos. 34 Omair li akan en nenenla nan momodisou kan, pwe a sota mieu ong irail, en kaparok; a irail en papa, duen kapung me pil masani. 35 A ma irail men asa okotme, irail en kalelapok ren arail warok kan ni deu'rail, pwe me kanamenok, li en kaparok nan momodisou. 36 De masan en Kot tapi sang komail? De a ko wong komail eta? 37 A ma amen lamelame, me a saukop amen, de me a ngenin, a en asa wewe en me i intingki wong komail, pwe mepukat kusoned en Kaun o. 38 A ma amen lolepon, i en lolepon. 39 Ari ri ai kan en inong iong kokop, o ender kainapwi lokaia ngil toror. 40 A meakaros en wiaui nin tiak mau o pung.

15 RI ai kan i men kataman kin komail rongamau, me i padaki ong komail er, me komail pil aleer o pil tinain kidar. 2 O me komail pil dore kila, ma komail pan dadaurata masan o, me i padaki ong komail er, ma komail so poson mal. 3 Pwe i usaku ong komail er, me i pil aleer duen Kristus, me kamata

kilar dip atail akan duen kisin likau kan. 4 O me a saredier o kaiasadar ni kasilu en ran duen kisin likau kan, 5 O me a pwara wong Kepas, ap ong irail me ekriamen ko, 6 Ap kotin pwara wong saulang limepuki sama ni ansau takis; kis arail me toto mimieta lel met, a akai mairedier. 7 Murin met a kotin pwara wong lakopus, ap ong wanporon akan karos. 8 A ikmuri a kotin pwara dong ia mon ai ip sapal, 9 Pwe pokindidi ren wanporon akan ngai, me sota war ong kaindinda wanporon amen, pweki ai pei ong momodisou en Kot. 10 A mak en Kot, me i wanporon kilar. A kaidin mak mal eu ong ia, pwe i dodox laud sang irail karos, ari kaidik ngai, pwe mak en Kot, me mi re i. 11 Ari, ma ngai de irail, pwe iduen at padaki wei, o iduen komail posonlar. 12 A ma i aude pan at padak, me Kristus iasadarsang ren me melar akan, a da me akai re omal kin inda, dene me melar akan solar pan mauredar? 13 A ma me melar akan sota pan maureda, nan Kristus pil sota iasadars. 14 O ma Kristus sota iasadars, at padak me mal, o omal poson pil me mal. 15 O kitail pil pan diarokada, me se saunkadede likam ren Kot, aki at kadededar, me Kot kotin kaiasadar Kristus, me a so kaiasadar, ma me melar akan sota pan kamaureda. 16 Pwe ma me melar akan sota pan kamaureda, nan Kristus pil so kaiasadar. 17 A ma Kristus so kaiasadar, omal poson me mal, o komail mimieta ni dip omal. 18 Iduen pil irail, me melar ren Kristus akan, lokidokila. 19 A ma kitail kaporoporeki Kristus nan maur et eta, nan kitail me sued sang aramas akan karos. 20 A melel, Kristus kaiasadar sang ren me melar akan, ap wiala meseni nan pung en ir me mamair akan. 21 Pwe mela tapi sang aramas ta men, iduen maureda sang ren me melar akan tapi sang aramas ta men; 22 Pwe duen karos me mela ki Adam, nan iduen karos pan kamaurela ren Kristus. 23 A amen amen ni kakairokdo: Kristus mas ap me sapwilim en Kristus, ni a pan kotin pwarado; 24 A murin mepukat pan imwi, a lao kotiki ong Kot o Sam a wei, a lao kaloedier kaun akan karos, o me poe kan, o manaman akan. 25 Pwe a pan kotin kaunda, lao a imwintiti karos lodi ong pan aluwilu a kan. 26 A ikmuring imwintiti iei mela. 27 Pwe a kotin mueid ong meakaros pan aluwilu a. Ari ni a kotin masanier me karos lodier a sansaledar, me i sota iang me kotin kaloedi ong i meakaros. 28 A meakaros lao lodi ong i, Na ap pil pan upang i, me kotin kaloedi ong i meakaros, pwe Kot en kotin poedi meakan karusia. 29 A ma me melar akan solar pan kamaureda, da me irail en wia, me kin paptaiseki ong me melar akan? Menda re paptaiseki ong irail? 30 O menda kit kin kalokolok ansau karos? 31 Pwe ran karos i kin mela, pweki kaping pa i, me i aleer ren Kristus lesui atail Kaun. 32 A ma i pei ong man laualo nan Episus, duen aramas akan kin wiada, da kadepa ong ia, ma me melar akan sota pan kamaureda? Kitail en manga o nim, pwe lakap kitail pan mela. 33 Der duki ong, me kasongesong komail! Kasoi sued kin kawela tiak mau. 34 Komail ari pungala, o pirida o der wiada dip! Pwe akai sasa duen Kot. Mepukat i indai ong komail, pwen kanamenokki komail. 35 A ele amen pan inda: Iaduen me melar akan ar pan kamaureda? O iaduen war ar, me re pan maur kida? 36 Pweipwei men koe! Pwe me koe kin kamoredi, sota pan maureda, ma a sota pan mela. 37 O me koe kamoredi, kaidin war ota me pan para, pwe wan korn eu ta, ele wan wit de

eu wa toror. 38 A Kot pan kotiki ong war a, duen a kotin kupura, o eu eu en war akan pan ale udan mom a. 39 Uduk karos kaidin song ta ieu, pwe eu song uduk en aramas akan, a eu song uduk en man akan, a eu song en manpir akan, a eu song en mam akan. 40 A war lang o war pwel akan mia, a lingan en war lang eu song o lingan en war pwel eu song. 41 A eu song lingan en katipin, o eu lingan en maram, o eu lingan en usu kan, pwe nan usu kan me wuki pasang ki ar lingan eu eu. 42 Nan iduen en me melar akan ar pan maureda. A kin kamoremoredi ap mor pasang, o pan kamaureda so mor pasang. 43 A kin kamoremoredi ni so lingan, o pan maureda ni lingan; a kin kamoremoredi ni luet, o pan maureda ni manaman; 44 A pan kamoremoredi war pwel o pan kamaureda war ngenin; pwe ma war pwel mia, nan a pil pan war ngenin. 45 Duen a intingidier: Tapin aramas Adam wiauier, pwen ngen maur amen, a Adam tia mur, pwen ngen en kamaur. 46 A war ngenin kaidin i men mas pwe war pwel, a muri me ngenin. 47 Tapin aramas wiaui kida pwel, a aramas kariamen kotido sang nanlang. 48 A duen tapin aramas wiauiki pwel, iduen karos me wiauiki pwel o duen men nanlang o, iduen men nanlang kan. 49 O duen kitail wa mom en pwel, iduen kitail pil pan wa mom en lang. 50 Ri ai kan, iet me i men inda: Uduk o nta sota kak sosoki wein Kot; o me mor pasang kan sota pan sosoki me so mor pasang. 51 Kilang, ngai me kadirok ong komail kaponepon eu: Kaidin kitail karos pan mela, a kitail karos pan nitwilida. 52 Madang ni marep ta ieu, koronete en muri lao popeuk. Pwe koronete pan popeuk, a me melar akan ap pan kamauredang somor pasang a kitail pan kawilikapada. 53 Pwe mor pasang wet pan kiawikilang so mor pasang; o mela wet kiawikilang somela. 54 A mor pasang wet lao kiawikilang so mor pasang o mela wet kiawikilang somela, masan o ap pan pwaida, me intingidier: Maur kadalala mela. 55 Mela koe, ia om tata? Mela ia om poedi? (Hadēs g86) 56 Mana en mela dip, a manaman en dip kapung. 57 Danke ong Kot, pwe a kotiki ong kitail, en poediki atail Kaun Jesus Kristus. 58 Ari ri ai kompok kan, komail kelail kaukaule o der wukiuk sili, a kakirida ni omal wiawia en Kaun o, pwe komail asa, me omal dodok ong Kaun o kaidin dodok mal.

16 A DUEN kisakis ong saraui kan, me komail pan ki pena, i men, komail en wiada, duen i kakaliki ong momodisou en Kalesia kan. 2 Ni at en ran en wik kan amen amen re omal en nikidala ekis, o ki pena duen wan a kak ong pwe onop de wiau, i lao pwara wong. 3 I lao pwara weilar, meakai, me komail pan kileledi, irail me i pan ilakewei, en walang Ierusalem omal kisakis iangaki kisin likau. 4 O ma a kon ong, i en pil sailok wei; irail ap pan iang ia sailokala. 5 A i pan pwara wong komail ni ai dauli Masetonien, pwe i pan weid nan Masetonien. 6 Ele i pan mimieta re omal, ansau kapau lao nikier, pwe komail en kalua ia la wasa, me i pan sailokala ia. 7 Pwe ansau wet i sota pan sup re omal, pwe i kaporoporeki, me i pan mimieta re omal ansau kis, ma Kaun pan kotin mueid ong ia. 8 A i pan mimieta Episus lao pentikos. 9 Pwe wanim tālap ritida mo i, me kareda wa toto; a imwintiti me toto. 10 A Timoteus lao pwara wong komail, apwali i, pwen sondi mau re omal, pwe a kin iang ia wiawia dodok en Kaun o. 11 Sota amen en mamaleki i, a kalua i dong ia popol, pwe ngai o ri atail akan kin auiaui i. 12 A

duen ri atail Apolos, ngai me poeki re a pan pak toto, en iang ri atail akan pwara wong komail, a a kang pwara wei ansau wet; a a pan pwara wei lao ansau mau. **13** Komail masamasan o dadaurau ni poson, komail wia duen ol melel, o komail en kelail. **14** Meakaros en wiaui ni limpok **15** I ari panaui komail, ri ai kan, pwe komail asa penainai en Stepanas, me ir tapida saulang en Akaia, o me pein irail inong iong dodok ong saraui kan, **16** Pwe komail en peiki ong irail, o ong irail karos me iang ni ar wiawia o dodok. **17** I peren kida en Stepanas, o Portunatus, o Akaius ar pwarador, pwe mekis, me komail so ki ong ia mepukat ki dong ia. **18** Irail kaperenda ngen i o pil ngen omai; komail ari wauneki me due met. **19** En momotisou en Asien akan ar ranamau wong komail. A Akwila o Prisila kin ranamau wong komail pan Kaun o momodisou nan im ara. **20** Ri atail ol akan karos kin ranamau wong komail. Komail ranamauki pena metik saraui. **21** Ngai Paulus me inting kilang komail ai ranamau ki pein pa i. **22** Ma amen sota kin pok ong Kaun Jesus Kristus, a pan anatema! Maranata! let wewe; A pan riala! Atail Kaun kotido. **23** Mak en Kaun Jesus Kristus en mimieta re omai! **24** Ai limpok ong komail pan Kristus Jesus pan mimieta re omai! Amen.

Men Korint II

1 PAULUS wanporon en Iesus Kristus amen pan kupur en Kot o ri atail Timoteus ong momodisou en Kot, me mi Korint o saraui kan karos, me mi Akaia. **2** Mak o popol sang ren Kot Sam atail o atail Kaun Iesus Kristus en mi re omail. **3** Meid iasanai Kot o Sam en atail Kaun Iesus Kristus, o Sam en kalangan, o Kot en kamait pokon, **4** Me kin kamakamait kit ni at kamekam kan karos, pwe kit en pil kak kamait ir ala, me mi nan song en kamekam akan karos, ki kamait, me kit kamait kila ren Kot. **5** Pwe duen Kristus a kamekam me muladok ong kit, iduen kamait ren Kristus pil itar penang kit. **6** A ma kit pai olar, nan a kin wiaui, pwen kamait o kamaur komail la, mepukat kin wiaui ni omail kanongama ni kalokolok ota, me kit kin kalokolokki. **7** O at kaporopor kin komail me tengeting, pwe se asa, ma komail iang kamekam, komail pil pan iang kamaitala. **8** Ri ai ol akan, se sota men, komail en sasa duen at kamekam nan Asien o at patau kaualap, lao solar kaporopor en maur at. **9** Ari, kit lamedar, me se pan mela. A mepukat wiauier, pwe sen der keleki pein kit, pwe Kot eta, me kin kiasada me mlar akan. **10** Me kotin dore kit ala sang mela wet, o a pil pan dore kit ala; o se kaporoporeki, me a pil pan kotin dore kit ala kokolata. **11** Komail pil sauasa kit ni omail ngidjingid, pwe me toto en danke pweki at pai me se aleer. **12** Pwe iet kaping pat: Insen at kin kadede ong kit, me se weweideki karakarak o melel en Kot nin sappa o nan pung omail, kaidin ni lolekong en pali uduk, a ki mak en Kot. **13** At inting wong komail kaidin toror sang me komail kin wadok o kamelele. A i kaporoporeki me komail pan kamelele kit kokolata duen akai komail kamelele kit er. **14** Pwe kit me kaping pa omail, dueta komail me kaping pat ni ran en Kaun Iesus. **15** A ni kaporopor wet, me i men pwar kilang komail mas o, pwe komail en pur ong pereperen. **16** I ap pan daulul lang komail ni ai pan kolang Masetonien, ap pil puredo re omail sang Masetonien, a komail pan kalua ia lang ludää. **17** A iaduen, ngai me sapung ni ai kileledier mepukat? De i kin kileledi mepukat ni tiak en pali uduk, pwen ei ei o so so tapi sang pein ngai? **18** A Kot me melel, pwe me se indang komail me sota ei o so. **19** Pwe sapwilim en Kot Iesus Kristus, me kit padaki ong komail er, ngai, o Silwanus, o Timoteus, i kaidin ei o so, a ei eta re a, **20** Pwe inau en Kot akan karos me ei eta re a o me amen re a, pwe kit en kalinganada Kot. **21** A me kin katinai kit o komail pan Kristus o keie kitail er, iei Kot, **22** Me pil kotin kileledier kitail o kotiki ong kitail er komoan Ngen nan mongiong atail. **23** A i kin likwir ong Kot me saunkadeda en ngen i, me i saikenta pwara wong komail nan Korint, pwe i de katoutoui komail. **24** Kit sota men poedi omail poson, a kit men sauasa ta omail peren, pwe komail keleki poson.

2 IET me pein ngai kileledier, i solar men pwar wong komail ni ai insensued. **2** Pwe ma i kainsensuedi komail, is me pan kak kainsememau ia la? Ma kaidin i eta, me kainsensuedelar re i. **3** Mepukat i inting wong komail er, pwe i ender insensuede kin irail, me i en peren kida, ni ai pan pwara wong komail. A i kamelele komail karos, me ai peren pil pan omail karos. **4** Pwe ni lokolok o masak en nan mongiong i me lapalap, me i

iting kilang sangesang, kaidin pwen kamauki komail, a pwe komail en asada, duen ai limpok ong komail kaualapia. **5** A ma meamen wiada kainsensued eu, kaidin ngai eta, me a kainsensuedi, pwe i ender non kapung ong, a ele komail karos. **6** A kalokolok sang ren me toto itar ong i. **7** Mak eta komail en maki ong i o kamaitala, pwe a de lodi ong insensued laud. **8** I ari panaui komail, komail en kasale ong i omail limpok. **9** I karepen ai inting wong komail, pwe i en asa, ma komail me pung o peiki ong ni meakaros. **10** A ma komail pan makeki ong meamen meakot, ngai pil pan maki ong i. A ma i makeki ong amen meakot, i makekier pweki komail wilianti Kristus. **11** Pwe Satan ender kotaue kitail, pwe kitail asaer duen a lamelam. **12** A ni ai pwaralanger Troas, pwen padaki rongamau en Kristus, o wanim eu me ritida mo i ong Kaun o, **13** I sota insenemaula, ni ngen i, pweki ai sota diar ri ai Titus. I ap kamurimur ong irail daulul wong Masetonien. **14** A danke ong Kot, me kotin kaloe kitail di pan Kristus, ap kasansaleki kitail pomau en a erpit wasa karos. **15** Pwe kit me pomau en Kristus ong Kot ren me pan dorela o ren me pan lokidokila kan. **16** Ong iet akan po en mela ong kamela, a ong me tei kan po en maur ong kamaurela. A is me kon ong mepukat? **17** Pwe kit so dueta me toto, me kin liliwasaki masan en Kot; a at padak me melel, o a pwili sang Kot, o kin wiaui mon Kot pan Kristus.

3 A IADUEN kit pil kaindandeki pein kit? De ngai me mau ong kisin likau en kaping ong komail de sang komail? **2** At kisin likau komail, me intingidi ong nan mongiong it, me aramas akan karos kin asa o wadok. **3** Pwe komail sansaleda, me komail kisin likau en Kristus, me wiauier re at ni at papa, me kaidin intingidier ki ingk, a Ngen en Kot iejas; pil kaidin pon slet takai, pwe slet uduken en mongiong akan. **4** Iet atail kaporoporeki Kristus mon Kot. **5** Pwe kaidin udan at koiok, me se kak lamelameki meakot, me tapi sang pein kit, pwe at koiok tapi sang ren Kot, **6** Me pil kotin kaiane kin kit, en papa en inau kap kaidin inau, me intingidier, a inau en ngen. Pwe inting kin kamela, a ngen kin kotin kamaureda. **7** A ma dodok en mela, me intingidier nan pali en takai, me lingan, pwe seri en Israel akan sota kak kilang silang en Moses, pweki lingan en silang i, a lingan wet eu, me pan soredi, **8** Daduen, dodok en ngen a sota pan lingan sikida sang? **9** Ari, ma dodok en kadeik o me lingan, nan melel kaualap, dodok en pung me lingan melel. **10** Pwe men moa me kalinganadar sota kak paroki ong lingan wet. **11** A ma lingan mia ren me pan sorela, iaduen wan lingan en me pan mimieti! **12** Ni at kaporoporeki mepukat, kit kin aim a melel. **13** O kaidin dueta Moses, me pera kila likau eu silang i, pwe seri en Israel akan ender kilang imwi en me pan nikila. **14** A mongiong arail me kapitakilar. Pwe lao lel ran wet pera o mimieti ansaun ar wadawadok inau maring; ari, pera o me saroka sanger ren Kristus. **15** A lao lel ran wet ni arail wadawadok Moses, pera mimieti mon mongiong arail. **16** A ma re pan wuki ong Kaun o, pera o pan saroka san. **17** Kaun o iei Ngen, a wasa me Ngen en Kaun kotikot ia, nan i wasan maio. **18** A kitail karos, me mas atail so perapa, kin ududial lingan en Kaun o, ap wuki ong ni mom ota o kakairida ni lingan pweki Kaun iei Ngen.

4 KIT sota kin pangada, pweki at koa dodok me se aleer ki mak o. **2** Pwe kit muei sanger sued okiok kan o se sota weweideki widening o sota liasosa ki masan en Kot; pwe ni at kapwareda melel kit kin kamaui pein kit ong insen en aramas karos mon Kot. **3** A ma at rongamau me malar, nan a malang men lokidokila kan. **4** Me kot en sappa wet karotonga lan mongiong en me soposon akan, pwe ren der kilang marain en rongamau duen lingan en Kristus me mom en Kot. (aiōn g165) **5** Pwe kit sota kin padaki duen pein kit, a duen Kristus Iesus, me i Kaun, a kit ladu'mail pweki Iesus. **6** Pwe Kot me masanier, marain en pwarada sang ni rotorot, me kotin kamarainiedar nan mongiong it, pwe sen maraineiki o dedeki lingan en Kot ni silang en Iesus Kristus. **7** A kit kin kolekol pai wet ni dal pwel, pwe manaman en kaindinda Kot a so kit. **8** At apwal akan me andere kit pena, a se sota kin masak; sota wasa, me se pan kak pitila ia ap sota lodi. **9** Pan kamekam, ap sota kamela; pan kalokolok, ap sota mela; **10** O kit kin wewa sili ni war at en Iesus a matala, pwe maur en Iesus en pil sansal ni war at. **11** Pwe kit, me memaur, kin kilele ong mela ansau karos pweki Iesus, pwe maur en Iesus en pil sansaleda ni uduk atail. **12** Nan i mela kin kelail ong kit, a maur ong komail, **13** A kit aleer ngen en poson ota, duen a intigidier: Ngai me poson, i me i padaki wei. Kit me pil posonlar ap padapadaki. **14** Se asaer, me i, me kotin kaiasadar Kaun Iesus, pan pil kotin kaiasada kitail iang Iesus, o pan kotin kasansaleda kitail o komail mo a. **15** Meakaros wiauier pweki komail, pwe mak o ni a laude kilar me toto, en kalaudela melel danke, pwen kalinganada Kot. **16** I me se sota kin pangada, a ma at pali liki en aramas pan soredi, pali lol it kin kokoda ni ran karos. **17** Pwe atail ansau apwal me motomot o titikit; ap kare ong kitail lingan soutuk eu me lapalap melel, (aiōnios g166) **18** Pwe kitail sota kin kilekilang meakan me sansal, a meakan me so sansal. Pwe me sansal me katuk, a me so sansal me soutuk. (aiōnios g166)

5 PWE kitail asaer, impwal atail sappa a lao ola, kitail pan id imaneki im eu sang ren Kot, im eu me kaidin wiaui kida pa, pwe a me soutuk nanlang. (aiōnios g166) **2** I me kitail kin sangesang o inong ionic im sang nanlang en kalaikau kitail da. **3** Pwe ma kitail likaudar, kitail solar pan kiliso. **4** Pwe ni atail deula impwal wet kitail kin sangesang o patau, pwe kitail sota men pure sang atail likau, a se men kadupaledi, pwe maur en katalala mela. **5** A me wia kin kitail ong mepukat, i Kot me pil kotiki ong kitail er komoan Ngen. **6** Kitail ari insenemau ansau karos o asaer, ni atail kauson ki war, kitail kin doo wei sang Kaun. **7** Pwe kitail kin weweid ni poson a kaidin ni kilang. **8** Ari so, kitail kin insenemau o inong ionic muei sang war atail, ap mimi nan deu atail ren Kaun o. **9** Nan i me kitail kin nantiong kaperen i, ma ni deu'tail de ni at doo wei sang. **10** Pwe kitail karos pan sansal mon mol en kadeik en Kristus, pwe amen amen en ale pwain en a wiawia arain a maur ni pali war, ma me mau de me sued. **11** Kit asaer, me sen masak Kaun o, i me se kin kanekanai ong at dodek ong aramas akan, ap kin sansal ong Kot. A i pil kaporoporeki me se pil sansal ong nan insen omal. **12** Pwe kit sota sapal suaiki pein kit ong komail, a se pang ong komail, en kaping pat, pwe peikite pamail en

mia ong irail, me kin suaiki mas arail, a so mongiong arail. **13** Pwe ni at mi likin war at, a kin wiaui ong Kot, a ma so, se kin dodok ong komail. **14** Pwe iduen limpok en Kristus kangong kin kit, pwe se kasauiadjar, me amen mata kila karos, i me irail karos meklilar. **15** A i mata kilang karos, pwe irail me memaur, der memaur ong pein irail, a ong i, me mata kin irail lar o me kaiasadar. **16** I me se solar asa amen ni pali uduk. Ei, mas o se asaer Kristus ni pali uduk eta, a met se solar asa i due. **17** Ari ma amen mi ren Kristus, nan a wilikapadar; men mas momelar, kilang, karos wilikapada. **18** A meakan karos sang ren Kot, me kotin kalolamaui ong pein i kitail ki Iesus Kristus, me kotiki ong kit at koa dodok, duen padak en kalolmau. **19** Pwe Kot kotikot ren Kristus o kotin kalokalolamau ong pein i sappa, o solar kapokon ong irail dip arail akan, o kotiki ong kitail masan en kalolamau. **20** Ari, kit men en kadar en Kristus, pwe Kot kin panaui ki kit. Kit wilandi Kristus ap poekipoeki kin komail: Komail kalolamau pein komail ong Kot! **21** Pwe Kot kin kapokonki ong, me so dip a, dip atail, pwe kitail en pung kila pa ren Kot.

6 KIT men sauasa kai, men panaui komail, pwe komail de ale mal mak en Kot. **2** Pwe a kotin masani: I rong uk er ni ansau mau, o ni ran en kamaur I katoi uk adar. Kilang ansau wet ansau mau; ansau wet ran en kamaur. **3** Kit sota kadipikelekel ong meakot, pwe at koa dodok ede kalok sued. **4** A ni meakaros kit kin wia sansal en papa en Kot akai: Ni kanongama melel, ni kamekam, ni paio kan, ni kamasak kan, **5** Ni wokwok, nan imateng, ni moromorong, ni dodok, ni masamasan, ni isesol. **6** Ni makelekel, ni solekong, ni lolin, ni kadek, ni Ngen saraui, ni limpok melel, **7** Ni masan melel, ni manaman en Kot, ki tatan mauin en pung pali maun o pali maing, **8** Ni kaka, o sokaka, ni kalok sued, o kalok mau, dene kaweid sapung, ari so, me melel, **9** Dene pasase, ari so, kit me indand; koren iong mela, a kilang kit memaureta; me kin kamekam, ap sota kamela, **10** Ni insensued, ap pereperen ansau karos, me samama, ap kakepwawala me toto, sota at meakot, ap aneki meakaros. **11** Men Korint, au at ritidang komail, o nan mongiong it me laudi ong komail. **12** Kaidin me titikit deu'mail nan mongiong it, a mongiong omal me titikit. **13** I kin padaki ong komail dueta ong seri kan, pwe komail en pil wiai ong ia dueta, o kalaudela nan mongiong omal. **14** Komail ender paroki ong me so poson akan, pwe iaduen, pung kak minimin ong sapung? De marain pan kak waroki ong rotorot? **15** De iaduen Kristus o Pelial ara kak parok pena? De da pwais en me poson ren me soposon? **16** De tanpas en Kot pan kak pat ong anai mal akan? Pwe tanpas en Kot ieias iei komail, duen Kot kin masanier: I pan kauson re'rail o daudaulole irail, o Ngai pan arail Kot, a irail pan nai aramas akan. **17** Komail ari muei sang irail o katoror sang pein komail, me Kaun o kin masani, o ender doke me kasaut kot, Ngai ap pan apwali komail, **18** O I pan Sam omal, o komail pan nai ol o li akan, me Kaun lapalap kin masani.

7 KOMPOKE pai kan, pweki inau pukat kitail en muei sang kasaut en uduk o ngen atail karos, o kitail en dadaurata atail kasarauila ni wauneki Kot. **2** Komail apwali kit, sota amen me se wia sapung ong, sota amen me kit kawelar, sota amen me kit

kulia sang okotme. 3 Mepukat i inda kaidin pwen kadeikada, pwe i apton indada, me deu omail nan mongjong it, pwen iang mela o iang memaur. 4 Ngai ari aima ong komail, o ai kapungkomail me lapalap, o i direki kamait; ngai me peren kida melel ni at kalokolok karos. 5 Pwe ni at leler Masetonien, uduk at sota diar kamol, pwe se kalokolok wasa karos: Pali liki pepei o pali lole masak. 6 A Kot me kin kamaitala me karakarakan, a kotin kamait kit ala ki en Titus a pwarador. 7 A kaidin a pwarador eta, pwe pil kamait o, me pein a kamait kila komail, ni a kasansaledang kit omail anane, o omail sangesang o omail lolete kin ia; i me kalaudela ai peren. 8 Pwe ma i kainsensuedi kin komail er kisin likau o, i sota kalula, a ma i kalular mas o, pwe i diaradar me kisin likau kainsensuede kidar komail ansau kis, 9 A met i peren kidar, kaidin pweki omail insensued, a pweki omail insensuedong kalula, pwe omail insensued duen kupur en Kot, pwe komail ender ale me sued kot re at. 10 Pwe insensued duen kupur en Kot kareda kalula ong maur, me aramas sota pan kalu kila, a insensued en sappa kareda mela. 11 Pwe kilang, omail insensued duen kupur en Kot, kare ong komail song toto: Porisok, o pukoki, o makar, o masak, o anane, o inong iong, o depuk! A komail kasansaledar ni song karos, me komail makelekel ni mepukat. 12 I inting wong komail er, kaidin pweki i, me kainsensued, pil kaidin pweki i, me a kainsensuedong, a pweki at apapwali komail en sansal re omail mon Kot. 13 Kit ari kamaitalar; kit peren kida kaualap en Titus a peren, pwe ngen e dapwenda komail. 14 Pwe ni ai kapingaki komail re a, i sota namenokki, pwe duen ai lokaia karos ong komail me melel, iduen at suaike mon Titus pwaidar melel. 15 O a kin pok ong komail melel ni a tamamatanda omail oke, duen omail kasamo i ni masak o rerer. 16 I peren kida, me i kak kamelele komail ni song karos.

8 RI ai kan, se men padaki ong komail duen mak en Kot en momodisou en Masetonien akan, duen ar kikiwei; 2 Pwe ar kalokolok meid laud, o irail pil meid samama, ari so, mepukat imwilang peren o mairong laud, 3 Pwe ngai kadede irail, me re kida duen me re kak ong o laude sang. 4 Pein irail inong iong ap ngidengideki ong kit, en ale ar kisakis, o ar iang sauasa kisakis wet ong saraui kan. 5 O re wiadar mepukat, kaidin duen at kaporoporeki, a re ki ong Kaun o pein irail mas, ap pil ong kit pan kupur en Kot. 6 Kit ari panaui Titus en kanikiela mak wet re omail duen a tapiadar mas o. 7 A duen omail kapwapwaki song karos: Ni poson o masan, o lolekong, o porisok, o omail limpok ong kit, iduen komail pil inong iong, en kapwapwa ni mak wet. 8 I indai ong komail met, kaidin kusoned eu, a pweki porisok en me tei kan, o i kin kasongesong omail limpok, ma a pung de so. 9 Pwe komail asaer mak en atail Kaun Jesus Kristus, duen a kapwapwa, ap samamalar pweki komail, pwe komail en kapwapwa kila i. 10 A iet ai lamelam me i men kasaleda, a meid katepa ong komail, pwe komail tapiadar inong iong ap pil kapwaiada dodok mau wet ni par samalar. 11 Komail ari kanikiela dodok wet, pwe duen omail men iang onop, iduen komail en wiada sang ni omail kapwapwa. 12 A ma amen inong iang, iang dodok wet, a pan konekonela duen me a pan kak ong, kaidin duen me a sota kak ong. 13 Pwe irail ender mararaki, a

komail id toutouki; a karos en parok pena. 14 Pwe ansau wet omail kapwapwa en kaitar arail samama, a arail kapwapwa en kaitar omail samama, pwe karos en parok pena. 15 Duen a intingidier: Me rik penaer mo toto, a sota men nak, o me rik penaer me malaulau, a sota kin dupok. 16 Danke ong Kot, me kotin kainong iong mongjong en Titus; 17 Pwe a duki ong at poeki, a pil pein i inong iong madang pwar wong komail. 18 A kit pil kadar wei ri atail ol o iang i, me indandeki a padaki wei rongamau ni momodisou kan karos. 19 A kaidin i eta, pwe momodisou kan pil piladar i, en iang kit papaki mak wet, me kit kin apapwali ong kalinganada Kaun o kapinga omail inong iong mau. 20 Kanakanai ong, pwe amen de kasapunge kin kit at pakisakis laud wet, 21 Kit pil kin masamasan, pwe karos en inen, kaidin mon Kaun eta, pwe pil mon aramas akan. 22 A kit kadar ir wei iangaki ri atail o, me diarovadar ni song toto, me a porisok, a ansau wet a porisok sang mas ni a liki komail. 23 Ari, ma amen pan idok duen Titus, i ai warok o sauasa pai re omail; a duen ri atail akan, irail me men en kadar en momodisou kan o lingan en Kristus. 24 Komail ari kasansale ong irail mon momodisou kan omail limpok ni omail apapwali irail duen i kapinga kin komail.

9 A DUEN dodok ong me saraui kan, i solar pan inting wong komail. 2 Pwe i asa, me omail inong iong me mau, me i kin suaiki ong men Masetonien, me men Akaia inong iong mepukat sang ni par samalar, a komail kainong iong me toto. 3 I ap ilakiawei ri atail akan, pwe at kaping pa omail ender mal la ni mepukat, pwe komail en onop duen me i inda. 4 Pwe ma men Masetonien kai pan iang ia, ap konodi komail ni omail so onop, kit, se sota men inda komail, ap pan namenok kila ni at liki wet. 5 Ari, i ap lamedar, en poeki ren ri atail akan, ren tiong mo at kolang komail, pwen kaonopada pai wet, me komail inaukidar mas o, pwen pai melel eu, a iermen norok sued. 6 A iet me i inda: Me kin kamorok tiktitik, pan dolung tiktitik, a me kin kamorok toto, pan dolung me toto. 7 Amen amen duen a kileledier nan mongjong i; der kisa kol, de akpatik, pwe Kot kotin pok ong me kin pein perenki kisakis. 8 A Kot me kotin manaman ong en kalaudelang komail song en mak kan karos, pwe komail en kapwapwa ni song karos o ansau karos, ap kak ong song en wiawia mau karos, 9 Duen a intingidier: A kamoredier, a kisakis **wei ong me samama kan; a pung pan mimieta kokolata. (aiōn g165)** 10 A me kin kotiki ong saumat kisin war akan, o prot men manga, a pan katotoela omail war akan, o a pan kotin kawosada omail wan pung kan, 11 Pwe komail en kapwapwala ni song karos, pwen wiawia mau karos, me kin karedang kit, en danke Kot. 12 Pwe wiawia pan dodok wet kaidin sauas pan saraui kan ta, pwe me toto kin danke Kot. 13 Arail kapwaiada dodok wet kin kalinganada Kot pweki omail upai ong kadede en rongamau en Kristus, o omail sapan kisakis ong irail o ong karos, 14 O ni arail ngidengide kin komail, re kin anane komail pweki mak lapalap en Kot ong komail. 15 Daken ong Kot pweki a pai lapalap!

10 ARI pein ngai Paulus men panaui komail nin tiak en opampap o limpok en Kristus; pwe ni ai mi nan pung omail, i kin aktikitik, a ni ai doo wei sang komail, i kin kelail ong komail 2 A i kin kapakapeki, pwe i ender kelail ni ai pan korendo; pwe i kileledier o lamelame, me i pan kelail ong akai,

me kin wia kin kit men kekeideki tiak en pali uduk. 3 Pwe melel, se kin mimita nan uduk, ap sota pepe ni tiak en uduk. 4 Pwe kapwa en at pei kaidin men ni pali uduk, pwe me manaman mon Kot, me mau ong kawela wasa tengeteng kan. 5 Ni at kin kawela me akapung o me aklapalap, me kin palian erpit en Kot; o kit kin saliedi song en lamelam karos, pwen oke Kristus. 6 O audaude ong kaloedi me katiwo karos, omail peik lao pwanoekadar. 7 Komail kin kilekilang meakan me sansal? Ma amen lamelame, me pein i sapwilim en Kristus, i en pein lameda, me kit pil sapwilim en Kristus dueta i. 8 Pwe ma i pan suaiki laude sang at manaman, me Kaun o kotiki ong kit, pwen kamaui a kaidin kawe komail la, i sota pan namenokki. 9 Pwe ender sansal duen amen me men kamasak kin komail ngai kisin likau kan, 10 Pwe irail me inda: Kisin likau kan me kasampwal o manaman, a sansal en pali war a me luet, o a padak me mal kot. 11 A me duen met, a en asa duen at kin inda nan kisin likau kan ni at doo wei sang komail, iduen pein kit ni at wiawia kan nan pung omail. 12 Pwe kit sota man mauki waroki ong me kin suaiki pein irail; a irail me solekong, pweki ar sosong pein irail nan pung arail. 13 A kit sota men suaiki me laud sang me kon ong, a duen men song eu, me Kot kotin pang ong kit, song eu, me itar lel ong komail. 14 Pwe kit sota inong ionic, me sota kon ong, dene se sota pwar wong komail er, a se pil walang komail rongamau en Kristus. 15 Kit sota kin suaiki me laud sang me kon ong, dene se suaiki en amen a dodok. A se kaproporeki omail poson lao kakairida, at dodok pil pan laud sang re omail, 16 Pwen pil padaki rongamau nin sap akan palila sang komail, a kaidin wasan dodok en amen o sota suaiki me wiawier. 17 A ma amen men suaiki, i en suaiki Kaun o. 18 Pwe kaidin i meakot, me kin kapinga pein i, pwe i eta, me Kaun o kin kapinga.

11 I mauki, komail en mueid ong ia kisin pweipwei, iei ta komail pan mueid ong ia. 2 Pwe ngai me per kin komail dueta Kot, pwe ngai me kileledier komail ong ol amen, pwe i en kasale komail ong Kristus duen seripein makelekel amen. 3 A i masak serpent widingok, me kotaue Ewa, ma a sota pan pil kawela omail lamelam sang ni opampap en Kristus. 4 Pwe ma amen pan pwarado, me kin padaki duen amen Jesus, me se sota padaki, de ma komail pan ale eu ngen, me komail sota aleer, de eu rongamau, me komail sota wuki ong, kaidin komail pan peren kida? 5 Pwe i lamelame, me ngai kaidin tikitik sang wanporon lapalap akan. 6 A ma i sota koik ong lokaia a kaidin ni ai dedeki, pwe kit sansal ong komail ni song o wasa karos. 7 De ngai me wiadar dip eu ni ai akmalkila pein ngai? Pwe komail en indandala ki ai padaki ong komail rongamau en Kot so pwaipwai. 8 I atia sang momotisou tei kan ni ai aleer pwain en dodok, pwe i en kak dodok ong komail. 9 O ni ai mimi re omail o lao samamala, kaidin amen, me i uki pa meakot, pwe ni ai solar ai meakot, ri atail akan me kodo sang Masetonien me kisa dong ia; ngai ari sota katoutoui komail ni meakot, o i pil pan due! 10 A duen melel en Kristus mimi lol i, iduen i sota pan mueid ong amen, en kawela kaping wet nan sap en Akiaa kan. 11 Pwekida? Pweki ai so pok ong komail? Kot me kotin mangier. 12 A me i kin wia, i me i pan wiada, pwen kawela karep en akai me inong ionic karep en ar suaiki dene irail dueta kit, sota lipilipil

is i. 13 Pwe wanporon likam pukat o toun dodok likam akan irail, kin kawukilang wanporon akan en Kristus pein irail. 14 A kaidin kapuriamui eu, pwe iduen Satan kin kawukila pein i, wuki ong tounlang en marain amen. 15 I me kaidin kapuriamui eu, ma nä papa kan pil pan wukilang papa en pung kan; a imwilar pan duen ar wiawia kan. 16 I purong indada, sota amen en apkweipwei kin ia, a ma iei, komail ap maki ong ia ai pweipwei, pwe i en suai kin ia ekis. 17 A me i inda, kaidin Kaun o me i pwili sang, pwe a tapi sang ni tiak en pweipwei, pwe i suaiki pein ngai; 18 Pwe me toto kin suaiki ni pali uduk, i pil pan suaiki pein ngai. 19 Pwe komail kin mauki me leolepon kan, pweki komail me leolekong. 20 Pwe komail kin mueid ong amen, en wia kin komail ladu kan, de ma amen kaloke komail, de ma amen kuli komail edi, de ma amen aklapalap, de ma amen pikir komail. 21 Mepukat i indang komail, pwen kanamenok ki komail, dene kit luetalar. A ma meamen aimai, ngai pil aimai, i kin lokaia nin tiak en pweipwei. 22 Irail men Ipru, pil ngai; irail men Israel, pil ngai; irail kadaudok en Apraam, pil ngai; 23 Irail me papan Kristus, i kin lokaia dueta me iak amen, ngai me lapa sang; ai dodok laud sang, i kalokolok laud sang; i salidier toto sang, i koren iong mela pan pak toto. 24 Pan me limpak Sus oko ki ong ia wok paeisok, eu katoror sang. 25 A pan me silepak re woki kin ia sokon; pan mepak me i pakasuk; pan me silepak takepa i sop olar; pong o ran, me i pepe sili nan madau. 26 Ai sailok me toto; i diar ai apwal nan pilap akan; i diar ai apwal ren lolap akan; i diar ai apwal ren ai kainok; i diar ai apwal nan sap tan; i diar ai apwal nan madau; i diar ai apwal ren saulang likam akan; 27 Ni dodok apwal, ni songsongemas, ni men mangadar o men nim piladar, ni isesol pan pak toto, ni pou o so kidi pa; 28 O me pil kin lel ong ia ni ran karos, o ai apapwali momodisou akan karos. 29 Is me luet, a ngai sota pan luet? Is me kin kamakar, a ngai so? 30 Ma i en suaiki, i pan suaiki ai luet. 31 Kot o Sam en Kaun Iesus, me iasanai kokolata, kin mangi, me i sota kin likam. (aiōn g165) 32 Nan Damaskus nain nanmarki Aretas kopina amen sinsila kanim en men Damaskus ni a inong ionic saik ia di. 33 I ap apikidi kopou eu sang ni wanlim tuk en kel o, ap piti sang ni pa a kan.

12 ARI, ai suaiki sota katepa ong ia. Ari so, i pan kapareda kaudial akai o kadiarok kai ren Kaun o. 2 I asa duen aramas amen ren Kristus, mon saunpar eisok paieu; i sasa, ma a mi nan war a, de ma a mi likin war a, i pil sasa, Kot me kotin mangi, i aramas o, me peukadala lel nanlang kasilu. 3 O i asa, iei aramas o, ma a mi nan war a de likin war a, i sasa, Kot me kotin mangi. 4 I me peukadalang paradis, wasa a rongadar kasoi kai, me sota muezong aramas amen en inda. 5 I me i pan suaiki; a pein ngai sota pan suaiki meakot, ai luet eta. 6 A ma i men suaiki pein ngai, i sota pan pweipwei, pwe i pan lokaia melel. Ari so, i sota pan wia, pwe amen ender wia kin ia me lapa sang duen a kin kilang ia o duen a kin rong ia. 7 A pwe i ende aklapalapaki kaudial kapuriamui kai, tuka teketeck pot mi nan uduk ai, iei nain Satan, me kin dokodoko ia, pwe i ende aklapalap. 8 Pan sile pak i ngidjingid ong Kaun o, en kotiki sang ia me. 9 I ari masani ong ia: Ai mak itar ong uk, pwe manaman ai kin sansal ren me luet akan. Nan i me i pan suaiki ai luet akan, pwe manaman en Kristus en kotikot re i. 10

I me i perenki ai luet akan, o so konekon, o ansau apwal, o kamekam, o patau pweiki Kristus, pwe ma i luet, ngai me kelail. **11** Ngai wialar pweipwei men, i me komail kare ong ia, mak eta, komail en kaptinga kin ia, pwe i sota tikitik sang wanporon lapalap akan; ari so, sota meakot ngai. **12** Pwe mangidi en wanporon wiawier nan pung omail ni kanongama melel o ni kiel akan, o ni men kapuriamui kan, o ni manaman akan. **13** Pwe nin da, me komail tikitikki sang momodisou tei kan, ele iet eta: I sota katoutoui kin komail meakot? Komail ari makeki ong ia sapung wet. **14** Kilang, i onoper pwar wong komail kasilepak, o i sota pan kaponede komail, pwe i sota kin rapaki me noumail, a komail. Pwe kaidin seri kan en naka penang me wia ir ada, a me wia ir da ong seri kan. **15** A i mauki melel kiki wei meakaros, pil pein ngai ong ngen omail, i sota insenoki, ma omail pok ong ia tikitik sang ai limpok lapalap ong komail. **16** Ari i eta, i sota kaponeerdeer komail; a pweiki ai lolekong, i kaloedier komail. **17** De iaduen, i adia sang amen komail ekis ren me i kadar wong komail er? **18** I poeki ren Titus ap kadar wong komail pil ri atail iang i. Ari da, Titus pitia sang komail meakot? Kit so aluki ngen ota de ni lip ota? **19** Ansa warai me komail kiki ong me se pan pur ong, kapungala pein kit ong komail. Kit kin lokaia ki Kristus mon Kot. Kompok kan, mepukat karos kin wiaui, pwen kamauiada komail. **20** Pwe i masak ni ai pan pwar wong komail, me i sota pan diar komail, duen me i mauki, o komail pil sota pan diar ia, duen me komail mauki. Ele kapei lokaia, o peirin, o makar, o akamai, o kawaikoto, o lidou mongin, o aklapalap, o moromorong mi re omail. **21** Pwe ni ai pan pure wong komail, ele Kot pan kotin kanamenok kin ia komail, o i pan insensuedeki me toto, me wiadar dip mas o, ap sota kalukila ar samin, o nenek, o dodok sued, me re wiadar.

13 METET ai pwar wong komail kasilepak, karos ap pan pung kila saunkadeda riamen de silimen. **2** A duen me i inda mas o o pil ni ai pwar wong komail er kariapak iduen i pil indang komail ansau wet, mon ai pan mi re omail, irail me wiadar dip mas o, o pil me tei kan karos, i lao pwar wong komail kasilepak, i sota pan dukedi, karos lao pungier. **3** Pwe komail kin rapaki kilel eu, duen me Kristus kotin kalokaia ia, me sota luet nan pung omail, a a kin manaman nan pung omail, **4** Pwe a kamatala ni a luet, ap id ieiasi manaman en Kot, a ma kit iang i luet, kit ap pan iang i memaureki manaman en Kot nan pung omail. **5** Komail sosong pein komail, ma komail kin weweideki poson; komail kasau pein komail; de komail so asa duen pein komail, me Jesus Kristus kotikot lol omail? A ma so, komail me sapung. **6** A i kaporoporeki, me komail pan dedeki, me kaidin kit me sapung. **7** A se kin kapakap ren Kot, komail ender wia me sued. Kaidin pweiki kit en indand mau a pwe komail en wia me pung a kit en dueta me so katepa. **8** Pwe kit sota kak palian melel, a kapwaiada me melel. **9** Pwe kit peren, ma se me luet, a komail me kelail, o i me se men, komail en unsokala. **10** Ari, i me i intingki wei mepukat ni ai doo wei, pwe i de ngil patik ni ai koren, duen manaman, me Kaun o kotiki ong ia, pwen kamaui, a kaidin pwen kawela. **11** Ari ri ai kan, komail en pereperen o unsokala, o insenemau pena, komail lol ta pot o popol! Kot en limpok o popol ap pan kotikot re omail. **12** Komail ranamauki

pena metik saraui. **13** En saraui kan karos ar ranamau wong komail. **14** Mak en Kaun Jesus Kristus, o limpok en Kot, o atail saupena ren Ngen saraui en kotikot re omail karos! Amen.

Men Kalesia

1 PAULUS wanporon amen kaidin sang ren aramas akan, pil kaidin pan aramas akan, a pan Jesus Kristus o Kot Sam, me kotin kaiasadar i sang ren me meler akan, **2** O ri atail akan karos, me mi re i, at ranamau ong momodisou en Kalesia kan: **3** Mak o popol sang ren Kot Sam o atail Kaun Jesus Kristus en mi re omail; **4** Me kotin sokonpaude ki pein i ki dip atail, pwen dore kitail sang ni me sued akan mi sappa, duen kupur en Kot o Sam atail. (aiōn g165) **5** Lingan en ko ong i kokolata! Amen. (aiōn g165) **6** I puriamuiki omail madang wuki sang i, me molipe komail pan mak en Kristus, ap wuki ong eu rongamau; **7** A sota eu mia. Ari so, akai mia, me kin kapingada komail, o irail men kalikame rongamau en Kristus. **8** A ma kit de tounlang amen sang nanlang pan padaki ong komail eu rongamau, me toror sang rongamau, me se padaki ong komail er, i en riala. **9** Duen me se indada mas o, iduen se pil purong inda: Ma amen pan padaki ong komail eu rongamau, me toror sang me komail aleer, i en riala. **10** laduen, i kin men kaperenda aramas akan de Kot? De i kin rapaki konekon ren aramas akan? Ma i men konekon ren aramas akan, i ap sota ladun Kristus. **11** I katitiki ong komail ri ai kan, rongamau me i padakier, a sota tapi sang ren aramas. **12** Pwe i sota ale sang ren aramas amen, o sota me padaki ong ia, a a koki dong ia kasale pan lesus Kristus. **13** Pwe komail ronger duen ai wiawia en mas nan pung en men Sus akan, duen i kin morou ong momodisou en Kot lapalapia o kawe ir ala. **14** O i kakairida nin lamalam en Sus akan madang sang me toto, me kit ti ta ieu o toun sap ta ieu, o i nantiong kapwaiada padok en sam at akan. **15** A Kot lao kupureda, me kotin kilele ia di sang ni kaped en in ai, o me kotin molipe ia ki a mak, **16** En kasale ong ia sapwilim a Ol, pwe i en padaki ong men liki kan duen i, i ap pitipit wiada o sota kalelapok ren uduk o nta. **17** O i pil so pwar lang Ierusalem ren irail, me wanporon akan mo i, a i kolang Arapien ap pil pure dong Damaskus. **18** Ari, murin par silu i ap kodalang Ierusalem, pwen kilang Kepas. I ap mimieta re a ran eisoklimau. **19** A sota amen ren wanporon akan, me i kilang, Iakopus ta, ri en Kaun o. **20** A me i inting wong komail, Kot me kotin mangi, me i sota likam. **21** Muri i ap kola nan wein Sirien o Silisia. **22** A momodisou en Iudää kan me mi pan kupur en Kristus sasa ia. **23** A i eta, irail ronger, me i me kin morou ong kit mas o, i me kin padaki poson ansau wet, me a kin kaokaoe mas o. **24** Irail ap kalinganda Kot pweki ngai.

2 KADEKADEO murin par eisok paieu ngai pil kodalang Ierusalem iang Parnapas o Titus pil iang ia. **2** A i kokidala kasalepa eu; padaki ong irail duen rongamau, me i kin padaki ong men liki kan, ap katoror ong ir, me kalok mau, pwe i ender tang mal, ma met de mur. **3** A pil Titus, me iang ia, men Krik amen, re sota kakaliki ong i, en sirkomsaisela, **4** A pweki akai saulang likam, me wailong, pwen masamasan at saledokalar, me se aleer ren Kristus lesus, pwen kalidui kit ala. **5** A se sota man peiki ong irail, pwe melel en rongamau en mimieta re omail. **6** A irail me kalok mau, i sota asa duen ar tiak en mas o, a pil menda re i, pwe Kot sota kin lipilipil aramas amen, irail me indand mau, sota ki ong ia eu padak toror. **7** A irail lao kilanger,

me i aleer ai koa, en padaki ong me sosirkomsais rongamau, dueta Petrus ong me sirkomsais. **8** A me kamanada Petrus, pwen kapwaiada a koa en wanporon ren sirkomsais i me i pil keleki ni ai dodok ren men liki kan. **9** A Iakopus, o Kepas, o loanes, me re wiaki ur oko, re lao kilanger mak o me i aleer, rap itipa ki ong ngai o Parnapas pali maun en pa, o kit karos wiaki eu, me kit en kola ren men liki kan, a irail ren sirkomsais. **10** A re kakaliki ong kit, me sen apapwali me samama kan. Ngai ari nantiong kapwaiada. **11** A Kepas lao pwaralang Antiokien, i ap palian i pwe kalok sued mi re a. **12** Pwe mon akai pwarado sang ren Iakopus, a sakasak ren men liki kai, a ni ar pwarador, a puei sang katororela pein i, pwe a masak men sirkomsais. **13** O pil Sus tei ko iang i malamalaundar, o Parnapas lodi ong pil wia malaun. **14** A ni ai kilanger, me re sota inen weita, duen melel en rongamau, i ap indai ong Kepas mon irail karos; ma koe men Sus amen kin wia tiak en men liki kan, a so tiak en men Sus, menda koe kin kakaliki ong men liki kan, ren wiada tiak en men Sus? **15** Kita udan men Sus a sota dipan dueta men liki kan, **16** Ap asa, me aramas amen sota kak pung kila wiawia en kapung kan, pwe a poson lesus Kristus eta i me kitail pil posoneki Kristus lesus, pwe kitail en pung kila poson Kristus, a kaidin wiawia en kapung kan; pwe uduk sota kak pung kila wiawia en kapung kan. **17** A ma kitail men pung kila Kristus, ap diarokada, me kitail me dipan, daduen, Kristus me papan dip? O so! **18** Pwe ma i pan pur ong kauada, me i kawelar, nan i pan wia kin ia me dipan amen. **19** Pwe i mekilar kapung, ap solar memauri ong kapung, pwen mauri ong Kot; ngai lopular iang Kristus. **20** Kaidin ngai me memaur, pwe Kristus kotin ieiasata Iolei. Pwe arain ai maur en pali uduk, i kin memaureki poson Sapwilim en Kot, me kotin pok ong ia o sokonpaudeki ong ia pein i. **21** I sota kasamat la mak en Kot; pwe ma aramas kak pung kila wiawia en kapung kan, Kristus ap matala mal.

3 O komail men Kalesia pweipwei, is me kotaue komail? Pwe mom en lesus Kristus a lopular wiauier mon mas omail. **2** let eta me i men kalelapok re omail: Komail aleer Ngen ni wiawia en kapung kan, de ni padak en poson? **3** Iduen omail Iolepon? Komail tapia kidar Ngen, a komail men kaimwisok kilar uduk? **4** Komail kalokolok laud, ap sota pan katepa? Ma idue met a sota kak wiau. **5** Me kotiki ong komail er Ngen, o wia manaman akan nan pung omail daduen, wiawan kapung kan me kareda, de padak en poson? **6** Dueta Apraam me poson Kot, ap wadok ong i kapunga pa. **7** Komail ap asa duen irail me kin poson, irail seri en Apraam. **8** A kisin likau o asaer mas o, me Kot, pan kotin kapungala men liki kan ki poson, i me a padaki ong Apraam rongamau mas o: Wein sappa karos pan paie kin uk! **9** Pwe karos me poson, pan iang Apraam poson kapaida. **10** Pwe me kin kaporoporeki wiawia en kapung kan, pan kariala. Pwe a intingidier: Karos me riala, me sota pan dadaurata meakaros, me intingidier nan puk en kapung, pwen kapwaiada. **11** A sansal, me sota amen kak pung kila kapung ren Kot; pwe me pung amen pan memaureki poson. **12** A kapung sota tapi sang ni poson, pwe meamen kapwaiada mepukat, pan memaur kida. **13** Kristus me kotin dore kitail sang ni karia pan kapung, ni a ria kin kitail lar; pwe a intingidier: Amen amen me langalong nin tuka o me riala. **14** Pwe pai en Apraam,

me tapi sang ren Kristus Iesus, en lel penang men liki kan; pwe kitail en ale inau en Ngen ki poson. **15** Ri ai kan, i pan lokaia ni tiak en aramas akan. Iaduen inau en aramas eu me kileledier, sota amen me pan kawela de ekis, me a pan pouse ong. **16** Ari, inau o wiauier ong Apraam o kadaudok a. A sota masanier: Kadaudok a toto, pwe duen me ta men: Kadaudok om me ta men, iei Kristus. **17** let me i inda: Inau me Kot kotin kileledier, a sota kak okila kapung o, me wiauier saunpar papuki sileisok murin inau o, pwe inau ede pwaida. **18** Pwe ma soso tapi sang kapung, a sota kak tapi sang inau; a Kot kotiki ong Apraam ki inau. **19** A menda kapung? A wiauier pweki sapung kan, kadaudok o lao pwarado, me inau wiaui ong, me wiauier ren tounlang kan ki pa en saunkapung. **20** Ari, saunkapung sota kin kelep eta, a Kot me kelep eta. **21** A iaduen, kapung o kin palian inau en Kot akan? O so! A ma kapung eu pan wiaui, me pan kak kamaurela, nan melel, pung ap pan tapi sang nan kapung. **22** A kisin likau o me kol penang dip meakaros pwe inau en tapi sang ni poson Iesus Kristus, en pai ong irail, me poson. **23** Ni ansau poson saikenta pwarado, kitail nikinik o salidier pan kapung, lao poson pan kasansaleda. **24** Ari, kapung atail saunpadak, lao Kristus pwarado, pwe kitail en pung kila poson. **25** A poson lao pwarador, kitail solar mi pan saunpadak o. **26** Pwe komail karos seri en Kot, ki poson Kristus Iesus. **27** Pwe komail me paptaiser ong Kristus, komail likau kidar Kristus. **28** Solar men Sus de Krik, solar ladu de me maioda, solar ol de li komail karos dupeneta ren Kristus Iesus. **29** A ma komail sapwilim en Kristus, nan komail pil kadaudok en Apraam, o seri soso duen inau o.

4 A iet me i men inda: Soso men arain a seri, a so toror sang ladu men, ari so, a kaun en meakaros. **2** A kin upa ong saunpadak o saunkoa kan lao lel ansau me sam a kileledier. **3** Iduen kitail ni atail kisin seri, kitail kin upai ong padak en sappa kan. **4** A ansau lao leler, Kot ap kotin poronedo sapwilim a Ol, me ipwid sang ren li amen, ap mi pan kapung o. **5** Pwen kasaledoka irala, me mi pan kapung, pwe kitail en wiala sapwilim a seri. **6** Komail ari seri kan, i me Kot ap kotin poronedo Ngen en sapwilim a Ol nan mongiong atail, me kin likelikwir: Apa Sam! **7** Ari, solar ladu men, pwe seri ta; a ma seri nan pil seri soso en Kot. **8** A ni ansau o me komail sasa Kot, komail papaer me kaidin udan kot akan. **9** A metet komail asalar Kot, o Kot me kotin mangi komail melel, menda komail pil sapal lang lamalam sued o sakanekan, me komail men pur ong papa? **10** Komail kin kasarauiela ran akai, o saunipong kai, o ansau kai, o saunpar kai. **11** I ngong kin komail, pwe ele ai dodok ong komail sota pan kadepa. **12** Ri ai kan, i ngidingidi kin komail, en dueta ngai, pwe ngai kin dueta komail, pwe sota me sued kot, me komail wiai ong ia er. **13** A komail asa due i mas o, me i padaki ong komail er rongamau ni ai luet en pali uduk. **14** O komail sota mamaleki ai songsong ni uduk ai o tata kin ia; a komail apwali ia la dueta ngai tounlang en Kot amen, de dueta Iesus Kristus. **15** Iaduen wan omail pai ni ansau o! Pwe i kadele duen komail, ma a kak pa omail, komail pan pwadika sang por en mas omail ap ki ong ia. **16** Iaduen, i wiala omail imwintiti, pweki ai lokaia melel ong komail. **17** Arail nanantiong rapaki komail me sota mau; irail men kamueit kitail pasang, pwe komail en id

idauen irail. **18** Me mau ansau karos en nantiong me mau kan, a kaidin ta ni ai mi re omail. **19** Nai seri kan! I naitik sapal komail ki madak, lao Kristus kawuk komail la ong pein mom a. **20** I men mi re omail ansau wet o men kawukila ngil ai, pwe i sasalar ir omail. **21** Komail, me kin men mi pan kapung o, indang ia, ma komail sota kin rong kapung o? **22** Pwe a intingidier, me nain Apraam putak riamen mia, amen sang ren na lidu, a amen sang ren me maioda, ipwiki inau en Kot. **24** Mepukat karasepa eu, pwe met inau riau, eu sang ni nana Sinai, me kin naitiki ong na kan papa, i me Akar. **25** Pwe Akar nana Sinai nan Arapien, me rasong Ierusalem en met, o kin lidilidui iang na seri kan. **26** A Ierusalem, me mi poa, me maioda iei in atail. **27** Pwe a intingidier: Pereperen koe me li dapwan, me sota kin naitik, kadailong o werida koe, me so kaipwi ong, pwe nain li dapwan seri kan me toto sang me a warok mia. **28** A komail ri ai ol akan, me rasong Isaak, me seri en inau kan. **29** A duen mas o, me ipwiki uduk, me kailongki me ipwiki Ngen o, iduen ansau wet. **30** A da me kisin likau o masani? Kasela li lidu o na putak! Pwe putak en lidu sota pan iang nain li me maioda sosoki. **31** Ari ri ai kan, kitail sota seri en lidu, pwe nain me maioda.

5 KOMAIL ari dadaurata en Kristus a kotin kamaioda kitail,

komail ari kalaka pein komail, pwe komail der pur ong ni omail kanaudok. **2** Kilang, ngai Paulus indai ong komail, ma komail pan iang sirkomsais, nan Kristus sota pan katepai ong komail. **3** I pil kadele ong aramas karos, me pan sirkomsaisela, i en kapwaiada kapung pokon. **4** Komail, me men pung kila kapung o, muei sanger Kristus o pup wei sanger mak. **5** A kit kin auiaui ren Ngen ki poson kaporopor en pung. **6** Pwe ren Kristus Iesus sirkomsais de sosirkomsais sota meakot, pwe poson ta, me kin sansaleki dodok en limpok. **7** Komail tanger mau, is me karompwa komail, pwe ender peiki ong melel? **8** I song en kaweid sota kin tapi sang me molipe komail er. **9** Kalap kis kin kamutala dolepa karos; **10** I kaporoporeki ren Kaun o me komail sota pan wia eu lamalam toror. A me kin kaping komail da, pan lodi ong kapung o, sota lipilipil is i. **11** A ngai, ri ai kan, ma i poden padaki duen sirkomsais, menda i kankangerangirla? Pwe ma iduen, a solar men kamakar pan lopu. **12** I men irail me kin kawe komail la, ren pil Kawela pein irail. **13** A ri ai kan, komail paeker ong maio, komail der men maio, pwe tiak en pali uduk en pwaida, a komail papa amen amen ni limpok. **14** Pwe kapung pon kapwai pan masan ta ieu: Koe en pok ong men imp om due pein uk. **15** A ma komail pakolok kaokaoe amen o amen, kalaka, pwe komail de momela. **16** A ngai inda: Aluki Ngen komail ap sota pan kapwaiada inong sued en uduk. **17** Pwe uduk kin inong long me toror sang Ngen, a Ngen kin kin inong long me toror sang uduk, a ira parongarong pena, iei me komail sota wia kida, me komail kin men wia. **18** A ma Ngen pan kotin kalua komail, komail sota mimi pan kapung. **19** Wiawia kan en uduk me sansal. Iet akan: Nene, samin, monepil, **20** Pongi ong anि mal, wun anि, kailuk, akatit, luak, makar, akamai, kamaouou, padak likam. **21** Peirin, kamom soko, kaped en manga ape. Iran mepukat i padaki ong komail er mas o, me irail, me kin kapwaiada mepukat, sota pan sosoki wein Kot. **22** A iet akan wa en Ngen: Limpok, peren, popol,

kanongama, kadek, kamau, poson, opampap liki sang me sued.
23 Sota kapung pan mepukat. **24** A me sapwilim en Kristus, kalopuelar uduk iangaki tiak sued o inong sued akan. **25** Ma kitail memaureki Ngen, kitail en pil alualuki Ngen o. **26** Kitail der inong ionic wau ren aramas, o der kamorongada ong amen amen, o der peipeirin amen amen.

6 RI ai kan ma aramas amen pan lodi ong me sued kot, komail, me ngenin kasapaledo i ni ngen en opampap, ap masamasan pein uk, pwe koe ender pil lodi ong songesong.
7 Pelikitki pena nan pung omai katoutou pamail, pwe iduen komail pan kapwaiada kapung en Kristus. **8** Pwe ma amen lamelame, me i meakot, nan a kin kotaue pein i, pwe sota i meakot. **9** A amen amen en kasasong ong pein a wiawia, ap pan suaiki pein i, a kaidin amen aramas. **10** Pwe amen amen en pein wa audepa. **11** A me kin padakki masan o, en kida song en mau karos ong i, me kin padaki i. **12** Komail der kiki ong, me komail pan kak piti Kot, pwe meakot aramas kin kamoredi ong, i me a pan dolung sang. **13** Pwe me kin kamoredi ong ni uduk a, a pan dolung sang ni uduk a men soredi; a me kin kamoredi ong Ngen, a pan tungole sang ren Ngen maur soutuk. (*alōnios g166*)
14 Kitail der pangaki atail wiawia mau kan, pwe ni ansau me kon ong, kitail pan dolung, ma kitail sota pan pangadar. **15** Ma a kak pa atail, kitail en wia mau ong karos, a mas ong kisan me poson akan. **16** Kilang duen kisin likau laud, me i inting wong komail er ki pein pa i. **17** Ir me kin men lolok mau ni uduk, kin inong ionic komail en sirkomsaiselar; pwe irail ender kamekame ki lopu en Kristus. **18** Pwe pein irail me sirkomsaisela, sota kin kapwaiada kapung, a irail kin men, komail en sirkomsaisela, pwen suaiki uduk omai. **19** A duen ngai, i sota man mauki suaiki, a iet eta iran lopu en atail Kaun Iesus Kristus, pweki i sappa katia sang ia o ngai katia sang sappa. **20** Pwe sirkomsais de sosirkomsais sota meakot, a me kawililikapadar. **21** Irail karos me inen ki wei ta padak pot et, en popol o kalangan, o ong Israel en Kot. **22** Sang met kokolata sota amen en morou ong ia, pwe i wa sili ta nan war ai lip en Iesus akan. **23** Mak en atail Kaun Iesus Kristus en kotikot ren ngen omai ri ai kan! Amen.

Men Episus

1 PAULLUS wanporon en Iesus Kristus amen pan kupur en Kot ong me saraui o lelapok kan ren Kristus Iesus me mi Episus. **2** Mak o popol sang ren Kot Sam atail o atail Kaun Iesus Kristus en mi re omai! **3** Meid iasanai Kot o Sam en atail Kaun Iesus Kristus, me kapaia kin kitail lar song en pai ngenin karos sang nanlang ren Kristus. **4** A kotin pil kitail dar re a, mon sappa saikenta pasondier, pwe kitail en saraui o minla mo a ni limpok. **5** Me pil kileledier, me kitail, en wiala sapwilim a seri ki Iesus Kristus, duen a kotin kupura mauki. **6** Pwen kalinganada a mak lapalap, me a kotin make kin kitail ren Kompoke pa a, **7** Me kotin dore kin kitail la nta o lapwadan dip akan ki a mak lapalap. **8** Me a kotiki ong kitail ni song en lolekong o koik karos, **9** Ni a kotin diarov ong kitail er me rir en kupur a duen a kotin kupuramauki o duen a kileledier ren pein i. **10** Pwen pwaida ansau lao leler en wisik penang tapwi ta ieu meakaros, ren Kristus, men nanlang kan o men sappa kan ong pein i. **11** Me pil kare ong kitail soso eu, kitail me kileledier duen kupur en i, me kin wiada meakan karos, duen a kotin kupura, **12** Pwe kitail en wiala men kalinganada i, kitail, me kaproporeki Kristus, **13** Me komail pil kaproporeki murin omai ronger masan en melel o rongamau en kamaur; me pil kilele komail kidier Ngen saraui en inau, ni omai posonlar. **14** lei men kamelele en atail soso, lao lel ansau en atail konodi maur soutuk, pwen wiala sapwilim en Kot o men kapinga a lingan. **15** Ari, i lao rongadar duen omai poson Kaun Iesus o duen omai limpok ong saraui kan karos, **16** I sota kin dukedi sang ai danke pweki komail, o i kin tamatamanda komail ni ai kapakap akan; **17** Pwe Kot en atail Kaun Iesus Kristus, Sam en lingan, en kotiki ong komail ngen en erpit o kaudial, pwen asada i, **18** O kotin kamaraini mas en mongjeng omai, pwe komail en kak dedeki kapropor en omai paeker, o lingan laud en soso, me onoper ong saraui kan, **19** O a manaman kaualap ong kitail, me posonlar, duen a dodok manaman, **20** Me a kotin kasansaledar ren Kristus ni a kotin kaiasada i sang ren me melar akan, ap kasapwiladang pali maun nanlang, **21** Ilela sang meakan karos, o manaman karos, o kelail o men poa kan o mar karos, kaidin ni muez wet eta, pwe pil ni muez kokodo. (aiōn g165) **22** O a kotiki ong meakaros pan aluwilu a kan, o kotin kasapwiladang tapwin meakaros ren momodisou, **23** lei war a, iei kadir pan me kadirela meakaros.

2 PIL dueta komail ni omai melaki sapung o dip akan, **2** Me komail dadaureki mas duen tiak en sappa et, o duen wiawia en saupeidi o, me manaman pan lang, iei ngen o, me kin dodok ren seri sopeik kan ansau wet. (aiōn g165) **3** A kitail karos pil weweid nan pung arail mas o ni inong en uduk atail, o kapwaiada inong en uduk o lamelam, o kitail me udan seri en ongjong akan dueta me tei kan. **4** A Kot, me dir en kalangan, pweki a limpok me a kotin pok ong kitail lar, **5** Nin dokan atail melaki sapung kan, nan a kamauri kitail dar ki Kristus, pwe mak o, me komail dore kila, **6** O pil kotin kamaur kitail dar o kotin kasapwil kitail dang nanlang ren Kristus Iesus, **7** Pwe a en kotin kasansaleda a mak o kalangan lapalap ni muez kokodo ong kitail ren Kristus Iesus. (aiōn g165) **8** Pwe ni poson komail kamaur kilar

mak; a kaidin pweki pein komail, a pai eu ren Kot, **9** Kaidin ki wiawia kan, pwe sota amen en aksuaiki. **10** Pwe sapwilim a dodok kitail, me wiawier ren Kristus Iesus ong wiawia mau kan, me Kot kotin kaonopadang kitail er, pwe kitail en dadaurata. **11** Komail ari tamatamanda, me komail men liki mas o, me aluki uduk pwel, men kaindinda sosirkomsais ren me sirkomsais, me kin wiawui ni uduk mangin pa. **12** Pwe ni ansau o komail likin Kristus, o likin pai en Israel, o likin inau en soso kan; i me sota omai kapropor o sota omai Kot ni sappa wet. **13** A komail me doo wei sang mepukat mas o, a ansau wet komail me korendor o mi ren Kristus Iesus pweki ntan Kristus. **14** Pwe i atail popol, me wia kin ira eu, o me kotin kawela kel o, me mi nan pung ara, **15** Ni a kotiki sang imwintiti re'ra ki pali uduk a. lei kapung o me audekier kusoned akan, pwe en kotin wia kin ir ala aramas kap ta men ong pein i. **16** Pwen kalolamaui ong Kot ira ni war ta ieu pan lopo murin a kotin tiakedi imwintiti ki lopo. **17** O a kotidoer padaki popol ong komail, me doo wei sang, o popol ong me koren akan. **18** Nan pweki i kita karos kak tu ong Sam ki Ngen ta ieu. **19** Komail ari solar men liki o men wai, a me pweledan akan iangaki saraui kan o kisan penainai en Kot. **20** Me kakauda pon pason en wanporon o saukop akan, a pein Iesus Kristus me takain pukakaim. **21** I wasa kasukasuk kin koda sang ia, wiala tanpas saraui en Kaun o, **22** Me komail pil iang kokon penang mol en Kot ren Ngen.

3 I me ngai Paulus en Iesus Kristus a salidi men pweki komail men liki kan, **2** Due me komail rongadar iran ai koa dodok en mak en Kot, me i aleer pweki komail. **3** A kaudial eu, me kasansale ong ia, me rir akan, duen ai inting motomot ong komail er nin tapi o. **4** Ari, ma komail pan wadok, komail ap pan diar, duen ai lolekong ni me rir akan ren Kristus. **5** Me sota kadiarov ong aramas akan ni muein mas o, ap kadiarov ong sapwilim a wanporon o saukop saraui kan ren Ngen: **6** Pwe men liki kan en iang soso o iang kisan war a, o iang a inau ren Kristus Iesus ki rongamau, **7** Me ngai wiala papa men duen ai pai en mak en Kot, me i aleer ki a manaman lapalap. **8** Ngai, me titikit sang saraui kan karos, aleer mak wet, en padaki ong men liki kan duen kapwapwa lapalapia en Kristus. **9** O pwen kamaraini amen amen duen koa dodok en rir akan, me nekinek sang nin tapin kaua ren Kot, me kotin kapikadar meakan karos, (aiōn g165) **10** Pwe ansau wet men poa kan o me manaman akan, me kotikot nanlang, en ereki momodisou song en erpit en Kot karos. **11** Duen kupur a, me a kotin kileledier ni tapin kaua ren Kristus Iesus atail Kaun. (aiōn g165) **12** Pweki i me kitail pil kak aimaki tu ong Kot ni atail kapropor o poson i. **13** Nan i me i men poeki, komail ender motot ki ai kamekam kin komail, pwe men kalinganada komail. **14** I me i kin kelepuki ong Sam en atail Kaun Iesus Kristus, **15** Me mar en penainai pokon nanlang o sappa tapi sang ia. **16** Pwen kotiki ong komail manaman, duen a kapwapwa en a lingan, en kelaileki Ngen i nan pali lol en aramas, **17** Pwe Kristus en kotikot nan mongjeng omai pweki omai poson, pwe komail en tengedi o sondi ni limpok, **18** Ap kak ong iang saraui kan karos dedekida tālap, o anged, o lol, o ile; **19** O en pil asada limpok en Kristus, me sikida sang erpit karos, pwe komail en direki kupur en Kot karos. **20** A i, me manaman ong wiada, me lapa sang atail poeki o lamelame duen

o manaman o, me kin dodok lol atail. 21 Lingan en ko ong i ni momodisou pan Kristus Iesus kokolata soutuk. Amen. (aiōn g165)

4 NGAI en Kaun a salidi men, kin panaui komail, pwe komail en kekeid inenweita ni koa eu, me komail paeker ong. 2 Ni karakarak melel, o opampap, o kanongama, o limpok pena nan pung omai. 3 Angkelail ong wia minimin eu ni Ngen saupena ki sal en popul. 4 War ta ieu, o Ngen ta ieu, duen me komail paeker ong ni kaporopor ta ieu, en omai paeker ong. 5 Kaun ta men, poson ta ieu, paptais ta ieu, 6 Kot o Sam en karos me ta men me kotin poedi meekaros o daudaulole, o me kotikot lol atail karos. 7 A kitail karos aleer atail pai en mak duen song en kupur en Kristus. 8 I me a kotin masani: Ni a kotidalang poa, a kotin saliedi me salidi kan, o a kotiki ong aramas pai kan. 9 A iaduen, ma a kotidalang poa, kaidin a pil so kotidilar pa sed, wasa lolia mas o? 10 Me kotidila, i ota, me kotida wei ileila sang nanlang kan karos, pwen kadirela wasa karos. 11 O a kotin kasapwilada akai, en wanporon akan o akai en saukop akan, o akai en warongamau kan, o akai en silepa o saunpadak kan. 12 Pwen kapungala saraui kan ong wiawia dodok eu, me pan kauada war en Kristus. 13 Kitail karos lao lel ong poson ta ieu, o lolekong ki Sapwilim en Kot, o wiala ol melel, me paroki ong Kristus ni a unsokela. 14 Pwe kitail en solar tau en seri pwelel, me mokimokideki sili padak likam, me kin pwai kida kotaue en aramas akan o ar likam, o widiwiding me re kin wiada, pwen kaweid sapung. 15 A kitail en melel ni limpok, ap kakairida ni song karos ong Kristus, me tapwi o. 16 Me war pon kakauda sang o kokon akan karos katengeteng pena ia; a kokon pukat papa pena, duen dodok en kokon akan eu eu, duen ar itar ong, iduen war o kin kakairida o maular ni limpok. 17 I me i indai ong komail o kadeke kila Kaun o, me komail ender weweid dueta men liki kan kin wia ni aklapalap en ngen ir. 18 Me ngen arail rotorotalar, o re sang maur en Kot, pweki ar solekong me mi lol arail o pweki mongiong arail kapitakilar. 19 Me solar pam wasa, ap mueid ong pein irail, en dender o inong iong kapwaiada song en saut akan karos. 20 A kaidin iduen, me komail asadar ren Kristus. 21 Ma komail ronger duen i o padakki i, me tiak melel mi ren Iesus. 22 Komail ari muei sang tiak en mas o aramas maring, me kin kawe kila pein i inong sued. 23 A komail en kawilipakada ngen omai! 24 O danwar anekila aramas kap, me wiauier duen kupur en Kot, ni melel o pung o saraui. 25 I me komail en kasela likam amen amen ap lokaia melel ong men impa, pwe kitail sau ta ieu. 26 Ni makar komail der wia dip, o katipin der kirila mon omai insenemaula. 27 Ender duki ong tewil o! 28 Me pirap, ender pur ong pirap, a mak eta, en dodok, kadokeki pa kan dipisou mau, pwen kaonop da kisakis ong me samama kan. 29 Kasoi saut ender ko wei sang nan au omai, a men kamau, pwen papaki ong me karong akan me mau. 30 Komail der kamauke Ngen saraui en Kot, me komail kilelekier ong ran en kasapaledo! 31 A limelimek sued, o lingarangar, o makar, o men pei, o lalaue en doo wei sang komail, o pil song en sued karos. 32 A komail en kadek pena, o poka pena, o mak pena amen amen, dueta Kot koton maki ong komail ren Kristus.

5 KOMAIL kaalemongi Kot dueta seri kompok kan. 2 O kekeid ni limpok dueta Kristus, me kotin, pok ong kitail, ap kotin

sokonpaude kin kitail, pwen wiala kisakis o mairong eu, me kin pomau ong Kot. 3 A nene, o song en saut karos, o norok kapwa ender man pwaida re omai, duen me kon ong saraui kan. 4 Pil der lokaia sued, o kaman, o lokaia mal, me sota kon ong, a iet: Komail en danke. 5 Mepukat komail en asa o dedeki, me sota me nene, de samin, de me norok kapwa, me pongi ani titikit, pan kak sosoki wein Kristus o Kot. 6 Sota amen en kotaui ki komail lokaia mal, pwe mepukat kin kareda ongjiong en Kot ong seri sopeik kan. 7 Komail ender kis arail. 8 Pwe mas o komail me rotorot, a met komail marainlar ren Kaun o; weweid wei duen seri en marain akan. 9 Pwe wan marain mepukat: Kamau, o pung o melel. 10 O kasauuada, me kin kaperenda kupur en Kaun o. 11 O der waroki ong wiawia sued en me rotorot akan, a mak eta, en kapung ong irail. 12 Pwe me re kin wiada wasa rir, me sued o sota mau ong, en inda. 13 A karos me pan kasansaleda, pan kadiarok kida marain, pwe marain kin kasansaleda meekaros. 14 I me a kotin masani: Pirida koe me mamaire, o paurida sang ren me melar akan, a Kristus pan kamarain uk ada. 15 Kalaka, pwe komail en keid ineneweita, kaidin duen me leolepon a duen me leolekong kan. 16 Audaud ansau mau, pweki ran akan me sued. 17 Komail ari ender lamponla, a en lolekong, pwe i duen kupur en Kaun. 18 Ender kamom wain, pwe a kin kareda tiak sued, a komail en direki Ngen. 19 O sauas pena ki psalm, o kaul en kaping, o kaul ngenin; komail kaul o kasang ong Kaun o nan mongiong omai. 20 Danke kaukaule Kot o Sam ni mar en atail Kaun Iesus Kristus. 21 O papa komail pena amen amen ni masak dol en Kristus. 22 Komail li akan, udi ong pein omai warok kan dueta ong Kaun. 23 Pwe ol o me tapwin a paud, dueta Kristus me tapwin momodisou, o i me Saunkamaur pan war a. 24 A duen momodisou kin udi ong Kristus, iduen li akan en udi ong ar warok kan ni meekaros. 25 Komail ol akan pok ong pein omai warok kan, dueta Kristus kin kotin apwali momodisou o kotiki dong i pein i. 26 Pwen kasarauiala i, o kamakelekeleda i ki pil o, iei a masan. 27 Pwen kasansale dong pein i momodisou lingan, me sota topala o omrok ape, a me saraui o so kaopa kot. 28 Nan iduen ol akan en pok ong ar warok kan dueta pein war arail akan. Me kin pok ong a warok, kin pok ong pein i. 29 Sota amen kin suedekei pein uduk a; pwe a kin kamanga o kanainai eta, dueta Kristus kin kotin apwali momodisou. 30 Pwe kitail me kasang en war a, o uduk a, o a kokon akan. 31 I me aramas o pan muei sang sam a o in a, ap muei ong a paud, ira ari pan uduk ta ieu la. 32 Meid kaponepon lapalap eu; a ngai kaparokki duen Kristus a warokeki ong momodisou. 33 Pil dueta komail, amen amen komail en pok ong a warok dueta pein i, a li o en kakaki a warok.

6 KOMAIL seri kan peiki ong me wia komail ada pan Kaun o, pwe i me pung. 2 Kakaki sam om o in om, iei tapin kusoned, me inaupa mia, 3 Pwe koe en insenemau o pil maur warai nin sappa. 4 Komail sam akan der kamakar mal noumail seri kan, kakairail ada ni kaiyan mau o panau ong Kaun o. 5 Komail ladu kan en oke omai saumas akan ni pali uduk ni masak o rerer o pil ni tiak en karakarak en mongiong omai dueta ong Kristus. 6 Kaidin sansal mon aramas eta, pwen konekon re'rail, a en dueta

ladu en Kristus, me kin pereperen wiawia kupur en Kot sang mongiong omail. **7** O komail en papa mau, pwe ong Kaun o, a kaidin ong aramas akan. **8** Pwe komail asa, me mau kot, me amen pan wiada, Kaun pan katingi ong i sota lipilipil is i, ma ladu de me maioda amen. **9** O komail saumas akan en wia dueta ong irail, o der sakone irail, pwe komail asa, me arail o pil omai! Saumas kotikot nanlang, o a sota kotin lipilipil aramas amen. **10** Ikmuri ri ai kan komail kelaileki Kaun o ni a manaman. **11** Puriong tatan mauin karos en Kot, pwe komail en kak kelail palian tewil a widiwingding kan. **12** Pwe kaidin uduk o nta, me kitail en pei ong, a ong saupeidi o manaman akan, o ong saumas en sappa kan, me kin kakaunda nan rotorot wet, o ong kaun ngenin en lang akan. (**aiōn g165**) **13** Ari, pweki mepukat komail en ale tatan mauin karos en Kot, pwe komail en kak kelail ni ran sued, o kasinenda murin omai! kapwaiadar meakaros. **14** Komail ari kasinenda, luke pamail en katengetengki melel o perek pere pan maramara me pung. **15** O nä omai! en kitekit pena, pwen onop ong wa sili rongamau en popol. **16** A pil eu pan ko ong mepukat: Komail ale perepa en poson, pwen kakun kila katieu kisiniai en me sued o. **17** Komail pil ale lisorop en kamaur o kodlas en Ngen, me masan en Kot. **18** O podidi ong kapakap o wia poekipoeki. Ngididingidiki Ngen ni meakaros. O masamasan, o poden kapakapaki saraui kan karos. **19** O kapakapa kin ia, pwe i en ngil meledok o au ai en sara pasang ai aingar en kaweweda me rir en rongamau. **20** Me ngai saunpadakepa, me salidier, pwe i en kelail ong padapadaki, duen me kon ong. **21** A pwe komail en asa ir ai kan, o me i kin wiada, ri atail kompok Tikikus o papa lelapok en Kaun o, pan padaki ong komail meakaros. **22** I me i kadarala, pwe komail en asadar ir at akan, o pwe i en kamait mongiong omail. **23** Popol ong ri atail, o limpok iangaki poson sang ren Kot Sam o Kaun Iesus Kristus! **24** Mak en mimi ren karos, me kin pok ong atail Kaun Iesus Kristus kokolata!

Men Pilipi

1 PAULUS o Timoteus ladun Iesus Kristus ong me saraui kan karos en Kristus Iesus o pisop o saunkoa kan nan Pilipi. **2** Mak o popol sang ren Kot Sam atail o Kaun Iesus Kristus en mi re omaill. **3** I kin danke ai Kot ni ai tamatamanda komail. **4** I me i kin wiada ni ai kapakap kin komail ansau karos, o i kin kapakap ni pereperen. **5** Pweki omaill dadaurata rongamau sang ni tapi o kokodo lel met. **6** O i kamelele me i, me tapiroda wiawia mau eu re omaill, pil pan kanikiela lao lel ran en Iesus Kristus. **7** Me pung i en kamelele mepukat duen komail karos, pwe i kin kolekol komail nan mongiong i ni ai salidi wet, wasa i kin kaweweda o kadededa rongamau; a komail karos kin iang ia kapwaiada mak wet. **8** Pwe Kot ai saunkadade, duen i kin loleiteki komail pan kupur en Kristus Iesus. **9** O me i pil kapakapaki pwe omaill limpok en lapalapala kakairida ni lolekong o lamalam akan. **10** Pwe komail en kasauuada, da me mau sang karos, pwe komail en melel o pung lao lel ran en Kristus. **11** O direki wan pung kan, me kin wiaui ren Iesus Kristus men kalinganada o kapinga Kot. **12** Ri ai kan, i men, komail en asa ir ai, me dialan kaindindar rongamau, **13** Nan i ai salidi kan pweki Kristus, me pwarapwaradar nan im en monsap o wasa karos. **14** O ri atail toto pan kupur en Kaun, me aingar kidar ai salidi kan, ap aima sang mas o, en padaki masan en Kot ap so masak. **15** A akai kin padaki duen Kristus akpeirin, o akamai, o akai sang nan ar inong mau. **16** A met akan ni limpok, pwe re asa, me ngai salidier, pwen kadede pan rongamau. **17** Irlai kin padaki duen Kristus kapei lokaia o so melel, re kiki ong, me re pan kalaudela ai salidi kan; **18** A pil menda? Pwe Kristus kin lolok sili ni song karos, ma ni akamai de ni melel, i me i peren kida, ei i pan pereperen. **19** Pwe i asa, mepukat pan kare ong ia maur soutuk ki omaill kapakap o sauas pan Ngen en Iesus Kristus. **20** Duen ai inong iong, o auiaui, o kaporoporeki, me i sota pan namenokala ni eu song. A duen mas o, iduen ansau wet Kristus en kapingan laud ni war ai, ma ni ai pan memaurata de mela. **21** Pwe Kristus, i maur i, o mela ai pai. **22** A ma i pan memaurata ni pali uduk, ai wiawia kan pan kadepa; ari i ap sasa, da me i en pilada. **23** Pwe i mauki ira karos: I inong iong mela, pwen mila ren Kristus, pwe i eta me mau. **24** A i mimieta ni pali uduk me mau song pweki komail. **25** Ari, i ap asa, me i pan mimieta re omaill karos, pwen sauasa omaill peren o poson, **26** Pwe omaill kaping en lapalapala ren Kristus Iesus ki ai pwaralang komail. **27** Ari, komail weweid duen me warong rongamau en Kristus, pwe ma i pwaralang komail, de ni ai doo, i en rong, me komail keleki ngen ta ieu, o komail lamalam ta pot, i iang kelail dodok ong rongamau ki poson. **28** O komail ender waponki, me kin palian komail akan, pwe i kasansale pan arail pan lokidokila, a omaill pan maurela; a mepukat sang ren Kot. **29** Pwe a muez ong komail er pan kupur en Kristus, kaidin poson eta, pwen pil kalokolokeki i, **30** Pwe komail kin via pei ota, me komail kilanger re i, o me komail kin rong duen ngai.

2 MA panapanau eu ren Kristus mia, ma kamait en limpok, ma sau pena en Ngen, ma limpok melel, o kadek sang nan ngen omaill, **2** Komail ap kaunsokela ai peren ni omaill lamalam ta

pot, o limpok ta ieu, o min ta ieu, o inong iong song ta ieu, **3** O der aklemai o der wia meakot ni aklapalap a ni karakarak, amen en kakaki amen mo a. **4** Amen amen ender awpalai pein a dipisou kan, a amen amen en awpalai en akai ar dipisou. **5** Pwe i tiak en mi re omaill, me pil mi ren Iesus Kristus. **6** Me mom en Kot, ap sota men ale ong pein i en dueta Kot. **7** Ap akamaleki pein i o wiala ladu men o song en aramas akan. **8** O kotin sansaleda ni mom en aramas, o kasapwilidi pein i, o ni a kotin peiki ong lel mela, ei lel mela ni lopo. **9** Nan i me Kot kotin kasapwilida i wasa ileile, o kotiki ong i mar eu, sikida sang mar karos. **10** Pwe karos en kelepukidi ni mar en Iesus, me mi nanlang o nin sappa o pan sappa. **11** O lo karos en kadedeki, me Iesus Kristus me Kaun pwen kalinganada Kot Sam. **12** Ari kompoke pai kan, duen omaill okoke kokodo, kaidin ni omaill wokaren ia do, a me sikidar ansau wet ni ai doo, en pere ki, o lomwiniki kadokede kamaur pamail. **13** Pwe Kot me kotin wiada karos nan lol omaill: Inong o kapwaiada duen kupur a. **14** Komail wiada meakaros so, lipanede o so peikasal. **15** Pwe komail en pung o melel o seri en Kot akan, me so lol riapot nan pung en di sued o sapung, me komail ser sansal nan pung arail, dueta ser en sappa kan. **16** Kasansaleda masan en maur, pwen kaping pa i ni ran en Kristus, pwe i ender tang mal de dodok mal. **17** A ma i dueta mairong urak eu wudoki ong mairong o dodok en omaill poson, i kin peren kida, o i pan iang komail karos pereperen. **18** I me komail en pil perenki o komail en iang ia pereperen. **19** A i kaporoporeki Kaun Iesus, me i pan madang kadar wong komail Timoteus, pwe i en pil insenemau, i lao asa ir omaill. **20** Pwe sota amen mi re i, me dueta i, me kin awpalai komail melel. **21** Pwe karos kin rapaki me pein ar, a kaidin me sapwilim en Kristus. **22** A komail asa, me a tiak me pung, pwe a sauasa ia ni rongamau dueta seri men ong a papa. **23** I me i kaporoporeki, me i pan kadarala eden, i lao asa ir ai. **24** A i liki Kaun o, me pein ngai pil pan pwara wei madang. **25** A i lamedar, me mau en kadarlang komail ri ai Epaproditus me ai warok ni ai dodok o ai peipei, iei omaill men en kadar, o me papa ia ni ai samama. **26** Pwe komail asa, a ngong kin komail melel, o a patauki melel omaill rongadar, me a somau. **27** Melel, a somau meid laud, koren iong mela. A Kot me kotin kupyredar i; a kaidin i eta, pwe pil ngai, pwe i de paiola pokon. **28** A i madang kadarala i, pwe komail en kilang i, ap peren kida, o ai insensued en pil titikitela. **29** Komail ari kasamo i ni Kaun o popol, o wauneki me dueta i kan. **30** Pweki wiawia en Kristus a koren iong mela, ni a sota kasampwaleki pein maur i, pwen sauasa ia wiliandi komail.

3 A PIL eu ri ai kan, komail en perenki Kaun o! I kin inting wong komail song ta ieu ansau karos, ari so, i me i sota insensuedeki, pwe a kin kakalaile kin komail. **2** Kalaka kidi kan! Kalaka toun dodok sued akan! Kalaka song en sirkomsais sued! **3** Pwe kitail, me kaudok ong Kot ki ngen o suaiki Kristus Iesus, o so kaporoporeki uduk, me sirkomsais. **4** Ari so, men suaiki uduk, mi re i. O ma amen kin lamelame, me a kak suaiki uduk, a ngai kak laud sang. **5** Pwe ngai sirkomsaiselar ni auel en ran, ngai kisan men Israel o kainok en Peniamin, o men Ipru amen me tapi sang men Ipru, a nin tiak en kapung

Parisär amen. 6 A ngai nantiong mepukat lao lel ong kaloke momodisou kan, o ni ai kapwaiada tiak en kapung, ngai me pung melel. 7 A me pai ong ia, i mamaleki pweki Kristus. 8 lei melel, i mamaleki meakaros pwe meid kasampwal en dedoki Kristus Jesus ai Kaun, i me i muei sang karos o wia pwel kilar, pwe i en anekila Kristus. 9 O i en kadiarokada re a, me sota pein ai pung, me pwili sang kapung, a me pwili sang poson Kristus, iei pung, me Kot kotin wadlok ong poson. 10 Pwe i en dedeki i o manaman en a iasadár, o ai warok ki ong kalokolok pwe i en duela a matala. 11 Pwe i en konodi maureda sang ren me melar akan. 12 Kaidin likamata i konodier de ngai unsokelar; a i kin dadaurata, pwe i en konodi murin Kristus Jesus kotin kono ia dier. 13 Ri ai kan i sota lamelame, me i konodier, 14 A iet eu, me i kin wiada: I likidmalielia men likin sakeri, ap inong iong meakan, me mi moa, o i kilekilang ap tang wong kilel o, me mi moa, iei kating, me Kot kotin kileledi ong ia ren Kristus Jesus. 15 Ari karos me unsokelar, en lamelame due met. A ma komail wuki sang meakot ni lamalam, Kot pan kotin kadiarok ong komail. 16 A me kitail konotier, kitail en inenki wei eta ni lip ota. 17 Ri ai kan idauen ia do, o ale sang me kin kekeid wei duen me komail kilanger re at. 18 Pwe pan pak toto i indang komail er duen me toto, me kin kekeid wei, a met i indang komail ki sangesang, me irail imwintiti pan lopu en Kristus, 19 Me pan lokidokila ni imwi'rail, me wia aniki kaped arail, me ar wau pan soredi, me kin paeiki dipisou en sappa. 20 A deu atail mi nanlang, wasa me se kin aupiaui Kaun Jesus Kristus atail Saunkamaur pan pwarado sang ia. 21 Me pan kotin kalinganada war atail pwel, pwen ras ong war a lingan ki manaman, me a pan kotin kaloe kidi meakan karos.

4 ARI ri ai kompok kan, ai peren o ai lingan komail, katengetengdi ren Kaun o kompoke pa i kan! 2 I panaui Ewodia o i panaui Sintike, pwe ira en minimin pena ren Kaun o. 3 O i pil poeki re omui ai warok melel, sauasa ira, me iang ia er dodox ni rongamau, iangaki Clemens o ai warok tei kan, me arail mar akan mi nan puk en maur. 4 Komail peren ki Kaun o ansau karos! I pil pan indada: Komail pereperen! 5 Komail kadek ong aramas akan karos, Kaun o me kotin korendor. 6 Komail der patauki meakot, a komail kasale ong Kot meakanos me komail inong iong ni omail kapakap o ngidindig ki danke. 7 O popol en Kot, me lapa sang lolekong, pan apapwali mongjong omail o omail lamelam ren Kristus Jesus. 8 Pil eu ri ai kan, karos me melel, karos me kon ong, karos me pung, karos me min, karos me kaselel, karos me kalok mau, o ma pil eu tiak mau de men kaping, komail ap madamadaua due! 9 Meakan, me komail padakkier o aleer, o rongadar, o kilanger re i, i me komail wia, a Kot en popol ap pan kotikot re omail. 10 A ngai me perenki Kaun o kaualap, pweki ni ansau wet omail apwali ia me tapwendar; ari so, komail apwali ia ansau karos, a ansau kis komail sota kak ong. 11 I sota inda mepukat pweki ai samamalar, pwe i kin insenemau ni ai samama o ni ai kapwapwa. 12 I asada duen tiak en samama o duen tiak en kapwapwa. Ngai koiokki meakanos o song karos, i kak metier o men mangadar, o muei met o tutupok. 13 I kak ong meakanos, pweki i, me katin ia da. 14 Ari so, me mau omail apwali ia la ni ai paiolar akan. 15 A komail men Pilipi pil asaer, me sota momodisou apapwali ia ni

meakanos dueta komail sang ni tapin rongamau, ni ai ko wei sang Masetonien. 16 Pwe komail kisakis dong ia pan riapak ni ai samamalar nan Tesalonik. 17 Kaidin kisakis, me i kin rapaki, a i kin rapaki wa, pwen kalaudela noumail kisin likau. 18 Pwe me mi re i itar ong ia, op il laud sang. Muei met mi re i, ni ai aleer omail kisakis ren Epaproditus. Meakan ras ong pomau eu o mairong mau eu, me kon ong Kot. 19 A ai Kot pan kotin kaitar omail samama duen a kapwapwa ni lingan ren Kristus Jesus. 20 A lingan en ko ong Kot o Sam atail kokolata! Amen. (aiōn g165) 21 Ai ranamau ong saraui kan karos ren Kristus Jesus. Ri atail akan, me mi re i, kin ranamau wong komail. 22 Saraui kan karos kin ranamau wong komail, pil toun im en Sisa mon karos. 23 Mak en atail Kaun Jesus Kristus en mi ren ngen omail! Amen.

Men Kolose

1 PAULUS wanporon en Kristus Iesus amen pan kupur en Kot o ri atail Timoteus, **2** Ong ri at saraui o lelapok ren Krisus akan, me mi Kolose; mak o popol sang ren Kot Sam atail o Kaun Iesus Krisust! **3** Kit kin danke Kot o Sam en atail Kaun Iesus Kristus o kapakapa kin komail kaukaule. **4** Kit lao rongadar duen omail poson Kristus Iesus, o omail limpok yang saraui kan karos, **5** Pweki kaporopor eu, me nekineki ong komail nanlang, duen me komail rongadar mas o ni padak melel en rongamau, **6** Me lel wong komail o pil sap akan karos, o a kin wada o kakairida dueta re omail sang ni ran o, me komail rongadar o dedekier melel mak en Kot; **7** Duen omail padakki sang ren Epapras at warok kompok amen, me papa lelapok en Kristus ong komail amen, **8** Me pil kaireki dong kit duen omail limpok pena ni Ngen. **9** I me se sota kin dukedi sang at kapakapa kin komail o poekipoeki sang ni ran en at rongadar, pwe komail en direki erpit en kupur a, o komail en Iolekong o koik ngenin, **10** O kekeid wei duen me kon ong Kaun o, o kapareda wan wiawia mau karos, o kakairida ki asa Kot, **11** O keleki kel karos duen manaman en a lingan pwen dadaurata o kanongama ki peren, **12** Danke Sam o, me kotin kamau kitail lar, en iang pwaisaneki soso en me saraui kan nan marain. **13** Me kotin kapiti sang kitail manaman en rotorot, ap kotin kasau kitail dong nan wein Na kompokepa, **14** Me kotin dore kitail la iei lapwan dip atail, **15** I me kasale pan Kot, me so sansal, me meseni en audepa karos. **16** Pwe karos wiawiki i, karos me mi nanlang o sappa, me sansal o me so sansal, ma me poe kan, de saumas akan, de wei kan, de manaman akan, meakaros wiawiki i o ong i. **17** O i me kotikot mon meakaros o meakaros memaureki i. **18** O i tapwin war a, iei momodisou, o i me tapi o meseni en me iasadar sang ren me melar akan, pwe i en mon meakaros. **19** Pwe Kot kotin kiledeier me mau kan karos en mi re a. **20** I ari kalolamau penang pein i meakan karos, ma ni sappa de nanlang, ni a kotin wiada muei mau ki ntan a lopu. **21** O komail, me doo wei sang o imwintiti mas o ni omail lamelame o wiawia sued akan, **22** A kotin kalolamau komail lar ki war a uduk ni a matala, pwen kapware kin komail da saraui o pung o so kadeik pa omail mo a. **23** Ma komail dadaurata poson o tengeteng o so mokid wei sang ni kaporopor ki rongamau, me komail rongadar, o me lolok ong audepa karos me mi pan lang, me ngai Paulus wialar papa men, **24** I ap perenki ai kalokolok ki komail o men kaimwisok kila uduk ai me luedi ni kamekam en Kristus, pweki war a, iei momodisou, **25** Me i wialar papa men duen koa dodok en Kot, me i aleer pweki komail pwen usela masan en Kot. **26** Iei me rir kot, me rir sang nin tapin kaua o men kaua, a met a kadiarok ong sapwilim a saraui kan, (aiōn g165) **27** Me Kot men kasansaleda kapwapwa en lingan en rir wet ong men liki kan, iei Kristus me kotikot lol omail, i kaporopor en lingan. **28** I me kit kin padaki o panepanau aramas karos, o padapadaki aramas karos ni Iolekong karos, pwe kit en kapwareda aramas karos ni unsoki ong Kristus. **29** I me i pil dodok kelail, duen wiawia en i me kin dodok kelail lol i.

2 A I men, komail en asa iran ai pei laud pweki komail, o men Laodisāa, o irail karos, me sota kilang mas ai ni uduk o.

Pwe mongiong arail en kamaitala o irail en warok pena ni limpok o irail en kakairida ni ar dedeki melel duen me rir en Kot. **3** Pwe pai en erpit o dedeki, me okiok re a. **4** I me i inda mepukat, pwe aramas amen ede kotau ki komail lokaia widing kan. **5** A ni pali uduk o ngai me doo, a ni pali ngen i ngai mi re omail, i perenki o kilang omail sondi mau, o omail poson kelail Kristus. **6** A duen omail wuki ong Kristus Iesus Kaun o, iduen komail en weweideki i, **7** O podidi ong i, o kakau kida i, o komail kelail ni poson, duen me komail padak kidar, o nantiong danke. **8** Kalaka pwe amen ede sali kin komail padak mal o padok en kaua duen tiak en aramas akan en sappa, a kaidin tiak en Kristus. **9** Pwe aude pan me udan Kot karos kotikot re a, nan pein war a. **10** O komail me unsok kilar i, me tapwin wei karos o manaman karos. **11** Me komail pil sirkomsaiseki ong sirkomsais eu, me so mangin pa, a duen pwilikidi war en uduk ni sirkomsais eu, me ren Kristus. **12** Ni atail iang i serkidi paptais, o me komail pil maur kida poson manaman en Kot, me kaiasada i sang ren me melar akan. **13** O ni ansaun omail mela ni dip o sosirkomsais en uduk omail, a kotin kamau komail da iangaki i, ni a kotin maki ong kitail sapung kan karos. **14** O a kotin iros wei sang inting o, me kapokon ong kitail, me audekier kusoned akan, ap palian kitail, i me a kotin kawelar ni a pasuredi ong i nin lopu. **15** A lau kaledier wei kan o manaman akan, ap kasansanle irail ada o wia kin ir kilel en kaperen eu. **16** Sota amen en kadeik komail da pweki kisin manga, de pil nim, de ran a akai, de maram pul, de sapat akan. **17** Pwe mepukat mot en me pan pwarado, a war o iei Kristus. **18** Sota me pan kataue sang komail kating pamail; pwe iei i me kin wiawia pein insen a ni a karakarak o pongi ong tounlang kan, me a sota kilanger o me aklapalap o perenki pein i ni tiak en uduk a. **19** O a sota kin keleki tapwi, me war pon ale sang kisin manga ki kokon akan, iduen a pan kakairida ni kupur en Kot. **20** A ma komail iang Kristus melar sang tiak en sappa, menda komail pil lodi ong tiak kan likamata komail memaureta nin sappa. **21** Re kin inda: Koe der doke, koe der song, koe der sair! **22** A mepukat karos pan okila kadokepa; ari kisin kusoned mal akan, me aramas akan ta wiadar. **23** Me sansal en Iolekong ni ar wiada pein ar kaudok o karakarak o ar kaloche pali war arail; a mepukat kin kapwaiada pali uduk eta.

3 ARI, ma komail iang Kristus iasadar, en rapaki me pali poa kan, wasa Kristus kotikot ia ni pali maun en Kot. **2** Inong iong me mi pali poa a kaidin me mi nin sappa. **3** Pwe komail melar, o maur omail rirlong Kristus ren Kot. **4** Kristus, iei maur atail, lao pwarado, kitail pan pil iang i pwarado ni lingan o. **5** Komail ari kamela kokon omail, me mi sappa: Neneh, samin, tiak sued, inong sued, norok kapwa, pwe iei kaudok sued. **6** Pweki mepukan ongiom en Kot kin lel ong seri sopeik kan. **7** Me komail pil kekeideki mas o, ansaun omail akmemaureki. **8** A metet komail pwilikidier meakaros: Makar, lingarangar, katantat, lalaue, kasoi kasaut han au omail; **9** Ender likam han pung omail, pwe komail pwilikidier aramas maring iangaki a wiawia kan, **10** Ap aleer me kap, me wilikapadang Iolekong duen mom en me kausedar i. **11** Wasan sota men Krik, sota Sus, sota sirkomsais, pil sota sosirkomsais, sota men liki, sota Site, sota ladu o sota me maioda men, a Kristus eta me kotikot ni karos. **12**

Pwil po omail duen en Kot a pilidar akan, me saraui o kompok, limpok en nan mongjong, o kadek, o karakarak, o opampap, o kanongama. **13** Apwali amen amen, o mak pena, ma amen kainsensuedi amen, duen Kristus kotin mak ong komail er, iduen komail. **14** O moneki limpok, me ora pena kamau pokon. **15** O popol en Kristus en kaunda nan mongjong omail, me komail pil paeker pena ni war ta ieu, o komail danke. **16** Komail nantiong dodoxiki masan en Kristus nan pung omail ni lolekong karos; padapadaki o panapanau komail pena, ki psalm, o kaul en kaping, o kaul ngenin, o kakaul ong Kot nan mongjong omail ki mak. **17** O karos, me komail kin wia ni lokaia, o viawia kan, en wiada ni mar en Kaun lesus, o danke Kot o Sam pweki i. **18** Komail li akan udi ong omail warok kan ni Kaun o, duen me kon ong. **19** Komail ol akan, pok ong omail warok kan o der makar pa'rail. **20** Komail seri kan, peiki ong me wia komail da ni meakaros, pwe i me kon ong Kaun o. **21** Komail sam akan, der kamakar mal noumail seri kan, pwe ren der sang komail la. **22** Komail ladu kan, peiki ong omail saumas ni uduk ni meakaros kaidin ni dodok mon aramas, pwen konekon ren aramas, a ni impimpai en mongjong o, o lan Kaun o. **23** O karos, me komail wiada en lolm ong wiada, dueta ong Kaun o a kaidin ong aramas akan. **24** Ap asa, me komail pan ale kating en soso ren Kaun o, pwe komail kin papa Kaun Kristus. **25** A me wia sapung, pan pein pukoki sapung me a wiadar pwe Kot sota kin lipilipil aramas amen.

4 KOMAIL saumas akan, pwain ong omail ladu kan me pung o me mau, pwe komail asa, me pil omail Saumas kotikot nanlang. **2** Podidi ong kapakap o masamasan o danke. **3** O pil kapakapa kin kit, pwe Kot en kotin ritengidang kit wanim en masan eu, en kaweweda en Kristus a me rir kot, me ngai sali kidier, **4** Pwe i en kaparoki duen me pung. **5** Kekeid lelapok wei mon men liki kan, kadokedoke ansau mau. **6** Omail kasoi en wiaui ni mak o doleki sol ansau karos, pwe komail en asada, duen me komail pung sapengki amen amen. **7** Ri atail kompok Tikikus o papa lelapok o ladu en Kaun amen pan kaire kin komail ir ai karos. **8** Pwe i me i kadar wong komail er, pwen asa ir omail, o kamait mongjong omail, **9** Onesimus pil iang i, i ri atail lelapok kompok amen, me kis omail. Ira pan kaire kin komail karos, me wiauier met. **10** Aristarkus, me iang ia salidi, kin ranamau wong komail, o Markus nain ri en Parnapas pwe komail ale er kusoned akan duen i; a lao pwara wong komail, komail kasamo i; **11** O lesus, me ad a lust, me kisan sirkomsais. Irail eta ai warok en dodok ni wein Kot; ira me kamait pa i. **12** Epapras, me kis omail, o me ladun Kristus lesus amen, kin ranamau wong komail, a ngidjingide sauasa komail ni a kapakap akan kaukaule, pwe komail en dadaurata o unsokila o direki kupur en Kot. **13** Ngai me kadede i, me a porisok melel ni a apapwali komail o irail nan Laodisea o Irapolis. **14** En saunwini Lukas kompok o Demas ara ranamau wong komail. **15** Ranamau wong ri atail akan en Laodisea o Nimpas o momodisou nan im a. **16** A kisin likau kis et lao wadawader re omail, komail kanaiong, pwen pil wadawad ren momodisou en Laodisea, o komail pil pan wadok, me i kadalalang Laodisea. **17** Komail indai ong Arkipus: Kanekanai ong dodok, me koe aleer sang ren

Kaun o, pwe koe en kapwaiada. **18** let ngai Paulus intingki pa i ai ranamau. Tamatamanda ai salidi. Mak en mimieta re omail!

Men Tesalonik I

1 PAULUS, o Silwanus, o Timoteus ong momodisou en Tesalonik, me ren Kot Sam o Kaun Iesus Kristus. Mak o popol en mi re omaill! **2** Se kin poden danke Kot ki komail karos o tamataman kin komail ni at kapakap akan. **3** O se kin tamatamanda omaill wiawia kan ni poson, o omaill dodok ni limpok, o omaill kanongama ni kaproporeki atail Kaun Iesus Kristus sansal ong Kot o Sam atail. **4** Pwe ri ai kan o kompoke pan Kot akan, se asa duen omaill lipilipil re a, **5** Pwe at rongamau lel ong komail er, kaidin nin lokaia ta, a pil ni manaman o Ngen saraui, o ni kamelelepa kaulap, pwe komail asa song en aramas da kit re omaill pweiki komail. **6** A komail ale sanger kit o sang Kaun o, ni omaill aleer masan o ni kamekam kaulap o ni peren en Ngen saraui. **7** Komail wialar kilel en saulang karos mi Masetonien o Akaia. **8** Pwe sang re omaill masan en Kaun o kaparaparalar, kaidin nan Masetonien o Akaia eta, pwe pil wasa karos omaill poson Kot lokila ia; ari, solar me se pan inda. **9** Pwe pein irail kaire kin kit, duen at pwaralang komail me pwaider, o duen omaill wuki ong Kot sang dikeklik en anai kan, pwen papang Kot, me udan maur o melel. **10** O auiaui sapwilim a Ol sang nanlang, me a kotin kaiasada sang ren me melar akan, Iesus, me kotin dore kitail sang ni ongjiong en Kot, me pan sansaldo.

2 PWE pein komail asa, ri ai kan, duen at pwaralang komail kaidin me so kadepa. **2** A murin at kamekam nan Pilipi o at kalokolok wasa o, duen me komail asa, kit aimaki atail Kot padaki ong komail rongamau en Kot ni apwal laud. **3** Pwe at panapanau komail sota wiaui ni kotaue, de samin, de widening. **4** Pwe duen kit ale sang ren Kot en padaki rongamau, iduen at padak kin wiaui, kaidin pwen konekonlar ren aramas akan, a Kot me kotin kasauiaida mongjiong it. **5** Sota eu ansau me se lingkapinga komail, duen me komail asa, de norok kapwa, Kot me saunkadede en mepukat. **6** Se pil sota rapaki konekon ren aramas akan, ma re omaill de ren akai. A se pan kak katoutou komail, pwe kit wanporon en Kristiis akan. **7** Ari so, kit kin materok nan pung omaill dueta li en kamait amen, me kin apwali na seri kan. **8** Iduen at ngong kin komail melel, se mauki katungole kin komail rongamau en Kot, a kaidin i eta, a pein maur at, pwe komail wialar kompoke pat. **9** Ri ai kan, komail kin tamanda duen at dodok o at apwal akan. Pwe se dodok ni ran o ni pong, pwen der katoutou amen komail, o se padaki ong komail rongamau en Kot. **10** Komail o Kot at saunkadede duen at makelekel, o pung, o inen re omaill me poson akan. **11** O duen komail asa, me kit panaui o kamekamait amen amen re omaill dueta papa men wiai ong na seri kan. **12** O se padaki ong komail er, me komail en alu inen wei ta, duen me kon ong Kot, me kotin molipe komail ong pein a wei o pein a lingan. **13** I me se kin poden danke Kot, pwe ni omaill aleer masan en Kot, komail aleer kaidin dueta padak en aramas akan, pwe dueta masan en Kot melel, me pil kin dodok nan lol omaill me poson akan. **14** Pwe ri ai kan, komail ale sanger momodisou en Kot akan nan Iudää ren Kristus Iesus; pwe komail kamekame ren toun omaill wei, dueta irail me kamekame ren Sus akan. **15** Me pil kamatalar Kaun Iesus, o saukop akan, me re kaloke, o re

sota konekon ren Kot, o re kin palian aramas akan karos. **16** O re kainapwi sang kit, ender padak ong men liki kan, pwe ren der maurela, pwe re kin kadirela dip arail ansau karos, a ongjiong mi po'rail. **17** A kit ri ai kan ni at doo wei sang komail ansau kis ni pali war at, a kaidin ni mongjiong it, se ap nantiong o inong iong melel kilang mas omaill. **18** I me se men pwar wong komail, ngai Paulus pan mepak o pan riapak, a Satan karompa kit. **19** Pwe is me kapore pat, de kaperen pat, de kapinga pat? Kaidin komail mon Kaun patail Iesus ni a kotido? **20** Pwe komail kalinga pat o kaperen pat.

3 I ME se solar kak nenen la, pwe se maukida kelepala nan Aten, **2** Ap kadar wong komail Timoteus ri atail o papan Kot ni rongamau en Kristus, pwen katenge komail o kamait komail la iran omaill poson. **3** Pwe sota amen en luet kila kamekam wet, pwe pein komail asa, mepukat kileledier ong kitail. **4** Pwe ni at mimi re omaill, se kokopki dong komail kamekam; duen a pwaidar o duen me komail asa. **5** I me i solar kak nenenla, a i ilakila, pwe i en asa, duen omaill poson, ma men kasongesong so kasongesong komail, o ma at dodok sota pan dodok mal. **6** A metet ni en Timoteus pwara dong kin sang re omaill, o padaki ong kit rong mau duen omaill poson o limpok, o duen omaill tamataman kit ansau karos, o duen komail men kilang kit, i dueta kit kin inong iong kilang komail. **7** Ri ai kan, kit ap kamait kilar komail ni at kamekam o apwal akan ki omaill poson. **8** Pwe ansau wet kit maureda, ma komail poden tengedi ong Kaun o. **9** Pwe ia danke me sen dankeki Kot pweiki komail, me pan ras ong peren, me se peren kida mon Kot ki komail? **10** Se kin poden kapakapa kin komail ni pong ni ran o ngidjingidiki, sen kilang mas omaill o kaunsokala omaill poson. **11** Ari, pein Kot, o Sam atail, o atail Kaun Iesus en kotin kalua kit wong komail. **12** A Kaun o en kotin kangedere komail la o kalaudela omaill limpok nan pung omaill o ong amen amen dueta kit ong komail. **13** O kotin katengeteng mongjiong omaill pwen mau melel, ni saraui mon Kot o Sam atail ong ni ran en atail Kaun Iesus, me pan kotido o sapwilim a saraui kan karos iang i.

4 ARI, ri ai kan, se pil poeki re omaill o panaui kin komail Kaun Iesus, duen me komail aleer sang kit, o duen me komail en kekeideki wei, o kaperenda Kot, iduen omaill kakairida. **2** Pwe komail asa duen kusoned akan, me se pang ong komail ren Kaun Iesus. **3** Pwe iet kupur en Kot, omaill sarauila, pwe komail en liki sang nenek. **4** Amen amen en kanai ong pein war a, pwen saraui o wau o liki sang inong sued, **5** Kaidin ni dender ong inong sued duen men liki kan, me so asa Kot; **6** O sota me pan piti de kasapungi ong ri a ni meakot, pwe Kaun o pan kotin iki ong i, duen me kit inda o kadeke ong komail er mas o. **7** Pwe Kot sota molipei kitail ong samin, a pwen saraui. **8** A ma amen komail pan mamaleki mepukat, kaidin aramas me a pan mamaleki pwe Kot, me pil kotiki ong komail er sapwilim a Ngen saraui. **9** A duen limpok en saulang, menda i en intingki wong komail, pwe pein komail padakk sang ren Kot, me komail en poke pena. **10** Nan met komail kin wiai ong saulang karos, me mimi Masetonien pon. A se panaui kin komail ri at akan, komail en kakairida. **11** O komail nenenla o inong iong awali pein omaill dodok, kadokeki pein pa omaill, duen me se padaki

ong komail er, **12** Pwe komail en sansal mau mon me mi liki kan, o komail der mau ong amen en apwali komail. **13** Ri ai kan, se sota men oki sang komail duen me mairelar akan, pwe komail der insensedueta irail, me sota ar kaporopor. **14** Pwe ma kitail kamelele, me jesus matala ap iasadara, nan iduen me mairelar ren jesus, Kot pil pan kalua ir ala re a. **15** Pwe ieteten me se indang komail ni masan en Kaun o, kit me memaureta lao Kaun o pan kotin pwarado, sota pan ko wei mon me mair akan. **16** Pwe pein Kaun o pan kotido sang nanlang ki masan laud, o kapiti en toulang lapalap amen, o koronete en Kot; me melar akan ren Kristus ap pan maureda mas. **17** Kit me memaureta luadi ap pan iang ir peukadala nan dapok kan, ko ong ren Kaun o nan wawä, kitail ap pan mimieti ren Kaun o kokolata. **18** Komail ari kamaiteki komail la padak pot et.

5 A DUEN ansau o auer, ri ai kan, menda i en inting wong komail. **2** Pwe pein komail asa mau, me ran en Kaun o pan pwarado dueta lipirap amen ni pong. **3** Pwe irail lao pan inda: A muezai mau, o sota apwali kot mia, i ansau kaupa pan lel ong irail dueta li lisean amen; a irail sota pan pitila. **4** A komail ri ai kan, solar mi ni rotorot, pwe ran o de konodi komail duen lipirap amen. **5** Komail karos seri en marain, o seri en ran. Kitail so kisan pong o rotorot. **6** Kitail ari ender mamair dueta me tei kan, a kitail en masamasan o daulikin. **7** Pwe me mair, kin mamair ni pong, o me sokolar, kin sokolar ni pong. **8** A kitail, me kisan ran, en liki sang, til wong nan pere pan marmar en poson o limpok, o lisoropeki kaporopor pan maur. **9** Pwe kaidin ongjiong, me Kot kotin kileledi ong kitail, a sen konodi maur soutuk ki atail Kaun jesus Kristus, **10** Me mata kin kitail er, pwe ma kitail papat de mamair, en maur pena re a. **11** Komail ari panau o sauas pena nan pung omail duen me komail kin wia. **12** A se poeki re omail, ri ai kan, komail, en apwali me kin dodok nan pung omail, o me kaun komail da pan Kaun o, o me kin panaui komail. **13** Komail kaka kin ir kaualap ni limpok, pweki ar wiawia; o komail popol pena. **14** Se panaui kin komail, ri ai kan, komail en kapung ong me katiwo kan, o kamait, me ar poson tikitik, o apapwali me luet akan, o kanongama ong karos. **15** Komail masamasan, pwe amen ender depukki ong amen me sued me sued, a en inong iong me mau eta nan pung omail o ong amen amen. **16** Komail pereperen ansau karos. **17** Kapakapta soutuk. **18** Komail danke ni meakaros, pwe iduen kupur en Kot ren Kristus jesus ong komail. **19** Der kakundi Ngen. **20** Der mamaaleki deideikop akan. **21** Kasosong ong meakan karos, ap koledi me mau. **22** Liki sang song en sued karos. **23** A Kot en popol en kasaraui komail la kaualap, ngen omail, o mongiong omail, o war omail en nekinek mau ong en atail Kaun jesus Kristus a pwarado. **24** Melel i, me kotin molipe komail er, me pan pil wiada. **25** Ri ai kan kapakapa kin kit. **26** Ranamauki ri at akan karos metik saraui. **27** I kauki ong Kaun, me komail pan wadok kisin likau kis et ong saulang saraui kan karos. **28** Mak en atail Kaun jesus Kristus en mi re omail!

Men Tesalonik II

1 PAULUS o Silwanus, o Timoteus ong momodisou en Tesalonik me ren Kot Sam atail, o atail Kaun Iesus Kristus. **2** Mak o popol sang ren Kot Sam atail o atail Kaun Iesus Kristus en mi re omail! **3** Mak eta sen poden danke Kot pweki komail, ri ai kan, pwe omail poson kin laudela kaualap, o omail limpok pena pwaida kaualap. **4** I me kit suai kin komail ong momodisou en Kot akan pweki omail kanongama o poson ni omail kalokolok o kamekam, me lel ong komail. **5** Lei me kasansal pan kadeik pung en Kot, komail ap pan kon ong wein Kot, me komail kamekamki. **6** Pwe me pung ta ong Kot en depukki ong irail me moromorouo ong komail. **7** A komail, me kalokolok, pan iang kit meleileila, ni kasale pan Kaun Iesus sang nanlang iang sapwilim a tounlang manaman akan, **8** Sansaldo ni kisiniai umpumpul, kapukapung ong irail me poponsasa Kot, o ong irail, me so peiki ong rongamau en atail Kaun Iesus Kristus. **9** O me pan lokidokilang kamekam soutuk sang mon silang en Kaun o sang mon a manaman lingan. (aiōnios g166) **10** Ni a pan kotido o lingan kila sapwilim a saraui kan, ni ran o, o usun kin ir karos, me posonlar i, pwe komail kamelele atail kadede. **11** I me se kin pil poden kapakapa kin komail, pwe Kot en kotin kakonekon komail ong paeker o a kotin kaerela omail kapungiol o kapwaiada wiawia en poson ki manaman. **12** Pwe mar en atail Kaun Iesus Kristus en kalinganada re omail, o komail en konekonla re a duen mak en atail Kot o atail Kaun Iesus Kristus.

2 SE men poeki re omail ri at akan iran atail Kaun Iesus Kristus a pan kotin pwarado, o atail pan peukedalang i, **2** Komail der wukiwuk sili o der wapon kida ngen eu, de kasoi pot, de kisin likau, me dene kit kadar wong komail, me dene ran en Kaun o mier. **3** Sota amen en kotau komail la ni meakot. Pwe ran o sota pan pwarado, lao wiawia en mas more wei sang, o aramas en dip sansal la, nain me sued. **4** Me pan palian meakaros o kasapwilada pein i, en ileila sang karos, me udan Kot de men kaudok kan, A pan mondi nan tanpas en Kot o mome ong pein i Kot. **5** Komail sota tamanda ni ai mimi re omail, i katiti ong komail mepukat? **6** Ari met komail asaer, me meakot mia, me kin kapwandela a pan pwarado. **7** A rir en sapung kan ap mur pwaida met. Ari so, a mimieta me kin kapwandela, lao a pan poioki wei sang; **8** I ansau me likin kapung o pan sansaleda, me Kaun Iesus pan kotin kame kila ang en silang i, o kawe kila lingan en a pan pwarado. **9** I me pan pwara kido mana en Satan, iangaki manaman o kilel akai o kapuriam ni likam kai. **10** O iangaki widing en sapung karos ong irail, me pan lokidokila, pwe re kang limpok ong melel, pwe ren dorela. **11** I me Kot kotin mueid ong irail ni manaman sued eu men kaping ir ada, pwe ren kamelele likam. **12** Pwe karos pan pakadeikada me so kamelele masan melel, a me mauki me sapung. **13** A mak eta, sen danke Kot ansau karos pweki komail, ri ai kompok kan, o pwe sang nin tapi o Kot me kotin pila kidar komail ong maur potopot ni saraui la pan Ngen o ni poson melel o. **14** Pwe ong mepukat a kotin molipei komail er pan at rongamau, pwe komail en pwais aneki lingan en atail Kaun Iesus Kristus. **15** Ari ri at akan, tengedi ong o apwali padak, me komail padakkier, ma sang ni kasoi de at

kisin likau. **16** A pein atail Kaun Iesus Kristus o Kot o Sam atail, me pok ong kitail o kupura dong kitail kamait soutuk o kapor mau pan mak, (aiōnios g166) **17** I en kamaitala mongiong omail, o katingi komail ong ni wiawia mau karos o padak.

3 ARI ri at akan, komail kapakapa kin kit, pwe masan en Kaun o en pwaida o linganla duen a wiawier re omail. **2** O pwe kit en sapedokala sang aramas solelapok kan; pwe poson kaidin pwais en aramas karos. **3** A Kaun o me melel, me pan katenge komail o nikid sang ni me sued. **4** Se kaproporeki Kaun o re omail, me komail kin dadaurata o pan wiada, me se kakaliki ong komail er. **5** A Kaun o en kotin wiawia mongiong omail, pwe komail en direki limpok en Kot o kanongama en Kristus. **6** Ri ai kan, se kakaliki ong komail ni mar en atail Kaun Iesus Kristus, me komail en muei sang saulang karos, me kin dadaurata padak, me komail ronger sang kit. **7** Pwe komail asa duen idedauen kit, pwe kit sota wiadar sapung nan pung omail. **8** O se sota ale sang amen kan at manga, ap sota pwaipwai, pwe se dodok apwal ni pong o ni ran, pwe sen der katoutouki amen komail. **9** A kaidin pwe a sota muei ong kit, a pwe sen wia kin kit kilel en me komail en alale sang. **10** Pwe ni at mimi re omail, iet me se kakaliki ong komail, meamen me kang wia dodok, a pil sota pan manga. **11** Pwe se ronger, me akai mi re omail, me kin weweidi ni mesued ni ar solar kin dodok, a re apwali kisin tiak mal. **12** Ari, irail me due met, se indai ong o panaui irail, pan Kaun Iesus Kristus, me irail en dodok, o nenenla o tungole pein kan ar manga. **13** A komail, ri ai kan, der pangki omail wiawia mau. **14** A ma amen kang oke at padak nan kisin likau et, i me komail en kileledi, o komail der apwali i, pwe i en namenokela. **15** A komail der wiaki i imwintiti amen, a sauasa i dueta ri omail amen. **16** A Kaun en popol en pein kotiti ong komail popol ansau karos o ni song karos! Kaun o en kotikot re omail karos! **17** Ngai Paulus ranamau ni mangin pa i, me kisin likau karos kilekidi, iduen ai inting. **18** Mak en atail Kaun Iesus Kristus en mi re omail karos!

Timoteus I

1 PAULUS wanporon en Iesus Kristus amen pan kusoned en Kot Saunkamaur patail o Kristus Iesus, me kitail kaporoporeki, 2 Ong Timoteus nai seri melel ni poson mak o limpok, o popol sang ren Kot Sam o Kristus Iesus atail Kaun. 3 Duen ai poeki re om, en mimieta Episus ni ai pan kola Masetonien, pwe koe en kapung ong akai, ren der wia padak toror. 4 Pil der kamelele kasoi mal o padok en di toto, me kareda akamai ap sota sauasa koa dodok en Kot, me tapi sang poson. 5 Pwe aude pan kusoned limpok sang nan mongiong makelekel, o insen mau, o poson melel. 6 Sang mepukat akai muei sanger, rap wuki ong poupopul. 7 Re men wiala saunpadak en kapung, ap so weweki, me re inda, o me re kin men padaki kaulap. 8 A kitail asa, kapung me mau, ma amen so kasapunge. 9 O se asa, me sota kapung en wiaui ong me pung amen, a ong me sapung kan, o kativo kan, o me doo sang Kot akan, o me dipan akan, o me so saraui kan, o me san Kot akan, o me kin kaloke sam ar in ar, o me kamela aramas akan. 10 O me nenen kan, o me madong saut ong ol oko, o me kin pirap aramas akan, o me likam kan, o me kaula likam akan, o ma pil meakot mia, me so kon ong padak en kamour. 11 Duen rongamau en lingan en Kot iasanai me pang dong ia. 12 I ap danke Kristus Iesus atail Kaun, me kotin kamana ia da o kamelel ia ni a kotin kasapwil ia dang dodek. 13 Pwe mas o ngai lalaue amen, o kaloke saulang kan, o lolap amen, ari so i diaradar mak o, pwe i wiadar mepukat ap sasa o ni ai sopocon. 14 A mak en atail Kaun me lapalap alar kaulap ni poson o limpok, me mi ren Kristus Iesus. 15 Melel lepen kasoi lep, o me mau ong kamelele: Kristus Iesus pwara dong sappa, pwen dorela me dipan akan; a ngai me sued sang karos. 16 Ari so, i diaradar mak o, pwe Iesus Kristus en kotin kasaleda a kanongama lapalap re i, pwe men kaalemongi ong me pan poson, pwen maur soutuk. (aiōnios g166) 17 A Nanmarki potopot, me so kak mor pasang, o so sansal, i Kot eta. Wau o lingan en ko ong i potopoteta! Amen. (aiōn g165) 18 Kusoned wet i men pang ong uk, nai seri Timoteus, duen deideikop akan, me wiaui ong uk er, pwe ren sauasi uk, en wia pei mau eu, 19 Ni om dadaurata poson o kanakanai ong insen om mau, me akai pein kase sang irail, ap peila sang nin poson. 20 Amen irail Imenäus o amen Aleksander, me pangalang Satan, pwe ren lelapok ki kalokolok, ap solar lalaue.

2 Iet me i men panaui mas: Komail ngidingideki o kapakapki, o poekipoeki aramas akan karos, o wia danke. 2 Kapakapki nanmarki o saumas akan karos, pwe sen melelelei o insememau, wiawia me kon ong Kot o melel. 3 Pwe i me mau o kon ong atail Saunkamaur Kot, 4 Me kotin men, aramas akan karos en dorela o lolekong kila melel. 5 Pwe Kot me ta men o wilia patail me ta men nan pung en Kot o aramas akan, iet Aramas Kristus Iesus. 6 Me kotin wiala en aramas karos ar men pwaipwai, kadele en met, en lolok sili ni ansau me kon ong. 7 I me i wia kila saunkair o wanporon amen, i kin lokaia melel o so likam, o saunpadak ong men liki kan ni poson o melel. 8 I me i men, ol akan en kapakap ni wasa karos, ni ar pokada pa ar saraui, so makar o so peikasal. 9 Pil dueta li akan, ren kapwadeki likau

makelekel o lelapok, o tiak mau, a kaidin ni ingid pit en monga, de kold, de manaman akan, de likau lingan, 10 A me kon ong li akan, me men kasaleda ar masak Kot ni ar wiawia mau kan. 11 Li akan en nenenla, ap padapadakki ni tiak en impimpai. 12 I sota mueid ong li amen, en wiada padak, de kaunda ol, a en nenenla. 13 Pwe Adam me wiawier mas, a muri Ewa. 14 A kaidin Adam, me katiamaula, a li o me katiamaular, ap pupedi ni me sapung. 15 A a pan dorela ni a naitik ma a pan podidi ong poson, o limpok, o saraui, o tiak mau.

3 MELEL kasoi pot et: Ma amen rapaki koa en pisop, a kin inong iong wiawia mau eu. 2 A pisop o en pung, o warok en li ta men, o so kowei kodo, a lelapok, o tiak mau, o apwali men kairu, o koiock ong padak; 3 A der kamom soko, o so pamara, a en materok, o der inong iong akamai, o der pok ong moni. 4 Me kin kaunda mau pein toun im a, o me na seri kan kin peiki ong ni tiak pung. 5 A ma amen, me sokoiock ong kaunda pein toun im a, iadiuen a pan kak kaunda momodisou en Kot? 6 Pil kaidin saulang kap amen, pwe a ende aklapalap, ap lodi ong kadeik en tewil. 7 O en pil kalok mau ren me mi liki, pwe a de lodi ong kanamenok o katikatiamau pan tewil. 8 Pil dueta saunkoa kan en lelapok, so lo riapot, so kamom soko, so noroke moni. 9 Me kin kolekol nan insen arail makelekel rir en poson. 10 Mepukat en kasosongla mas, irail ap pan papa, ma irail me pung. 11 Pil dueta en saunkoa ar warok kan, ren wia me kon ong, o so likinekine, o so kowei kodo, o melel ni meakaros. 12 Saunkoa kan en warok en li ta men o ren kaunda mau nair seri kan o toun im arail. 13 A me papa mau, kin kalok mau pein irail, o re pan pereperenki melel poson me mi ren Kristus Iesus. 14 Mepukat i inting wong uk, o i kaporoporeki, me i pan pwarala re om madang. 15 A ma i pwapwand, koe en asa duen me koe pan wia nan tanpas en Kot, iei momodisou en Kot ieias, o ur o pason en melel. 16 Meid lapalap rir en pai ren Kot: Kot sansaleda ni uduk, ap diarokada me pung amen ren Ngen, ap pwaralang tounlang kan, ap lolok ong men liki kan, ap kamelel lar ren toun sappa, ap peukadalang wasa lingan.

4 A NGEN me kotin kokop melel, ni imwin kaua akai pan pupe wei sang poson, ap id wuki ong ngen widing o padak en tewil akan, 2 Me kin sansale mau ki liki, ap likilikam o insen arail kakaluakalar ki kisin mata karakar. 3 Re kin inapwiedi kapapaud, o dene ren liki sang song en manga, me Kot kin wiadang irail, me danke, o poson, o dedekila melel o. 4 Pwe audepa karos, en Kot me mau, o sota meakot me mal, ma aramas pan tungole ap danke. 5 Pwe a pan kasaraui kila masan Kot o kapakap. 6 Ma koe pan padaki ong ri atail akan, koe ap pan papa en Kristus Iesus mau amen, me kin keleki masan en poson o padak mau, me koe dadaureta mau lel met. 7 A koe en kang kasoi likam en li laud akai o kaianeki pein uk me kon ong Kot. 8 Pwe kaiane kin uk pali war, a sota non katepa, a meid mau paieki Kot ni meakaros, pwe iei kaporopor en maur et o pil maur kokodo. 9 Nan melel kasoi pot et o a war ong kitail en awpalieila. 10 Pwe iet me se kin dodok ong o kalokolokki, at kaporoporeki Kot ieias, me Saunkamaur en aramas akan karos, a mas ong irail me poson. 11 Mepukat koe en katitiki o kaukaweweki. 12 Sota amen me pan mamaleki om manakap, a

wiala men kaalemongi ong saulang kan, ni om lokaia o wiawia kan, o limpok, o poson, o makelekel. **13** O nantiong wadok, o panaui, o padak lao i pan pwar wei. **14** Der kasamal la pai en mak o, me koe aleer ki deideikop o ni en saunkoa kan ar pwil pa ar po om. **15** Koe en podidi o sopisokki mepukat, pwe om lolekong en sansal ong karos. **16** Kalaka pein uk o padak o, tengedi ong song pukat, pwe ma koe pan wiada due, koe ap pan dorela pein uk o pil, me kin rong uk.

5 KOE der lokaia kelail ong ol laud amen, a panaui i due sam amen, a me pulepul due ri om akan, **2** Li laud due in akan, a me pulepul due ri om li akan ni makelekel melel. **3** Kakaki li odi kan, me li odi melel. **4** A ma li odi na seri kan mia, de wa en na seri ko, re pan padakki mas awpali pein ar penainai, o depuk ong ar papa o nono, pwe i me mau o kon ong Kot. **5** A iet li odi melel amen, me kelep, me kin kaporoporeki Kot, o podidi ong ngidigid o kapakap akan ni pong o ni ran. **6** A me kin kapwaiada a inong sued nan i melar ni a memaur. **7** Mepukat padapadaki, pwe ren sota karaunepa. **8** A ma amen sota kin awpali na kan, a mas toun im a kan, i me kasela poson, o a sued sang me sposon amen. **9** Li odi men pan kileledi, ma a sota pulepul sang saunpar woneisok o ma a warok en ol ta men. **10** O me kalok mau ki a wiawia mau, o me wiada seri, o me awpali men kairu, o me widen nä en saraui kan, o me kadek ong me kamekame kan, o me kapwaiada song en wiawia mau karos. **11** A der tuki ong li odi pulepul akan, pwe irail lao inong wei sang Kristus, re men pur ong papaud. **12** A irail pan pakadeikada, pwe re muei sanger tapin poson. **13** A re pil ponkake o papang sili im akan, a kaidin ponkaka ta, pwe re pil poupou sili, o pil usa sili en amen a wiawia, o ar lokelokaia me sota mau. **14** A i men, li odi pulepul en papaud, o naitik, o awpali im ar, o der kare ong me sued o, en lalaue. **15** Pwe akai me wuki wei, wuki ong Satan. **16** A ma li odi men mi ren ol me poson amen de ren li me poson amen, a en pein apawpali i o der katoutoui momodisou, pwen itar ong me li odi melel. **17** Saunkoa kan me kin dodok mau, pan waunla melel, ir me kin sauasa ni padak o kawewe. **18** Pwe kisin likau o masani: Koe der penadi au en kau ol, me tiakedi wan wit. O toun dodok me war ong pwain en dodok. **19** Karaun pan saunkoa men der kamelele, ma so saunkadeda riamen de silimen mia. **20** Ir me wia dip, kapung ong mon karos, pwe me tei kan en masakala. **21** I kakaliki ong uk mon Kot Kristus Jesus o tounlang lipilipil akan, koe en wiada mepukat, o so lipilipil, o so pwen konekon ren aramas. **22** Der madang pokadang pon amen pa om, o pil der dipane kila dip en amen kai, a pein koe en makelekel. **23** Koe der nim pil, a wain kis me kon ong kaped om o pweki om somau pan pak toto. **24** Dip en akai aramas me sansal ap mau ong kadeikada ansau wet, a dip en me tei kan pan sansal eu ran. **25** Pil dueta en akai ar wiawia mau me sansal metet, a me tei kan sota kak rirala.

6 LADU kan karos en wauneki melel ar saumas akan, pwe mar en Kot o lamalam der lalauela. **2** A irail me ar saumas akan kin poson ren der mamale kin ir aki ar saulang, a mak eta ren peiki ong irail, pweki ar lelapok o kompokelar. Mepukat padapadakiki o panauki. **3** A ma amen kin wia eu padak toror,

o a sota pan dadaurata masan mau en atail Kaun Iesus Kristus o lamalam, me kon ong Kot, **4** Nan a aklapalap o sota weweki mekot, a somauki akamai o lokaia sued, me kin kareda peirin, kapei lokaia, lalaue, o karaune mal. **5** O song en akamai en aramas akan, me kin suedela ni lol arail, re liki sang melel, re kiki ong, me pai ren Kot pan kareda kapwa. **6** A pai ren Kot o lolapot, iei me pai kasampwalia. **7** Pwe sota, me kitail wa dong sappa a sansal, me kitail pil sota pan wawei sang meakot. **8** A ma kan atail kisin manga o at likau mia, kitail en insenemauki. **9** A irail, me inong iong kapwapwala, pan lodi ong songsong, o kotaupeka kan, o inong sued, o kamotok, me kakirdilang aramas akan, wasan kamekam o sued. **10** Pwe limpok ong moni me tapin song sued karos, me akai inong iong, rap salongala sang poson o kare ong pein irail kamadak toto. **11** A koe aramas en Kot amen, tang wei sang mepukat, a inong iong me pung o pai ren Kot, poson, limpok, kanongama, opampap en Ngen. **12** Wiada pei mau en poson, aneki maur soutuk, me koe pil paeker ong o kadededa kadede mau o mon saunkadeda toto. (aiōnios g166) **13** I kakaliki ong uk mon Kot, me kotin kamaureda meakaros o mon Kristus Iesus, me kotin kadededa mon Pontius Pilatus kadede mau o. **14** Koe en kanikid kusoned, o so samin, o so sapung, lao en atail Kaun Iesus Kristus a kotin pwarado, **15** Me Kaun iasanai pan kasansaleda ni a ansau, iei Nanmarki en nanmarki kan o Kaun en kaun akan, **16** Pwe i eta ieias soutuk, me kotikot nan marain, me sota meamen kak ong, me sota aramas kilanger, o so kak kilang, i en waunla manaman soutuk! Amen. (aiōnios g166) **17** Koe en kapung ong me kapwapwaki dipisou en sappa et, me re der aklapalap o pil der kaporoporeki kapwa somelel, a Kot, me kupurai ong kitail sapan meakan karos, pwe kitail en paie kida. (aiōn g165) **18** Irail en dadaureta ni arail wiawia mau kan, o ren rokekila dok mau kan, o nek pasang, o sapan men sauasa. **19** Wiawia ong pein irail pason mau eu o ki pena ong ansau kokodo pwe irail en konodi maur melel. (aiōnios g166) **20** O Timoteus, perekai pai, me pangalang re om, ni om liki sang poupou mal kai o padak likam en me aklolekong. **21** Me akai lodi ong ap salongala sang poson. Mak o en me re om!

Timoteus II

1 PAULLUS, wanporon en Iesus Kristus pan kupur en Kot, duen inau en maur ren Kristus Iesus. **2** Ong Timoteus nai seri kompoke pai: Mak o kapunglol, o popol sang ren Kot Sam, o Kristus Iesus atail Kaun en mi re om. **3** I danke Kot, me i kin papaki insen ai min sang ren sam ai ko mas due i kin poden lamelame uk ni ai kapakap akan ni pong o nin ran. **4** O inong iong kilang uk ni ai tamatamanta duen om sangesang, pwe i en direki peren. **5** O ni ai tamanda poson melel, me mi re om, me mi mas ren in om liakalap Lois o in om Oinike o i asa, me a pil mi lol om. **6** Ari, i me i men kataman kin uk, koe en kamakamaur pai en Kot, me mi lol om ki pwil pa i kat po om, **7** Pwe Kot sota kotiki ong kitail ngen en masak, a en manaman, o limpok o lelapok. **8** Koe ari der namenokki om kadedeki atail Kaun, de ngai sapwilim a salidi men, a koe en iang ia kamekameki rongamau duen manaman en Kot. **9** Me kotin kamaur kitail da o woronge kin kitail worong saraui, kaidin iran atail wiawia kan, a pweki pein a kupur o mak me a kotin kupura ong kitail ren Kristus Iesus mon tapin kaua. (aiōnios g166) **10** A masan wet a sansaleda ni en atail Saunkamaur Iesus Kristus, me kotin kapuiala mana en mela, ap kapwareda maur o so mor pasang ki rongamau. **11** I me i kasapwiladang, pwen saunkair o wanporon, o saunpadak en men liki kan. **12** I me i pil kin kalokolok ki. A i sota kin namenok kila, pwe i asa me i kin kamelele; o i asa, me a kak nekinekid ai pai, me i aleer, lao lei ran o. **13** Dadaurata song en padak en kamaur, me koe rong sang ia er, o poson o limpok ren Kristus Iesus. **14** Pai mau o me pwilidier re om, pera ki Ngen saraui, me kotikot lol atail. **15** Koe asa, me irail karos, me mi Asien, wuki sang ia; kisan ir Pikelus o Ermokenes. **16** Kaun o en kotin maki ong toun im en Onesiporus, pwe pan pak toto a kadek ong ia, o a sota namenok ki ai sal mata. **17** Pwe ni a mi Rom, a nantiong rapa kin ia, ap diar ia da. **18** Kaun o en kotin kupura ong i kalangan en Kaun o ni ran kokodo. A koe asa mau, duen a papa nan Episus.

2 ARI nai seri keleki mak o, me mi ren Kristus Iesus. **2** O me koe ronger sang ia impan saunkadete toto, koe en usai ong aramas lelapok kan, me koiok ong padaki me tei kan. **3** Koe iang ia kamekam duen saunpei en Kristus Iesus mau amen. **4** Saunpei amen sota kin kadoki pein kan a manga, pwen kon ong me ale i. **5** O ma amen pan weir, a sota pan ale kating, ma a sota weir mau. **6** A saumat amen, me kin sapasap en tungole mas wa kan. **7** Madamadaue duen me i inda, pwe Kaun o pan kotin kalolekong kin uk ni meakaros. **8** Tamataman Iesus Kristus, me iasada sang ren me melar akan, kadaudok en Dawid duen ai rongamau, **9** Me i kamekameki o salikidi dueta me sued amen, a masan en Kot me so salidier. **10** Mepukat karos i kin kamekameki me piladar akan, pwe ren pil konodi maur soutuk ren Kristus Iesus iangaki a lingan soutuk (aiōnios g166) **11** Meid melel, ma kitail iang matala, kitail pil pan iang ieiasata; **12** Ma kitail dadaurata, kitail pan iang kaunda; ma kitail ponsasa, a pil pan ponsasa kitail; **13** Ma kitail sota pan dadaurata, a pan kotin melel weita, pwe a so kak kalikame pein i. **14** Kataman kin irail mepukat, kadede ong irail mon Kaun

o, ren der akamai ki sip en lokaia kan, me sota pan katepi ong meakot, pwe a pan kasapunge ir ala, me karong akan. **15** Nantiong konekonela ren Kot dueta toun dodok amen, me so karepen namenokala mia, me kin padak weita pung masan melel. **16** A koe en kang poupou mal akan, pwe ar sapung pan lapalapala. **17** Arail padak me pan paraparada due kins. Kisan irail Imenäus o Piletus, **18** Me pirok sang melel ni a inda me dene mauredan aramas wiawier, rap kawela poson en akai. **19** A pason en Kot pan duedueta, a iet kilel: Kaun o kotin mangi sapwilim a kan, o: Karos, me asa mar en Kaun o, en muei sang me sapung. **20** Nan im lapalap kaidin dal kold o silper eta me mia, pwe pil dal tuka o dal pwel, akai men kalingan, o akai kaidin men kalingan. **21** A ma amen pan muei sang song en aramas due met, a pan rasong dal men kalingan me kasarauiala, o katepa ong Kaun o mau ong song en wiawia mau karos. **22** Tang wei sang inong sued en manakap, ap tang wong pung, o poson o limpok, o popol iangaki karos, me kin kapakapaki ong Kaun o sang nan mongiong ar makelekel; **23** A padak mal o likam kan kang, pwe koe asa, me re pan naitikada akamai. **24** Ladu en Kaun men ender akamai, a en kadek ong karos, o koiok ong padak o kanongama ong me sued akan. **25** O opampap ni a kapung ong me katiwo kan, pwe ele Kot pan kotin sauasa ir, pwe ren wukilang solekong en melel. **26** O ren pil piti sang ni insar en tewil, me a insara kin ir di ong insen a.

3 A IET me koe en asa, ni imwi en ran akan ansau apwal pan pwaida. **2** Pwe aramas akan pan kasampwaleki pein irail, o norok moni, o ponmasu, o aklapalap, o lalaue, o sota peiki ong me wia ir adar, o so danke, o me sued. **3** O sempok, o sasa mak, o likinekine, o weit, o so kadek, so pok ong me mau kan, **4** O me kin pangala me saraui, o me katil la, o kala, o inong iong me sued mon Kot. **5** Me sansalki lelapok ap sasa a manaman; muei wei sang mepukat. **6** Pwe akai irail kin wailong ong nan im akan o kaloedi li akai, me toutouki dip, o me inong sued kin kaua ir sili. **7** Me kin sukusukul ansau karos, ap sota solekong kila melel. **8** A duen lanes o lampres palian Moses, iduen mepukat kin palian melel, i song en aramas akan me suedelar ni lol arail, o me sota mau ong poson. **9** A re sota pan pwaida, pwe ar solepon pan sansal ong karos dueta a wiawier ren irail. **10** A koe ale sang ai padak o ai tiak, o ai lamalam o poson, o dadaurata, o limpok, o kanongama, **11** O kamekam akan, o kalokolok kan, me lel ong ia nan Antiokien, o Ikonien, o Listra; song en kalokolok toto, me lel ong ia. A Kaun o kotin dore ia lar sang ir karos. **12** A karos me men dadaurata duen me kon ong Kot ren Kristus Iesus, pan kamekameki. **13** A aramas sued o malaun akan pan kakairida ni ar sued, irail pan kotaue aramas akan o re pan kotaue irail. **14** A koe dadaurata, me koe padakkier pwe koe asaer, me koe padakkier sang er. **15** O koe asa kisin likau saraui kan sang ni om seri, me kak kalolekongi uk ong maur potopot ki poson me mi ren Kristus Iesus. **16** Pwe masan en kisin likau kan karos tapi sang ren Ngen en Kot, me mau ong padak, o kapung, o kamaur, o kainene ong me pung. **17** Pwe aramas en Kot en unsokela o koiok ong wiawia mau karos.

4 I KAKALIKI ong uk melel mon Kot o Kristus Iesus, me pan kadeikada me maur o me melar akan ni a pan kotido ni a

wei, 2 Padaki masan nantiong eta ni ansau mau o ni ansau me sued kasaleda dip, o kapungada, o panaui ni kanongama, o kaukawewe. 3 Pwe eu ansau kokodo re sota pan mauki padak en kamaur, a duen pein arail inong kasapwilada saunpadak kai, me pan wiada padak duen me re mauki. 4 O re pan kawuki sang melel salong arail, ap kawuki ong kasoi mal akan. 5 A koe en masamasan ni meakaros. Peren ki kamekam, kapwaiada wiawia en wanporon amen. Kapwaiada mau om koa. 6 Metet ngai kamekamela o ansau en ai mela leler. 7 I wiadar pei mau eu, i kanikielar ai weir en tang, i dadaurata poson. 8 Ari, nin en me pung nekinek ong ia, me Kaun o pan kotiki ong ia ni ran o, iei saunkapung pung, a cайдин ong ngai ta, pwe ong karos, me anane a pwarado. 9 Kaporisokki uk, pwen madang kodo re i. 10 Pwe Demas me kase ia lar pwe a pok ong sappa et, ap samalanger Tesalonik, Kresens Kalesia, Titus Dalmatien, (aiōn g165) 11 Lukas eta mi re i, ukada Markus, pwen iang kodo met, pwe a katepa ong ia ni ai dodox. 12 A Tikikus i kadaralang Episus. 13 Likau pup, me i pwiligidier Troas ren Karpus, wado ni om pan pwarado, o puk kan o kisin likau kan. 14 Aleksander saunmata wia ong ia me sued toto, Kaun o en kotin depuk ong i duen a wiawia kan! 15 Koe pil kalaka i, pwe a kin nantiong palian at padak. 16 Ni tapin ai pan pakadeikada, sota amen me sauasa, pwe karos tang sang ia, mepukat ender pwaipwai ong irail. 17 A Kaun o kotin ieiang ia o kamana ia da, pwe i en kak kanikiela ai padapadak o men liki kan karos en rong. I dorelar sang au en laien. 18 A Kaun o pan kotin kapit ia la sang ni wiawia sued karos, o kotin kalua wong ia wein nanlang, i en lingan kokolata! Amen. (aiōn g165) 19 Ranamau, wong Priska o Akwila o toun im en Onesiporus. 20 Erastus mondi Korint, a Tropimus somaudar, i ap pwiligidier Miletus. 21 Kaporisokki uk, pwen kodo mon ansaun kapau. En Eupulus a ranamau wong uk, o pil en Pudens, o Linus, o Klaudia, o ri atail karos. 22 Kaun o en kotikot ni ngen om! Mak en mi re omaill!

Titus

1 PAULUS ladun Kot o wanporon en Iesus Kristus amen, duen poson en me pilipilar en Kot akan o duen erpit en melel ong pai ren Kot; **2** O kaporoporeki maur soutuk, me Kot so likam inaukidar mon tapin kaua. (aiōnios g166) **3** A ni a ansau a kotin kasansaledar a masan ki padak, me ko ong ia, duen kusoned en Kot atail Saunkamaur. **4** Ong Titus nai seri melel ni ata poson ta ieu: Mak o popol sang ren Kot Sam o Kristus Iesus atail Saunkamaur en mi re om! **5** let karepen ai kamodang uk edi Kreta, pwe koe en kapwaiada, me kaikonta wiauier o kasapwilada saunkoa kan ni kanim karos, due i kakaliki ong uk. **6** Saunkoa amen en indand mau, o warok en li ta men, o me na seri kan posonla, o so kairindandeki, me re kamom de sopeik. **7** Pwe pisop en pungra, duen saunkoa en Kot amen, der katiwo, der purianikom, der kamom wain, der pamara, der norok moni. **8** A ren apwali men kairu o pok ong me mau, o kanongama, o pung, o saraui, o makelekel. **9** Kolekoleta masan, me udan pung o koiok ong padak, pwen kak ong panauiki padak en kamaur o kapung ong me katiwo kan. **10** Pwe ir me toto me malaun o kapei lokaia o me kaweid sapung, iet eten, kisan men sirkomsais. **11** Me mau ong au ar en pinapinla, pwe re kin kawukila toun im toto, o me kin padapadaki, me sota mau, pweki moni. **12** Amen irail, pein arail saukop amen inda: Men Kreta me kalap likam, man sued o laualo, nain manga. **13** Kadede pot et me melel. Ari, i me koe en kapung kelail ong irail, pwe ren kelailada ni poson. **14** O ren der insenoki en Sus oko ar kasoi mal akan o kusoned en aramas akan, me mieu sang melel. **15** Karos me kon ong makelekel akan, a sota me kon ong me samin o so poson akan, pwe arail lamelame o pil insen arail me samin. **16** Re kin inda, me re asa Kot, a ni ar wiawia kan re kin ponsasa i. Irail meid sued, o sopeik, o so koiok ong song en wiawia mau karos.

2 A KOE en padapadakeki duen me kon ong lamalam en kamaur. **2** Padaki ong ol ma kan, ren der wukiwuk sili, a ren indand mau o ngenin, o kelail ni poson, o ni limpok, o ni kanongama. **3** Pil dueta li ma kan, ren wiawia duen me kon ong saraui kan, ren der likinekine der lidun wain, a ren saunpadak en me mau, **4** Pwe ren panaui li pulekul akan, en apapwali ar paud o pok ong nair seri kan. **5** Ren lelapok, min, apwali nan im ar akan, kadek, peiki ong ar warok kan, pwe masan en Kot ender lalauela. **6** Pil dueta manakap akan, panaui ir, ren lelapok. **7** Ni wiawia mau kan karos koe kasaleda pein uk kaalemongi mau amen, ni om padak melel o lelapok. **8** Kida padak en kamaur o namenokala, pwe me palian kitail en namenokala, o sota diar me sued kot men karaune kitail. **9** Padaki ong ladu kan, me ren peiki ong ar saumas ni meakaros ren kaperen ir ada, o ren der katiwo. **10** Ren der pirap, a irail en mau o melel ong irail, pwe ren kalinganada lamalam en Kot atail Saunkamaur ni meakaros. **11** Pwe mak en Kot pwarado kamaureda aramas akan karos. **12** O padapadaki ong kitail, me kitail en mieu sang meakan me doo sang Kot o inong sued en sappa, ap lelapok, o pung, o dadaureta me kon ong ni sappa et. (aiōn g165) **13** O auiauiki kapor mau, o sansal lingan en atail Kot lapalap o atail

Saunkamaur Kristus Iesus. **14** Me sokonpaudeki pein i ki kitail, pwen dore sang kitail sapung karos, o kamakelekel ong pein i aramas, me a pan sapwillim aneki, me kin nantiong wiawia mau karos. **15** Mepukat padake kida, o panauiki, o kapung kelail ong; sota amen me pan mamale kin uk.

3 KATAMAN kin irail ren peiki ong monsap o me manaman akan, o ren apwali wiawia mau karos. **2** Der lalaue amen, der akamai, a en kamantik, o opampap ong aramas akan karos. **3** Pwe kitail pil pweipwei mas o, o sopeik, o salongala, o papa song en inong o madong sued akan, kokoa me sued, o peirin, pakailok, o kailongki amen amen. **4** A kalangan o limpok en Kot atail Saundor lao pwarado, **5** A kotin dore kitail la kaidin pweki pein atail wiawia pung, a pein a kupur ki paptais en kaiypi kap o kawilia kap ren Ngen saraui. **6** Me a kotin kupura dong kitail kaualap ren Iesus Kristus atail Saundor. **7** Pwe kitail en pung kila a mak, pwen sosoki maur soutuk duen at kaporopor. (aiōnios g166) **8** Melel padak pot et o i men, koe en nantiong kawewedea, pwe irail, me posonla Kot, en kadoke kin ir wiawia mau, mepukat me mau o kon ong aramas akan. **9** A liki sang peidok mal akan, o padok en tiak kan, o akamai, o akamai ki kapung, pwe mepukat sota kadepa o me mal. **10** Aramas likin panau amen, panaui pan mepak de riapak ap muei sang i. **11** Pwe koe asa, me i me sapung o kin wia dip, a kadeikada pein i. **12** I lao kadar wong uk Artemas de Tikikus, koe madang dong ia, Nikopolis, pwe i kileledier me i pan kauson wasa o ni ansaun kapau. **13** Saunkawewe Senas o Apolos kadara dong ia madang. Sauasa ira, pwe ira de anane meakot. **14** O haitail akan en porisok o koiokki ong wiawia mau, pwe ren der so wa'rail. **15** Karos, me mi re i, kin ranamau wong uk. Ranamau wong karos, me kin pok ong kit ni poson. Mak o en mi re omai karos!

Pilemon

1 PAULUS salidi en Kristus Iesus amen, o ri atail Timoteus ong Pilemon kompoke pat o at warok ni dodok kan. **2** O ri atail li Apia, o sauas pat Arkipus, o momodisou, me mi nan tanpas omui; **3** Mak o popol sang ren Kot sam atail o atail Kaun Iesus Kristus en mi re omui! **4** I kin danke ai Kot ni ai kapakap kin komui ansau karos. **5** Pwe i ronger duen omui limpok o poson ong Kaun Iesus o ong saraui kan karos. **6** Pwe poson o me mi re'tail en kakairida re omui, ni omui dedeki duen me mau kan karos, me mi reatail sang ren Kristus. **7** Kit peren kidar o kamait kilar omui limpok, pwe mongiong en saraui kan en kelail kilar komui, ri ai. **8** I me i aimaki ren Kristus kusoned eki ong komui duen me pan wiaui. **9** Ari so, pweki ari limpok ong komui i men poeki ta re omui, pwe ngai Paulus likailapalar o salidi en Kristus amen. **10** I poeki re omui nai seri Onesimus, me i wiadar ni ai salidi, **11** Me so katepa ong komui mas o, a met a katepa ong komui o ngai. **12** I me i kapure ong komui, komui ari apwali i, dueta pein mongiong i. **13** Pwe i mauki a en mimieta re i, pwen papa ia ni ai saliekidi rongamau, wiliandi komui, **14** A i sota men wia meakot, me sota pwili sang kupur omui, pwe omui wia mau ender mansairen a somansairen. **15** Ele a tang sang re omui ansau kis, pwe komui en pur ong naineki i kokolata. (aiōnios g166) **16** Kaidin due ladu amen, a mau sang ladu amen, pwe due ri omui kompok amen; iduen re i, a re omui pan laud sang ni pali uduk a o ni pali en Kaun. **17** Ma komui akawarok kin ia, apwali i dueta pein ngai. **18** A ma a wia sapung ong komui er, de pwaipwand ong komui, i pan kapungala. **19** Met ngai Paulus intingkier pein pa i, i pan pwain, ari so, i so pan inda, me komui pwaipwand ki ong ia pein komui. **20** Ei ri ai, i men paiekin komui ren Kaun o, kainsenemauda mongiong i ren Kristus. **21** I kaporoporeki om peik, ap inting wong komui. A i asa, me komui pan via laud sang, me inda. **22** I men, komui en kaonopada deu i, pwe i kaporoporeki, me i pan lapwadang komail ki omail kapakap. **23** En Epapras, ai warok ni ai salidi pan Kristus Iesus, a ranamau wong komui. **24** O Markus, o Aristarkus, o Demas, o Lukas ai warok en dodok kan. **25** Mak en atail Kaun Iesus Kristus kin iang ngen omail! Amen.

Men Ipru

1 MURIN masan toto, me Kot kotin kadedeki saukop akan ni tapin kaua ong sam atail akan, **2** A ni imwin kaua o ran pukat, a kotin masan kidong kitail Na, me a kotin kasapwilada, pwen sosoki meakan karos, o me a kotin wia kida wei pokon, (aiōn g165) **3** Me kisan a lingan o wewe mau ong mom a, o kotin kaun kida meakan karos a masan manaman, a lao kotin kamakelekele ki sang dip atail ki pein i, ap kaipokedi ni pali maun en Kaun lapalap poa. **4** I me a lapalapalar kaulap sang tounlang kan, pwe a aleer mar eu, me lap sang mar arail. **5** Pwe is ren tounlang kan, me a kotin masani ong: Koe nai Ol, ran wet I kaipwi ukadar? O pil eu: I pan wiala Sam a, o a pan wiala nai Ol? **6** O pil eu: A lao pan pil kare dong sappa Meseni o, a kotin masani: Tounlang en Kot karos pan pongi i. **7** A duen tounlang kan a kotin masani: A wiaki sapwilada a tounlang kan man en kadar o a papa kan umpul en kisiniia. **8** A duen Sapwilim a a kotin masani: Mol omui, Maing Kot, pan potopot eta. O sokon en pung, iei sokon en wei omui. (aiōn g165) **9** Komui pok onger me pung, ap kailongki tiak sapung; iei me omui Kot keie kin komui Maing Kot, potik kaperen, pwen lapa sang nanmarki kan karos. **10** O pil eu: Komui Maing pasonedier sappa nin tapi o, o lang akan wiawia en lim omui kan. **11** Irail pan momela, a komui pan kotikot eta, o irail karos pan maringalar dueta likau eu, **12** Komui pan kotin wilitik ir pena dueta likau eu, o irail pan wukila, dueta likau eu; a komui pan duedueta o omui par akan sota pan rosela. **13** A is ren tounlang kan, me a kotin masani ong: Mondi ong ni pali maun i, I lao kaloedi om imwintiti kan pan nä om? **14** Kaidin irail karos ngen en men papa me kin pakadarala pwen papa irail, me pan sosoki maur soutuk?

2 I ME kitail en nantiong madamadaua, duen me kitail rongadar, pwe kitail ender so konoti. **2** Pwe ma masan o, me pousa sang ren tounlang kan, me inen o kaopa karos o katiwo karos kalokoloker duen kapung o, **3** laduen atail pan kak pitila, ma kitail mamaleki kamaurpa lapalap wet, me tapida ni a kalok sang ren Kaun o ap pil sang ren me rongorong i kan! **4** A pil Kot, me kotin kadedeki ni kiel akan, o manaman akan, o song en wiawia kelail akan, o sisakis en Ngen saraui, duen pein kupur a. **5** Pwe a sota kotiki ong tounlang kan, en koaki sappa kokodo, duen me se indinda. **6** A amen me kade o inda ekis wasa: Dakot aramas o, pwe komui kin kotin kupura i, de nain aramas amen, pwe komui kin apwali i? **7** Komui kin kasapwilidi i ansau kis pan tounlang kan, ap kin nine kin i lingan o wau. **8** Kom kin kaloedier karos pan aluwila a kan. A ni a kin kaloedi ong i meakan karos, solar, me sota lodi ong i. A met kitail saikenta kilang, me karos lodi ong i. **9** A kitail kilang Iesus, me kasapwilidi ansau kis pan tounlang kan, pweki a kalokolok ong kamatala, ap nine kida lingan o wau, pwen mata kila amen amen duen mak en Kot. **10** Pwe me mau ong i, me dipisou kan karos wiaui onger o wiaui kidar, ni a kin kalua wong lingan seri toto, en kaunokala Tapin maur arail ki kamekam, **11** Pwe i, me kin kasaraui, o irail, me pan kasarauila, karos tapi sang me ta men, i me a sota kin namenokki riane kin irail, **12** Duen a kin masani: I pan padaki ong ri ai kan mar omui, o nan pung en momodisou i

pan kaul kaping ong komui. **13** O pil eu: I pan liki i. O pil eu: Masani, iet ngai o seri kan, me Kot kotiki ong ia er. **14** A duen seri kan, me kisan pali nta o uduk, i me a pil kotin ale ong pein i mepukat, pwe ni a matala i en kaloedi i, me kaun en mela, iei tewil o, **15** O kin lapwada irail karos, me lodi ong masak mela, ap lidilidu arain arail maur. **16** Pwe kaidin tounlang kan, me a kin apawali, pwe a kin apawali kadaudok en Apraam. **17** I me a kin udan duela ri a kan ni meakan karos, pwen kalangan o wiala samero lapalap melel amen, mon Kot, pwen tomki dip en aramas akan, **18** Pwe duen pein i kanaudokalar o songsong, a kin mangi duen sauasa irail, me songsonger.

3 I ME, ri ai saraui kan, komail me pwaisanekier en lang a eker, komail madamadaua duen wanporon o samero lapalap en atail lamalam: Iesus. **2** Me melel ong i me kasapwilada i, dueta Moses me melel wasa karos nan tanpas en Kot. **3** Pwe lingan en Ol men et me lapa sang lingan en Moses, dueta aramas amen, me wiadar im eu, me kaka sang im o. **4** Pwe im karos wiauieda ren aramas amen, a me wiadar meakan karos, iei Kot. **5** A Moses me melel ni a koaki tanpas en Kot, dueta papa amen, pwen saunkadeda en meakan me pan lokido. **6** A Kristus me udan Na, ap melel nan pein tanpas a. A tanpas a iei kitail, ma kitail kolekoleta poson o peren en kaporopor lao lel imwi. **7** I me Ngen saraui kin masani: Ran wet, ma komail pan rong kapitie, **8** Komail der kapitakaila mongiong omal, due ni ansau en kaongiong ni ran en songsong nan sap tan. **9** Wasa me sam omal akan kakaudud o kasosong ia o irail kilanger ai wiawia kan saunpar paeisok. **10** lei me I makaraki pan ti o, ap inda: Mongiong arail kin poden sapungla. A irail solelapokki ai al akan. **11** lei me I kaukila ni ai makar: Irail sota pan konodi ai moleilei. **12** Kalaka ri ai kan, pwe mongiong en amen de suedela, ap so poson o mwei wei sang Kot ieias. **13** A komail panau pena ran karos arain omal kak inda: Ran wet; pwe amen de kapitakai kila widing en dip. **14** Pwe kitail wialar kisan Kristus, ma kitail kolekoleta tapin atail liki lao imwiskela. **15** Duen a lokido: Ran wet, ma komail pan rong kapitie, komail de kapitakaila mongiong omal, due ni ansau en kaongiong. **16** A is irail, me kaudud ong i ni ar rongadar? Kaidin irail karos, me ko wei sang Äkipten ren Moses? **17** A is irail, me a kin ongiang kidar par paeisok? Kaidin irail, me wiadar dip, me war arail pupedi nan sap tan? **18** A is irail, me a kin kaukila, me re sota pan konodi a moleilei? Kaidin irail eta, me sota peiki ong i. **19** Ari, kitail diarada, me re sota kak, konodi, aki ar so poson.

4 KITAIL ari kanakanaiong pein kitail, pwe inau pan pedelong ong nan a moleilei mimieta, pwe amen re omal ender diarokada duen amen, me sota konodier. **2** Pwe rongamau pil lolok dong kitail er dueta ong irail; a arail rong masan o sota kadeba ong irail, aki a sota doleki poson ren me rongadar akan. **3** A kitail me posonlar, pan pedelong ong nan moleilei o, duen a kin masanier: I kaular ni ai makar: Re sota pan pedelong ong nan ai moleilei. Ari so, wiawia kan unsokalar ni a kin kapikadar sappa, **4** Pwe ekis wasa a kin masanier duen ran kaisu: Kot kin moleilei sang a wiawia kan karos ni ran kaisu. **5** O wasa et a pil kin masani: Irail sota pan pedelong ong nan ai moleilei. **6** Ari, a kak ren akai en pedelong ong nan

moleilei o; a irail, me aleer rongamau mas o, sota pedelong ong, pweki ar sopeik. 7 Kot ap pil kotin kileledier ran eu: Ran wet! Ni a kotin masanier ren Dawid murin ansau warai, duen a masan moa: Ran wet, ma komail pan rong kapitie, komail der kapitakaila mongiong omail. 8 Pwe ma losua kamoleilei ir ala, a sota pan kotin katitiki duen eu ran. 9 Ari kamol en sapat pan sapwilim en Kot akan mia. 10 Pwe i, me pedelong ong nan a moleilei, a pein pil moleileila sang a wiawia kan, dueta Kot sang sapwilim a kan. 11 Kitail ari kaporisoki pein kitail, en pedelong ong nan moleilei o, pwe amen ender lodi ong song en sopeik ota. 12 Pwe masan en Kot me maur, o manaman, o kong sang kodlas au riau, o kin til wong, lao a kasare pasang maur o ngen, pil kokon akan o kanang en ti o; o kadeikada lamelam o inong en mongiong o, 13 O sota man me maur kot me rir sang i, pwe meekaros me sansal o kadirokada mon silang i. Kitail en kapungala pein kitail re a. 14 Ari, pweki atail samero lapalap kasampwal Iesus, Sapwilim en Kot, me kotidala nanlang, kitail en dadaurata lamalam. 15 Pwe atail samero lapalap kaidin i amen, me sota kin kotin pam atail luet akan. A i amen me songsong ni song karos dueta kitail ap sota dip a. 16 Lei me kitail en aima ko dong mol en mak, pwe kitail en tungole kalangan o mak, pwen sauas patail ni ansau me mau ong.

5 PWE samero lapalap karos, me pilipildar sang ren aramas akan, pan kasapwilada, pwen sauasa aramas akan ren Kot, pwen wiada kisakis o mairong pweki dip; 2 Me kak pamada duen me sapung o salongala kan, pwe i pil me lued. 3 I me a udan kida mairong pein dip a, dueta a kin tomeki dip en aramas akan. 4 O sota amen, me kin kasapwilada pein i, pwe a pan kasapwilada sang ren Kot dueta Aron. 5 Pil dueta Kristus, me sota kalinganada pein i, pwen wiala samero lapalap, a i me wiadar me masani ong i: Koe nai Ol, ran wet I kaipwi uk adar. 6 Duen a pil kotin masani ekis wasa: Koe samero duen al en Melkisedek kokolata. (aiōn g165) 7 O ni ran akan, me a kotikot ni pali uduk, a kotin mairongki laolao, o ngidigid, o kaukauwet, o tontonir ong i, me pan kak dorela i sang a pan matala, o pweki a wauneki Kot, a laolao pil pwaider. 8 I me Sapwilim a, ari so, a kotin padakki peik ni a kalokolok. 9 O ni a unsokalar a kotin wialar kamaur pan maur soutuk ong irail karos, me kin oke i. (aiōnios g166) 10 O Kot pil kotin kamare kin i samero lapalap duen al en Melkisedek. 11 Iran mepukat kasoi toto mi re at, a me awpal en kawewedea, aki omail sota dedeki. 12 Nan a daulier ansau, me komail en wiala saunpadak, ari so, komail me pil mau ong, amen en kaweweong komail tapin lamalam en masan en Kot, wialar song dueta irail, me kin tungole pil en didi, a kaidin kisin manga. 13 Pwe amen amen me kin tungole pil en didi, me man salongpon ni masan en pung, pwe a rasong seri pwelel. 14 A me unsokalar akan me mau ong kisin manga, pwe irail me anlar lamalam pweki ar laudelar, ap asa duen me mau o me sued.

6 I me kitail pan muei sang tapin padak en Kristus, ap kakairida o unsokela, a kaidin pur ong wia pason ni at kalukila wiawia en mela kan, de poson Kot. 2 De padak duen paptais, o pokada pa kan poa, o duen en me melar akan ar pan maureda, o duen kadeik soutuk. (aiōnios g166) 3 A i me kitail pan wiada, ma Kot

pan kotin mueid ong. 4 Pwe a so kak pa'rail, me marainlar, o me wewekier kisakis sang lang, o audaudkier Ngen saraui, 5 O lolekong kilar masan en Kot mau, o manaman en mueli mau kokodo, (aiōn g165) 6 Ma irail pan pup wei sang, re solar pan kak pur ong kalula, pwe irail pein kalopuela Sapwilim en Kot o kanamenokalar i. 7 Pwe sap me lamelamur ki katau, me kin purepure moredi ong, o me kawosadang irail, me kin wia sapasap kapwa mau, iei sap o me kin ale pai ren Kot. 8 A ma a kin kawosada tuka teketeck o dip, iei me sued o mau ong kariala o ni imwi a pan karongala. 9 A kompoke pat akan, se asa, me komail sota kin duota ni meakan me kareda maur, ari so, iduen at kin padapadak. 10 Pwe Kot sota sapung, o a sota kak maliela omail wiawia kan o omail dodok limpok, me komail kasansale ong mar a ni omail papaeer me saraui kan, o ni omail kin papa. 11 A kit kin inong iong, amen amen komail en nantiong duedueta kasansaleda kaporo por melel lao lel imwi. 12 Pwe komail der tangangala, a komail alale sang irail, me poson o kanongama ap sosoki inau kan. 13 Pwe ni en Kot a kotin inauki ong Apraam, a kotin kaukila pein i, pwe sota me lap sang en kau kila, 14 Masani: Melel I pan kapai uk ala o kangeder uk ala. 15 I ari auiauieta ni kanongama ap pwaida inau o. 16 Pwe aramas akan kin kaukila me lapa sang ir, o kaula kin kaimwisokala akamai karos. 17 I me Kot pil kotin kaukila, pwen kasale ong irail, me pan sosoki pai en a inau o, me a inau sota kak wukila. 18 Pwe song riau me so kak wuk, pwe Kot sota kak likam, en kamait kit ala melel, pwe kitail en tang wong kaporopor, me mi mo atail. 19 Kaporopor wet me rasong paipong en ngen atail, me melel o teng, me kak lel wong nan pera saraui. 20 Lei wasa atail saunkair kotila ia pweki kitail, Iesus, me wiala samero lapalap ni al en Melkisedek kokolata. (aiōn g165)

7 IEI Melkisedek nanmarki en Salem o samero en Kot lapalap amen, me kotilan tu ong Apraam, ni a pure do sang a kaloedi nanmarki kai, ap kapaida i; 2 Me Apraam pil kotiki ong eisok kis eu sang ni a dipisou karos. Iet wewe kaien mar a: Nanmarki en pung; ap pil: Nanmarki en Salem, iet wewe: Nanmarki en popol; 3 Me sota sam a, sota in a, sota a kainok, sota tapin a ran akan, pil sota imwin maur. A a ras ong Sapwilim en Kot, o a pan samero kokolata. 4 Komail kilang ol lapalap men et, me sam atail Apraam kotiki ong eisok kis eu en a dipisou, me lodier. 5 Melel eta kadaudok en Lewi, me kasapwiladang dodok en samero, arail kusoned mia, me ren ale sang ren aramas akan, iei ri arail akan, eisok kis eu, duen kapung, a ir pil kisan kadaudok en Apraam. 6 A i, me sota kisan irail, ale eisok kis eu sang ren Apraam o kapaiada i, me aleer inau o. 7 Nan melel kaualap me tikitik o kin paida sang ren me lapalap. 8 Ari met, aramas akan me udan mela, kin ale eisok kis eu, a mo amen, me kadedepa mia, duen a ieiasata. 9 Ari melel, pil kadaudok en Lewi me kin ale eisok kis eu, kida eisok kis eu ong (Melkisedek) ki Apraam. 10 Pwe a mimieta nan longelang en sam a, ni ansau Melkisedek kotilan tu ong i. 11 Ari, ma dodok en samero Lewi unsokela — pwe i ansau irail aleer kapung o — da katepan amen samero en pwarado ni al en Melkisedek, a kaidin ni al en Aron? 12 Pwe ma dodok en samero wukila, nan kapung pan pil wukila. 13 A i, me se indinda, i kisan eu kainok, a sota

amen sang nan kadaudok wet apwalier pei saraui. 14 Pwe meid sansal, me Kaun patail tapi sang luda. Ari, iran sau wet Moses sota katitiki meakot duen samero. 15 Mepukat sansal melel, ma amen samero pan kotido ni al en Melkisedek, 16 Me sota kasapwiladar pan tiak en kusoned uduken, pwe pan manaman en maur soutuk. 17 Pwe iet kadedepa: Komui samero soutuk amen duen al en Melkisedek. (aiōn g165) 18 Pwe i me kusoned en mas nikier, pwe me luet o sota katepa, 19 Pwe kapung sota kak kaunsokala meakot, a kaporopor me mau sang men mas, pan id pwarado, me kitail kak tuki ong Kot. 20 O iet pil eu kasampwal: Pwe a kasapwil kida kaula — a irail wiala samero ni sota kaula. 21 A men et sapwilikida kaula ren i, me kotin masani ong i: Kaun o kaular, a ap sota pan kalu kila: Komui samero soutuk amen duen al en Melkisedek. (aiōn g165) 22 lei me lejes pil wiala kapung pan inau, me mau sang men mas. 23 A irail me toto, me wialar samero, pweki ar matalar, kareda, me irail sota kak mimieta. 24 A i me potopoteta, pwe a kotin aleer dodok en samero soutuk. (aiōn g165) 25 Ari, i me a kotin kak kamaureda melel ir karos, me kai ki ong Kot i, pwe a kotin ieiasata, pwen laolao kin ir. 26 Pwe iduen samero lapalap me mau ong kitail, me saraui, o so sapung, o so samin, o me liki sang me dipan akan, o ileila sang nanlang. 27 Me sota rasong samero lapalap akan, me kin kida mas mairong pweki pein dip arail ap pweki en aramas akan ni ran karos. Pwe i me a kotin wiadar pan pak ta ieu, ni a kotin mueid ong Kot pein i. 28 Pwe kapung kin kasapwiladang samero aramas luet akan, a masan en kaula, me wiauier murin kapung, kasapwiladar Sapwilim a, me unsokalar soutuk. (aiōn g165)

8 A iet orlepan me se indinda: Atail samero lapalap, me kotikot ni pali maun en mol en Kaun lapalap nanlang. 2 lei papa en pera saraui o im likau melel, me Kaun kotin kauada, kaidin aramas amen; 3 Pwe samero lapalap karos pan kasapwilada, en kida kisakis o mairong kan. I me udan pung men et en pil kida meakot, me a pan kotin mairongki. 4 Ma a kotikot sappa, a sota pan kak samero, pwe samero kan mia, me kin kidang kisakis duen kapung o, 5 Me kin alale sang meakai mi lang, duen Moses, me Kot kotin kalolekongla, ni a pan kauada im likau. Pwe a kotin masani ong i: Kanai ong, o wiada meakaros, duen me kasansale ong uk er nin nana! 6 A i me aleer papa eu, me mau sang arail, pwe i kapwai pan inau, me mau sang men mas, pwe a tapi sang masan en inau, me mau sang men mas o. 7 Pwe ma inau en mas o unsokalar, sota me pan rapaki wasa en eu inau. 8 Pwe a kotin kupur sued kin irail masani: Kilang, ni ran oko, me pan kodo, I pan ki ong men Israel o kainok en luda inau kap eu; iei me Kaun o kotin masani. 9 Kaidin dueta inau o, me I ki ong sam ar akan, ni ran o, me I koledi pa arail, pwen kalua irail do sang nan sap en Åkipient, pwe re sota podidi ong ai inau; ari, I ap sota inseno kin irail, me Kaun o kotin masani. 10 A iet inau o, me I pan wiai ong men Israel murin ran oko, me Kaun o kotin masani: I pan audeki ngen arail ai kapung, o intingiedi nan mongjiong arail, I pan wiala arail Kot, o re pan wiala nai aramas. 11 Sota amen me pan padaki ong men imp a, o ri a indinda: Lelapokki Kaun! Pwe amen amen pan lelapok kin ia sang ren me titikit o lel ong me lapalap re'rail. 12 Pwe I pan

makeki ong ir ar sapung kan, o dip arail I solar pan tamanda. 13 Ni a kotin masani: Inau kap, a kotin kamaringala men mas o. A me maringalar o malar, me mau ong lokidokila.

9 A inau kaieu pil a kusoned en wia saraui mia, o pera saraui me sansal. 2 Pwe im likau eu wiauier, a ni pali liki lamp mia, o tepel, o prot en kasansal; iei wasa, me adaneki wasa saraui; 3 A palila sang pera, ilolong, i wasa me adaneki wasa saraui melel. 4 lei wasan pei saraui kold en kisiniai o kopa en inau, me kitimeki pena kold wasa karos, a dal kold iangaki mana, o en Aron a sokon, me masel pasang, o slet en inau. 5 A ponangin kopa o Kerupin en lingan mia, me kompwaledi wasan tom. A ansau wet i sota pan padaki ong komail due. 6 A mepukat karos lao onoper, samero kan kin pedelong ong nan im likau moa kapwaiada dodok ong Kot ansau karos. 7 A nan im likau kariau samero lapalap eta kotilong ong kelep pan me pak nan par eu iangaki nta, me a tom kida pein dip a o dip en aramas akan. 8 I me Ngen saraui kotin kasansale kida, me al en nan pera saraui melel saikenta wiauier, arain im likau moa mia. 9 Mepukat karasepa eu en ansau wet, pwe kisakis o mairong en wiau iole, a re sota kak kapungala nan insen en i, me kin kapwaiada dodok ong Kot wet. 10 Pwe met akan wiauita, pwen pil iang manga o nim, o song en kamakelekel akan, o tiak en kamaui pali uduk, me pan wiaui, lao lel ansau me mau song. 11 A Kristus me kotido, pwen samero lapalap en dipisou en mur, ap kotin weid nan im likau eu, me lapa sang o mau sang men mas o, me kaidin wiaui kidar pa, o me sota udan pali pa et, 12 Pil sota kotikilong ntan kut ol de kau pul a pein nta pan mepak, me a kotikilong nan pera saraui melel, pwen lapwapan dip soutuk. (aiōnios g166) 13 Pwe ma ntan kut o kau ol o pas en kau li usupeki me samin kan ap kaminela o kasarauiula pali uduk o, 14 Daduen ntan Kristus so mau sang kaualap, me tonmeteki pein ong Kot ren Ngen soutuk, me sota me suet kot pit, pwen kamakelekel insen atail sang ni wiawia mela kan, pwen papa Kot ieias! (aiōnios g166) 15 I me a kotin wiala saumont en inau kap; a matala wiauier, pwen lapwada sapung kan, me wiauier pan inau kaieu, pwe irail me paeker akan en ale inau en soso soutuk. (aiōnios g166) 16 Pwe ma inau en soso en pwaida, i me wiadar inau o, pan mela mas. 17 Pwe inau en soso kak pwaida murin aramas a mela, ma so, a sota pan kareda meakot, arain maur en i, me wiadar inau o. 18 I me inau kaieu sota pan pwaida, ma nta so iang. 19 Pwe kusoned en kapung karos lao loki ong aramas karos ren Moses, a ap ale ntan kau o kut iangaki pil o wunen man waitata o isop, ap usupeki puk o aramas akan karos, masani: 20 let ntan inau, me Kot kotiki ong komail er. 21 A pil usupeki nta im likau o kapwa en papa kan. 22 O koren iong karos pan makelekele kida nta duen kapung o, a ma so nta, nan sota dip me pan lapwada. 23 I me a mau ong mom en dipisou en nanlang kan en kamakelekele kida mepukat. A dipisou en nanlang en kamakelele kida mairong eu, me mau sang mepukat. 24 Pwe Kristus sota kotilong ong nan pera saraui, me pa wiaui kida pwe i mom en me melel, a kotilong ong nan nanlang, pwen pwaralang mon silang en Kot pweki kitail. 25 A sota kotilong ong, pwen tomki pein i pan pak toto dueta samero lapalap, me kin pedelong ong nan pera

saraui ni par karos iangaki ntan man oko. **26** Ma iduen, nan a pan matala pan pak toto sang nin tapin aramas akan, a met ni imwin ansau kan, a koton pwarado pan mepak, pwen lapwada dip akan ki pein a mairong. (*aiōn g165*) **27** A duen a kileledier ong aramas akan, en mela pan mepak, a muri kadeik o, **28** Iduen Kristus me matalar pan mepak, pwen lapwada dip en me toto. A ni a pan koton puredo, a pan pwara dong ir, me kin auiaui i, a kaidin pweki dip, a pwen kamaur ir ala.

10 PWE kapung o iei motan dipisou en mur, a kaidin pein mom en dipisou, a sota kak kaunsok kilar mairong ota irail, me kin wia ir ada ni par karos. **2** A ma iei, arail mairong pan dukedi, pwe solar kataman pan dip en irail, me apwali mairong; **3** Pwe mepukat kin wiaui, pwen katamanda dip ni par karos. **4** Pwe ntan kau ol o kut sota kak wa sang dip akan. **5** Ari, ni a koton pwara dong sappa, masani: Mairong o kisakis komui sota koton mauki, a komui kotiki ong ia er pali war ai. **6** Kom sota peren kida mairong isis o mairong men tom. **7** I ap inda: Kilang, I kokodo, nan puk o me intingidier duen ngai, pwen kapwaiada kuper omui, Maing Kot. **8** Mas a masanier: Mairong, o kisakis, o mairong isis, o mairong men tom, kom sota koton mauki, o kom sota kuper peren ki mepukat, me wiauier duen kapung o. **9** Ap pil masanier: Kilang, I pwara don kapwaiada kuper omui. A kotiki sang men mas, pwen kapwaiada men mur. **10** Ni kuper wet kitail kasarauilar ki mairong en war en Jesus Kristus pan me pak. **11** Samero karos me kasawwiladar, pwen apwali dodok ni ran karos o purepure mairong ota, me so kak lapwada dip akan. **12** A men et, me koton mairongki pan mepak dip akan, ap kaipokedi ni pali maun en Kot kokolata. **13** O a koton auiaui, lao a imwintiti pan wiala utipan aluwilu a kan. **14** Pwe a koton kaunsokila tom ta ieu karos, me pan kasarauila. **15** Ngen saraui pil koton kadede ong kitail duen mepukat, pwen murin a koton masanier: **16** let inau, me I pan wiai ong irail murin ran pukat, me Kaun o koton masanier: I pan ki ong mongjiong arail ai kapung, o I pan intingjiedi ong nan ngen arail. **17** Dip arail, o arail sapung kan I solar pan tamanda. **18** A ma re lapwadar, ap solar mairong en dip pan wiaui. **19** Ari ri ai kan, ma a muei ong kitail er, en pedelong ong nan pera saraui ki ntan Jesus, **20** Pwe a koton wiai ong kitail er al en maur kap pot et lel pali lan likau ki uduk a. **21** A ma atail samero kasampwal en tanpas en Kot mia. **22** Kitail ap pan pwaralang i ni melel en mongjiong atail, o poson melel, o usupeki mongjiong atail, o maio sang insen sued, o widenki pil makelekel war atail, **23** O kitail en tengedi ong atail kadede en kaporopor o der wukiuk sili, pwe i me melel, me kotikida inau o. **24** O kitail en apwali nan pung atail ni atail kainong iong limpok o wiawia mau kan. **25** O kitail ender dukedi sang atail mod ong kaudok pena, duen me kin wiaui ren akai. A kitail en nantiong panau pena, pwe komail kilang, me ran o me korendor. **26** Pwe ma kitail inong iong wia dip, murin atail marainiki melel, solar mairong men tom ki dip atail, **27** A kitail pan mimieta ni atail masak kadeik apwalia o ongjiong en kisinial, me pan karosela imwintiti kan. **28** Ma amen pan tiakedi kapung en Moses, a sota pan diar mak, pwe a pan kamela, ma saunkadeda riamen de silimen mia. **29** Ari, da me komail lamelame, duen me pan tiakedi Sapwilim en Kot, o kasaminela ntan inau kap, me a kasarauilar o lalaue Ngen en

mak, a so pan kalokolok laud sang irail? **30** Pwe kitail asa i, me masanier: Ikeepa ai dok, I pan depuki ong. O pil eu: Kaun o pan koton kapung ong sapwilim a aramas akan. **31** Nan meid kalom, en lodi ong ni lim en Kot ieias. **32** A komail tamanda ran en mas oko murin omail marainlar, ap dadaurata ni omail kalokolok laud. **33** Ni omail kenkaurur sansal o pan kida o kamekam, o ni omail riane kin ir, me pil lel mesued. **34** Pwe komail iangaki me salidi kan ni ar kalokolok, o komail pil pereperen ni omail kapwa kan kulia wei sang, pwe komail asa, me komail aneki dipisou en lang, me mau sang o me sota pan sorela. **35** Komail ari der kasela omail liki, me pan kareda katingpa lapalap. **36** Pwe kanongama me mau ong komai, pwen kapwaiada kupur en Kot o konodi inau o. **37** Ansau tar kis, me onoper pan pwarado, a sota pan pwand. **38** A me pung o pan maureki poson, a ngen i sota pan peren kida, ma a pan pure wei sang. **39** A kitail sota kisan ir, me pure wei sang, ap lokidokila, a kisan irail, me kin poson ap kamaur ngen arail.

11 POSON me pason en me kitail kin kaporoporeki o kadede pan me so sansal. **2** Pwe i me men kaua aleer kadede parail. **3** Ni poson kitail asa, me lang o sappa wiauiker masan en Kot, iei me dipisou kan, me kitail kin kilang, so wiauiker meakai me sansal. (*aiōn g165*) **4** Ni poson Apel mairongki ong Kot me mau sang Kain, ap dedekilar, me i me pung, pwe Kot koton kupukupura a kisakis. O i me a kin padapadaki murin a melar lao lel met. **5** Ni poson Enok peukadala, pwen der kilang mela, ari, a soer diarokada, pwe Kot koton ukadala i, a mon a peukadala kadedepa mia, duen a kon ong Kot. **6** A ma so poson, sota me pan kak kon ong Kot. Pwe me men tu ong Kot, en poson, me a koton mia, o me a pan koton katingi ong ir, me rapaki i. **7** Ni poson Noa masakadar, ni a kauada war im, pwen kamaureda toun im a, ni a aleer masan en Kot, duen me saikenta sansal, o i me a kadeikada sappa, o sosoki pung, me pwili sang poson. **8** Ni poson Apraam peiki ong Kot, ni a paeker, en lipalang eu sap, me a pan sosoki; i ari lipalang o sota asa, wasa me a pan kotila ia. **9** Ni poson a wiala men wai amen nan sap en inau, o kotikot nan im likau kai, a Isaak o lakop, me pan pil ale soso en inau ota, iang i, **10** Pwe a auiaui kanim eu, me a pason mia, me wiauieda ren Kot. **11** Pil Sara keleki poson ni a pan liseanda, ap naitikada seri amen, ni a li dapwan, pwe a asa, me i melel amen, me kotiki ong i inau o. **12** I me sang me ta men, me rasong mela amen, me toto tapida sang, due usu en lang me totoia, o me rasong pik en ni oror, me sota kak wadawad. **13** Mepukat karos matalar nin poson o kaikenta paeiki inau o, a re kilanger sang ni wasa doo, ap peren kidar o kadedader, me re men kairu o men wai nin sappa. **14** A ni ar wia due met, re kin kasaleda, me re rapaki udan sap arail. **15** A ma irail ngongki sap o, me re ko sanger, irail pan kak purelang. **16** A so, pwe re inong iong eu sap, me mau sang sappa, me mi nanlang, i me Kot sota koton namenokki wiala arail Kot, pwe a koton kaonop ong irail er kanim eu. **17** Ni poson Apraam mairongki Isaak, ni a kasongesong o mueidala na ieros, murin a aleer inau o. **18** Iran i a lokido: Sang Isaak kadaudok om me pan irerok wei. **19** Pwe a asa, me Kot pil koton kak kamaurada i sang ren me melar akan, i me a pil pur ong naine kin i, pwen wia karasepa eu.

20 Ni poson Isaak kapaiadang lakop o Esau meakan me pan wiaui. 21 Ni poson lakop kapaiada nain losep putak riamen, ni a pan matala, o a pairukila pon a sokon. 22 Ni poson losep, ni a pan matala, a kokopada duen kadaudok en Israel ar pan lipala, o a kakalik ong ir duen ti a kan. 23 Ni poson Moses, ni a ipwidier, okiokilar ren sam a in a saunipong silu, pwe ira kilanger, me a seri kaselel amen, o ira sota masak en nanmarki a kusoned. 24 Ni poson Moses lao laudala, kang inaneki nain Parao seripein. 25 O a piladar en iang sapwilim en Kot aramas akan kamekam, sang peren mal en dip me motomot. 26 O a kasampwaleki kanamenok en Kristus sang kapwa en Äkipten, pwe a kupukupura katingpa. 27 Ni poson a lipa sang Äkipten, sota lomwiki ongjiong en nanmarki, pwe a kotin kaporoporeki, me a sota kilanger, dueta a kilang i. 28 Ni poson a wia pasa o usup en nta, pwe me pan kamela meseni kan, ender kai ong ir. 29 Ni poson irail kotela sed waitata, likamata nan sap madekong, me men Äkipten oko pil song, rap moperlar. 30 Ni poson kel en kanim leriko rongki pasang murin ar pidaki ran isu. 31 Ni poson Raap, li sued amen, sota iang ir, me sopocon, kamela, pweki a popol awpali liparok kan. 32 O da me i en pil kasoiada? Pwe ansau me tiktitik en wia kasoi duen Kideon, o Parak, o Simson, o lepta, o Dawid, o Samuel, o saukop akan. 33 Duen ar kaloekidi wei kan poson, kapwaiada lamalam pung, paieki inau kan, kaku pena au en laien, 34 Kakunla kel en kisiniai, piti sang au en kodlas, lueltalar rap kelail lar, komad ni mauin, kaloedier saunpeï en wai kan. 35 Li akai pil aleer nair me melar akan, pwen mauredar. A akai kalokoloker o kango maiolar, pwe re men konodi maureda sang ren me melar akan me mau melel. 36 Pil akai wewelokelar, o wokiwiok, o pil salidi, o lodi ong nan imateng. 37 Irail pakasuk, de rasaras pasang, de kame kila kodlas; re sansarawaru sili, likauiki kil en sip o kut, samamalar, kaankamekam, o awpal akan. 38 A men liki sota war ong mepukat. Irail koko sili nan sap tan, nin nana kan, pan paip o por kai. 39 Mepukat karos lok mau kilar ar poson, a sota paieki inau o. 40 Pwe Kot koton kaonopadang kitail me mau sang arail pai, pwe irail ender unsokalar mo atail.

12 ARI, pweki saunkadede pukat, me ras ong dapok kalaimun eu, me kapil pena kitail, kitail en meu sang katoutou patail o dip, me kin kolekole kitail, ap dadaurata tang ni weir, me mi mo'tail. 2 Uduzial Jesus, me tapi pan o kaimwisoke pan atail poson, me sota kotin kupukupure peren me moa, ap kotin kanongama ni lopu, mamaleki kanamenokpa, ap kotidi ni pali maun en mol en Kot. 3 Komail tamanda i, me wonewei ni kaupa ren me dipan akan, pwe komail ender pangada o ngen omail ender lueta. 4 Pwe komail saikenta kelail ong en palian dip, me kareda kamela. 5 O komail monokelar kamait pa'mail, me padaki ong komail ni tiak en seri: Nai ol, koe der rongarongan soreki kapung en Kaun o, o der lueta lar ni a pan kotin kapung uk ala. 6 Pwe Kaun o kin kotin kame, me a kin pok ong o kin kaloke seri karos, me a pan sapwilimaneki. 7 A ma komail pan kanongama ong kalokolok, nan Kot kin kotin wiai ong komail duen ong sapwilim a kan. Pwe ia seri men, me sam a sota kin kaloke? 8 A ma komail sota pan kalokolok dueta irail karos, nan kaidin komail seri, pwe sota sam omail. 9 A ma sam atail en pali

uduk kaloke kitail er, o kitail masak irail, iaduen, kitail sota pan peik kaualap ong Sam en ngen akan, pwen memaur kila? 10 Pwe irail kaloke kitail ran me malaulau, duen insen arail, a i pwen kamaui kitail la, pwe kitail en tungole kisan a sarau. 11 A kalokolok karos kaidin likamata peren, ni a pan lel ong kitail, pwe insensued, a mur a pan kareda wan pung o popul ong ir me anlar. 12 Komail ari kakelada pa o pukie omail luet akan. 13 O kakeki wei ná omail, pwe me sikilikil ender pirokala sang al o, a ren kelailada. 14 Nantiong popol ong amen amen o saraui; a ma so, sota me pan kak kilang Kaun o. 15 O Kalaka, pwe amen depa sota konodi mak en Kot, pwe karepen me sued ende pwaida, kawe komail, o me toto pan samin kila. 16 Pwe sota me pan nenek, de me sued amen due Esau, me netikila a soso ni kisin manga ta ieu. 17 Pwe komail asa, duen muri, ni a men ale pai, a lokidokilar, pwe a sota kak diar ansaun kalula, me a roporopeki pil en mas a. 18 Pwe komail sota lel nana, me aramas kak doke, o me ingkingkon, o pil sota lel wasa rotorot, o wasa pong, o melimel. 19 Pil sota lel ngil laud en koronete, de maod en lokaia, me irail, me rongadar, poeki, ender pur ong. 20 Pwe re sota kak ong rong: O pil man amen, ma a pan sair nana o, a pan pakasuk. 21 Iduen kasansal a kamasak melel, pwe Moses masanier: I ap lomwineki o rerer. 22 A komail leler nana Sion, o kanim en Kot ieias, Ierusalem en lang, o pokon en tounlang ngederenia, 23 O momodisou meseni, me mar arail kileledier nanlang, o ren Kot saunkapung en karos, o ren ngen en me pung kan me unsokelar. 24 O ren Jesus sauntom en inau kap o ntan usup, me mau sang en Apel. 25 Komail kalaka, pwe komail depa sakinwei, me kin mamasani. Pwe ma irail sota kak pitila, me sakin wei i, me kotin padapadak ong irail nin sappa, nan melel, kitail sota pan kak pitila, ma kitail pan sakin wei i, me masan dong kitail sang nanlang. 26 I ansau o kapitie kamokidada sappa. A met a kotin inauki masani: I pan pil kamokidada kaidin sappa eta, pwe pil nanlang. 27 A iet wewe en: I pan pil: Me mokidadar pan kawukila, pwe iei dipisou me wiauier, pwen ir, me sota kamokidada, en mimieta. 28 Kitail pan ale wei eu, me sota pan kak mokidada, i me kitail en dodok ong Kot duen me kon ong i, ni makelekel o masak. 29 Pwe atail Kot kisiniai ngkon.

13 KOMAIL tengedi ong limpok en saulang! 2 Komail der monokela, en awpali men kairu kan. Pwe i me akai kasamoki tounlang kai, ap sasa. 3 Komail tamanda me salidi kan, due pein komail salidier, o irail me kaankamekam, due pein komail, me memaureki pali war. 4 Karos en wauneki inau en papaud o los en sosamin, a me nenen o kamal akan Kot me pan kotin kadeik ong irada. 5 Komail der norok moni, a komail insenemauki me mi re omail. Pwe a kotin masanier: I sota pan muei sang uk de kase uk ala. 6 Ari, kitail ap aima ong indinda: Kaun o sauas pa i, i sota pan masak, pwe da me aramas amen pan kak wiai ong ia? 7 Tamatamanda omail saunpadak kan, me kawewe ong komail er masan en Kot, alale sang arail poson, o madamadawa imwin arail wiawia. 8 Jesus Kristus me duedueta, aio, ran wet, o kokolata. (aiōn g165) 9 Komail ender wukiwukki sili padak likam akai; pwe pai kasampwal eu, mongjong atail en tengetengela, me kin wiauiki mak, a kaidin ni kisin manga, me

so kadepa ong, me kin apapwali. **10** Atail pei saraui mia, me sota mau ong, irail en tungole sang, me kin papa nan im likau. **11** Pwe war en man akan, me ntar wisikilong ong nan pera saraui ren samero lapalap aki dip, isiser likin kanim. **12** Iduen lesus, pwen kasarauiala aramas akan ki nta, kamekamelia likin kanim. **13** Kitail ari en koie lang re a likin kanim o iang i kankaururla. **14** Pwe sota atail kanim potopot met, a kitail raparapaki eu, me mi mo'tail. **15** Kitail ari poden mairongki kaping ong Kot ren (jesus); iei wan kilin aua, me kadededa mar a. **16** Wiawia mau o kisakis, komail der monokela, pwe i mairong me Kot kotin kupura. **17** Peiki ong omaile kaun akan o duki ong irail! Pwe re kin tauli kin ngen omaile, duen me pan pakasau ren Kot, pwe ren wiawia mepukat ni peren, a so ni insensued, pwe i me sapai ong komail. **18** Kapakapa kin kit. Se kin peren kida atail insen mau, o se kin nantiong wiawia mau ren aramas karos. **19** I panaui komail en porisok wia met, pwe i en kak pitipit pwaralang komail. **20** A Kot en popol, me kotin kaiasadar Silepan sip lapalap, iei atail Kaun lesus sang ren me melar akan, ki ntan inau soutuk, (aiōnios g166) **21** I en kotin kamaui komail en kapwaiada kupur a o song en wiawia mau ren lesus Kristus. I me udan lingan kokolata! Amen. (aiōn g165) **22** Ri ai kan, i panaui komail, peiki ong ai panau wet. Pwe i inting wong komail er motomot. **23** Komail asa, ri atail Timoteus saladokelar; ma a pan madang dong ia, i pan iang i kilang komail. **24** Ranamau ong omaile kaun akan karos o me saraui kan karos. Men Italien kan ar ranamau wong komail. **25** Mak en mi re omaile karos!

lakopus

1 IET ngai lakopus ladu en Kot o Kaun Iesus Kristus ong kainok eisok riau, me pakasar pasanger; komail perenda! **2** Ri ai ko, komail perenki ma komail lel ong kasongesong. **3** O asa, ma omal poson me pung, a pan kareda kanongama. **4** A kanongama pan duedueta lao lel imwi, pwe komail en anla o unsok, o solar anane meakot. **5** A ma amen re omal sota a lolekong, i en poeki ren Kot, me kin kotiki ong amen amen ni so kidae, ari, a pan ale. **6** A i en poeki ni poson, der peikasal, pwe me kin peikasal, me rasong iluk en madau, me ang kin ipir wei pukepuk. **7** Pwe i aramas ender lamelame, me a pan tungole meakot sang ren Kaun o. **8** A ol amen me peikasal, kin koweikodo ni a dodok karos. **9** A ri atail amen, me samama, en suaiki a kapwapwa. **10** A me kapwapwa en suaiki a samama, pwe duen masal en rá a pan mongedi. **11** Pwe katipin dakada, ap karakar, ap kamongedi rá kan o masal en rá pupedier, o mom a kaselei olar, iduen me kapwapwa o pan sora sang ni a wiawia kan. **12** Meid pai ol o, me wonweita ni songapa, pwe murin a poedi, a pan ale nin in maur, me Kot kotin inauki ong me pok ong i. **13** Ma amen pan songsong, a depa inda, me a songsong ren Kot. Pwe Kot sota kak mi pan songsong en mesued, o a pil sota kin kasongesong amen. **14** A amen amen kin songsong ni a inong sued. **15** A inong sued lao wiauier, ap naitikadar dip; a dip, ni a unsokelar, kin naitikada mela. **16** Ri ai kompok kan, komail der ponepon kida. **17** Kisakis mau karos o a sapan kodido sang poa, sang ren Sam en marain akan, me sota man song toror o sota man wukila. **18** A kotin kanaitik kida kitail masan melel, pwe kitail en wiala meseni en sapwilim a kan. **19** Ri ai kompok kan, komail asa, aramas karos en madang rong, a pwand en lokaia, o pwand en makar. **20** Pwe makar en ol o sota kin kapwareda pung en Kot. **21** I me komail en kasela pwel karos o me sued karos, ap ale ong komail masan o, me padedier lol omal nin tiak en karakarak, i me kak ong kamaureda ngen omail. **22** A komail en kapwaiada masan o kaidin rong eta, a ma iduen, komail kin kotaue pein komail. **23** Pwe ma meamen kin rong masan o, ap sota kapwaiada, nan a ras ong ol amen, me kin kilekilang mas en pali war a nan klas, **24** Pwe murin a kilekilanger duen pein i, a koie la o pitipit monokela duen a sansal. **25** A me kin kilekilang melel nan kapung unsok o kasaledok, o kapwaiada, o ma a sota pan monokela, me a ronger, a kapwaiada, nan i pan pai kida a wiawia kan. **26** Ma amen lamelame, me a kin papa Kot, ap sota kaineneda lo a, o ma a piti pein mongiong i, nan a dodok ong Kot me mal kot. **27** A dodok min o pung mon Kot o Sam me wet: En apapwali sapoupou o li odi kan ni ar apwal akan, o pera ki pein i sang sappa.

2 RI ai ko, komail poson atail Kaun Iesus Kriitus en lingan, der lipiliki aramas amen. **2** Pwe ma ol amen pan iang omal saraui, me kapwateki ring kold likau lingan, o pil samama amen, me a tuken likau o sakanekan pan pedelong, **3** A ma komail pan kilekilang me mi nan likau lingan, o komail pan indang i: Re kitudi kaipokedi met, wasa mau, ap indang me samama: Koe en uda mo, de met impan utipa! **4** Iduen komail lipilipil nan

pung omal, o komail wiala saunkapung kan ni omal lamalam sued? **5** Ri ai kompok kan, komail rong! Kot sota kotin piladar me samama nan sappa et, me kapwapwaki poson, o me pan sosoki wei, me a kin inauki ong irail, me pok ong i? **6** A komail mamaleki me samama o. Kaidin me kapwapwa kan kin wia sued ong komail o pangalang komail mol en kadeik kan? **7** Irail sota kin lalaue mar isou, me komail maranekier? **8** Ma komail kapwaiada kapung isou duen masan o: Koe en pok ong men imp om dueta pein uk, nan komail wia me mau. **9** A ma komail pan lipilipili aramas, komail kin wia dip, o kapung pan kadiarok ong komail, me komail me dipan. **10** Pwe meamen kapwaiada kapung pon, ap kawela kusoned eu, nan i me tiakedi karos. **11** Pwe me kin masanier: Koe der kamal, i me pil masanier: Koe der kamela aramas! Ari, ma koe sota kamal, a ma koe kamela aramas, nan koe me tiakedier kapung o. **12** Komail ari lokaia o wiawia duen irail, me pan pakadeikada ren kapung en kamaio. **13** A me sota kin kadek, pan lodi ong kadeik apwal, a me kadek, kin suaiki kadeik o. **14** Ri ai ko, da katepan aramas amen, me pan inda, me a poson mia, ap sota a wiawia mau kan? Iduen poson pan kak dorela i? **15** Ma ri atail ol de li amen mia, me solar a likau, o solar kan ar kisin manga kaukaule, **16** A ma amen komail pan indang i: Kola popol rangerang o mangamanga! Ap sota, me komail pan ki ong i, me mau ong pali war a, da katepa? **17** Iduen poson, ma a kelep o sota wiawia iang, nan a melar. **18** A ele amen pan inda: Om poson mia, a ai wiawia kan mia; kasale ong ia om poson, me sota wiawia kan mia, a ngai pan kasale ong uk ai poson ni ai wiawia kan. **19** Koe kamelele me Kot me ta men mia, me mau, nan tewil akan pil kin kamelele ap masakada. **20** A koe aramas aklapalap, ma koe men dedeki, me poson me mal kot, ma sota wiawia kan iang? **21** Iduen sam atail Apraam? A sota pung kila a wiawia kan, ni a pan mairongki sapwilim a kisin putak Isaak pon pei saraui? **22** I me koe kilang, me poson sausa a wiawia kan, o poson unsok kilar a wiawia kan. **23** Ari masan o pwaider: Apraam poson Kot, o i me a pung kilar o a maraneki: Kompoke pan Kot. **24** Komail ari kilanger, me aramas amen pan pung kila a wiawia kan a kaidin poson ta. **25** Pil dueta Raap, li sued amen, kaidin a wiawia kan, me a pung kilar, ni a kasamo men en kadar, o kadar ir ala ni apot al toror? **26** Pwe duen pali war mela, ma sota ngen, iduen poson a mela, ma sota wiawia kan iang.

3 RI ai ko, me sota mau, ma komail me toto inong iong saunpadakala, pwe komail asa, me kitail pan lel ong kadeik laud. **2** Pwe pan pak toto kitail kin sapung, a ma amen sota kin sapungki lokaia kis, nan i ol melel amen, o a kak koaki pali war a pokon. **3** Kilang, kitail kin ki ong nan au en os kisin mata, pwe ren peiki ong kitail, o kitail kin kawuk sili war arail pokon. **4** Kilang, pil sop akan! Irail me kalaimun o ang kin ipir wei, ari so, men iil tikitik kak kawuki ong wasa, me kaptin kin inong iong ia. **5** Iduen lo me kokon tikitik eu, a a suisuai lapalap. Kilang, duen kisiniai tikitik kin isikada nana kalaimun! **6** Iduen lo en aramas, a rasong kisiniai o aude pan sapung karos. Lo o kisan kokon atail, ap kasaminela war pon, a kin isikada wiawia en nan maur atail karos, a pein i sis sang nan pweleko. (**Geenna g1067**) **7** Pwe song en man laualo karos, o manpir, o me karop, o man akan, me kin memaur nan sed, kin kamandala o kaloedi ren aramas

akan. 8 A lo o sota aramas amen me kak kaloedi, nan me sued kot, me dir en men kamela. 9 I me kitail kapingaki Kaun o Sam, o kitail kariaki i aramas akan, me wiauier ni mom en Kot. 10 Song ni au ota kapai o karia kin tapi sang ia. Ri ai ko, me sota pung, mepukat en wiaui due. 11 Daduen utun pil pot, a kin ki wei pil iau o sadik sang ni por ta ieu? 12 Ri ai ko, pik pot pil kak wa wan le, de wain pan kak wan pik? Pil dueta parer sol eu sota kak kida pil. 13 Is me leolekong re omail, o erekila padak? I en kasaleda ni lamalam mau a wiawia kan ni impai o leolekong. 14 A ma peirin o akamai mier nan mongjiong omail, komail der suaiki palian melel o der kalikame me melel. 15 Pwe leolekong wet, me sota tapi sang poa a udan pa et, pali uduk, pali tewil. 16 Pwe wasa peirin o akamai mia, nan i wasan saminimin o dodok sued karos kin wiauiaui ia. 17 A leolekong, me tapi sang ni pali poa, mas a kin makelekel, ap pil kaminimin, o kampai, o matarok, o dir en kadek, o wa mau, o so peikasal, o so malaun. 18 A wan pung pan kamoremoredi ni popol ren ir, me kin tom pena.

4 IA wasa akamai o pei nan pung omail kin tapi sang ia? Kaidin sang nan omail inong sued akan, me kin pepei nan omail kokon akan? 2 Komail kin inong ionic, ap sota aneki, komail kin kamela o kailongki, ap sota, me komail pan ale; komail kin akamai o mauin. A sota omail meakot, pwe komail sota kin poeki. 3 Komail kin poeki, ap sota pwaida, pwe komail kin poeki sapung, pwe komail kin kapwaia kida omail inong sued akan. 4 Komail kamal akan, komail sota asa me waroki ong sappa et, kin imwintiti ong Kot? Ari meamen, me men kompoke pan sappa, nan i imwintiti en Kot amen. 5 De komail kiki ong, me puk sarauai masani mal: Ngen o me kotikot lol omail, kin inong ionic o nantiong dodok ong Kot. 6 A meid laud a mak ong kitail. I me a koton masanieki: Kot kin koton palian me aklapalap, ap maki ong me opampap akan. 7 Komail ari duki ong Kot a palian tewil, a ap pan tang wei sang komail. 8 Kakondak mongjiong ong Kot, a ap pan kupukupura komail, kamakelekel pa omail, komail me dipan; o kaminela mongjiong omail, komail me lol riapot. 9 Kainsino, o maiei, o sangesang; omail kaukaurur en wuki ong me mauk, o omail peren ong insensed. 10 Akitikitik ki pein komail mon Kaun o, a ap pan kasapwil komail da. 11 Ri ai ko komail de lokaia sued nan pung omail. Pwe me kin lokaia sued duen ri a, de kadeikada ri a, a kin lokaia sued ong kapung o kin kadeikada kapung o. A ma koe kadeikada kapung, pwe saunkapung amen koe. 12 Amen ta saunkapung o saunkadeik, me kak ong kamaurela o kariala. A is koe, me kin kadeikada men imp a? 13 let pil eu, komail me kin inda: Ran wet de lakap se pan kolang kanim wet o kauson wasa o par eu, o netinet ap kapwapwala. 14 A komail kin sasa, da me pan wiaui lakap, pwe da omail maur? Pwe komail kin ras ong tokoi, me kin mi ansau kis, ap mokonaidi. 15 Mak eta komail en inda: Ma Kaun o koton kupura, o ma kitail memaureta, kitail pan wiada met de mo. 16 A so, komail kin perenki omail susuai, nan susuai due met me sued. 17 Ari, melel ta, meamen me lelapok ki me mau, ap sota wia, nan i me dip ong i.

5 A KOMAIL kapwapwa kan, sangesangki o weriwereki, kampamail pan lel ong komail! 2 Omail kapwa kan olar, o man en mot kangalar omail likau kan. 3 Omail kold o silper

mirelar, ari, ar mir me pan kadede ong komail, o pan ngar pasang uduk omail due kisiniai. Nan komail nakier kapwa ni imwin ran akan. 4 Komail ngar, pwain en toun dodok, me kop penaer dipisou en sap omail, me komail kulia sanger, kin weriwer; o likwir en saundolung akan lel ong karonga en Kaun Sepaot. 5 Komail ipuepuarok kier me sued nin sappa, dender ong, komail kamue matier mongjiong omail rasong man wi, me pan kamela. 6 Komail kadeikada o kamela me pung o, a a sota palian komail er. 7 Ari ri ai ko, komail kanongama lao lel en atail Kaun a pan kotin pwarado. Kilang, saumat amen kin auaiai wa mau en sap o, o a kin kanongama lao katau en mas o mur moredier. 8 Komail ari pil kanongama eta, katenge mongjiong omail, pwe en atail Kaun a pwarado me korendor. 9 Ri ai ko, komail der pilipil en pan moli ki amen amen, pwe komail ender pakadeikada. Kilang, saunkadeik o mi pan wanim. 10 Ri ai ko, ni omail kalokolok o kanongama komail alale sang saukop akan, me kokopeki ni mar en Kaun o. 11 Kilang, kitail kin kapinga me dadauratar. Komail ronger duen kanongama en lop, o kilanger imwin Kaun O, pwe Kaun o kin kupukupura o kapunglol kaualap. 12 Ri ai ko, komail kalaka, pwe komail der kaula; der kaukila lang de sappa, o der wia eu song en kaula; omail sapeng en ei ta, o omail so en so, pwe komail de lodi ong kadeik o. 13 Ma amen re omail kamekam, a en kapakap, a ma amen insenemau, a en kauleki psalm. 14 Ma amen mi re omail me somau, en ukado saunkoa en momodisou kan, pwe irail en kapakapa kin i, murin ar keie kin i le ni mar en Kaun o. 15 Ari, kapakap poson pan kamaureda me somau o, o Kaun o pan kakelada i, o ma a wiaer dip kai, re pan sapedokalar sang. 16 I me komail en weok pena dip omail o kapakapaki amen amen, pwe komail en kelail la. Kapakap melel en me pung amen kin kareda me toto. 17 Elias aramas amen dueta kitail, a kapakapaki katau ender moredi, ari solar katau moredi ong sappa ni par silu o saunipong wonu. 18 O a koton pur ong kapakap, nanlang ap kamoredier katau, o sap kapareda wa kan. 19 Ri ai ko, meamen mi re omail, me salongala ni melel, o amen kasapaledo i, 20 I en asa, me kasapaledo me dipan amen sang ni a salongala, a kamaureda sang mela ngen eu, me a pan pwain kidi dip toto.

Petrus I

1 IET ngai Petrus wanporon en Iesus Kristus amen ong me pilipildar ren me kaikairu pakasar lang Pontus, Kalesia, Kapadosien, Asien o Pitinien. **2** Me pilipildar pan kupur en Kot Sam, ap kasaraui kila Ngen, pwen peik o makelekeleda pan ntan Iesus Kristus. Mak o popol en rok re omaill. **3** Kaping ong Kot, o Sam en Kaun patail Iesus Kristus, me kotin kaipwi kap kitail ong kaporopor maur, pweiki a kalangan lapalap pan Iesus Kristus a iasadar sang ren me melar akan, **4** Ong soso eu, me sota pan dukedi o so samin, o so mongedi, me nekiniekid ong komail nanlang. **5** Komail me pakolekoleki mana en Kot ni poson ong maur potopot, me pan sansaldo ni imwin ran akan. **6** Iran met komail kin peren kida, murin omaill insensuedeki songsong kai ansau motomot, ma i duen kupur a. **7** Pwe omaill poson en diarovada ni pung o, pan kasampwal sang kold sor, a me kin diarov kida kisiniiai, men kaping, o lingan, o wau, ni en Iesus Kristus a pan sansaleda. **8** Me komail sota kilanger, ari so, komail kin pok ong i, o komail kin poson i, me komail sota kin kilang ansau wet, a i me komail kin peren kida peren laud kaualapia. **9** I me pan kare ong komail imwin omaill poson, iei dorelan ngen omaill. **10** Iei maur o, me saukop oko raparapaki o kalekalelapok, me kokop kida mak, me pan pwara dong komail. **11** O re raparapaki, iad ansau o duen ansau me Ngen en Kristus me kotikot re'rail, kotin kasaledar, o me kotin kokopkido kamekam en Kristus o a lingan, me mi muri. **12** A pakair pwara dong irail, kaidin pwen papa pein irail, a komail, rap kalok ong komail er sang ren me padaki ong komail rongamau ki Ngen saraui, me pakadarado sang nanlang, me pil tounlang kan inong iong kilang. **13** I me komail en katengedi longelonge en ngen omaill. Komail masamasan o kaporoporeki melel mak en Kot, me pan wisike dong komail ni en Iesus Kristus a pan sansaleda. **14** Komail dueta seri en peik kan, komail der paroki ong inong sued en mas o, me mi re omaill ni ansaun omaill rotorot. **15** A duen i, me kotin molipe komail er, me saraui, iduen komail en pil saraui ni song en wiawia karos. **16** Pwe a intingidier: Komail en saraui, pwe ngai me saraui. **17** O ma komail pan kapakap ong Sam, me sota kotin lipilipil aramas amen, pwe a pan kotin kadeikada duen dodok en amen amen, komail ari kekeide ki ni masak arain omaill kaikairu nin sappa et. **18** Pwe komail asa, kaidin kapwa sor: Silper de kold, me komail kamaio kila sang omaill dadaurata kaudok o, me men kaua padokedi ong komail, **19** A ki ntan Kristus kasampwal dueta sippul amen, me so samin o so muaimuai. **20** Me kileledier mon sappa pasonedier, ap sansaleda ni imwin ran akan pweiki komail. **21** Komail me poson Kot ki i, me Kot kotin kaiasadar sang ren me melar akan, ap kotin kalinganada i, pwe komail en poson o kaporoporeki Kot. **22** O komail kamakelekeleki ngen omaill ni peik o melel, pwen pokepoke melel ri omaill akan. Komail ari tetgeteng limpok pena sang mongjiong omaill makelekel. **23** Dueta ir, me ip sapal, kaidin sang ni wa mor, a sang ni me somor, iet: Sang nan masan maur en Kot, me pan duedueta. (aiōn g165) **24** Pwe uduk karos me rasong rá, o ar lingan karos me rasong masal en wan rá. Rá o mongidier o masal en wan rá moredier. **25** A masan en atail

Kaun pan potopoteta kokolata, i masan o, me kalok ong komail ni rongamau. (aiōn g165)

2 KOMAIL ari mwei sang song en sued karos o widening karos, o malauna, o peirin, o karauna mal karos. **2** A komail en dueta seri pweel, me apton ipwidier, ap inong ionic pil en didi mau o melel, pwe komail en kakairi kida i, **3** Ma komail diadarad, me Kaun o me kalangan. **4** Komail waroki ong i me rasong takai maur, me aramas akan kaselar, ap lipilipiler o kasampwal ren Kot. **5** O pein komail en kakauda duen takai memaur, wiala im ngenin o pwin en samero saraui, pwen kida mairong, me pwili sang Ngen o, me Kot kotin kupura ki Iesus Kristus. **6** I me intingidier nan puk saraui: Kilang, I kidi ong nan Sion takai en pukakaim, me lipilipil o kasampwal, o me poson i, sota pan namenokala. **7** Komail ari, me liki i, pan ale paï kasampwal o; a ren me sopocon akan, a rasong takai eu, me men kau im akan kaselar; ari so, a wialar takai en pukakaim, **8** O takai en kapupedi, o paip en kamakar, irail kin dipikelekel, aki re sota peik ionic masan o, i me pil kileledi ong irail. **9** A komail sau lipilipil eu, samero isou kan, pokon saraui, aramas me netier, pwen kapara sili manaman akan en me kotin molipedo komail sang nan rotorot ong a marain kapuriamu. **10** Mas komail sota wei eu, a met komail wein Kot; o mas komail sota konekonela, a met, komail konekonelar. **11** Kompok kan, i panaui komail pwe komail men kairu o men wai, komail mwei sang inong sued en uduk, me kin palian ngen. **12** Omaill wiawia kan nan pung en men liki kan en pung, pwe ni ar kine likam ong komail, dene komail me sued kai, ir lao kilang omaill wiawia me mau, ren kapinga Kot ni ran en kasansal. **13** Komail ari duki ong kaun pan aramas akan karos pweiki Kaun: Ma nanmarki, pwe i ta kaun lapalap. **14** A ma saumas akan, me pakadarado sang re a, pwen depuk ong me sapung kan, ap kapinga me kin wiawia mau. **15** Pwe iet eten duen kupur en Kot: Komail en kadukie kidi omaill wiawia mau dodok en aramas pweipwei kan. **16** Duen me saladokalar, ap sota wia kin arail saladok, men pwaindi dip arail, a duen ladun Kot. **17** Kakaki amen amen, pok ong saulang kan, lan Kot, wauneki nanmarki! **18** Komail papa kan, upai ong omaill kaun akan ni masak, kaidin ong me mau o kalangan eta, a pil ong me kin kowei kodo. **19** Pwe mak eta, amen en kamekameki a pung ren Kot, o kanongama pan me sued. **20** Pwe da kadepa, ma komail pan pukoki pein dip omaill? A ni omaill wiawia me mau, ap kamekam ki o kanongama, nan i me mak ren Kot. **21** Pwe i me komail paeker kido, pwe pil Kristus kamekam kin komail, wiala kilel pa'mail, pwe komail en idauen wei lip a. **22** Me sota wia dip, pil sota widening diarov nin silang i. **23** Kasuedi, a so suedeki, kaankamekam, ap sota akdepuk, a a meuid ong i, me kin kadikekada pung. **24** Pein i tomki dip atail nan war a nin tuka o, pwe kitail en mela sang dip atail akan, ap pan maur ionic me pung, me moun lip a komail kelail kidar. **25** Pwe komail rasong sip, me salongalar, a met komail sapale dong silepa'mail o Kaun pan ngen omaill.

3 PIL dueta komail li akan, udi ong pein omaill warok kan, pwe irail me so poson masan o, en pil dore kila wiawia mau en li akan o arail nenenla. **2** Ni arail kilekilang omaill wiawia min iangaki lan. **3** Arail kapwat ender ni pali liki ni arail ingid pena

pit en monga de kapwat ki kold, de diliiong nan likau lingan. 4 A kapwat me so sansal mi nan mongieng en aramas, me so sor, impai, opampap, iei me kasampwal ren Kot. 5 Pwe iduen kapwat en li saraui en kaua kan, me kaporoporeki Kot o duki ong pein arail warok kan. 6 Duen Sara, me peiki ong Apraam o kamare kin i: Ai kaun; a komail wiiala na seri kan, ma komail pan wiawia mau o sota masak. 7 Pil dueta komail ol akan, lelapoki ong omail warok kan, kaka kin irail, pwe koma sosoki pena mak en maur, pwe omail kapakap ender poula. 8 A iet imwin mepukat: Komail karos en lamalam ta pot, o pokopok pena, o pok ong ri omail akan, o kadek, o aktikitik. 9 Komail der depukki me sued me sued, de lokaia sued lokaia sued, a kapaiada, ap asa, me a kilele ong komail, en sosoki pai kan. 10 Pwe me men pok ong maur o inong iong ran mau akan, i en pera sang sued lo a, o kil en au a, pwe re depa kotaue. 11 A en muei sang me sued, ap wia me mau, en rapaki popol, ap dadaurata. 12 Pwe silang in Kaun o kin pera me pung kan, o karong a me mangi ar kapakap. A silang in Kaun o kin palian irail me wia sued. 13 Is i me pan kaokaoe komail, ma komail dadaurata me mau? 14 A ma komail kamekameki me pung, komail meid pai; komail der masak irail o der waponda. 15 A komail en kasarauiki nan mongieng omail Kaun Kristus. Ansau karos komail en kak sapeng ong amen amen me kalelapok re omail duen kaporopor o, me mi lol omail. 16 A mepukat en wiaui nin tiak en opampap, o masak, o insen makelekel, pwe irail, me kinekinlikam ong komail ni omail wiawia mau ren Kristus, ren namenokala ni ar karaun kin komail likam. 17 Me mau, ma i kupur en Kot, komail kamekameki me mau, sang omail kamekameki me sued. 18 Pwe pil Kristus kamekameki dip pan mepak, me Pung wiliandi me sapung kan; pwen kalua kitail dong Kot. Pali uduk kamekamelar ap kaiasa kida Ngen. 19 I me a kotidilang wasa tengeteng, pwen padaki ong ngen akan, 20 Me sota peik mas o, ni ansau me Kot koton auiau o kanongama ong ir ni muein Noa, ni ansau, me war im wiauier, me malaulau, ir me walemen, maure kila pil o. 21 I me pil kin kamaur komail la ansau wet ni paptais a kaidin kaminela pali uduk, pwe inau en insen mau ong Kot eu, ki en Jesus Kristus a iasadar. 22 A kotidalang narlang, kotikot ni pali maun en Kot. Tounlang kan, o lapalap akan, o manaman akan upai ong i.

4 ARI, pweiki Kristus kamekame ki kitail ni pali uduk a, i me komail en pil ale ong komail lamelam ota, pwe me kin kamekame ni pali uduk, muei sanger dip. 2 Pwe a der poden dadaurata inong sued en aramas akan, a dadaurata kupur en Kot arain a memaur ni uduk. 3 Pwe a itarer, omail wiawia en mas duen lamalam en men liki kan, ni omail kekeid ni tiak sued, o inong sued, o sokolar, o kaped en manga, o kamom soko, o kaudoki ong ani sakanekan. 4 I me re puriamuiki, me komail solar kin iang irail ni ar wia sued o kaped en manga, o lalaue. 5 A re pan weokadang i, me pan kadeikada me maur o me melar akan. 6 Pwe i me rongamau pil loloki ong me melar akan, pwe irail en maurela. Ari so, ni pali war arail re lodi onger kadeik o duen a kin wiaui ren aramas akan, a ni pali ngen arail re memaur duen kupur en Kot. 7 A imwin meakaros me korendor, komail ari masamasan o nantiong kapakap. 8 A met

eta, komail dadaurata omail poke pena, pwe limpok kin pwaindi dip totu. 9 Komail apapwali men kairu o der lipalipaned. 10 Duen omail aleer omail pai en mak kan, iduen omail papa pena duen saunkoa mau en mak en Kot. 11 Ma amen pan wiada padak, a en wiada duen masan en Kot, o ma amen kin papa, a en papa duen Kot koton kupurai ong i a mana, pwe kaping en ko ong Kot ni meakan karos, ren Jesus Kristus, me wau o manaman en ko ong kokolata soutuk! Amen. (aiōn g165) 12 Kompok kan, komail der puriamuiki songapa'mail karakar, me pan lel ong komail, pwen kasongesong komail, der lamelame, me komail ta lel ong mepukat. 13 A komail peren kida, pwe komail pwaisaneki en Kristus a kamekam, pwe ni a lingan sansaldo, komail pil pan perenda kaualapia. 14 Komail meid pai, ma aramas pan kaurur kin komail pweiki mar en Kristus! Pwe Ngen en lingan o en Kot kotikot re omail. 15 A sota amen re omail en kamekameki kamela aramas, de lipirap, de me wia sued, de kauntenkoma en aramas a wiawia kan. 16 A ma a kamekameki a saulang, a ender namenokki; a en kapinga Kot ni mepukat. 17 Pwe a leler ansaun kamekam, me pan tapida sang ni tanpas en Kot; a ma a tapida re'tail, ia pan imwi en me sota poson rongamau en Kot? 18 A ma me apwal, en kamaureda me pung o, a ia wasa, me san Kot o me dipan akan pan pwaralang ia? 19 Ari, irail me kamekam pan kupur en Kot, ren liki ong Kot melel ngen arail, ni arail wiawia mau.

5 I panaui saunkoa kan, me mi nan pung omail, pwe ngai pil kisan saunkoa kan o saunkadete en kamekam en Kristus, o pil iang pwaisaneki lingan, me pan kasansaleta. 2 Komail kamanga pwin isou en Kot, me mi re omail, a kaidin mansairen, pwe ni insenemau ni omail ariri Kot, kaidin pweiki moni, a ni peren o limpok. 3 O kaidin akasaupeidi ong momodisou, a men kaalemongi, pwe pwin isou en ale sang. 4 Ari, ni en silepa lapalap a pan pwarado, komail pan ale mar en lingan, me sota pan mongela. 5 Pil dueta komail me pulepul akan, peiki ong me laud akan. Komail karos upa pena o tengedi ong opampap. Pwe Kot kin koton palian me aklapalap akan, ap koton maki ong me karakarak kan. 6 Komail ari karakarak pan lim en Kot manaman, pwe a en koton kasapwil komail ada, ni eu ansau me kon ong. 7 Kadakadar ong i omail inong karos, pwe a kin koton kupuro kin komail. 8 Komail lelapok o masamasan, pwe omail imwintiti tewil koko sili dueta laien weriwer amen o raparapaki, me a pan katalala. 9 Komail ari kelail palian i o tengeteng ni poson, o asa, me kamekam ota kin lel ong ri omail akan nin sappa, 10 A Kot en mak karos, me koton molipe komail wong a lingan soutuk, ren Kristus, pan koton kaunsokala, o kakelada, o kamanada, o pasonedi, me pan kalokolok ansau motomot. (aiōnios g166) 11 I me udan manaman potopoteta! Amen. (aiōn g165) 12 I inting wong komail kisin likau kis et ren Silwanus ri omail melel, duen me i kin lamelame, pwe i men panaui komail o katiti ong komail, me i eta mak melel en Kot, me komail en keleki. 13 Irail, me iang komail pilipildar nan Papilon o nai ol Markus ara ranamau wong komail. 14 Komail ranamauiki pena metik en limpok. Popol en mi re omail karos, me warok ki ong er Kristus! Amen.

Petrus II

1 IET ngai Simon Petrus ladu o wanporon en Iesus Kristus ong irail, me paikier poson kasampwal ota dueta kit, me kitail aleer ki pung en atail Kot o Saunkamaur Iesus Kristus. **2** Mak o popol en roklang komail ki erpit en Kot o Iesus atail Kaun. **3** Song en manaman en Kot karos, me itar ong maur o lepoch, kisakis dong kitail er, ki kupurkong en i, me kotin molipe kitail ki pein a lingan o manaman. **4** Ni mepukat a kotin kisakis ki dong kitail inau lapalapia o kasampwalia kan, pwen kare ong komail maur en Kot, o tang wei sanger me sued akan, me mi sappa ki inong sued. **5** Komail ari nantiong eta, kida sar mau ni omail poson, o ni sar mau lolekong. **6** O ni lolekong koton, o ni koton kanongama, o ni kanongama lepoch. **7** O ni lepoch limpok ong saulang kan, o ni limpok ong saulang kan limpok ong amen amen. **8** Pwe ma mepukat mi re omail, o pwaida re omail, komail ap sota pan tanganga de so wa ni lolekongki atail Kaun Iesus Kristus. **9** A me sota pwaisaneki mepukat, nan i maskun, o a kin dedam sili wasa, aki a monokela a wideud sang ni dip a dip en mas. **10** Ri ai ko, i me komail nantiong katengedi omail paeker o pilipil, pwe ma komail pan wiada mepukat, komail sota pan pupedi. **11** Pwe i me komail pan pedelongki peren nan wei soutuk en atail Kaun o Saunkamaur Iesus Kristus. (*atōnios g166*) **12** I me i pan kataman kin komail ansau karos, menda ma komail asa mepukat, o komail keleki melel. **13** I lamelame, a pung, i en kataman kin komail o kamanga komail da, arain ai pan mimieti nan im pwal wet. **14** Pwe i asa, eten i pan pwilikkidi war ai duen atail Kaun Iesus Kristus kotin masani ong ia er. **15** A i pan nantiong, pwe komail en poden tamatamanda mepukat murin ai samala. **16** Pwe se so idauenda kasoi widing ni at padaki ong komail duen manaman en atail Kaun Iesus Kristus, o a kin pan sapaledo, a pein kit kilanger a lingan. **17** Pwe ni a kin aleer wau o lingan sang ren Kot Sam ni ansau ngil eu peidido sang nan lingan lapalap kattiki: let nai Ol kompok, me i kin peren kida. **18** Ngil wet, me peidido sang nanlang, se ronger ni at iang i mimieda pon dol saraui. **19** Ari masan en kokop me pung melel re atail, o meid mau, komail en kasampwaleki dueta marain eu, me kin dakareda wasa rotorot lao ran pasang o usu ran pan pwara dang mongieng omail. **20** let me komail en asa mas: Sota kokop nan puk saraui me tapida sang ren aramas. **21** Pwe sota man kokop pwili sang ni insen en aramas amen, pwe aramas saraui en Kot akan kokopada mokimokidedi Ngen saraui.

2 A ren men Israel saukop likam kai pil mia, duen saunpadak likam me pan mi re omail, me pan kawailong do pwin sued kai, o re kin kamamki Kaun o, me dore ir ala, a i me re pan kare ong pein irail kaopar madang. **2** O me toto pan idauen ar padak sapung, i me lamalam melel me pan kaankaurula. **3** O pweki ar nonorok ni lokaia widing re pan paie kin komail; ari, kadeik par duen men mas sota pan pwand, o ar pakamekam sota kin moleilei. **4** Pwe, ma Kot sota kotin kupura tounlang ko, me wiadar dip, a a kin kase ir di lang nan pweleko, ap salie kidi sal mata en rotorot, nekineki ong ran en kadeik, (*Tartaroō g5020*) **5** O ma a sota kupura men kaua kan, a kamaureda Noa,

saunpadak en lamalam pung, iangaki pil isimen, ni a kotiki ong toun sappa sued nolik lapalap. **6** O a kotin via kila pas kanim Sodom o Komora, o wukideki, o kadeik ira da en ola, o via kin ira kilel eu ong me san Kot akan, me pan pwarado mur. **7** O a kotin kapitala Lot pung amen, me aramas sued wiai ong song en me sued karos ni ar tiak sued. **8** Pwe i ol pung o kaukauson nan pung arail, kilekilang o rongerong ar wiawia, kupur a pung ap lokelokki ar wiawia sapung kaukaule. **9** A Kaun o kotin kak ong kamaiola sang ni songapan lepoch kan o nekinekid ong ran en kadeik me sapung kan, pwe ren kalokolok. **10** A irail eta, me weweid ni inong samin en pali uduk, o mamaleki monsap akan, o laumaum, o katiwo, o somasak, o lalaue me lingan akan. **11** A tounlang kan, me lapalap o kelail sang irail, sota kin lalaue o kadeik irail da mon Kaun o. **12** A mepukat rasong man akan, me sota ar lamelam, me udan kileledier ong salidi o kamela, pwe re lalaue, me re sasa, o re panmekila ar wiawia sued. **13** Re pan ale kating en ar sapung. Re kin kasampwaleki kaped en manga ni ran o. Irail men kasamin, o kanamenok, o kin ponmasuki omair mairong, o sokraui omair kapwa. **14** O por en mas arail me dir en kamal, o re sota kak dukedi sang wia dip, kotakotaue ir, me mongieng ar so teng, o mongieng arail nonorok, iei seri en rialar akan. **15** Me kasela al inen, ap salongala, idedauen al en Pileam, nain Peor, me pok ong pwain en me sapung. **16** A a pokoki dip a, man as lotong lokelokaia ki ngil en aramas, kapueoki sang saukop o ni a wiawia sapung. **17** Irail me rasong utun pil matada, o dapok me melimel kin iririp sili; nan rotorot lapalap me nekinekid ong irail. (*questioned*) **18** Pwe re kin kida padak aklapalap, me sota kadepa, o ni ar wiawia samin, re kin kainhong iong inong sued en uduk, irail me apton muei sang me sapungki padak likam. **19** Re inauki ong irail, ren saledokala, a pein irail ladu en kasuedpar. Pwe melel, me amen lodi onger, i me a kin liduie kila. **20** Pwe ma re pitila sang nan pwel en sappa, ki ar asaer Kaun o Saunkamaur Iesus Kristus, rap pur ong lisleeping kila o lodi ong i nan ar wiawia en mur me sued sang men mas. **21** Mak eta, ma re sota asa duen al en pung, sang ar asa, ap wuki wei sang kusoned saraui, me re aleer. **22** Pwe, karaseras o pwaida re'rail, me inda: Kiti men kin pur ong kang a mis, o pwik, me duduer, pur ong uledok nan pwel.

3 IET kisin likau kariau, me i inting wong komail, kompok kan, pwen kataman kin komail o kapirada ngen omair makelekel. **2** Pwe komail en tamanda masan en saukop saraui kan, kusoned en Kaun o Saunkamaur, me wanporon oko, me pakadar wong komail, wa dong komail. **3** O iet eta komail en asa, ni imwin ran akan aramas lalaue pan pwarado, me pan weweid ni pein ar inong sued. **4** Indada: la kilel en a pan kotido? Pwe sang ni ran o, sam akan melar kokodo lel met, meakaros kin dueta nin tapi o. **5** Pwe irail kin men ponsasa, me masia lang akan o sappa eu mia nan pil o, ap pwarada sang nan pil ki masan en Kot. **6** I me sappa en mas o okilar nolik lapalap. **7** Pil dueta lang akan o sappa en met nekinek kita masan ota ong kisiniai ni ran en kadeik o kampan aramas me san Kot akan. **8** Kompok kan, iet eta komail en asa, me ran ta ieu o par kid ras pena ta ren Kaun o, o par kid o ran eu dupeneta. **9** Kaun o sota kin kapwandela

inau o, duen akai kin kiki ong, pwe a kotin kanongama ong komail, pwe a sota kotin mauki, akai en lokidokila, pwe karos en willkapala. **10** A ran en Kaun o pan pwarado dueta lipirap amen. I dokan lang akan pan mor pasang ni morong lapalap o tapipa kan pan pei pasang ki kisiniai kel, o sappa o a dipisou kan pan rongala. **11** Ari, ma mepukat karos pan ola, iaduen a pan re omal ni omal wiawia mau o lelapok, **12** Pwe komail kin auiaui o inong ionic ran en Kot, me lang akan pan rong kila kisiniai, o tapipa kan pei pasang, pwe karakar muletok. **13** A kitail kin auiaui lang kap akan o sappa kap, wasa me lamalam pung pan wiaui, duen a kotin inaukidar. **14** Kompok kan, pweki omal auiaui mepukat, komail en nantiong, pwe komail en diarokada re a so samin, o so sapung ni popul. **15** Pwe komail asa duen kanongama en atail Kaun, pwe i kamaur pa'mail, duen ri atail Paulus kompok inting wong komail er ni lolekong, me ko ong i. **16** Duen a kasokasoii nan a kisin likau karos, a akai wasa me apwal en dedeki, me solekong o so lolin akan kin kawukila, dueta ar pil kawukila masan tei kan, me pan kare ong irail pein ar lokidokila. **17** Kompok kan, pweki omal asa mepukat, komail kalaka, pwe komail der sapung kila padak en me sued akan, ap pupedi sang katengeteng komail. **18** A komail kairida ni mak o lolekongki padak en atail Kaun o Saunkamaur Iesus Kristus. I me kon ong en ale wau metet o kokolata lel ong ni ran soutuk.

(aiōn g165)

loanes I

1 ME kin mia sang ni tapi o, me se rongadar, me se kilang kier pein mas at, me se uduudialer, o me pa at dokeer,iei masan en maur; **2** O maur sansaledar, o se kilanger, o kadede, o padaki ong komail maur soutuk, me kotikot ren Sam, a ap sansal dong kitail. (aiōnios g166) **3** Me se kilanger, o ronger, iei me se pil katitiki ong komail, pwe komail en pil waroki ong kit. A kitail waroki ong Sam o Sapwilim a Jesus Kristus. **4** Mepukat se intingiedi, pwe at peren en unsokala. **5** A ietet padak, me se rong sang i, ap katitiki ong komail: Kot marain eu, o sota man rotorot mi re a. **6** Ma kitail inda, me kitail waroki ong i ap weweid ni rotorot, kitail kin likam, ap sota wia melel. **7** A ma kitail weweid ni marain, dueta i me kotikot ni marain, kitail warok penaer, o ntan Jesus Kristus sapwilim a Ol kamakele kitail sang ni dip karos. **8** Ma kitail inda: Sota dip atail, kitail piti pein kitail, o melel sota mi re atail. **9** A ma kitail weokada dip atail, i me melel o pung, en makeki ong kitail dip atail o kamine sang me sapung karos. **10** Ma kitail inda: Kitail sota wiadar dip, kitail kalikame i, o a masan sota mi re atail.

2 SAMA ko, mepukat i inting wong komail, pwe komail de wia dip, a ma amen wia dip, sauasa patail mia ren Sam, jesus Kristus, me pung. **2** lei me tom en dip atail, a kaidin atail ta, pwe pil en toun sappa karos. **3** I me kitail dedeki, me kitail asa i, ma kitail kapwaiada kusoned akan. **4** Me inda: I asa i, ap sota kapwaiada a kusoned akan, i me likam amen, melel sota mi re a. **5** A me kapwaiada a masan, i me limpok en Kot unsokelar re a, i me kitail asaki, me kitail udan sapwilim a. **6** Me kin inda: I potopot re a, mak eta, i en weweid wei dueta a kotin weweid. **7** Kompok kan, kaidin kusoned kap eu, me i inting wong komail, a kusoned en mas o, me mi re omal sang ni tapi o. Kusoned en mas, iei masan o, me komail ronger. **8** Pil eu kusoned kap, me i inting wong komail, me melel re a o re omal, pwe rotorot mur tikitikla, a marain melel ap dakadar. **9** Me inda, me a mi ni marain, ap kailong kin ri a, nan a mimieta ni rotorot lel met. **10** Me kin pok ong ri a, pan mimieta ni marain, ap solar men kamakar mi re a. **11** A me kin tataki ri a, mier ni rotorot, o weweid ni rotorot, ap kin sasa, wasa a kin ko ong ia, pwe rotorot karotongala mas a kan. **12** I inting wong komail, sama ko, pwe dip omal lapwadar ki mar a. **13** I inting wong komail, sam akan, pwe komail asa i, me kotikot eta sang ni tapi o. I inting wong komail manakap akan, pwe komail kaloedier me sued o. I inting wong komail er, sama ko, pwe komail asaer Sam. **14** I inting wong komail er, sam akan, pwe komail asa i, me kotikot sang ni tapi o. I inting wong komail er, manakap akan, pwe komail me kelail, o masan en Kot en mimieta re omal, o komail kaloedier me sued o. **15** Der pok ong sappa, de dipisou mimi sappa. Ma amen pok ong sappa, limpok en Sam me sota mi re a. **16** Pwe meakaros mi sappa, inong en ni uduk, o inong en ni mas oko, o lingan mal en maur, a sota tapida sang ren Sam, a sang ni sappa. **17** A sappa pan sorola o a me sued akan, a me wia kupur en Kot, pan mimieta kokolata. (aiōn g165) **18** Sama ko, metet imwin auer o, o duen omal ronger, me kristus likam pan pwarado, nan ansau wet kristus likam me toto, me pwaradar, i

me kitail asaki, met imwin auer leler. **19** Iral me kola sang kitail, a kaidin kis atail, pwe ma irail kis atail, re pan mimieta re atail. A irail kola sang kitail, pwen sansal, me kaidin irail karos kis atail. **20** A komail keidier ren me saraui, o komail asaer meakaros. **21** I sota inting wong komail er, dene sota asa duen melel, a pwe komail asa, o likam so tapida sang ni melel. **22** Is me likam amen? Kaidin i, me kamamada me Jesus udan Kristus. I me kristus likam, me kamama kida Sam o Na. **23** Amen amen, me kamam kida Na, nan Sam pil sota mi re a, a me ponasa Na, i me pil sapwilim en Sam. **24** Me komail ronger sang ni tapi o, en potopotera re omal. Ma a pan mimi re omal, me komail ronger sang ni tapi o, komail ap pil pan potopot ren Na o Sam. **25** A iet inau o, me a koton inauki ong kitail er: Maur soutuk. (aiōnios g166) **26** Mepukat me i inting wong komail er duen irail, me kasapunge komail. **27** A omal kei, me komail aleer re a, pan mimieta re omal. Komail ap solar mau ong, amen en padaki ong komail. A duen kei wet kin padaki ong komail meakaros, iduen me melel, a kaidin likam pot, o duen a padaki ong komail er, iduen komail en dadaurata. **28** Ari sama ko, podidi ong i, pwe ni a pan koton pwarado, kitail en aima, a so namenok mo a, ni a koton pwarado. **29** Ma komail asa, me i me pung, komail en pil asa, meamen, me wia me pung, me ipwi sang i er.

3 KILANG song en limpok lapalap, me Sam kotiki dong kitail er, pwe kitail en adane kila seri en Kot, ari, iei kitail. I me sappa sasa kin kitail, pwe re kin sasa i. **2** Kompok kan, kitail ari seri en Kot, ap saikenta sansal, da me kitail pan wiala. Ari so, kitail asa, ni a pwarado, kitail pan duāla i, pwe kitail pan kilang i ni udan mom a. **3** O amen amen, me kaporopor due met, a en kamakelekele pein i duen i me makekel. **4** Amen amen me kin wia dip, pil kin palian kapung, pwe iei dip palian kapung. **5** O komail asa, i me a pwarado, pwen lapwada dip akan. A dip sota kin mi re a. **6** Meamen, me pot re a, sota kin wia dip; meamen wia dip, sota kilang i o sota dedeki. **7** Sama ko, kalaka, pwe amen de kasapunga komail. Me kin wia pung, nan i me pung amen, due i me pung. **8** Me kin wia dip, i nain tewil, pwe tewil me wia dip sang ni tapi o. I me Sapwilim en Kot koton pwarado, pwen kawela wiawia en tewil. **9** Meamen me ipwi sang Kot, sota kin wia dip, pwe war a mi re a, o a so kak wia dip, pwe a ipwi sang ren Kot. **10** I me seri en Kot o seri en tewil sansale kida, me so wia me pung, i me so sang ren Kot, o me so pok ong ri a. **11** Pwe iet padak, me komail ronger sang ni tapi o, kitail en pokepoke pena. **12** Kaidin due Kain, me udan me sued amen, ap kamela ri a. Ari, menda a kamela i? Aki a wiawia me sued, a en ri a me pung. **13** Ri ai ko, der puriamuiki, ma men sappa kin tata kin komail. **14** Kitail asa, me kitail daulier mela, ap ko ong maur, pwe kitail kin pok ong ri atail akan. Ari, me so limpok, pan mimieta nan mela. **15** Meamen, me kin tata ki ri a, nan i me kamela men. A komail asa, maur soutuk sota kin mi ren me kamela men. (aiōnios g166) **16** I me kitail diar kida limpok. A kotiki wei maur pweki kitail; kitail ari pwaipwandeki maur atail ong ri atail akan. **17** Meamen me mieu met ap kilang ri a dupokala, ap sota sauasa i, iaduen limpok en Kot pan kak mi re a? **18** Sama ko, kitail der pok pena ni lokaia ta o lo, a ni wiawia o melel pot. **19** I me kitail pan asaki, me kitail kisan melel, o kainsenemauielua

mongiong atail re a, 20 Pwe ma mongiong atail kadeikada kitail, nan Kot me lapa sang mongiong atail o lelapokki meakan karos. 21 Kompok kan, ma mongiong atail so kadeikada kitail, nan kitail aima ong Kot. 22 O meakot kitail poeki re a, kitail pan tungole sang i, pwe kitail nekiniekid a kusoned akan, o wiada meakan, me a kin pole kila. 23 Letet a kusoned: Kitail en poson mar en sapwilim a Ol Jesus Kristus, o poke pena, duen a kotiki ong kitail kusoned o. 24 A me kin nekiniekid a kusoned akan, pan pot re a, o i pan kotikot re a; o iet me kitail asaki, a kotikot re atail: Ngen o, me a kupurai dong kitail er.

4 KOMPOK kan, komail der poson ngen karos, a kasaui song en ngen akan, ma re tapida sang ren Kot. Pwe saukop likam me toto kaparapar sili sappa. 2 Let me komail asaki Ngen en Kot: Ngen karos, me kadeke, me Jesus Kristus koti dong uduk, nan i me tapida sang ren Kot. 3 O ngen karos, me so kadeke, Jesus a sota tapida sang ren Kot, Nan i kristus likam, duen me komail ronger, me a pan pwarado, nam a mier sappa metet. 4 Sama ko, komail tapi sang ren Kot o kaloe irail edi, pwe i, me kotikot re omal, me lapa sang i, me mi ni sappa. 5 Irail me udan sappa, iei me irail lokaiai sappa, o sappa kin rong irail. 6 Kitail tapi sanger ren Kot, me asa Kot, kin rong kitail. A me so sang ren Kot, sota kin rong kitail. Iei me kitail asaki Ngen en melel, o me udan likam. 7 Kompok kan, kitail kin poke pena, pwe limpok tapi sang ren Kot, A amen amen, me kin limpok, ipwi sang ren Kot, o a asa Kot. 8 Me so kin limpok, sasa Kot, pwe Kot udan limpok. 9 Ni met limpok en Kot sansal dong kitail: Kot koton porone dong sappa sapwilim a leros eu, pwe kitail en maur ki i. 10 Letet pason en limpok, kaidin kitail me tapin limpok ong Kot, pwe a tapin pok ong kitail, o poronedo sapwilim a Ol, wiala sautom pan dip atail. 11 Kompok kan, ma Kot kin limpoki ong kitail due met, kitail en pil limpok pena. 12 Sota me kilanger Kot ni ansau eu. Ma kitail limpok pena, nan Kot pan kotikot re atail, o a limpok me unsokelar re atail. 13 I me kitail asaki, me kitail mimieta re a, o a kotikot re atail, pwe a koton kupurai dong kitail er Ngen i. 14 O se kilanger o kadededa, me Sam poronedo sapwilim a Ol, en wiala Saunkamaur pan sappa. 15 Meamen me ponasa Jesus, me Sapwilim en Kot, nan Kot me kotikot re a, o i ren Kot. 16 O kitail dedekier o kamelele limpok, me Kot koton wiai ong kitail. Kot me limpok, o me kin potopot ni limpok, kin potopot ren Kot, o Kot kotikot re a. 17 Let unsok en atail limpok: Kitail pan aimai ni ran en kadeik, pwe duen i, iduen kitail nin sappa et. 18 Sota masak ni limpok, pwe limpok melel kin kausa sang masak, pwe masak kin kareda kamekam. Ari, me kin masak, nan a limpok saikenta unsokala. 19 Kitail kin limpok, pwe i me koton tapiadar pok ong kitail. 20 Ma amen kin inda: I kin pok ong Kot, ap kin sempok ong ri a, nan i me likam amen, pwe me kin sempok ong ri a, me a kilanger, da a pan kak pok ong Kot, me a sota kilanger? 21 A kusoned pot et kitail aleer sang re a, me i, me pok ong Kot, en pil pok ong ri a.

5 MEAMEN me kamelele, me Jesus me Kristus, nan i me ipwi sang ren Kot, o me kin pok ong me kaipwidi i, kin pil pok ong, me ipwi sanger. 2 I me kitail asaki, me kitail pok ong seri en Kot akan, ni atail pok ong Kot o oke a kusoned akan. 3 Let limpok ong Kot, atail kapwaiada a kusoned akan, a kusoned

akan me sota apwal. 4 Pwe meamen, me ipwi sang ren Kot, kin kaloedi sappa. Iet pai en pei, me kaloedier sappa, atail poson. 5 Is me kaloedi sappa, kaidin i eta, me kamelele, me Jesus Sapwilim en Kot? 6 I met, me kokido pil o nta, Jesus Kristus; kaidin pil eta, pwe pil o nta. Ngen me kadede, pwe Ngen melel. 7 Irail me silimen me kadeke: 8 Ngen, o pil, o nta; irail kin minimin pena. 9 Ma kitail kamelele kadeke en aramas akan, nan kadeke en Kot me lap sang, pwe i en Kot a kadeke me a koton kadeke sapwilim a Ol. 10 Me kamelele Sapwilim en Kot, a men kadeke mi lole, me so kin kamelele Kot, kin kalikame i, pwe a sota kamelele kadeke en Kot duen sapwilim a Ol, 11 A iet kadeke o: Kot me kotiki ong kitail er maur soutuk; a i song en maur mi ren sapwilim a Ol. (aiōnios g166) 12 Me aneki Na, i me aneki maur, a me sota aneki Sapwilim en Kot, a pil sota aneki maur. 13 Mepukat i inting wong komail er, pwe komail en asa, me maur soutuk mi re omal, a komail, me poson mar en Sapwilim en Kot. (aiōnios g166) 14 O iet at kaporopor kaperen: Meakot kitail poeki re a duen kupur a, a koton mangi kitail. 15 A ma kitail asa, me a koton mangi kitail, iran meakot kitail poeki re a, kitail ap asa, me kitail pwais anekier, me kitail kapakapaki. 16 Meamen me kilangada ri a wia dip, me so imwilang mela, i en kapakapaki, Kot ap pan kotiki ong i maur, ong ir, me so wia dip, me udan mela. A eu song en dip mia, me imwilang mela, duen song en i sota inda, meamen en kapakapaki. 17 Sapung karos me dip, a song en dip mia, me sota imwilang mela. 18 Kitail asa, meamen me ipwi sang ren Kot, sota kin wia dip; a me ipwi sang ren Kot, apapwali pein i, a men sued o sota pan doke i. 19 Kitail asa, me kitail tapi sang ren Kot, a sappa karos mi ni me sued. 20 A kitail asa, me Sapwilim en Kot pwarador, kalolekong kitail er, pwe kitail en asa i me melel, o kitail kisan i me melel, iei sapwilim a Jesus Kristus. I me Kot melel o maur soutuk. (aiōnios g166) 21 Sama ko, kalaka pein komail sang dikedik en ani kan!

loanes II

1 IET ngai me laud o ranamau wong li lipilipil o na seri kan, me i kin pokepoke melel; a kaidin ngai ta, pwe pil irail karos, me asa melel, **2** Pweki melel o, me mi re atail, o a pan mi re atail kokolata. (aön g165) **3** Mak o kalangan, o popol pan mi re atail sang ren Kot Sam, o sang ren Jesus Kristus, me Sapwilim en Sam ni melel o limpok. **4** I ap peren kida kualap, pwe i diaradar, me akai noum seri kan alialu wei ta ni melel, duen atail aleer kusoned sang ren Sam. **5** Ari, i poeki re omui, Maing, kaidin kusoned kap pot, me i inting wong komui, a me kitail aleer sang ni tapi o kitail en pololol pena. **6** A iet limpok, pwe sen alu weita duen a kusoned akan. A met kusoned o, duen komail ronger sang ni tapi, sen alialuta ia. **7** Men kotaue me toto pwara dong sappa, me sota kin kadede, me Jesus Kristus wia uduk ala, i men kotaue o kristus likam o. **8** Komail kataka pein komail, pwe omai paï, me komail dodok ong er, de salongala a Ol. **10** Ma amen ko dong komail, me sota wado padak et, der kasamo long ong nan im omai, o der ranamaui i. **11** Pwe me kin ranamaui i, a pan pwaisaneki a wiawia sued. **12** Kasoi me toto mi re i, me i men inting wong komail, a i sota pan wiaki ki kisin likau o ink, pwe i kaporoporeki, me i pan pwara wong komail, kitail ap pan kasoi pena, pwe atail peren en unsokela. **13** Ari, nain ri om li lipilipil seriko me ranamau wong komui. Amen.

loanes III

1 IET ngai me laud o ranamau wong Kaius kompok, me i kin pokopoke melel. **2** Kompoke pa i, i kin men, koe en pwaida o roson ni wiawia karos duen ngen om me pwaida. **3** Pwe i peren kida kaualap, ri atail oko lao pwarado, katitiki ong ia duen om melel o duen om kin alialu wei ta ni melel. **4** Sota ai peren me lapa sang met, ni ai rong duen nai seri kan, me kin alu wei ta ni melel. **5** Kompoke pa i, me mau, me koe kin wiai ong ri atail o pil men kairu kan, **6** Me katitiki ong momodisou duen om limpok; me mau, ma koe pan sauasa irail, duen me kon ong Kot. **7** Pweki mar a re kin koko wei ta, sota tungole meakot ren men liki kan. **8** I me kitail en sauasa song due met, pwe kitail en wia sauas pan melel. **9** Meakot i intingki wonger momodisou, a Diotrepes me akasaumas ong irail, sota duki ong kit. **10** Ari, i lao pwara wei, i pan katamanki i a wiawia kan, me a kin wiada, pwe a kin lokaia sued duen kit. A kaidin i eta, pwe pein i sota kin kasamo ri atail ko, ap pil inapwiedi, me kin men apwali ir, o kasapok ir ala sang nan momodisou. **11** Kompoke pa i, der idauen me sued a me mau. Me kin wia me mau, me sang ren Kot, a me kin wia me sued, sota kilanger Kot. **12** Demetrius indand ren amen amen o pil ni melel. O kit pil kadededa, a koe asa, me at kadede me melel. **13** Kasoi toto me mi re i, me i kak inting wong uk, a i sota men intingki ink o men inting. **14** A i kaporoporeki, me koren, me i pan kilang uk, kita ap pan kasokaso pena. Popol en mi re om. Kompok kan kin ranamau wong uk. Ranamaueiki kompok kan mar arail.

Iudas

1 IUDAS, ladu en jesus Kristus amen, o ri en lakopus, ranamau wong irail, me pilipildar o me kompoke pan Kot Sam, o me nekinek ren jesus Kristus. **2** Kalangan, o popol, o limpok en rokalang komail! **3** Kompok kan, ni ai ngongki kaulap, inting wong komail ekis, duen atail dorela ni lamalam ta pot, i men inting wong komail o panaui komail, en upaliki poson, me udan pangalang saraui kan. **4** Pwe aramas akai wailong ong, me ar pakadeik mia sang mas o: Irail me doo sang Kot, o re kawukila mak en Kot, ong kapwaiada inong sued en uduk, o re kamameki Kot o atail Kaun jesus Kristus, me lei eta Kaun. **5** Komail asaer meakaros, ari so, i men kataman kin komail, me Kaun o kotin sauasa sapwilim a aramas akan ren men Äkipten, a mur a kotin kame ir ala, me sota poson. **6** O tounlang kai, me sota kasampwaleki arail koa, ap muei sang udan deu arail, a kotin nekid kin arail sal mata soutik ni wasa rotorot ong ran en kadeik lapalap. (äidios g126) **7** Dueta Sodom, O Komora, o kanim akan, me mi imp ara, me pil nenenek nin tiak ota, dueta ira, o inong iong uduk toror, ap wiala kilel eu, ni ar kamekameki kisiniai soutik. (aiõnios g166) **8** I dueta mepukat, me kalap auramen, kin kasaminela uduk, o sota duki ong kaun o, lalaue me lingan akan. **9** A Mikael, tounlang lapalap amen, ni a akamai ong tewil, akakamaiki kalep en Moses, a sota kotin aingar ong lalaue o kadeikada i, pwe a kotin masanier: Kaun en kotin kapung ong uk! **10** A mepukat kin lalaue, me re sasa; a meakan me re udan asa, dueta man akan, me sota ar lamalam, kawela pein irail. **11** Suedi ong irail! Irail weweid kier al en Kain, o re lodi ong pakotaue en Pileam pweki moni, o ni ar kangudi dueta Kora, re mekilar, **12** Ir pukat me kaopan omair kamadip limpok kan, ni ar sokrau somasak o kamanga pein irail. Re rasong dapok madekong kan, me ang kin wewa sili, o rasong tuka, me so ta o so wa kan mia, me melar pan riapak, o solar due'rail. **13** Re rasong iluk en matau, me pungpung potpoteta, kapwereda pein ar kanamenok kan, rasong moal en usu, ap nekinek ong rotorot soutuk. (aiõn g165) **14** Enok kaisimen murin Adam pil kokop duen irail masanier: Kilang, Kaun o kotido iang sapwilim a saraui kan, me kid ngeder. **15** Pwen kadeikada karos, o kapungada me sang Kot akan karos, pweki ar dodok o wiawia sued akan, me re wiadar ni ar doo sang Kot, o pil ar lokaia sued, me irail dipan akan wiai ong i. **16** Mepukat kin lipanen o pilipil en pan molis ansau karos, aki ar kapwaiada ar inong sued, o irail aklapalap ni ar lokaia, o lipilipil sansal en aramas pweki moni. **17** A komail, kompak kan, tamanda masan akan, me wanporon en atail Kaun jesus Kristus akan masanier mas o, **18** Ni ar masani ong komail, me aramas lalaue pan pwardado ni imwin ansau, me san Kot, ap kekeideki pein ar inong sued. **19** Ir pukat kin kamueit pasang saulang kan, irail me pali uduk eta, a sota ngen arail. **20** A komail kompak kan, kaua kida pein komail omair poson melel, o saraui, o kapakapaki Ngen saraui. **21** Nekinek pein komail ni limpok en Kot, o kaporoporeki kalangan en atail Kaun jesus Kristus ong maur soutuk. (aiõnios g166) **22** O akai irail me peikasal, komail kadek ong, **23** Saro kin ir wei sang nan kisiniai o dore ir ala. O kadek ong me tei kan ni masak. O komail pil

suedeki liaku samin en pali uduk. **24** A i me kak pera komail, sang omair pan depikelekel, o kamotan di ong komail mon a lingan, makelekel, o pereperen, **25** I Kot eta Saunkamaur patail, ren jesus Kristus atail Kaun lingan, lomin, o wiawia, o manaman en ko ong, met o potopot eta kokolata! Amen. (aiõn g165)

Kaudial

1 IET kasale pan lesus Kristus, me Kot kotiki ong i, en kasale ong sapwilim a ladu kan meakai, me pan wiaui met koren. A kotin poronela sapwilim a tounlang, me a kotin kasaleki ong sapwilim a ladu loanes. **2** Me kadedeki masan en Kot, o kadede pan lesus Kristus karos, me a kilanger. **3** Meid pai, me wadokedi o ir, me rong masan en kokop akan, o nekinekid me intingidier lole, pwe ansau me koren. **4** let ngai loanes, ong momodisou isu nan Asien: Mak o popol ong komail sang ren i, me kotikot met, o me kotikot mas o, o me pan kotido, o sang ren Ngen isu, me kotikot mon mol a, **5** O sang ren lesus Kristus, me saunkadede melel, me meseni ren me iasadarsang ren me mlar akan, o Kaun en nammarki en sappa kan, me kotin kupura kitail o widen sang kitail dip atail ki nta, **6** O kotin wia kin kitail er samero ong Kot o Sam a. Lingan o manaman en mi re a kokolata! Amen. (aiōn g165) **7** Kilang, a kotido nan dapok kan, o mas karos pan kilang i, o irail me doke i, o kainok en sappa karos pan sangesangki i. Melel, Amen. **8** Ngai Alpa o Omeka, me Kaun Kot kotin masani, me kotikot eta, o me kotikot mas o, o me pan kotido, iei Dinkel amen. **9** Ngai loanes, ri omail, o omail warok ni kamekam, o ni wei, o ni atail auiauia lesus, i tel dong nin dake o, me ad a Patmos, ki masan en Kot o kadede pan lesus. **10** Ngen saraui kotikot po i ni ran en Kaun, i ap rongadar mur i ngil laud eu, me rasong ngil en koronete masani: **11** Me koe kilang, intingjiedi nan puk eu, ap kadar wong momodisou isu en Episus, o Smirna, o Perkamus, o Tiatira, o Sardes, o Piladelpia, o Laodisea. **12** I ap soupei ong, en kilang ngil o, me kasoi ong ia. A i lao soupeilar, i kilang lamp kold isu. **13** O nan pung en lamp akan amen mia, me rasong Nain aramas, likauie kida likau eu, me leldi ong aluwilu a, o lukom kida ni maramar waiwai kold eu. **14** A kadokenmai o pit en peipei puetepueteta wun en sip puetepuet, o rasong sno, o silang i rasong umpul en kisiniai, **15** O aluwilu a rasong pras lingan likamata a lingaling nan kisiniai, o kapitie rasong ngirsok en pil toto. **16** O ni lim a pali maun usu isu mia, o sang nan silang i kodlas kong o au a riau u wei sang, o silang i rasong katipin, sirang kelailia. **17** A ni ai kilang i, i ap pupedi ni aluwilu a dueta mela amen. O a kotikidang po i lim a pali maun mamasani: Ender masak, ngai men mas o men mur. **18** O me maur men, o ai mlar amen, ari kilang, i memaureta kokolata, o men kapir en mela o wasan mela mi re i. (aiōn g165, Hadēs g86) **19** Koe ari intingjiedi meakan, me koe kilanger, o me mier, o me pan wiaui mur. **20** Wewe en usu isu, me koe kilanger nan pa i pali maun, o lamp kold isu. Usu isu, iei tounlang en momodisou isu, o lamp isu, iei momodisou isu.

2 INTING wong tounlang en momodisou en Episus: let masan en i, me kolekoleta ni lim a pali maun usu isu, o me kin weweid nan pung en lamp kold isu. **21** I asa om wiawia kan, o om dodok, o om dadaurata, o duen om sota kin mauki me sued akan, o koe kasau ir adar, me akawanporon, a me so, ap diar ir ada me likam. **3** O koe kin kanongama ong o kadokeki mar ai, ap sota pangadar. **4** A iet me I suedekei re om: Koe muei sanger tapin om limpok. **5** Koe ari tamanda, me koe pupe wei sanger, o kalula, o kapwaiada wiawia en mas o; a ma so, I pan

ko dong uk, kasau wei sang om lamp sang ni deu a, ma koe sota kalula. **6** A iet me koe kin wia, koe kin suedekei wiawia en nain Nikolaus akan, me I pil kin suedekei. **7** Me salong a mia, i en rong, me Ngen o masani ong momodisou kan! Me dadaurata, I pan ki ong i, en tungole sang tuka en kamaur, me mi nan paradis en Kot. **8** Inting wong tounlang en momodisou en Smirna: let masan en men mas o men mur, me melar ap mauredar. **9** I asa om kamekam, o om samama ari so, koe me kapwapwa, o lalaue en ir, me kin inda, dene irail men Sus, a kaidin irail men Sus, pwe pwin en Satan eu. **10** Koe der masak, me koe pan kalokolokki. Kilang, tewil o pan kaselong ong nan imateng akai komail, pwe komail en kasongesong, o komail pan kalokolok ran eisok. Dadaurata lel mela. I ap pan ki ong uk mar en maur soutuk. **11** Me salong a mia, i en rong, me Ngen o masani ong momodisou kan! Me dadaurata, sota pan kamekam kila mela kariau. **12** Inting wong tounlang en momodisou en Perkamus: let masan en me na kodlas kong o au riau mia: **13** I asa, wasa koe kauson ia, ni wasan mol en Satan, o koe kin podidi ong mar ai, o koe sota kamama kida om poson ia pil so ni ran oko, me Antipas, ai saunkadede melel men, kamekamelar nan pung omail, wasa Satan kin kauson ia. **14** A ekis titikit ta, me I suedekei re om: Akai mi re om, me kin apwali lamalam en Pileam, me padaki ong Palak, en kasedi ong mon kadaudok en Israel kasapung par, ren tungole kisin man, me olu onger dikedik en ani kan, o ren nenek. **15** O pil akai mi re om, me pil apwali lamalam en nain Nikolaus akan. **16** Ari, kalula! A ma so, I pan madang wong uk o pepei ong irail ki kodlas en au ai. **17** Me salong a mia, i en rong, me Ngen o masani ong momodisou kan! Me dadaurata, I pan ki ong i mana sosansal, o I pan ki ong i takai puetepuet eu o nan takai mar kap intingidier, sota amen me dedeki, i eta, me pan ale. **18** Inting wong tounlang en momodisou en Tiatira: let masan en me Sapwilim en Kot, me silang i rasong umpul en kisiniai o aluwilu a rasong pras lingan. **19** I asa om wiawia kan, o om limpok, o om poson, o om papa, o om kanongama, o duen om wiawia men mur, me toto sang men mas. **20** A iet me I suedekei re om: Koe kin mueid ong li Isepel, me kin inda duen pein i, dene i saukop amen, me kin padaki o kotaue nai ladu kan, ren nenek, o ren tungole, me olu ong dikedik en ani. **21** O I ki ong i er ansau en kalula, a kang kalukila a nenek. **22** Kilang, I pan kasedi i nan los, o irail me kin kamal re a, nan kamekam lapalap, ma re sota pan kalukila wiawia en Isepel akan. **23** O I pan kamekila na seri kan kamekam eu. Ari, momodisou karos pan asaki, me ngai i, me kin irerong nan mudilik o mongiong kan, o I pan ki ong amen amen komail iran omail wiawia kan. **24** A I indai ong komail tei kan, me mi Tiatira, karos me sota apwali lamalam wet, me so dedeki widing en Satan, duen ar lokaia. I sota pan ki ong komail eu katoutou pa'mail. **25** A me mi re omai, kolekoleta, I lao pwarado. **26** O me dadaurata o me kanekid ai wiawia kan lel imwi, i me I pan kasapwilada pon wei kan. **27** A pan kaun kida ir sokon mata, due dal en saupal kin ola kaualap, o due I pil aleer mana sang ren Sam ai, **28** I ap pan ki ong i usu ran. **29** Me salong a mia, i en rong me Ngen o masani ong momodisou kan!

3 INTING wong tounlang en momodisou en Sardes: let masan en me Ngen en Kot isu o usu isu mi re a: I asa om wiawia

kan, o me mar en maur mi re om, a so, koe melar. 2 Pirida, katenge me lua, me nok mela, pwe I sota diaradar, me om wiawia kan unsokela ren ai Kot. 3 I me koe en tamanda, duen koe tungoler, o ronger, o kanekid, o kalula. Ma koe sota pan pirida, I pan pwarado due lipirap amen, o koe pan sasa auer, me I pan pwara dong uk. 4 A mar malaualau mi re om nan Sardes, me sota kapwelepwel lar ar likau kan, re pan alialu re i nan likau puetepuet, pwe re kon ong. 5 Me dadaurata, pan kapwad kida likau puetepuet, o I sota pan irise sang nan puk en maur mar a. O I pan kadede mar a mon Sam ai o mon na tounlang kan. 6 Me salong a mia en rong, me Ngen o masani ong momodisou kan! 7 Inting wong tounlang en momodisou en Piladelpia: Iet masan en me saraui, me melel, me men kapir en Dawid mi re a, me kin ritingida, o sota amen, me kak ritingidi, o me kin ritingidi, o sota amen, me kak ritingida. 8 I asa om wiawia kan. Kilang, I ki ong uk er wanim ritidat eu o sota amen, me kak ritingidi, pwe om kel me tikitik, o koe kin kanekid ai masan, o koe sota kamam kidar mar ai. 9 Kilang, I kanain kin uk akai, me udan pwin en Satan, kisan irail, me akasus, a so, re likam. Kilang, I pan kainong ir do, en pongi ni nä om, o ren asa, me I kin pok ong uk. 10 Aki om kanekid ai masan en kanongama, I pil pan kanekid uk ni auer en kasongesong, me pan udong toun sappa karos, en kasongesong irail, me kauson sappa. 11 I pan pwarado madang. Kolekol, me koe anekier, pwe sota amen en kulia sang mar om. 12 Me dadaurata, I pan wiaki i ur eu nan tanpas en ai Kot, o a solar pan pedoi sang kokolata. I pan inting po a mar en ai Kot, o ad en kanim en ai Kot, Ierusalem kap, me peidido sang ai Kot nanlang o mar ai kap. 13 Me salong a mia, en rong, me Ngen o masani ong momodisou kan! 14 Inting wong tounlang en momodisou en Laodisea: Iet masan en me maraneki Amen, me saunkadete lelapok melel, me tapin dodok en Kot. 15 I asa om wiawia kan, koe sota karakar o pil sota lamelamur. I men, koe en lamelamur de karakar! 16 Ari, koe me lou, a kaidin karakar de lamelamur, I ap pan mus kin uk wei sang nan au ai. 17 Pwe koe inda: Ngai kapwapwa, i anekier kapwa kan, o i sota kin anane meakot, ap sasa, me koe sakanekan, o so konekon, o samama, o maskun, o kiliso. 18 I panauuk uk, koe en neti sang ia kold lingan, aki kisiniiai, pwe koe en kapwapwala, o likau puetepuet, pwe koe en likaue uk, o kanamenok pan om kiliso der sansal, o wini en mas o, men elieliki mas om, en kilang wasa. 19 I kin kapung ong o kaloke karos, me I pokepoke. Koe nantiong kalula! 20 Kilang, I kin u pan wanim o letelet. Meamen pan rong ngil ai, ap ritingida wanim o, I pan pedelong re a, ap iang i mot ong ras saraui, o a iang ia. 21 Me dadaurata, I pan ki ong i, en iang, ia mondi pon mol ai, dueta ngai pil dadaurata, ap iang Sam ai mondi pon mol a. 22 Me salong a mia, i en rong, me Ngen o masani ong momodisou kan!

4 MURIN mepukat i kilanger kasansal eu: Kilang, wanim eu ritidat nanlang, o ngil, me i ronger mas, dueta koronete eu kasokaso ong ia: Koda dong met! I pan kasale ong uk, me pan wiaui mur en mepukat. 2 Ngai pitipit katia Ngen. A kilang, mol eu mi nanlang, o amen kotidi pon mol o. 3 A sansal en me kotidi poa rasong takai laspis o Sardis o aia me liteui mol o, me sansal dueta takai smarakd. 4 O mol o kapilk pena mol

rieisok paieu, o lapalap riek pamen kotikot poa, likau kida likau puetepuet o nin kida nin kold. 5 O sang ni mol o liol, o ngil akai, o nansapwe kai use wei sang, o lamp isu umpumpul mon mol o, iei Ngen isu en Kot. 6 O mon mol o dueta sed eu, me rasong klas o kristal, o nan warong en mol o, o impan mol o man maur pamen, me rokki por en mas mo ar o mur ir. 7 Man en mas me rasong laien amen, o man kariamen rasong kau ol amen, o man kasilimen kar i rasong aramas, o man kapamen rasong manpir ikel. 8 O man maur pamen ko pa en pir wonu mi ren amen amen, me rokki por en mas ni kaila o lole, o re sota nenenla ni ran o ni pong, indinda: Me saraui, me saraui, me saraui, Kaun Kot, Kaun en meakaros, me kotikot mas, o me kotikot met, o me pan kotin pwarado. 9 Ari man maur oko, lao pan kalinganada, o kakaki, o danke i me kotidi pon mol o, me ieias soutuk, (aiōn g165) 10 Me lapalap riek pamen ap pan poridi ong i, me kotidi pon mol o, o re pan pongi i, me ieiasata kokolata, o re pan pwilikidi mar ar mon mol o, indada: (aiōn g165) 11 Komui Maing, at Kaun, o at Kot, me kon ong, en linganla, o kakala, o manaman, pwe ir me kotin kapikadar meakan karos o pweki kuper omui re mia kier o wiaui kidar.

5 O i kilanger nan lim pali maun, en me kotidi pon mol o, puk eu, intingidier lole o liki o katengki pena men kateng isu. 2 O i kilang tounlang kelail amen, pepeidokki ngil laud: Is me kon ong pak pasang puk o, o lapwada a men kateng kan? 3 A sota amen, me mi nanlang de nin sappa, de pan sappa, me kak ong pak pasang puk, o udial i. 4 Ari, i ap sangesang kaualap, aki sota amen, me diarovadar, me kon ong, en pak pasang puk o, de udial i. 5 O amen ren me lapalap akan masani ong ia: Koe der sangesang! Kilang, Laien, me udan kainok en luda, tapin Dawid, me pwaider ni a peipei, pwen kon ong, pak pasang puk o, o lapwa sang men kateng isu. 6 O i kilang nan warong en mol o nan pung en man pamen o nan pung en lapalap akan Sippul amen u due kamekamelar, me ose isu o por en mas a isu mia, iei Ngen en Kot isu me pakadaralang dol en sappa karos. 7 A kotido, ap kotiki sang puk o ni lim a maun en me kaipokedi pon mol o. 8 A ni a kotin aleer puk o, man maur pamen, o lapalap riek pamen poridi ong mon Sippul o. Amen amen re irail kolekol a arp o dal kold, me dir en potik en isis, iei kapakap en saraui kan. 9 Irail kauleki kaul kap pot indinda: Ir me kotin kon ong, kotikida puk o, o lapwada a men kateng ko, pwe komui kamatalar o neti ki ong Kot nt' omui sang ni kainok karos, o lokaia karos, o men liki karos, o wei karos. 10 O kotin wia kin irail la wei eu ong atail Kot, pwen samero kan, o re pan namarki nin sappa. 11 O i kilanger o i ronger ngil en tounlang toto impan mol o, o man maur ko, o lapalap oko: irail me ngederenia nen nen o kid kid, 12 Irail indinda ni ngil laud: Sippul o me kamekamelar, me kon ong aineki manaman, o kapwa, o erpit, o kel, o kaka, o lingan, o pai kan. 13 Ir karusia nanlang, o sappa, o pan sappa, o pon madau, o aude pan arail karos, i ronger me re indinda: Me kotidi pon mol o, o Sippul en kapinganla, o kakala, o kalinganada o manaman kokolata. (aiōn g165) 14 Man maur pamen masani: Amen, O lapalap akan poridi ong pongi i.

6 I kilang ni en Sippul a lauad pasang eu ren kateng isu, o i ronger amen ren man pamen masanieki ngil me rasong nansapwe: Kodo! **2** I ap kilanger os puetepuet amen, o me mondi poa kasik katieu mi re a, o mar eu ko ong i, i ari kotei wei, pwen kalokaloedi. **3** Ni a lauad pasang kateng kariau, i ap ronger man kariamen masanier: Kodo! **4** Amen os me waitata ap pwarado, a me mondi poa a muii ong i, en kawela muii mau nin sappa, o tou a kan pakamekam pena, a kodlas kalaimun me pangalang i. **5** Ni a lauad pasang kateng kasilu, i ronger man kasilimen masani: Kodo! **6** I ap kilanger os tontol amen, o me mondi poa, men tenok mi ni lim a. **7** O i ronger ngil eu nan pung en man pamen indinda: Song en wit eu denar eu, o song en korn silu denar eu, a le o wain der kawela! **8** A ni a lauad pasang kateng kapaieu, i ronger ngil en man kapamen masani: Kodo! **9** I ap kilanger os pasas, o me mondi poa, mar a Mela, o wasan mela me idauen i. A kapi ong i en kaunda pakis eu en sappa, en kamekila kodlas, o isesol, o mela, o ren man laualo en sappa kan. (*Hadès g86*) **10** A ni a lauad pasang kateng kalimau, i kilanger pan pei saraui ngen en me kamekila masan en Kot, o ar kadeke, me re wia. **11** Irail likelikwirki ngil laud indinda: Arai da, Maing, Kaun saraui o melel, komui so kadeikada o iki kin nt' at ong irail, me kauson sappa? **12** Likau puetepuet me pangalang irail karos, o a kotin masani ong irail, ren moleilei mas ekis, a lao iang ar o ri ar akan unsokelar, me pan kamekamelia dueta pein irail. **13** O i kilanger ni a lauad pasang kateng kawonu, rerer en sappa lapalap ap wiaui, katipin rotala dueta tontol, wunen eu o maram waitatala dueta nta. **14** O usu en lang akan pupedi ong sappa, due tuka pik pot kasedi wa kan me pul, ni a tuālok ki ang ma, **15** O lang kasaula dueta kisin likau ni a limlim pena, o nana karos o dake karos torak sang deu ar, **16** O lang kasaula dueta kisin likau ni a limlim pena, o nana karos o dake karos torak sang deu ar, **17** Ap indang nana o paip akan: Pupedi po at o pwain kidi sang mon silang en i me kotidi pon mol o, o sang ni ongong en Sippul. **18** Pwe a leler ran lapalap en a ongong; o is me pan kak pwaida?

7 MURIN met i kilanger tounlang pamen uda ni kaim en sappa paieu kolekol ang paieu en sappa, pwe ang ender ipuip dong sappa, de pon sed, de nin tuka pot. **2** O i kilanger amen tounlang pwarada sang ni mas en lang, kilelekidu kilel en Kot ieias. A likwirki ngil laud ong tounlang pamen, me udan kawela sap o sed, **3** Indinda: Der kawela sappa de madau, de tuka kan, a lao kileledier ladu en at Kot akan ni tam ar! **4** Ngai ari rongadar arail wadok me kileledier me lop panen pakid sang nin kainok en Israel akan karos. **5** Sang ni kainok en luda nen riakid kileledier, sang ni kainok en Rupen nen riakid, sang ni kainok en Kat nen riakid, **6** Sang ni kainok en Aser nen riakid, sang ni kainok en Naptali nen riakid, sang ni kainok en Manase nen riakid, **7** Sang ni kainok en Simeon nen riakid, sang ni kainok en Lewi nen riakid, sang ni kainok en Isasar nen riakid, **8** Sang ni kainok en Sepulon nen riakid, sang ni kainok en losep nen riakid, sang ni kainok en Peniamin nen riakid. **9** Murin mepukat i kilanger pokon kalaumunia, sota amen me kak wadokedi sang ni wei karos, o kainok karos, o men liki karos, o lokaia karos, o

mon mol o, o mon Sippul likau kida likau puetepuet o paini ni lim ar, **10** O re ngil laudedia indinda: Kot kamaur pat, me kaipokedi pon mol o o Sippul. **11** Tounlang karos u kapil pena mol o, o lapalap akan, o man pamen, irail pori kidi mas ar mon mol o, pongi Kot, **12** Indinda: Amen! Pai, o lingan, o erpit, o danke, o wau, o roson, o manaman ong atail Kot kokolata! Amen. (*aïon g165*) **13** O amen ren me lapalap akan sapeng masani ong ia: Is irail me likau kida likau puetepuet, o irail kodo sang ia? **14** I ap potoan ong i: Maing, komui mangier. A sapeng ia: Ir me pwaida sang ni kaankamekam, o re lope ar likau, o kapwad kida ntan Sippul. **15** I me re mikier mon mol en Kot, o papa i ni ran o ni pong nan sapwilim a im en kaudok, o me kaipokedi pon mol o, o pan apapwali irail. **16** Irail solar pan men manga potopoteta, o solar men nim pilada, o katipin solar pan daker ir, de eu song en karakar pan lel. **17** Pwe Sippul ni warong en mol o pan kotin wia sile parail, o a pan kalua ir wong ni pil en maur, o Kot pan lim wei sang pil en mas arail.

8 NI a lauad pasang kateng kaisu, kaporamen wiaui nanlang alep en auer. **2** O i kilanger tounlang isimen, me uda mon Kot, o koronete isu pangalang irail. **3** Amen tounlang me kotido u pon pei saraui, dal kold, men isik potik, mi re a; potik isis toto pangalang re a, pwen kamanada kapakap en saulang kan, me mi mon mol o. **4** Ad in isik iangaki kapakap en me saraui kan adidalang Kot sang ni lim en tounlang o. **5** Tounlang ari aleda dal en potik o, ap aude kida kisiniai en pei saraui, ap kasedi ong sappa; ari, nansapwe, o ngil akan, o liol, o rerer en sappa wiauier. **6** A tounlang isimen, me ar koronete isu mia, kaonopadang pepeuk. **7** Men mas pepeuk koronete, akel o kisiniai iangaki nta ap wiauier o pisikindi lang sappa; a silekis eu en sappa rongala, o silekis eu en tuka rongala, o rä karos rongala. **8** O tounlang kariamen pepeuk koronete ap likamata nana lapalap eu isisisi kisiniai ap pisikindi lang madau; a silekis eu en madau ap wialar nta. **9** O silekis eu en tou a maur melar nan sed, o silekis eu en sop akan olar. **10** A tounlang kasilimen pepeuk koronete, usu lapalap ap pupedi sang nanlang likamata ser umpumpul eu pupedi pon silekis eu en pilap akan o utun pil akan. **11** Ad en usu o Sadik; silekis eu en pil akan ap sadikalar, o aramas toto mekilar pil aki ar sadik. **12** A tounlang kapamen pepeuk koronete, silekis eu en katipin, o silekis eu en maram, o silekis eu en usu kan ap olar. Silekis eu ari rotongala o ran solar marain ni a silekis eu o pil dueta pong. **13** O i kilanger o ronger ikel amen pipir nan warong en lang, indindaki ngil laud: Apwal, apwal, apwal ong irail, me kaukausonta sappa, pweki ngil en koronete en tounlang silimen, me pan pepeuk mur.

9 TOUNLANG kalimen pepeuk koronete, i ap kilang usu en lang eu, me pupedi ong sappa, o ki en wasa lol me pangalang i. (*Abyssos g12*) **2** A ritingga au en wasa lol, adiniai ap adida sang nan wasa lol o, dueta adiniai en um kalaimun, o katipin o pan lang rotorotala, pweki adiniai en wasa lol. (*Abyssos g12*) **3** O mansiek kan me pwarado sang nan adiniai, rap paraparalang sappa, o manaman pangalang irail dueta skorpion en sappa. **4** A masani ong irail, ren der kawela rä nan sap, de tuka ta tontol, o pil so tuka laud, a aramas akan ta, me so kileleki kilel en Kot ni tam arail. **5** A so muii ong irail, en kame ir ala, a ren kaloke

irail saunipong limau; o ar wairok me laud dueta lip en skorpion, ma a pan ke aramas amen. 6 Ni ran puko aramas pan rapaki mela, ap sota pan diarada; o re pan inong long mela, a mela pan tang wei sang irail. 7 Mom en mansiek kan dueta os, me onoper mauin, o pon mong arail meakot, me rasong mar kold, o mas ar dueta mas en aramas. 8 Pit en mong arail rasong pit en mong en li, o ngi arail dueta ngi en laien. 9 Pere me mi re'rail dueta pere mata, o ngirsok en pa arail dueta ngirsok en war, me os toto me tangaki wong nan mauin. 10 O iki'rail dueta skorpion, o ose ar mia, o re keleki iki'rail, o re kin kame aramas saunipong limau. 11 O arail nanmarki ani en kadar en wasa lol, ad a ni lokaia en Ipru Apadon, a ad a ni lokaia en Krik Apolion. (Abyssos g12) 12 Ari, tapin awpal akan daulier, a kilang, pil riau pan pwarado mur. 13 Tounlang kawonemen pepeuk koronete, i ap rong ngil eu, me tapida sang nan ose paieu en pei saraui, me mi mon Kot. 14 Amen indang tounlang kawonemen, me a koronete mia: Lapwada tounlang pamen, me salidier ni kailan pilap Oiprat. 15 Ari, tounlang pamen oka sapdokalar, me onoper ong auer, o ran, o saunipong, o par, pwe ren kamela silekis eu en aramas akan. 16 Wadawad en tounpei, me dake os riasap; o i ronger duen toto ar. 17 Iduen ai kilanger os akan ni kasansal o, o irail, me mod po arail, pere pras arail dueta kisiniai, me meimei o dueta swepel, o mong en os oko dueta mong en laien; o sang ni au arail kisiniai, o ad, o swepel kin adewei. 18 Kariapa silu pukat silekis eu en aramas akan, me kamekilar, kisiniai, o ad, o swepel, me adewei sang ni au arail. 19 Kelail en os akan mi nan au ar, o ni padaik arail, pwe padaik arail dueta serpent kan, o mong ar mia, o re kamekamki ir padaik ar. 20 A luan aramas akan, me so kamekilar kamekam pukat, kang kaluki wiawia en pa arail, pwe ender pongi teng twil akan o dikedik en ani, me wiaki kold, o silper, o pras, o takai, o tuka, me so kak ngar wasa, o so rong wasa, o so alialu. 21 Irail sota kaluki ar kamela, o ar wun ani, o ar nene, o ar lipirap.

10 O I kilanger amen tounlang kelail, me kotidido sang nanlang, me likauidapok eu, o aia mi pon kadokenmai, o silang i dueta katipin, o aluwila a dueta ur kisiniai. 2 Ni lim a kisin puk mia, me papak pasang, o aluwila a pali maun sokedi pon madau, a pali maing pon sappa, 3 O a kotin molipe kida ngil laud, due laien amen ni a weriwer, o ni a molipeer, nansapwe isu ap ngiringir. 4 A nansapwe isu ngiringiridar, i men inting, i ap rong ngil eu sang nanlang masani: Katenge meakan, me nansapwe isu masanier, der inting ir edi! 5 Tounlang o, me i kilanger u pon madau o sappa, puekada lim a pali maun, 6 Ap kauki i, me ieiasata soutuk, me kotin kapikadar lang o meakan mi lole, o sappa o meakan mi lole, o madau o meakan mi lole, me solar pan ansau. (aiōn g165) 7 A ni dokan ngil en tounlang kaisimen ni a pan pepeuk, iei ansau karir pan Kot kaunsokalar, duen a kotin kokop ong sapwilim a ladu saukop akan ronggama o. 8 Ngil o, me i ronger sang nanlang, a pil masani ong ia er masani: U ko wei, aleda kisin puk, me papak pasanger, ni lim en tounlang, me uda pon madau o pon sappa! 9 Ari, i ap ko wong tounlang o, potoan ong i, en ki dong ia kisin puk o. A masani ong ia: Ale, ap kangala, a pan kasadikala kaped om, a ni au om a pan iau dueta onik. 10 I ap aleer kisin puk o sang ni lim en

tounlang ap kangalar. Ari, nan au i me iau due onik, a murin i kanger, kaped i ap sadikalar. 11 A masani ong ia: Koe nok pil kokopada iran men liki kan, o aramas akan, o lokala kan, o nanmarki toto.

11 O MEN song dueta sokon pot pang dong ia. Amen inda:

Uda, song im en kaudok en Kot, o pei saraui, o irail me kaukaudok lole! 2 A kapil penan im en kaudok kasela liki o der song, pwe a pangalanger men liki kan o kanim saraui re pan kakae saunipong paeisok riau. 3 O I pan kamanada nai saunkadede riamen, o ira pan kokop wei ran kid riepuki woneisok, likau kida likau tol. 4 Ira tuka olip riapot o lamp riau, me mimi mon Kaun en sappa. 5 Ma amen men kame ira, kisiniai pan lus wei sang nan au ara, ap karongala naira imwintiti kan. O ma amen men kame ira, a pan kamela. 6 Ira manaman ong en pinala lang, pwe ede katau arain ara kokopada, o ira kaun en pil, ira kak kawuk ong nta pil akan o kame ki sappa song en kamekam karos, due ira inong long. 7 Ira lao kanikiela ara kadede, man o, me pan pwarada sang wasa lol, pan pei ong ira, kaloe ira di, kame ira la. (Abyssos g12) 8 O kalep ara pan wonon nani al en kanim lapalap, me ad a ni karaseras Sodom o Äkipten, wasa ar Kaun pil kalopular. 9 Ari, me toto sang ren men liki kan, o kainok, o lokaia, o aramas akan pan kilang kalep ara ran silu alep, o irail sota pan mueid ong, me ara kalep pan saredi nan sousou. 10 O irail, me kaukauson sappa, kaneket kin ira o pereperen, re pan pakisisis pena, pwe saukop riamen et kin kaloke irail, me kaukauson sappa. 11 A murin ran silu alep maur sang ren Kot pil til wong lol ara, rap u ni nä ara, a irail, me kilang ira, masakada kaualap. 12 O i ronger ngil laud eu sang lang mamasani ong ira: Koma koda dong met! Ira ap kokidalang dapok, o imwintiti ara kilang ira. 13 Ni auer ota sappa rerer kaualap, eisokkis eu en kanim olar ni rerer, o mar isekid en aramas mekilar, me tei kan masakalar, rap landar Kot en lang. 14 Kamekam kariau wiawier. Kilang kamekam kasilu me pan pitpit wiawier. 15 Tounlang kaisimen pepeuk koronete. Ngil laud ap wiawier nanlang indinda: Wein sappa id wialar wein atail Kaun o sapwilim a Kristus. A pan kotin kaunda kokolata. (aiōn g165) 16 A lapalap riek pamen, me ariri Kot pon mol arail, rap pupedi ni silang ir pongi Kot masani: 17 Se danke komui, Maing Kot, Kaun en meakaros, me kotikot metet, o me kotikot mas o, pwe re kotin aleer ar manaman lapalap, o kotin Nanmarki lar. 18 O wei kan makaradar, a ar ongieng leler, o a leler ansau melar akan pakadeik, o a leler ansau en katingi sapwilim omui ladu saukop akan o saraui kan; irail, me lomwineki mar ar, tikikit kan o lapalap akan, o en kawe irail, me kin kawela sappa. 19 Im en kaudok en Kot, mi nanlang, ritidat, o kopa en inau pingngar nan im en kaudok o; a liol, o ngil akan, o nansapwe kan, o rerer en sappa, o akel lapalap wiawieder.

12 KILEL lapalap eu pingngar nanlang: Li amen linganeki katipin, o maram pan nä a, o a mareda usu eisokriau. 2 A liseanlar, a weriwer en naitik, wiwairok en sapdokla sang. 3 Pil eu kilel pingngar nanlang: Kilang, drake lapalap waitata, monga me isu, o salong a eisok, o mar isu pon mong a. 4 O a padaik urakiwei silekis eu en usu en lang, ap sipedi ir ong sappa. O drake uda mon li o, me pan naitik, pwe lao a naitiker,

a en katalala na seri. 5 Ari, a naitikadar na seri ol, me pan kaun kida kainok karos sokon mata; ari, na seri peukadolang Kot ong mol a, 6 Li o tang wong sap tan, me deu a onoper ren Kot, iei wasa o re kin kamanga i ran kid riepuki woneisok. 7 Mauin pwaidar nanlang. Mikael o sapwilim a tounlang kan mauini ong drake o, o drake o na kan mauini ong. 8 A re so pwaider o solar deu ar nanlang. 9 O drake lapalap pisikindila, iei serpent, me ad a Tewil o Satan, katiamau pan sappa karos, i me pisikindila lang sappa, o na kan iang i pisikindila. 10 O i ronger ngil lapalap eu nanlang indinda: Metet me pwaidar kamaupan, o wiaupian, o wei en atail Kot, o manaman en sapwilim a Kristus, pwe karaune pan ri atail pisikindila, me kin karaun kin irail mon Kot ni ran o ni pong. 11 A re kaloedi i aki ntan Sippul o, o pweiki masan en ar kadededa lamalam; o re so pok ong maur arail lao lel ong mela. 12 I me lang en perenda, o komail me kaukauson lole! A mesued ong sappa o madau, pwe tewil me kodilang komail, makarada kaualap, pwe a asa, me a ansau me motomot. 13 Drake o ni a kilanger, me a pisikindier sappa, a kansore li, me naitiker seri ol. 14 Pa riau en manpir ikel lapalap, me pangalang li o, pwen pirlang deu a nan sap tan, wasa o a pan nekinek ia ansau eu, o ansau kan, o alep en ansau, doo sang mas en serpent o, wasa a pan kamanga ia. 15 A serpent o kusepoke wei sang nan au a ong li o pil, dueta pilap pot, pwen kapwiliki wei li o. 16 A sappa puporki li o, o sappa sara pasang au a nimala pilap o, me drake o kusepoke wei sang nan au a. 17 O drake makar pan li o, ap kola, en mauini ong luan kadaudok a, me kin nekidalu kusoned en Kot akan o koledi kadede pan Iesus. A ngai uda pon pik en oror.

13 I AP kasinenda pon pik en oror o kilanger man amen pwaradar sang nan madau, me a ose ek o monga isu mia, o mar eisok mier pon ose kan, o ni monga ad en lalaue kan. 2 Man o, me i kilanger, dueta pader amen, o nä a dueta nä en pär amen, o au a rasong au en laien. O drake ki ong i a kelail, o mol a, o a manaman lapalap. 3 O i kilanger monga eu dueta kamekamelar, ari so, a kamekam motier, a toun sappa karos puriamuiki man o. 4 Irail ari pongi ong drake, pwe a kapieki man o a kelail, o re pongi ong man o indinda: Is me rasong man o? O is me pan kak mauini ong i? 5 O a pang ong i au en suai lapalap, o en lalau eu, o a pang ong i, en mimieti saungipong paeisok riau. 6 Ari, a sara pasang au a, en lalaue Kot, en laue mar a o tanpas a sarau, o irail me kotikot nanlang. 7 O a kapieki i, en mauini ong sarau kan o kaloe irail edi; o a kapieki i, en kaunda wei karos, o men liki kan, o lokaia, o kainok kan. 8 O irail karos, me kaukauson sappa, pan pongi ong i karos, me mar arail sota intingidier nan puk en maur en Sippul, me kamekamelar sang nin tapin sappa. 9 Meamen salong a mia, en rong. 10 Ma amen pan kaloedi, nan pein i pan lodila; o ma amen pan kamekila, kodlas, nan a pan kamekila kodlas. Nan iet en sarau kan ar konongama o ar poson. 11 O i kilanger, amen man pwarado sang nan pwel, ose riau mia, rasong sippul amen, o a kasoi dueta drake amen. 12 O man o kin wia manaman akan karos dueta men mas mon por en mas a. O a wiada, me toun sappa en pongi ong man o, me kelailadar sang a kamekam. 13 A wiada kilel lapalap, kamoredi sang lang

kisiniai pon sappa mon aramas akan. 14 O a kotaue kin ir, me kaukauson sappa a kilel akan, me kapi ong i, en wiada mon man o, indai ong irail, me kausonta sappa, ren wiai ong man o, me a lop en kodlas mier, ap mauredar, dikedik eu. 15 O a kapi ong i, en kamaureda dikedik en man o, pwe dikedik en man o en pil lokaia, o en wiai ong irail, me kang pongi dikedik en man, en kamekamelia. 16 O wiai ong karos, me tik o me lap akan, o kapwapwa kan, o samama kan, o me maio, o ladu kan, ren wia kilel eu ni pa ar pali maun de ni tam ar. 17 Pwe sota amen en kak net de netikila, pwe ir eta, me kileledier, kilelekidi mar en man de wad en mar a. 18 Iet lolekong. Me lolekong kan en wadokdi mar en man o, pwe a rasong wad en aramas amen; iet a wad: Woneupuki woneisok wonu.

14 O i kilanger Sippul o kotikot pon dol en Sion o me iang i lop panen pakid, o mar a o mar en Sam a intingidier ni tam ar. 2 O i ronger ngil eu sang nanlang dueta pungupung en pil toto o dueta ngirngir lapalap en nansapwe; ngil o, me i rongadar, dueta ngil en saunkaul pikipikir ar arp akan. 3 Irail kauleki kaul kap pot mon mol o, o mon man pamen o lapalap akan; o sota amen me kak koledi kaul o, irail lop panen pakid eta, irail me net sapal sang nin sappa. 4 Ie irail, me so samin kila li, pwe irail me makelekel. Ie irail me idedauen Sippul o, wasa a kin kotila ia. Mepukat net sapal sang ren aramas akan, me meseni ong Kot o Sippul. 5 O nan au ar sota likam me diarokadar, nan sota ar samin. 6 O i kilanger amen tounlang, pipir ni warong en lang, rongamau soutuk mi re a, pwen padaki ong irail, me kauson sappa, o ong wei karos, o kainok karos, o lokaia o aramas akan. (aiōnios g166) 7 A masani ki ngil laud: Landa Kot, o waui i, pwe auer en a pan kotin kadeikada me pwarer; o pongi i, me kotin wiadar lang, o sappa, o madau, o utun pil akan. 8 O amen tounlang, kariamen, idauen i masani: A rongkililar, a rongkililar, Papilon lapalap, me kare ong kainok karos kamekam, aki ar nenek re a! 9 O amen tounlang, kasilimen, me idauen ir katitiki ngil laud: Ma amen pongi man o kilel en man, o ale kilel ni tam a o ni pa a, 10 A pan tungole en Kot a ongieng, me wiauier sokadolepa dal en ongieng en Kot, o a pan kalokeki kisiniai o swepel mon tounlang saraui kan o mon Sippul o. 11 O adiniae ar lokolok peipeidala potopoteta, re so moleilei ni ran de ni pong, irail me pongi man o o a kilel, o irail me kilelekidar mar a. (aiōn g165) 12 Iet en saraui kan ar kanongama, me kin nekinekid kusoned en Kot akan o poson ong Iesus. 13 O i rong ngil eu sang lang masani: Intingidi: Meid pai irail me mela ren Kaun o, met o kokolata! Ie, Ngen o me kotin masani, irail en moleilei sang ar wiawia kan, pwe ar wiawia kan iang irail. 14 O i kilanger dapok puetepuet eu, o Amen kotikot pon dapok o, me rasong Nain aramas, marakier mar kold, o ni lim a naip kong apot. 15 O amen tounlang pedoi wei sang nan im en kaudok, ekekerki ngil laud ong i, me kotidi pon dapok o: Komui kadar om naip paledi, pwe a leler auer en paledi, pwe rak en sappa mater kaualap! 16 Me kotidi pon dapok kasadi sappa a naip, rak kiri sang sappa. 17 O amen tounlang pedoi wei sang nan im en kaudok, me mi nanlang, pil naip kong apot mi re a. 18 O amen tounlang me pwarado sang impan pei saraui, me kin kakaun kisiniai, likwir ong i, me a naip kong mia, masani: Paledi! Tolunga sang wan wain en

sappa, pwe wa me matier. **19** Ari, tounlang o paleki sappa naip, o tolung sang wan wain en sappa, o kasedi ong nan kopa laud en ongiang en Kot eu. **20** Irail tiakedi nan kopa en wain likin kanim, a nta kusewei sang nan kopa o lel ong sal en os, lel lang stadien kid woneupuki.

15 O i kilanger pil kilel eu nanlang, me lap o kalom: Tounlang isimen, a kalokolok isu mi re'rail, pwe ongiang en Kot kaimwisokki ir la. **2** O i kilanger sed klas eu, me doleki kisiniia o irail me kaloedi man o dikedik en man, o wadawad en mar a, uda ni kailan sed o, o arp en Kot mi re'rail, **3** O irail kaulek kaul en Moses ladu en Kot amen, o kaul en Sippul indinda: Omui wiawia kan me lapalap o kalom. Maing Kot, me pung o melel omui wiawia kan, komui Nammarki en wei kan, Kaun en meakaros. **4** Is me so pan landa komui, Maing, o wauneki mar omui? Pwe komui ta me saraui, pwe wei karos pan pwarado pongi komui, pwe omui wiawia pung me sansaleda. **5** Murin mepukat i kilanger nan im en kaudok kadedepa mi nanlang me ritida. **6** O tounlang isimen pedoi wei sang nan im en kaudok kalokolok isu re'rail, kapwateki likau min o puetepuet, o piraki ni pan ati waiwai kold. **7** O amen ren man pamen pangalang tounlang isimen dal kold isu, direki ongiang en Kot, me ieiasata soutuk. (aïon g165) **8** O im en kaudok me topkila adiniae tapida sang lingan en Kot o a manaman; o sota amen me kak pedelong ong nan im en kaudok o lao kalokolok isu en tounlang isimen wiauier.

16 O i ronger ngil laud eu sang nan im en kaudok o, mamasani ong tounlang isimen: Komail kowei, wudokedi ong sappa dal isu, me audekier ongiang en Kot. **2** Men mas ap kotiwei wudokila ong sappa a dal, ap wiala kins sued ong aramas akan, me kilelekidi kilel en man o, o me pongi a kilel. **3** O kariamen wudokila a dal ong nan madau ap wiala nta due nt' en melar amen, ari me maur karos nan madau ap melar. **4** O kasilimen wudokila a dal pon pilap o utun pil akan, rap ntalar. **5** I ronger tounlang en pil akan masani: Komui me pung, me kotikot, o me kotikot mas, me saraui, pwe komui kadeikada due met. **6** Pwe irail kieledier ntan me saraui o saukop akan, ari, kom kin katungole kin ir nta; ari, me mau ong irail. **7** I ronger me pei saraui o masani: Ei, Maing Kot, Kaun en meakaros, melel o me pung omui kadeik kan. **8** A kapamen wudokila a dal pon katipin, a kapi ong i, en isiki kisiniia aramas akan. **9** Ari, aramas rongkila karakar kaualap, o re lalaue mar en Kot, me Kaun pan kamekam pukat; a re sota kalukila, pwen wauneki i. **10** O tounlang kalimen wudokila a dal pon mol en man o; ari a wei rotorotola; o re ke pasang lo arail pweki motakan madak. **11** O irail lalaue Kot en lang, aki ar madak o ar kins akan, o re sota kalukila ar wiawia kan. **12** O tounlang kawonemen wudokila a dal pon pilap Oiprat, a pil ap ngalengaledi, pwen kaonopada al mon nanmarki, me kotido sang ni pali mas en lang. **13** O i kilanger, me sang nan au en drake, o sang nan au en man o, o sang nan au en saukop likam ngen samin silu dueta pros kai koda sang. **14** Ir ngen en tewil kai, wiawia kilel kai, me kin pwaralang nanmarki en sappa kan, en kapokon ir penang mauin en ran lapalap en Kot manaman. **15** Kilang, I pwarado dueta lipirap amen; meid pai, me kin masamasan, nekinekid a

likau kan, pwe a de kilisola, rap kilang a kanamenok. **16** O re kapokon ir penang wasa, me ad a ni lokaia en Ipru Armakedon. **17** O tounlang kaisimen wudokila a dal nin wäwä, ngil laud ap pwaradar sang im en kaudok nanlang, sang ni mol o mamasani: A wiauier. **18** Ari, liol o ngil kai o nansapwe wiauier, o sappa rerer kaualap, sota due sang tapin aramas mi sappa, pwe me lapalap o mulatok. **19** Ari, kanim lapalap pal pasang wiala silekis silu, o kanim en sap akan rongk pasang, o Kot kotin tamanda kanim Papilon, pwen kotiki ong i dal en wain en a ongiang lapalap. **20** O dake karos mokid wei sang o nana kan solar sansal. **21** O akel lapalap, toutouki paun epuki, me moredi sang lang lel aramas akan, o aramas lalaue Kot pweki kamekam akel, pwe iei kamekam me lapalapia.

17 TOUNLANG amen, kisan isimen me ar dal isu mia, pwaro do, masani ong ia: Kodo, i pan kasale ong uk en li sued, me kaunda pil toto, a pan kalokolok. **2** Me nammarki en sappa kan nenequier, o me kaukauson sappa pweipweikier wain en a neneck. **3** Ari, a uke ia lang nan sap tan ren ngen. I ap kilanger li amen, mondi pon man waitata amen, ad a laue toto mia, monga isu o a ose eisok mia. **4** Li o likau kida likau tontol o waitata, o kapwat kida kold o takai kasampwal, o manaman kai, o ni pa a dal kold eu mia, me dir kila me samin o me saut en a neneck. **5** O ni tam a mar eu intingidier, iet: Okiock pot, Papilon lapalap in en me neneck kan o saut akan en sappa. **6** O i kilang li o a pweipweikir nt' en saraui kan o nt' en saunkadede en Iesus akan. Ari, ni ai kilanger i, i ap puriamui kaualap. **7** A tounlang o masani ong ia: Menda koe waponki? I pan kasale ong uk karasepan om waponki li o, o man o, o me a kin dake, me a monga isu o a ose eisok mia. **8** Man o, me koe kilanger, a mia mas ap soer mia, a nok pwaradado sang wasa lol, ap pan kolang wasan kamekam; o irail, me kaukauson sappa, pan wapon ki irail, me mar arail so intingidier nan puk en maur sang nin tapin sappa, ni ar kilang man o, due a mier mas, ap soer mia, ap nok pwarado. (Abyssos g12) **9** Ari, iet Iolekong: Monga isu rasong nana isu, me li o mondi poa. **10** O irail nanmarki isimen. Limen nikilar, me ta men mia, a amen kaikenta pwarado, a a lao pwarado, a pan sapwilada ansau kis. **11** A man o men mas, ap soer mia, i kawalemen, kisan isimen, ap pan kalokolok. **12** A ose eisok, me koe kilanger, rasong nanmarki ek, me kaikenta ar wei, a re aleer manaman dueta nanmarki kan, pwen sapwileda auer ta ieu ren man o. **13** Ir pukat kin wia insen ta ieu, o re pan ki ong man o ar manaman paki i ar angjangin o. **14** Ir pan mauini ong Sippul, a Sippul pan kaloe ir edi; pwe i ta Kaun en kaun akan o Nanmarki en nanmarki kan. O me iang i, me paeker, o pilier, o melel. **15** A masani ong ia: Pil oko, me koe kilanger, wasa me li sued o mondi ia, iei irail men liki, o kainok kan, o aramas akan, o lokaia kan. **16** O ose eisok, me koe kilanger, o man o, irail me pan tataki li sued o, o kasamaliala i, o kakilisauia ta, o re pan kangala uduk a, karongki i kisiniia. **17** Pwe Kot kin kainongada mongiong ar, en wia kupur a, o en wia lamalam ta pot o en upai man o, a lao masan en Kot pwaida. **18** Li o, me koe kilanger, iei kanim lapalap, me kakaun nanmarki kan nan sappa.

18 MURIN mepukat i kilanger amen tounlang kodido sang lang, me manaman kaualap, o sappa marain kila a lingan.

2 A kotin molipeki kapitie laud masani: A rongk pasang, o rongk pasang, Papilon lapalap, ap id wiala deun tewil akan, o deun ngen saut karos, o deun manpir samin, o katantat. 3 Pwe wei karos nim sang wain makar en a nenek, o nanmarki en sappa neneker re a, o saunet en sappa kapwapwakier a kapwa kasampwal akan. 4 O i ronger eu ngil sang lang masani: Ko wei sang i nai aramas akan, pwe komail der ainekida dip ar kan, pwe komail der pukoki kompar akan. 5 Pwe dip a kan lel onger lang, o Kot kotin tamanda a sued akan. 6 Depuk ong i, duen pein i wiadar! O depuk ong i pan riapak, duen a mau ong a wiawia kan; dal o, me a audedar, i dal ota komail aude ong i pan riapak! 7 Duen a kin kalinganda pein i, o kamuei matier, iei due ki ong i kalokepa o kasonglolpa, pwe a mongeloleki: Ngai nanmarki li amen, o i so pan li odi, o i sota pan kilang mesued kot. 8 I me kompa kan pan lel ong i ni rang ota: Mela, o maiei, o lek, o a pan rong kila kisini, pwe Kaun Kot me manaman, me kadeikada i; 9 O nanmarki en sappa kan, me nenek re a, o muez mat sang i, re pan maieiki, o weriwerek i ni ar kilang adiniai en a rongala. 10 O re pan u wasa doo waponki a kamekam indada: Apwal, apwal Papilon, kanim lapalap, Papilon kanim kelail! Ni aur ta ieu kadeik paom pwaida. 11 O saunet en sappa kan maiei o sangesangki i, pwe sota amen me neti ar kapwa kan. 12 Kapwa kold, o silper, o takai kasampwal akan, o manaman akan, o likau linen kaselel, o likau tol, o likau silk, o likau waitata, o song en tuka pomau karos, o song en dal karos, me wia kidar ngi en elefant, o dal akan, wia kidar tuka kasampwal, o mata pras, o mata, o marmor, 13 O simet, o potik, o men isis, o me pomau, o pomau en isis, o wain, o le, o plaua kasampwal, o wan wit, o man akan, o man sip, o os akan, o dake pan os, o ladu kan, o ngen en aramas akan, 14 O wan tuka kan, me kaped om kin iauki, rose sang uk er, o dipisou lingan o kaselel rose sang uk er, a solar pan diarokada kokolata. 15 Saunet en mepukat, me kapwapwadar re a, me pan u wasa doo, wapon kida a kamekam sangesang o mamaiei. 16 Indinda: Apwal, apwal kanim lapalap, me kapwadeki likau ankotitik, o tol, o waitata, o kapwadeki kold, o takai kasampwal, o manaman! 17 Pwe ni auer ta ieu kapwa toto pukat olar. O saupal en sop, o ir, me toun sop, o seler akan, o saunet en nam madau, ir uda wasa doo. 18 O weriwereda, ni ar kilanger adiniai en a isis, indinda: Ia kanim, me rasong kanim lapalap wet! 19 Iraill tutukatuk en mong wereda, sangesang, mamaiei, indinda: Apwal apwal kanim lapalap! Tou a, me ar sop akan mi nan madau, kapwapwalar, pwe a neti re a mulatokia. Ni auer ta ieu a mokonaidier. 20 Kaneketeki i lang, o sarau kan, o wanporon kan, o saukop akan, pwe Kot me kotin iki ong i komail. 21 Tounlang roson amen pokada takai due takai lap men iris plaua, ap kasedi ong madau, masani: Iduen Papilon kanim lap pan karongk pasang, ap pan solar mia. 22 Ngil en me wia arp akan o kakaul akan, o me peuk kasang plôte, o me peuk koronete, pan solar me pan rong re a, o solar saupal, me pan diarok lol om, o ngirsok en takai iris plaua solar me pan rong lol om. 23 O marain en lamp pan solar senser lol om, o ngil en ol kamo o li kamo solar me pan rong lol om, pwe noum saunet akan, saumas en sappa, kainok karos pakotaue kilar om widing kan. 24 O ntan saukop o sarau kan me diarokadar lol om, o ntan karos, me kamekamelar sappa.

19 MURIN mepukat i ronger likamada morong en pokon kalaimun nanlang, masani: Aleluia, kamaur, o lingan, o manaman udan atail Kot! 2 Pwe melel o me pung ar kadeik kan; pwe a kotin kadeikadar li sued lapalap, me kasuedie kilar toun sappa a nenek kan o a iker ntan na ladu kan. 3 Pil kariapak re inda: Aleluia! A adiniai adidala kokolata. (*aiōn g165*) 4 O lapalap riekpamen o man pamen rap poridi pongi ong Kot, me kaipokedi pon mol a, masani: Amen Aleluia! 5 O ngil, me peido sang mol o masani: Kapinga atail Kot, komail sapwilim a ladu kan, komail, me lan i, me titikit o me lapalap akan! 6 O i ronger morong en pokon kalaimun, o due ngil en pil totu, o due ngiririg en nansapwe kan indinda: Aleluia, pwe Kaun atail Kot, me Kaun en meakaros a wialar Nanmarki. 7 Kitail en insenemau, o pereperen, o wauneki i, pwe a leler en Sippul a kapapaud, o li kamod onopadar. 8 O a muez ong i, en likauwia kida likau linen, me min o makelekel; pwe likau linen makelekel iei kadeik pung en me wiau pweki sarau kan. 9 A masani ong ia: Intingjiedi: Re meid pai, me luke dong kamadip en kapapaud en Sippul o. O a masani ong ia: Mepukat masan melel akan en Kot. 10 I apupedi ni aluwilu a, en pongi i. A masani ong ia: Koe der, ngai sau om, o ri om, me aneki kadeke pan lesus; pongi Kot. A ngen en kokop iei kadeke pan lesus. 11 O i kilanger lang a ritidar o os puetepuet amen, o me kaipokedi poa, me oroneki Pung o Mele; a kadeikada o mauinda ni me pung. 12 Por en silang i me rasong umpul en kisini, o mar a toto mia ni tapwi, a mar eu intingidier, me sota amen me asa, pein i ta. 13 A likau kida likau eu, me kadueki nta, o mar a oroneki: Masan en Kot. 14 O karis en saunpei en nanlang idauen i pon os puetepuet akan, likau kida linen puetepuet o min. 15 O sang nan silang i kodlas kong lus da sang, men kamekameki wein sappa. A pan kotin kaun kida sokon mata pot; o a tiakedi kopa en wain, me ongieng en Kot, Kaun en meakaros. 16 Ni a likau o ni langelange a mar a intingidier: Nanmarki en nanmarki o Kaun en kaun akan. 17 O i kilanger tounlang amen uda nan katipin; a molipeki ngil laud masani ong manpir akan, me pipir nan warong en lang: Koko, pokon dong kamadip lapalap en Kot. 18 Pwe komail en kang uduk en nanmarki kan, o uduk en kaun akan, o uduk en manaman akan, o uduk en os akan, o me mondi po arail, o uduk en me maio ko o ladu kan, me titikit o me lapalap akan. 19 O i kilanger man o, o nanmarki en sappa kan, o nair karis akan pokon penang mauini ong i, me kaipokedi pon os o na karis akan. 20 Man o lodi ong iangaki saukop likam, me wia kiel kai mo a, me a kotaue kida irail, me kilele kidi kilel en man o, o ir me pongi a kiel. Ira karos lokidokilang nan le en kisini, me rongerongki swepel ni ara memaur. (*Limnē Pyr g3041 g4442*) 21 Me lu akan kamekame kila kodlas en i, me kaipokedi pon os o, iei kodlas, me lusa sang nan silang i; ari manpir akan muez mat kilar uduk arail.

20 I kilanger tounlang amen kotido sang lang, ki en wasa lol mi re a nan lim a o sal mata lapalap. (*Abyssos g12*) 2 A saikidi drake o serpent en kaua, iei Tewil o Satan, ap saliedi i par kid. 3 O kasedi ong nan wasa lol so kapi, rittingjiedi o kileledi poa, pwe ender katikatiamau toun sappa, a lao par kid imwisokala. Muri a nok sapadokala ansau kis. (*Abyssos g12*) 4

O i kilanger mol akan, o ir me kaipokedi poa, kadeikada; o i kilanger ngen en ir, me mong ar lepuki sanger pweiki kadedepan Iesus o masan en Kot, o ir, me so pongi man o, o a kilel, o so kilelekida a kilel ni tam ar o ni pa ar. Iralai mauredar ap iang Kristus kakaun par kid. 5 A me melar tei kan sota maureda lao par kid imewisokala, iei iasada kaieu. 6 A meid pai o saraui, me pan konodi ias kaieu; mela kariau so kokoa irail, pwe irail wiala samero en Kot o en Kristus akan, o re pan iang i kakaun par kid. 7 Par kid lao imewisokela, Satan ap pan sapedokla sang a im en kateng. 8 A ap pan parwei katikatiamaou toun sap akan, me mi ni kaim paieu en sappa, Kok o Makok, kapokon ir penang mauin; ir me ngederenia rasong pik en oror. 9 Iralai paraparalang nan sappa, rap kapil pena pokon en saraui kan, o kanim kapai; kisiniai ap moredi sang lang, karong ir ala. 10 O twel, me kotaue ir, lokidokila nan le en kisiniai o swepel, wasa me man o saukop likam mia ia, o re pan kalokolok ni ran o ni pong kokolata soutuk. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) 11 O i kilanger mol puetepuet lapalap eu, o i me kaipokedi poa sappa o lang tang wei sang mon silang i, ap solar deu ara me diarovadar. 12 O i kilanger melar akan tikitik o lapalap akan u mon mol o, o puk kan pak pasanger, o pil eu puk me pak pasanger, me puk en kamaur. Melar akan ap pakadeik kidar meakan, me intingkier nan puk kan duen ar wiawia kan. 13 O madau kapeida melar akan, me mimi lole, o mela o wasan mela kidaer, me mi lol ir. Ir karos pakadeikadar iran ar wiawia kan. (Hadēs g86) 14 Mela o wasan mela me pisikindi lang le en kisiniai; iei mela kariau. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) 15 O meamen, me so intingidier nan puk en kamaur, a pisikindi lang le en kisiniai. (Limnē Pyr g3041 g4442)

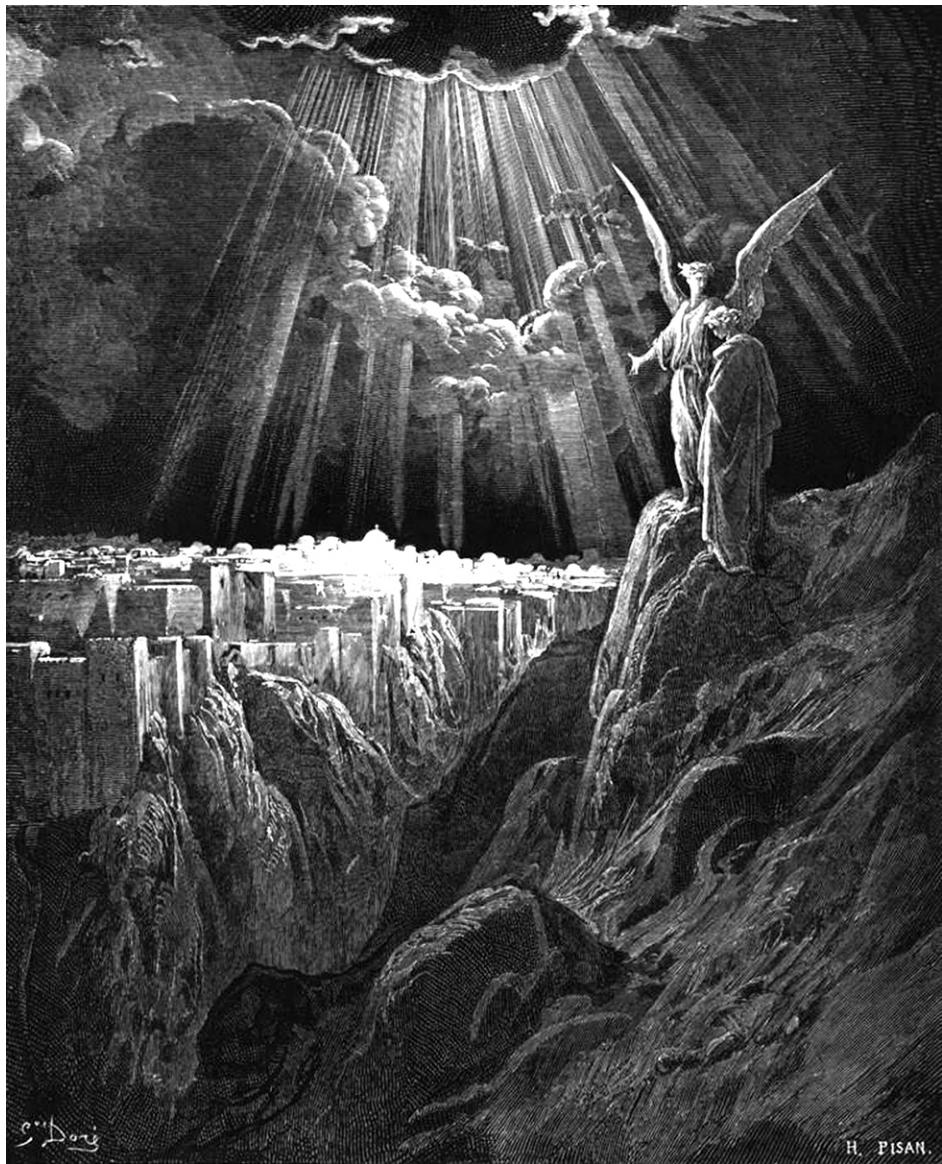
21 O i kilanger lang kap o sappa kap, pwe lang mas o sappa mas solar mia, o solar madau. 2 O i kilanger kanim isou, Ierusalem kap, peidido sang lang ren Kot, kapwater due li kamod kapwater ong a paud ol. 3 O i ronger ngil laud sang mol o masani: Kilang, tanpas en Kot mi ren aramas akan, o a pan kotikot re'rail, o irail pan wia sapwilim a aramas ala, o pein Kot pan kotikot re'rail. 4 O a pan kotin limwi sang pil en mas ar karos; o mela pan solar, pil solar maiei, o solar sangesang, madak kokolata, pwe men mas solar mia. 5 O me kaipokedi pon mol o masani: Kilang, I pan kawilikapada meakan karos. O a kotin masani: Intingiedi; pwe masan pukat me pung o mele! 6 A kotin masani ong ia: A pwaider. Ngai Alpa o Omeka, Tapi o Imwi. I pan ki ong, me men nim pil adar, en nim sang utun pil en maur sapan. 7 Me pan dadaurata, a pan sosoki mepukat, o i pan wia na Kot la, o a pan wiala nai seri. 8 A me masak, o sokamelele, o saut akan o men kamela kan, o neneh kan, o wun ani kan, o me pongi dikedik en ani kan, o likam kan karos deu ar nan le, me rongerongki kisiniai o swepel, iei mela kariau. (Limnē Pyr g3041 g4442) 9 O tounlang amen, kisan isimen, me dal en kalokolok isu en kaimwisokela mi re a, pwarado masani ong ia: Ko dong met, i pan kasale ong uk li kamod, warok en Sippul o. 10 Ari a kotin kalua kin ia la ren ngen pon nana lapalap eu o ileile, ap kasale ong ia kanim isou Ierusalem, peipeidido sang lang ren Kot; 11 Linganeki lingan en Kot; a marain me rasong takai kasampwal, rasong iaspis lingan eu, 12 A kel lapalap ileile mia, o wanim eisokriau, o tounlang ekriamen mi ni wanim ko, o

mar akan intingidier, me mar en nain Israel ekriamen. 13 Ni mas en lang wanim silu, o ni apong wanim silu, o ni air wanim silu, o ni kapi wanim silu. 14 Pason en kel en kanim o me eisokriau, o mar en wanporon en Sippul o ekriamen intingidier po ar. 15 Me masani ong ia mepukat, men song sokon kold mi re a, pwen song kanim o, o a wanim akan o a kel o. 16 Pali en kanim pali paieu, o anget a dueta tālap a; a songki kanim men song o, me anget a stadien nenriakid. Anget a o tālap o ileile duepeneta. 17 A sosong kel o, ari me tipong en pa epuki paeisok paieu, duen men song en aramas o, me mi ren tounlang o. 18 A kel o wia kidar iaspis, a kanim o wia kidar kold eta, me rasong klas makelekel. 19 Pason en kel en kanim o usunakier song en takai kasampwalia karos. Tapin pason takai iaspis, a kariau sapir, a kasilu kalsedonia, a kapaieu smarakd, 20 A kalimau sardoniks, a kawonu sardis, a kaisu krisolit, a kawalu peril, a katuau topas, a kaeisok krisopras, a kaeisokeu iasint, a kaeisokriau ametist. 21 O wanim eisokriau manaman eisokriau; ari, wanim eu iei manaman eu; o al en kanim o me kold makelekel, lingan due klas. 22 O i sota kilanger im en kaudok lole, pwe Kaun Kot, Kaun en meakaros o Sippul iei ar im en kaudok. 23 O kanim sota mau ong katipin de maram, pwen dakedaker, pwe lingan en Kot kamaraini i, o Sippul iei arail lamp. 24 O wei kan pan weid wei ni a lingan; o nanmarki en sappa kan pan walang i ar lingan. 25 O a wanim akan sota pan ritidi ni ran, pwe solar pong wasa o. 26 O irail pan wa dong i lingan o wau en wei kan, 27 Sota me pan pedelong ong me samin, de me kin wia saut, de likam, a irail eta, me mar arail intingidier nan puk en maur en Sippul.

22 O a kotin kasale ong ia pilap en kamaur pot, makelekel due kristal, me u wei sang ni mol en Kot o Sippul. 2 Ni kailan pilap pali karos tukan kamaur mia, me kin wa song en wa eisokriau, me wa saunipong kaukaule; o tan tuka kan men kamaur toun sappa. 3 O solar men kariala kokolata; a mol en Kot o Sippul me mi lole; o sapwilim a ladu kan pan upa i, 4 O re pan kilang silang i, o mar a pan mi ni tam ar. 5 O solar pong ni wasa o kokolata; re solar anane marain en lamp, pil solar marain en katipin, pwe Kaun Kot pan kotin kamaraini ir, o re pan nanmarki kokolata. (aiōn g165) 6 A masani ong ia: Masan me pung o melel, o Kaun Kot en ngen en saukop akan poroneda sapwilim a tounlang, en kasale ong sapwilim a ladu kan, me pan wiaui ni ansau koren. 7 Kilang, I pan madang pwarado, meid pai, me kanekid masan akan en kokop en puk wet! 8 Ngai loanes, me ronger o kilanger mepukat, o ni ai ronger o kilanger, i ap poridier pongi mon aluwilu en tounlang, me kasale ong ia mepukat. 9 O a masani ong ia: Koe der, ngai pil iang uk papa amen o iang ri om saukop akan, o iang ir, me kanekid masan en puk wet, pongi Kot! 10 O a masani ong ia: Koe der katenge masan en kokop en puk wet, pwe ansau o korendor. 11 Me so pung, en sapesapungeta, o me samin, en samsamineta, o me pung, en pungepungeta, o me saraui en saraui ta. 12 Kilang, i madang pwarado o ai pwain mi re i, en pwain ong amen amen duen ar wiawia kan. 13 Ngai Alpa o Omeka, men Mas o Men mur, Tapi o Imwi. 14 Re meid pai, me lope ar likau, pwe ren kon ong tuka en kamaur, o pedelong ong nan wanim en kanim akan! 15 Liki kitik mi, o widingok kan, o neneh kan, o kamela kan,

o me pongi dikedik en ani, o amen amen me mauki o me wiada likam. **16** Ngai Iesus kadar doer nai tounlang, en kadede ong komail mepukat, mon momodisou kan. Ngai tapin kadaudok en Dawid, usu ran umpumpul. **17** Ngen o li kamod masani: Kodo! O me pan rong, en inda: Kodo! O me men nim, en kodo, meamen me inong iong, en tungole pil en kamaur sapan. **18** I kadede ong amen amen me rong masan en kokop en puk wet, ma amen pan usai ong, Kot pan kotiki ong i kampa kan, me intingidier nan puk wet. **19** O ma amen pan kase song ekis masan en kokop wet, Kot pan kotiki sang pwais a nin tukan kamaur o kanim isou, me intingidier nan puk wet. **20** Me kin kadede mepukat, masanier: lei I pan madang pwarado. Amen, kotido Maing Iesus! **21** Mak en Kaun Iesus Kristus en mi ren saraui kan karos! Amen.

O i kilanger kanim isou, Ierusalem kap, peidido sang lang ren Kot, kapwater due li kamod
kapwater ong a paud ol. O i ronger ngil laud sang mol o masani: Kilang, tanpas en Kot mi ren
aramas akan, o a pan kotikot re'rail, o irail pan via sapwilim a aramas ala,
o pein Kot pan kotikot re'rail.

Kaudial 21:2-3

Reader's Guide

Pohnpeian at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of ten special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Pohnpeian at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates ten special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 63 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Strong's: g12

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios

Language: Koine Greek

Speech: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Strong's: g126

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn

Language: Koine Greek

Speech: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Strong's: g165

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios

Language: Koine Greek

Speech: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Strong's: g166

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

Geenna

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Strong's: g1067

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Strong's: g86

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Strong's: g3041 g4442

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol

Language: Hebrew

Speech: proper noun, place

Usage: 65 times in 17 books, 50 chapters, and 63 verses

Strong's: h7585

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Strong's: g5020

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Pohnpeian---Pohnpeian-NT-Psalms-New-Alphabet/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 63 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Lukas 8:31
Men Rom 10:7
Kaudial 9:1
Kaudial 9:2
Kaudial 9:11
Kaudial 11:7
Kaudial 17:8
Kaudial 20:1
Kaudial 20:3

Wiawia 3:21
Wiawia 15:18
Men Rom 1:25
Men Rom 9:5
Men Rom 11:36
Men Rom 12:2
Men Rom 16:27
Men Korint I 1:20
Men Korint I 2:6
Men Korint I 2:7
Men Korint I 2:8
Men Korint I 3:18
Men Korint I 8:13
Men Korint I 10:11
Men Korint II 4:4
Men Korint II 9:9
Men Korint II 11:31
Men Kalesia 1:4
Men Kalesia 1:5
Men Episus 1:21
Men Episus 2:2
Men Episus 2:7
Men Episus 3:9
Men Episus 3:11
Men Episus 3:21
Men Episus 6:12
Men Pilipi 4:20
Men Kolose 1:26
Timoteus I 1:17
Timoteus I 6:17
Timoteus II 4:10
Timoteus II 4:18
Titus 2:12
Men Ipru 1:2
Men Ipru 1:8
Men Ipru 5:6
Men Ipru 6:5
Men Ipru 6:20
Men Ipru 7:17
Men Ipru 7:21
Men Ipru 7:24
Men Ipru 7:28
Men Ipru 9:26
Men Ipru 11:3
Men Ipru 13:8
Men Ipru 13:21
Petrus I 1:23

Petrus I 1:25
Petrus I 4:11
Petrus I 5:11
Petrus II 3:18
Ioanes I 2:17
Ioanes II 1:2
Iudas 1:13
Iudas 1:25
Kaudial 1:6
Kaudial 1:18
Kaudial 4:9
Kaudial 4:10
Kaudial 5:13
Kaudial 7:12
Kaudial 10:6
Kaudial 11:15
Kaudial 14:11
Kaudial 15:7
Kaudial 19:3
Kaudial 20:10
Kaudial 22:5

aïdios

Men Rom 1:20
Iudas 1:6

aiōn

Matäus 12:32
Matäus 13:22
Matäus 13:39
Matäus 13:40
Matäus 13:49
Matäus 21:19
Matäus 24:3
Matäus 28:20
Markus 3:29
Markus 4:19
Markus 10:30
Markus 11:14
Lukas 1:33
Lukas 1:55
Lukas 1:70
Lukas 16:8
Lukas 18:30
Lukas 20:34
Lukas 20:35
Ioanes 4:14
Ioanes 6:51
Ioanes 6:58
Ioanes 8:35
Ioanes 8:51
Ioanes 8:52
Ioanes 9:32
Ioanes 10:28
Ioanes 11:26
Ioanes 12:34
Ioanes 13:8
Ioanes 14:16

aiōnios

Matäus 18:8
Matäus 19:16
Matäus 19:29
Matäus 25:41
Matäus 25:46
Markus 3:29
Markus 10:17
Markus 10:30
Lukas 10:25
Lukas 16:9
Lukas 18:18
Lukas 18:30
Ioanes 3:15
Ioanes 3:16
Ioanes 3:36
Ioanes 4:14
Ioanes 4:36
Ioanes 5:24
Ioanes 5:39
Ioanes 6:27
Ioanes 6:40
Ioanes 6:47
Ioanes 6:54
Ioanes 6:68

Ioanes 10:28
Ioanes 12:25
Ioanes 12:50
Ioanes 17:2
Ioanes 17:3
Wiawia 13:46
Wiawia 13:48
Men Rom 2:7
Men Rom 5:21
Men Rom 6:22
Men Rom 6:23
Men Rom 16:25
Men Rom 16:26
Men Korint II 4:17
Men Korint II 4:18
Men Korint II 5:1
Men Kalesia 6:8
Men Tesalonik II 1:9
Men Tesalonik II 2:16
Timoteus I 1:16
Timoteus I 6:12
Timoteus I 6:16
Timoteus I 6:19
Timoteus II 1:9
Timoteus II 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Pilemon 1:15
Men Ipru 5:9
Men Ipru 6:2
Men Ipru 9:12
Men Ipru 9:14
Men Ipru 9:15
Men Ipru 13:20
Petrus I 5:10
Petrus II 1:11
Ioanes I 1:2
Ioanes I 2:25
Ioanes I 3:15
Ioanes I 5:11
Ioanes I 5:13
Ioanes I 5:20
Iudas 1:7
Iudas 1:21
Kaudial 14:6

Geenna

Matäus 5:22
Matäus 5:29
Matäus 5:30
Matäus 10:28
Matäus 18:9
Matäus 23:15
Matäus 23:33
Markus 9:43
Markus 9:45
Markus 9:47

Lukas 12:5
Iakopus 3:6
Hadēs
Matäus 11:23
Matäus 16:18
Lukas 10:15
Lukas 16:23
Wiawia 2:27
Wiawia 2:31
Men Korint I 15:55
Kaudial 1:18
Kaudial 6:8
Kaudial 20:13
Kaudial 20:14

Limnē Pyr

Kaudial 19:20
Kaudial 20:10
Kaudial 20:14
Kaudial 20:15
Kaudial 21:8
Sheol
Senesis 37:35
Senesis 42:38
Senesis 44:29
Senesis 44:31
Nempe Kan 16:30
Nempe Kan 16:33
Deuteronomi 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Nanmwarki Kan 2:6
1 Nanmwarki Kan 2:9
Sohp 7:9
Sohp 11:8
Sohp 14:13
Sohp 17:13
Sohp 17:16
Sohp 21:13
Sohp 24:19
Sohp 26:6
Psalm 6:5
Psalm 9:17
Psalm 16:10

Psalm 18:5
Psalm 30:3
Psalm 31:17
Psalm 49:14
Psalm 49:15
Psalm 55:15
Psalm 86:13
Psalm 88:3
Psalm 89:48
Psalm 116:3
Psalm 139:8

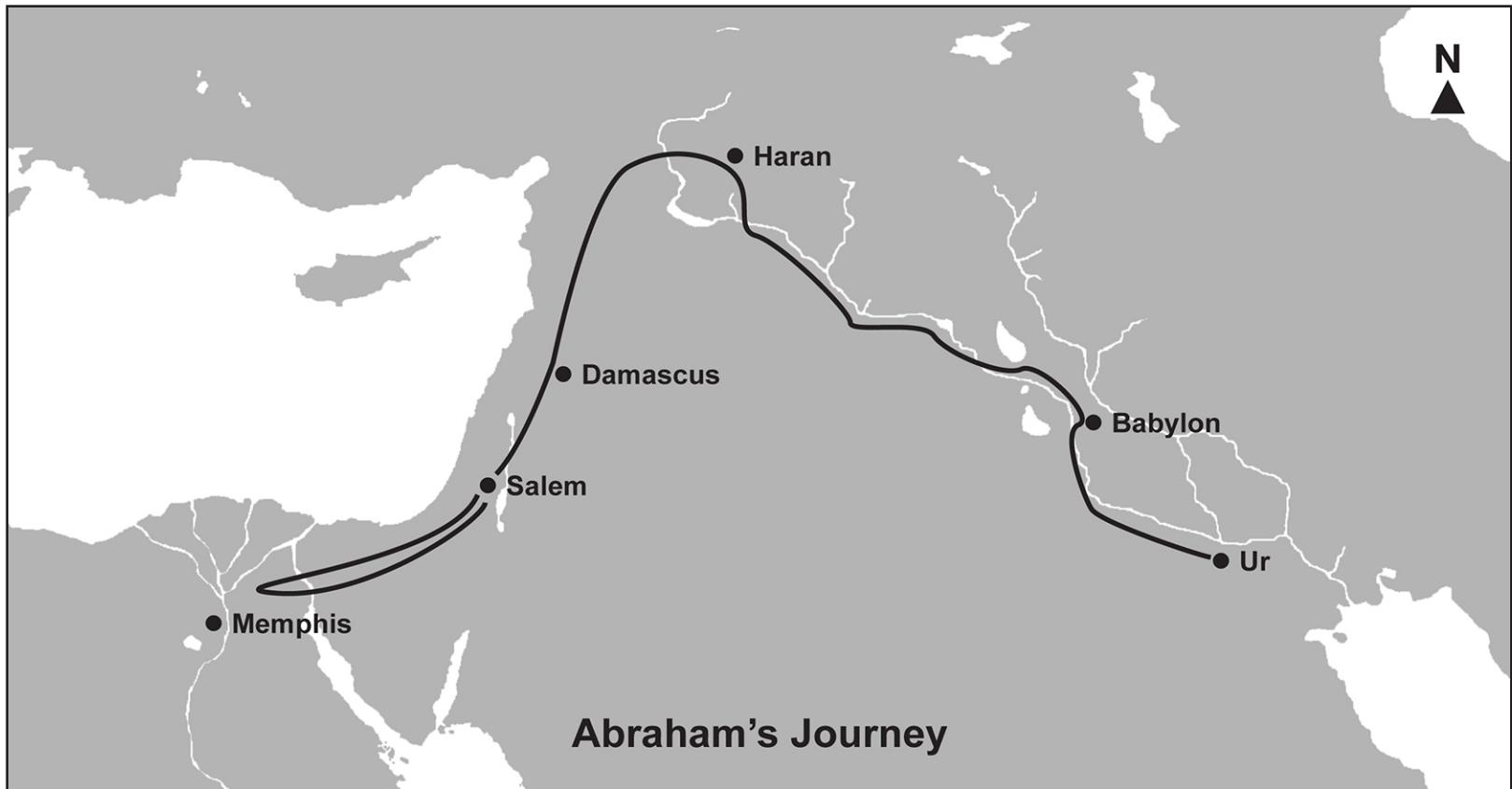
Psalm 141:7
Lepin Padahk Audapan Kan 1:12
Lepin Padahk Audapan Kan 5:5
Lepin Padahk Audapan Kan 7:27
Lepin Padahk Audapan Kan 9:18
Lepin Padahk Audapan Kan 15:11
Lepin Padahk Audapan Kan 15:24
Lepin Padahk Audapan Kan 23:14
Lepin Padahk Audapan Kan 27:20
Lepin Padahk Audapan Kan 30:16
Eklesiades 9:10
Melkahahn Melkahka Kan 8:6
Aiseia 5:14
Aiseia 14:9
Aiseia 14:11
Aiseia 14:15
Aiseia 28:15
Aiseia 28:18
Aiseia 38:10
Aiseia 38:18
Aiseia 57:9
Esekiel 31:15
Esekiel 31:16
Esekiel 31:17
Esekiel 32:21
Esekiel 32:27
Oseia 13:14
Eimwos 9:2
Sona 2:2
Apakuk 2:5

Tartaroō

Petrus II 2:4

Questioned

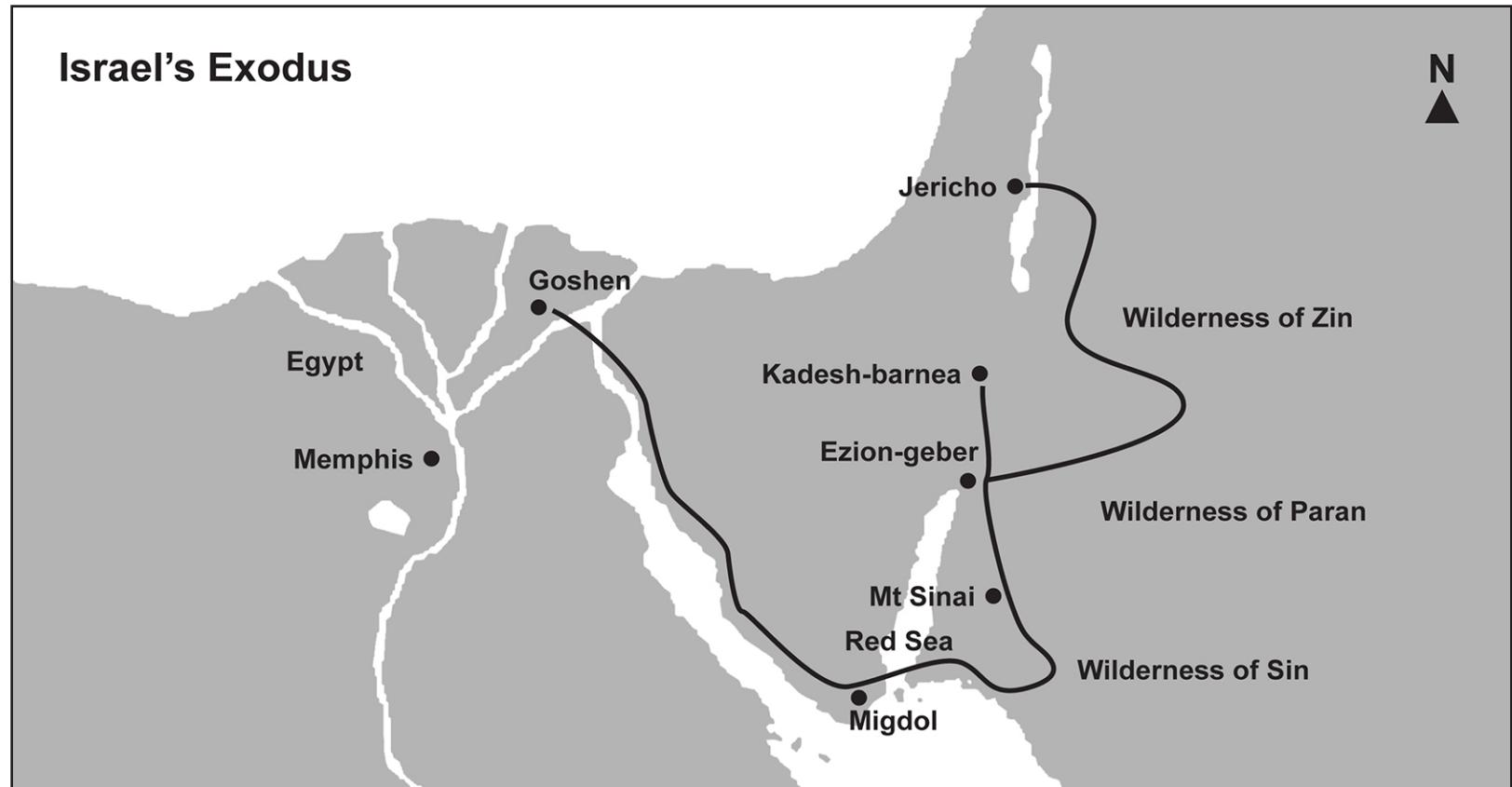
Petrus II 2:17

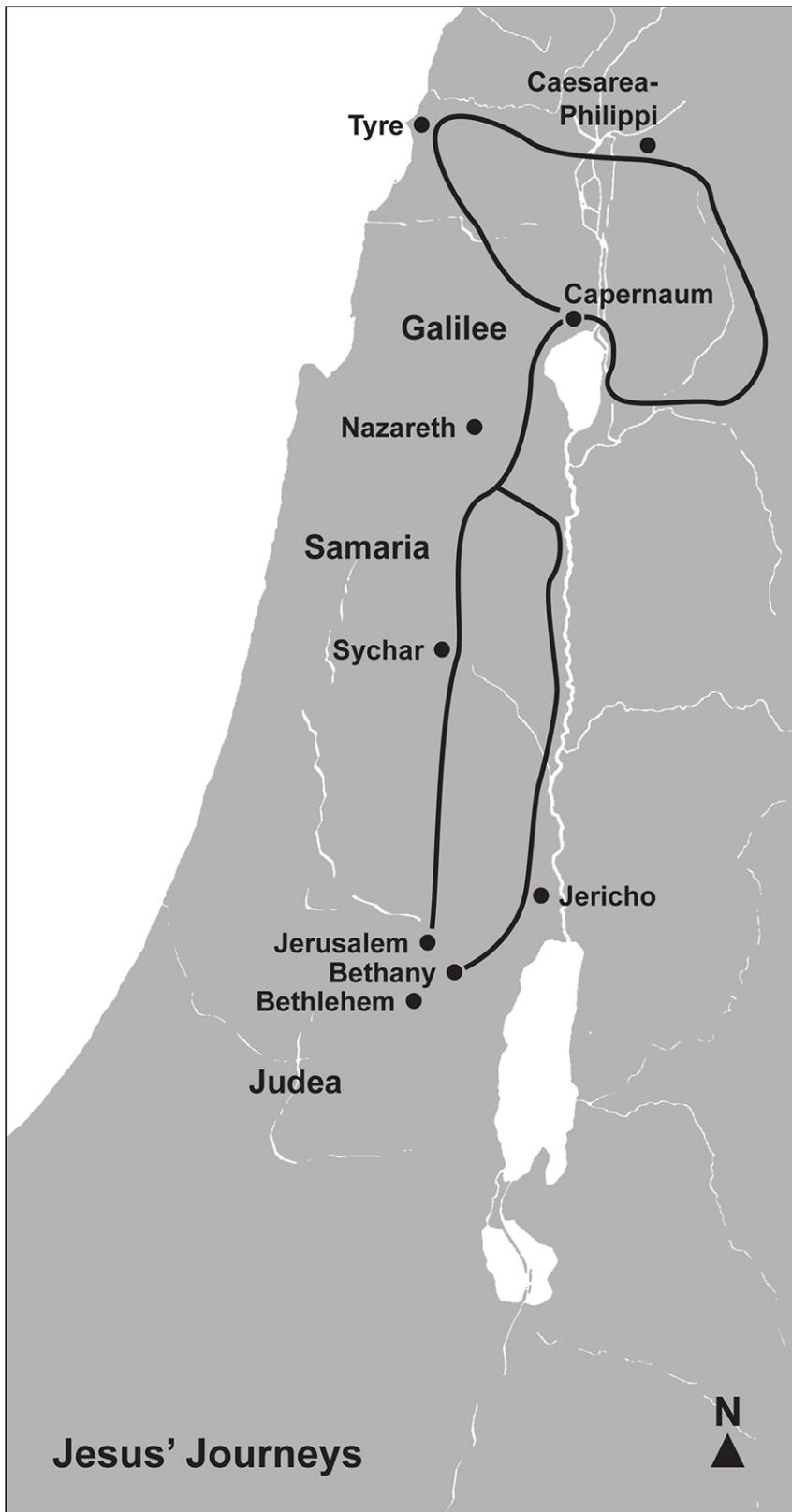
Ni poson Apraam peiki ong Kot, ni a paeker, en lipalang eu sap, me a pan sosoki; i ari lipalang o sota asa, wasa me a pan kotila ia. - Men Ipru 11:8

Israel's Exodus

N

Ni Parao eh mweidalahr aramas akan en kohkohla sang nan sapwellime wehi, Koht sohte ketin kahluwa irail ni ahl me mi pohn oaroahr kohlahng Pilisdia, mehnda eh ahl keren pwoat. Pwe e kupwukupwure, "Re de wekidala ar lamalam oh men pwuralahng Isip ni ar pahn diarada me re pahn mahweniong imwintihi kan." - Eksodus 13:17

Jesus' Journeys

Pwe pil Nain aramas sota koticlo, piwe en papa i, a piwen papa ong irail, kida maur i vilandi me toto. - Markus 10:45

N
▲

PAULUS ladun Iesu Kristus men, me paeker, en wiala wanporon amen, me katoror ong papa rongamau en Kot, - Men Rom 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyred in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyred in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3 Mankind is created in God's image, male and female He created us					
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19 Sin entered the world through Adam and then death through sin					
When are we? ▼								
Where are we?			Innocence		Fallen			Glory
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age
								New Heavens and Earth
► Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light			Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City
		Son			John 8:58 Pre-incarnate	John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	
		Holy Spirit			Psalm 139:7 Everywhere	John 14:17 Living in believers		
	Mankind	Living	Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth Luke 16:22 Blessed in Paradise Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command	Genesis 1:1 No Creation No people	Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth			Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels
		Deceased believing			Luke 16:22 Blessed in Paradise			
		Deceased unbelieving			Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment			
	Angels	Holy			Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command			
		Imprisoned	2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus	Revelation 20:13 Thalaasa Revelation 19:20 Lake of Fire Revelation 20:2 Abyss		
		Fugitive			1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			
		First Beast						
		False Prophet						
		Satan						
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7 For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all					

World Nations

Komail ari kola o padaki ong toun sappa karos o paptais ir ala ni mar en Sam o Na o Ngen saraui. - Matäus 28:19